ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

אור התורה

רשימות
על שיר השירים, רות, קהלת

מפתח כללי:

The publication of this volume was assisted by a grant from the Cultural Fund of the Conference on Jewish Material Claims, New York.

RESHIMOS AL SHIR HASHIRIM,

RUTH, KOHELES

Published & *Copyrighted* 1960 *by*

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn 13, N. Y.
Telephone: HYacinth 3-9250
Printed in U. S. A.

נדפס בדפוס „עזרא"
ע״י מרדכי שוסטערמאן ושלום דובער פויזנער
480 Sutter Ave., Brooklyn 7, N. Y.

הקדמה

ב"ה.

על פי בקשת רבים, הננו מו"ל בזה בפעם הראשונה את רשימות כ"ק אדמו"ר ה„צמח צדק" על שיר השירים, רות וקהלת, הנמצאות בביכל „חמש מגילות" שלו *.

לע"ע, לא נמצא תח"י גוף הכתבי יד קודש מהנ"ל, כי אם שני ביכער — כת"י מעתיק, ומרשימות אחדות — רק העתקה אחת, ולכן אין לתמוה אם, לאחר ההגהה המרובה שהשתדלנו בה, ימצאו טעיות ובפרט בציונים ומ"מ שבפנים וכיו"ב.

* * *

הרשימות נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור, ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה לא זזה ממקומה. כן באיזה מקומות נראה, לכאורה, כפל ענין, אבל אי אפשר בלא חידוש.

* * *

בסוף הספר בא בתור הוספה — ראשי פרקים מתולדות ימי חיי כ"ק אדמו"ר ה„צמח צדק".

* * *

ההערות אשר בשולי הגליון הם מהמו"ל.

מערכת „אוצר החסידים"

ימי חנוכה ה' תשכ"א, ברוקלין, נ. י.

---

*) הרשימות על איכה — נדפסו בברוקלין, נ. י. תשי"א. מילואים להנ"ל — שם תשי"ב. רשימות על אסתר — שם תשט"ו.

לוח המפתחות

רשימות על שיר השירים

רשימות על מגילת רות

רשימות על מגילת קהלת

ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל חמישי
שער אחד עשר

רשימות
על שיר השירים, רות, קהלת

מאת כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגאון הגדול האמתי
האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו
קדוש ה׳

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"מ זי"ע
— אדמו"ר ה„צמח צדק" —
מליובאוויטש

יוצא לאור
בפעם הראשונה מכתב יד

על ידי מערכת
„אוצר החסידים"
770 איסטערן פארקוויי ברוקלין (13) נ. י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות עשרים ואחת לבריאה

רשימות על שיר השירים

בס"ד

שיר השירים אשר לשלמה, ז"ל התרגום שירין ותושבחין די אמר שלמה נביא מלכא דישראל ברוח נבואה קדם רבון כל עלמא ה', עסרתי שירתא אתאמרו בעלמא הדין (להעיר מענין ט' פרות אדומות שנעשו בעוה"ז במשנה פ"ק דפרה, וראיתי בספר א'* שהעשירית תהי' לימות המשיח) שירא דין משבח מן כולהון (צ"ל אם ר"ל משובח גם מן של ימוהמ"ש זה א"א, וע' מזה לקמן) שירתא קמייתא אמר אדם בזמן דאשתבק לי' חובתי' ואתא יומא דשבתא ואגין עלוי פתח פומי' ואמר מזמור שיר ליומא דשבתא (בתלים סי' צ"ב א', ושם ת"י כן שאדה"ר אמרו) שירתא תנייתא אמר משה עם בנוי דישראל בזמן די בזע להון מארי עלמא ית ימא דסוף פתחו כולהון ואמרו כחדא שירתא, דהכדין כתיב בכן שבח משה ובני ישראל (אז ישיר משה ובני ישראל ולא קא חשיב מ"ש ברבות סדר לך לך פמ"ג ע"פ הרימותי ידי אל ה' ורבנן אמרי עשאן שירה כמד"א זה א-לי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו דלא מפרש בקרא ועוד דיש שם פירושים אחרים) שירתא תליתאה אמרו בנוי דישראל בזמן דאתיהיבת לון בארא דמיא דהכדין כתיב בכן שבח ישראל (אז ישיר ישראל בפר' חקת) שירתא רביעאה אמר משה נביא כד אתא זמני למפטר מן עלמא כו' דהכדין כתיב אציתו שמיא ואמלל (וצ"ע מדוע לא הביא הפסוק ס"פ וילך וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם, דבהדיא נזכר לשון שירה משא"כ בפסוק האזינו לא נזכר לשון שירה בפירוש) שירתא חמישאה אמר יהושע בר נון כד אגח קרבא בגבעון וקמו לי' שמשא וסיהרא תלתין ושית שעין ופסקו מלמימר שירתא פתח פומי' איהו ואמר שירתא דהכדין כתיב בכן ישבח יהושע קדם ה' (ביהושע סי' יו"ד י"ב אז ידבר יהושע, ופי' רש"י אמר שירה וכן ת"י בכן שבח יהושע) שירתא שתיתאה אמרו ברק ודבורה ביום דמסר ה' ית סיסרא וית משרייתי' ביד בנוי דישראל (ותשר דבורה וברק שופטים רסי' ה') שירתא שביעאה אמרה חנה בזמן דאתיהיבת לה בר מן קדם ה' דהכדין כתיב וצליאת חנה בנבואה ואמרת (שמואל א' רסי' ב' ע"ש בת"י) שירתא תמיניתא אמר דוד מלכא דישראל על כל ניסייא דעבד לי' ה' פתח פומי' ואמר שירתא דהכדין כתי' ושבח דוד בנבואה קדם ה' (שמואל ב' רסי' כ"ב וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת) שירתא תשיעאה אמר שלמה מלכא דישראל ברוח קודשא קדים רבון כל עלמא ה', ושירתא עשירתא עתידין למימר בני גלותא בעידן דיפקון מגלותא דהכדין כתיב ומפורש על ידוי די ישעי' נביא דהכדין כתיב שירה הדין יהא לכון לחדוה כליל אתקדשות חגא דפסחא וחדות לבא בעמא דאזלין לאתחזאה קדם ה' תלת זמנין בשתא, במיני זמר וקל טבלא למעל לטורא דה' ולמפלח קדם ה' תקיפא

---

* בספר א': ראה בחיי ר"פ חוקת.

דישראל (בישעי׳ סי׳ ל׳ כ״ט, השיר יהי׳ לכם כליל התקדש חג כו׳ אל צור דישראל ות״י כמ״ש כאן, וברבות בשה״ש סד״ה שחורה אני ונאוה דף ח׳ ע״ד הביאו על השיר דלע״ל ממ״ש בישעי׳ רסי׳ ד״ו ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה).

והנה ברבות בשה״ש שם אמרו שכל השירות שנאמרו מעולם הן בלשון נקבה טוענת ופורקת טוענת ופורקת כו׳ אבל לע״ל נאמר יושר השיר הזה בלשון זכר, וכ״כ עוד ברבות בשלח פכ״ג מפסוק שירו לה׳ שיר חדש, ואם כן יש להבין בפסוק שיר השירים שלא נזכר בו לשון נקבה אם הוא שיר זכר הלא זה לא יהי׳ רק לע״ל, ואפ״ל כי שיר השירים הוא דמחבר ומקשר בחי׳ שיר נקבה לבחי׳ שיר זכר שכל עיקר שיר השירים מדבר על ענין היחוד.

ב) **וזה לשון** רש״י שיר השירים אשר לשלמה שנו רבותינו כל שלמה האמורים בשיר השירים קדש, מלך שהשלום שלו (והוא ספ״ד דשבועות דל״ה ע״ב ושם מסיים שיר למי שהשלום שלו, וכ״פ הרמב״ם פ״ו מהל׳ יסוה״ת דין ט׳ וסיים והרי הוא כשאר הכינוין, וע״ש בכ״מ דר״ל שאינו כמו ז׳ שמות שאין נמחקין, ובנה״כ בי״ד ססי׳ רע״ו הביא מהתוספות פ״ק דסוטה ד״י ע״א ד״ה אלא מעתה לא ימחה דס״ל דשלום עדיף מהכינוין חנון ורחום ואינו נמחק אם כן לדבריהם וודאי כמו כן שלמה שבשה״ש אינו נמחק, וכ״פ האגודה ס״פ שבועת העדות סי׳ ד״ד, וז״ל ככל שלמה האמור בשיר השירים קדש ואין נמחקין חוץ מזה האלף לך שלמה עכ״ל) שיר שהוא על כל השירים אשר נאמר להקדוש ברוך הוא מאת עדתו ועמו כנס״י (בשפתי חכמים פי׳ שהוא מעולה גם כן משירות הכתובים בתורה שירת הים ושירת האזינו לפ״ד רע״ק והוא לפי גירסתו ברש״י שכל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים, אבל לפי גירסתנו ברש״י שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים אין ראי׳ לזה, שיהי׳ מעולה מהשירה שבתורה, מיהו מלשון המדרש משמע דעדיף משירה שבתורה, והוא כי בשירת משה על הים הן מקלסין אותו ואומר זה א־לי ואנוהו כו׳ ברם הכא הן מקלסין אותו והוא מקלסן א״כ הוא שיר כפול ועוד דאיכא למ״ד במדרש ע״פ ישקני מנשיקות ששיר השירים נאמר על הים או בסיני, ור׳ נתן אמר שהקב״ה בכבודו אמרה, וכ״מ בזח״ב פ׳ תרומה דף קמ״ד סע״ב דשיר השירים מעולה מהשירות שבתורה יעו״ש) אמר ר׳ עקיבא לא הי׳ העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים (והוא ברבות כאן ובמשנה ספ״ג דידים, והנה מהרש״א שם וז״ל וענין שנקרא קדש הקדשים גם בדברי המתרגם מפורש דעשר שירות היו בעולם וזו למעלה מזו וזו למעלה מכולם וכיון שכולם קדש הרי העשירי שהוא קדש בכל מקום למעלה מכולם, ה״נ קדש קדשים עכ״ל וכ״כ בזרע אברהם בשה״ש רבה סוף פסוק שיר השירים, וכ׳ כמו עשרה דורות מנח עד אברהם עשרה מאמרות ובמאמר עשירי נברא אדם, וכמו כן יוהכ״פ הוא עשירי וכן במעשר העשירי יהי׳ קדש ושיר השירים

שהוא עשירי ע״כ הוא מעשר על כל השירים וע״כ הוא קדש קדשים עכ״ל, ועמ״ש אדמו״ר נ״ע בתו״א פ׳ ויצא בפי׳ עשר אעשרנו לך שבחי׳ המעשר הוא מה שאחר העלי׳ של כנס״י צריך להיות העלאה ואתערותא דלתתא מעילוי זה כדי לעורר אתערותא דלעילא היינו עלי׳ עוד גדולה מהראשונה, כי יש עילוי אחר עילוי לאין קץ כו׳ ואתערותא דלתתא זו נק׳ מעשר וע״כ שפיר י״ל שזהו ענין שיר העשירי מעשרה השירים שנאמרו בעולם. אך עם כל זה דברי מהרש״א ודעימי׳ תמוהים שהרי המתרגם אומר בפי׳ ששיר העשירי יאמרו לימי הגאולה העתידה להיות בב״א. ועל זה שפיר י״ל כנ״ל שלהיות עם היות העלי׳ בימות המשיח גדולה ונפלאה עם כל זה יש עוד עליות לאין קץ כמו תחיית המתים כו׳ ע״כ צ״ל העלאה מעלי׳ דימות המשיח בבחי׳ אתערותא דלתתא לאתערותא דלעילא של תחיית המתים שהוא התגלות טל אורות כו׳, וזהו ענין השיר דלעתיד לבוא והוא שיר זכר, וע״ד שנתבאר בסידור בפירוש שירו לה׳ שיר חדש דקאי על לע״ל כי השירות דעתה שנאמרו בלשון נקבה זהו ע״י מלכות מה שמבררת מבי״ע מק״נ כו׳ וכשמתעלי׳ בבחי׳ מ״ן באצילות זהו השירה כו׳ אבל לע״ל שכבר יושלם כל הבירורין, א״כ לא שייך שירה ע״ד הנ״ל, כ״א שיר חדש מה שמתעלי׳ בבחי׳ שיר וביטול גם האצילות לגבי א״ס ב״ה כו׳, וזהו השיר לעורר אתעדל״ע וגילוי מלמעלה מהאצילות, אך שיר השירים הוא שיר התשיעי ולא שיר העשירי אם כן אינו המעשר מהשירים, ואינו מתורץ למה נק׳ קדש הקדשים ע״כ אפ״ל כי הנה העשרה שירים הם כנגד ע״ס, ואף כי צ״ל איך שייך השיר בע״ס כי במלאכים שהם נבראים מאין ליש הנה מה שיוצאין מנרתקן להתכלל באור א״ס ב״ה זהו על ידי השירה כמ״ש בד״ה צו את בנ״י כו׳ את הכבש האחד ובד״ה רני ושמחי בענין פי׳ וצדקתך ירננו, ובסדור שער החנוכה בד״ה מזמור שיר חנוכת הבית אבל הע״ס שהן אלקות צ״ל מהו ענין השירה, אך עם כל זה הרי נאמר למען יזמרך כבוד והיינו עליית הכלים, וא״כ שיר הראשון שהוא מלמטה למעלה בחי׳ מלכות זהו מה שהמלכות הנק׳ נהורא תתאה משורר לגילוי נהו״ע, א״כ שיר התשיעי שהוא בבחי׳ חכמה, היינו גם כן השיר שמבחי׳ חכמה לגבי בחי׳ כתר, ועם היות שהחכמה הוא כח מ״ה וביטול איך שייך בה השיר, אך הרי נאמר אז ישיר משה כו׳ שהוא חכמה, ועמ״ש ע״פ מאמר הזח״א ר״פ ויצא ע״פ וחסידך ירננו לויך מיבעי ליה כו׳ ולכן נקרא שיר זה קדש הקדשים ר״ל כי הוא שיר והעלאה לבחי׳ קדש הקדשים שהוא כתר, וזהו שיר השירים כמו קדש הקדשים, וכענין זה משמע בזח״ב תרומה קמ״ה ב׳ שיר לגבי קדש השירים לגבי קדשים למהוי כולהא קדש קדשים, ולפי״ז שיר העשירי דלע״ל זהו ההעלאה מבחי׳ כתר לאוא״ס ב״ה והוא למעלה גם מקדה״ק ע״ד קדושתי למעלה מקדושתכם כו׳, גם י״ל פי׳ שיר השירים היינו שמקשר ומחבר השירות נקבות שנאמרו מן העולם עם בחי׳ שיר זכר שיאמר לע״ל, ופי׳ כי שיר נקבה ושיר זכר, יש לומר כענין שבת תתאה ושבת עילאה, שהם ג״כ שמור לנוק׳ וזכור לדכורא, והנה שבת תתאה היינו עליות בי״ע באצילות, אך כל העליות שבאצילות עצמו עד חכמה דאצילות נק׳ ג״כ שבת תתאה, והיינו כי באצילות גם כן יש אבי״ע, ועליי׳

בי״ע דאצילות עד אצילות שבאצילות נק׳ גם כן שבת תתאה ושבת עילאה הוא עליית האצילות במאציל א״ס ב״ה, וזהו״ע שיר זכר דלע״ל, ויובן זה עפמ״ש בד״ה השמים החדשים בת״א פ׳ בראשית, דה״נ נק׳ השיר זכר שיר חדש, והנה לפעמים נק׳ החכמה אצילות שבאצילות כי הוא יו״ד דשם הוי׳, ולפעמים נא׳ והחכמה מאין תמצא שהיא בריאה יש מאין מהכתר ונק׳ חב״ד בריאה כו׳ והכתר נק׳ אצילות שבאצילות והוא מצד כלים ואורות, שמצד הכלים נק׳ החכמה בריאה, ומצד האור היא אצילות עמ״ש ע״פ וה׳ פקד את שרה שהכלים מתחלקים רק לג׳ בחי׳ ראש תוך סוף בי״ע כו׳ והאורות שהם משם הוי׳ יש בהם ד׳ בחי׳ אבי״ע כו׳ ואם כן שיר התשיעי היינו שיר השירים שהוא בבחי׳ חכמה וכמ״ש וה׳ נתן חכמה לשלמה, יש בו בריאה שבאצילות מצד הכלי, ויש בו אצילות שבאצילות מצד האור ע״כ הוא מקשר ומחבר כל השירים שמונה שהם בי״ע דאצילות אל בחי׳ הכתר שהוא שיר דלע״ל וכ״כ בבה״ז ע״פ ויצא יעקב מבאר שבע שהחכמה היא הממוצע בין אור א״ס ב״ה לבינה ולמדות כו׳ וכ״כ בת״א בד״ה כי אברהם לא ידענו כו׳.

קיצור. ענין שיר השירים שהוא מעולה אף מכל השירים שבתורה, שה״ש הוא קדש הקדשים פי׳ מהרש״א לפי שהוא שיר העשירי וזה אינו דשיר העשירי יהי׳ לע״ל ועמ״ש ע״פ וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ושיר השירים הוא שיר התשיעי והוא בחכמה והיינו העלאה של החכמה לבחי׳ כתר הנק׳ קדש הקדשים גם פי׳ שיר השירים שמקשר ומחבר כל השירים לשיר דלע״ל, כי הנה כמו שיש בשבת ב׳ בחי׳ שבת תתאה ושבת עילאה שהם נוק׳ ודכורא כך יש שירות נקבות ושיר זכר, ושירות נקבות הוא עליות בי״ע באצילות ויש כמו״כ באצילות אבי״ע לכן הט׳ שירות שהם נגד חב״ד חג״ת נה״י נק׳ שירות נקבות היינו בי״ע דאצילות ושיר זכר זהו בחי׳ כתר שהוא אצילות שבאצילות מה שמתעלה במאציל א״ס ב״ה והשיר התשיעי הוא ממוצע ומחבר ומקשר בי״ע לאצילות ולכן נק׳ קדה״ק שכן היכל קדה״ק מחבר בי״ע ואצילות, להעיר לענין שיר נקבות ושיר זכר ממ״ש בד״ה לסוסתי בת״א פ׳ בשלח בענין אותיות נקבות ואותיות זכרים, ושם נתבאר דיש אותיות זכרים הנמשכים ע״י אתערותא דלתתא של אותיות נקבות, ויש אותיות זכרים שבבחי׳ אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא אפשר לומר עד״ז שיר השירים הם שיר נוק׳ ושיר דדכורא שע״י אתעדל״ת וזהו שיר כפול שהן מקלסין אותו והוא מקלסן ושיר דלע״ל זהו מבחי׳ שיר זכר שלמעלה מאתערותא דלתתא.

ג) **עוד** שם בפי׳ רש״י אמר ר׳ אלעזר בן עזרי׳ למה הדבר דומה למלך שנטל סאה חטים ונתנה לנחתום אמר לו הוציא לי כך וכך סולת, וכך וכך סובין, כך וכך מורסן וסלית לי מתוכה גלוסקא אחת מנופה ומעולה, כך כל הכתובים קדש, ושיר השירים קדש קדשים שכולו יראת שמים וקבול עול מלכותו עכ״ל, היינו ע״ד אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה, שהם ב׳ בחי׳ יראה, יראה תתאה, ויראה עילאה, שבחי׳ יראה עילאה

באה ע״י החכמה והיא קדש הקדשים כי שרשה ממו״ס שבה גבורה דעתיק כו׳ דברי ראב״ע פי׳ בספר אור המאיר ומקור דבריו מבואר בזח״ב תרומה קמ״ד סע״ב וקמ״ה רע״א שדוד המלך עליו השלום הי׳ כל מגמתו לבנות קומת בנין המלכות, וזהו ענין תהלים שהוא עולם הדיבור, וכאשר בנה בנין המלכות אזי שלמה המשיך היחוד העליון שהוא תכלית המכוון וזהו וסלית לי מתוכה גלוסקא אחת כו׳ וכן צ״ל בכל אדם שמתחילה יתקן הע״ס שבנפשו היינו חב״ד והעיקר תיקון המדות כו׳, ואחר כך היחוד הוא שיומשך בו מלמעלה בחי׳ שלמעלה מהשכל והוא למסור נפשו באחד כו׳ שזה אין בכח האדם עצמו אלא אחר שעשה מה שבכחו מתיקון חב״ד ומדות ע״י התומ״צ אזי יומשך בו הבחי׳ שלמעלה מכחו כמ״ש בביאור ע״פ אני ישנה ובד״ה כי תצא גבי מאן דקטיל לחויא יהבין לי׳ ברתא דמלכי, ועמ״ש מענין פי׳ היחוד בד״ה עיני כל אליך ישברו, ובביאור ע״פ כי תצא בענין ואחר כך תבוא אליה ובעלתה, ובד״ה לריח שמניך טובים, ובד״ה ה׳ לי בעוזרי עוד נתבאר פי׳ לשם יחוד קודשא ב״ה ושכינתא בד״ה להבין פי׳ וענין י״ג מדות.

ד) **ברבות** ס״פ שיר השירים, שיר השירים לישראל כו׳ המשובח שבשירים המעולה שבשירים, המסולסל שבשירים, נאמר שירים ונשבח למי שעשאנו שירים בעולם (פי׳ עשה אותנו שיר ושבח בעולם, או י״ל עשה אותנו משוררים ומשבחים עכ״ל המ״כ ויש לומר כי ישראל היינו שיר א־ל, כמ״ש סד״ה לא הביט און ביעקב, גם פי׳ ישורון הוא לשון שיר וזהו שעשאנו שירים, גם מקור נש״י שהיא השכינה נק׳ שיר) המד״א והלילו שירות היכל שבחות דהיכלא, בעמוס סי׳ ח׳ ג׳, ויש לפרש כי נשמות ישראל נק׳ היכל, כמ״ש היכל ה׳ היכל ה׳ היכל ה׳ המה בירמי׳ סי׳ ז׳ ד׳, ופי׳ רש״י ע״ש כי ג׳ פעמים בשנה הם מתראים לפני ה׳, וכן בתלים סי׳ קמ״ד מחוטבים תבנית היכל וז״ל המא״א אות ה׳ סעי׳ י״א היכל נק׳ יסוד דנוק׳ בין דאימא בין דנוק׳ תתאה אלא שבבינה הוא בסוד ה׳ עילאה שכוללת כל האצילות בה (א״כ כל היינו נש״ב) ולמטה הוא היכל גימט׳ אד׳ עכ״ל, והיינו ששם אד׳ הוא היכל לשם הוי׳ שבו ועל ידו מאיר למטה וכמ״ש והוי׳ בהיכל קדשו כו׳ וכן נש״י הם היכל לשם הוי׳ כי ישראל לי ראש כמו המוחין הם היכל שבהם נמשך ומתגלה אור וחיות הנפש כו׳ וז״ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם היינו כי היכל הוי׳ המה, וזהו כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים וירם קרן כו׳ עם קרובו שחיות העולמות הוא רק מבחי׳ זיו והארה לבד, אבל נש״י נקראים עם קרובו ונק׳ עם קדוש שמקבלים מבחי׳ סובב כל עלמין כו׳ ועמ״ש בד״ה וארשתיך לי בענין חצר החיצונה וחצר הפנימי׳, ובד״ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוני׳ ומפתחות הפנימי׳, והנה המלאכים אומרים שירה אשר כל תשוקתם הוא ע״ד כלתה נפשי לחצרות הוי׳, וזהו שבחא דהיכלא, שהם רוצים ליכלל בהיכל הוי׳ ועמ״ש בד״ה רני ושמחי, וזהו שעשאנו שירים, ופי׳ שיר השירים היינו מה שהשירים הנ״ל בחי׳ היכל

הוי' משוררים ומשבחים אליו ית', וזהו אשר לשלמה מלך שהשלום שלו הוא מלכות דא"ס ב"ה.

ה) **ברבות** בשיר השירים שם ד"א שיר השירים, המשובח שבשירים המעולה שבשירים, המסולסל שבשירים נאמר שירים למי שעשאנו שיורים בעולם המד"א הוי' בדד ינחנו, פי' השירים לשון שיריים כמו תרגום היותרת מן הכבד דאשתייר מן כבדא והוא ע"ד מ"ש ברבות וישלח פע"ז ע"פ ויותר יעקב לבדו, אין כא־ל ומי כא־ל ישורון, מה הקב"ה כתיב בו ונשגב הוי' לבדו אף יעקב ויותר יעקב לבדו וזהו"ע שעשאנו שיורים בעולם, ובגמ' סנהדרין דצ"ב ע"א, א"ת אותן אלף שנה שעתיד הקב"ה לחדש בהן עולמו שנאמר ונשגב ה' לבדו ביום ההוא בישעי' סי' ב' צדיקים מה הם עושים, הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטים ע"פ המים כו' פי' על פני המים למעלה מבחי' חכמה עילאה וענין כנפים כנשרים משום שנאמר כנשר יעיר קנו כו' הוי' בדד ינחנו כו', והנה פי' ונשגב ה' לבדו פי' בעמה"מ ש"ג ספ"ו שהוא ע"ד ולא יכנף עוד מוריך ר"ל שלא יתלבש בלבושים דשם אלקים שהם המעלימים ומסתירים כו', וע' בת"א פ' לך לך גבי אני הנה בריתי אתך כו' שזהו"ע מילה מל י"ה, וז"ש לע"ל ומל ה' את לבבך כו', וכמו"כ בשרשו בענין המוחין דגדלות דז"א יש מוחין הנמשכים ממה שאבא יונק ממזלא שהוא רק בחי' שערות שהשערה מסתיר על האור, כמו המשל המסתיר על השכל כו' וזהו כענין לבושים דשם אלקים וכמ"ש כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל דהיינו גם בבחי' סובב שייך שם אלקים המסתיר כו' וזהו ענין השערות כו' ולכן בחי' הפנוי משערות נק' תיקון ואמת וזהו ואמת הוי' לעולם, פי' אמיתי' שם הוי' שלא ע"י הסתר דשם אלקים כו' וכמ"ש מזה בביאור דאלה מסעי וזהו ענין מוחין דגדלות שני כו' שמהם נמשך יציאת מצרים כו' וזהו תתן אמת ליעקב כי ויותר יעקב לבדו בבחי' כמו שהוא ית' לבדו הוא משא"כ העולם אינו יכול לקבל מבחי' זו כ"א רק משם אלקים כו' וכמ"ש בראשית ברא אלקים כו' וז"ש ברבות פ' אחרי פרכ"ג ע"פ כשושנה כו' הה"ד והיו עמים כו' הוי' בדד ינחנו, ועד"ז מבואר ברבות ס"פ וישלח ס"פ פ"ג, הה"ד כי הנה היום בא כו' ואתה תגיל כו' והיינו שלע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתקה היינו גילוי שם הוי' שלא ע"י המגן והנרתק דשם אלקים כו' ואז רשעים נשרפים בו שלא יוכלו לקבל גילוי זה כו' ויתבטל מציאותן במכש"כ מענין הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה כו', אבל הצדיקים שהם משם הוי' כמ"ש חלק הוי' עמו, וכתיב הוי' אלקינו, והיינו ע"י כי שרית עם אלקים כו' יתענגו מגילוי זה כו' וזהו שעשאנו שיורים לעולם, ועמ"ש ע"פ לשארית נחלתו למי ששמים עצמו כשיריים הוא המקיף של הנשמה כו' וזהו ענין ואת ובנייכי תחיו בנותר כו' וע"כ נאמר שיר למי שעשאנו כו' וכמ"ש ואתה תגיל בה', וענין המשובח שבשירים, מתחלה יש להקדים ענין שהמלאכים אומרים שירה דהנה מבואר בת"א יתרו ביאור דזכור ושמור וז"ל, אך ההפרש בין חיות הקדש שבמרכבה ובין האבות כו' כדי לקיום וחיות העולמות אבל האבות

כו׳ שיש שני מיני זיווגים באו״א כו׳ נמצא עבודת המלאכים להמשיך יחוד חו״ב לצורך קיום העולמות והיינו ודאי להמשיך השפע בברכה וגילוי רב, כי גם בזיווג והמשכה זו יש כמה וכמה מדריגות כו׳ וכן נראה ממ״ש בתו״א פ׳ בראשית בביאור דהשמים החדשים גבי והנה נודע עבודת המלאכים כו׳ להמשיך אור חדש מלמעלה כו׳ ע״ש, ואם נחבר זה עם מ״ש שהם ממשיכים רק מזיווג חיצוניות דאו״א, עכצ״ל כי גם בבחי׳ זו שייך אור חדש כו׳ והנה המשכה זו זהו ע״י העלאת מ״ן שלהם בבחי׳ השיר כמבואר בת״א בד״ה רני ושמחי (השני) גבי וצדקתך ירננו כו׳ והוא ענין ביטול בשמחה, וכמ״ש עוד בד״ה צו את בני ישראל כו׳ את הכבש כו׳ וכמ״ש בת״א ס״פ בראשית בד״ה יבל כו׳ ושם אחיו יובל כו׳ שכל בחי׳ העלאה כו׳ הוא ע״י השיר כו׳ ועי״ז דוקא נמשך תוספות האור, וכמ״ש בסידור בד״ה עשה לך חרבות צורים בענין שמש בגבעון דום כו׳ שע״י השירה של השמש נמשך בו החיות מלמעלה ועי״ז משפיע למטה ממגד תבואות שמש כו׳ וממנו מקבלים ג״כ עוכומ״ז המונין לחמה, ולכן אמר יהושע שמש בגבעון דום כו׳ וכמ״ש ג״כ בעמה״מ שער שבע תיקונים ס״פ י״א, ובשער או״א פך״א, וז״ש במלאכים ורגליהם רגל ישרה פי׳ שר י״ה שממשיכים מבחי׳ י״ה בהעולמות שהם ת״ק שנה כמנין שר, והיינו ע״י שירה כו׳ כמ״ש בד״ה מהלכים בין העומדים ובד״ה ובגפן שלשה שריגים, אך מבואר בסידור שער החנוכה בד״ה מזמור שיר חנוכת הבית כי המלאכים הם מחיצוני׳ העולמות ויש להם גוף כו׳ ע״כ לא ימצא בהם בחי׳ הביטול האמיתי להכלל במקורא כהתכללות הנר בתוך האבוקה ממש שהכלי שלהם מעכב כו׳ ע״כ השירה שלהם זהו עדיין חיצוני׳ ע״ד שירה בכלי וע״כ שירה שלהם נשמע לנביאים, אבל נש״י שהם מפנימיות העולמות מה שהם בג״ע יוצאים בשיר זהו בבחי׳ ביטול כנר בפני האבוקה ממש, ובחי׳ זו למטה זהו ענין מי לי בשמים כו׳ ועמך לא חפצתי, וע״כ עי״ז ממשיכים יחוד פנימית דאו״א נשמות חדשות כו׳ והיינו כנ״ל שיר למי שעשאנו כו׳ פי׳ לגבי גילוי זה דשם הוי׳ עצמו שלא ע״י הלבושים כו׳ מה שאין כן שיר המלאכים כיון שהם בכלים ממשיכים יחוד הוי׳ באלקים ע״ד שמש ומגן כו׳ שזהו ענין חיות וקיום העולמות אבל בחי׳ שיורים לעולם זהו מה שיהי׳ גילוי בחי׳ והי׳ הוי׳ לי לאלקים כו׳ ולהמשיך בחי׳ זו זהו גם כן ע״י השיר וההעלאה בבחי׳ ביטול ממש כנר בפני האבוקה, וזהו המעולה שבשירים כו׳ וג׳ בחי׳ המשובח והמעולה והמסולסל, כנגד ג׳ בחי׳ כח״ב שהן קדש הקדשים, שזהו ענין ההמשכה הפנימי׳ דיחוד או״א שהמשכה זו באה מהכתר משא״כ לחדש הישינות נמשך מאו״א עצמן כי כולם בחכמה עשית כו׳, עוד יובן ענין המעולה שבשירים כי דוד נענש על שקרא לד״ת זמירות היו לי חוקיך כו׳ ואף על פי כן נאמר בתורה ובלילה שירה עמי כו׳ אלא ע״כ צ״ל דשירה שאני ואפ״ל כי זמירות זהו התפעלות של המדות, אבל שיר בחי׳ מדות שבחכמה כו׳ וע״ד שנאמר בענין העלאת נרות המנורה שגבוה מקרבנות הנשיאים כמארז״ל חייך שלך גדול משלהם כו׳ ועד״ז י״ל ג׳ מדריגות המשובח מצד ז״ת דבינה מדות שבשכל, המעולה מצד מדות שבחכמה כענין בהעלותך את הנרות, וכענין משה ונחנו מה ואעפי״כ נאמר

אז ישיר משה כו׳, המסולסל מדות שבכתר, ולכן שי״ן דשיר השירים הוא שי״ן רבתי לרמוז לחג״ת דא״א ע״ד המבואר במ״א בענין והכשבים הפריד יעקב בענין כשב כבש כו׳ ועמ״ש במ״א בענין וחסידיך ירננו לויך מיבעי ליה כו׳ שהוא ע״ד שמצייר השיר והניגון במחשבה כו׳ גם י״ל המעולה שבשירים ע״ד ההפרש בין שמחה ובין גילה שגילה בחינת יגילו ברעדה התכללות אהבה ויראה כו׳.

ו) **ר׳ יוחנן** בשם ר׳ אחא בשם ר׳ שמעון בר אבא נאמר שירים ושבח למי שעתיד להשרות עלינו רוח הקדש נאמר לפניו שירים הרבה עכ״ל, ופי׳ המ״כ דדריש תיבת השירים מלשון שריית רוה״ק, והיינו כי תרגום אשר שכן עליו הענן בפ׳ פקודי מ׳ ל״ה, ארי שרא עליו עננא, שכנתי עם אהלי קדר תלים ק״כ, שרית עם משכנתיהון דערבאי א״כ שרי׳ זהו ענין שכן, ואם כן אתי שפיר פי׳ השירים ב׳ מיני השראות היינו שכינתא תתאה ושכינתא עילאה, והענין על פי מה שכתוב בפרדס ערך שכינה שהמלכות נק׳ שכינה מפני שמשכנת בעולם התחתון כל אצילות העליון והבינה נק׳ ג״כ שכינה מפני שמשכנת ג׳ ראשונות על שבע ספירות הבנין כו׳ והבינה נק׳ שכינת עוזו עכ״ל, ועיין בשל״ה דל״ד ע״ב ודל״ה ע״א, מענין פי׳ שכינה מ״ש בשם הרמב״ן כי היא עמהם באחדות ולא באצי׳ דהיינו לפי שמשכנת בעולם התחתון היינו מה שמלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה וכמ״ש בד״ה שחורה אני ונאוה בהביאור, ושם נתבאר שזהו פי׳ שחורה אני כי מה שיורד׳ בבריאה זהו ירידה ואעפי״כ ונאוה שע״י ירידה זו דוקא נעשה יתרון האור כו׳ וכמ״ש בענין הראני את מראיך האו״ח בבחי׳ מאדך כו׳ ואפ״ל שזהו ענין נעוץ סופן בתחילתן, ותחילתן בסופן דלכאורה הכל א׳ אלא כי במלכות שהוא סופן יש ב׳ בחי׳, הא׳ כמו שהיא באצילות, ועל זה נאמר נעוץ תחילתן בסופן מחכמה עד מלכות, הב׳ כשיורדת לבי״ע עי״ז מתעלה יותר עד הכתר, וזהו נעוץ סופן בתחילתן כו׳ עמ״ש מענין נעוץ סופן בד״ה וה׳ פקד את שרה, ועמ״ש מענין עליות המלכות שכינתא תתאה דוקא בד״ה רני ושמחי בת שלע״ל תתעלה בחי׳ בת למעלה מבחי׳ אימא כו׳, ועיין ביאור כי אתה נרי בענין מלך יחיד כו׳ והיינו עליית המלכות בכתר, וזהו שיר השירים על ב׳ השראות הנ״ל דשכינתא עילאה ושכינתא תתאה שעי״ז דוקא יהי׳ העלי׳ בבחי׳ ונאוה, בחי׳ חכמת אדם תאיר פניו תיקון ואמת כו׳, ויומשך הגילוי מה שלמעלה מבחי׳ שערות וצמצומים כו׳ והוא גילוי סוכ״ע, ומזה יומשך מה שעתיד להשרות עלינו רוח הקודש שזהו ע״י גילוי סובב כל עלמין דוקא, אזי נזכה לרוח הקודש וכמו בקי״ס ראתה שפחה על הים כו׳ ע״י התגלות עלמא דאתכסיא בבחי׳ גילוי ממש, וכ״ש לע״ל שנאמר והניף ידו על הנהר כו׳ שיהי׳ גילוי מלמעלה וגם מבחי׳ ונהר יוצא מעדן כו׳ ואזי לא יהי׳ ומשם יפרד כו׳ כי אם ומעין מבית ה׳ יצא כו׳ ושאבתם מים בששון ות״י ותקבלין אולפן חדת, והיינו ממעייני הישועה שהם חו״ב המקבלים מע״י וא״א כו׳ ב׳ מקורי המעיינות הנ״ל.

עוד יש לומר פי׳ שיר השירים כי הנה חבצלת השרון שהוא לשון מישור ועמק, פי׳ ברבות שהוא לשון שיר, אם כן על דרך זה יש לומר שיר השירים ר״ל שיר הנמשך מבחי׳ מישור ועמק והוא כמ״ש שיר המעלות ממעמקים קראתיך גם הנה בקו״ק בשורש שור יש ה׳ שרשים, הא׳ לשון שירה, הב׳ לשון הבטה כמו תשורי מראש אמנה, שה״ש סי׳ ז׳, א״כ יש לומר שיר השירים שהשיר נמשך מבחי׳ ראי׳ והבטה שאין דומה שמיעה לראי׳ וכענין וירא ישראל את היד כו׳ אז ישיר כו׳ בשורש שיר בסי״ן לשון שררה שר המשקים כו׳ באר חפרוה שרים כו׳ ושם נאמר אז ישיר ישראל כו׳ א״כ לפי זה י״ל שיר השירים שיר שהשרים העליונים משוררים וכן פי׳ בזח״ב פ׳ שמות די״ח סע״ב ואפ״ל עוד דלע״ל כתיב למרבה המשרה ולשלום אין קץ, ועל זה נאמר שיר השירים פי׳ שיר של בחי׳ למרבה המשרה, וזהו אשר לשלמה שמזה נמשך ולשלום אין קץ כו׳, ופי׳ למרבה המשרה היינו ע״י עליית המלכות שכ״ת במלכות דא״ס בחי׳ מלך יחיד כו׳.

שיר השירים זח״ב שמות י״ח ב׳, תרומה קלב״א, קמ״ג קמ״ד קמ״ה ח״ג, פ׳ אחרי עד״ב, וילך רפד״ב ת״ז תחילת תיקון יו״ד, וכס״מ שם שיר גבורה דא״א השירים גבורות דאו״א כו׳.

שיר א׳ ג׳.

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך, והתרגום לקל ניסך וגבורתך דעבדת לעמא בית ישראל (זהו תרגום של לריח שמניך שכמו שהשמן הטוב ריחו נודף כך הנסים הם הנמשכים מחכמתו יתברך, ויש ליקח מזה טעם שתקנו חז״ל בנס דחנוכה להדליק נרות שהוא שמן ואור, שהרי הנסים נקראו כאן לריח שמניך, ואפ״ל שמניך לשון רבים כי יש נסים נגלים כמו יציאת מצרים וקי״ס והם הנמשכים מחכמה עילאה ויש נסים המתלבשים בלבוש כמו נס דפורים והם הנמשכים מחכמה תתאה וכמ״ש במ״א בבה״ז ר״פ ויקרא ע״פ שאל לך אות כו׳ הגבה למעלה דא אות יו״ד כו׳) זעו כל עממיא די שמעו ית שמע גבורתך ואתותך טביא (וכן פי׳ רש״י לריח שמניך טובים שהריחו בהם אפסי ארץ אשר שמעו שמעך הטוב בעשותך נוראים במצרים, והנה שמן הוא חכמה שהיא יראה עילאה כמ״ש בת״א פ׳ מקץ בביאור ע״פ כי אתה נרי ע״כ ענין היראה הנמשך בעמים מהנוראות נק׳ ריח שמניך, ובאיוב ל״ט כ״ה ע״פ ומרחוק יריח מלחמה פי׳ במצ״ד ענין הרגשה) ושמך קדישא אשתמע בכל ארעא דהוה בחיר ממשח רבותא דהוה מתרבי על רישי מלכין וכהנין (זהו תרגום שמן תורק ר״ל שמן תורק היינו שמן המשחה שנמשחו בו מלכים וכהנים, וא״כ פי׳ תורק לשון רבוי, כמו והריקותי לכם ברכה במלאכי סי׳ ג׳ יו״ד, ושמו הקדוש יתברך נתגדל ונשמע בכל הארץ יותר במעלה משמן תורק וזהו כענין טוב שם משמן טוב, ורש״י פי׳ לריח שמניך טובים שם טוב נק׳ ע״ש שמן הטוב, וצ״ע דהא כתיב טוב שם משמן טוב) ובגין כן רחימו צדיקייא למהך בתר

אורח טובך בדיל דיחסנון עלמא הדין ועלמא דאתי (זהו התרגום עלמות ב׳ עולמות העולם הזה והעולם הבא) יש להעיר ענין שגלות מצרים נקרא עיבור והגאולה נק׳ לידה בד״ה וארא אל אברהם, ובד״ה כי עמך מקור חיים, ובד״ה אני ישינה וע״כ בחי׳ לידה זו נק׳ לריח שמניך כו׳ ויש עוד יניק׳ ומוחין דגדלות זהו ענין שמן תורק כו׳ והנה במאו״א אות נ׳ סכ״ב נסים מצד בינה, ונפלאות נ׳ פלאות מצד נש״ב שלה והיא מאירה במ״ה וס״ה גימט׳ נס עכ״ל, ר״ל מ״ה ס״ה היינו הוי׳ אדנ״י כי הוי׳ במילוי אלפי״ן גימט׳ מ״ה ואדנ״י גימט׳ ס״ה, והם זו״נ, והבינה נק׳ לפני הוי׳, ע״כ ממנה נמשך נס, כי זו״נ הם ז׳ ספירות הבנין ומהם נמשך השמים והארץ ולעשות נסים ונפלאות בהם נמשך מבחי׳ מעל לשמים מבחי׳ ג״ר וע״ד שנתבאר בת״א פ׳ וישב בד״ה בכ״ה בכסליו בענין הדלקת ז׳ נרות המנורה שהם כנגד ז׳ מדות לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ והדלקת הנרות בשמן ואור להמשיך בהם אור החכמה להאיר את המדות ולזככן כו׳ ועמ״ש בד״ה באתי לגני בענין מאד עמקו מחשבותיך כו׳, ומכ״ז יובן איך על ידי אור הבינה כשמאירה בז׳ מדות נמשכו הנסים ונפלאות ולכן נק׳ לריח שמניך כי בבינה מאיר ומתגלה השמן הטוב דחכמה וכמ״ש בזהר ס״פ צו דל״ד ע״א ע״פ כי עמך מקור חיים כו׳ ע״ש וע״ב ובמק״מ שם, והנה עבדים היינו לפרעה במצרים האוחז בעורף כו׳ שלפי שנמשכה השפע רק בבחי׳ עורף ואחורי׳ כמאן דשדי בתר כתפוי לכן מקבל פרעה כו׳ ובשמן כתיב להצהיל פנים משמן כי חכמת אדם תאיר פניו וגם כמ״ש ושמן ימינו יקרא עיין בד״ה בהעלותך לכן עי״ז נמשך יאר ה׳ פניו אליך כו׳ לכן נק׳ לריח שמניך, והנה נס לשון רוממות וכמ״ש ואל עמים ארים נס ישעי׳ מ״ט כ״ב, כי הנס פירושו כלונס זקוף ומשימים עליו מפה, כן כתב המ״צ שם וכן פי׳ רש״י בישעי׳ סי׳ ל׳ י״ז בפי׳ כתרן על ראש ההר וכנס על הגבעה כלונס גבוה שנותנין בראש הגבעה, ועד״ז נק׳ הנפלאות נסים שהם ענין רוממות התגלות רוממותו ית׳ כי הוא לבדו מרום וקדוש ולכן פועל גבורות עושה חדשות כו׳ ועיין בפי׳ רש״י בחומש ס״פ בשלח י״ז ט״ו ע״פ ה׳ נסי הקב״ה עשה לנו כאן נס גדול, וכן תרגום אונקלוס דעביד לי׳ נסין, וכן ויהיו לנס בפ׳ פנחס כ״ו יו״ד פי׳ רש״י לאות ולזכרון ובעה״ט שם פי׳ מלשון את התורן ואת הנס וכן פי׳ מ״ע ספורנו בפ׳ בשלח ה׳ נסי לשון רוממות וכ״פ בעה״ט שם, ואפ״ל דהכל א׳ כי ענין הנס הוא רוממות כו׳ והרד״א בפי׳ ועל הנסים פי׳ שהוא מלשון נתת ליראיך נס להתנוסס בתלים סי׳ ס׳ פסוק ו׳ וצ״ע דשם פירש רש״י נס לשון נסיון כו׳ וכן פי׳ ברבות פ׳ וירא ר״פ נ״ה נסיון אחר נסיון כו׳ וכ״ה בילקוט בספר שופטים סימן מ״א, ובפרדס ערך נס כ׳ וז״ל בתיקונים משמע כי היסוד בהיותו למעלה מנצח והוד נקרא נס שהוא עומד עליהם לנס עכ״ל, ויש לפרש דבריו על דרך מ״ש במאו״א ב׳ כ״א נס נק׳ היסוד ובו שם הוי׳ במילוי אלפי״ן ואד׳ (ר״ל כי היסוד מייחד ומחבר ב׳ השמות כנודע מענין בן פורת יוסף אותיות תופר שתופר ומחבר יחודא תתאה עם יחודא עילאה בחי׳ כי א־ל דעות כו׳, וע״י חיבור זה שמתגלה למטה הביטול כמו למעלה זהו ענין הנס וכמ״ש בסידור בד״ה מזמור לתודה בענין ארבעה צריכים להודות שע״י הנס שהוא

היפוך הטבע אנו מודים לבחי' הדיעה עליונה שלמעלה עיקר היש, וכל מה שלמטה כלא חשיב וזהו דעו כי הוי' הוא האלקים, וזהו דנס גימט' הוי' אדנ"י היינו גילוי שם הוי' ע"י שם אדנ"י וזהו ע"י היסוד שנקרא בן פורת אותיות תופר ומחבר יחד הב' דיעות כו' וזהו ג"כ ענין אמן שהוא גימט' הוי' אדנ"י, ועי' בפרדס ערך אמן ואמרז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך ועי' מ"ש ע"פ משה ידבר בע' והאלקים יעננו, ולכן ברוך מתחיל בב' ואמן מתחיל בא' שהוא בחי' גבוה יותר, שהרי עשרה מאמרות מתחילים בב' ועשרת הדברות מתחילים בא' אנכי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ דרשו הוי' בהמצאו) וז"ש כנשוא נס הרים כי הוא סוד הקמת הברית עכ"ל וענין הקמת הברית היינו על דרך משל כשהוא אבר חי ונמשך ממנו השפעה כו' ולכן בן שמונה עשר לחופה שאז יוכל להמשיך מבחי' חי, וזהו ענין ח"י ברכאן דצלותא ועל דרך משל זה יובן כשעומד להיות נמשך על ידו המשכת השמן הטוב מבחינת חכמה עילאה שיומשך מזה הגילוי למטה דיעה עליונה ולכן נק' הנסים לריח שמניך וזהו ענין משכיל לאיתן ותשב באיתן קשתו ועיין בהרמ"ז פ' וארא כו' ור"פ בהעלותך ע"פ ישיש כגבור לרוץ אורח, והנה המשכה זו שע"י היסוד נמשך מיחוד פנימי דאו"א שנמשך אור חדש מלמעלה מעלה כו' וכמ"ש הרמ"ז פ' בשלח דנ"ד ע"א וזהו ענין נס לשון דוממות כו' ועמ"ש ע"פ ארוממך אלקי המלך בביאור ע"פ כי אתה נרי ועיין בע"ח שער הכללים בפי' מארז"ל מ' וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים ובעמה"מ שער קרית ארבע פס"ד דצ"ו ע"ד פי' מ' וסמ"ך הם מלכות וז"א והם מקבלים מוחין מנו"ה דאימא ולפעמים בנס היו עומדים כו' והנה מבואר בסידור בד"ה מזמור לתודה שענין ארבעה צריכין להודות שמודה על הנס שהאמת דכולא קמי' כלא חשיבי ולא כמו שנראה לנו העולם יש ודבר עם כל זה בחי' זו נקרא רק הודאה, והוא כמשל האדם המודה לחבירו שאתו האמת אף שאינו משיג בדעתו ממש הדבר רק שעם כל זה מודה שאתו הנכון והאמת וכמבואר מזה ג"כ באריכות בסידור דרוש ל"ג בעומר בענין הוד כו' וזהו ההפרש בין הודאה ובין ברכה שבחי' ברכה זהו המשכה בבחי' גילוי ממש, וכמו כן מה שנמשך להודות לה' ע"י הנסים הרי אינו משיג גילוי המהות אור האלקי כי אם על ידי הנס הוא מודה, ולכן נקרא בחי' זו לריח שמניך כמו המריח ריח מהדבר שאינו טועם כלל מהות הדבר כלל כי אם נמשך עליו ריח והארה בעלמא, כמו כן ענין התגלות אלקות הנמשך ומתגלה בעולם על ידי הנסים הרי הגילוי בא רק בבחי' הודאה, והוא על דרך הידוע מציאותו ולא מהותו ולכן נקרא לריח שהוא בחי' ריח והארה בעלמא מבחי' חכמתו ית' הנק' שמניך, אבל שמן תורק שמך כמו שמריקין השמן מכלי אל כלי שעצמיות השמן ומהותו נמשך למטה בכלי התחתון וזהו ענין מ"ת שנאמר וירד הוי' על הר סיני כו' פנים בפנים דבר הוי' עמכם כו' וזכו לגילוי מהות חכמתו ית' ממש, ופי' שמך היינו כמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם להאבות, אבל במ"ת נאמר אנכי הוי' אלקיך כו' ומבואר במ"א בלק"ת פ' ראה בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה דהיינו על ידי דיבור אנכי הוי' אלקיך נמשך בכל א' המשכת שם הוי' ועל ידי זה נמשך בהם בחי' ברכה, והברכה

היא בחי׳ הגילוי שלמעלה מבחי׳ הודאה כנ״ל ולכן נקרא זה שמן תורק וכמ״ש והריקותי לכם ברכה עד בלי די כי ע״י שם שד״י שנמשך שאמר לעולמו די שהוא בחי׳ גבול ותכלית, אבל שם הוי׳ הי׳ הוה ויהי׳ בחי׳ בלי גבול שיומשך בחי׳ זו בבחי׳ גילוי זהו ענין הברכה עד בלי די ועמ״ש מזה ע״פ ויצום אל בני ישראל בפ׳ וארא. והנה ענין שמן שנמשחו בה כהנים יש לומר כי הנה ענין ברכת כהנים מקור הברכה היא מבחי׳ שמן דחכמה כמ״ש בזהר פ׳ צו דל״ד ע״א ע״פ זאת משחת אהרן אך התורה גבוה יותר מבחי׳ זו כו׳ כי כהנים קו ימין חח״ן והתורה קו האמצעי העולה עד הכתר וגם נמשך העצמיות ומהות ולא הארה כו׳ שקו האמצעי הוא עיקר הצנור ע׳ בע״ה בשה״ש בפסוק זה דלריח שמניך ובהרמ״ז אמור צ״ט עמ״ש בענין אל יתהלל חכם כו׳ כ״א בזאת כו׳ שבמחשבה ארץ קדמה לשמים שזהו תכלית המכוון ובדבור שמים קדמו שכן ממחשבה לדבור הוא כחותם המתהפך שהמכוון במחשבה בא באחרונה בדבור וזהו סוף מעשה הוא במחשבה תחלה וזהו גם כן ענין שמן תורק שמך כשמריקין השמן מכלי אל כלי הנה מה שבכלי הראשון הי׳ עליון הוא בכלי שני תחתון ומה שבכלי הראשון הי׳ תחתון הוא בכלי השני עליון וכענין הנ״ל בהרקה ממחשבה לדבור שבהמחשבה ארץ קדמה לשמים ובדבור הוא להפך, וכמו כן יובן בענין התו׳ שהורקה מלמעלה למטה מאצילות לבי״ע הנה התורה כמו שהיא בגשמיות אצלנו שרשה גבוה יותר מכמו שהנשמות משיגים את התורה בג״ע אף ששם התורה ברוחניות וכגבוה שמים מארץ כך גבהה ההשגה דשם מהשגה של למטה עם כל זה נק׳ רק זיו והארה דחכמה עילאה אבל עצם החכמה מלובש בתורה הגשמיות ששרשה מעצם חכמה עילאה וכמ״ש בבה״ז פ׳ בראשית על המאמר זהר בראשית דף כ״ז ע״ב על המאמר אעשה לו עזר כנגדו דא משנה כו׳ יעו״ש ולכן נק׳ שמן תורק שהורק מכלי אל כלי כחותם המתהפך וזהו עליונים למטה ותחתונים למעלה כו׳.

ג) * **עמ״ש** ע״פ מגדול עוז שם ה׳ במשלי י״ח יו״ד, יעו״ש סעי׳ ה׳ ומשם יובן ענין שמן תורק שמך, ועמ״ש ע״פ טוב שם משמן טוב וע״פ ואלה שמות בנ״י.

שה״ש א׳ ד׳.

משכני אחריך, פ״ב דחגיגה ט״ו סע״ב רע״ק עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר משכני אחריך וגו׳ ופי׳ מהרש״א בח״א אסיפי׳ דקרא סמיך הביאני המלך חדריו כו׳ גם שלא נכנס לפנים מן הגבול וזהו אחריך כו׳, רבות וירא פמ״ט נ״ד ב׳ משרים אהבוך וישב ר״פ פ״ו משכני אחריך, בשלח פכ״ד קמ״א ב׳ ע״פ ויסע משה את העם, משכני אחריך ויקרא ספ״ג קס״ה ד׳ משרים אהבוך בשלום ובמשור הלך אתו כו׳ אמור

* אות ב׳ לא נסמן. ואולי נשמט הציון בהסעיף דלעיל (קודם התיבות ע׳ בע״ה ?).

פכ"ז קצ"ו ג' ע"פ אדם ובהמה שאנו נמשכים אחריך כבהמה, הה"ד משכני כו' לג"ע. רבות בשה"ש במקומו על פסוק זה באריכות מדף ז' ע"ג עד דף ח' ע"ב, זח"א תולדות קל"ו סע"א נגילה כו', נזכירה ויחי רכ"ט ריש ע"ב, משכני אחריך, ויקרא ד"ד ע"א, הביאני המלך חדריו, אחרי נ"ט סע"א משרים אהבוך לך ד"צ ע"א הביאני המלך חדריו. תד"א ח"א רפ"ו כל הפסוק.

משכני אחריך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, נזכירה דודיך מיין משרים אהבוך, פ"ב דחגיגה ט"ו ב' ירושלמי פ"ב דחגיגה, פ"ד דסנהדרין עמה"מ יח"ג מז"א קי"ז בג"ד קלב"ב קמח"ב, רבות נ"ד ב' צו"ד קמא"ב קס"ח ד' קצו"ג, ח"מ א' א"ב זח"א תולדות קלו"א ויחי רכ"ט ע"ב למעלה ח"ג דף ד' ע"א, פ' אחרי דנ"ט סע"א פנחס דר"מ ע"א של"ה ע"ב ב' רמו"ב תד"א ח"א פ"ו ס"ח סי' תתרס"ב, מ"ע אופן ל"ד קי"ז רכ"ד, בחיי פ' ד' צ"ט ב' ר"ט ב'.

ז"ל הבחיי בפ' בא על פסוק משכו וקחו לכם צאן ד"פ ע"ד דרשו רז"ל משכתם הצאן למצוה אמשיך אויביכם לים סוף ואטביעם בו, ובזכות זה ומשכתי אליך אל נחל קישון את סיסרא שופטים ד', ד"א מפני שירידת אבותינו למצרים היתה על ידי משיכה שנאמר וימשיכו ויעלו את יוסף בפ' וישב ל"ז ועליהם נאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא ישעי' סי' ה' י"ח, ובלשון הזה נכתב עליהם עונש שנאמר ותמשיך עליהם שנים רבות ותעד בם ברוחך ביד נביאיך בנחמי' סי' ט' למ"ד (אכן רש"י שם פירש ותמשיך עליהם משכת עליהם רחמים שלא להשחיתם) וישראל נקראו עם ממושך וממורט בישעי' סי' י"ח ב' (ופי' במצ"ד אשר מאז הי' נמשכי' בידי העכו"ם ומרטו שער ראשם וזקנם במשכם), וכשחוזרים בתשובה נאמר עליהם משוך חסדך ליודעיך תלים סי' ל"ו, וכתיב משכני אחריך נרוצה שה"ש א' ד', וכתיב בחבלי אדם אמשכם בעבותות האהבה, בהושע סי' י"א ה' עכ"ל, ולמדנו מדבריו שיש גם כן משיכה מסט"א שמושכים את ישראל ואזי נק' עם ממושך כו', ויש לפרש ע"פ מ"ש בפסוק והסירה את שמלת שביה שהוא המקיף דקליפה וממנו נמשך בחי' משיכה הנ"ל, וע"כ הבקשה משכני ע"ד הסירו הבגדים הצואים מעליו כו' והלבש אותך מחלצות וזהו ענין יוהכ"פ וסוכות.

ב) **בבחיי** ס"פ יתרו ע"פ בכל המקום אשר אזכיר את שמי דצ"ט ב' וז"ל הי' לו לומר תזכיר כו' ובכל מקום אשר אמשוך הרצון לשמי ע"י הקרבנות אבא אליך וברכתיך כו' ומלת אזכיר מלשון אזכרתה שהוא המשכת ריח, וכן מזכיר לבונה בישעי' ס"ו ג' (דהיינו המקטיר הלבונה כמ"ש בפ' אמור כד"ח ונתת על המערכת לבונה זכה והיתה ללחם לאזכרה ופי' רש"י שם והיתה הלבונה הזאת ללחם לאזכרה שאין מן הלחם לגבוה כלום אלא הלבונה נקטרת כשמסלקין אותו בכל שבת ושבת והיא לזכרון

ללחם שע"י הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא אזכרה למנחה עכ"ל, והיינו כי הרמ"ז פ' תרומה קנד"א פי' כי לחם הפנים הו"ע יחוד או"א שהוא ענין ההמשכה מאין ליש וכמ"ש אכלו רעים לעילא שהם חו"ב כו' וע"כ אין ממנו לגבוה כלום כי ה"ס יחוד התדירי דאו"א להחיות העולמות כו', והלבונה היא הריח להמשיך מבחי' רצון העליון שהוא הכתר לאו"א כי כל אשר חפץ ה' עשה וזהו ענין שעל ידה הלחם שהם חו"ב נזכרים למעלה אצל המאציל העליון שיהי' נמשך בהם גילוי התענוג העליון ולכן הי' זה בשבת שנאמר וקראת לשבת עונג והוא ענין לחם פנג כמ"ש בזח"א ויחי דרמ"ו ע"א ע"פ מאשר שמינה לחמו ע"ש). נזכירה דודיך מיין ויהי' אזכיר את שמי כאלו אמר אריח את שמי וביאורו אמשיך את הרצון לשמי כו' עכ"ל, ועיין בזהר פ' ויגש דר"ו ע"ב גבי דהא כד רעותא אשתכח בהרמ"ז שם שהוא המשכה מבחי' נוצר חסד כו' עיין שם והנה נוצר אותיות רצון ואותיות צנור, ועל פי זה יש לפרש גם כן נזכירה דודיך היינו העלאת מ"ן שנקרא ריח כענין מה שנאמר ע"פ ראה ריח בני כו' עי"ז נמשך גילוי הרצון עליון, ואפשר להעיר מזה לענין ר"ה שנק' יום הזכרון וכמ"ש זכרון תרועה מקרא קדש בפ' אמור כ"ג, והיינו שע"י התרועה שהוא ילולי יליל בחי' תשובה שהוא נק' ריח על ידי זה יעלה הזכרון למעלה לטוב וזהו דודיך שהוא אהבה רבה והכ"ף שבס"ת דודיך י"ל רומז לכתר.

מיין כי יין זהו בחי' שמבלבל הדעת היינו יין המשכר והוא ביטול ההשגה ע"י שיתבונן דלית מחשבה תפיסא בי' כלל גם על דרך דם ענבים הנזכר בד"ה אוסרי לגפן ועי"ז נמשך מלמעלה יין לבנון שמלבין עוונותיהם של ישראל וזהו זכרו כיין לבנון עיין רבות ר"פ ויקרא, גם יין המשומר בענביו שייך לר"ה שהוא יום ששי למעשה בראשית, בחיי פ' עקב ע"פ את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים כו' רע"ק כו' ועליו נאמר משכני אחריך כו'.

ג) **רבות** וירא פמ"ט נה"ב, אברהם זה ישר מן הישרים שנאמר משרים אהבוך מכאן ראי' לכאורה לפי' רש"י ספ"ב דתענית דט"ו ריש ע"א דישרים עדיפי מצדיקים יעו"ש, אע"פ שהרשב"א שם לא פירש כן ומה שנקרא אברהם ישר זהו ענין השתוות והיינו בענין נסיון העקידה שכבש את רחמיו לעשות רצונו בלב שלם כו' ובמדרש תלים ע"פ ישר יחזו פנימו מבואר דישרים זהו בחי' היותר עליונה והובא בילקוט שם.

ד) **רבות** וישב ר"פ פ"ו בחבלי אדם אמשכם בהושע סי' י"א, אלו ישראל שנאמר משכני אחריך נרוצה כו', וברבות ויצא פס"ח ע"ז ב' ע"פ כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו מה החבל הזה פחות משלשה אין מפקיעין אותו כך האבות אין פחותה משלשה עכ"ל, אם כן לפי"ז פי' בחבלי אדם היינו ע"י ג' בחי' חג"ת עי"ז הוא המשיכה, ויובן עפמ"ש

בת"א בד"ה וארא אל אברהם כו' והיינו כי צ"ל ימין מקרבת ושמאל דוחה ואחר כך ימינא ושמאלא וביניהו כלה כו'.

ה) **רבות** בשלח פכ"ד קמ"א ב' ע"פ ויסע משה את בנ"י מים סוף, הדא הוא דכתיב ויסע כצאן עמו כו' מה הצאן כל מקום שהרועה מנהיגה שם היא נמשכת כך ישראל כל מקום שהי' משה מסיען הם נמשכים אחריו שנאמר משכני אחריך נרוצה כו' עכ"ל, וזהו ענין ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם שעם היותם אדם נמשכים אחריו יתברך כבהמה כו' כי הבהמה יש בה בחי' הביטול הזה, והוא נלקח מבחי' עליונות שלמעלה מהשכל והדעת כו' כמ"ש בלקוטי תורה פ' אמור על פסוק והניף הכהן אותם, וכן כתב ברבות על פסוק אדם ובהמה תושיע הוי' אדם אנחנו ואנו נמשכים אחריך כבהמה, ועל פי זה יש לפרש הפסוק משכו וקחו לכם צאן כלומר משכו זו הבחי' שתהיו כצאן להיות נמשכים אחריו ית' בבחי' ביטול לגמרי, ומזה יש להעיר לענין תקיעה בשופר של איל, שזהו ענין הנ"ל להיות נמשכים אחריו יתברך כבהמה, ובפרטית הכבשים יש בהם ביטול יותר מבחי' שור ופרה כי פני שור מהשמאל כו'.

ו) **ויקרא** ס"פ ב' דקס"ח ד' ע"פ בשלום ובמישור הלך אתי, שלא להרהר אחר דרכי המקום כדרך שלא הרהר אבינו אברהם וכה"א משרים אהבוך, ועיין רבות וירא פמ"ט נה"ב הובא לעיל סעי' ג' וענין שלא להרהר זהו על דרך מלה בסלע משתיקא בתרין.

ז) **רבות** אמור פכ"ז קצ"ו ג' הה"ד אדם ובהמה תושיע הוי' אדם בזכות בהמה תושיע הוי' אמרו ישראל רבש"ע כאדם אנחנו כבהמה תושיענו לפי שאנו נמשכים אחריך כבהמה הה"ד משכני אחריך נרוצה, להיכן אנו נמשכים אחריך לג"ע, הה"ד ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם כו' עכ"ל, וי"ל דסמיך אסיפ' משוך חסדך ליודעיך.

ח) **רבות** בשה"ש במקומו ע"פ משכני באריכות כל הפסוק, וכמה פי' בתיבת משכני, הא' משכנותא היינו א"י, הב' השראת השכינה בבית המקדש, הג' על שסילקת שכינתך עי"ז אחריך נרוצה, הד' לשון שכינות על שנהגת עם שכנותי במדת הדין ועמי במדת הרחמים, או על ידי שגרית בי שכני על ידי זה אחריך נרוצה אדוני המלך הושיענו, הה' לשון מסכנות ע"י מסכנות יבואו לתשובה, ע"ד יאה עניותא לישראל כו', הו' לשון משכון זהו חורבן בהמ"ק שנתמשכנו על ידינו כו' וכל זה כנ"ל כיון שנמשלו כביטול הצאן לכך ע"י כל האופנים אחריך נרוצה.

הביאני המלך ע"ד ד' שנכנסו לפרדס כו', עו"ש מה שגלה להם סודות התורה אף גם מה שאינו שייך למצות ואזהרות וכמו ספר בראשית כו' ואפ"ל כי המצות נקראו רמ"ח אברים דמלכא שהוא בחי' אדם אבל עצמותו

ית' למעלה מבחי' זו, גם ע"ד כל חפצים לא ישוו בה ואמרו כל מצותי' של תורה אינם כדאי נגד הלכה אחת מן התורה כו' ועיין **באגה"ק** סד"ה דוד זמירות קרית להו כו' וזהו חדריו ממש, במש"ש בענין נגילה ונשמחה בך עמ"ש בביאור וכל בניך בענין משרים לשון חוזק, יש להעיר מענין ישורון, זח"א תולדות דקל"ו סע"א מפרש נזכירה דודיך מיין על יין המשומר בענביו משׂשת ימי בראשית.

משכני אחריך נרוצה, ממה שנתת לנו ארעא טבתא כו' ממה שהשרית שכינתך בתוכנו אחריך נרוצה עיין בלק"ת פ' עקב בענין ארץ כנען לשון סוחר דהיינו על ידי משיכה וכסף, ובד"ה ת"ר חמשה קנינים קנה הקב"ה ושם ביאר שיש ב' בחי' מ"ד האחד האתערותא דלעילא שלפני אתערותא דלתתא הבא לעורר אתערותא דלתתא, והב' אתערותא דלעילא שבא ע"י אתערותא דלתתא, ועמ"ש מזה ג"כ בלקו"ת פ' מסעי בדרוש אלה מסעי השלישי בהביאור בענין הברכה של המצוה שמרומז בה ב' בחי' מ"ד הנ"ל, ואם כן המשיכה י"ל אתערותא דלעילא המעורר אתערותא דלתתא וזהו משכני ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת שע"י המצות נמשך כח זה להעלות הנפש ומ"ש בד"ה אדם כי יקריב מכם ובביאור ע"פ קול דודי בפי' ופסח ה' על הפתח שהי' אתערותא דלעילא לעורר אתערותא דלתתא ע"ד אני ה' אלקיכם אשר הוצאתיך מארץ מצרים, וזהו ענין טל פתחי לי ע"י שראשי נמלא טל בד"ה אני ישינה, ועמ"ש בד"ה ואתחנן שבקשת משה הי' שיומשך אתערותא דלעילא מצד עצמה ולכן ממה שנתת לנו ארעא טבתא, שהיא ארץ חפץ וארץ לשון רצוא שרצתה לעשות, משכנותא שבה השראת השכינה שהיא ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, ועיין בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, ועיין בד"ה זכור דעמלק פי' ארץ זבת חלב ודבש אהבה בתענוגים ע"ד אכלתי יערי עם דבשי וזה נמשך מבחי' ארץ והנבואה אינו רק בארץ, ועמ"ש ע"פ אעברה נא ואראה את האר", ובד"ה ארץ הרים ובקעות.

קיצור. ארץ כנען לשון סוחר משיכה מ"ד ואחר כך העלאת מ"ן הכנעה וביטול ואחר כך כסף אהבה רבה ארץ זבת חלב ודבש, ארץ הרים ארץ החיים ויש בה טל אתערותא דלעילא ע"כ מזה נמשך אשר אחריך נרוצה ארץ שרצתה, גם כי עיני ה' אלקיך בה, וענין מה שהשרית שכינתך כמבואר בת"א בד"ה וישב יעקב*. והנה בזמן שהי' בית המקדש קיים הי' נמשך בחי' זו רעו"ד מגילוי או"א ס ב"ה בהיכל קדה"ק כו' וגם כמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו וז"ל והנה בזמן בהמ"ק הי' כללות נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' כו' משא"כ כו' ועמ"ש בד"ה במדבר סיני באוהל מועד שבזמן בהמ"ק נק' מדבר מלשון ידבר עמים כו' גם במ"ש בד"ה וארא אל אברהם שבזמן שאין בהמ"ק קיים נק' עיבור ושינה

---

* וישב יעקב: כנראה כאן סיום הקיצור.

כו׳ ובשינה אין שייך ראי׳ משא״כ בזמן בהמ״ק שלש פעמים בשנה יראה כו׳, עיין בד״ה מה יפו פעמיך בנעלים ועמ״ש בד״ה קומה ה׳ למנוחתך מענין הביטול כנר בפני האבוקה כו׳ ועמ״ש ע״פ כי אתה נרי הוי׳.

והתרגום פירש משכני ע״י והוי׳ הולך לפניהם בעמוד ענן יומם ובעמוד אש לילה ועי״ז אחריך נרוצה (ור״ל ע״ד לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה) ואחר כך הביאני המלך חדריו היינו בקרבתם לפני הר סיני שנתן להם התורה שהיא מגנזי מרומא, ועי״ז נגילה ונשמחה בך בכ״ב אותיות התורה, נזכירה אותם דודיך מיין אהבה רבה ולהתרחק מההפך משרים כל הישרים והצדיקים אהבוך וא״כ יש להעיר לענין מ״ב מסעות שבמדבר שזהו ע״ד שרפים שש כנפים כו׳ זהו ענין אחריך נרוצה כמ״ש בד״ה אלה מסעי דתקס״ג, ועיין בתו״א פ׳ בשלח סד״ה והוי׳ הולך לפניהם הוא בחי׳ מלכות דאצילות מקור נש״י הולך לפניהם שנש״י נמשכין אחרי׳ שביציאת מצרים שמלכות דאצילות עולה מן הגלות דמיצר מי ועי״ז נש״י ג״כ עולים, ועמ״ש ע״פ גפן ממצרים תסיע, וע״פ מי זאת עולה מן המדבר, ועמ״ש בלקו״ת בשה״ש בד״ה שיר השירים דרוש השני בפי׳ התהללו בשם קדשו כו׳ למען יזמרך כבוד ואזי לעולם אודך כו׳ ועמ״ש לקמן, ועמ״ש בלקו״ת בביאור הראשון ע״פ יונתי בחגוי גבי קומי לכי רעייתי שזהו ע״י וה׳ הולך לפניהם יומם כו׳. עוד פי׳ ממה שגרית בי שכני עמ״ש בפי׳ ואני אראה בשונאי וע״פ וזאת התרומה זהב זו בבל ובתו״א פ׳ נח בד״ה מים רבים שעי״ז ותרם התיבה כו׳ ועיין במד״ר בשלה פכ״א ופי׳ יונתי בחגוי הסלע ועי״ז השמיעני את קולך ויצעקו בני ישראל ע״י ופרעה הקריב כו׳ ועמ״ש ע״פ והנצח זו ירושלים בענין צדקת פרזונו כו׳, והנה שכני הוא היצר הרע, וארז״ל טוב זה יצר טוב מאד זה יצר הרע שבו וע״י יבוא לבחי׳ בחילא יתיר, משכני לשון יחיד י״ל הגילוי לעיני העדה ועי״ז אחריך נרוצה כל ישראל, כי הוא הצנור המחבר. עיין סד״ה משה ידבר או לכל א׳ ע״ד אין טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולה כנגדה מלמטה כו׳. עוי״ל ענין משכני שעי״ז אחריך נרוצה בענין אבנא למשקל בה דא יו״ד שלפי ערך ההמשכה למעלה בכף הא׳ כן עולה כנגדה הכף השני.

והנה לפי׳ התרגום דמשכני והביאני קאי על יצי״מ ומ״ת וזהו פסח ושבועות* וספירת העומר משכני שנגלה עליהם ממ״ה הקב״ה וגאלם, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואחר כך צ״ל ספירת העומר אחריך נרוצה שנינו הנה״א והנה״ב שזהו ענין עומר שעורים מאכל בהמה ועי״ז דוקא יוכל להיות מ״ת כמ״ש בלקו״ת פ׳ אמור בד״ה וספרתם לכם וזהו הביאני המלך חדריו מ״ת וכמו כן יש לפרשו על לוחות שניות שניתנו ביום הכפורים ולכן אמרז״ל במשנה ספ״ד דתענית ביום חתונתו זה מ״ת קאי על יוהכ״פ יעו״ש וא״כ פי׳ משכני קאי על ר״ח אלול שבו עלה משה להר ובו נפתחים י״ג מדות הרחמים שהם הממשיכים נש״י שיבואו לאהוי״ר כמ״ש בלקו״ת

ושבועות : בכת״י א׳ אין תיבה זו.

בד"ה ושמתי כדכד ועיין בד"ה לריח שמניך דרוש השני ובד"ה כי ההרים ימושו בפי' פותח את ידיך ועי"ז ומשביע לכל חי רצון וזהו אחריך נרוצה ואחר כך הביאני המלך חדריו ביוהכ"פ לפני הוי' תטהרו וכה"ג נכנס לקדה"ק גם אז ניתנו לוחות שניות, גם חדריו חסד דין רחמים כי אע"פ שר"ה ויוהכ"פ יום הדין שיתף עמו מדה"ר א-ל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות והחסד ואיש כי יקח אחותו כו' חסד הוא היינו מי יתנך כאח לי וחדר לפנים מחדר כי חד"ר חסד דין רחמים והרי יש חסד דלבר וחסד דלגאו וכן בגבורה ות"ת זהו חדר לפנים מחדר כו' ואח"כ נגילה ונשמחה בך בימי החג זמן שמחתנו ישמח ה' במעשיו, ישמח ישראל בעושיו ועיין בתו"א פ' נח בד"ה מים רבים בפי' אם יתן איש את כל הון ביתו כו' שהוא בחי' ובדעת חדריו ימלאון כל הון יקר ועכ"ז בוז יבוזו לו כי ועמך לא חפצתי אלא נגילה ונשמחה בך דוקא נזכירה בחי' וזכרתם למען תזכרו, אי נמי זכרונות דר"ה דודיך ע"י כשושנה כו' כתפוח כו' כן דודי כו' ותפוח הוא אתרוג כו' או דודיך ניסוך המים, מיין ניסוך היין ע"ד כי טובים דודיך מיין, ערבים עלי דברי סופרים כו', ויותר י"ל נזכירה הוא בחי' שמע"צ שהוא עצרת וקליטה שנקלט בחי' דודיך מיין ולכן נזכירה. עמ"ש בס' דברים בפ' ראה בסד"ה משכני דרי"ב ע"א, ד"ה ילקוט שייך להעתיקו כאן, אם לא תדעי לך נתבאר בד"ה עד דלא ידעי בשער הפורים.

שיר א' ה',

שחורה אני ונאוה, שחורה גם לשון שחר ע"ד כשחר נכון מוצאו בהושע סי' ו' שכן דרשו רז"ל פ"ב דעירובין דכ"א סע"ב ע"פ שחורות כעורב שמשחיר ומעריב, נמצא דריש שחורה מלשון שחרית, וע"ד אז יבקע כשחר אורך בישעי' נ"ח ח' דפי' ברבות ס"פ בהר אורך לשון אריכות ימים שהוא א"א, ובירושלמי ספ"ח דברכות ע"פ ידעת השחר מקומו איוב ל"ח פי' דהיינו מקום שנגנז אור שנברא ביום הראשון, וכן פירש בזח"א מקץ דר"ג סע"ב, פי' יבקע כשחר אורך, הפי' ג' שחורה שחר לשון בקשה שוחר טוב יבקש רצון משלי יא, כז, ומשחרי ימצאנני תלים ע"ח ל"ד *, והיינו כי ע"י שחורה אני שחרית נה"ב עי"ז בא לבקשה בחרבי ובקשתי, לשון בקשה מחמת שחסר לו כו' ועד"ז נאמר א-לי אתה אשחריך תלים ס"ג ב', ובזח"ב תרומה ק"מ סע"א אתקין נהורא דנהיר בשחרותא, י"ל שמתקן וממשיך אז יבקע כשחר ע"י שבוקע חושך נה"ב כו' וזהו שחורה אני ונאוה, וזהו ענין קורין את שמע בשחרית שיהי' בבחי' שוחר טוב כו'.

כאהלי קדר י"ל טורי חשוכא חג"ת דא"א, והם שחורים מבחוץ ולבנים מבפנים כתרא עילאה אוכמא מלבר וחיורא לגו כו' כגוונא דאורייתא דאיהו חיורא מלגאו אוכמא מלבר כו' ברע"מ שופטים ער"ה א', ויש להעיר ממזמור כ"ב

ימצאנני תלים: כנראה צ"ל: ימצאנני משלי ח, י"ז. ושחרו א-ל תלים.

למנצח על אילת השחר, חצרים תשב קדר ישעי׳ מ״ב י״א, והשמים התקדרו מ״א י״ח מ״ה, וקודרים שגבו ישע איוב ה׳ י״א, יש לפרשו כאהלי קדר שהם יושבי מדבר שנשתבחו ברבות ר״פ במדבר שהיא עיר חריבה כו׳ היינו בחי׳ נקודה תחת יסוד וכו׳ כמ״ש בביאור במדבר סיני כו׳, ולכן מזה נמשך יריעות שלמה אהל בל יצען, וזהו וקודרים שגבו ישע כו׳ וכן פי׳ זח״ג קצ״א א׳ ענין שחורה אני כשהוא נקודה תחת יסוד.

שיר א׳, ו.

אל תראוני. ח״א כ׳ ריש ע״ב דרי״ט בהשמטות סי׳ כ״ט די״ג ע״א, ח״ב, דרס״ו סע״א, ח״ג מ״ה ב׳ קיט״ב (סה״מ סי׳ כ״ט) רט״ב רט״ו סע״א, דרע״ט ריש ע״ב.

שיר א׳, ז׳.

הגידה לי, ח״ג די״ז א׳ ב׳, ד׳ קצ״ז א׳.

שיר א, י״ג

צרור המור דודי לי בין שדי ילין. פ״ט דשבת פח״ב אריב״ל אף על פי שמיצר ומימר לי דודי (בעגל שאמר הורד עדיך) בין שדי ילין (אמר מיד לעשות לו משכן להיות מצומצם שכינתו בין שני הבדים שנראו במקדש ראשון כשני שדים כו׳). מנחות פי״א דצח״ב דוחקין ובולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה כו׳ עכ״ל, לפי זה אפשר לפרש יקרה היא מפנינים היינו מרגליות, ודדי אשה נק׳ מרגניתא והיינו שני בדים הנ״ל היינו תמכי דאורייתא ע״י דם נעכר ונעשה חלב, והתורה היא יקרה מפנינים הנ״ל. רבות בשלח פ״ך דקל״ז ע״ג, הצרור מרגליות אלו ישראל שהיו בידו שנאמר צרור המור דודי לי.

שם פר״ו קמ״ב ב, ואם תמה אתה בדבר זה הלא בעולם הזה בשבילם הי׳ מיסב בין שני הכרובים שנאמר בין שדי ילין ק״ו בג״ע. שה״ש רבה ע״פ צרור המור די״ב, ב׳, זה אברהם ומה המור הזה ראש לכל מיני בשמים כך אברהם ראש לכל הצדיקים, לפי״ז יש לפרשו חסד דעתיק כי אברהם הוא חסד, אך בחי׳ בשם וריח זהו בחי׳ שלמעלה מהטעם וטעמים בחכמה כו׳, ולמעלה מהחכמה היינו הכתר, ובזה יתורץ מ״ש בפרדס ערך מור דלפעמים פי׳ בכתר ופעמים בחסד שיש לפרש דהיינו חסד שבכתר כו׳ והיינו כמ״ש בתו״א פ׳ לך לך דאב רם זהו חכמה וכשנוסף בו ה׳ ונקרא אברהם היינו התגלות עתיק שבבינה כו׳. מה המור הזה אין ריחו מפיח אלא באור כך אברהם לא נודעו מעשיו עד שהושלך לכבשן האש מכאן הוכיח הרמב״ן דמור אינו מוסק דהמוסק ריחו מפיח בלא אור, להעיר מענין אברהם מעשר נסיונות נתנסה שהם נגד כל הע״ס ומה שחותמין במגן אברהם לבד, וממ״ש ברבות שמות ספ״ב א״ל הקב״ה למשה במקום עמודו של עולם אתה עומד, אברהם אמר הנני ואתה אומר הנני כו׳, אל

תקרב הלום כו׳ ובפ׳ בא פי״ז אל המשקוף ואל שתי המזוזות, המשקוף זה אברהם כו׳, ובפ׳ נשא ד׳ פ׳ * האדם הגדול בענקים זה אברהם שם זה גדול מאדם הראשון כו׳, ובפ׳ וארא ספ״ו חבל על דאבדין כו׳ הרבה פעמים נגלתי אל אברהם כו׳ ומענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם דהפי׳ למעלה מהנהר היוצא מעדן שהוא בינה כו׳. בתד״א ח״א פט״ז שלע״ל יהי׳ שלשה דברים נטולים מהן מלאך המות ויצר הרע וישיבת בית הכסא, ועז״נ צרור המור דודי לי בין שדי ילין. בחיי פ׳ ויקרא קל״ב א׳ ע״פ על ירך המזבח צפונה, ומה שאמר ודמן טעון הזיה על בין הבדים פירושו כנגד הבדים שהוא מקום שהשכינה שם, וכענין שכתוב בין שדי ילין כלומר בין שדי ובאור אותיותיו שני בדי הארון. ועמ״ש בתו״א ר״פ וארא בד״ה וארא כו׳ בא־ל שד״י מלשון ברכת שדים ורחם כו׳. השפעת החלב להגדיל המדות אהבה ויראה ועמ״ש בד״ה באתי לגני בענין שתיתי ייני עם חלבי וע׳ זח״ב פקודי דרנ״ו סע״ב וכד אלין שדים נכונו, ודרנ״ג ע״א, וא״כ בין שדי ילין זהו השפעה ויחוד עליון ע״ד יחוד נשיקין כו׳ ועמ״ש בתו״א פ׳ תרומה בד״ה מי יתנך בענין יונק שדי אמו דקאי על תורה שבע״פ כו׳, והנה דם נעכר ונעשה חלב כמ״ש הענין בלקו״ת בביאור ע״פ ואהי׳ אצלו אמון וזהו שע״י צרור המור כנ״ל מזה נמשך החלב להיות בין שדי ילין.

א׳ ט״ו.

הנך יפה רעייתי וגו׳ ענין הנך י״ל ע״פ מ״ש ברבות בא פט״ו ע״פ הן עם לבדד שכל האותיות מזדווגים חוץ מב׳ אותיות הללו הן כו׳ ע״ש, והיינו כמ״ש ברבות ס״פ ואתחנן כל מה שבראתי בראתי זוגות זוגות חוץ מכבודי שהוא יחיד כו׳ ע״ש, והיינו כי זוגות שייך בע״ס, אבל הוא ית׳ חד ולא בחושבן כו׳ והנה יש בנשמה גם כן בחי׳ שלמעלה מע״ס כמ״ש אדמ״ו נ״ע בד״ה ענין ק״ש אחד ואהבת בלקו״ת פ׳ ואתחנן וזהו ענין הן עם לבדד וגו׳ וע״ז משבחה הנך יפה, פי׳ בחי׳ הן הנ״ל הוא יפה אך מ״ש הנך היינו כי הכ״ף רומז לבחי׳ כתר, והוא הרצון ראשית הע״ס והוא כלי לבחי׳ הן הנ״ל ולפ״ד האומרים אשר חכמה היא ראשית ע״ס וכתר אינו בחשבון כמ״ש הרמ״ז בשם רי״צ, י״ל כי ך׳ רומז לחו״ב כמ״ש בזהר ר״פ חיי דקכ״ג ע״א בענין עשרים שנה, ובחי׳ הן שאין לו זוג זהו הכתר, והוא המאיר בחו״ב, וזהו הנך ועמ״ש ע״פ מבן עשרים שנה כו׳ לגולגלותם, שבעשרים נמשכים מוחין דאבא כי יו״ד במלואו עשרים ולכן ארז״ל ולמכור בנכסי אביו עד שיהי׳ בן עשרים כו׳, ואזי יוכל להיות ההעלאה לגולגלותם בחי׳ כתר וזהו הנך שבחי׳ הן שאין לו זוג כתר חד ולא בחושבן מאיר ע״י הך׳ מוחין דאבא כו׳ וע׳ בפע״ח שער השבת פ״ך ג׳ ע״פ כי מאתך היא מנוחתם מאת ך׳ ועמ״ש בענין עשרים גרה השקל, ובמדרש ע״פ כף אחת עשרה זהב, פי׳ עשרה זהב עשרת הדברות שנתנו מכף ידו של

נשא ד׳ פ׳ : טעות מעתיק הכת״י. והוא שם פי״ג, ב.

הקב"ה עד"ז י"ל כאן שבחי' הן נמשך מכף ידו של הקב"ה כמ"ש ותשת עלי כפיך כו'. וענין הכפל ב' פעמים הנך, י"ל כנגד ה' דשם הוי' שהיא כפולה והיא שכינתא עילאה שממנה נמשכים נשמות הגבוהות הנק' אחים וריעים ונק' לויתן, ושכינתא תתאה שממנה נמשכים הנשמות הנק' בנים או עבדים ונק' שור הבר, ולשניהם משבח הנך יפה. של"ה* קע"א בחיי רלג"ג רלז"ב.

ברבות אמרו הנך יפה במצות עשה הנך יפה במצות לא תעשה הם בחינות זכור ושמור שהם ז"א ונוק', ועל דרך זה חשבו שם היופי במצוה א' שיש בה ב' בחינות הנ"ל כמו מילה ופריעה, ערלה ונטע רבעי, ערלה דחיית ג"ק הטמאות ע"ד מל"ת נטע רבעי בירור ק"נ כו' וזהו גם כן ענין ב' בחינות יופי הא' מצד בירור ק"נ, הב' מצד דחיית ג"ק שעז"נ שחורה אני ונאוה כו'.

רבות ס"פ שה"ש ברם הכא הן מקלסין אותו והוא מקלסן, הוא מקלסן הנך יפה רעייתי, והן מקלסין אותו הנך יפה דודי א"כ מה שהוא מקלסן נמשך מבחי' שיר העליון ומה שהן מקלסין אותו זהו שיר התחתון, וזהו ענין שיר השירים. בפסוק דודי לי ואני לו י"ח ד' א"ר יהודה ב"ר אלעאי הוא זמרני ואני זמרתיו הוא קלסני ואני קלסתיו הוא קראני אחותי רעייתי יונתי תמתי, ואנא אמרת לי' זה דודי וזה ריעי הוא אמר לי הנך יפה רעייתי ואני אמרתי לו הנך יפה דודי אף נעים, הוא אמר לי אשריך ישראל מי כמוך ואני אמרתי לו מי כמוכה באלים ה', הוא אמר לי מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, ואני מייחדת שמו בכל יום פעמים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד עכ"ל, וא"כ זה השבח דהנך יפה רעייתי זהו ע"ד ואני אעשה אתכם חטיבה א' בעולם וכענין תפילין דמארי עלמא מה כתי' בהו מי כעמך כישראל כו' והנה כעמך כישראל ב' כפי"ן, וי"ל שזהו ב' כפי"ן של הנך הנך ב"פ, ועיין מזה בזח"ג פנחס ד' רנ"ח סע"א הכ"ף ב' יודי"ן, יו"ד דהוי' ויו"ד דאדנ"י שהם מ"ד ומ"ן כו' ותפילין דמארי עלמא פי' שם בזהר בחי' כתר והיינו הכתר הנמשך לז"א ע"י או"א כענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו' והמשכה זו נמשך ע"י ישראל וזהו שעטרה לו אמו לא זז מחבבה עד שקראה אמי וכמ"ש אדמו"ר נ"ע בד"ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קודש וברכו את ה' שממשיכים מבחי' קודש העליון שהוא כתר בז"א הנק' קדוש בו' וזהו וברכו כו' ע"י שאו ידיכם שהוא מס"נ באחד ובכל נפשך כו', והמשכה זו זהו ענין תפילין דמארי עלמא, ולכן מה כתיב בהו מי כעמך כישראל, וזהו הנך יפה שהם ממשיכים בו כביכול בחי' תפילין ופאר הנ"ל, ישראל אשר בך אתפאר, וידוע שבכתר יש ב' בחי' כו' ע"כ נאמר ב' כפי"ן כו' זח"ב פקודי רנד"א הנך יפה רעייתי נדרש על ענין משה ידבר, עיניך יונים, יתרו עג"א זח"ג דר"צ ע"ב פי' הנך יפה רעייתי קאי על בינה ה' עילאה, כי חו"ב נק' תרין ריעין והיינו ע"ד אחיי ורעי תורתן אומנתן, הנך יפה הב' קאי על מלכות,

---

של"ה — רלז"ב: בכת"י ב' נמצאות תיבות אלו להלן קודם „רבות ס"פ שה"ש".

וזהו ההפרש בין ריעים ובין דודים עמ"ש סד"ה באתי לגני, עוי"ל הנך אותיות כנה ע"ש וכנה אשר נטעה ימינך תילים פ' ט"ז, וי"ל שזהו ענין מכון לשבתך פעלת ה' בצדקה תכונני, בע"ה פי' הנך אותיות כהן כי הנשמה נק' בת כהן ע"ד בת נדיב כו'.

שה"ש א' יז.

קורות בתינו ארזים, א) בתו"א פ' ויגש פי' שזהו ההפרש בין המשכן שהי' מארזים עצי שטים עומדים ובין בית המקדש שהי' מאבנים ודומם כי צומח ודומם שרשן משני אותיות ו"ה דשם הוי' שהן בחי' שמים וארץ, ובסדר השתל' שמים קדמו לארץ, אך בשרשן ארץ קדמה, וזהו גם כן ענין ב' בחי' דיוסף ויהודה, כי יוסף בחי' צדיק כתמר כו' כארז בלבנון כו', ויהודה בחי' ארץ, כמ"ש בדוד שבא מיהודה אם לא שויתי ודוממתי בחי' ביטול כמו דומם כו' לפי זה קורות בתינו ארזים קאי על המשכן.

ב) והתרגום נראה דמפרש קורות בתינו ארזים קאי על בית המקדש דשלמה, רהיטנו ברותים קאי על בית המקדש שיהי' לע"ל וז"ל אמר שלמה נביא כמה יאי בית מוקדשא דה' דאתבני על ידי מן קיסי גולמיש (קיסי היינו עצים כמ"ש כעץ תקוותי, איוב ג' היך קיסי סברי בסבך עץ תלים ע"ד בסביך קיסייא, ובפ' במדבר ד' ז' ואת קשות הנסך, קסוות נסוכין, וגולמים הוא מין ארז, וכן ע"פ בחור כארזים בשה"ש ה' ט"ו, תרגם גיבר וחסין כגלמשין, ורש"י שם פירש בחור נבחר כארזים הנבחרים לבנין ולחוזק ולגובה) אבל יתיר יהי יאי בית מוקדשא דעתיד לאתבנאה ביומי מלכא משיחא דכשרוהי (הו"ע התקרה כי בתלים סי' ק"ד ג' המקרה במים עליותיו, דפי' במצ"ד עשה תקרת עליותיו במים והם המים העליונים אשר מעל השמים, ובמ"צ פי' המקרה כיסוי הבית כמו המה קרוהו נחמי' ג' ג' דפי' נתנו התקרה, ובלע"ז גיבאלקענט, והנה התרגום של המקרה במים עליותיו, דטלל במיא היך בנינא דכשורי א"כ פי' כשורוהי הוא התקרה, ובפ"ג דסוכה דל"א ע"א האי כשורא דמטללתא והיינו קורה בש"ע ח"מ רסי' ש"ס) יהוין מן ארזין דגנתא דעדן ושירתוהי (הנה בערוך משמע דשרי היינו גם כן קורה, וז"ל ערך שר, העשירי, בב"ר פ' ויצא פס"ט דע"ז ב' זיל מני עשרים שריין בכרסא דביתך ופי' המ"כ לך ומנה עשרים קורות בתקרת הבית שהרצפה היתה על גביהם איש קורה אחת, במ"ב ו' ב' תרגומו גברא שרי חדא וראיתי שם תרגום כשורה חדא רק שם פסוק ה' הקורה תרגום בשריתא, בצל קורתי, בפ' וירא י"ט ח' בטלל שירותי, עכ"ד הערוך, ואם כן מה בין כשרוהי ובין שירתוהי ואפ"ל שירתוהי גם כן מלשון השראה כמו אשר שכן עליו הענן, די שרא עליה עננא, שכנתי עם אהלי קדר, שרית עם משכניהון דערבאי, לפי"ז י"ל רהיטנו הוא הרצפה מקום שרצים ומהלכים בו כמ"ש

ברבות בשיר השירים, ולכן נק' שרתוהי שעליה שורה האדם, וכן שיירא נק' ע"ש השראה כ"ה במתורגמן) יהוין מן ברתי ושני ושורבניה עכ"ל התרגום, והנה פ"ב דר"ה דכ"ז ע"א עמ"ש בישעי' סי' מ"א י"ט אתן במדבר ארז כו' בערבה ברוש תדהר ותאשור, ברוש ברתא, תדהר שאגא, תאשור שוריבנא, א"כ ג' אלה שכ' התרגום על ברושים הם מ"ש אתן בערבה ברוש תדהר ותאשור ושם בגמרא שכולם מיני ארז כי עשרה מיני ארז הן, ושם דגם אלמוגים הוא מין ארז, ופי' רש"י מין עץ העולה בקרקע הים ושמו קוראלו, והנה קוראלו הוא הממוצע בין דומם וצומח כי הוא בעצם דומם אלא שגם כן צומח, וכמ"ש בע"ח שער מ"א פ"ג בענין הממוצע שיש בין המאציל לנאצלים וכן בין האצילות ובין הנשמות כו' שהממוצע כלול מב' בחי' דוגמת הקוראלו הנק' אלמוגים שיש בו בחי' דומם ובחי' צומח וע"כ הוא ממוצע בין שניהם יעו"ש, ואפ"ל שזהו פי' ברותים, דהראב"ע * פי' שהם מין אבן, ובתרגום שהם מין ארז והיינו אלמוגים וזהו ברותים ברות ים, כי כן הם גדילים בים כנ"ל בשם רש"י, אך התרגום נ' שאין מפרש כן, ועיין פ"ה דב"ב ד"פ סע"ב גם כן עשרה מיני ארז הן כו', ובפ"ג דסוכה דל"ז א' וברבות בראשית ר"פ ט"ו אמר רבי אחא דשלשה אלה ברוש תדהר ותאשור הם המשובחים מכל מיני ארז, וברבות תרומה ס"פ ל"ה ע"ש חסידה ברושים ביתה, וחסידה היא הבינה שכינתא עילאה כו' ובפ"ק דמגילה ד"י ע"ב תחת הנעצוץ יעלה ברוש, ברוש זה מרדכי שנק' בשמים ראש ראש לכל הבשמים, ובירושלמי בכתובות ס"פ המדיר חשיב ז' מיני ארז הן היינו ארז שיטה והדס ועץ שמן ברוש תדהר ותאשור, ושם משמע תדהר היינו אדר שבגמ' רפ"ב דביצה יטע אדר בנכסיו שנאמר אדיר במרום ה' וכן פי' רש"י שם שענפיו מרובים, ובירושלמי שם משמע דכמו"כ הוא תדהר ע"ש בהפי' ונלע"ד דמכאן יצא לו להתרגום שמחלק הפסוק לשני בית המקדש, היינו קורות בתינו ארזים קאי על בית המקדש שלמה ורהיטנו ברותים קאי על בית המקדש האחרון דלע"ל, ומנ"ל זה, אלא משום דברותים משובחים מארזים, וא"כ איך שהקורה והתקרה יהי' לא חשוב כמו הרצפה הנק' רהיטנו, אע"כ רהיטנו ברותים קאי על מקדש דלע"ל שהרצפה של בית המקדש דלע"ל יהי' חשוב ביותר מהקורות דבית המקדש דשלמה, וממילא שהקורות של בית המקדש דלע"ל יהיו עוד חשובים יותר, והיינו ע"י שיהיו מארזים דג"ע הנק' ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע שהם למעלה מסתם ארזים וברותים כו'.

קיצור. התרגום מפרש קורות, על בית המקדש דשלמה, ורהיטנו על בית המקדש דלעתיד לבא, וענין ברותים, הוא גם כן מין ארז ומשמע

דהראב"ע : בכת"י ב' נמצא כאן בתור הגהה : לפי' הראב"ע דברותים אבני שיש א"ש המדרש דע"י ויקח מאבני המקום הרטיב קורות בתינו ארזים, שי"ל דקאי על רהיטנו ברותים שהם אבני שיש, ועי' בקו' ערך ברא וערך ברה, בערך ברא שני פנים ל' בריאה ול' בריאות, ובערך ברה ב' פנים, ל' סעודה ויתנו בברותי ולשון כריתה וברא אתהן או בחירה ובראת לך שם אף ברי איוב ל"ז, ובערך ברוש, ברוש תדהר ותאשור יש ע"י מ"א י"ט ובערך ברית פי' ברותים כמו ברושים.

ברבות בראשית ט״ו שהן החשובים שבארזים וע״כ נראה דא״א לפרש דהכל על מקדש א׳ דמדוע יעשו הרהיט שהוא הרצפה ממין חשוב יותר מהתקרה, וע״כ מפרש דזה קאי אלעתיד לבא, והתקרה יהי׳ באמת חשוב יותר היינו מארזים שבגן עדן.

ג) **ואפשר** לומר כי בית המקדש דשלמה הי׳ בו ההשראה ממלכות דאצי׳ רק שהיתה במדריגת בינה והארזים הם עצי שטים עומדים שהם בחי׳ שרפים עומדים וכמ״ש בזח״ב תרומה קס״ט א׳, אבל המקדש דלעתיד לבא אז תתעלה מלכות דאצילות להיות אשת חיל עטרת בעלה כמו בינה ממש, ועמ״ש סד״ה רני ושמחי בת ובדרוש ברכת הזימון שיהי׳ עליית המלכות בכתר, וזהו ענין כסא דמלכא משיחא מחזיק רכ״א לוגין כמנין אר״ך בחי׳ אריך אנפין, וזהו ענין גדול יהי׳ כבוד הבית הזה האחרון כו׳ וכמ״ש והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני שהוא בינה, ועיין בזהר שלח קע״א ובבה״ז שם, ועמ״ש סד״ה שובה ישראל עד בענין אהל בל יצען כו׳ ובענין ביום ההוא יהי׳ ב״פ י״ה, ובענין אלה פקודי המשכן משכן העדות ולע״ל שיהי׳ מלכות כמו בינה, אם כן יהי׳ גילוי משכן העדות במשכן שלמטה, וזהו ענין ל״ת הנמשכים מבחי׳ י״ה יהי׳ בגילוי כמו ו״ה, והיינו ענין יהי׳, ועמ״ש בתו״א פ׳ ויצא בפי׳ והאבן הזאת כו׳ יהי׳ בית אלקים היינו לבחי׳ ומדריגת והי׳ הוי׳ לי לאלקים, וא״כ יהי׳ בבהמ״ק דלע״ל הגילוי מבחי׳ שם הוי׳ בעלותו לע״ק שאזי הוא בבחי׳ אלקים וא״כ יהי׳ ההשראה מע״ק ע״י שם הוי׳ שיהי׳ לגבי ע״ק בבחי׳ אלקים ולכן אז יהי׳ הבית המקדש מארזים דגן עדן, כי הנה ענין ויטע הוי׳ אלקים שם מלא היינו ע״ק וז״א גן בעדן כו׳ הם ע״ס דאצילות, וארזי לבנון אשר נטע מבואר בזח״א בראשית דל״א סע״א שהם ו״ק הנמשכים מאבא, ובמ״א פירש שהם ו״ק דאבא ממש, ועיין במא״א א׳ נ״ד ואות ל׳ סעיף ז׳, ועמ״ש מענין ארז בלקו״ת סד״ה ויקחו אליך פרה גם שרפים עומדים הם לפעמים או״א דאצילות כמ״ש במא״א אות ש״ן סעי׳ ע״ה וזהו ממעל לו ממעל לאו״ו וגם באות מ׳ סוף סעיף מ״א מלאכי אלקים נקראים או״א, והיינו כי שרפים בבריאה ואו״א הם בריאה שבאצילות ולכן הם המשכן והכלי להשראת השכינה מ׳ דא״ס, עיין מזה בביאור ע״פ ועתה יגדל נא כח אדנ״י, ובזח״ג פנחס דרט״ו ע״ב פי׳ ארזי לבנון אשר נטע, אלין חמשין תרעין, היינו נש״ב כי פי׳ לבנון ל״ב נו״ן ל״ב נתיבות חכמה ונו״ן שערי בינה חסידה מ׳ ברושים ביתה בין דרועי עלמא יתבא חו״ג דאצילות ע״ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, ובמא״א אות ח׳ סעי׳ פ״ה חסיד נק׳ חכמה כו׳ חסידה נק׳ הבינה והחסד מרכבה אליה וזהו חסידה ברושים ביתה עכ״ל, וכן לע״ל יהי׳ רהיטנו ברותים שבחי׳ הרצפה יהי׳ מבחי׳ ברושים הנ״ל, ועיין מענין בהמ״ק דלע״ל בביאור ע״פ שובה ישראל עד ומ״ש בביאור ע״פ מה טובו ובד״ה ויגש אליו יהודא שיהי׳ דירת קבע של הקב״ה, במא״א אות קו״ף ססעי׳ ז׳ קורה נק׳ התפארת וז״ס שקראו חז״ל ליעקב בעל הקורה, ועמ״ש מזה ע״פ ישגבך שם אלקי יעקב, וכן ארז פי׳ במא״א שהוא התפארת ו׳ רברבא ולע״ל יהי׳ הקורה מתפארת

דעתיק וכמ״ש ע״פ בה״ז פ׳ וישב דקפ״א בענין וגבה מאד מסט׳ דיעקב וזהו ענין ארזים דגן עדן, כי עדן העליון סדכ״ס הוא מו״ס דעתיקא כמ״ש באדר״ז דר״צ ע״א, ובזח״ב פ׳ בא ל״ה א׳ הביא במק״מ ב׳ הרח״ו דג״ע הוא מלכות דא״ק וא״כ אפ״ל דארז שבג״ע הוא תפארת דא״ק, ובתו״א בד״ה וארא אל אברהם ענין מעלה ומטה וז״ל מה שהוא נתפס ומושג בשכל והשגת הנבראים שכל העולמות נק׳ מטה לגבי העליון שאינו נתפס ומושג עכ״ל, וזהו כענין שמים וארץ שנק׳ מעלה ומטה כמו גג ורצפה כמ״ש בח״ה שער א׳ פרק וא״ו וזהו ענין קורות בתינו כי בתים נק׳ צירופי אותיות כמ״ש בס״י והקורה הוא בחי׳ המעלה מה שגנוז בהדיבור ואין התלמיד משיג והרצפה הוא מטה מה שנתפס ומושג בשכל כו׳.

ד) **רבות** ויצא פס״ט אותן אבנים שנתן יעקב אבינו תחת ראשו נעשו תחתיו כמטה וכפרכוס מה רטיבה הרטיב קורות בתינו ארזים, לכאורה תמוה איך מהאבנים נמשכו ארזים וע״ש במ״כ ובי״מ פי׳ שבקרקע שתחת האבנים נטע ארזים כו׳ ויש לומר עפמ״ש במא״א אות א׳ סעי׳ ד׳ אבני המקום נק׳ המ״ן שלה שנים עשר מלאכים נושא כסא והם אבנים של המלכות השוכנת עליהם הנק׳ מקום עכ״ל, והי״נ העיר ממ״ש בזהר ויחי דרל״א, ועיין בזהר ויצא וע״י העלאת מ״ן זה נמשך מ״ד מבחי׳ ארזי לבנון ז״א דאצילות או מאו״א כו׳ כנ״ל, וכמ״ש כי האדם שהוא ז״א עץ השדה וכמ״ש במ״א ע״פ ויטע אשל בבאר שבע, וע״י העלאת מ״ן הנ״ל נמשך מ״ד מז״א כו׳.

ה) **והנה** עכשיו ד׳ אמות של הלכה הם במקום בית המקדש, ועמ״ש בלקו״ת פ׳ בהר סד״ה את שבתותי תשמרו בענין ומקדשי תיראו וא״כ לפי״ז פי׳ קורות בתינו זהו ע״ד א״ת בניך אלא בוניך והם ארזים ע״ד ארזי הלבנון אדירי התורה, כי ע״ד ערבים עלי ד״ס שנמשכים מבחי׳ סופר שלמעלה מבחי׳ ספר כנזכר בתו״א פ׳ שמות ע״פ כי טובים דודיך, ובלקו״ת ע״פ ושאבתם מים בששון, ובד״ה שחורה אני ונאוה וזהו שנק׳ הלבנון שהוא כתר מקור הלבנונית שממנו נמשך בחי׳ ושער רישי׳ כעמר נקי שהם שרש מ״ע, וד״ס ממשיכים מעצם בחי׳ ארזי הלבנון וגם לבנון הם ל״ב נתיבות חכמה ונ׳ שערי בינה שבהם מאיר הכתר כו׳ וגם י״ל לבנון ע״ד ליבון הלכתא הנזכר בתו״א בד״ה ואלה שמות, גם פי׳ כארז בלבנון ישגא זהו עליית ז״א לקבל מוחין דגדלות, וע״ד האדם הגדול בענקים, כי האדם עץ השדה, וארז בלבנון זהו בחי׳ האדם הגדול שלמעלה גם מאדם הראשון ובזהר ויקרא דט״ז סע״א פי׳ כארז דא קודב״ה היינו ז״א, בלבנון דא הוא עדן עילאה דעלי׳ כתיב עין לא ראתה אלקים זולתך פי׳ המק״מ אבא, ולפע״ד י״ל עדן עילאה היינו חכמה סתימאה כמ״ש בזח״ג האזינו דר״צ ע״א ולכן א״ש שזהו ענין עין לא ראתה כמ״ש הרמ״ז בזהר בראשית דף ד׳ סע״א, וזהו גם כן ענין צדיק כתמר יפרח כמ״ש במק״מ אמור דף ק׳ ע״ב שזהו ענין אדשמשא בריש דיקלא עליות ז״א לא״א, וזהו כארז בלבנון, וכמו בשבועות יום מ״ת קונה ז״א בחי׳ יחידה מא״א

ועכשיו ממשיכים זה ע"י עסק התורה, ועיין באגה"ק סד"ה והמשכילים יזהירו וכו' רהיטנו ברותים ע"ד אני כברוש רענן דפי' בלקו"ת בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ דקאי על המצות וכן בד"ה כי ביום הזה יכפר, ויש להעיר מענין ואנכי תרגלתי לאפרים בד"ה קודש ישראל בלקו"ת פ' פנחס ומ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי קאי על המצות שנק' ארץ, כך הוא ענין רהיטנו הרצפה, וע"פ מן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן פי' בזהר נשא עולם הבריאה ועיין בע"ח שמ"א המסך בין אצילות לבריאה זהו קרקע האצילות כו' ובפרדס ערך קרקע נק' השכינה וכו' גם קרקע נק' יסוד כו' ובמא"א קוף סכ"ח קרקע נק' הנוק' אסתר קרקע עולם היתה, והבריאה נק' קרקע המשכן, וזה סוד קרקע בתולה, גם בינה נק' קרקע עכ"ל.

שיר ב' א',

אני חבצלת השרון שושנת העמקים, א) ענין שרון במשנה פ"ח דסוטה סוף משנה ג', אף הבונה בית לבנים בשרון לא הי' חוזר ופי' רש"י דמ"ג ע"א מקום הוא ששמו שרון ואין הקרקע יפה ללבנים ולא הוי דבר קיימא שפעמיים צריך לחדשה בשבע שנים עכ"ל, וכן כתב הרע"ו, ולפע"ד י"ל שם גם כן כמו השרון דכאן דהפי' עמק ששם הרבה לחלוחית כמ"ש הרלב"ג, ולכן י"ל שאין בית מלבינים מתקיים שם.

ב) **רש"י** בישעי' סי' ל"ג ט' הי' השרון כערבה פי' השרון שם מחוז מרעה בהמות כמו ששנינו אילים ממואב עגלים משרון כערבה חורבה עכ"ל ובמ"צ שם השרון הוא מקום שמן ודשן, וכן חבצלת השרון כערבה ענינו כמו מדבר, וכן ארץ ציה וערבה, ירמי' ל"א עכ"ל, והמצ"ד פי' מקום המרעה נעשה שממה במדבר עכ"ל עפ"ז לפי"ז חבצלת השרון היינו חבצלת הגדילה במקום שמן ודשן.

ג) **בישעי'** ל"ה ב' הדר הכרמל והשרון הרי השרון שייך לענין כרמל וארץ הכרמל נק' ארץ מלאה כל טוב עיין בישעי' ל"ב ט"ו ט"ז ובירמי' סי' ב' ז' ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול פריה וטובה ועמ"ש מזה ע"פ ראשיך עליך ככרמל ושם פי' שהוא מלכות כאשר היא מקבלת מבינה ששם גילוי התענוג נק' ארץ הכרמל וזהו כעיר שחוברה לה יחדיו וכן ענין אליהו בהר הכרמל, ועל דרך זה יובן ענין חבצלת השרון.

ד) **בתרגום** מפרש השרון לשון השראת השכינה, וזהו תרגום של שכן, אשר שכן עליו הענן, שמות מ' לה, ארי שרא עלוהי עננא, ובמדרש מפרש השרון לשון שירה, וכן במדרש סוף פסוק שיר השירים מפרש השירים לשון השראת השכינה ואמר נאמר שירה למי שעתיד להשרות שכינתו עלינו וע"ש במ"כ, ואם נחבר פי' זה לפי' דלעיל היינו שהיא ארץ הכרמל והוא מה ששם הוא השראת השכינה שהרי אין הנבואה שורה

בחו"ל כ"א בא"י ובפרט מקום בהמ"ק כו'. ויש לעיין דהא בפי' כשושנה בין החוחים היינו שגדילה דוקא בין החוחים וכמ"ש ברבות פ' אחרי ר"פ כ"ג ע"פ כמעשה ארץ מצרים ע"ש בענין רבקה, וא"כ איך הוא חבצלת השרון שגדילה דוקא בבחי' כרמל ושרון ואפשר לתרץ ע"פ מ"ש אדמ"ו נ"ע בד"ה ענין יו"ט שני שיש ב' בחי' שושנה, הא' שושן עמק איומה שושנת העמקים, הב' כשושנה בין החוחים כו' ע"ש ובהביאור אמר כשושנה בין החוחים זהו מלכות דיצירה ועשי' שמתלבשת בין החוחים אבל מלכות דאצילות לעולם לא תרד למטה להתלבש בע"ש* כ"א הוא תמיד למעלה או באצילות או בריאה לבד ואף מלכות דבריאה אינה יורדת כ"א לפרקים כו' ועיין בזהר"ק ר"פ בראשית מזה וא"כ לפי"ז חבצלת השרון היא מלכות דאצילות ואף שהיא קטנה עדיין מ"מ גם במלכות דאצילות שייך כן.

עמ"ש מע' קטנה וגדולה בע' צור וסלע שאמרו כשהנער קטן כו' ה' קטנה רחל, ה' גדולה לאה, הגדול כו' עמקים ממעמקים גם חותם שוקע הרים ובקעות.

ב' ב'.

א) **כשושנה** בין החוחים כן רעייתי בין הבנות ברבות במקומו רי"צ פתר קרא ברבקה כו' וכ"ה בזח"א תולדות קל"ז א' כשושנה דא כנס"י דאיהי בין אוכלסהא כורדא בין כובין כו' ורבקה אתת מסטרא דדינא קשי' ואסתלקא מבינייהו ואתחברא ביצחק כו' כשושנה בין החוחים הוו, ופי' בז"ח מסט' דדינא קשיא היינו כח הדין החזק החיצוני.

ב) **עוד** שם ברבות ר"א פתר קרא בגאולת מצרים כו' גוי מקרב גוי שהיו אלו ערלים ואלו ערלים כו' לא היתה מדת הדין נותנת כו' לפי"ז הפי' כשושנה בין החוחים ע"כ צ"ל הפי' שגם השושנה מחמת שהיא בין החוחים נעשית ג"כ מבחוץ כמוהם ומכל מקום זהו רק מבחוץ, אבל בפנים היא שושנה וכדמסיים לקמן ומטה אותה כו' ואעפי"כ לבה מכוון כו' עיני תמיד כו' ע"ש. עו"ש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע אמר הקב"ה בשביל שושנה זו ינצל הפרדס כו'.

ג) **עוד** שם בנוהג שבעולם עשרה אנשים נכנסים כו', וא' מהן פורס על שמע כו', כשושנה בין החוחים לפי"ז מוכח דחוחים לאו דוקא קליפות כ"א אפילו חיצוני' דקדושה בערך הפנימי' נק' חוחים לגבי שושנה, ויתכן זה לפי' האריז"ל בפי' כן רעייתי דקאי על פנימיות המלכות, בין הבנות הם ההיכלות שהם חיצוני' והבנות לגבי רעייתי כחוחים לגבי שושנה, כמו כן הוא ענין עשרה אנשים כו' ואחד מהן כו' וכעין מ"ש בזח"א

---

*) בע"ש : בכת"י א' : בעשי'.

בראשית ד"ך רע"א דא מוחא כו' ודא קליפה כו' והיינו אפילו בע"ס. א"כ לפי"ז לפי משל עשרה אנשים ואחד מהן כו' לכאורה היינו אפילו בע"ס שבמלכות עצמן נק' כתר וחכמה שבמלכות לגבי שאר הט"ס שבה בחי' רעייתי בין הבנות כו' ועיין בפסוק מ"ב י"ד ט' החוח אשר בלבנון כו'.

ד) **עוד** שם רב הונא פתר קרי' כו' אעפי"כ לבה מכוון כו' ע"ש, ויובן עפמ"ש בתו"א פ' נח בד"ה מים רבים לא יוכלו כו' שזהו ענין יתרון האור הנמשך מן החשך דוקא שהחוחים שרשם מעולם התהו וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה בפי' קליפה קדמה לפרי ע"ש ולכן ע"י שהשושנה היא בין החוחים ואעפי"כ לבה מכוון נמשך לה יתרון אור כו', שנכללו בה הניצוצים שמתבררים מעולם התהו, וזהו ענין הריח כמ"ש בענין ריח בגדיו בד"ה ראה ריח בני.

ה) **עוד** שם ר' איבו פתר קרא כו' הוי' בדד ינחנו כי זה נאמר אחר כנשר יעיר קינו שהו"ע מדת הרחמים, ועי"ז ישאהו על אברתו למעלה מרמ"ח אברין. ועד"ז שושנה י"ג מדות הרחמים וגם ה' עלין תקיפין לשרוף החוחים כו'.

ו) **עוד** שם אהי' כטל יפרח כשושנה, כי הטל הוא אתערותא דלעילא לעורר אתערותא דלתתא ולכן זה שיפרח כשושנה שיהי' יתרון האור מהחשך כנ"ל, דהיינו בחי' בכל מאדך בחילא יתיר לזה צ"ל אתערותא דלעילא תחלה אהי' כטל, וזהו שבירך יצחק את יעקב ויתן לך האלקים מטל השמים תחילה ועל ידי זה יהי' גם כן ומשמני הארץ בחי' יפרח כשושנה כו'.

ז) **עוד** שם היו דומין לשושנה בין החוחים דהיינו שיהי' לבם מכוון כו' עיני תמיד כו' והיינו ג"כ ע"י הטל שנמשך תמיד מלמעלה ועמ"ש מענין לבם מכוון בד"ה נאוו לחייך גבי צווארך בחרוזים, עוד י"ל בפי' לבם מכוון היו דומין לשושנה שזהו ענין מה שפי' רש"י פ' ויצא כ"ט י"ב ע"פ כי אחי אביה הוא אני אחיו ברמאות, שהרמאות הוא מה שהצדיק אוכל ושותה ונראה כאלו מתאוה תאוה גשמיות כמו עשו ולבן, ובאמת תוכן כוונתו שאוכל לשובע נפשו היינו לברר בירורים להיות מזה שובע לנפש העליונה היא כנס"י, וז"ש הרבות והחוח עקצה ואעפי"כ לבה מכוון כו' שעם היות שמשפיל א"ע בגשמיות אעפי"כ תכלית כוונתו רק לשם שמים, ועיין במא"א ח' ב' פי' חוח כ"ב אתוון דקליפה שורשן מחכמה דקליפה תכ"ח תק"ב*, ועמ"ש מענין אותיות דקדושה ולעו"ז בתו"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי ואיך ע"י החוחים יש עלי' להשושנה יובן ממ"ש בתו"א פ' נח בד"ה מים רבים גבי ותרם התיבה כו' ועמ"ש ע"פ בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה אשר ביאור התורה שהוא

תכ"ח תק"ב : ט"ס. וכנראה הכוונה לתקו"ז תפ"ה. שם תל"ח. בכת"י ב' — אין תיבות אלו.

תורה שבעל פה ביאר בארץ מואב לשון אב חכמה דקליפה ויתרון האור נמשך מבירור החשך כשנהפך לאור כמו הראי׳ היא דוקא בשחור שבעין.

ח) **זהר** ח״א ר״פ בראשית דף א׳ ע״א, פי׳ שושנה יש בה סומק וחיוור ותליסר עלין וחמש עלין תקיפין דאקרי ישועות ושכמו כן יש כל בחי׳ אלו בכנס״י וי״ל סומק וחיוור יצחק ואברהם, וי״ג מדות הרחמים זהו שרש בחי׳ יעקב שממנו יצאו י״ב שבטים ושבט לוי ששרשם מבחי׳ יג״מ וחמש עלין תקיפין הם ה׳ אותיות מנצפ״ך אשר כולן לסוד הגאולות כ״ך בו נגאל אברהם כו׳ כמ״ש בערוך ערך חמש בשם הפסיקתא ואפ״ל גם כן שזהו ענין חמשה חומשי תורה, גם סומק וחיוור זהו ע״י שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני תשא קפ״ט סע״א וע״ב וברמ״ז, ח״ג שמיני דל״ז סע״ב, פ׳ אחרי ע״ד, א׳, חקת ק״פ ע״ב, פנחס רל״ג ב׳, ואתחנן רס״ג ב׳, וע״א ת״ז ד׳ ע׳ ע״א ודס״א ע״ב, ונמשך ע״י שפתותיו שושנים, מי יתן כו׳ אחד דק״ש י״ג עלין חד ולא בחושבן ומזה נמשך שמטמא יהי׳ טהור ה׳ תיבין דק״ש, ה׳ עלין תקיפין.

ט) **בזהר** חלק א׳ ויחי דף רכ״א ע״א, פירש שושנת לשון שינוי שמשתנית מגוון לגוון פעמים לטוב פעמים לרע, פעמים לרחמים ופעמים לדין והוא ענין עץ הדעת טוב ורע, אכן עץ החיים הוא בחי׳ שאין בו שינוים כמ״ש וחי לעולם, אבל מעה״ד טו״ר נמשך המות שאין לך שינוי גדול מזה ומבואר שם בחינה שאין בו שינוים זהו ענין אני הוי׳ לא שניתי לפי״ז צ״ל מהו המעלה דשושנה והרועה בשושנים, וצ״ל אע״פ שהשינוי אינו מעלה מ״מ תכלית השינוים כדי שישתנה אחר כך מרע לטוב, וכשהרע נהפך לטוב אין למעלה מזה כמש״ש ב׳ עה״ק ח״ד ס״פ י״ג, וזהו שנאמר בשת זרע אחר, ואמרו רז״ל ברבות בראשית פד״ג דקאי על משיח שהוא זרע הבא ממקום אחר מרות המואביה כו׳, וזהו והנה טוב מאד זה יצר הרע או זה מלאך המות, שכשנהפך מרע לטוב הוא טוב מאד ועיין מ״ש במ״א בפי׳ לדוד בשנותו את טעמו, ופי׳ בשנותו את טעמו שמתהפך ממרירו למיתקא ומחשוכא לנהורא והוא לפני אבימלך מלך הוא בחי׳ מלכות ואבי מלך הוא המקיפים דמלכות בחי׳ סובב כל עלמין ובחי׳ הנ״ל דבשנותו את טעמו הוא לפני אבי מלך היינו למעלה מהמקיפים היינו בבחי׳ הקו עצמו הנמשך מאור א״ס שממנו נמשכים המקיפים והפנימי׳ ועליו נאמר הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, וזהו ענין בני קהת שהם למעלה מבני גרשון נושאי היריעות והמקיפים כו׳ ועל דרך זה י״ל בפי׳ שושנה שע״י שמשנה ומהפך הרע לטוב דהיינו כנ״ל בענין כשושנה בין החוחים יתרון האור הנמשך מהחושך, מגיע בבחי׳ שלמעלה מעה״ח כי בע״ח נאמר ועל יובל ישלח שרשיו נמצא מקבל מבחי׳ יובל, כי עה״ח הוא ז״א ומקבל מהבינה הנק׳ יובל, אבל ע״י תשובה תשוב ה׳ הוא בחי׳ יובל בינה יוהכ״פ, וזהו לפני הוי׳ תטהרו למעלה משם הוי׳ עם היות כי אני הוי׳ לא שניתי בחי׳ יובל ויוהכ״פ נק׳ לפני הוי׳, וזהו ענין במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד

כו׳ כי צדיקים גמורים אינן בבחי׳ שינוים ומקבלים מבחי׳ אני הוי׳ לא שניתי, אבל שישתנה הרע לטוב זה נמשך מבחי׳ לפני הוי׳ כמ״ש סד״ה ולא אבה בענין ויהפוך ה׳ אלקיך לך כו׳ ועמ״ש בד״ה במדבר סיני בענין בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, ויש שינוי לרע עם שונים אל תתערב כו׳ עיין רבות סוף פ׳ ואתחנן שינוי לטוב וישנה ואת נערותיה לטוב בית הנשים, ענין שושנה פי׳ בזהר ויחי רכ״א לשון שינוי כי עץ החיים הוא לא שניתי משא״כ בעץ הדעת טוב ורע יש שינוים פעמים הטוב גובר כו׳ כמ״ש בלקו״ת סד״ה וידעת היום, ולהעיר מענין קרבן עולה ויורד, אך לסוף על ידי שיתהפך הרע לטוב והוא השינוי מרע לטוב אזי יגיע למעלה מעץ החיים וכענין ויעקוד כו׳ ממעל לעצים ועמ״ש בענין מקושש עצים, וזהו ענין ועל יובל ישלח שרשיו, לפני הוי׳ תטהרו במקום שבעלי תשובה עומדים כו׳.

יו״ד) **זהר** ח״ב כי תשא קפ״ט ב׳ פתח ואמר כשושנה בין החוחים כו׳ ושושנה דסלקא ריחין כו׳ ההיא דסלקא בין החוחים כו׳ וכתב הרמ״ז כללות הענין שרצה הקב״ה להעלות את ישראל למעלת עליונים כמ״ש ואביא אתכם אלי ולתקנם ממש כענין עולם האצילות שיהיו מושרשים בספירות שהן כלים לעצמות (עמ״ש בד״ה זכור ושמור בדיבור אחד בתו״א פ׳ יתרו) ולמיהוי שושנה חדא להמשיך השכינה למטה כו׳ ודע כי שושנה העליונה היא מלכות דאצילות ושושנה בין החוחים היא מלכות התחתונה שהיא בין ע׳ שרים שלוקטת תוכיות הניצוצות שמובלעים ביניהם שהוא סוד רפ״ח ניצוצין וע״כ סלקא ריחין כו׳ ויש בה ה׳ עלין תקיפין שבנין המלכות על ידי ה׳ גבורות וי״ג עלין יג״מ דרחמי כו׳, ועמ״ש ע״פ ותגל נפשי באלקי מעלת ה׳ גבורות הנ״ל שבהם ועל ידם נמשך גילוי הפנימי׳ ומהם נמשך גם כן ענין ששים גבורים סביב לה ששים מסכתות תורה שבעל פה ששרשם גם כן מגבורה כו׳ נמצא עליותם מבי״ע להיות כמו עשר ספירות דאצילות זהו ע״י בחי׳ שושנה בין החוחים כו׳.

קיצור. שכדי שיתעלו נשמות ישראל להיות כמו אצילות זהו ע״י שהיו בבחי׳ שושנה בין החוחים בגלות מצרים שעל ידי זה לקטו הניצוצים המובלעים בהם כו׳.

יא) **זהר** ח״ג שמיני דל״ז סע״ב דקב״ה משבח לה לכנס״י כשושנה דאיהי בין החוחים כו׳ עמ״ש בלקו״ת בד״ה ואתחנן בענין נר הוי׳ נשמת אדם זרע ברך הוי׳ מה שאין כן הקליפות נק׳ שונים ולא שושנים ועמ״ש בתו״א סד״ה וכל העם רואים בפי׳ סט״א כו׳ והנה בד״ה ושמתי כדכד נתבאר ענין נשמה טהורה היא ואף על פי כן הירידה צורך עלי׳ וזהו ירידת השושנה בין החוחים דוקא שעל ידי זה תתעלה למעלה יותר על דרך מבחי׳ טהור לבחי׳ קדוש כו׳.

קיצור. שהעלי׳ מבחי׳ טהורה היא לבחי׳ ואנשי קדש זהו על ידי שהשושנה בין החוחים.

יב) **זהר** ח"ג פ' אחרי עד"א שכנס"י משבחת לקב"ה כתפוח בעצי כו' והוא משבחה כשושנה כו' ועיין מזה בזהר ואתחנן דרס"ג סע"א וע"ב.

יג) **זהר** ח"ג חוקת דק"פ ע"ב בענין פרה אדומה סומקא כוורדא דכתיב כשושנה בין החוחים ומבמ"א שאמרו רז"ל אדומה זו בבל כו' אשר לא עלה עליה עול זו אדום, אם כן פרה אדומה הוא ענין כנס"י כשהיא בגולה בז' מלכיות ועל ידי זה כשמעלים מ"ן בבחי' אפר ממשיכים מים חיים מבחי' מקור מים חיים שלמעלה ממדריגת ונהר יוצא מעדן כו', ומזה יש להעיר לענין הרועה בשושנים דר"ח אלול שיהי' ההעלאת מ"ן ע"ד כשושנה בין החוחים, וזהו אני לדודי שעי"ז ממשיך בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו' ועיין עוד מענין שושנה בזח"ג פנחס דרל"ג ע"ב.

יד) **כן** רעייתי בין הבנות, בנות גם כן נק' כפרים כמו בנות ירושלים, יבנה ובנותי' בית שאן ובנותי', ופי' רבינו ז"ל רעייתי הוא מלכות דאצילות, והבנות הם הפרטים שהמלכות נחלק לעשר ספירות ויו"ד מיו"ד ובחי' מלכות שבמלכות שבמלכות * עד"מ נק' בנות כו' להעיר מענין עיר גדולה וכפר והמלכות נקראת עיר אלקינו וארז"ל אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו, נמצא נקרא עיר גדולה, וכרך המוקף חומה י"ל אני חומה זו תורה, והנה ישעי' נקרא בן כרך ויחזקאל בן כפר, ופי' בלקו"ת בד"ה והי' מדי חדש שזהו ענין שרפים ואופנים, ועל דרך זה שבת וחול היינו כי בחול ההשפעה מיצירה ועשי' ששם חיות ואופנים, מה שאין כן בשבת מבריאה חצר הפנימי' הפונה קדים כו', וביום השבת יפתח בזהר ס"פ נח דע"ו והנה אמרו רז"ל איזוהי עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים, ופי' בטו"ב בה' פורים כי ו"ק דיצירה שבהם ועל ידם נמשך ההשפעה בעולמות נק' ימי החול, אמנם ו"ק דאצילות המלובשים בהם נק' בטלנים שבטלים ממלאכתם ר"ל שאין הם שעל ידם נמשך החיות ממש בעשי' הנק' בשם מלאכה כי אם הם בטלים ממלאכתם, רק הו"ק דיצירה הם העוסקים במלאכה שהוא בחי' עשי' והם רק מאירים אור וחיות בו"ק דיצירה ולא שהם עצמב המשפיעים בעשי' כו' וכמו שביו"ט אסור המלאכה מהאי טעמא לפי שאז אין נשפל כל כך, עיין מ"ש מזה בסידור שער חג המצות, ולפע"ד עוד י"ל פי' בטלנים שהם בבחי' ביטול ע"ד עשר ספירות בלי מ"ה, ואפ"ל כי ביצירה רק ו"ק מקננין ביצירה משא"כ בריאה מאירים ג"כ ג' ראשונות דאצי' לכן שם בבריאה יש עשרה בטלנין שהם ע"ס דאצילות המאירים בהם משא"כ ביצירה רק ו"ק מאירים ולא ג"ר לכן אין שם עשרה בטלנין, א"נ העשרה בטלנין הם מ"ש בספר הגלגולים פ"ך שגם בעשי' יש בחי' אצילות ממש וכ"ש ביצירה ובריאה וכמ"ש מזה באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי וידוע דעשר ספירות דאצילות הם בבחי' ביטול וגם הם למעלה מהמלאכה וההשפעה בבי"ע, ובכל זה יובן ג"כ מ"ש ע"פ אם הוי' לא ישמור עיר שעיקר שומרי העיר הם המשנים הלומדים מקרא ומשנה עם התינוקות

שבמלכות: בכת"י א' — אין תיבה זו.

כי הם דוגמת עשרה בטלנין הנ"ל שבהם ועל ידם נמשך שפע האצילות בבי"ע וזהו עיקר השמירה של העיר. ומכל זה יובן כי רעייתי מלכות דאצילות שבה גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו הוא בין הבנות, והכפרים בחי' חיות ואופנים כו' כמו שושנה חיצוני' המלכות הנשפלת בין החוחים בק"נ כו'.

שיר ב' ג'.

כתפוח בעצי היער כן דודי כו'.

בגמרא פ"ט דשבת דפ"ח סע"א למה נמשלו ישראל לתפוח כו' מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, והקשו התוס' שם וז"ל אך תימא שמביא קרא כתפוח בעצי כו' דבהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח אלא הקב"ה כדכתיב כן דודי כו' והאריך בזה בספר בינה לעתים דרוש להג השבועות, ונראה כי דודי היינו ז"א דאצילות שנק' חתן והמלכות נק' כלה ונקראת כנסת ישראל דהפי' שמקבלת מישראל דלעילא שהוא ז"א שהיא כונסת ואוספת השפע הנמשך מישראל לתוכה כמ"ש בתורה אור פ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק, אם כן ישראל ודודי היינו ממש בחי' אחת וכן איתא ברבות סדר ויחי פצ"ח ע"פ ושמעו אל ישראל אביכם שמעו אל ישראל שבשמים אביכם כו' ע"ש, ואף שהנשמות למטה נולדו ונמשכו מבחי' מלכות הנק' כנסת ישראל הרי זה על דרך משל כמו שהאשה יולדת זכר שהוא למעלה ממנה, כמו כן הנשמות הנולדים מבחי' מלכות יש בהם מטפת דכורא ז"א דאצילות שלמעלה מהמלכות וכמ"ש בזה בזח"א ויחי דרמ"ה ע"ב ע"פ שימני כחותם כו' ובפ' בראשית דל"ז סע"ב וז"ש נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וכתיב בצלמו בצלם אלקים וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה כי תצא, דרוה"ש בפי' וראית בשבי' אשת יפת תואר, שהנשמה המלובשת בגוף נק' אשת יפת תואר שמקבלת מבחי' הנך יפה דודי כו' והוא עצמות הנשמה שבבחי' מקיף הנק' מזלי' כו', והנה המשכת נשמה זו מבחי' ז"א לישראל זהו בחג השבועות כי בפסח על התבואה היינו קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תבואת ה' מה שמקבלים הנשמות מבחי' מלכות כדפי' בזהר ח"א ויחי דרכ"ו ע"ב וז"ס ראשית קצירכם, אך בעצרת על פירות האילן היינו כמ"ש ממני פריך נמצא שנמשכו הנשמות מבחי' אילנא דחיי ז"א דאצילות וכמו שבשבת יש נשמה יתירה כמ"ש בתו"א בד"ה ויקהל משה ועמ"ש ע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו, שאמרז"ל במד"ר קדושים פכ"ה שזהו ענין וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וכמ"ש בזהר חלק ג' פ' אמור צו"ב צ"ז א' ולכן על זה נאמר כתפוח כו' כן דודי בין הבנים, פי' דודי ממש נמשך בין הבנים שהנשמות נמשכו בהם מבחי' ז"א ממש עץ החיים כו', ועיין בתו"א פ' בשלח סד"ה והוי' הולך לפניהם יומם כו'.

ב) **וענין** שהקדימו נעשה על דרך כאלו עשאוני בדבור המתחיל אני ישינה גבי תמתי דהיינו עשיית העשר ספירות להמשיכן מאין סוף ב"ה כו' והיינו על ידי מעשה המצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים

דמלכא כו', ובד"ה צאינה וראינה עד שקראה אמי שממשיכים שיעור קומה וזהו רמ"ח תיבין דקריאת שמע כו' וא"כ מעשה גדול מן התלמוד הנק' ונשמע וכמ"ש מהרש"א בשבת שב וז"ש בזח"ג בהר ק"ח ב' שמיעה בהאי אתר תלי' במלכות עשי' לעילא בבינה כי להיות העשי' כאלו עשאוני לפרצוף ז"א זהו נמשך מהבינה שנק' אמי שמולדת את ז"א כו', ויש להעיר מארז"ל כלום מעשה בא לידך כו' בפרק לפני אידיהן דף י"ח ע"א וכ"כ מהרש"א שם דהמעשה הוא העיקר כמש"ש לעיל מיני' כל העוסק בתורה לבד דומה כמי שאין לו אלו־ה כו', ועיין מזה בדרשות הר"ן דרוש ו', אך י"ל עם כל זה גם בעסק התורה יש בחי' מעשה כשילמד ליראה וכמ"ש והי' אמונת עתך כו' יראת ה' היא אוצרו וארז"ל באדר"נ פכ"ב שזה נק' אומן וכלי אומנתו בידו הרי היראה הוא כלי אומנות וזהו תורתו אומנתו אם כן מאחר שהיא כלי אומנתו הרי זה כמו בחי' מעשה, האלקים עשה שיראו מלפניו אם כן עשי' שייך ליראה, הוא עשנו תלים ק' ג' אף עשיתיו, כי עמך כו' תורא, סוף דבר כו' ירא, תלים ססי' ט"ו עושה אלה קאי על פנימי', וזה סוד תורתו אומנתו לומד ליראה כו', מעשי למלך, תלים מ"ה ב' העשוים בהר סיני ועוד ויצונו ליראה אם כן תכלית מעשה יראה ועוד כי מל"ת אף שאינו עושה מעשה ה"ל מעשה ממש כמו"כ יראה, במשנה פ"ג דאבות שמעשיו מרובין מחכמתו פי' במד"ש ב' רבינו יונה שיקבל על עצמו לעשות כו' מעלה עליו כאלו קיים כו' כיון שבדעתו לקיים כו' וכן מפורש באבות דרבי נתן כל שמעשיו מרובים מחכמתו שנאמר נעשה ונשמע שהקדימו נעשה לנשמע כו' עכ"ל והוא באדר"נ ר"פ כ"ב ושם במד"ש הקשה על זה מפסוק כי נר מצוה ותורה אור שמעלת התורה על המצוה כמעלת האור על הנר ועל כל פנים שם שני משניות יראת חטא קודמת לחכמתו ומעשיו מרובין מחכמתו הרי יראה ומעשה שניהם אחד, ושם ספ"ג במשנה כל שמעשיו מרובין מחכמתו דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין וז"ל והחסיד ז"ל פירש הלומד על מנת להזהר ולעשות הוא הנקרא מעשיו מרובין מחכמתו כי כיון שתכלית למודו בשביל המעשה כו'. ועיין מ"ש מענין תלמוד גדול ומעשה גדול בבוך תרטו"ב בדבור המתחיל ושננתם לבניך ודברת בם, ועי' בה"ז בלק על המאמר שם דקצ"א א' בענין שחורה אני ונאוה עד עושי דברו והדר לשמוע קול דברו, והנה ענין תפוח שפריו קודם לעליו זהו ההיפך מענין קליפה קדמה לפרי שנתבאר ענינו בתו"א ר"פ בשלח בד"ה ויהי בשלח פרעה אשר ענינו כענין מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא ומהיות שהוא כחותם המתהפך ובאמת במחשבה הקדומה פרי קדמה, וזהו האמת ע"ד עולם ברור ראיתי עליונים למטה ותחתונים כמ"ש במ"א* ע"פ כי אם בזאת יתהלל כו' א"כ בחי' תפוח שפריו קודם לעליו זהו בחי' עליונה וכמו שלע"ל נא' קומי אורי כו', והנה בקדשים ג"כ הלילה הולך אחר היום,

---

כמ"ש במ"א : ראה ד"ה אל יתהלל חכם — נדפס במאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ ז"ל (ע' עח).

ולא בחי' ברישא חשוכא כו', עמ"ש עוד מענין כתפוח בעצי היער בבוך שמות פ' יתרו ד"ה בחדש השלישי דק"ה ע"א.

שיר השירים ב' ה'.

סמכוני באשישות, ח"א צ"ח ב' ח"ג מ' א' ריט"א, בתו"ע"י גבי סמיכת גאולה לתפלה הביא בשם חכם אחד כי סמכוני באשישות הם השרפים.

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, התרגום מפרשו על קרא דלעיל מיני', הביאני אל בית היין דמיירי על מעמד הר סיני, ובעידן די שמעית ית קליה די מתמלל מגו שלהובית אישתא זעית ורתעית בתראי מן רתיתא בכן קריבית לות משה ואהרן ואמרית להון קבילו אתון קל פתגמא דהוי' מגו אשתא ואעילו יתי לבית מדרשא וסעידו יתי בפתגמי אורייתא די עלויהון אתבסם עלמא (זהו התרגום סמכוני באשישות) והבו רדדין על צווארי מפשר מילייא קדישין דמתיקן על מוריגי (במתורגמן דתרגום חיך הוא מוריגי מפשר הוא תרגום של פתרון ורדיד תרגום צעיף, אתבסם תרגום של מתוקה וימתקו המים ובסימו מיא, והיינו כענין מיתוק מי מרה דק"ב ע"י עץ כו' כן ע"י התורה נמתק ק"ב שהוא עולם הגשמי) כתפוחי גנתא דעדן, ואהי עסיקא בהון מאים (כל אולי תרגום מאים) איתסא בהון, ארום מרעת חיבתא אנא עכ"ל, תרגום חולי מרע, ואלישע חלה את חליו, מרע ית מרעיה, ופי' חיבתא חביבות, והיינו ע"פ פי' רש"י חולה אני לאהבתו ית' ועמ"ש בזה בד"ה והי' מדי חדש בחדשו.

קיצור. שמשה ואהרן יסמכו כנסת ישראל בד"ת שהיא דת אש ועל ידי זה אתרפא מבחי' חולת אהבה.

ב) **ורש"י** פירש הפסוק על הגלות סמכוני עתה כמדת החולים באשישי ענבים או באשישות סולת נקי', רפדוני רפדו רפידתי סביבותי בתפוחים לריח טוב כדרך החולים כי חולה אני לאהבתו, כי צמאתי לו פה בגלותי, רפידה לשון מצע היא כמו ירפד חריץ עלי טיט באיוב סי' מ"א ד"א עכ"ל, ובהושע סי' ג' א', ואוהבי אשישי ענבים כתב רש"י פי' מנחם גביעי יין אוהבים להשתכר ביינם ואינם עוסקים בתורה כו' עכ"ל, וא"כ עד"ז סמכוני באשישות היינו גביעי יין מיינה של תורה וא"ש דקאי אדלעיל מיני', הביאני אל בית היין כו', וענין גביע נתבאר ע"פ ואת גביעי גביע הכסף שהוא כוס גבוה שממנו שופכים לכוסות כו' בירמי' סי' ל"ה ה' כי שם אלקים בגימט' כוס, והוא מקבל משם הוי' והיינו ע"י היסוד וזהו גביע כמ"ש במא"א ג' ל"ז וז"ל גביע נק' היסוד וכן גביע בגימט' מילה וגימט' ה"פ טוב ה"ח שביסוד כו' עכ"ל, וזהו באשישות

הם היסודות דא״א ואו״א וז״א כו׳ שבהם ועל ידם נמשך שפע אוא״ס עד שנמשך במלכות שהיא כוס ש״ב תורה שבעל פה כו׳ וכן כנסת ישראל נק׳ כוס כו׳ ומה שמפרש רש״י אשישי גביעים ולא סתם כוסות י״ל משום כי אשיש עוד לשון חיזוק כמו זכרו זאת והתאוששו בישעי׳ סי׳ מ״ו ח׳, ות״י ואתקפו וכן פי׳ רש״י והתחזקו. וכן פי׳ כאן במדרש באשישות הלכות המאוששות היינו חזקות וא״כ כשמפרשו על כוסות יין דהיינו אשישי ענבים צ״ל ג״כ כוסות חזקים ומעולים יותר מסתם כוסות והיינו גביעים וענין החוזק ביינה של תורה, כי התורה נק׳ עוז.

קיצור. באשישות גביעי יין מיינה של תורה, ורפדו סביבותי תפוחים לריח, והיינו תומ״צ פנימים ומקיפים.

ג) והראב״ע כתב אשישות כלי זכוכית מלאות יין רפדוני בלשון ישמעאל כמו חזקוני וי״א שימו היציע תפוחים מלשון מן רפידתו זהב כו׳ שענינו ענין הצעה והוא רחוק בעיני עכ״ל.

ד) ואבן יחייא כתב סמכוני באשישות וגו׳ להיות צרה כמבכירה הוא זכירת הטובה בימי הרעה, דומה כי כנסת ישראל הזוכרת את כל טובה עם אלוקי׳ בימי נעורי׳ עתה בגלותה אשר היא ריקה מכל טוב, כאלו נפשה יוצאה בדברה, וכאילו באין עליה כמין עילופים והיא קוראה לבני ביתה לומר סמכוני באשישות והם הצלוחית המלאות יין הרקח לשמח הלב (הגה. ור״ל שהם דברי אגדה כמ״ש במדרש שאדם חולה מבקש תענוגי׳ כו׳ והיינו עסק פנימית הלב* שבזה ישמח לבו מהחולה שנחלה מתאוות ק״נ כו׳ עכ״ה). ורפדוני בתפוחים שר״ל חזקוני בתפוחים טובי הריח המוציאים חוצה כחות ורוחות הגוף אשר נתקבצו בפנים מפני העילוף כו׳ עכ״ל, (הגה. ור״ל כי הנה״א מסותרת מאד מחמת התגברות תאוות נה״ב ורק כי פנו אלי עורף וע״כ צריך להמשיך גילוי כח הנה״א, וזהו ע״י הריח הטוב והוא קיום המצות שנק׳ ריח בגדיו ריחא דלבושייכו, גם רמ״ח פקודין אינון רמ״ח אברים דמלכא שנק׳ כתפוח בעצי היער כו׳ כן דודי כו׳ עכ״ה). ריח של״ה מט״א נב״א קס״א א׳, קעט״א שכט״א שלה״ב שמ״ב צח״א קטז״א קס״ב א׳ זח״א וירא צ״ח סע״ב כד מטא להאי פסוקא סמכוני באשישות כו׳ לא יכיל רע״ק למסבל כו׳. זח״ג פ׳ שמיני ד״מ ע״א סמכוני באשישות מאן דנפל בעי לאסמוכא לי׳ (עמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו ובסידור ע״פ סומך כו׳, ובספר התמונה תמונה א׳ סמ״ך כו׳ סתומה מכל צד כו׳ כחומה סביב כו׳ ובמג״ד אות ט׳) ובמה באשישות אלין אינון אבהן (הם חג״ת) דאינון אתמליין בקדמיתא מההוא חמר טב דמנטרה י״ל ע״ד ובגפן בינה שלשה שריגים שהם חג״ת והם ע״ד ג׳ בחי׳ כהנים ולוים וישראלים מלמטה למעלה ומלמעלה למטה והממוצע

הלב: כן הוא בכת״י, וכנראה שצ״ל: התורה.

כענין ג' בחי' קול שיש בכל שיר, ואין אומרים שירה אלא על היין וזהו ענין יום ליום יביע אמר ר"ת אש מים רוח כמ"ש בד"ה לסוסתי, ובד"ה נאוו לחייך וזהו יין המשמח אלקים ע"כ אומרת סמכוני באשישות והנה ניסוך היין מ"ז, וזהו יין אדום וגם חמר חיוור יין מ"ד כו' ע"י דחד דרגא דאיהו צדיק היינו שפע המ"ד יין לבן, רפדוני בתפוחים כו' לכוונא רעותא כי ניסוך היין דוקא במדה כו' כי הריבוי מבלבל ויומשך השינה יניקת החיצונים ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים גפן נכרי' כו' וע"כ צ"ל תפוחים ג"כ ג' גוונין ע"ד ג' בחי' חג"ת, אלא שזהו בחי' נה"י תורה ועבודה וגמ"ח בחי' שוב כו' והיינו כי בינה דינין מתערין מינה, והאשישות חג"ת המדות הם כלי אל היין התבוננות בינה ומצד השמחה וריבוי התפעלות יאבד הכוונה כו' ע"כ צ"ל המשכת החכמה יסוד אבא ארוך נמשך בנה"י דז"א היינו תפוחים כי התפוח גימט' צבאות שהם נו"ה כמ"ש הרמ"ז פ' האזינו גם תפוחים יש להם ריח שז"ס המצות המשכת מקיפים ולכן שייך ע"ז רפדוני לשון מטה כי המצות נשפלו למטה בעשי' גשמיות, וזח"ג פנחס דרי"ט סע"א מפרש שחולת אהבה אני בגלותא דאדום כי תוחלת ממושכה מחלת לב, דהא כמה אסיין אתכנשו עלה כו' ע"ש, ת"ז תחילת תיקון ס"ד סמכוני באשישות באיש ואשה ומאן גרים דא בגין דאתפשטן מכתנות עור (נ"ל שצ"ל אור) אדם וחוה, ובג"ד סמכוני באשישות בכתנות עור וכ' הכס"מ באיש ואשה, אדם וחוה כשנשארו ערומים מצאו סמך להם כתנות עור לכסות ערותם, ורומז כי למעלה זו"נ נתלבשו במט"ט שהוא כתנות עור כו'. ת"ז תיקון ס"ט אשה לה' דא נו"ה, עלייהו אתמר את קרבני לחמי לאישי, הדא הוא דכתיב סמכוני באשישות, ובכס"מ שם כי נו"ה טוחנים המן לצדיקים צדיק וצדק בחמימות אש אהבה עכ"ד, ועיין באגרת הקודש סי' ט"ו שהם נקראים שני ביעין המבשלים הזרע כו'. בתי"ח תיקון ו' דקמ"ב א' פי' סמכוני באשישות בשני אשות על ברכת בורא מאורי האש שלפי שנסתלקה הנשמה יתירה שבשבת ע"כ צ"ל סמכוני בשני אשות תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ובכס"מ שם נו"ה כי איהו בנצח ואיהי בהוד, א"כ לפי"ז סמכוני באשישות זהו עליית' בנו"ה, אחר כך רפדוני בתפוחים עליית' בחג"ת, עוד י"ל לענין סמכוני באשישות דהנה לע"ל כתיב והי' ביום ההוא נאם הוי' תקראי אישי כי איש היינו גדול וראש כמו גדעון בן יואש איש ישראל שופטים ז', ובמשנה פ"ק דיומא אישי כהן גדול, והיינו כי עכשיו נאמר אתה א"ל מסתתר בישעי' סי' מ"ה ט"ו והיינו לפי דסליק לעילא ואין שורה ומתגלה יחודו ואחדותו בתחתונים כדפי' בתו"א פ' וארא בד"ה וארא אל אברהם, וזשארז"ל סוף סוטה ע"פ וישפל איש כו' אבל לע"ל כתיב ביום ההוא יהי' הוי' אחד עי' ספ"ג דפסחים ולא יכנף עוד, לכן אז תקראי אישי ע"ד ובישראל גדול שמו, גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו והמשכה זו זהו ע"י עבודתינו עכשיו להמשיך גילוי שם הוי' בק"ש כמ"ש בתו"א שם וזהו סמכוני באשישות באיש ואשה להמשיך גילוי בחי' אישי ע"י שתהי' בבחי' אשה כי מאיש לוקחה זאת, וברבות פי' בהלכות המאוששות לשון חוזק שהתורה

נק׳ עוז וזהו גם כן לשון איש לשון חוזק וגבורה כמ״ש אשרי איש ירא כו׳ וארז״ל כשהוא איש כו׳ שמתגבר על יצרו כו׳ ועמ״ש ע״פ לזאת יקרא אשה.

ב׳ ו׳.

שמאלו כו׳ ח״א דכ״ח סע״א מ״ט א׳ ב׳, וימינו קי״ב א׳ וע״ש, שמאלו קל״ג סע״א, קל״ו רע״א וסע״א קנא״א דרמ״ד א׳ דרמ״ה א׳ בהשמטות זח״א סי׳ כ״ה דף ח׳ סע״א, ט׳ רע״א ב׳ סי׳ כ״ט די״ג א׳ ח״ב ד״ל ע״א קיד״א קל״ח סע״ב, קנ״ד ב׳ דרל״ח ב׳, ח״ג נ״ד סע״ב ק״כ ע״ב קמ״ח סע״ב קע״ח ב׳ דרי״ד ב׳.

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, ותרגם התרגם על ענין ענני כבוד שסיבבו את ישראל במדבר וכ״ז בשביל שעוסקים בתורה שניתנה בימינו של הקב״ה עכ״ל, וז״ל כד הוו עמא בית ישראל אזלין במדברא הוו ענני יקרא מסחרן להון מארבע רוחי עלמא בגין דלא ישלוט בהון עינא בישא, וחד מן עלויהון בגין דלא ישלוט בהון שרבא ושמשא אוף לא מטרא וברדא וחד מלרע להון (ואפ״ל שעל זה נאמר שמאלו תחת לראשי היינו מלרע להון או אפ״ל שמאלו קאי על ענני כבוד שמצד צפון שנק׳ שמאל) די הוה מסובר יתהון היכמא דמסובר תורבינא ית ינקא בעיטפי׳ וחד הוה רהיט קדמיהון מהלך תלתא יומין כו׳ בגין דהוו עסקין באולפן דאורייתא דאתיהיבת להון ביד ימינא דה׳ עכ״ל וכן פי׳ רש״י. ובשיר ח׳ בפסוק שמאלו תחת ראשי תרגם דקאי על תפילין וימינו תחבקני קאי על מזוזה שהיא בימין ועל ידי זה אין למזיקים רשות ליקרב כו׳ עכת״ד.

ב) **והראב״ע** כאן כתב שמאלו עולת הערב וימינו עולת הבוקר עכ״ל.

ג) **והרלב״ג** כתב שענין המשל כי זהו ממנהג החושקי׳ והמכוון כי מבחי׳ שמאלו נשתלשל סט׳ דשמאלא והיצר הרע ומימינו נשתלשל היצר טוב וע״כ אמרה שגם היצר הרע הנמשך משמאל נכנע ונהפך לטוב ולזה הוא גם כן תחת לראשי וימינו תחבקני ימין השכל העליון עכת״ד. ועמ״ש מענין זה בפי׳ והסירותי כל מחלה דארז״ל במד״ר פ׳ מצורע פי״ח והסיר ה׳ ממך כל חולי זה היצה״ר והיינו כמו אדם הראשון קודם חטא עץ הדעת הי׳ היצר הרע כפוף ובטל לגבי היצר טוב, ועי׳ באגה״ק סד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום, זהר סוף ויחי דר״נ ע״א ענין שמאלו תחת.

ד) **ויש** להעיר ממ״ש בלקו״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה ופי׳ שאו ידיכם קדש, שבחי׳ שמאל זהו יחו״ת שהוא בחי׳ שם כבוד מלכותו להוות מאין ליש דוקא ומוכרח להיות יש גשמי יהי׳ בבחי׳ ביטול היש שיהא היש בטל כו׳ ובחי׳ ימין זהו יחודא עילאה למסור נפשו באחד ממש

שתתהפך נפשו להיות בטלה ונכללת ביחוד אוא״ס ב״ה כו׳ וב׳ בחי׳ אלו הם ב׳ ידים כי דרועא ימינא וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו ולא יזוז ממנו אנה ואנה, וכך הוא ענין יחודא עילאה בחי׳ יחוד ממש במאציל העליון ב״ה כלה שארי ולבבי כו׳ ובחי׳ יחודא תתאה הוא בחי׳ דרועא שמאלא בחי׳ גבורות שאחר שרואה גשמיות העולם ליש ודבר נפרד צריך להיות בחי׳ התגברות מאד, הן בסור מרע עוצם עיניו כו׳ והן בועשה טוב כו׳ עכת״ד שם פ״ב, ועל פי זה י״ל שמאלו זהו בחי׳ מלכות, כי נטה שמאלו וברא ארץ כמ״ש בתו״א פ׳ וארא בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא ומזה נמשך תחת לראשי וימינו תחבקני בחי׳ יחו״ע ואתי שפיר גם כן מ״ש הראב״ע דקאי על עולת הערב והבקר כי ערב ובקר הם ב׳ בחי׳ הנ״ל.

ה) **עוד** יש לומר מבחי׳ שמאלו נמשך מדת היראה ומבחי׳ ימינו נמשך האהבה, ועיין עוד מענין שמאלו כו׳ בתו״א ר״פ תולדות ע״פ אלה תולדות יצחק ור״פ תשא, ובלקו״ת בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון, ובד״ה ביום השמיני עצרת דרוש השני, ושם נסמן מאמרי הזהר המדברים מזה, ובד״ה שימני כחותם, ובסדור בד״ה אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו.

ו) **והתורת חסד** כ׳ שמאלו וגו׳ יראה אין צריך לומר שאם לפעמים הוא דוחה אותי בשמאלו שימינו היא מקרבת אותי אלא גם שמאלו היא תחת לראשי, ופירושי זה הוא כפי דעתם ז״ל בפסוק זה כאשר הובא שם בילקוט עכ״ל, ועמ״ש בלקו״ת פ׳ נשא סד״ה הוי׳ יחתו מריביו בענין ויתן עוז למלכו, ויש להעיר מענין גבריאל שהוא מבחי׳ שמאלו והוא הציל חנני׳ מישאל ועזרי׳ מכבשן האש ועמ״ש מע׳ גבריאל בבה״ז פקודי דרל״ג, גם מדרוש הנותן לשכוי בינה אשר ה׳ גבורות הם העושים כנס״י כלי, ועוד להעיר ממ״ש בד״ה שוש אשיש בע׳ ותגל נפשי באלקי ובסידור בד״ה אדנ״י שפתי תפתח ובביאור ע״פ קול דודי בשיר השירים שם פ״ג שבחי׳ וימינו זהו תחבקני רק בבחי׳ מקיף אבל שמאלו נמשך בבחי׳ אור פנימי, וזהו תחת לראשי וזהו ענין מקפץ בשתים, וכמו גבורות גשמים שזהו ההמשכה הפנימי׳ מטרא בעלא דארעא יורדים בגבורה דוקא וכן שם אגל״א אתה גבור כו׳, וכן וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ועיין עוד בענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ועיין עוד בבה״ז קרח קע״ח ב׳ ע״פ ועבד הלוי הוא, ועמ״ש עוד מזה בד״ה סמכוני באשישות, ומ״ש בד״ה אני דפ׳ ציצית בענין תורה ומצות שער בשמאל ושער רישי׳ ושער בימין זה השער להוי׳.

ז) **ואבן יחייא** כתב שהוא רמז למדריגת ישראל בנבואה ודבוק האלקי כי מהם אשר הי׳ חל עליהם הדיבוק האלקי בערך האהבה מהנחת השמאל תחת הראש, ומהם כי הי׳ חל עליהם בדיבוק נמרץ ופה אל פה ומראה ולא בחידות נערך חיבוק ביד הימין לאהובה עכ״ל, ואפשר לומר לפי זה כי שמאלו תחת לראשי זהו מדריגת הלוים שענינם ועבד הלוי הוא קו השמאל, ועל ידי זה המשיכו שמאלו תחת לראשי וימינו

תחבקני זהו מדריגת הכהנים שהמשיכו ימין העליון, ועמ"ש בד"ה בהעלותך מענין אהבה רבה דאהרן שהמשיך מלמעלה למטה, גם י"ל זהו ענין תפלה וענין תורה, ולהעיר מענין ושמתי כדכד מיכאל וגבריאל חד אמר שוהם וחד אמר ישפה, מיכאל וגבריאל הן ב' בחי' הנמשכים משמאלו ומימינו כנ"ל סעיף ו' והנראה דכל זה ע"י ששמאלא אתכליל בימינא, וזהו ע"ד שצדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים ועיין בזהר ר"פ קרח דקעו"א, אבל בגלות כתיב השיב אחור ימינו ואז מבחי' שמאל נמשך ח"ו שמאל דוחה, ועיין בלקו"ת בד"ה זאת חוקת התורה ויקחו אליך פרה, ולכן אנו מבקשים הושיעה ימינך וענני ועמ"ש מזה בד"ה ושאבתם מים הנ"ל, ואדמו"ר נ"ע כתב סד"ה וארא דלאזני בענין תשובה ממעמקים קראתיך כו' שזהו שלא כסדר שארז"ל שמאל דוחה וימין מקרבת שאהבה שהוא בחי' ימין הוא מחמת התקרבות שזהו כשישראל הם בגדלות השכל, מה שאין כן כשהם בבחי' נער בבחי' קטנות עכ"ל, ור"ל שהאהבה יתעורר דוקא מן הריחוק ע"ד כי נער ישראל ואוהבהו וממצרים קראתי לבני כו' שע"י שדוחהו לחוץ, וזהו השיב אחור ימינו ע"ז דוקא יתעורר אהבה רבה וכמ"ש ע"פ משכני אחריך נרוצה, וארז"ל ממה שסלקת שכינתך כו' על ידי זה אחריך נרוצה, ואפשר לומר שעל דרך זה הוא ענין עשרת ימי תשובה שהוא בחי' שמאלו תחת לראשי ואחר כך בסוכות וימינו תחבקני.

ח) **ויש** להקשות ממ"ש ברבות בשיר השירים בפסוק לסוסתי, וכי יש שמאל למעלה והלא נאמר ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך הוי' תרעץ אויב כו', אלא אלו מיימינים ואלו משמאילים, כמ"ש וצבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו יעו"ש, ואם כן איך שייך שמאלו תחת לראשי ואפשר לומר דהרבות מיירי בא"א דלית שמאלא בהאי עתיקא והכל ימין, וכאן מדבר בז"א כו' ולכן גבי קריעת ים סוף נאמר ימינך כו' ימינך כו' כי קריעת ים סוף בעתיקא תליא כמ"ש בזהר בשלח דנ"ב ע"ב ע"פ מה תצעק אלי.

ט) **שמאלו** תחת לראשי, פי' בתו"א פ' כי תשא שבהנשמה יש ב' בחי', הא' הנשמה המלובשת בגוף וממנה נמשך האהבה דבכל לבבך ובכל נפשך, ובחי' נשמה זו היא רק הארה מעצם הנשמה שהיא בחי' מקיף, וע"כ נקראת רגל, והב' הוא עצם הנשמה שבבחי' מקיף והיא הנקראת ראש וממנה נמשך האהבה בכל מאדך בלי גבול, וגילוי בחי' זו נמשך על ידי שמאל דוחה, הן בחי' שמאל דוחה שמלמעלה שמחמת מעשה התחתונים כו', והן שמאל דוחה שהאדם מדחה ומשפיל את עצמו בהיותו מארי דחושבנא על ידי זה ההשפלה ישים אל לבו ויבוא לבחי' בכל מאדך, וכענין פרעה הקריב, וזהו שמאלו תחת לראשי דוקא שירום ראש ויבוא לבחי' גילוי מהנשמה הנק' ראש להיות בכל מאדך כו' ע"ש, ומזה יש להעיר לדרוש ע"פ אחרי הוי' אלקיכם תלכו בסידור שער התפלה שם נזכר איך בתפלה צ"ל תחלה שמאל דוחה כו' והוא ענין כובד ראש שקודם התפלה, וזהו כדי שיבא לבחי' הרמת ראש בבחי' בכל מאדך כו'.

ועיין מזה לקמן סעיף י"ב, וענין תחת ראשי וענין תחת לראשי אפ"ל כי יש ב' בחי' ישראל הנק' לי ראש ישראל זוטא וישראל סבא, ועמ"ש מזה בד"ה אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית דרוש השני, אי נמי כי בבחי' מזלי' יש ג"כ חיה יחידה ויש ג"כ ב' מקיפים ל' מ' דצלם בביאור ע"פ כי תצא ועיין מ"ש בתו"א ר"פ תולדות בד"ה אלה תולדות יצחק י"ל זהו ענין חפירת הבאר דיצחק.

יוד) **ועל דרך** זה נתבאר בלקו"ת בד"ה בהעלותך את הנרות פ"ב בענין מעלת אהבה רבה דאהרן שלמעלה מבחי' אהבת עולם כו', ואהבה זו באה ע"י אותה ההתבוננות עצמה בק"ש באחד כאשר ישום מרירות בנפשו על החשך המסתיר אלקותו כו' ע"ש, והמרירות הוא כענין שמאל דוחה, ועמ"ש סד"ה במדבר סיני בענין בני מררי הנה עי"ז יבא לבחי' אהבה רבה הנ"ל דאהרן שמבחי' ראי' וזהו ענין תחת לראשי, כי הראי' הוא בראש כו' ועיין בד"ה מנורת זהב פ"ו איך ע"י כתישה וביטוש הגוף נמשך ומתגלה בחי' כשמן הטוב ועיין מזה ברבות ר"פ תצוה ועמ"ש ע"פ ואני אראה בשונאי בלקו"ת סוף דרושי שמיני עצרת.

יא) **ועל דרך** זה נתבאר בבה"ז פ' קרח על המאמר שם דקעח"ב, תו הוא דא עתיקא אלמלא דינא כו' לא הוה ידע בר נש מהימנותא עילאה כו' שע"י שמאל דוחה ע"ד אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין לי' וידוע כי האדם עץ השדה, ועיין בספר של בינונים פכ"ט עי"ז יוכל אחר כך להתעלות במדריגה עליונה יותר, יותר מהעלי' שע"י ימין מקרבת, ופי' בזהר שם שזהו ענין שמאלו תחת לראשי, דכמו"כ במלכות עלייתה בבחי' לראשי שיהיו שוין בקומתן שזהו ע"י שמאלו כו'.

יב) **בד"ה** וירא ישראל את היד הגדולה, פי' ענין שמאל דוחה, שזהו ענין מצות תרומת הדשן כי הנה ענין תורה ועבודה וגמ"ח הם ג' קוין, וא"כ עבודה הוא קו השמאל, ועתה תפלה היא במקום קרבן, ושייך בהשמאל בחי' שמאל דוחה, בהיות שכל מה שיתפעל יותר מהתבוננות אחדות הוי' בהתלהבות אזי יותר ירגז ויתמרמר על נפשו מפני שרואה את עצמו בתכלית הריחוק מהוי' אחד, והיינו שמאל דוחה שמפני גבורות רשפי אש שלהבת י"ה שהוא מקו השמאל מזה נמשך שידחה את עצמו בתכלית השפלות ולכן אומרים סלח לנו כי חטאנו אחר ק"ש ואהבת כי אדרבה אז יהי' יותר חוטא בעיניו ע"ד וסביביו נשערה מאד כו' ועמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באוהל מועד ובד"ה בהעלותך הנ"ל וזהו מצות תרומת הדשן, בהיות ששריפת הבהמה הוא ע"י אש שלמעלה ע"ד מצרף לכסף כו' ע"ד ההתלהבות שבתפלה, והאפר הנשאר ממנה הוא מה שנמשך מזה בחי' שמאל דוחה להשפיל את עצמו כעפר ואפר, ולכן מצוה לשומו אצל המזבח, כמ"ש ושמו אצל המזבח ונבלע במקומו, לפי שע"י הדחי' הזאת יוכל אחר כך להתקשר יותר באוא"ס, וכענין כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו, וכענין המבואר בד"ה שימני כחותם בענין חותם שוקע שלמטה בבחי' ביטול עי"ז

נמשך מלמעלה גילוי אלקות בחותם בולט וזהו שמאלו תחת לראשי שע״י שמאל דוחה הנ״ל ירום ראש כו׳ ועתה ירום ראשי על אויבי כו׳ גם ראשי י״ל שם מ״ב שהוא העלאות המדות לג״ר כמ״ש בזהר תרומה קלב״ב, והוא ענין שרפים עומדים ממעל לוא״ו שהם בחי׳ שש כנפים שהוא משם מ״ב אבגית״ץ כו׳. והנה תרומת הדשן מקריאת הגבר במשנה ספ״ק דיומא וקריאת הגבר זהו מבחי׳ גבורות גבריאל דבטיש כו׳, וזהו ענין הנותן לשכוי בינה, במאו״א ד׳ סעי׳ י״ט דשן הם המ״ן של הנוק׳ ירויון מדשן ביתך וזהו ע״ד דשנת בשמן ראשי, וע״ד ותאמר הזית החדלתי את דשני כו׳ והיינו ע״ד שמאלו תחת לראשי שע״י שמאל דוחה הנ״ל בבחי׳ ונפשי כעפר לכל תהי׳, מזה נמשך להיות דשנת בשמן ראשי כשמן הטוב היורד על הראש כו׳ וזהו תחת לראשי.

יג) **במגיד** די״ח ע״ד והלא רזא דתרומת הדשן עמיקא הוא דהא קטמא רמז לנשמות דטבלין ומתסחיין בנהר דינור ומסתלקין מתמן חיוורין כתלגא, ולהכי רמיז קיטמא דאיהו חיוורא ונקיט לה כהנא ומשוי לי׳ אצל המזבח ומבלע תמן רמז לאינון נשמתין קדישין דאסתחיו ואתלבנו בנהר דינור, דמבלעין במלכות תתאה דקרקע העזרה רמיז לה עכ״ל, ועמ״ש מענין נהר דינור בתו״א בד״ה ויהי מקץ שפעולתו להסיר כח הזוכר מעניני עולם הזה כי אי אפשר לירש מקומו בג״ע כל זמן שזוכר אפילו מקצת דמקצת מעניני עולם הזה כו׳. ועד״ז בעבודה הבא לדבקה בו ית׳ ע״י תורה ותפלה צריך שישכח עניני עולם הזה ע״ד מ״ש שמעי בת כו׳ ושכחי עמך כו׳ כמ״ש בד״ה רני ושמחי שישכח התאוות שהורגל בהם כו׳, ואם כן יש לחבר זה עם מ״ש לעיל סעיף י״ב דבחי׳ תרומת הדשן זהו מה שדוחה ומשפיל את עצמו כעפר, שזהו כדוגמת ענין הטבילה בנהר דינור כו׳ ועיין מ״ש מענין נהר דינור בתו״א פ׳ יתרו בד״ה מראיהם ומעשיהם, ומ״ש ע״פ והאיש משתאה, וכ״ז הו״ע שמאלו תחת לראשי שע״י שמאל דוחה כענין הטבילה בנהר דינור על ידי זה ירים ראש כו׳.

יד) **בד״ה** אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו שנדפס בסידור פי׳ כי יש ב׳ בחי׳ שמאל, הא׳ מ״ש שמאלו תחת לראשי, הב׳ מ״ש בסוף שיר השירים שמאלו תחת ראשי, והיינו שיש שמאל דוחה במקבל ויש שמאל דוחה במשפיע, פי׳ בחי׳ שמאל דוחה שבמקבל היינו שמשפיל את עצמו בתכלית ודוחה את עצמו להיות ממארי דחושבנא כשיחשוב ויתבונן עוצם ריחוקו מהוי׳ אחד וגם הטוב שעושה משכיל בלבו שאינו כלום מטעם שאינו אמיתי כלל כו׳ שהרי נאמר שפת אמת כו׳ (ומה שנקרא זה שמאלו והרי הוא שמאלי, צ״ל שבחי׳ זו נמשך באדם ממה שהוא לוקח בנפשו הארה משמאלו כביכול וכדפי׳ בלקו״ת בד״ה ושאבתם מים דרוש הראשון פ״ב כאשר אני נוטל בחי׳ זו כו׳) וכל המשפיל את עצמו הקב״ה מגביהו שנאמר אם נבלת בהתנשא, ולכן מזה יבוא לבחי׳ אהבה ויובן זה ע״פ מש״ל סעי׳ ט׳ איך ע״י שמאל דוחה יבוא לגילוי בחי׳ ראש של הנשמה והוא בחי׳ ישראל לי ראש, וזהו אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו, בחי׳ אחרי זהו״ע שמאל

דוחה ומזה יבוא לבחי' תלכו הלוך ונסוע רצוא, והוא ימין מקרבת ואחר כך ואותו תראו יראה עילאה היא גם כן שמאל דוחה שבמשפיע ע"ד וירא העם ויעמדו מרחוק ותתצב אחותו מרחוק (והנה שמאל דוחה הראשון י"ל שנמשך מפני יראה תתאה כמ"ש בתו"א בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא דרוש הראשון בענין שמאל דוחה, ושמאל דוחה שבמשפיע זהו יראה עילאה ששרשה מגבורה דע"י ועמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה וידבר דעשרת הדברות, ואפשר לומר שזהו ענין מ"ש אלה תולדות יצחק כו' אברהם הוליד את יצחק, נז' ב"פ יצחק, והוא פחד יצחק שיש בו ב' בחי' היינו ב' בחי' שמאלו הנ"ל, וכמו כן נז' ב"פ אברהם היינו ב' בחי' ימין) וכמו"כ יש ב' בחי' ימין ב"פ וימינו תחבקני והיינו מ"ש ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך הוי' תרעץ אויב, הראשון זהו וימינו תחבקני שע"י מעשה המצות שזהו עדיין קודם היחוד עליון ממש רק שעי"ז תחבקני שיהי' היחוד כו' והב' בשעת היחוד עליון שזהו בחי' ובו תדבקון ממש, והוא ענין נפילת אפים (שזהו בחי' ואחר כך תבוא אליה ובעלתה בלקו"ת סד"ה כי תצא) ועי"ז ימינך הוי' תרעץ אויב והיינו לפי שאז מתבררים הניצוצות בתכלית, כי המ"ד הוא המברר המ"ן (וזהו ענין ב"פ אברהם עיין מזה בתו"א פ' תולדות סד"ה אלה תולדות יצחק כו' בענין אברהם הוליד את יצחק) וזהו בך הוי' בטחתי אל יעלצו אויבי לי כו'.

טו) **בהביאור** שם פי' דשני בחי' שמאל ושני בחי' ימין זהו ענין ארבע הידות יהי' לכם, והיינו ב' יד שבנוק' וב' יד דז"א, ושם פי' שיש בבחי' שמאל מלמטה למעלה ומלמעלה למטה וכן בימין, ועיין מ"ש סד"ה מזוזה מימין, ועמ"ש ע"פ מקדש הוי' כוננו ידיך בביאור דנשא ומ"ש בענין ארבע הידות יהי' לכם בדרוש דשחורה אני ובביאור צאינה וראינה, ובד"ה את שבתותי תשמורו דתק"ע שלא נדפס בלקו"ת.

טז) **עמ"ש** עוד מענין שמאלו כו' וימינו כו' בענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל שעל ידי שמאלו תחת לראשי כנ"ל סעיף ט' על ידי זה נמשך שמונה נרות שזה למעלה משבעה נרות כנודע מענין למנצח על השמינית וזהו תן חלק לשבעה וגם לשמונה.

יז) **יצחק** ר"ת ישר צדיק חסיד קדוש כמ"ש בשוכן עד בפי ישרים כו' ישר וצדיק יחוד מלכות ויסוד, חסיד וקדוש יחוד או"א כי הבינה נק' חסידה ברושים ביתה כו' וקדוש חכמה הנק' קדש ויסוד אבא נק' קודש קדש וא"ו, ובמא"א ח' פ"א חסיד נק' חכמה וא"כ קדוש בבינה וכן משמע דקדושה מביאה לידי חסידות והטעם דחכמה נק' חסיד כי אבא מלביש חסד דא"א ומדות דא"א הם בחסד ויתור דלית שמאלא בהאי עתיקא.

יח) **עיין** בפ' וירא דקי"ב א' וע"ד ותהי לי לאשה דכתיב וימינו תחבקני ודקל"ג סע"א אבל יצחק דאיהו בעלה אחיד בה ושוי דרועא תחות רישא דכתיב שמאלו תחת לראשי כו' ובקל"ו רע"א וישב יצחק עם

באר כו׳ דכתיב שמאלו תחת כו׳ ודקנ״א א׳ ע״פ והאבן הזאת כו׳ בית אלקים או לטב בסטרא דשמאלא אתער בי׳ רחימותא כמד״א שמאלו תחת כו׳ וכן פי׳ בפ׳ ויחי דרמ״ד א׳ שזהו ענין כהנים לוים דא אתער שמאלא ודא אתער ימינא בגין דאתחברות׳ דדכורא לגבי נוקבא לאו איהו אלא בשמאלא וימינא, ועמ״ש בלקו״ת סד״ה כי ההרים ימושו בפי׳ ואגודתו על ארץ יסודה ומ״ש ע״פ את קרבני לחמי דרוש הראשון פ״ג בפירוש לחמי לאישי ובהביאור שם פ״ג ומשמע שבחי׳ זו היא התעוררות האהבה מהקב״ה לכנסת ישראל הוא על ידי שמאלו כו׳ ודרמ״ה א׳ בזהר ויחי פי׳ שכמו כן בחי׳ שמאלו אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל להקב״ה, וזהו רשפי׳ רשפי אש הנמשך משלהבת י״ה כו׳ ועיין בפ׳ וישב דקפ״ו ע״ב ע״פ העירותי מצפון כו׳ ועמ״ש בלקו״ת פ׳ שלח בד״ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם שזהו ענין ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך, וזהו ענין עולה ומנחה קריאת שמע ותפילין.

יט) **ובזהר** בראשית דמ״ט ע״א ע״פ וייצר הוי׳ אלקים את האדם כו׳ ביצר טוב וביצר הרע אמאי אלא יצ״ט לי׳ לגרמי׳, יצה״ר לאתערא לגבי נוקבי׳, רזא דמלה מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדא כו׳ כדין אתער יצר טוב דאיהו חדוה ואייתי׳ לה לגבי׳, ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא דכתיב שמאלו תחת לראשי ולבתר וימינו תחבקני כו׳ וע״ד וייצר הוי׳ אלקים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין עכ״ל, וביאור המאמר בר״ח שעה״ק פט״ז וז״ל וצריך לכוין שאבריו נתחממין ע״י אש גבוה שהוא קדש הקדשים הנשפע מבינה שהוא קדש הקדשים כו׳ וצריך לכוין שיצר הרע המתעורר לזיווג הוא מצד הגבורה שהוא אש קדוש כדפי׳ בזהר בראשית דמ״ט בפסוק וייצר הוי׳ אלקים כו׳ עכ״ל, ופירש כוונתינו מה שפירש לעיל שאין באצילות יצר הרע ח״ו, וזהו שאמר בלא זוהמא דיצר הרע שבהמשך הדין למטה בחיצוני׳ נעשה יצר הרע בזוהמא דהיינו שיתאווה יצרו להתענג וכיוצא, אבל למעלה הוא שמחה לבד המתעורר מהשמאל והוא האש הרוחני עכ״ל, ונשמע דהתעוררות היחוד למעלה הנמשך ומתעורר מבחי׳ שמאלו היינו מקו השמאל בינה גבורה, שבחי׳ בינה זהו השמחה ע״ד יין המשמח אלקים שהשמחה היא גילוי הפנימית, ומזה נמשך לאקשרא בנוקבא ר״ל להשפיע למטה במקור דבי״ע גם כן גילוי אור החו״ב ולהיות נשמות עליונות בבי״ע שכל זה נמשך מבחי׳ השמחה ונק׳ גבורה ע״ד אני בינה לי גבורה תגבורת הכח להשפיע גם למטה, וזהו כצאת השמש בגבורתו ושמש ג״כ לשון אבר המשמש כמ״ש בזהר שמות ד״ג ע״ב שהברית נק׳ שמש וזהו כי כאיש גבורתי ולכן כל האזרח בישראל אזרח גימט׳ גבורה שבו ועל ידו עתיד להזריע * בישראל נשמות גבוהות מפנימיות חו״ב כמ״ש במ״א וכ״ז נמשך מצד האש והגבורה והשמחה שמולידים התנועה מה שאין כן מצד קרירות החסד הי׳ נח ושקט ולא

להזריע : בכת״י א׳ : להזריח.

יתנענע להשפיע אלא שאחר שמתעורר שמאלו תחת לראשי אז וימינו תחבקני שאז מתעורר החדוה גם בימין כו׳, וכן נתבאר עוד בזהר תרומה דקס״ט ע״ב רזא דברכאן על היין אמאי אלא דאיהו סטרא דחדי לכולא כו׳, יין עביד פרי בין לעילא בין לתתא כו׳ ואתערו דחדוה שמאלא איהו דכתיב שמאלו תחת לראשי ולבתר וימינו תחבקני כו׳ שמאלא אתער וימינא עביד כו׳ עכ״ל ועמ״ש בלקוטי תורה בשיר השירים בד״ה צאינה וראינה, דרוש השני בפי׳ הפסוק ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן דמהו להצהיל אלא שזהו ע״ד האמור כאן שמאלא אתער, לכן המכוון מזה שהיין ישמח בכדי שיומשך השמן שהוא מוחין דאבא וכן הטפה נק׳ שמן ששון כמ״ש במא״א סוף אות שי״ן לפי שבאה מאבא ע״י השמחה דבינה ע״כ נק׳ שמן ששון ועמ״ש ע״פ ושאבתם מים בששון להיות חיבור חו״ב, וזה קרוב למש״כ דגם במים דחכמה כדי להמשיכם הוא על ידי התעוררות השמחה כו׳ וזהו״ע שמאלו תחת לראשי ואזי אחר כך וימינו תחבקני.

כ) **ועיין** בהרמ״ז פ׳ אמור דפ״ח ופקודי ר״ך בפי׳ מה רב טובך אשר צפנת שהוא ענין יסוד אבא המלובש ביסוד אימא, וס״ת אשר צפנת ליראיך כת״ר, ובינה הוא קו השמאל ששרשו מגבורה דא״א וע״י שמבחי׳ גבורה הנ״ל, הוא שנמשך להיות הגילוי בפנימי׳ כו׳ וכמ״ש לקמן אות ד״א וגם עפמ״ש בהגהות לביאור דמים רבים שבפ׳ נח בענין ב׳ בחי׳ חו״ג, יובן ענין זה איך שמבחי׳ הגבורה דוקא אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל להקב״ה כי הנה ענין הגבורה הוא להתגבר על המנגד ולהכניעו ולהשפילו, וכך בענין אהבה ורחימו דכנסת ישראל להקדוש ברוך הוא צריך להתגבר על המנגד והוא היש דנפש הבהמית שמבחי׳ נוגה שהוא כח המתאווה לתאוות גשמיות לאכפי׳ ולאתהפכא להיות כח המתאווה זה דוקא רק להקדוש ברוך הוא לבד וזהו על ידי הגבורה דוקא כמ״ש בלקו״ת בשיר השירים בד״ה צאינה וראינה דרוש הראשון פ״ב ויחודא תתאה הוא גבורה דרועא שמאלא שאחר שרואה גשמיות העולם ליש ודבר נפרד צ״ל בחי׳ התגברות מאד כו׳ ע״ש, ועיין בתו״א בד״ה בכ״ה בכסליו בענין דם התמיד ששחיטתו בצפון דוקא בחי׳ גבורה היינו ע״ד והאופנים והחיות ברעש גדול שבחי׳ הרעש גדול נמשך מבחי׳ גבורה כו׳ ועיין מזה בפ׳ פקודי דרל״ח ע״ב ע״פ זאת תורת העולה כו׳ ובג״כ סדירא דנכיסו דילה לסטר צפון דאיהו סטר שמאלא דהאי תורה שבעל פה לא סלקא בחביבותא אלא כד אתער סטרא דצפון דכתיב שמאלו תחת לראשי כו׳ עד ואתנהר כולא מרזא דקדה״ק ועמ״ש במק״מ בשם הרח״ו ור״פ צו בפי׳ הרמ״ז, וענין בחי׳ גבורה בהתעוררות רחימו מלמעלה י״ל ע״פ מ״ש בעמה״מ שער א׳ ספ״ב בענין שעשוע המלך בעצמותו ממה שחשב במעשה הצדיקים שיהי׳ בעולם שמבחי׳ זו נמשך כח דכח של הדין כו׳ כי השעשוע הוא בחי׳ תנועה וכל תנועה מוליד חום כו׳ ועד״מ המבדיל כמה הבדלות מאדם גשמי כשחושב שיבוא לידו ריוח גדול הוא משתעשע כו׳ ומרוב השמחה מתנענע כו׳ עכת״ד והוא ע״ד שנת״ל אות י״ט. ובמ״א

נתבאר שיש ב׳ בחי׳ בתענוג, הא׳ התענוג שבקרירות ומנוחה כמו התענוג מן הטיול וכה״ג, והב׳ התענוג שבבחי׳ גבורה, והוא כמשל הנ״ל של העמה״מ ועד״ז הוא תענוג דזיווג ותאוות הדכר כו׳ וב׳ בחי׳ הנ״ל זהו״ע חסד וגבורה שבתענוג, והם בחי׳ אברהם ויצחק ששרשם חו״ג דע״י וענין ציור בחי׳ זו הב׳ למעלה היינו כי מ״ן דנוק׳ זהו״ע ביטול היש לאין שזהו כללות מעשה הצדיקים ולכן ארז״ל גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, וכמ״ש בביאור דהבאים ישרש והמ״ד הנמשך אחר כך זהו״ע להמשיך ולהוליד בהם ביטול אמיתי מבחי׳ חכמה כח מ״ה כמ״ש ונחנו מה והנה התענוג מבחי׳ זו זהו״ע הגורם היחוד העליון והוא בחי׳ גבורה שבתענוג כו׳ ולכן אמרו דהתעוררות תיאובתא דדכורא לגבי נוקבא הוא דוקא מסטרא דשמאלא, ועמ״ש מזה בד״ה יחתו מריביו בענין ויתן עוז למלכו כו׳, ועוד יובן ענין זה ממ״ש בד״ה והי׳ לכם לציצית בפי׳ לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה, אשה הוא אש ה׳ והוא רחימו דכנסת ישראל לגבי הקב״ה כי מאיש לוקחה הוא בחי׳ אש יו״ד שהוא בחי׳ גבורה עילאה מבחי׳ יו״ד הוא חכמה עילאה וכתר עליון שעי״ז דוקא נמשך המשכת הביטול לכנסת ישראל כו׳ ושם נזכר מענין ימינא ושמאלא וביניהו כלה, ועיין עוד פ׳ וארא ד״ל ע״א תא חזי כד מלכא אתי לערסי׳ בשעתא דאתפליג לילא רוחא דצפון אתער דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא דאלמלא אתערותא דצפון לא אתחבר מלכא בהדה, בגין דצפון שרא חביבותא דכתיב שמאלו תחת לראשי כו׳, ומזה יובן ענין הנותן מטתו בין צפון לדרום עיין בפ׳ במדבר דקי״ח ע״ב שזהו״ע שמאלו תחת כו׳ וימינו כו׳ ועיין עוד מזה בפ׳ תרומה קל״ח סע״ב בענין ויקחו לי תרומה כו׳ זהב וכסף דהיינו ג״כ בחי׳ שמאלו תחת כו׳ וימינו כו׳ ודקס״ט ע״ב ואתערו דחדוה שמאלא איהו דכתיב שמאלו כו׳ ע״ש, שלכן רובא דברכאן הוא על היין כו׳ וכמשנ״ת לעיל ועיין דקי״ד א׳ בסוף הסבא ודקנ״ד ע״ב ע״פ והשולחן תתן על צלע צפון כו׳ ובפי׳ הרמ״ז שם.

כא) ועיין בפ׳ אחרי ד׳ עד״א בשעתא דאסגיאו זכאין בעלמא כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ועיין ס״פ מצורע דנ״ד ע״ב ודף נ״ה ע״א ע״פ שימני כחותם ובג״כ תפלה של יד אתקשרא בזרוע לקיימא דכתיב שמאלו תחת לראשי כו׳ ועמ״ש בד״ה שימני כחותם דרצועות דתש״ר זהו ענין וימינו תחבקני, וע״ש בענין חותם שוקע שמלמעלה שגורם הבליטה מלמטה, ואפשר שזהו ענין שמאלו תחת לראשי כי צפון הוא גם כן לשון העלם כמ״ש בתו״א ד״ה בכ״ה בכסליו בענין צפונה לפני הוי׳, וזהו מה רב טובך אשר צפנת והוא המעורר הבליטה שמלמטה בחי׳ רצוא ורשפי אש כו׳ ועיין בפ׳ במדבר דקי״ח ע״ב ודקי״ט סע״ב ודק״כ ע״א ומה דאתמר צפונית דאיהו טמירא עילאה כו׳ ושם עמוד ב׳ תש״י כו׳ שמאלו כו׳ ור״פ בהעלותך דקמ״ח סע״ב שמאלו תחת כו׳ כדין ישיש כגבור כו׳ ובפי׳ הרמ״ז שם וה״ס הקמת הברית בכח הגבורה ורץ בתוך האורח שהוא יסוד דנוקבא עכ״ל ועמש״ל סעיף י״ט וס״ד, ועיין בזהר בשלח דנ״ה ע״ב בפי׳ הפסוק בשוב הוי׳ ציון דמש״ש אנגיד ליה לקבלי׳ זהו

מפני שאין מאיר הגבורה להיות ישיש כגבור כו׳ ואין שמאלו תחת לראשי כ״א נמשך יניקה מקו השמאל לחיצוני׳ כו׳ ועמ״ש בלקו״ת בד״ה זאת חוקת התורה ויקחו אליך פרה כו׳ וזהו נמשך מחמת השיב אחור ימינו ואזי שמאלא לא אתכליל בימינא להיות שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני אזי נמשך מבחי׳ שמאל בדרך שמאל דוחה ומזה נמשך היניקה לחיצוני׳ ע״ד רישא דעשו בעיטפוי דיצחק ואזי תחת שלש רגזה ארץ תחת כו׳ כי תירש כו׳ וזהו סוד שריפת הפרה בחי׳ נוק׳ דק״נ שפחה הנ״ל ואזי ע״י עץ ארז ואזוב ושני תולעת יומשך השפע בכנס״י ע״ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני כו׳. ולכן צריך להיות התעוררות לעורר להיות שמאלו תחת לראשי וזהו ענין מצות תפילין ש״י ואח״כ ע״י תפילין של ראש ממשיך וימינו תחבקני, וכן ע״י תפלה שהוא במקום הקרבנות שהיו בצפון מעורר בחי׳ זו וע״י תורה ומצות ממשיך וימינו. והנה מענין ישיש כגבור יובן הפסוק ואת בריתי אקים את יצחק ועיין מזה בפ׳ נח דס״ו ע״ב ודקנ״ט ע״ב ח״ב דמ״ח ע״ב ח״ג די״ד רע״א, ועיין בפ׳ וארא דכ״ו סע״א ע״פ גם הקימותי את בריתי אותם כו׳ והיינו כמ״ש בפרדס ריש שער א׳, שהיסוד נטייתו אל הגבורה וזהו ענין יצחק קץ חי עלמין והיינו כמ״ש בד״ה והתהלכתי בתוככם, ובלקו״ת בשיר השירים בביאור על פסוק קול דודי שלהיות ההמשכה מסובב כל עלמין בממלא כל עלמין שיומשך ויתגלה בבחי׳ פנימיות ממש שזהו ענין ברית והתקשרות סובב כל עלמין וממלא כל עלמין הנה המשכה זו הוא ע״י הגבורה דוקא כו׳ וע״ש בענין מדלג כו׳ ומקפץ בשתים בזכות האמהות, וכן המצות כו׳ ועוד יובן ע״פ מה שכתוב באגרת הקודש סי׳ ט״ו ובחי׳ יסוד היא על דרך משל ההתקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת למודו כו׳ וכל מה שהחשק והתענוג גדול כך ההשפעה והלימוד גדול כו׳ וכמו על דרך משל בגשמיות ממש ריבוי הזרע הוא מרוב החשק והתענוג ועי״ז ממשיך הרבה מהמוח, ולכן המשילו חכמי האמת לזיווג גשמי כמשי״ת עכ״ל, א״כ הקמת הברית הוא ענין ההתקשרות עצומה שיש להקב״ה להמשיך השפעת גילוי אלקותו ית׳ בכנסת ישראל שזהו הנמשך מרוב החשק והתענוג שיש לו מהעלאת מ״ן דנשמות* ישראל וכמאמר יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, והנה חשק ותענוג זה הוא בחי׳ יצחק כמ״ש צחוק עשה לי אלקים וכמשנ״ת לעיל בתו״א פ׳ תולדות בד״ה מים רבים גבי והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו כו׳ ועיין מ״ש בלקו״ת פ׳ נשא בד״ה הוי׳ יחתו מריביו בפי׳ ויתן עוז למלכו שהם גבורות ממותקות כו׳, וענין מלמטה למעלה בענין גבריאל אומר ישפה, ובענין שבת ויום הכפורים עליות העולמות ובענין וזוקף בשם, ומזה יובן מ״ש וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק שבחי׳ ריבוי ההשפעה העליונה דאברהם שהוא חסד עליון המכונה בשם זרע כענין אור זרוע לצדיק, הנה הוא נמשך ע״י יצחק דוקא.

כב) **עיין** עוד ממעלת הגבורה בביאור ע״פ כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון בפ׳ אחרי ומהעבודה שבבחי׳ גבורות שהוא גבוה יותר,

---

דנשמות: בכת״י א׳: דכנסת.

וכמ"ש המגיד להב"י שיזכהו כו', וכן מענין אשר תייסרנו י"ה, ועל דרך זה מה"ט הל"ת גבוהים ממ"ע כמ"ש בביאור דשחורה אני ונאוה בענין שחורות כעורב ששרשן גבוה מהמ"ע הנמשך מבחי' כעמר נקי כו' ע"ש, וע"ש בביאור דכי ביום הזה יכפר שהעיר מענין החי' לגבי הבהמה שהחי' יש בה זרירות יותר לפי שהיא מבחי' גבורה וצ"ע דחי' גסה הרי היא כבהמה דקה לפרכוס בפ"ב דחולין, ולהעיר מענין שרביט הזהב וחיה, ומענין גבורות גשמים, ועמ"ש מענין קרח שלא רצה שהלוים שהם מסטרא דגבורה יהיו טפלים לגבי הכהנים שהם מחסד מפני שהגבורות בשרשם גבוהים יותר, וטעה בזה מפני שזהו למעלה מאצילות. אבל באצילות החסדים העיקר וגילוי שלמעלה מהאצילות א"א שיהי' רק לע"ל אחר בירור שם ב"ן לגמרי ואז יהי' הלוים כהנים כמ"ש בספר של בינונים פ"נ.

שה"ש ב' ז'.

השבעתי אתכם בצבאות.

א) **התרגום** מפרש על שעיכב משה ע"פ הדבור את בני ישראל במדבר, שלא ידחקו השעה לעלות לארץ כנען עד ארבעים שנה, וזהו אם תעירו כו' עד שתחפץ יעו"ש, ופי' עד שתחפץ ע"ד לכל זמן ועת לכל חפץ.

ב) **רש"י** פי' השבעתי אתכם, אתם העו"כ יעו"ש, וע"ש בפי' עד שתחפץ וזהו ע"ד על פני שבעשרת הדברות.

ג) **פב"ת** דכתובות דקי"א א' ועיין בעה"ק ח"ד פ"ב מענין העבור שהוא סוד יחוד שמשא וסיהרא.

ד) **בשיר** השירים רבה במקומו בצבאות, השביען בשמים וארץ בצבא של מעלה ובצבא של מטה, גם פי' בצבאות אלו האבות שעשו צביוני (עיין במד"ר פ' בשלח פכ"ה, ועיין תו"א בד"ה לכן אמור לבני ישראל בענין ונתתי צבי בארץ החיים) או באילות השדה אלו השבטים כמ"ש נפתלי אילה שלוחה, גם פי' השביען במילה, גם פי' השביען בדורו של שמד, גם פי' המתינו לי ואני אעשה אתכם כצבא של מעלה, את האהבה דבחי' אהבתי אתכם אמר הוי' עד שתחפץ מל' של מעלן ואם כן זהו ע"ד הסבי עיניך מנגדי כו'.

ה) **סוף** קהלת רבה בקש שלמה לעמוד על הקץ שנאמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, א"ל הקב"ה כבר הכתבתיהו על ספר הישר כו' לבא לפומי' לא גלי כו' כי פומא הוא עלמא דאתגליא בחינת עולם הדבור, ולבא עלמא דאתכסיא כו' עמ"ש ע"פ לבבתני אחותי כלה, ובד"ה אני ישנה ולבי ער.

ו) **זהר** ח"א פ' חיי קכב"א, ח"ב פ' שמות ד"ט ע"א השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות דא מלכא דאקרי צבאות, (ופי' במק"מ הם נו"ה שנק' צבאות) או באילות השדה שאר חיילין ומשריין (שהם בי"ע) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה דא ימינא דקוב"ה דאקרי אהבה (עיין זהר תרומה דקמ"ו ע"ב שזהו ענין נשיקין ישקני מנשיקות פיהו זהו אהבה, ועיין עוד

זח"ג פ' ואתחנן דרס"ז ע"ב מענין אהבה) עד שתחפץ ההיא דשכיבת לעפרא ויהא רעותא דמלכא בה עכ"ל וזהו גם כן ע"ד ועת לכל חפץ, וזהו ובהגיע תור אסתר.

ז) **בספר** הבהיר הובא בהשמטות זח"ב סי' א' קול הוי' על המים כו' וכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלים הא למדת שבשבע קולות ניתנה תורה מפרש השבעתי לשון שבעה, והם שבעה קולות וזהו עצמו השבועה, עיין מזה בזהר ס"פ מקץ דר"ד ע"ב ע"פ ובשמו תשבע שבעה דרגין לעילא כו', ובזהר ח"ב ס"פ יתרו דצ"א ע"ב ובמק"מ שם, אם כן לפי זה י"ל השבעתי אתכם ע"י שבעה קולות שניתנה תורה שהם ז' תחתונות דאצילות שהתורה היא בז"א ועל ידי זה התנהגות העולם, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה גילוי ג' ראשונות כתר חכמה בינה כמו שאמרו כנור של ימות המשיח של שמונה נימין עד שתחפץ ועיין מה שכתוב בתו"א בד"ה ויהי מקץ דרוש השני בענין אורייתא סתים וגליא, מובן הגליא היא מז' תחתונות שבעה קולות הנ"ל והסתום מג' ראשונות.

ח) **תיקוני** זהר תיקון כ"ה דס"ט ע"ב דכנסת ישראל הנק' מרעא חולה, משביע שלא ידחוק על הקץ שאז יהי' עניני' חבלי משיח שלא יוכלו לסבול ע"כ צ"ל במתון עד שתחפץ וע"ש בכס"מ האריך ענין החולי הנמשך מחום הכבד כו' והריאה מקרר החום כו'.

ט) **תיקון** ל' דע"ו ע"ב ענין עד שתחפץ בכדי שלא יהי' על מנת לקבל פרס כו'.

בחיי ר"פ ויקרא, עקב ענוה יראת ה' עושר וכבוד וחיים משלי סי' כ"ב ד' פירש"י בשביל הענוה באה יראת ה', ד"א ענוה עיקר והיראה טפלה ועקב לה מדרס לרגלי' עכ"ל. לפי' הראשון ענין עקב היינו בשביל ע"ד עקב אשר שמע אברהם בקולי והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה כו' וז"ל המצ"ד סוף הענוה יראת ה' ר"ל הענוה תסובב היראה כי כשיכיר בשפלות עצמו יגדיל רוממות המקום ותבא בלבו יראת הרוממות וימצא עושר וכבוד וחיים עכ"ל, ועד"ז פי' הבחיי, פירושו הראשון ומתוך המדה הזאת הגופנית יעלה האדם למדת היראה שהיא מדה שכלית. ועיין בלקו"ת בד"ה ראשי המטות בענין וענוה מביאה לידי יראת חטא, והפירוש השני דרש"י זהו מ"ש הבחיי וע"ד המדרש מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה דכתיב ראשית חכמה יראת ה' תלים קי"א יו"ד וכתיב עקב ענוה יראת ה', ועיין בירושלמי פ"ק דשבת ובשה"ש רבה בפסוק שיר השירים וענוה לידי יראת חטא שנאמר עקב ענוה יראת ה', ובפרדס ערך ענוה פי' ת"ת בסוד הדעת והמלכות נקראת חכמה ונקראת יראה, ועם כל זה היא עקב וכסא לבעלה הנק' עניו בסוד הדעת כו', ואפ"ל ע"ד כי א־ל דעות ודעת עליון איך דכולא קמי' כלא חשיב וכל מה שלמטה אין, ומזה נמשך הענוה, וז"ש הפרדס שהענוה נמשך מצד הדעת, לכן במשה שהוא בחי' דעת נאמר והאיש משה עניו מאד, לכן עקב ענוה הוא היראה היינו יראה תתאה ביטול היש כו' וזהו ויקרא אל משה, שמשה

השפיל את עצמו כמ״ש במד״ר כאן מצד הענוה, ועיין בתו״א פ׳ שמות בד״ה מי שם פה לאדם, ולכן זכה לכבוד וחיים ויקרא אל משה כו׳, ואפ״ל שזהו ענין המצה לחם עוני היא בחי׳ ענוה ושפלות כי החמץ זהו הגבהה ויש, משא״כ המצה, ומזה יומשך יראת ה׳ וז״ש גבי מצה בעבור זה עשה ה׳ לי כי ביראה נאמר כן סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא כו׳ כי זה כל האדם וארז״ל שקול זה כנגד העולם כולו, ובר״ח בתחלתו בשער היראה פי׳ כי זה כל האדם שיש אדם דאצילות אדם דבריאה כו׳ והנה בפנ״י פי׳ מצה וחמץ הם חסד וגבורה אפשר לומר כי החסד נמשך מצד הענוה והשפלות דוקא כמ״ש באברהם ואנכי עפר ואפר ועי״ז הי׳ חסדן גדול וכמ״ש באג״ה בד״ה קטנתי מכל, ובלקו״ת פ׳ עקב בד״ה ארץ הרים וגבעות, ושם פי׳ שעי״ז זוכה לחסד עליון הבא ונמשך מצד הגדולה, ועיין מ״ש ע״פ ויספו ענוים בה׳ שמחה, דענוה זהו אינו עצבות ח״ו, כי אדרבה מבחי׳ ענוה נמשך שיהי׳ שמח בחלקו כו׳.

הגהות לד״ה קול דודי בלקו״ת בשה״ש, דף י״ד ע״ג, שטה עד, וגאלם,

(ה׳ ענין מצה זו, זהו ע״ד יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו פ״ה דמנחות דנ״ז ע״ב שנאמר עם זו קנית, וכתיב עם זו יצרת לי, וכתיב בעבור זה עשה ה׳ לי בעבור זה ארז״ל בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, הנה איך נק׳ המצה זה הרי היא בחי׳ זו, וצ״ל שזהו ע״ד שנמשך התורה מבחי׳ זה לזו כנ״ל, דבשעה שמצה זו מונח לפניך אזי מאיר מבחי׳ זה כו׳ כמ״ש קול דודי הנה זה בא, וגילוי מבחי׳ זה נמשך בשעה שיש בחי׳ מצה זו כו׳, וזהו ע״ד מצות מזוזה שהיא גם כן חיבור זו עם זה, ולהעיר ממ״ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם וארז״ל כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה, הרי מי שיש לו יראה ומקיים המצוות נק׳ זה היינו לפי שהוא מקבל מבחי׳ זה, ופי׳ כי זה כל האדם פי׳ בר״ח שיש אדם דאצילות אדם דבריאה כו׳ וכולם יש בהם בחי׳ יראה מפני א״ס ב״ה והוא ע״ד מ״ש בס״י ולפני כסאו הם משתחווים, וי״ל גם כן שעל ידי קיום המצות נמשך אור א״ס למטה על ידי אדם דאצילות כו׳ ועיין בפרדס סוף שער אבי״ע מענין אדם דבריאה הוא כתר. ע״כ) והנה.

שטה הי׳, הלילה כו׳ (ה׳. ענין חצי הלילה יש לומר המחלק ב׳ בחי׳ לילה כי בחצי הראשון מקבלת המלכות הנק׳ לילה מבחי׳ דין ובחצי השני מקבלת מחסד, וחצי הלילה י״ל ת״ת הכלול מחו״ג ולכן הי׳ ממנו ב׳ בחי׳ צח ואדום. ע״כ) ואכילת.

שטה כ״ז הנה, בלבד (ה׳. יש מפרשים דשמו היינו כתר כמ״ש הפרדס תחלת שער השלישי, ולפ״ד האריז״ל יש לומר דהוא פנימיות הכתר שאינו בחשבון עשר ספירות ונק׳ עתיק, שמו גימט׳ רצון וגימ׳ מקור י״ל

שהוא מקור הרצון ומקור חיים, ועיין רע"מ ס"פ בא בענין מקור מעיין חפירה. ע"כ) דהנה.

שטה כי, העולם כו' (ה', נמצא אור ושם ומלך זהו בחי' א', ועמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו בפ' בהר, ויש להעיר מפסוק טוב שם משמן טוב עיין במד"ר ר"פ ויקהל ובקהלת רבה במקומו, ושמן טוב זהו חכמה עילאה, ואף על פי כן טוב שם כו', ע"ד מ"ש בתו"א בד"ה יביאו לבוש מלכות בענין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין שאף ההארה מבחי' יחיד גבוה מהעצמיות דבחי' ממכ"ע כו' וממכ"ע זהו מחכמה ונק' שמן הטוב, לכן טוב שם משמן טוב כי השם הוא מבחי' עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד כו'. ע"כ) והנה.

שטה הוא, יתברך (ה', ומ"ש בראשית ברא, היינו מצד ממלא כל עלמין בראשית בחוכמתא נמי מאמר הוא, מה שאין כן מצד סובב כל עלמין ולכן טוב שם כו', וכמו המשכה הבאה מהכתר אף שבאה דרך שערות וצמצומים עצומים הוא גבוה מהשפע עצמיות שמבחי' חכמה עיין בביאור ע"פ כי כארץ תוציא צמחה פ"א, ובת"א פ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש ואפ"ל עוד ע"ד שיש אור מים רקיע, ומבחי' מים בא השפע ע"ד יש מיש מה שאין כן בחי' אור רק הארה היינו לפי שנמשך מבחי' מאור, והשם בחי' אור לכן טוב שם כו'. ע"כ) וזהו.

שטה עולמים, כו' (ה', והבחי' פי' כל עולמים כל גימט' חמשים היינו ענין חמשים אלף יובלות וע' בתו"א בד"ה ובבאה לפני המלך, בענין אל תקרא שמות אלא שמות כו'. ע"כ) ויש.

עמוד שהאדם, שטה ה' אף, ומזלות כו' (ה', ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא, שכמו"כ גם באצילות יש בי"ע, וכן למעלה יותר א"ק נק' אדם דבריאה כו' כמ"ש בד"ה שובה ישראל השני ספ"ב. ע"כ) וכל.

שטה שמו, בחדש דרוש השני פ"א שאם לא הי' המגן והמחסה לא הי' השמש מאיר בבחי' זו כו' לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כו' ע"ש וזהו שלמעלה מבחי' זיו והארה המאיר ע"י מגן ונרתק כו' ומזה יובן ההפרש בין מלכות כ"ע ובין מלכותך כו' ועמ"ש בד"ה שיר השירים.

שטה בחי' מהותו ועצמותו כו' (ה', כי לפי הנ"ל שהגילוי נמשך למעלה ממלכיות דבי"ע, א"כ י"ל שכמו"כ שרש גילוי זה נמשך מלמעלה גם מבי"ע דכללות אשר א"ק נק' אדם דבריאה, כי אם בא ההמשכה מאוא"ס ממש שלמעלה מא"ק, ומזה יובן ענין כי זה כל האדם, שבחי' זה ר"ל קול דודי הנה זה בא נמשך מבחי' שלמעלה מכל בחי' אדם ואפילו מבחי' אדם דבריאה כו', שהרי בפע"ח שער הק"ש פי"א ובלקו"ת מהרח"ו ז"ל פ' וירא שביחוד דק"ש מקבלים או"א אור חדש מא"א וא"א מעתיק ועתיק מאוא"ס כו' ע"ש, והנה א"ק הוא אריך דכללות כמ"ש במ"ח ועמ"ש על פסוק ואתה הרם את מטך, כי ים ויבשה ע"ד עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא יוצר אור ובורא חשך בריאה ויצירה ושיהי' קריעת ים סוף

צ"ל ע"י גילוי מלמעלה מבי"ע ואפשר לומר אף למעלה מבי"ע דאצילות וכו', ע"כ) וזהו.

שטה ועצמותו, מצרים כו' (ה'. עיין בלקו"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם שבחי' מצרים שרשו נמשך משם אלקים שמשם נמשך הגבול, ויציאת מצרים על ידי גילוי שם הוי', גם להעיר א-ל שדי שאמר לעולמו די כו' אכן ושמי הוי' כו' בד"ה ויצום ובהביאור, והגבול בא ממדת הדין לכן המצוה שלא לאכול חמץ שהוא דין, והנה כפשוטו יציאת מצרים לצאת ממ"ט שערי טומאה לחמשים שערי בינה דקדושה זהו ע"ד דלוג ונמשך דוקא מבחי' סובב כל עלמין ועיין בלקו"ת פ' פנחס בד"ה צו את בנ"י, דרוש הראשון ספ"ב ועמ"ש בלקו"ת פ' חקת בענין מי יתן טהור מטמא לא אחד ומש"ש בד"ה ויקחו אליך השני, ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אדנ"י פ"ג כמשל הכח שביד האדם לזרוק האבן שהוא דומם וטבעו ליפול למטה וע"י כח הזורק נושאו באויר היפך טבעו כו' כך הוא כח אור א"ס ב"ה הנמשך מלמעלה כי כל העולמות והברואים הם לפניו בחינת דומם כו' והכח הנמשך להם מלמעלה הוא הנושאם ומגביהם להתכלל באור ה' יעו"ש, ועד"ז יובן ענין יציאת מצרים ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

קיצור. מדלג קאי על יציאת מצרים, מצה זו, קשה אכילת מצה מצותה קודם חצות וזה שנגלה הי' בחצות, ענין עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, חיות העולמות אינו אלא מבחי' אור וזיו, ונק' גם כן שם ונק' בחי' מלך, וזהו עד שלא נברא, ההפרש בין בראת לנברא, וזהו מלכותך מלכות כל עולמים עולמים הם בי"ע שנתהוו ממלכות זיו והארה הנמשך ע"י מגן, מלכותך כמו הזיו כלול בעצם השמש, הוא ושמו, וזהו שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים פי' שלא ע"י מגן ונרתק, והיינו מלכותך, ומזה נמשך יציאת מצרים, מיצר וגבול שרשו ע"י הנרתק, מה שאין כן בגילוי מלכותך, ובהג"ה פי' מצה זו, וענין בעבור זה, ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, חצי הלילה כולל צח ואדום, שמו י"ל פנימיות הכתר, שמו גימט' מקור וגימט' רצון, ענין טוב שם משמן טוב וכמו שער רישי' דא"א גבוה מעצמיות חכמה דאצילות, אור מים, וזהו בראשית ברא, וענין כי הוא צוה ונבראו, פי' כל עולמים, ענין בי"ע דאצי' בי"ע דכללות, וזהו כי זה כל האדם, עיין בד"ה ואתה הרם את מטך, ובפע"ח בענין ק"ש, וע"י שנגלה עליהם כו' נמשך יציאת מצרים, מיצרים וגבול הנמשך משם אלקים ומבחי' שאמר לעולמו די, ועי"ז יציאת מצרים ממ"ט שערי טומאה ואביא אתכם אלי, ע"ד ועתה יגדל נא כח אדנ"י, ועיין בענין הטעם שהתשובה אינה מועלת רק בעולם הזה דוקא, ע"כ) ב) **והנה** כדי.

שטה יודע, טעם דגן (ה'. היינו כמ"ד עץ הדעת חטה היתה ואף שהוא עץ הדעת טוב ורע הנה טוב ורע בשרשן הם חסד וגבורה כמ"ש בלקו"ת פ' שלח בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם פ"ג, רק למטה

משתלשל מבחי׳ גבורה בחי׳ רע כנז׳ בד״ה זאת חקת התורה, ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה ויעש משה נחש נחשת בענין בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה כו׳, ועמ״ש בד״ה כי תצא, דרוש הראשון בענין שרש נפש הבהמית שהוא ג״כ כח המתאווה, שרשו מפני שור שבמרכבה כו׳, והנה מצה וחמץ הם חסד וגבורה, כי החמץ זהו מבחי׳ גבורות ודין וכמארז״ל במד״ר פ׳ בחוקותי למה נמשלו כנ״י לגפן מה גפן יש בו יין וחומץ כך ישראל על בשורות הטובות אומר הטוב והמטיב כו׳, הרי החומץ בא מבחי׳ דין, ומהדין דקדושה משתלשל למטה דין קשה וכמו ממ״ח צירופים אחרונים דשם אלקים, אכן המצה היא מבחי׳ חסד וטוב ואין בה שום דין שזהו החימוץ, כ״כ בספר פנים יפות, ונמצא ע״י אכילת מצה אוכלים רק הטוב שבעץ הדעת בלי שום תערובות רע כלל, ולכן הוא דעת דקדושה ונק׳ מיכלא דמהימנותא, הפך אכילת עץ הדעת טוב ורע, ולכן זהו הכנה לבחי׳ שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כי הנה לית שמאלא בהאי עתיקא, ר״ל כי בז״א יש חו״ג, אבל ע״ק אין שם מדת הדין כלל כמשרז״ל בפסחים ס״פ אלו עוברין בפירוש ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד שעכשיו על הטוב הוא אומר הטוב והמטיב כו׳, אבל לע״ל כולו הטוב והמטיב, וזהו עצמו ענין שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים בחי׳ ע״ק שזהו ע״ד הי׳ הוא ושמו בלבד כנ״ל, ולכן ההכנה לגילוי זה הוא ע״י המצה דוקא שהוא בחי׳ הטוב שבעץ הדעת בלתי שום רע כנ״ל ועי״ז נמשך מבחי׳ דלית שמאלא כלל והוא ענין טוב שם וכו׳, והנה עץ הדעת י״ל ענין הזווג שנק׳ והאדם ידע שמעורב בזה טו״ר משא״כ מקודם החטא ולא יתבוששו והי׳ איש ואשה ע״ד אישין קדישין אש יו״ד ואש ה״א כמ״ש בר״ח שעה״ק פרק* וא״כ המצה שהיא רק הטוב שבעץ הדעת בלי רע זהו ענין היחוד והזווג עליון שאין ממנו שום יניקה לבחי׳ הרע כו׳, והטעם שנק׳ היחוד בשם לחם אף דלכאורה אינו דומה כלל כי מהלחם מקבל חיות ובהיחוד הוא משפיע, אך כי אשה מזרעת אודם וג״כ נמשך מהמאכלים שנתבררו ונכללו במוחין שלה עיין לקו״ת פ׳ חקת ביאור עלי באר פ״א ועי״ז נמשך מ״ד מהדכר לובן שממנו כו׳ עיין בבה״ז פ׳ שופטים בענין גרמין בנויין על מוחא כו׳ וא״כ יחוד זה שרשו חיבור חכמה מוחא שממנו נמשך הלובן עם בינה ליבא שממנו נמשך האודם, כי כן זו״נ הם כמו או״א, וא״כ זהו ממש כמו הלחם שמחבר הלב עם המוח עיין בד״ה ענין הנסכים פ״ב, ולכן נק׳ היחוד לחם שגורם ההמשכה מהמוח כמו אכילה לחם, ועוד זאת כי הכח להשפיע הטפה נמשך מעצמות הנפש דוגמת בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא, ועיין ביאור תורה צוה ספ״ג וכן ארז״ל ע״פ להניח ברכה אל ביתיך שהברכה נמשך לאדם בשביל אשתו ביבמות פ׳ הבע״י דס״ב סע״ב ועיין בתו״א סד״ה ועשית בגדי קדש ולכן ארז״ל גבי משה כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל כו׳, ועיין זח״א ויצא דקס״ב ע״פ לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם, מכ״ז יובן הטעם שהייחוד נק׳ לחם ועיין עוד בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה

---

*) חסר בכת״י וכנראה הכוונה לפט״ז שם.

ספ"ג, וזהו שארז"ל בירושלמי כל האוכל מצה בערב פסח כאלו בועל ארוסתו בבית חמיו מבואר דהמצה שייך לבחי' יחוד עליון ע"ד קראן לו ויאכל לחם, ויחוד זה זהו ענין מצה זו שמקבלת מבחי' זה כו' שיהי' בעם זו, הגילוי מבחי' זה א־לי ואנוהו, ע"ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו'.

קיצור. דגן עה"ד חטה היתה, אך עה"ד טו"ר וזהו מצה וחמץ חו"ג וא"כ ע"י אכילת מצה נשאר רק הטוב שבעה"ד, ועי"ז ממשיך מבחי' דלית שמאלא בהאי ע"ק והו"ע מה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, והיחוד נק' והאדם ידע, וע"י הטוב שבעה"ד מצה נמשך ייחוד העליון שיהי' ומלאה הארץ דעה, בחי' עד יעבור עם זו, ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, ע"כ) הנה.

שטה וכמו"כ, רצונך כו' (ה', עיין בד"ה ועתה יגדל נא גבי והנה תחלת עשיית המצות לא יהי' בשביל להמשיך אוא"ס ב"ה שהרי זה כמו שעושה איזה משא ומתן להרויח שאין זו עבודה ותחת אשר לא עבדת כתיב שהמצות צ"ל דרך עבודת עבד שמקיים גזירת רבו וציוויו אף גם בלי טעם ודעת ועי"ז נמשך ממילא אור א"ס ב"ה משא"כ בלא קבלת עול מלכותו ית' אינו ממשיך כלום כו' יעו"ש שע"י זה העול והעבודה דוקא נמשך בחי' כח אד' שלמעלה ממדריגת מלכות כל עולמים, שהם בי"ע, ועי"ז נמשכו אחר כך ג' מקיפים להנשמה, א"כ על דרך זה המצה שאין בה טעם כלל היא בחי' עבד לעבדו, ולכן אין בה שום התנשאות כלל, לכן היא דוקא הכנה לבחי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, והנה יש טעמים בקדושה גם כן וכענין אהבה בתענוגים כל חך הטועם אומר לי לי מ"מ יש בחי' שלמעלה מהטעם שגבוה מטעמים כמ"ש בתו"א פ' שמות בד"ה כי טובים דודיך מיין ערבים עלי דברי סופרים, ודרך כלל טעמים הם בחכמה חך הטועם חך מ"ה ולכן שתי הלחם חמץ תאפינה אורייתא מחכמה נפקת אבל הכתר הוא בחי' שלמעלה מהטעם וכענין שתוק כך עלה כו', והמשכה זו על ידי הכנה דמצה שאין שום טעם כו' אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס כו'.

קיצור. מצה אין בה טעם, בחי' עבודה לעבדו ולא בשביל כוונת המשכה, וזה ממשיך מבחי' שלמעלה מטעמים נקודות תגין אותיות, חך הטועם חכמה חך מ"ה, והמשכה זו נקרא כח אד' שעז"נ אם עוונות תשמור י"ה אדנ"י מי יעמוד, ע"כ) וזה הי'.

שטה בחי', כנשר כו' (ה', עמ"ש בד"ה ויאבק איש עמו שהמכוון מהגבהה זו לינק מבחי' דקמי' כחשכא כאורה ואם צדקת כו' כדי שלא יצטרך להכנעה וביטול, וזהו ענין החמץ ע"ד מכף מעול וחומץ, דפירושו גוזל, ע"ד גוזל אביו ואמו, עמ"ש מזה על בהז"ז פ' עקב ע"פ מארז"ל רפ"ו דברכות כו', וכתיב משם אורידך נאום הוי', זה הוי' הנמשך על ידי מצה זו, עמ"ש בלקו"ת פ' צו בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו גבי בעבור זה עשה הוי' לי כו'.

קיצור. בד"ה ויאבק איש לינק מבחי' כחשכא כאורה, וגוזל, וזהו וחומץ נאום הוי', בחי' זה ונמשך ע"י מצה, זו ע"כ) וכידוע.

שטה אבי, התאוות כו' (ה', י"ל אבי אבות, כי בקדושה אבות הם חו"ב בנים הם זו"נ, ולעו"ז אבות חו"ב דק"נ כענין מואב מאב, אבי אבות זהו א"א דקליפה, וכענין קני קניזי קדמוני, אבי אבות הטומאה כח"ב דקליפה, ועמ"ש בד"ה החלצו בענין מדין, כמו"כ י"ל בענין גסות דחמץ שזהו מקור ושרש שבה"כ כו',ע"כ) ולכן.

שטה ממילא, הרע כו' (ה', עיין בד"ה ואתה תצוה בענין שארית יעקב כו', ע"כ) וזהו.

שטה גם, היש כו' (ה', עיין זח"ג דף רנ"א ע"ב בגין דמברחת לכל סטרין בישין כו' כגוונא דשדי דמזוזה, ועמש"ל דמצה יש שייכות למזוזה, זו זה כנ"ל, ועמ"ש ע"פ וריבה ריבנו וע"פ ה' יחתו מריביו, ע"כ) ובבחי'.

מה שאין איסור חמץ אלא בחמשת המינין היינו חמשת מיני דגן כי עץ הדעת חטה היתה, ולכן האשה נק' לחם ע"ד כ"א הלחם אשר הוא אוכל ואין לחם אלא העשוי מחמשת המינין שעליו מברכין המוציא לחם מן הארץ, אך בקדושה נק' לחם מצה כנ"ל ונוק' דקליפה היינו זונה נק' לחם חמץ ושאור, ע"ד כן דרך אשה מנאפת אכלה ומחתה כו', ולכן אינו חמץ ויצר הרע זה רק בחמשת המינין דוקא שהן הנק' לחם והוא הרע דעה"ד, משא"כ שאר מינין אינו נק' לחם ואין שייך לנוק' דקליפה, זונה, ולכן אין שייך בו חמץ ובמא"א אות ב' סעיף ה' ערך בדק בדיקת חמץ לבדוק ביסוד דנוק' אם יש ח"ו לאיזה חיצון אחיזה בגבורות אשר שם עכ"ל, המכוון כי חמץ נוק' דקליפה או דכורא דקליפה עיין מא"א ח' מ"א, וצ"ל שלא יהי' להם יניקה מבחי' רחל, עיין זח"א חיי קכ"ג היינו שלא יהי' בחי' ולא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים כו' ולהיות ואל אישך תשוקתך וזהו לחם מצה וד' כוסות ע"ד כוס ישועות עיין בד"ה לא תהי' משכלה, ועיקר החמץ והיצר הרע הוא בענינים אלו וכמו שאמרו במדרש באיזו מקום שעכומ"ז אין בה ממש אבל הזנות יש בו ממש כו', וזהו שדוקא בדבר הבא לידי חימוץ יוצאים ידי חובת מצה, היינו העיקר שיהי' אתכפיא נפש הבהמית בדבר זה בשמירת הברית שלא להיות אשר אתם זונים כו', ועוד כי גם המינות נק' אשה זונה והתורה נק' אשה יראת ה', אם כן זהו ג"כ ענין לחם חמץ ולחם מצה, כי האשה נק' לחם כנ"ל, ואם כן המינות הנק' אשה זונה נק' ג"כ לחם חמץ, והתורה הנק' אשה טובה זהו לחם מצה כו'.

שה"ש ב, ז

דומה דודי, זח"ב פ' בשלח צ"ט סע"ב משפטים קי"ז א' שיטה ט' וסע"א פקודי ר"נ ע"א וסע"ב רנ"א א', ח"ג פ' בחוקותי קי"ד ב', עזח"ג פ' אחרי ד' ס"ח ע"א דצבי הוא צדיק יסוד, ומה שפי' בתו"א פ'

וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י דצבי הוא לשון רצון י"ל כי במא"א אות רי"ש סכ"ט פי' היסוד שבכל פרצוף נק' רצון המרצה לנוק', ועמ"ש במ"א מענין ברח דודי ודמה לך לצבי כו' על הרי בשמים, בגמ' סוף כתובות מה צבי זה קל מכל החיות אף א"י קלה מכל הארצות לבשל פירותי', וא"כ ענין דומה דודי לצבי ע"ד מ"ש בישעי' רסי' י"ט הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, והיינו שההשפעה בא במהרה בלי עיכוב, ועמ"ש בלקו"ת פ' קרח ע"פ והנה פרח מטה אהרן כו' ויגמול שקדים ואעפ"י שפסוק רוכב על עב קל נאמר על שישלח פורעניות למצרים זהו גם כן ע"ד ענין שקדים מרים הנזכר בזהר פ' שמות דט"ו, ועמ"ש בענין רוכב על כרוב קל שלו ושאט בחי' אלף עולמות בתו"א בד"ה יביאו לבוש מלכות.

ב' י"ב

הניצנים נראו בארץ שיר ב' י"ב בקורקע' בשרש נוץ ענין פרח כמו הנצו הרמונים, שיר ו' י"א, ושיר ז' י"ג עלתה נצה פ' וישב מ' י', וכן הנצנים נראו, וברבות בשיר השירים פי' הניצנים לשון נצוחות משרש נצח וגם נצח ישראל לא ישקר ועיין בקורקע' שרש נצה מה שהוא מענין עופפות גדל כנפים ורב נוצה, יחזקאל י"ז ז' אפשר לומר ג"כ הניצנים ע"ד צדיקים מופלגים שיוכלו לעוף עליות בהיכלות וכמ"ש ע"פ ולכל עוף השמים בלקו"ת פ' שמיני, עו"ש בקורק' מה שפירושו מריבה כמו לריב ומצה תצומו ישעי' נ"ח ד' י"ל בחי' זו ג"כ בפי' הניצנים והוא כמ"ש בענין מצה שהוא ג"כ לשון מסה ומריבה ע"ד לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר וכמ"ש בזח"ג דרב"א סע"ב דמצה מברחת לכל סטרין בישין ועביד קטטה בהו וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה ששת ימים תאכל מצות הראשון פ"ד ע"ש, ועמ"ש ע"פ הוי' יחתו מריביו, ומ"ש בענין וריבה ריבנו כו' ומ"ש בענין וגם אתה תדין את ביתי ועד"ז ענין הנצנים שמריבים עם הסט"א ועד"ז נצב לריב הוי' ישעי' ג', י"ג ואת יריבך אנכי אריב ישעי' מ"ט כ"ה, גם ע"ד שאמר רשב"י פ"ק דברכות ד"ז ע"ב מותר להתגרות ברשעים כו', זהו ענין הנצנים שכחם יפה שהוא צד"ג כו' וכפשוטו שהנצנים הו"ע פרח הוא ע"ד יציץ ופרח ישראל עד יריכה עד פרחה, צדיק כתמר יפרח כו' בחצרות אלקינו יפריחו, כפתור ופרח, ובמא"א ך' ל"א כפתור נק' יסוד דדכורא בולט ופרח יסוד דנוק', ובי"נ שם ענין והנה פרח מטה אהרן ועמ"ש מזה בלקו"ת פ' קרח, עו"ש פרח העלאת רפ"ח ניצוצים שבמלכות.

ב) **זמיר** יש בו ג' פירושים, הא' לשון זמרה כמו ולזמר לשמך עליון תלים צ"ב ב', זמרו ה' כי גאות עשה ישעי' י"ב ה', למען יזמרך כבוד תלים ל' י"ג ונזמרה גבורותיך תלים כ"א י"ד, עזי וזמרת י"ה, בנבל עשור אזמרה לך תלים קמ"ד ט' וקאי על הגאולה שזהו ענין הניצנים נראו, כי הג'* נקרא זריעה וזרעתיה לי בארץ הבאים ישרש יעקב והגאולה נק'

הג' : כ"כ בכת"י והפי' גלות, ונכתב כך, כנראה, מפני יראת המלכות.

הניצנים נראו ע"כ עת הזמיר הגיע, הב' מ"ש קחו מזמרת הארץ פ' מקץ מ"ג י"א ופי' הקורק' מיטב א"כ עד"ז י"ל הניצנים כו' עת הזמיר, היינו צמיחת זמרת הארץ, ואונקלוס תרגם מזמרת מדמשבח בארעא היינו ענין מיטב אך רש"י פי' שהכל מזמרים עליו כשהוא בא לעולם ור"ל שהוא מיטב כל כך עד שהכל מזמרים, א"כ שרשו מלשון זמירות כנ"ל, הג' לשון כריתה וכמו ושש שנים תזמור כרמך ר"פ בהר, וכן זמיר עריצים יענה, ישעי' כ"ה ה', והיינו מ"ש ברבות הגיע זמנה של ע' * להעקר כו' היינו כמ"ש וכל אויביך יכרתו, מיכה סי' ה' ח', וכתיב כי מרעים יכרתון, תלים ל"ז ט', להכרית מארץ זכרם, תלים ל"ד י"ז.

ג) **וקול** התור בקורק' פירשו בשם עוף תור שהוא מין היונים, וע"ז נאמר אל תתן לחיית נפש תורך, תלים ע"ד י"ט, ועיין ע"פ ואיל משולש ותור וגוזל, והיינו כי בג' נאמר ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה כו', עוד שם בשרש תור ה' שרשים א' לשון חפוש ותתירה כמו לדרוש ולתור בחכמה, קהלת א' י"ג, ויתורו את ארץ כנען, גם י"ל לשון יתרון החכמה מן הסכלות, וזהו ויתרון ארץ בכל היא, והוא ענין קול התור יסוד שעושה יתרון בארץ, ב' לשון יונה או תור כנ"ל, ג' מה שפירושו זמן כמו ובהגיע תור אסתר, וזהו ע"ד קץ הימין, קץ שם לחושך כו', ד' מה שענינו תכונה ותואר כתור אדם המעלה, ד"ה א' י"ז י"ז, והיינו בחי' נעשה אדם בצלמנו כו' וכמ"ש אדם אחד מאלף מצאתי, ה' מה שפירושו ענק הצואר נאוו לחייך בתורים כו' ובשרש ירה כ' שני פנים א' לשון יריה והשלכה כמו וחילו ירה בים, ועמו יורה ומלקוש את המורה לצדקה, ב, לשון תורה והוראה אשר הורהו יהוידע, יורה חטאים בדרך, ותורך נוראות ימינך, תלים מ"ה ה, וזהו קול התור הגיע ע"ד והיו עיניך רואות את מוריך כי תורה מאתי תצא ישעי' נ"א ד', וכתיב יחזקאל ל"ו כ"ז ועשיתי את אשר בחוקי תלכו, וזהו קול התור נשמע כו' בת"ז תיקון ל"א דע"ח ב' רות בה אתדבקו' ה' ואתעבידת תורה ועלה אתמר וקול התור נשמע בארצנו י"ל תור תר"ו מצות שנוסף על ז' מצות בני נח שעל זה נאמר ויטעהו שורק גם כן גימט' תר"ו.

ד) **זהר** ח"א ר"פ וירא צ"ז ע"ב, דעל לא אתגזר לא הוה מליל עמי' אלא מגו דרגא תתאה היינו בחי' מלכות, ודרגין עילאין היינו ו"ק דז"א לא הוו קיימו על ההוא דרגא שלא הי' ז"א מאיר במלכות כן פי' בז"ח, והיינו כמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו שהמלכות נק' אחרי הוי' בחי' אחוריים לבד וזהו ענין שנק' הבריאה יש מאין מבחי' הארה בעלמא, וע"י יסוד ז"א נמשך בה מבחי' סובב כל עלמין וזהו נק' עושי' רצונו של מקום בד"ה והתהלכתי בתוככם, ועמ"ש בד"ה רני ושמחי השני בפי' זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו צדק הוא מלכות ועד שם עלו השגתם, אבל מבחי' ורב טובך רק יביעו הזכר לבד, אבל ע"י ועשה טוב

ע' : כנראה צ"ל א'. והפי' אדום, ונכתב בר"ת. (ראה לעיל בהערה). ראה שמ"ר רפ"ל.

שכן ארץ ממשיך גילוי רב טובך כו׳ וזהו ענין ארוממך אלקי המלך כמ״ש בד״ה כי אתה נרי ובד״ה והי׳ מספר בני ישראל שזהו״ע ארץ לא שבעה מים כו׳ והוא נמשך ע״י המצות וז״ש לעיל בזהר ר״פ לך ע״ז א׳ ועלמא שהיא מלכות לא קיימא אלא על סמכין שהם נה״י ולפעמים כשמסתלקים ממנה נה״י דז״א על זה נאמר המרגיז ארץ כו׳ וזהו ג״כ ג׳ עדרי צאן הממלאים את הבאר שהוא מלכות ממקור חיים כמ״ש לקמן ר״פ ויצא, אך קודם שנימול אברהם שהי׳ ערלה ק״נ חופפת על יסוד לא הי׳ יכול להיות גילוי זה, וכמ״ש הרמ״ז ובהיות הערלה על יסוד אז נה״י שלו שהם אברי הזרע בסוד הפנימי׳ הם סתומים והם ג׳ שני ערלה לפי ששם אחיזה לחיצונים כו׳ כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו בארץ היינו שאזי נמשכו נה״י דז״א במלכות, וכן פי׳ במאו״א אות נ׳ סכ״ה נצנים הוד ונצח דז״א הנמשכים מצד בינה ארץ החיים עכ״ל, והיינו שכדי שיהי׳ המשכת נו״ה נמשך זה מלמעלה היינו מהכתר דז״א הנמשך מת״ת דאימא ע״ד א־ל עליון גומל חסדים טובים וכנזכר בתו״א ר״פ לך לך בענין אברם חכמה, כדי שיומשך במלכות צ״ל ע״י ה׳ עילאה בינה שבה התגלות עתיק שמשם נמשך כח הירידה וההמשכה למטה מילה דלע״ל גילוי יסוד דעתיק זה ג״כ עת הזמיר ואת רוח הטומאה אעביר בביאור כי על כל כבוד חיבור עם ז״א ע״ד אחותי חיבור ב׳ דיעות והחבור עם בינה ע״ד יונתי כו׳ א״נ ע״ד רוח אש שלמעלה ממים, א״נ ע״ד והי׳ הוי׳ לי לאלקים כו׳ א״נ ע״ד שמקבלת מחו״ב שלא ע״י המדות ר״ח ועיין במה טובו ג׳ תשו׳ נר״נ. בת״י פי׳ הנצנים משה ואהרן שהם כשני לולבי תמר, הזמיר מכת בכורות וקול התור מ״ש וגם את הגוי אשר יעבדון כו׳ ועוד נאמר כי מלכות הוא שם אדנ״י ואלקים שממנו נמשך להיות היש ודבר נפרד ודרגין עילאין היינו שם הוי׳ דקמי׳ כולא כלא חשיב לא הי׳ מאיר בשם אלקים כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו נה״י דז״א שז״א נק׳ הוי׳ א״כ נראו היינו המשכת שם הוי׳ בשם אדנ״י ואלקים ע״ד שילוב הוי׳ באדנ״י שנתבאר בביאור שובה ישראל המתחיל איתא במ״ת, והוא המשכת הביטול בהיש ועמ״ש מזה בד״ה תקעו בחדש דרוש השני, שזהו ענין בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין שהנרתק מעלים על השמש כו׳ ושיתוף מדת הרחמים זהו כי שמש ומגן הוי׳ אלקים, ובזהר שמות ג״כ שהברית נק׳ מגן שממשיך יחוד הוי׳ באלקים כו׳ וזהו הנצנים נראו, מ״ע נ״ז רמ״ז קפ״ו, ואף שבמלכות מצד עצמה יש ג״כ שם הוי׳ כמ״ש בפרדס שער י״ט פ״ד ושער עשרים פ״א שבמלכות הכלי שם אדנ״י והאור שם הוי׳, אך י״ל שהוא רק הארה לגבי שם הוי׳ דז״א ועוד שי״ל שלאברהם לא הי׳ מאיר שם הוי׳ שבמלכות ע״י שם אדנ״י רק דרך הסתר כהעלם הנמשל תוך המשל וכהעלם הנפש תוך הגוף שמה שמאיר ע״י הגוף הוא רק הארה שאינה בערך עצם מהות הנפש, וכל זה מפני שהערלה ק״נ המשתלשלת מסוף ק״כ צירופי אלקים חופפת כו׳ עיין דרוש חרבות צורים, אבל ע״י המילה התגלות שם הוי׳ דז״א וגם לא ע״י משל כ״א ע״י דבור כו׳ אך א״כ מהו ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, אפשר לומר זהו הגילוי מחכמה שלא ע״י מדות ועיין בד״ה וידבר כו׳ וארא

בתו"א. והנה* בזהר ר"פ וירא פי' שזהו"ע וירא אליו הוי', דקשה מהו אליו והול"ל אל אברהם, ולכן פי' אליו קאי לההוא דרגא דמליל עמי', דהיינו בחי' מלכות מה דלא הי' כן קודם המילה לא נתגלה שם הוי' בבחי' מלכות וכנ"ל בפירוש הנצנים נראו בארץ, והענין י"ל ע"פ מ"ש במ"א בענין הצמצום ומקום פנוי שנשאר רשימו והוא שרש הכלים, ואחר כך נמשך הקו והוא מקור האורות מקיפים ופנימים והקו מאיר בכתר, ומשם מאיר בתפארת שהוא קו האמצעי בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה משא"כ בב' הקוין חו"ג אין מאיר כ"כ כי הם מקבלים מחו"ב אבל התפארת עולה עד הכתר וזהו ענין יד רמה שלמעלה מבחי' יד הגדולה ויד החזקה כנזכר בתו"א גבי פורים סד"ה לבסומי בפוריא דרוש הראשון, ועמ"ש באגרת הקודש סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום, ולכן עיקר שם הוי' הוא בתפארת, ועיין בביאור מאמר הזהר תלתא אינון זמינין מקדש כו' והנה המלכות שהיא בחי' דבר הוי' י"ל שרשה מהרשימו כי הרשימו הוא בחי' אותיות ע"ד מ"ש אבל אגיד לך את הרשום כו' וגם המלכות נק' גבול, והרשימו היא שרש הגבול וכן בזהר"ק על דף ט"ו מבואר שהרשימו הי' במלכות דא"ס ונק' בוצינא דקרדוניתא עד"מ למטה באצילות יסוד דנוק' וקו וחוט הא"ס יורד מתפארת הנעלם משם דרך חוט ליסוד, ומשם למקום הפנוי שהוא כלי המקבל עכ"ד, ור"ל להרשימו א"כ המשכת הקו בהרשימו זהו כעין יחוד קודשא בריך הוא ושכינתי' שבבחי' הרשימו זהו מה ששוכן במקום הפנוי והקו הוא המשכה מאוא"ס לשם, ואעפ"י שבאמת לא שייך כלל ענין ע"ס, אך לשכך האזן נאמר כן שבחי' ערך הרשימו לגבי הקו, כמו המל' לגבי תפארת כו', וא"כ מאחר שע"י המילה וירא אליו הוי' שנמשך מהת"ת חוט של חסד ליסוד ומשם למל'. וזהו ענין הברית וקודם המילה א"א להיות יחוד זה מאחר שהערלה ק"נ חופפת כו', וכמשל הנזכר ברבות פ' דברים בענין עכו"ם ששבת חייב, משל למלך ומטרונה כו' הרי שהערלה מעכבת יחוד זה, ולכן אחר המילה דוקא נאמר וירא אליו הוי', ושרש המשכה זו זהו ממש ענין המשכת אור הקו וחוט שנמשך מאור א"ס ממש וכנ"ל שנמשך להאיר בהרשימו ומשם מאיר בכתר, עד שנמשך בבחי' בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, וה"ע אלה תולדות יעקב יוסף כמ"ש במ"א ועי' מ"ש בת"א פ' לך בד"ה אני הנה בריתי אתך בענין המילה להעביר ק"נ, ולהיות החולין ע"ד חולין שנעשו על טה"ק, ועמ"ש מענין שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד בביאור ע"פ כי תצא וה"ע השערות שהם כמו משל ופרסא, ולכן שער באשה ערוה שמבחי' זו יניקת החיצונים כענין ושק אשים כסותם, אבל שיחת חולין של ת"ח כמו בכהנים שערות כו', ועד"ז הוא ענין חולין שנעשו עטה"ק והיינו ע"י עסק התורה שעי"ז יהי' בבחי' תלמיד חכם שמקבל מחכמה כו', וע"י תיקון ההבדלה והפרסא שלא יהי' הסתר גמור כו' עי"ז מעוררים גילוי הקו והאור כו', ועמ"ש בד"ה יחיינו מיומיים בענין מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי'.

והנה: בכת"י ב' נמצא פסקא זו בסוף הדרוש.

ה) **עוד** שם הנצנים אלו דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה, פי׳ במק״מ זהו ארגמן והוא מרכבה דבריאה וזהו הענין היינו שעל ידי היחוד דז״א ונוק׳ אזי המלכות ממשכת אור האצילות בבריאה יצירה עשי׳ שזהו פירוש שכינה שמשכנת אור האצילות בבריאה יצירה עשי׳ כו׳ וכה״ג פירש בזהר ר״פ לך דע״ז ע״א בפסוק מה ידידות משכנותיך כו׳ ע״ש במק״מ, ואדרבה כדי להאיר בבי״ע צ״ל ההמשכה ממקום גבוה וכמ״ש בביאור משה ידבר בשם האד״ר קל״ב בענין תלת עלמין דנפקין מתקונא קדמאה כו׳. וקול התור דא קול דנפיק מגו ההוא פנימאה דכולא היינו בינה כי סתם קול הוא ז״א וז״א נק׳ ההוא דלבר כמ״ש בזהר תולדות קמ״א ב׳ אבל בינה נק׳ פנימאה כי חו״ב נק׳ הנסתרות להוי׳ אלקינו כמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות, ועמ״ש בפ׳ לך עז״א שזהו ענין קלא דקליא, וההוא קול נשמע, ר״ל שאע״פ שבינה נק׳ קלא דלא אשתמע וכמ״ש ע״פ אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, עם כל זה עכשיו הוא נשמע שנמשך בקלא דאשתמע וכמ״ש ע״פ כי תשמע בקול כו׳ במה שמלובש בתוך הקול כו׳ ועוד יש לומר ע״ד מ״ש בביאור אגוסטוס יושב מלך עומד שבחי׳ עומד כשנמשך ע״י נה״י ויושב לידה מחג״ת יושבת על המשבר והוא גילוי למעלה מהשתלשלות וזהו אלין דרגין תתאין דאפיקת בחי׳ לידת המלאכים ועיין בזהר ומק״מ ר״פ שמות ע״פ איש וביתו. הנצנים משה ואהרן, כי משה הוריד השכינה לארץ, ועיין בד״ה משה ידבר ההפרש בין אברהם שהמשיך למעלה אבל משה כו׳ וכן ענין אהרן בד״ה בהעלותך, ועיין בד״ה וידבר במדבר סיני באהל מועד ובד״ה אלה מסעי נו״ה דאבא ראי׳ מתפשט בעשי׳ וזהו נראו בארץ, וברבות פי׳ גם כן אלע״ל, והענין כי עת הזמיר מילה, ויש ב׳ בחי׳ מילה, הא׳ ומלתם את ערלת כו׳, הב׳ ומל הוי׳ את לבבך וזהו ענין הנצנים דלע״ל ע״י המילה, והיינו גילוי נה״י דעתיק כו׳ וברית שלומי לא תמוט כו׳.

ו) **רבות** בשיר השירים די״ז ע״א ע״פ הנצנים הנצוחות נראו בארץ, ואיזה זה משה ואהרן שנאמר, וידבר הוי׳ אל משה ואל אהרן כו׳ דורש נצנים נצוחות, כי הנה ענין נצח מבואר במ״א ע״פ והנצח זו ירושלים, איך ע״י הנצח נמשך גילוי סתימו דכל סתימין כמו על דרך משל במלך בשר ודם שע״י מדת נצח לנצח את שכנגדו מבזבז אוצרותיו היקרים, וכך הוא בנמשל ענין המוחין הנמשכים שרשן ממוחא סתימאה ורישא דלא אתגליא הנמשלים לאוצרות והם נמשכים בהתלבשות בנה״י ור״ל שע״י הנצח לאכפי׳ לסט״א, וזה נמשך ע״י שישראל מעוררים בחי׳ והנצח להיות לאכפי׳ ולאהפכא, וזהו ענין הנצוחות נראו והו״ע הנצנים נראו לשון פרח יעץ שע״י הנצח נמשך התגלות סתימו דכל סתימין והוא ענין הפרח בחי׳ צדיק כתמר יפרח, וזהו עת הזמיר הגיע בחי׳ זמיר עריצים שהוא בחי׳ והנצח כו׳ עוד י״ל פי׳ הנצוחות ר״ל תוקף תקפם של ישראל כמו שתרגם יונתן ע״פ ויז נצחם ישעי׳ ס״ג ג׳ תקיף תקיפיהון, ורש״י שם פי׳ דמם שהוא תוקפו ונצחונו של אדם, ועל דרך זה נק׳ התורה אדם א׳ דם כמ״ש בלקו״ת בד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה, לכן א״ש דשייך הנצוחות על הנצנים, דכמו הנצוחות ענין תקפם כך הנצנים בחי׳ הפרח ע״ד עד יריכה עד פרחה, עת הזמיר הגיע, זמיר לשון זמירות ולשון

תזמור היינו כסוח הקוצים והא בהא תליא ע״ד פסוקי דזמרה שע״י רוממות א־ל אשר בגרונם גילוי אור בנה״א עי״ז האור דוחה את החושך דנפש הבהמית, ולכן פסוקי דזמרה ג״כ לשון זמירות ולכן כסוח הקוצים בחי׳ וחרב פיפיות, ועמ״ש בד״ה כיצד מרקדין לפני הכלה בפי׳ ובית הלל אומרים, ומ״ש ע״פ כן אדנ״י הוי׳ יצמיח צדקה ותהלה, וענין ותהלה לשון בהילו נרו, ועי״ז נדחה החשך, וזהו נגד כל הגוים ונמשך משם הוי׳ בניקוד אלקים, הוי׳ גילוי האור ובניקוד אלקים גבורה לדחות החשך וזהו ענין יוהכ״פ שאומרים הוי׳ הוא האלקים כו׳. ועמ״ש מע׳ פסו״ד שהוא הכנה לק״ש בתו״א פ׳ בראשית בד״ה כי כאשר השמים החדשים ובלקו״ת פ׳ בחוקותי בד״ה אם בחוקותי מבואר בע״ח פ״ב.

וקול התור, קול תייר טוב זה משה בשעה שאמר כה אמר הוי׳ כחצות הלילה, באיוב כ״ט ט״ו ע״פ עינים הייתי לעור יש ת״א תייר הויתי למסכנא דדמי לסמיא כו׳, וכן והיית לנו לעינים להורות הדרך במדבר, וזהו הנק׳ תייר בגמרא סוף מסכת ב״ק, נמצא תייר הוא בחי׳ לנו לעינים, וזהו ענין משה שנתנבא באספקלריא המאירה, משה נתנבא בזה, וכמ״ש וירא ראשית לו בחי׳ ראי׳ וע״כ המשיך בישראל ג״כ בחי׳ ראי׳ בקריעת ים סוף שאמרו זה א־לי, ובמ״ת פנים בפנים דבר הוי׳, ועל זה נאמר וקול התור נשמע כו׳, שמענו הקול ממי שנתנבא בזה, ופי׳ נשמע שעי״ז ג״כ כל אחד בעסק תורתו ממשיך בחי׳ קול התור, וכמ״ש בלקו״ת פ׳ מטות בפי׳ לומר זה הדבר כו׳, וכן הרמ״ז בפ׳ ויקרא בדף ד׳ ע״ב פי׳ וקול התור הוא יסוד אבא שהוא התייר הגדול המבריח בכל זעיר בגודלו, והוא נזדווג עם המלכות בבית המקדש, וזהו כענין שבמוסף דשבת זיווג ישראל ורחל, ובהרמ״ז פנחס רי״ד ב׳ גבי שמיני עצרת וז״ל ואז מקבלת רחל אור יסוד אבא הגנוז ביסוד זעיר, וזוהי שמחת התורה הנזכרת עכ״ל, והיינו בחי׳ וקול התור מקור התורה כו׳ ועיין בהרמ״ז פקודי ר״כ בענין אור יסוד אבא שהוא אור הגנוז שגנזו לצדיקים ומאיר במוסף שבת וז״ש זכר למעשה בראשית ר״ל לבחי׳ אור הגנוז נשמע שזהו ענין קול התור ואתי שפיר דתור לשון תייר מורה דרך לנו לעינים, שהרי אור הגנוז הנ״ל הי׳ אדם מביט בו מסוף העולם עד סופו.

ז) עוד יש לומר הנצוחות ע״ד מ״ש וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, בש״א ט״ו כ״ט ופירש רש״י הקב״ה שהוא נצחונן של ישראל כו׳, ויש לפרש כי ישראל הוא ז״א שהוא בחי׳ כי שרית עם אלקים שהם ע״ש ויניקתם מצירופי אלקים ונצחונם של ישראל הוא ע״ק כי ז״א בעתיקא אחיד ותליא, וכמ״ש ג״כ ע״פ הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל דע״ק נק׳ שומר ישראל שהוא ז״א והוא תוקפו של ישראל ונק׳ כי לא אדם הוא שלמעלה מבחי׳ ז״א הנק׳ אדם, כמ״ש בתו״א פ׳ יתרו בביאור ע״פ זכור ושמור בדבור אחד, ועד״ז נק׳ משה ואהרן הנצוחות שבאו בכח נצח ישראל, וזהו ג״כ ענין הנצנים לשון מריבה להיות הוי׳ יחתו מריביו, וגם עפמ״ש הרמ״ז ב׳ ויקרא ד׳ ד׳ ע״ב דפי׳ הנצנים הם נה״י חדשים דז״א והו״ע גומל חסדים טובים מלשון ויצץ ציץ ויגמול שקדים, ונה״י חדשים באים ונמשכים מהכתר דוקא כמ״ש בביאור ע״פ חגרה בעוז מתניה, וזהו א־ל עליון שהוא הכתר הוא גומל חסדים טובים

הנ"ל, והכתר נק' כי לא אדם הוא והו"ע וגם נצח כו' כי לא אדם הוא כנ"ל, ולכן נק' נצוחות ועיין ברבות אמור פ"ל ע"פ נעימות בימינך נצח דקאי ג"כ על לולב ומיניו ולכן נק' הנצנים לשון פריחה ונץ, ולכן תרגום לולב תמר כו'.

ב' י"ג,

התאנה חנטה פגיה, עמ"ש ע"פ ויתפרו עלי תאנה ע"פ המד"ר פ' בראשית פי"ט קלקלת עובדך סב חוט וחייט, וכן במד"ר פ' שמות ספ"א פי' התאנה חנטה פגיה על בעלי תשובה, ובפ' בא ר"פ ט"ו פי' התאנה חנטה פגיה אלו הצדיקים והישרים, ובמד"ר בשה"ש ע"פ חנטה משמע שהן הרשעים, וכ"מ במד"ר פ' בהעלותך פ' ט"ו ד' רס"ד ב' שזהו ענין וברותי מכם המורדים והפושעים בי וכ"ז יתורץ עפ"י המד"ר פ' בראשית הנ"ל דתאנה הוא עה"ד והוא מלכות כמ"ש בזח"א פ' ויחי דרכ"א ע"א וע"ב וחטא עץ הדעת שהפריד המלכות מהת"ת כדפי' בזהרי חמה פ' ויחי שם ואזי רגליה יורדות מות, וזהו ענין המורדים והפושעים בי, אכן כשהרהרו לעשות תשובה זהו ענין ויתפרו עלי תאנה שחיברו המלכות לתפארת להיות יחוד הוי' אלקים, ועיין מזה בזח"א פ' בראשית דכ"ח ע"ב שזהו ענין מצות ציצית חוטא דתכלתא היינו סב חוט וחייט, ומ"ש שהצדיקים והישרים נק' תאנה, זהו ע"ד מ"ש נוצר תאנה יאכל פרי', שמייחד המלכות והת"ת שלא יהי' רגלי' יורדות אלא תהא מיוחדת בעץ החיים כמ"ש בזהר ר"פ תזריע דמ"ט ע"ב ע"פ גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חיי', וברע"מ פ' משפטים דקכ"א ע"א התאנה חנטה פגי' אלין מארי מצות, ועיין במשנה בנדה פרק ה' משל משלו חכמים באשה פגל ביחל וצמל, פגה עודה תינוקות כו', והנה תורה שבעל פה מלכות גם כן נק' אילנא דטוב ורע כמ"ש באג"ה סי' כ"ו ובלקו"ת סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה, ור"ל לפי שמתלבשת לברר עה"ד טו"ר ע"כ נק' ג"כ עה"ד טו"ר ע"ד שכ' הבחיי שהדבר הדבק נק' ע"ש הנדבק בו, אבל זהו נוצר תאנה ר"ל שנוצר מדת מלכות לחברה בעץ החיים שהיא תורה שבכתב, וזהו ענין הצדיקים והישרים כי צדיק וישר זהו יסוד ומלכות.

שיר ב' י"ד

יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה,

א) **בפי'** רש"י בעובדי' פ"ג זדון לבך השיאך שוכני בחגוי סלע מרום שבתו, פי' רש"י שוכני בחגוי הסלע סומך על משענת אבותיו אברהם ויצחק והם לא יועילו לו עכ"ל, וכ"כ המצ"ד שוכני כאלו אתה שוכן בבקיעי הסלע עד שלא יוכל מי לקרב אליך וכאלו הי' מקום מושבו במקום מרום ונשא עכ"ל, חגוי לפירש"י לשון יחוגו וינועו כשיכור, וכמ"ש בישעי' י"ט י"ז ורש"י בתלים ק"ז כ"ז, פי' לשון שבר הוא, ולהקורקע' הם שני שרשים יחוגו וינועו זהו אצלו בשרש חג שהוא אצלו לשון תנועה וחגוי שרש אחר לשון בקוע ולפירוש רש"י גם חגוי כלשון יחוגו ולשון שבר הוא והיינו גם כן שמפני הפחד מסתיר את עצמו בשברי וביקוע הסלע וזהו על דרך כי ביצחק יקרא לך זרע למי שמודה בשני עולמות דהיינו

יעקב כו׳ והנה האבות נקראים צורים כמ״ש על פסוק כי מראש צורים ארׇאנו כמו שכתוב באד״ר פ׳ בא פרק ט״ו שזהו ענין כי להוי׳ מצוקי ארץ וענין הסלע שהוא קשה מאד וזהו בחי׳ איתן איתן מושבך ושים בסלע קינך ועמ״ש בדרוש יפה שיחתן של עבדי אבות כו׳, ובענין אין קורין אבות אלא לשלשה כו׳ ובד״ה אם בחוקתי בפי׳ בעבר הנהר ישבו אבותיכם למעלה גם מבחי׳ ונהר יוצא מעדן.

בסתר המדריגה פי׳ רש״י פעמים שיש בהן חורים (ר״ל בתוך המדרגות) ונכנסים שם שרצים ועופות עכ״ל, והתרגום פי׳ בחביוני דרגתא והוא מענין נחבא אל הכלים בש״א סי׳ ט׳ דתרגום טמיר במניא כ״כ המתורגמן ועמ״ש ע״פ דודי שלח ידו מן החור שהוא לשון נקב ועל שם זה נק׳ האשה נקבה כו׳ ע״ש.

ב) **התרגום** פי׳ על פסוק יונתי וכדרדף פרעה רשיעא בתר עמא דישראל הות מתילא כנישתא דישראל ליונתא דסגירא בחגוי טינרא וחיוא מעיק לה מגיו ונצא מעיק לה מברא כו׳ אחזיני ית חזויך וית עובדיך דתקנן אשמיענני ית קליך ארום קליך עריב בצלותא בבית מוקדש זעיר, וחזוייך שפיר בעובדין טבין עכ״ל, וכן מבואר בפירש״י והוא גם כן במד״ר בשיר השירים במקומו, תני דבי ר״י כו׳ עיין שם וסיים רש״י, הראיני את מראך את כשרון פעלתך למי את פונה בעת צרה השמיעני את קולך ויצעקו בני ישראל אל הוי׳, בחגוי בנקיק והוא לשון שבר ודומה לו יחוגו וינועו כו׳ עכ״ל, ועיין במקראות באבן יחייא שפירש שהוא בענין אשר סבום גם סבבום כו׳ וסגרו דלתות הישועה מכל צד כו׳ לולי רחמי הוי׳ ותשועתו אשר בא להם כהרף עין כו׳ עכ״ד. בחגוי הסלע, ג״כ בירמי׳ מ״ט ט״ז, ובעובדי׳ א׳ ג׳, וע״ש בפי׳ רש״י דזהו זכות אבות וזהו ע״ד כי מראש צורים ארׇאנו, בעבר הנהר ישבו אבותיכם חג״ת דא״א טורי דחשיכא ועמ״ש בענין זה שמי כו׳ ובענין יפה שיחתן של עבדי אבות כו׳. בסתר המדריגה ביחזקאל לח״ב ונפלו המדריגות ת״י מגדל וכן פי׳ רש״י ולהעיר מענין דרגא תביר דפי׳ הפרדס בשער הטעמים דרגא היא המלכות כשמיוחדת עם יסוד וזהו תביר לקליפות, וסתר ע״ד חסדי׳ מכוסים, אי נמי ע״ד כשהיא בחי׳ אסתר אסתיר כו׳ מראיך י״ל יפה תאר ויפה מראה, א״נ חכמת אדם תאיר פניו, א״נ ב׳ מראות הצובאות אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה, א״נ בצלמנו כדמותנו, השמיעני ע״ד לא תצומו כיום להשמיע במרום קולכם נתנה עלי בקולה כו׳ וצ״ל שיהי׳ להשמיע קולכם ע״ד אז תקרא והוי׳ יענה, ועמ״ש בענין שמעון הוי׳ שמעתי שמעך כו׳ כי שמע הוי׳ כי שנואה אנכי כו׳ ערב וערבה להוי׳ מנחת כו׳ ועמ״ש בענין שכינה במערב שיש בו כמה ענינים ובענין ערבות כו׳ לרוכב בערבות כו׳ לאשתאבא בגופא דאצילות דבר גדול מכל מקום ע״י שרשן מתהו מעלות כמראה אדם לבחי׳ ולגדולתו אין חקר.

יונתי בחגוי הסלע וגו׳.

א) **התרגום** מפרש ע״ד מ״ש במד״ר בשיר השירים במקומו תני דבי רבי ישמעאל בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנקיק הסלע ומצאה שם הנחש מקנן

כו׳ מה עשתה היונה התחילה צווחת ומטפחת באגפי׳ כדי שישמע לה בעל השובך ויבא ויצילה כך היו ישראל דומים על הים כו׳ ויצעקו בנ״י אל הוי׳ מיד ויושע הוי׳ ביום ההוא עכ״ל.

ב) **בספר** נשמת דוד פי׳ יונתי כן נקראת המל׳ בגאולה, וכן סלע נקראת בשלימותה בהיותה בגדלות שלמה בנר״נ ח״י, בסתר המדריגה סוד סתר היא מלכות דאצילות, הראני את מראיך שהיא עתה אספקלריא המאירה, השמיעני את קולך כי בגלות היתה יונת אלם.

ג) **בערוגת** הבשם על שה״ש כתב בשם הלקו״ת כי הטפה נקראת יונה בחגוי הסלע הוא יסוד דבינה בסתר, סוף תוך ראש, המדריגה פי׳ ח״י חוליות השדרה ולכן הראיני את מראיך הקישוטין הנעשים ממעשה הצדיקים, השמיעני את קולך ממארי דאורייתא.

ד) **עיין** מענין יונתי בתו״א פ׳ ויחי בד״ה חכלילי עינים מיין, ובלקו״ת בשה״ש בפסוק הנך יפה רעייתי הנך יפה עיניך יונים ובפסוק אני ישינה כו׳ פתחי לי כו׳ יונתי תמתי כו׳ ובפסוק ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי תמתי כו׳, ועמ״ש בד״ה ואתחנן בפי׳ ואראה את הארץ.

ה) **במא״א** אות יו״ד ס״ט כ׳ יונה נק׳ המלכות יונה תמה, ובגלות נק׳ יונת אלם רחוקים מוחותי׳ י״ה דאלקים ונשאר אלם ויונה גימט׳ כ״ו מ״ה מלכות כ״ו נדבקת בזעיר מ״ה יונה נק׳ טפה זרעית לבנה כיונה והספינה גוף דז״א כו׳ עכ״ל, ובתלים רס״י נ״ו למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם, ת״י לשבחא על כנישתא דישראל דמתילא ליונה שתוקא בעידן די מתרחקין מן קרויהון וחזרין ומשבחין למארי עלמא, היך דוד מכיר ושלים כד אחדן יתי׳ פלשתאי בגת עכ״ל, ובפ״ק דסוטה ד״י ע״ב דרשו זה על תמר משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אלמת ובמדרש תלים דורש אותו על גודל הנס שנעשה לדוד בגת שהי׳ כמו יונת אלם, ובעמה״מ שער קרית ארבע ס״פ צ״ב פי׳ ענין אלם כשמסתלק י״ה משם אלקים ונשאר אלם כו׳, ועי׳ מענין אלם במא״א אות אל״ף סעי׳ פ״ב שכן נק׳ זו״נ כשאין קול ודיבור מאירים, ועל הרוב אלם בחי׳ עיבור עיין בתו״א בד״ה וארא אל אברהם, ועיין בתו״א ר״פ ויצא בענין נחר גרוני ומ״ש מענין כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה בלקו״ת פ׳ צו ובד״ה אלה מסעי גם להעיר לענין אלם ממ״ש ברבות פ׳ וישב ע״פ והנה קמה אלומתי, משתוקיתא דאימא קאים לי ועמ״ש מזה בתו״א פ׳ וישב בד״ה והנה אנחנו מאלמים אלומים וזהו ג״כ ענין ישפה יש פה ושותק, ועמ״ש ע״פ יקוו המים כו׳ דיורים אלמים כו׳ שהם מבחי׳ עגולים כו׳ עוד יש להעיר לענין יונת אלם ממ״ש סייג לחכמה שתיקה, כתר לשון זעיר לשון שתיקה, ועמ״ש מזה סד״ה את שבתותי תשמרו, וקיום מל״ת זהו כענין השתיקה וביטול, ועמ״ש ע״פ והאיש משתאה לה מחריש. סלע בקדושה כנ״ל זכות אבות ואאזמו״ר ז״ל פי׳ על ירידת הנשמה בגוף זהו ע״ד שהיצה״ר נק׳ אבן, דהיינו לב האבן כמאמר רז״ל פרק בתרא דסוכה דנ״ב ע״א יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרותי את לב האבן ביחזקאל סי׳ ל״ו ואיתא בשיר השירים רבה ע״פ אל גנת אגוז, דל״ג ע״ב, מה אגוז זה האבן שוברו כך התורה קרוי׳ אבן ויצר הרע קרוי אבן התורה קרוי׳ אבן שנאמר ואתנה לך את לוחות

האבן, ויצר הרע קרוי אבן שנאמר והסרותי את לב האבן מבשרכם כו׳ עד תהא האבן משבר את האבן עכ״ל, ואבן דתורה י״ל אותיות התורה נק׳ אבנים כמ״ש בתו״א פ׳ משפטים בד״ה ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, והאבן קשה כי האותיות שרשם ממקום גבוה כמ״ש בד״ה מזוזה מימין ומשמע דיש כח באבן דתורה גם לשבור היצה״ר דהיינו שבירת קליפי האגוז כו׳ ואף שגם יצה״ר נק׳ אבן אותיות דקליפה, אך יש יתרון לחכמה על הסכלות כו׳ ועד״ז ענין חגוי הסלע דקדושה העליונה מועיל להוציאם מחגוי הסלע של הגוף הגשמי כו׳ וע׳ בפרדס ערך אבן, אבן לעולם הוא בסוד יו״ד כמ״ש הפסוק וסקלתם באבנים שהם יודי״ן, וברע״מ ר״פ שופטים לדון בסקילה לס״מ באבן דאיהו יו״ד כו׳, ועיין ברבות ויצא בענין וגללו את האבן כו׳ והשיבו את האבן כו׳. הראיני * השמיעני להמשיך אור א״ס בבחי׳ אדם דאצילות ראי׳ ושמיעה כי הגלות נק׳ עיבור ושינה דז״א כו׳ מפני הסתלקות האור כו׳ והגם שנאמר היוצר עין הלא יביט, ויש לפרשו דקאי על אוא״ס מקור הז״א כו׳ עכ״ז שם לפעמים כחשיכה כאורה כו׳ וההנהגה בהסתר אותותנו לא ראינו אבל שיהי׳ גילוי למטה צ״ל ע״י בחי׳ כמראה אדם. בענין קולך עמ״ש ע״פ כי אמרתי עולם חסד יבנה וזהו ענין אסתכלותא דא״א בז״א זהו הראני א״נ אסתכלותא דז״א בא״א ע״י העלאת קול דתפלה שכמו כן קודב״ה מצלי יה״ר כו׳. במאו״א א׳ ד׳ פי׳ אבן גדולה נק׳ הנוק׳ וכן נוק׳ דסט״א בערך עשו בנו הגדול שנק׳ הקליפה בסוד ז׳ מלכין דתהו שקדמו, והנה שם מ״ת מברר ב״ן ע״כ יש כח באבנים דתורה לשבור לב האבן אע״פ שהיא אבן גדולה וזהו וגללו את האבן מעל פי הבאר, עו״ש ענין אבן ישראל, וכנגדה אבן אפל כי ס״מ נק׳ אפל וזו היא אבן שלו שהוא בונה בנין רע שלו עליו, ועיין ברע״מ פ׳ תצא דרע״ט ע״ב אית אבן ואית אבן אית אבן דאתמר בה אבנא די לא בידין דמחאת לצלמא ובמא״א שהיא מלכות דא״ק, ואית אבן דאיהי אבן משכית, ובזה יובן שרש כח אבן דקדושה מלכות דאצילות שהרי שרשה מבחי׳ אבן דלא בידין שהיא מלכות דא״ק, משא״כ באבן דקליפה אין לומר כן, והנה כיון שנק׳ אבן אפל הרי האור דוחה חושך לכן אבן דקדושה שנק׳ אבן טוב לשון אור את האור כי טוב עי״ז נדחה אבן אפל, ועמ״ש ע״פ ותשב באיתן קשתו כו׳ משם רועה אבן ישראל, דפי׳ אבן ג״כ אב ב״ן, ר״ל שנמשך מבחי׳ האבות בבנים וזהו״ע בחגוי הסלע דקדושה כנ״ל. להעיר ממ״ש במד״ר ריש פתיחתא דאיכה ר׳ אבא בר כהנא פתח צהלי קולך בת גלים כו׳ צהלי קולך בדברי תורה כו׳ בת גלים מה גלים הללו מסויימים בים כך אבותיהם כו׳, ומזה יש להעיר לענין כי קולך ערב. ומאחר * שהמעשה הנק׳ מראיך גבוה יותר מהתורה הנק׳ קולך ולכן אמר תחלה הראני את מראיך ואחר כך השמיעני את קולך א״כ למה אחר כך הקדים הקול למראה באמרו כי קולך ערב ואחר כך ומראך נאוה י״ל מפני שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

הראיני : קטע זה : הראיני . . יה״ר כו׳ — בכת״י ב׳ נמצא לקמן אחרי התיבות : **דקדושה כנ״ל. ומאחר : קטע זה ומאחר . . מעשה — בכת״י ב׳ נמצא לעיל קודם התיבות להעיר ממ״ש.**

ב׳, ט״ז.

דודי לי, שיר השירים רבה י״ח ד׳ ע״פ זה, זח״ב שמות ק״ס ע״א.

שיר השירים ג׳, ב

רבות בשיר השירים בפסוק זה י״ט ב׳ (שהוא י״ח א׳).

ג, ג

מצאוני השמרים, רבות שם, זח״א לך לך ד״פ ע״ב שאהבה נפשי ראיתם, זח״ג ויקרא די״ז סע״ב.

ג, ד

כמעט שעברתי, רבות שם אל בית אמי זה סיני ואל חדר הורתי זה אהל מועד שמשם נתחיבו ישראל בהורייה וכ״ה בפסוק כתפוח בעצי י״ד ג׳ (שהוא י״ג סע״א) ובפ׳ ויקרא פ״א קסו״א (שהוא ג׳ א׳) זח״ג פ׳ שמיני דף מ׳ סוף עמוד ב׳ ענין חדר הורתי ובמק״מ שם, וזה לשונו והתורה דא תורה שבכתב (פי׳ ז״א) והמצוה דא תורה שבעל פה (פי׳ מלכות) להרתם כתיב חסר כד״א ואל חדר הורתי כו׳ ומאן הוא דא אתר יין דמנטרא פי׳ בינה ששם הי׳ העיבור של זו״נ שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה, וזהו ע״ד שקדמה התורה אלפים שנה לעולם בתו״א ר״פ בראשית בד״ה השמים כסאי, והמד״ר מפרש חדר הורתי לשון הוראה שמשם נמשך ההוראה, ואם כן היינו מבחי׳ מלכות, וזה י״ל ע״ד שניתנה תורה בחמשה קולות עד שיומשך לבריאה, וכענין אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואחר כך ויאמר לאדם כו׳, והבחי׳ ס״פ משפטים דק״י ע״ד כ׳ וע״ד הקבלה להרתם כתיב כי התורה והמצוה ידריכו את האדם אל המדה הזו היא כנס״י (וא״כ פי׳ להרתם שיוכללו בבחי׳ עיבור בכנס״י) ומשם תתעלה הנפש אל העולם הבא כטעם הכתוב ואחר כבוד תקחני אתה והבן זה ויהי׳ להרתם כמו ואל חדר הורתי עכ״ל, ובקונט׳ שבסוף הספר ביאר ואחר כבוד זה עטרת תקחני אתה זה ת״ת או הבינה הנק׳ עולם הבא עכ״ד. וא״כ ענין חדר הורתי שיוקלטו שם אחר שכבר נולדו זהו ע״ד שפירש בלקו״ת בד״ה ביום השמיני עצרת כנישין תהי לכון, ושם ספ״ג כי עצרת לשון קליטה דהיינו להיות נתפס ונקלט היטב בבחי׳ זו בבחי׳ עיבור כעובר בבטן האם אוכל ממה שאמו אוכלת כו׳ להיות דבוקות בא״ס ב״ה עכ״ל, וזהו ג״כ קרוב לענין והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, ואין צרור פחות משלשה היינו נר״נ דאצילות מלכות ת״ת בינה כו׳, וא״כ פי׳ אחזתיו כו׳ עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי, היינו שיומשך התגלות אור א״ס בבינה ובמלכות ששם הוא חדר הורתי כו׳ כנ״ל, ועמ״ש בענין מיכאל מקריב נשמותיהן כו׳ בד״ה ואלה שמות בנ״י. ויובן זה ע״ד שנתבאר בלקו״ת בד״ה מצה זו גבי בעבור זה עשה ה׳ לי, לי ולא לו כו׳ ועמ״ש בד״ה אשירה לה׳ כו׳ כי גאה גאה בענין משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, ובד״ה כי עמך מקור חיים בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ובד״ה עבדים היינו או״א שהלבישו כו׳ וזהו אחזתיו ולא ארפנו כו׳ גם אחזתיו

ע״ד ובו תדבקון המבואר במ״א והנה כתיב בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו ועיין בזח״ג פ׳ בהר דק״ח סע״ב הפירוש עליות הנשמה לשרשה, ועיין בלקו״ת בד״ה האזינו השמים דרוש הראשון פ״ב וזהו ע״י אחזתיו ולא ארפנו.

שיר השירים ג׳ ז׳

הנה מטתו שלשלמה, בת״י כד בנא שלמה מלכא דישראל ית בית מקדשא דהוי׳ כו׳ (נראה דמפרש שלמה חול כדעת וי״א בשבועות ל״ה ב׳ אלא דמ״מ היינו מה ששלמה בנה הבהמ״ק לה׳) אמר ה׳ כו׳ כמה יאי כו׳ וכמה יאין כהניא בעידן דפרסין ידיהון כו׳ בשיתין אתין כו׳ (עמ״ש בענין שאו ידיכם ולכן נקראים גבורים ע״ד אור הגבורה בכלי החסד ואור החסד בכלי הגבורה וזהו התחברות ב׳ ידים) ובה מתגברין ומצלחין כל גבורי ישראל (עמ״ש סד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין גבורי כח עושי דברו כו׳).

ב) **רש״י** פי׳ הנה מטתו שלשלמה אוהל מועד והארון שהיו נושאים במדבר (ועמ״ש ע״פ במדבר סיני באוהל מועד שענין מועד ע״ד והאדם ידע כו׳ ומלאה הארץ דיעה כו׳ והו״ע היחוד, ולכן נק׳ מטתו שלשלמה וכמ״ש הרלב״ג, ואבן יחייא שכינוי מטה וערש שהוא מקום דבוק החושק עם חשוקתו וענין זה הוא היכל קדה״ק והוא שיהי׳ ע״ד ויהיו שניהם ערומים היינו להפשיט הלבושים והמסתירים ע״ד כתנות עור, ובכנס״י שיהי׳ מופשט מרצון זר רק ואל אישך תשוקתך וזהו היכל קדה״ק רעותא דלבא כתר בכל מאדך וע״כ בחי׳ זו נק׳ מטתו שלשלמה כו׳ וכמו כן נמשך עי״ז מלמעלה גילוי סוד הוי׳ ליראיו סוד היינו גילוי הפנימיות מופשט מהלבושים ולא יכנף כו׳,* ומטתו לשון למטה שיהי׳ נמשך הגילוי למטה ע״י דירה בתחתונים גם מ״ט ה׳ מ״ט אתוון דשמע ישראל ובשכמל״ו שנמשך לה׳ תתאה ובמכלול פי׳ מטה מלשון נטה ע״ד הנני נוטה אליה כנהר שלום ישעי׳ ס״ו, ויט שמים וירד תלים י״ח, ועל דרך זה ענין המטה שהאדם שוכב עליה ופושט עצמו ונשען עליה עכ״ל, והנה ענין הטי׳ זו נזכר בענין פי׳ צלותא שהוא לשון הטי׳ כמו אצלי ידיד פ״ק דביצה לא תטה משפט לא תצלי דינא, והטי׳ זו היינו ענין יה״ר שהוא מה שמלכות דא״ס נעשה כתר לאצילות ועל דרך זה מלכות דאצילות נעשה עתיק לבריאה וזה נק׳ מטתו שלשלמה ענין נטי׳ היינו היכל קדה״ק דבריאה שהוא מה שמלכות דאצילות ירדה ונעשית כח״ב לבריאה וזהו ענין שכינתא אך פי׳ שלשלמה זהו ענין הנני נוטה אליה כנהר שלום שנמשך לשם גם כן ירידה והמשכה מסובב כל עלמין (שזהו ענין וישם לך שלום דברכת כהנים). ששים גבורים סביב לה, ששים רבוא סביב לה (כי כדי שיהי׳ דירה בתחתונים, ובחי׳ אוהל מועד זהו ע״י גבורי כח עושי דברו) מגבורי ישראל בני עשרים (שמאירים בהם יו״ד במלואו שהוא חכמה כח מ״ה, ועל ידי זה נק׳ גבורי כח ועמ״ש מזה בלקו״ת פ׳ במדבר ע״פ שאו מבן עשרים שנה כו׳ וצ״ע ממשנתינו פ״ה דאבות בן שלשים לכח, בשיר השירים רבה ע״פ כל שלטי

יכנף כו׳ : אולי צ״ל כאן סיום החצע״ג.

הגבורים, מי שמתגבר על יצרו, תורה ע"ד אני בינה לי גבורה שמשון הגבור ע"י שערות סלסלה גבורות גשמים שיורדין בגבורה מפי הגבורה שמענום, וגבורה זו להיות ירידת האור למטה, לכן צ"ל מטתו שלשלמה צ"ל ששים גבורים סביב לה) מלומדי מלחמה מלחמתה של תורה כו' (והנה לחם היינו מה שאוכלים ועד"ז נק' התורה לכו לחמו בלחמי, וגם לחם לשון מלחמה לחם את לוחמי, וי"ל כי כמו האכילה היא מכלה את הלחם שיהי' נהפך ממהותו למהות אדם, וכן המלחמה היא ג"כ לשון אכילה כמו הלנצח תאכל חרב, וחרבי תאכל בשר, אש אוכלה היא, ארץ אוכלת יושביה, וזהו מלחמתה של תורה שאוכל היש דנה"ב ע"ד אש אוכלה גם לדחות הקושיות המסתירים קש ותבן, והנה האשה נק' ג"כ לחם קראן לו ויאכל לחם, לכן בבחי' מטתו שלשלמה צ"ל מלומדי מלחמה שיהי' הלחם הנ"ל ולא יקרב זר לחם שקר משלי כ' לחם סתרים כו') איש חרבו סימני תורה כו' עמ"ש ע"פ וחרב פיפיות ב' פיות כו' תפלה תורה כו'.

ג) **בשיר** השירים רבה הנה מטתו מטותיו ושבטיו המד"א שבועות מטות.

היינו כי מטה גם כן מלשון נטי' כמו מיטה כמ"ש במכלול וכמ"ש במ"א ע"פ ראשי המטות ההפרש בין שבטים למטות שהשבט עדיין רך וכשמתגדל נעשה מטה קשה, כך הנשמות בשרשן בבריאה נקראים שבטים וכשירדו בעשי' נקראים מטות, ואף שנתקשה ע"י התלבשות בגוף ונפש הבהמית, אך הירידה צורך עלי' שעי"ז שמברר נה"ב נמשך בו תוקף ונעשה מטה לשון ממשלה מטה עוזך בחי' שרית עם אלקים, וגם ע"ד עץ חיים היא כו' ואפשר לומר י"ב מטות נמשכו מבחי' רגלי המטה שהן ד' דגלים, ד' מרכבות שכינה הנק' מטה, והנה רגלי' יורדות מות, כמו כן הוא ענין התלבשות נפש האלקית בנפש הבהמית, ע"כ צ"ל ששים גבורים סביב לה אלו ששים אותיות שבברכת כהנים, מבואר בלקו"ת פ' צו שברכת כהנים הו"ע אתערותא דלעילא מאליו ומעצמו מה שלמעלה מאתערותא דלתתא כי הוא המשכה מבחי' ורב חסד ונק' גבורים ע"ד שיורדין בגבורה כמו כן המשכה זו באה במהירות בלי עיכוב כמ"ש בלקו"ת פ' קרח ע"פ ויגמול שקדים לשון שוקד אני על דברי במהירות כו' והיינו לפי שהחסד בא בתגבורת כמו מי נהר גדול שא"א לעכבו כו' וע"כ נק' גבורים ע"ד טוב ארך אפים מגבור, וגם גבור גודל הכח ע"ד ועתה יגדל נא כח אדנ"י כו' וענין ששים היינו ו"ק כל א' כלול מעשרה והם ממשיכים מבחי' סמך שהוא עלמא עילאה בחי' סובב כל עלמין ומשם נמשכים הסמך והעזר לכנסת ישראל כו' להיות סמוכים לעד לעולם ועיין זח"ב ר"פ תרומה קכ"ז בענין סמך דאפרסמון כו', ואפ"ל המטה היא מ' וצריך להמשיך בה הסמך להיות מאה ברכות כו', ויש לעיין באגרות הרמ"ז בכוונת ק"ש, מגבורי ישראל שהם מגברים את ישראל, עמ"ש ע"פ והי' כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל כי הנה על עמלק ועשו כתיב שממית בידים תתפש, והיינו שיניקתם מברכתו של יצחק שאמר והידים ידי עשו שיניקתם מפסולת הנמשך מהמדות כו', משא"כ בג' ראשונות אין להם יניקה, ובינה נק' עלמא דחירו כו' ולכן ע"י כהן הנושא את ידיו אשר ב' ידים חו"ג סובב

וממלא, ובהם ע״ס, וכשמגביה אותם למעלה לקבל האור והשפע מא״ס או שמחבר ז׳ תחתונות עם ג׳ ראשונות אזי לא יהי׳ יניקה לעמלק כי אם יומשך בבחי׳ הקל קול יעקב ברית יחיד המכוון באמצע במלת לשון כו׳ ולכן כאשר ירים כו׳ וגבר כו׳, ולכן ברכת כהנים בנשיאות ידיהם גורם בחי׳ מגבורי ישראל כו׳, יש להעיר ששים גבורים ששים מסכתות, שחורות כעורב, גם ע״ד ערבים עלי ד״ס יותר מיינה של תורה, ועיין מ״ש מזה בלקו״ת פ׳ מטות בד״ה ושמע אביה שזהו ענין והם מדקדקים על עצמם עד כזית כו׳ שזהו מתוקף האהבה ששים גבורים כו׳ ועי״ז ממשיכים להיות ישא הוי׳ פניו כו׳ ופי׳ הרשב״א הובא בע״י פ״ג דברכות היינו שאע״פ וסביביו נשערה כו׳ מדקדק עמהם כחוט השערה, וזהו ענין עלה זית טרף כו׳ כמ״ש בד״ה ואתה תצוה ע״ש הטעם, אך ע״י שמדקדקים עד כזית כו׳ עי״ז ישא הוי׳ פניו כו׳ ושם נאמר וישם לך שלום, ולכן ששים גבורים ששים מסכתות הם סביב לבחי׳ מטתו שלשלמה שהם ממשיכים בה וישם לך שלום עמ״ש ע״פ רוממות א־ל בגרונם בענין וחרב פיפיות זהו כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמתה של תורה, כ״ה במד״ר פ׳ נשא פי״א, ושם נתבאר ענין זה.

שיר ג׳ ט׳

אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, ות״י היכל קודשא בנא לי׳ שלמה מלכא מן אילני זנגבילא ושאגי ושורבני דאתי מן לבנון וחפא יתי׳ דהב דכי עכ״ל.

שיר ג׳, ח׳

עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, ות״י ובתר די שלים יתיה שוי בגוי׳ ית ארונא דסהדותא דהוא עמודא דעלמא (יש להעיר מענין עמוד א׳ שעליו העולם עומד וצדיק שמו וכך הוא ענין הארון שנק׳ ארון הברית ועיין בזח״א ר״פ נח דנ״ט ע״ב) ובגוי׳ תרין לוחי אבניא די אצנע תמן משה בחורב דיקירין מן כסף מזוקק ושפירין מן דהב טב, ופריש וטליל מן עילוי׳ ית פרוכתא דתכלא וארגוונא (זהו פירש מרכבו ארגמן) וביני כרוביא די עילוי כפורתא הוות שריא שכינתא דה׳ (זהו פירוש תוכו רצוף אהבה, כי השכינה נקראת אהבה שחיבב אותן בכל מיני חיבה כמ״ש ברבות פ׳ וישלח פ׳ פ׳ בדביקה חשיקה חפיצה, ואהבה ודבור, ועיין בשיר השירים רבה ע״פ כי עזה כמות אהבה, וע״פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה) דשכן שמי׳ בירושלים מן כל כרכי ארעא דישראל (זהו פי׳ מבנות ירושלים שכל א״י נק׳ בנות ירושלים ע״ד כן רעייתי בין הבנות ור״ל תוכו רצוף אהבה למעלה מכל בנות ירושלים ע״ד רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה).

ב) **ורש״י** פי׳ אפריון עשה לו זה אוה״מ שנקבע במשכן שילה (יש לפרש כי לפי שהי׳ בחלקו של יוסף נק׳ אפריון ע״ד בן פורת יוסף דפי׳ רש״י בחומש פ׳ ויחי לשון אפריון וגם כי היו מארזים, לכן נאמר מעצי הלבנון ועיין בתו״א ר״פ ויגש) עשה לו אפריון חופת כתר לכבוד (ובמא״א א׳ קס״א אפריון נק׳ המלכות אך אפרסמון סוד הבינה שהם ס״ם, וזהו ס״ם

דאפרסמון, אך המלכות נקודה יו״ד דאצילות נק׳ אפריון וזהו יו״ד דאפריון אפריון נק׳ או״א עילאין, וי״ל הטעם כי אפריון לשון פריה ורביה, והשפעה זו להיות פרו ורבו נמשך דוקא מאו״א עילאין כי בחכמה שורה אוא״ס, ומשם נמשך הכח להיות הפרוי ורבוי בלי קץ וגבול, וגם אפריון דפירושו חופה, הרי חופה דזו״נ הוא מאו״א שתפארת דאימא נעשה כתר לז״א בעטרה שעטרה לו אמו, וכן כתב הרמ״ז פ׳ בראשית ד׳ ח׳ ע״א בשם הע״ח שסוד חופה הוא היכלי או״א והוא הוסיף טעם משום שאו״א מחופים בדיקנא דא״א עוד כתב המא״א אפריון נק׳ עולם הבריאה ועליו הכתוב אומר אפריון עשה לו מעצי הלבנון, ואפ״ל לפי כי בבריאה הוא גן עדן העליון, ועיין במאו״א אות גימ״ל סכ״א מענין ג״ע, פי׳ יסוד אימא גן לעדן אבא והנה בינה מקננא בבריאה אם כן נק׳ גן עדן, והוא כענין חופה לצדיקים, ולכן נק׳ אפריון, וענין חופה זו שעי״ז ובזה הנערה באה כו׳ שיהי׳ בה גילוי יחוד עליון ההשפעה מבחי׳ בן פורת יוסף כו׳ ולכן נק׳ המלכות אפריון שהיא נעשית עתיק דבריאה, אם כן היא שורש ומקור הג״ע כו׳ וכמ״ש במ״א בבה״ז פ׳ אחרי דע״ז דחיות עולמות בי״ע נמשכים מז״ת דמלכות, אבל בג״ע מאיר מג׳ ראשונות דמלכות מבחי׳ כתר חכמה בינה שבה וזהו ענין האפריון שעשה לו שלמה דהוא מעצי הלבנון בחי׳ כתר חכמה בינה כי ל״ב נתיבות חכמה ונו״ן שערי בינה זהו לבנון ובהם מאיר הכתר עיין מאו״א אות ל׳ סעיף ז׳ לבנון נק׳ אבא עילאה ל״ב נתיבות ונו״ן נק׳ אימא עילאה נו״ן שערי בינה עכ״ל, ועיין עוד במאו״א באות א׳ סעיף קמ״ח קס״א מענין ארגמן). רפידתו פי׳ רש״י משכבו ומשכנו על הכפורת שהוא זהב (ועמ״ש רש״י ע״פ רפדוני בתפוחים רפדו רפידתי סביבותי בתפוחים לריח טוב כדרך החולים כי חולה אני לאהבתו כי צמאתי לו פה בגלותי, רפידת לשון מצע הוא כמו ירפד חרוץ עלי מים עכ״ל, וכן כתב שם המ״ע ספורנו, רפדוני הי׳ לי לקרקע קיים שלא יטלטלוני בגזרותם בתפוחים בהיותי עוסקת בתורה וטעמה וריחה עכ״ל, וזהו הבקשה על עת הגלות אבל בזמן בית המקדש קיים רפידתו זהב) ועמ״ש מענין זהב ע״פ מאשר יושיט לו המלך שרביט הזהב כי עולם חסד יבנה, אבל בחי׳ זהב הוא בינה שהיא על החסד כמעלת הזהב על הכסף, ועלי׳ נאמר ולא בכסף תגאלו כנור של שמונה נימין. מרכבו ארגמן, פי׳ רש״י זה הפרוכת שהי׳ תלוי ורוכב על כלונסות מעמוד לעמוד, וכן פי׳ הת״י דמרכבו ארגמן זהו הפרוכת, ועמ״ש מענין הפרוכת בד״ה ועשית ציץ שמבדיל בין ע״ק לז״א כו׳ וכמו כן יש פרוכת המפסיק בין אצילות לבריאה, וזהו ארגמן דפי׳ במא״א א׳ קמ״ח ארגמן נק׳ הת״ת ביני גווני כלול מאוכם ולובן, ארגמן ר״ת אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל והם חיות הקדש וזהו מרכבו ארגמן עכ״ל, ועיין מענין ארגמן בזח״א ט״ו קמ״ז ח״ב קמט״ב ח״ג קמא״ב ת״ז קכו״א, ובשל״ה פי׳ כי ארגמן הוא מרכבתא עילאה. בן פורת והוא ע׳ אפריון קול כלה בהגהות לד״ה ואלה תולדות יצחק בע׳ ז׳ ווי״ן דוישתבח ויתפאר, כיצד מרקדין ב״ש וב״ה, משה ובצלאל בע׳ ראו קרא בשם, פקד את שרה, דבש דשמחת חתן וכלה נופת תיטופנה, הנך יפה גן נעול, החדש הזה לכם אשירה נא לידידי, ידיד בן ידיד ויבנה ידיד כו׳.

תוכו רצוף ברצפת אהבה ארון וכפורת וכרובים ולוחות, במאו״א א׳ קכ״א ארון יסוד אבא והתורה שבו הם אורותיו כו׳, ארון נק׳ יסוד דנוק׳ והתורה שבו יסוד ז״א עכ״ל, ובאות כף סנ״א כפורת יסוד אימא המלביש יסוד אבא עכ״ל, ועיין זח״ג דנ״ט מש״ש ע״פ כי בענן אראה על הכפורת, ושם סעיף מ״ד כרובים נק׳ נו״ה ובתחתונים נק׳ מט״ט וסנד״ל כו׳, גם או״א ריעין דלא מתפרדין נק׳ כרובים וכן זו״נ איהו בנצח ואיהי בהוד כו׳, ועיין ברע״מ פ׳ פנחס דרל״ו, ובאות למ״ד סעי׳ י״ג לוחות נו״ה דדכורא ועיין לקו״ת מהאריז״ל פ׳ תשא.

ג) **והרלב״ג** כתב אפריון הוא המקום המיוחד לחופה ובו יתחיל להזדווג החתן עם הכלה, בגמרא פ״ק דב״ב די״ד סע״א נשתייר שם טפח (היינו תוך הארון) שבו עמודין עומדין שנאמר אפריון עשה לו כו׳ עמודיו עשה כסף כו׳ ופי׳ רש״י שני עמודי כסף כמין עמודי ס״ת שוכבים לאורכו והלוחות ביניהן, והתוספות כתבו נראה לר״ת דסימן להעמדת ישראל הי׳ כו׳.

ד) **ברבות** נשא פי״ב ע״פ ויהי ביום כלות הדא הוא דכתיב אפריון עשה לו זה העולם שהוא עשוי כמין כילה, המלך שלמה זה הקב״ה שעשה שלום בין אש למים כו׳ עיין מזה בתו״א ס״פ יתרו בד״ה וכל העם רואים את הקולות, ד״א למה קראו אפריון שלא בראו אלא לפריה ורביה, זה מובן ממ״ש אדמ״ו נ״ע ע״פ ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי כו׳ בענין פרו ורבו שהמלאכים נקראו עומדים ואין בהם כח ההולדה אבל התחתונים פרים ורבים, כי להיות פרים ורבים שיש בזה כח א״ס זהו ע״י כח הארץ שבחכמה יסד ארץ ובחכמה מלובש אוא״ס וזהו אור זרוע לצדיק כו׳ ע״ש, ולכן נק׳ העולם אפריון שבו ועל ידו נמשך הפירוי וריבוי האור שמבחי׳ אור זרוע יצמח ההגדלה.

מעצי הלבנון שמעצת התורה המלובנת בדברי׳ ברא הקדוש ברוך הוא עולמים כו׳ זה יובן על דרך ואהי׳ אצלו אמון אומן כו׳ ברבות ר״פ בראשית, ובזהר חלק ב׳ תרומה קסא״א, ובשיר השירים רבה על פסוק אפריון גם כן איתא, אפריון זה העולם רק בפי׳ עצי הלבנון פי׳ שנבנה מבית קדה״ק כו׳, וקרובים הדברים כי קדש הקדשים הוא כתר חכמה בינה ומשם התורה וכמ״ש בספר של בינונים פנ״ב, עמודיו זה הרקיע שנאמר כמ״ד עמודי שמים ירופפו איוב כ״ו יש לומר שהמלאכים נק׳ עומדים, ולהעיר מענין חצבה עמודי׳ שבעה במאו״א ע׳ ט״ז עמודא דאמצעיתא וכו׳ עמוד שבג״ע הוא חוט השדרה וכו׳, ובפרדס ערך עמודי האש והענן הוא השכינה כו׳, ונו״ה נק׳ עמודי שש כו׳ וכן נקראים ג״כ סתם עמודים גם להעיר מע׳ תר״ך עמודי אור, וברבות ר״פ שמיני פי׳ חצבה עמודי׳ שבעה אלו ששת ימי בראשית שנאמר כי ששת וכו׳ והם ז׳ תחתונות וראשיתן הוא החסד וזהו עמודיו עשה כסף כי עולם חסד יבנה, והטעם שנק׳ עמודיו כי עליהם העולם עומד ועמוד כענין יסוד, וכתב הפרדס ערך יסוד שבמדת הקב״ה היסוד הוא למעלה וכו׳ ועיין חגיגה יב״ב מענין עמודי׳ שבעה, ובמהרש״א שם שהעיר מענין על שלשה דברים העולם עומד על התורה

ועל העבודה ועל גמ"ח, לענין כסף למעשה ידיך תכסוף ברבות ר"פ תצוה ארבע מאות שקל כסף עלמין דכסופין עובר לסוחר למעלה מסובב כל עלמין שקל הקדש, מצרף לכסף זה אברהם, וכור לזהב זה יצחק, רפידתו זהב ההעלאה גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, מרכבו ארגמן המ"ד שאחר ההעלאה ע"ד עקודים ארגמן התכללות, ועמ"ש מענין ארגמן בזהר תרומה קלה"א פירשו על ת"ת מ"ת הכלולה מחו"ג מימינו אש דת ועמ"ש בתו"א פ' נח בד"ה הן עם אחד, תוכו רצוף אהבה י"ל מרכבו המקיף ותוכו אור פנימי. ארגמן ע"ש תדשא הארץ דשא, עיין זח"ג קע"ז א' ועמ"ש ע"פ תדשא, אפריון זה בהמ"ק היינו כמש"ש פי"א ע"פ הנה מטתו שלשלמה זה בהמ"ק כשם שהמטה אינה אלא לפריה ורביה כך כל מה שבבהמ"ק הי' פרה ורבה כו' מעצי הלבנון עיין ר"פ ויקרא למה נק' שמו לבנון ע"ש ההר הטוב הזה והלבנון כו' וע"ש שמלבין עוונותיהם של ישראל שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' וכמו כן י"ל בכל אפריון של חתן, כי החופה מכפרת על העוונות כדפי' רש"י ס"פ תולדות, זח"א בראשית דכ"ט, ח"ב תרומה קכ"ז ובמק"מ והרמ"ז שם שהאריך. ילקוט ח"א ק' ב', ריד"א, רבות ריח"ג פסוק עמודיו מגילה א' יו"ד ב' ילקוט ח"א ק' ב' ח"ב נד"ד של"ה ס' א' בחיי ח"א טו"ג צג"ד, עמה"מ סט"א.

שה"ש ג' י"א

צאינה ביום חתונתו רבות ס"פ פקודי אחרי ספ"ד, במדבר ספ"ב, נשא פי"ב דרמ"ח במדרש איכה סוף הפתיחתא.

צאינה וראינה בנות ציון, זח"א רנו"ב, דהא לא שריא טיבו דעתיקא אלא באתר דשלים באתר דאשתכח דכר ונוקבא הה"ד צאינה וראינה וגו' ביום חתונתו דייקא, וע"ד אמרו ובלבד שלא יחטוף בח' וכו' והיינו כי אחד האל"ף נהירו דעתיקא שמאיר לח' חכמה עם יסוד ח' ספי' בשביל להאיר לד' רבתי שהוא המלכות, ועיין בתו"א סד"ה ועשית בגדי קדש מענין ואתר דשלים כו', ועיין בזהר ר"פ וארא ובפ' ויקרא ד"ז בענין אימתי גדול כו' כשהוא בעיר כו' ועיין לקמן סעיף י"ז, ואפשר לומר ע"ד בינה יתירה ניתנה באשה היינו הדבור ומתלמידי יותר מכולם שעל ידי זה נוסף אור חדש ממקור השכל.

ב) **בפ'** נח עד"א ע"פ והבית בהבנותו וכתיב בעטרה שעטרה לו אמו פי' המק"מ בעטרה היא המלכות שעטרה לו אמו כי המלכות הוא הדבור ולהיות יחוד קול ודבור זהו על ידי המחשבה.

ג) **עיין** ס"ז והוא בהשמטות ח"א סי' כ"ה ד', וביום הביכורים מנחה חדשה לקבל דרגא דיעקב כו', ואנן מנינן שבע שבועין בגין לחברא כולא ביובלא עילאה דיהבא להאי ברא בוכרא עטרה דאורייתא כו' הדא הוא דכתיב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה במלכא דשלמא כולה דילי' דהא אוקימנא דהאי דרגא שלים מכל סטרין (כי תפארת מחבר חו"ג וגם מבריח מן הקצה עד הקצה מכתר עד המלכות, עיין זח"ב קע"ה ב' קע"ו

ב׳) ושלים אקרי ברזא דמהימנותא, דכתיב ויעקב איש תם, ביום חתונתו דא כד אתיהבית, וביום שמחת לבו כד אתבנו בי׳ מקדשא, כי מתן תורה י״ל אירוסין ובהמ״ק נשואין בכתובות פרק אעפ״י דף ס״ב, ב׳ והיינו יחוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

ד) **ויחי** דרי״ח ע״א אבל בהלולא רבא דר״ש תהא מתקן פתורי׳ כד״א צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו כו׳ וענין שנק׳ הלולא ע״ד מ״ש בסוף אדרא דנשא הני תלת דאנסיבו כו׳ שהו״ע גילוי אלקות בפנימיותם ועמ״ש בלקו״ת מאדמו״ר נ״ע פ׳ מטות בד״ה עיני כל אליך ישברו בענין ארוסה ונשואה.

ה) **ויחי** דרע״ז סע״ב דרמ״ו ע״א ע״פ מאשר שמינה לחמו, מאשר דא הוא עלמא דאתי דעלאי ותתאי מאשרין לי׳, שמינה לחמו לחם ו׳, דהא מיני׳ אתזן האי אילנא והוא מעטרה לי׳ כמ״ד בעטרה שעטרה לו אמו, והיינו דוקא ביום חתונתו והיינו כאשר מתחברים דו״נ שהם לחם משנה לחם מן השמים ולחם מן הארץ.

ואו) **דרמ״ח** ע״ב מן העולם ועד העולם דא שבע ודא בת שבע דא אקרי אם שלמה ודא אקרי הכי כמ״ד צאינה וראינה כו׳ בעטרה שעטרה לו אמו.

ז) **זהר** ח״ב ר״פ וארא דכ״ב ע״א, תיובתא דיובלא לעטרה לי׳ פי׳ אדמ״ו נ״ע כי יובל עלמא דחירו והיא מעטרא לז״א, והיינו ע״ד חרות על הלוחות, חירות שאין לך בן חורין כו׳ ועמ״ש בד״ה אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו, עו״ש כי בינה שכינה עילאה התקשרות המאציל בנאצלים, ומלכות שכינתא תתאה התקשרות אצילות בבי״ע, ואם כן לפי זה ביום חתונתו שהוא התקשרות אצילות במקור דבי״ע אזי מאירה עליו שכ״ע לקשר ולהשפיע בו מאור א״ס כו׳, והרמ״ז פי׳ בעטרה תרין עטרין נק׳ חו״ג, ועמ״ש מזה בענין משכן העדות לשון בעדי עדים, וזהו ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו כו׳ עדות לישראל פי׳ שחוברה לה יחדיו בחי׳ שעטרה לו אמו ומזה מקבלת המלכות והיינו התחברות פקודי המשכן יחודא תתאה עם משכן העדות יחודא עילאה ואפ״ל שכינה תתאה גילוי הוי׳ באלקים דרך המגן שהוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה והמלכות בוקעת המסך ושורה בהיכל קד״ק דבריאה והוא גילוי שם הוי׳ דאצילות וכמ״ש בזח״ג בלק קפ״ז סע״א וכד שרי׳ על דוכתי׳ על תרין כרובים הוי׳ שמיה דהיינו כשורה בבי״ע על מט״ט וסנד״ל כן פי׳ במק״מ בשם הרח״ו, וכ״כ אדמו״ר נ״ע דלא כהרמ״ז וענין שאז שמה הוי׳, לפי שהיא ממשכת גילוי אצילות בבי״ע, גם ע״ד מ״ש בפי׳ ואמונה כל זאת וקיים עלינו, בלקו״ת פ׳ עקב, גם ע״ד שכלים דאצילות נעשים אורות לבריאה, והנה יש הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא כו׳ ושכינה עילאה בינה ממשיך גילוי שם הוי׳ דלעילא ונק׳ שמו הגדול ואז שם הוי׳ דלעילא דאצילות כאלקים יחשב כמ״ש והי׳ הוי׳ לי לאלקים, ובחי׳ גילוי זה נק׳ בעטרה שעטרה לו אמו וזהו צאינה ע״ד ויוצא אותו החוצה למעלה מכיפת הרקיע, כמו כן, צאינה מהיכלות שהם מסתירים כו׳ ועמ״ש מזה ע״פ אמצאך בחוץ.

ח) **בפרשה** בשלח ע"פ ימינך הוי' נאדרי בכח דנ"ח רע"א בענין נועם הוי', דרכי' דרכי נועם ומההוא נועם אבהיקו זוון דכולהו עלמין דכולהו רקיעין על ההוא שעתא כתיב צאינה וראינה וגו' בעטרה וגו', ועמ"ש מענין דרכי' דרכי נועם בד"ה ראו כי הוי' נתן לכם את השבת, ובמאו"א ובזהר ח"ג פ' שלח קס"א ב'.

ט) **פ'** יתרו רפ"ד א' מאן אמו דא יובלא כו' אם הבנים שמחה כו' והיינו כי השמחה ממשיך גילוי העונג הנק' נועם ועמ"ש בד"ה שוש אשיש.

יוד) **פ'** משפטים ד"ק ע"ב הקשה איך אמר צאינה וראינה והכתיב עין לא ראתה, לכן פי' וראינה רק בעטרה ולא במלך שלמה עצמו שעליו נאמר איה מקום כבודו אלא שע"י שרואה העטרה שהיא מלכות זהו כאלו כו'.

יא) **פ'** תרומה קלד"א דסט"א לא ניחא לה למחמי ואתפרש מינה כמא דאת אמרת צאינה וראינה בנות ציון כו' פוקו למחמי ביום חתונתו ת"ז קמ"ד ב' מ"ח ב', פי' אדמו"ר נ"ע שזהו ע"ד לא יחפוץ כסיל בתבונה היינו מהחזה ולמעלה ששם המדות מכוסים ביסוד אימא שם אין לו יניקה כ"א בהתגלות לבו היינו מהחזה ולמטה שם שרש עץ הדעת טוב ורע ויש לו יניקה, ועמ"ש מזה בלקו"ת בביאור ע"פ אלה מסעי וזה שכשמכריזים צאינה וראינה לאסתכלא ביקרא דמלכא היינו ע"ד מהחזה ולמעלה היינו מעל שמים ולמעלה מהפרסא כו' אזי סט"א מסתלק כי משם אין לו יניקה.

יב) **ויקרא** ד"ד ע"ב ע"פ וקול התור כו' דא הוא תייר עילאה דאזדווג עמה כו' בעטרוי כחתן כו' במלך שלמה כו' ופי' הרמ"ז תייר עילאה יסוד אבא, ותרין עטרין חדא לז"א וחדא לכלה.

יג) **ס"פ** צו דל"ד ע"ב פירשו על דרך זה הפסוק כי עמך מקור מים חיים היינו בינה הנק' מקור מים חיים היא עמך דז"א שנה"י דאימי מלובשים בז"א, וזהו בעטרה שעטרה לו אמו.

יד) **פ'** אחרי דס"א סע"ב שכאשר יחוד או"א הוא זווגא שלים בבחי נתי' לא ידעו עיט אזי נמשך לז"א בחי' בעטרה שעטרה לו אמו כו', ופי' זווגא שלים זהו כשנמשך מחכמה דאבא כו' ואזי מקבל ז"א אחסנתוי דאו"א ותרין עטרין כו' ועיין בסה"מ קל"ב טז"ב.

טו) **שם** דס"ו סע"ב, ופי' המק"מ שם דעטרה זו באה מתפארת דעתיק ע"י בינה דאריך וזהו ענין ישמח משה במתנת חלקו כו'.

טז) **אמור** דצ"ה סע"א והאי יין מעטרא למלכא בעטרוי, בעטרה שעטרה לו אמו, פי' במק"מ כי ד' מוחין עם הג' לבושים ע' אותיות* כמנין יין, גם זהו נכנס יין יצא סוד כו'.

ע' אותיות: מבואר בכתהאריז"ל (בסידורו וכו') בכוונת הקידוש.

יז) **פ'** אחרי דע"ז ב' שזהו ביום ההוא יהי' הוי' אחד כי השתא דלא אשתכח מלכא במטרוניתא כדין אימא עילאה נטלת כתרהא ועטרהא ומנעת מיני' מבועין דנחלין כו', ובזימנא דתתוב מטרוניתא להיכלא ומלכא יזדווג עמה כו' כדין יתחבר כולא כחדא כו', ועיין במא"א ערך אבד בפי' הצדיק אבד, ועיין ברבות משפטים ס"פ ל' בענין כי קרובה ישועתי לבוא צדיק ונושע כו'.

יח) **אמור** צ"ג סע"א נהרא קדישא עמיקא דכל נהורין אימא עילאה הדא הוא דכתיב צאינה וראינה כו' לפמ"ש הרמ"ז שם דצ"ט ע"א ע"פ בעבר הנהר ישבו אבותיכם נהרא עילאה יקירא קדישא זהו יסוד דנוק' דעתיק שמשם השתלשלות מוח הדעת כו' א"כ לפי"ז גם כאן פי' בעטרה שעטרה לו אמו שרש המשכה זו מיסוד דעתיק וכדפי' אדמו"ר נ"ע בפי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם היינו למעלה מבחי' נהר היוצא מעדן שהוא בינה כמ"ש בלקו"ת ע"פ אם בחוקתי תלכו, והיינו שעטרה לו אמו, שהעטרה שרשה למעלה מאימא אלא שעטרה לו כו'.

יט) **דק"ב** סע"ב, ושם פי' הרמ"ז בעטרה הוא כתר דז"א, והוא שער החמשים ובנות ציון הם גבורות שביסוד אימא, והיינו כי בנות גבורות וציון יסוד אימא, ד' ר"פ בהעלותך קמ"ח ב' מאן איהו חופתו דא היא עטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, בלק דר"ט ע"א יעו"ש באריכות ובסה"מ סי' רי"ט.

כ) **אדמו"ר** נ"ע פי' צאינה מן הלבושים כי לגבי בעטרה א"צ ללבוש לפי שהוא למעלה מן החכמה ע"ש ויש לומר ע"ד מ"ש וידעו כי ערומים הם שנסתלקו מהם האור ונשארו ערומים בלי לבוש וע"י המצות יתלבשו בלבושים כמ"ש הפרדס שער הנשמה פ"ו הובא בשל"ה דל"ו ע"א, והנה קודם החטא עץ הדעת כתיב ויהיו האדם ואשתו שניהם ערומים ולא יתבוששו וזהו בחי' גבוה יותר מהלבושים כמ"ש בזח"ג פ' צו דכ"ח ע"א שזהו"ע גילוי פנימי' התורה כמו שהיא בלי לבושים כי חיצוני' התורה נק' לבוש בזח"ג בהעלותך קנב"א, ובפ' בראשית כח"א פי' שזהו ענין גילוי נשמות חדשות ועד"ז פי' בעה"מ שער ו', ס"פ ס"ב ד' ל"ה ג' שזהו ענין השמים החדשים כו' ולא יכנף כו', וזהו צאינה מן הלבושים להיות כמו שהיו קודם החטא, ומזה יובן האגדה בגמרא פב"ת דעכומ"ז והוו קיימין זונות ערומות קמי' כו' מי אית לכו כהאי גוונא לעלמא דאתי עד בנות מלכים ביקרותיך כו' ולכאורה תמוה, ולפי הנ"ל אתי שפיר, כי הנה חכמות זרות נק' אשה זונה, במשלי, ושיהיו ערומות בלי לבוש הו"ע התדבקות בחכמות זרות הנ"ל שיגיע לעצם החכמה ההוא וכענין חרטומי מצרים משא"כ התורה חכמה עילאה נתלבשה בלבושים רבים, ואמר לו רבא שלעתיד לבוא יהי' גילוי פנימיות חכמה עילאה בלי לבוש וזהו ענין בנות מלכים כו' עין לא ראתה כו' ועיין בספר אור המאיר במגילת אסתר בענין להביא את ושתי ערומה שהיא ק"נ ולא באה כי אי אפשר כו'.

כא) **ברבות** ס"פ פקודי, ד"א ויביאו את המשכן אל משה, הדא הוא דכתיב צאינה וראינה בנות ציון כו' אימתי נאמר הפסוק הזה ביום שעמד המשכן שהיתה שמחה גדולה לישראל בנות ציון המצויינים לי במילה ותגלחת וציצית י"ל ציון בגימט' יוסף שהוא יסוד ומבואר במ"א ע"פ בן פורת יוסף שהוא לשון ריבוי היינו שממשיך ריבוי האור ע"י ההתקשרות של האתערותא דלתתא שזהו ענין יוסף ה' לי בן אחר שמברר ממ"ה שנפל בשבירת הכלים, וזהו"ע בנות ציון דוקא שהם בחי' התקשרות הנ"ל, לכן עי"ז דוקא וראינה במלך שלמה שהשלום שלו הו"ע היסוד מלמעלה למטה בעטרה שהיסוד שרשו מהכתר כענין א"ל עליון כו' קונה הכל כו' וזהו בצלאל שהוא יסוד נקרא בצלאל, במלך שלמה במלך שהשלום שלו, זהו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא היינו מלכות דא"ס שנק' מלך מלכי המלכים כמ"ש בד"ה קול דודי, בעטרה זה המשכן, ולמה קראו עטרה מה עטרה מצויירת כך המשכן הי' מצויר שנאמר ורוקם בתכלת ובארגמן כו' וזהו כמש"ל סעיף יו"ד דעטרה היא המלכות וזהו המשכן או כמ"ש במ"א דיריעות המשכן הם מקיפים מבחינת סובב כל עלמין כו', וזהו כמש"ל סעיף כ' דעטרה היא חופה, וענין רוקם וציור י"ל התכללות המדריגות כי במקיפים הכל בבחי' התכללות, וע"ד מ"ש בד"ה הנך יפה רעייתי שהיופי הוא דוקא ע"י התכללות כמה גוונים יחד, מה שאין כן גוון אחד, וראינה דוקא ע"י מילה כי ערלה כסוי הסתר מסך גמור וז"ש ומבשרי אחזה, רבות ר"פ וירא וכן עכשיו שיהי' וראינה לאסתכלא ביקרא, וזהו בחי' אחזה זהו ע"י המצות ציון כמ"ש בד"ה וידעת היום כו'. בת מאן דקטיל לחויא יהבין לי' ברתא דמלכא, אבא יסד ברתא, ברך את אברהם בכל, בת היתה לאברהם, אחותי ע"ד ר"ח ונסכו שמקבלת מהחכמה שלא ע"י המדות ובזה מתורץ הקושי' דהא אדם מחבב בתו יותר, והתירוץ כי כשהיא אחותו דז"א א"כ היא בת או"א אם כן מחבבה אדם גדול כו'. אמי כשמקבלת מכתר, ושכחי עמך ע"ד ר"ז שכח תלמוד בבלי, בת כלה א' שבד"ה שיר השירים שכ"ת יש ובטל, וזהו בנות ציון בנות דוקא מ"ש ויקח את בת לוי שבת ש' בת, בת עין, אמי שבת שבתון יום הכפורים מא"א ב' מ"ו בנות ירושלים נק' הז' היכלות כו' וכן בנות ציון, סעיף מ"א נק' הנוק' בת דאו"א עילאין, ובאות שי"ן סעיף ז' שבת נק' המלכות בת עולה ונקשרת עם שי"ן חג"ת או נה"י, בד"ה מה טובו נזכר גם כן ענין ג' בחי' בתי אחותי אמי, שהם נר"ן דאצילות, משא"כ נשמות דבי"ע עבד ואמה העברי'. בחי' אמי ע"ד ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות, ועל ידי זה נק' אחותי תורתי אומנתי, ועמ"ש ע"פ מי יתנך כאח לי, ואף על פי כן אחת היא יונתי זהו גבוה ע"י רעותא דלבא כו' ואיש כי יקח אחותו חסד הוא, חסד למעלה מהצדקה ואעפי"כ יחוד או"א למעלה מהחסד כמ"ש בזח"ג פ' אחרי ע"ז ב', באגרת הקדש ד"ה מה יפית שהנשמה נקראת בת כהן.

כג) * **רבות** פ' אחרי ס"פ כ' שמחת בתי זהו מתן תורה, שמחתי, זהו ביום חתונתו זה הר סיני, וביום שמחת לבו זה אוהל מועד וכ"ה

---

*) כן הוא בכת"י — בלי הוראת התחלת ד"ה כ"ב.

ברבות פ' במדבר ס"פ ב', ובפ' נשא פי"ב על פסוק ויהי ביום כלות המשכן דרמ"ה ע"ד ביום חתונתו זה סיני חיתונין היו שנאמר וקדשתם היום ומחר, וביום שמחת לבו זה מתן תורה שנאמר ויתן אל משה ככלותו בפ' תשא ל"א י"ח ככלתו כתיב, דבר אחר ביום חתונתו זה אוהל מועד, וביום שמחת לבו זה בית העולמים כו', משמע שחתונתו זהו אירוסין כמו שהביא ע"ז פסוק וקדשתם היום ומחר שהו"ע קידושין וכ"מ בכתובות דק"ב ע"ב דקדושין נק' חיתון, אף שבתוספות בכתובות דמ"ז סע"א נדחק ר"ת לפרש בענין אחר, מ"מ גם לדבריו כן, וכ"ש שהעיקר כפירש"י כמ"ש במ"א, וגם מהמדרש הזה ראי' לפי' רש"י דאירוסין נק' חיתונין, וענין חיתון פירושו תערובות כמ"ש בת"י פ' ראה ע"פ לא תתחתן לא תתערב כו' וענין זה הוא ע"פ מ"ש ברבות וארא פי"ב כל אשר חפץ הוי' עשה בשמים ובארץ כו' ע"ד ואני המתחיל שנאמר וירד הוי' על הר סיני כו' ע"ש, וזהו ביום חתונתו זה סיני, ועל דרך זה גם כן אוהל מועד נק' דירת עראי לגבי בית עולמים כמ"ש בתו"א ע"פ ויגש אליו יהודה, לכן נק' אירוסין ונשואין, ועמ"ש מזה בד"ה מה טובו.

כד) **רבות** נשא פ' הנ"ל דרמ"ח ע"ב, צאינה וראינה בנות ציון שמצויינים לי במילה שאלולי שהיו מהולים לא היו יכולים להביט בשכינה אלא נופלים היו כשם שנפל אברהם על פניו שנא' ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלקים כו' כי ע"י המילה מתגלים המדריגות העליונות שעל זה נאמר סוד הוי' ליראיו ובריתו להודיעם וכמ"ש בד"ה למנצח על השמינית, ומילה ופריעה שיהי' גילוי זה במלכות, לכך אז דוקא יוכלו להביט כו' וכמ"ש מזה בפ' לך ע"פ ויפול אברם כו' ולכן המילה נק' זה.

כה) **אדמו"ר** נ"ע בתו"א בסד"ה יביאו לבוש מלכות כ' משא"כ בחי' כתר מלכות הוא בחי' בעטרה שעטרה לו אמו דוקא שאין בזה לעומת זה בחי' המן בחי' זו כלל, אלא הוא בחי' ביטול הרצון נעשה קודם לנשמע כו' וד"ל עכ"ל. והנה ע"י הקדמת נעשה לנשמע קשרו להם שני כתרים, ועל זה נאמר ושמחת עולם על ראשם, ועד"ז יובן בענין בעטרה שעטרה לו אמו שיש בזה גם כן ב' בחי' שבכתר שהן ע"י וא"א וכמ"ש במ"א. במשנה ספ"ד דתענית ביום חתונתו זה מ"ת (לוחות אחרונות ניתנו ביום הכפורים) וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן, ועמ"ש לקמן בפסוק אני ישינה ולבי ער ובענין צור לבבי וחלקי.

במאו"א א' קע"ג אימה ויראה רתת וזיעה נגד ד' אותיות השם ובהם ניתנה התורה, ע' פ"ג דברכות דכ"ב ע"א.

קצת הערות לד"ה צאינה וראינה,

בלק"ת בשיר השירים דרוש השני, ויש להעיר ע"פ ויין ישמח תלים ק"ד ט"ו, ועיין זח"א ויחי דר"מ ע"א פי' ולחם מלכות לבב אנוש

יסעד היינו בי"ע ע"ש במק"מ, וע"ש מענין יין ושמן, ובפ' שמיני ע"פ יין ושכר אל תשת ובפ' נשא דקנ"ז א' שהנזיר הוזהר אף על ענבים, וגבי נזיר כתיב נזר אלקים על ראשו ומזה יובן ענין וראנה בעטרה שעטרה לו אמו שעיקר ענין העטרה שהוא כמו בחי' נזר שייכה לבחי' שמן דוקא, כמו בנזיר הרני מסלסל שזה ענין שערות הלכות התורה.

ב) **זח"ב** ס"פ משפטים דקכ"ד ע"ב לחדותא דלבא מיין דחדי לי יתיר מכולא, יש לפרשו על פנימית התורה שמזה נמשך חדות הלב ושמחתו, אבל סעדת הלב הוא מלחם דוקא שהוא גליא שבתורה מיהו בגמ' פ"ו דברכות יש סברא דיין ג"כ סועד הלב ואית בי' תרתי דסעיד ומשמח, ועכ"ז הרי לא קבעי אינשי סעודתא עלייהו יעו"ש.

ג) **פ'** פקודי דרמ"ו סע"ב יין לטב ויין לביש, יין לטב דכתיב ויין ישמח לבב אנוש יין לביש דכתיב ויין חמר מלא מסך כו' ועיין זהר וישב דקצ"ב ע"א, זח"ג י"ז ג' קכ"א ג'.

ד) **פ'** ויקרא די"ב סע"ב שע"י יין יינא דאורייתא דוחה יין דדינא כו', ועיין עוד מענין ויין ישמח בפ' שמיני דל"ט א' שם ג"כ ענין שמן, ובפ' פנחס דף רי"ז סע"א וע"ב.

ה) **והנה** פירש"י פ' וירא ע"פ ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, בתורה ונביאים וכתובים דפתא סעדתא דלבא, ובמד"ר שם פנ"ג מזוניתא דלבא והיא היא שכן האכילה והמזון נק' סעודה, וסעד לשון סמך, גם לשון סיוע כמ"ש ומציון יסעדך תלים סי' כ' ות"י יסייעך וכן משמע במד"ר ר"פ קדושים, שהוא ענין עזר וסיוע, וע"פ סעדני ואושעה תלים סי' קי"ט פי' המ"צ לשון משען, וכמ"ש בישעי' רס' ג' כל משען לחם ומשען מים, ופי' שהלחם דוקא סועד הלב, י"ל כי ארז"ל אין התנוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן עה"ד חטה הי' כו', והלב הוא משכן המדות ועיקר חיזוק וקיום המדות הוא ע"י הדעת שהוא פנימיות המדות וחיותן כמ"ש ע"פ הזהר פ' תרומה קל"ו ב' בענין אמ"ר א' אבא מ' איהו אם בינה, רי"ש רישא בוכרא והיינו הדעת שנק' רישא בוכרא שהוא שרש ומקור למדות שהדעת כולל חו"ג ולכן נק' בוכרא שנוטל פי שנים שהם חו"ג ועמ"ש מענין אין התנוק יודע לקרות אבא בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות, ועוי"ל כי לב הוא ל"ב נתיבות והם ל"ב נתיבות שבמלכות מבחי' ת"ת, והלחם שהוא הדעת ממשיך בהלב מבחי' ל"ב נתיבות שבמוח שהוא מבחי' חכמה עילאה, בשגם כי ל"ב נתיבות הם כ"ב אתוון וע"ס, וזהו עצמו ענין הלחם חטה כ"ב אתוון דאורייתא כו'.

ו) **גם** נתבאר בלקו"ת פ' שלח סד"ה ענין הנסכים בענין עולה בלא מנחה, שהנסכים סלת זהו המשכת חב"ד, משא"כ העולה עצמה בשר בהמה זהו מבחי' המדות כו' וכמו"כ בגשמיות אף שהבשר מרבה דם יותר עכ"ז

מזוניתא וסעדתא דלבא הוא דוקא לחם לפי שהוא מזון הנמשך מג״ר חב״ד וזהו דוקא סעדתא דלבא.

ז) **ובענין** אנוש עיין במא״א א׳ סעיף ק״ד וז״ל אנוש כינוי לבינה כו׳ ומלמד לאנוש בינה כי אדם שת אנוש כח״ב, אנוש במלכות ולכן אנוש לשון חלושה תשות כח נמצא בנקבה ולא בזכר עכ״ל, ובזח״ג פנחס דף רי״ז סע״א פי׳ אנוש הוא נער מט״ט, ועיין מענין נער בפרדס בערך נער ובמא״א נ׳ סעיף כ״ג כ׳ נער גימ׳ ש״כ דינים כו׳ עכ״ל ואפ״ל ג״כ ל״ב נתיבות פעמים עשר גימ׳ ש״כ, כי אפ״ל שגם הל״ב נתיבות מתלבשים בו כיון שהוא שרו של עולם רק שהם בקטנות, ועמ״ש ע״פ ונערים ממשתה נגינתם, והנה אנוש ג״כ לשון צער וכאב כמו חרפה שברה לבי ואנושה, תלים סי׳ ס״ט כ״א, והנה בהרד״א בברכת אתה חונן כתב ומלמד לאנוש בינה ע״ש ויתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד עכ״ל, וצ״ל איך שייך שלמה לאנוש, ולפמ״ש דאנוש הוא במלכות אתי שפיר, ומלכות נק׳ לפעמים עץ הדעת טוב ורע כי רגליה יורדות, ע״כ שייך ג״כ אנוש לשון צער וכאב, וכענין כובד ראש, קלני מראשי קלני מזרועי, ויש להעיר מפסוק ויקרא שמו אנוש אז הוחל והתרגום פירש ביומוהי חלו בני אנשא מלצלאה בשם ה׳ ובז״ג עמוד קס״ט שת סיומא דאלפא ביתא כו׳ אנוש כו׳ אז הוחל, למנצח על השמינית, ועלה אתמר אז הוחל, ועיין בילקוט פ׳ בשלח ע״פ אז ישיר משה, שבחי׳ אז זהו מדרגה גבוה מאד וכמ״ש בזהר פ׳ בשלח דנ״ד, וא״כ איך יאמר אז הוחל ואפ״ל כי למנצח על השמינית מורה גם כן על ד׳ מל׳ שהן כפולים בבל כשדים מדי פרס כו׳ ועיין זח״א דנ״ו ע״א, עיין במדרש תלים ע״פ למנצח על השמינית, וע״י ולחם לבב אנוש יסעד וע״ד מ״ש אשרי אנוש יעשה זאת, וגם כי המלאכים בקטרוגם על מתן תורה הזכירו אנוש כמ״ש מה אנוש כי תזכרנו כו׳ ור״ל כי הוא אנוש ותש כח וקרוב לעץ הדעת טוב ורע, ואף על פי כן ניתן לו התורה, כי בראתי יצר הרע בראתי תבלין והתורה היא רפואה גם לכאב אנוש הנ״ל וכמארז״ל על פסוק אם יעב שונאך האכילהו לחם, דקאי על היצר הרע שיאכילהו מלחמה של תורה בסוכה פרק החליל דנ״ב ע״א ושם פירש״י מלחמתה של תורה.

ח) **והנה** היין והלחם שניהם שייכים לבחי׳ הלב ולחם לבב אנוש יסעד ויין ישמח לבב אנוש, והשמן ענינו להצהיל פנים ע״ד חכמת אדם תאיר פניו ועל כל פנים ג׳ אלו הם חב״ד שמן חכמה, יין בינה, לחם דעת כנ״ל, וע״י ג׳ בחי׳ חב״ד מאיר בחי׳ כתר, גם כי חכמה בינה ודעת גימט׳ כתר, וזהו חננו מאתך חכמה בינה ודעת, מאתך י״ל מאת ד׳ שהוא כתר, כמ״ש בכתבי האריז״ל בפירוש כי מאתך היא מנוחתם. וזהו צאינה וראינה במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו מ״ת זהו ע״ד שהתורה נק׳ לחם יין ושמן, וביום שמחת לבו כי יין משמח כו׳ ומזה נמשך גם כן להיות ויין ישמח לבב אנוש כו׳.

לד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון

ענין בנות ירושלים לגבי בנות ציון, ע"ד העליי' מבחי' נשמה שנתת בי טהורה היא לגבי בחי' שיאמרו לפניהם קדוש, כי ואכלוהו במקום טהור, ע"כ ירושלים כ"ש שנק' רק טהור משא"כ ציון זהו תכלית הקדושה, כי עשר קדושות הן והיכל קדה"ק נק' ציון, וזשארז"ל ע"פ ולאמור לציון עמי אתה, דהיינו ע"י תורה ועבודה וגמ"ח אזי דוקא נק' ציון כו' ועיין במד"ר ר"פ קדושים מענין ציון, והנה ציון לשון לבוש וגם כענין נעשה אדם בצלמנו כדמותנו בתו"א בד"ה רני ושמחי בת ציון דרוש השני, ופי' צאינה מן הלבושים י"ל ע"ד מ"ש בלקו"ת פ' מטות בד"ה ואשה כי תדור פ"ג בפי' ויהיו האדם ואשתו שניהם ערומים האדם היינו התורה שנק' אדם שעכשיו היא מלובשת בלבושים עיין זהר ח"ג פ' בהעלותך דקנ"ב ע"א ולע"ל יהי' גילוי פנימיות התורה שלמעלה מהלבושים עיין בסוף הביאור כי על כל כבוד חופה שהוא גילוי מוחא סתימאה, והנה חכמה דאצילות נפתחת לל"ב נתיבות, משא"כ מוחא סתימאה היא סתימאה, ול"ב נתיבות נק' כבוד, וכבוד היינו לבוש, א"כ חכמה סתימאה שאינה נפתחת לל"ב נתיבות היא למעלה מבחי' לבושים הנמשך מבחי' כבוד הנ"ל, והנה ואשתו היא כנס"י שמקבלת מהתורה, ושיהי' ג"כ בלי לבוש היינו לבוש זר ממחשבה דבור ומעשה כי אם בבחי' ביטול אמיתי ומחמת חטא עץ הדעת הוצרכו ללבושים מבחי' כתנות עור וזהו מי הגיד לך כי עירום אתה לכן בשאול כשזכה לנבואה נאמר ויפשט גם הוא בגדיו ויתנבא בש"א ססי' י"ט, ואפ"ל בגדיו גם כן לשון בגידה, עיין פ"ק דקדושין די"ח ע"ב גבי בבגדו בה והיינו שמחמת הבגידה דעץ הדעת הוצרך לבגדים ולבושים כו', ועיין בענין ומעטרא לי' כסאסאה לשיבולתא שהוא גם כן לבוש וכשנגמר החטה א"צ להלבוש כו' וזהו הוא בבגדו והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה, כי בגדה גם כן לשון בבגדו בה בחי' בגידה כו', (ועיין הרמ"ז פ' תצא דף רע"ו בד"ה ואי תימא פי' אבל הקליפה הסובבת את החשמל נק' בוגדים וה"ס ד' הקלי' שאם נוגה מתחברת לאש מתלקחת נעשה רע וז"ס בגד שק"נ נתחברה אל אש מתלקחת זהו ב' ואלו הב' נתחברו לענן גדול וה"ל ג' ושלשתן נצטרפו לרוח סערה וה"ל ד' וז"ס בגד עכ"ל) ולכן כשיהי' גילוי פנימיות התורה אזי א"צ ללבושים וזהו צאינה מן הלבושים, והיינו בנות ציון דוקא שמקבלים טפת ח"ע הנמשך מבחי' ציון כו' ועיין בענין והניף ידו על הנהר שלא יצטרך ללבוש המחשבה שהוא הבינה אלא וראינה בבחי' ראי' דחכמה כמ"ש בלקו"ת גבי שש"פ ובסידור בביאור ע"פ וביום השביעי עצרת וזהו צאינה וראינה, וגם י"ל כי אורייתא סתים וגליא וישראל סתים וגליא, וכאשר נשמות ישראל מתקשרים בגליא שבתורה הוא גם כן מבחי' גליא דישראל הנק' יעקב ואזי צריך לבושים אבל כשיהי' גילוי פנימיות התורה יהי' גם כן גילוי פנימי' שבישראל ועיין בד"ה ואכלתם אכול, ואז א"צ ללבושים כו', וזהו מהרה ישמע כו' וקול כלה וכמו שהי' קודם החטא עץ הדעת ולא יתבוששו וזהו לא יבושו עמי כו'.

וענין העטרה והגלגלתא זהו ב' בחי' שבכתר והוא ביטול רצון שבבחי' נשמע זהו גלגלתא וביטול רצון שבבחי' נעשה זהו בעטרה שעטרה ועמ"ש סד"ה יביאו לבוש מלכות שבחי' העטרה היא דוקא שעטרה לו אמו יעו"ש, ועמ"ש ע"פ שאו כו' לבית אבותם לגלגלותם, ועיין בד"ה ואשה כי תדור, כי גם זאת הפעם שהתורה מלובשת בלבוש עם כל זה הוא ע"ד ויהיו שניהם ערומים כו' שמתלבש בהתורה שהקב"ה מלובש בה נמצא שניהם מלובשים ומתכסים בטלית א', אם כן על דרך זה יש לפרש צאינה מן הלבושים ר"ל שלא יצטרכו ללבושים שלהם שמבחי' בי"ע ע"ד וידבר שלשת אלפים משל דגבי שלמה בד"ה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, כי אם הם מלובשים בלבוש שמתלבש בו אור א"ס ממש דהיינו חכמה עילאה הנק' כבוד עילאה משל הקדמוני, והקב"ה נק' מלך הכבוד שחלק מכבודו ממש ליריאיו כמ"ש ע"פ יעלזו חסידים בכבוד, ואם כן על ידי לבוש זה וראינה במלך שלמה ממש הנק' מלך הכבוד דהיינו מלך הוא א"א המלובש בחכמה הנק' כבוד, והרי כמו"כ יעלזו חסידים בכבוד, ועיין במד"ר וארא רפ"ח מענין זה ע"פ ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה.

הנך יפה רעייתי עיין בהקיצור אות ד' בפי' הנך וי"ל ד' מורה על עשרים אותיות שיש להם זיווג א"ט ב"ח כו' נשאר ה"ן שאין להם זיווג וזהו ע"ד כ' אמה דגובה הסוכה ע"ס מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והבחי' הן זהו מבחי' עתיק שאינו בחשבון ע"ס וכן רכב אלקים רבותיים בחי' ד' אלפי שנאן בחי' ב', וזהו נגילה ונשמחה בך בכ"ב אותיות התורה על ידי זה נגילה ונשמחה בך, היפה בנשים גימ' השנים של האבות תק"ב שנים שמזה נמשך היופי, והנה מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים זהו בבינה שהיא עולם התענוג ועל זה נאמר גם במלכות יפה את רעיתי מלכות כתרצה בינה ויש להעיר לענין הנך הרה דאשת מנוח אך גבי הגר ג"כ נאמר כן.

שיר השירים ד' ד'

כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות.

א) **פרק** ד' דברכות דלא"א יכוין את לבו כנגד בית המקדש כו', מאי קרא כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו, וכתב התוספות וכהך שמעתא קיי"ל כו' וכ"פ בשלחן ערוך סי' צ"ד סעי' א' וכתב מהרש"א כמגדל דוד צווארך שבית המקדש נמשל לצואר שהוא בגובה של אדם כן המקדש הודן וגובהן של ישראל (הגה. וכמארז"ל ע"פ את גאון עוזכם זה בית המקדש עכ"ה) וכן דרשו פ"ק דמגילה ע"פ ויפול על צוארי בנימין אחיו על ב' מקדשות כו', ודריש תל פיות, תל שהכל פונים לו, משמע פיות מלשון פונים אבל בילקוט גרסינן תל שכל פיות פונים בו עכ"ל, ובפרדס ערך צואר התפארת במציאותו המתעלה להתדבק בג'

ראשונות על גבורה וגדולה נק׳ צואר, עם כל זה יהיו הצואר גם כן בבינה וכן מצאנו בזהר עכ״ל, וע׳ זח״ב תרומה דקכ״ו ע״ב בע׳ שיעקב שהוא ת״ת מחבר בינה עם מלכות, וע׳ זח״ג פ׳ אמור דצ״ג ע״א עד דאסתליק ו׳ רזא דשמים עילאין לעילא דהיינו עליית הת״ת באו״א כמ״ש בלק״ת בד״ה לבאר הדברים ע״פ ונקדשתי ושם פ״א. ועמ״ש בענין רוממות א־ל בגרונם ג׳ שרים שר המשקים הוא הקנה שר הטבחים זהו ענין הוורידים, ושר האופים זה הוושט, ויש בחי׳ אלו בקדושה וזהו רוממות א־ל בגרונם כו׳ ועמ״ש בלקו״ת בשיר השירים ע״פ צווארך בחרוזים, ובמאו״א צדיק סעיף י״א צוואר נק׳ הבינה שבכל פרצוף, והי״נ העיר מהזהר ויגש דר״ט ע״ב, ובפ׳ נשא אד״ר קמ״ג ב׳ ובת״ז קמ״ד ע״א כמה פירושים על צוואר, ונ״ל בשביל שבינה הוא בסוד גרון דא״א, לכך מרמז צוואר על בינה עכ״ל. (ובזהרי חמה שם מפרש דבית המקדש הנקרא צואר הוא מלכות), ומ״ש שבינה היא בגרון דא״א עיין מזה בבה״ז פ׳ שמות ע״פ תשורי מראש אמנה, עוד מצאתי צואר אותיות רצוא כ״ה בלקו״ת מהאריז״ל פ׳ עקב, נתבאר מזה במ״א בהגהות על ד״ה כי כאשר השמים החדשים שבתו״א פ׳ בראשית והענין כי בכה ארוץ גדוד לשון רצוא והוא בק״ש למס״נ באחד, וזהו בכה פי׳ בכ״ה אתוון דיהודא שבשמע ישראל, וגם בכה כפשוטו אליו ולא למדותיו והיינו שע״י הרצוא מחבר ומעלה המלכות הנק׳ כה לחברה בא״ס ב״ה ממש וכענין מלך יחיד חי העולמים וכענין ואמרתם כה לחי עיין בד״ה שוש אשיש, ומבואר שם בתו״א בד״ה כי כאשר השמים החדשים, שפסוקי דזמרה זהו הכנה לבוא לבחי׳ רצוא בק״ש כי ענין פסוקי דזמרה זהו ענין רוממות א־ל בגרונם ועי״ז וחרב פפיות בידם להפריד הרע דנפש הבהמית מהטוב בכדי שעי״ז אחריך נרוצה, וזהו כי צואר אותיות רצוא פי׳ צואר זהו ענין רוממות א־ל בגרונם כי הצואר הוא הגרון ובו ג׳ בחי׳ קנה וושט וורידין קנה זהו שר המשקים הממשיך קנה חכמה קנה בינה מהמוח בלב וושט שר האופים בחי׳ לכו לחמי בלחמי, וזהו ורוממות א־ל בגרונם ועי״ז וחרב פפיות בחי׳ שר הטבחים וורידין לכן עי״ז נעשה אח״כ רצוא בק״ש בחי׳ אם רץ לבך וגם כי הצואר מחבר המוח עם הלב ועי״ז נעשה אם רץ לבך וזהו דצואר הוא רצוא וזהו כנ״ל בשם הפרדס עליית התפארת למעלה מחו״ג זהו על דרך רצוא כמ״ש בביאור ע״פ ונקדשתי בתוך בענין קדוש עליית ו׳ לגבי קדש כו׳ עיי״ש. ובענין תל תלפיות בפרדס ערך תל וז״ל פי׳ הרשב״י ע״ה ברע״מ פ׳ משפטים דקט״ז ע״א יסוד נק׳ תל שהכל פונים בו והטעם כי השפע והמזון מהיסוד למטה והעיקר ביסוד עכ״ל. ובמאו״א תא״ו סעי׳ כ״ג תל יסוד שהכל פונים לו הוא כולל בו ה״ג יצחק קץ חי ולכן ה׳ פעמים אלקים בגימט׳ תל (הגה. וכן משפט גימט׳ ה׳ פעמים אלקים כמ״ש בלקו״ת מהאריז״ל בישעי׳ ע״פ ציון במשפט תפדה והיינו גם כן ה״ג עכ״ה) ומצד החסדים ת׳ ד׳ יודי״ן דע״ב ל׳ הוי׳ וד׳ אותיות עכ״ל, ועמ״ש בענין שקל הקדש שקל ג״כ גימט׳ תל ע״ש ד׳ יודי״ן כו׳ וכן נפש גימט׳ תל, וזהו שקל כופר נפשו.

קיצור. בית המקדש נק׳ צואר, כמו צואר בגובה של אדם ובו עיקר החיות כמו כן בית המקדש גובהן והודן של ישראל צואר תפארת כשעולה

בג' ראשונות, או צואר בינה, ובינה דא"א הוא גרון גם צואר אותיות רצוא תל תלפיות תל נק' יסוד שממנו עיקר השפע כמו ויוסף הוא המשביר לכן הכל פונים לו. זהר ויגש רט"ב ח"ב פ' יתרו דף ע"ג ע"א, ח"ג נשא קמ"ג סע"ב ענין צוארך בחרוזים ת"ז קמ"ד א', רבות מ"ג ב' ח"מ ד"ג, ד' כד"א כה"ב, של"ה פג"א קסט"ב רעו"א מ"ע רמ"ט ועמ"ש ע"פ ושדי כמגדלות, ומענין מגדול עוז שם הוי' משלי י"ח י', מגדיל ישועות מלכו יגדיל תורה ויאדיר, ומענין עיר ומגדל, צוארך כמגדל השן כמגדל הלבנון ש"ה ז' ה', מגדלות מרקחים שה"ש ה' י"ג, איה סופר את המגדלים, וגבי מגדל הפורח באויר ובענין התר נדרים פורחים באויר ובמ"ש בהגהות לד"ה וכל העם רואים את הקולות בפי' בו ירוץ לשון רצוא שיש גם כן רצוא מלמעלה למטה, וצואר אותיות רצוא י"ל גם כן היינו בו ירוץ שפע צדיק חי העולמים.

ב) י"ל הטעם שנקרא בית המקדש מגדל דוד דמבואר בלקו"ת בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש השני שיש ב' מקיפים לבוש ובית, ושרשן מב' הבחי' שבכתר א"א ועת"י, ובית המקדש שרשו מעתיק יומין שהוא בחי' תחתונה שבמאציל וע"כ נק' מגדל שהוא בחי' וגבה מאד, והרמ"ז פ' ויגש דר"ט ע"ב כתב מגדל גימט' מזל, ובחי' מזל זהו הכתר כנודע מענין לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא גם מגדל פי' מקור הגדולה וזהו מגדיל ישועות שהם ש"ע נהורין שיש בהם כמה בחי' והיינו מגדיל ישועות בריבוי וגודל, ועמ"ש מזה ע"פ והי' אמונת עתך חוסן ישועות כו' והיינו לפי שנמשכו מבחי' מגדל ועמ"ש ע"פ וכובע ישועה שהוא מקור הישועות.

קיצור. ע' בית המקדש שנק' מגדל דוד כי הבית מקיף עליון יותר מבחי' לבוש, ע"כ נק' מגדל ועמ"ש ע"פ איזה בית אשר תבנו לי מגדל גימ' מזל.

תלוי עליו כל שלטי כי אין אדם שליט ברוחו סד"ה רפאני אלא ע"י עזר ממגדל עוז אלף בחי' מגן נת' ע"פ לך לך תל תלפיות פי' בשה"ש רבה תלים אמרוהו עשרה זקנים שזהו עשר פיות י"ל עשרה מלכיות דע"ס דז"א מהם בנין ע"ס דמלכות, וזהו עשר פיות של עשר זקנים שאמרו תלים ר"ל תלים מ' שהיא המהללת נמשכה ע"י עשר מלכיות כו' וזהו שנק' תל פיות כו' שהפיות שהם מלכיות דע"ס מאירים בה, בפרדס ערך אבן מאסו וכו' לראש פינה שהכל פונים אלי' העליונים להשפיע והתחתונים לקבל, וזהו תל תלפיות, ועמ"ש ע"פ והרב פיפיות ב' פיות כו' אי נמי ע"י בית המקדש נמשך נבואה בישראל לכן נק' תל פיות, וכן כי מציון תצא תורה להיות ודברי אשר שמתי בפיך, ובמדרש תלים סי' ל' מהו דביר ממקום שהדברות יוצאות לעולם שנאמר כי מציון תצא כו' ודבר הוי' עיין פרדס ערך פה שהאריך ואפ"ל כי לפי שאמר צוארך שמהצואר נמשך הקול ונעשה הדבור בפה וזהו צוארך בנוי לתלפיות כו' ונמצא הצואר מחבר המוחין עם הלב מלמעלה למטה ומחבר הבל הלב הקול עם הדבור כו'

וזהו כמגדל דוד בינה צוארך בנוי לתל פיות שמאיר בהדבור פה כמו בעלמא דאתכסי׳ בינה.

ג) זהר ח״א ויגש דר״ט ע״ב ע״פ ויפול על צוארי בנימין, כמגדל דוד צוארך כמגדל דוד דא ירושלים דלעילא, י״ל ע״ד מ״ש גדול הוי׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו, דפי׳ בזח״ג ויקרא ד״ה ע״א אימתי קודב״ה אקרי גדול בזמנא דכנסת ישראל אשתכח עמי׳ הה״ד בעיר אלקינו כו׳ דמלכא בלא מטרוניתא לאו הוא מלכא ולאו הוא גדול כו׳ והיינו כי ע״י חיבור דו״נ מאירים בז״א אורות עליונים מא״ס ב״ה עיין בתו״א פ׳ תצוה סד״ה ועשית בגדי קדש, ולכן בגלות הצדיק אבד כו׳ כמ״ש בכמה דוכתי ועיין בזח״ג ואתחנן דף רס״ו ע״פ ובאו האובדים, ובמאו״א א׳ ג׳, ועיין בלקו״ת בשיר השירים, בד״ה צאינה וראינה הראשון, בפי׳ שאו ידיכם קדש, וברכו כו׳ והמשכה וברכה זו זהו בשביל להשפיע לבחי׳ מלכות כמ״ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו׳ גם ע״ד ויבן בינה יתירה ניתנה באשה ומתלמידי יותר מכולם נמצא מבחי׳ עיר אלקינו שהוא עולם הדבור נמשך תוספות אור כו׳ ועמ״ש בד״ה וירא הנה באר בשדה בפי׳ מצא אשה מצא טוב טיבו דעתיקא כו׳ מצא ע״ד והחכמה מאין תמצא כו׳ ואזי דוקא גדול הוי׳ והוא ע״ד לך הוי׳ הגדולה היינו הגדלת ז״א שנמשכו בו מוחין דגדלות וכמ״ש במ״א ע״פ אז יאמרו בגוים הגדיל הוי׳ כו׳, וכמ״ש בענין וארא כו׳ בא־ל שד״י מלשון ברכת שדים כו׳ כמו החלב מגדיל הולד כו׳ כן הגדלת המדות ע״י חלב דאימא, וזהו ושדי כמגדלות ועוד כי בגלותא דסליק קודב״ה לעילא לעילא נאמר וישח אדם וישפל איש, וארז״ל סוף סוטה שגורמים שפלות לשונאו של הקב״ה, ואין איש אלא הקב״ה שנאמר הוי׳ איש מלחמה ועיין מענין מלחמה זו ע״פ ויאבק איש עמו כו׳, ולכן אימתי גדול כו׳ בעיר כו׳ ולכן נקרא ירושלים עיר אלקינו בשם מגדל שממנה נמשך להיות גדול הוי׳, או המגדל היינו שהוא הכלי שבו נמשך בחי׳ גדול הוי׳, משא״כ במצרים אמרה איננו ויוסף השיב גדול הוי׳ כמ״ש ברבות פ׳ וישב ע״פ איננו גדול כו׳, ושני הפי׳ שהוא המגדל הוא כלי לבחי׳ גדול, וגם הוא הממשיך מבחי׳ ולגדולתו אין חקר שיהי׳ נמשך בחי׳ גדול הוי׳ כו׳ אך אומרו דא ירושלים דלעילא שהוא בינה זהו שממנה מקור הגדלה זו שהרי בעטרה שעטרה לו אמו, אך ענין מגדל דוד משמע ההגדלה למלכות זהו ע״ד כעיר שחוברה לה יחדיו חיבור ירושלים של מעלה שהיא בינה עם ירושלים של מטה שהיא מלכות כמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות, וזהו ע״ד מי זאת חבורא דתרין עלמין שהמלכות שהיא הדבור מקבלת גם כן מהבינה שהיא מחשבה עילאה שלא על ידי אמצעות המדות וזהו משמח חתן עם הכלה בהשוואה א׳ שיהיו זו״נ בכתר א׳, ותהי׳ קומתה שוה אליו וזהו ענין כמגדל דוד, ועוד י״ל אדרבה שזהו ע״ד אחעט״ב עליית ב״ן בס״ג שלמעלה ממ״ה וכמ״ש במ״א בפי׳ עד דוד הגדיל היינו עד לעתיד לבוא שתתעלה המלכות הנק׳ דוד למעלה מבחי׳ יהונתן יסוד ז״א ע״ד אשת חיל עטרת בעלה, וזהו כמגדל דוד פי׳ בחי׳ דוד

הגדיל והיינו כמגדל שהיא הבינה כו׳ וכמ״ש ביום ההוא יהי׳ כו׳ ועמ״ש בלקו״ת בשיר השירים סד״ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות שמלמטה למעלה המלכות היא כתר, והיינו מצד בירור עולם התהו וזהו ענין כמגדל דוד בחי׳ כתר, עוי״ל פי׳ כמגדל דוד ע״ד שארז״ל במד״ר פ׳ ויצא ע״פ הגדולה לאה גדולה במתנותי׳ כהונה לעולם מלכות לעולם והיינו שנמשך מבחי׳ ה׳ גדולה דהיינו ה׳ ראשונה דשם הוי׳ שבה התגלות עתיקא בחי׳ אני הוי׳ לא שניתי וזהו כמגדל דוד, שנמשך מלכותו מבחי׳ ה׳ גדולה כנ״ל, וכמו״כ צוארך בהמ״ק כי בית ראשון הוא בינה כמ״ש בזח״א פ׳ בראשית דף נ׳ ע״ב ועיין בזהר שמות ד׳ ט״ו ע״ב דהיינו מלכות כשהיא במדריגת בינה, ובפרדס ערך מגדל שהמלכות נק׳ מגדל לפי שהוא ראש לכל אשר ממנה ולמטה דהיינו שהוא עתיק דבריאה הנק׳ היכל קדה״ק ובתו״א פ׳ מקץ ביאור כי אתה נרי שזהו פי׳ מלך יחיד, ועל ידי זה מתקשרת ועולה בעתיק דאצילות הנק׳ יחיד חד ולא בחושבן וזהו עד דוד הגדיל בחי׳ כמגדל דוד כו׳.

קיצור. כמגדל דוד היינו ירושלים של מעלה, אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו, שאז מאיר בו ע״ק בחי׳ שמו הגדול, ולכן בגלות הצדיק אבד בעטרה שעטרה גם בינה יתירה נתנה באשה שהיא הדבור והנה באר בשדה מצא טוב לך הוי׳ הגדולה הגדיל הוי׳, ובגלות וישח אדם, ויאבק איש וזהו מגדל דוד אשר שם בחי׳ גדול הוי׳, והמגדל ממשיך זה מבחי׳ ולגדולתו אין חקר והוא ג״כ כלי לבחי׳ גדול כו׳ ובינה הנק׳ ירושלים של מע׳ הוא הנק׳ מגדל דוד ע״ד כעיר שחוברה לה יחדיו, מי זאת חבורא דתרין עלמין, עוד י״ל כמגדל דוד ע״ד עד דוד הגדיל שהוא ענין אשת חיל עטרת בעלה והמלכות היא כתר וזהו כמגדל דוד, גם כמגדל דוד בחי׳ מלך יחיד בביאור כי אתה נרי. הגה. ועמ״ש ע״פ גדול הוי׳ ומהולל בעיר אלקינו כי לאפוקי מבחי׳ נער הייתי המאיר בחו״ל אתוון זעירין, אבל בעיר מ׳ בן חורין ז״א, וזהו ע״ד שביום שני דוקא אומרים בשיר של יום פסוק זה ע״ש שחילק עולמו ונתעלה היינו כמעלת מים עליונים על מים תחתונים, ורוח אלקים מרחפת על פני מים עליונים כמו כן מעלת עיר אלקינו אתוון בינונים על מעלת נער שרו של עולם אתוון זעירין, אך כמגדל דוד בחי׳ ציון שגבוה גם מבחי׳ עיר אלקינו היינו ע״ד * אתוון רברבין שהם כמשל המגדלות, כ״כ באו״ת מהמגיד נ״ע פ׳ ויחי ע״פ חכלילי אשר הח׳ רברבא כו׳ והיינו כי עיר אלקינו מלכות הם בתים ואותיות שבהם מאיר שם הוי׳ דז״א, אכן המגדל אתוון רברבין דבינה הנק׳ פום ממלל רברבין שבו מאיר שם הוי׳ דאריך אנפין וגם אם המגדל בחי׳ ציון שהוא יסוד הנה הוא מושך השפע מהבינה והיינו כמו שכתוב כי מציון תצא תורה שהוא למעלה מבחינת ודבר הוי׳ מירושלים שהתורה היא אלפים שנה חכמה ובינה כו׳ ועיין בד״ה באתי לגני בענין עמקו מחשבותיך ועמ״ש בענין לא הי׳ העולם כדאי

ע״ד : בכת״י א׳ — אין תיבה זו.

להשתמש בזהב לפי ששרשו מבינה הגבוה מהחסד אשר בו עולם יבנה, ולא נברא אלא בשביל בית המקדש שנאמר וזהב הארץ ההיא טוב, וזהו ע״ד שהמגדל גבוה מהעיר כו׳. הג״ה. ועיקר פי׳ כמגדל דוד שהבינה נק׳ ה׳ גדולה שם הגדולה לאה שבבינה מאיר ע״ק אני הוי׳ לא שניתי וע״י ביהמ״ק הנק׳ צואר מאיר בחי׳ זו ג״כ במלכות, וזהו כמגדל דוד צוארך.

ד) **ועמ״ש** ע״פ מגדול ישועות מלכו, בש״ב סי׳ כ״ב נ״א בשל״ה פ׳ נח דער״ה סע״ב, פי׳ מגדול הוא ענין דירה בתחתונים כו׳ והנה צוארך קאי על בית המקדש כמש״ל סעי׳ א׳ מהגמרא ספ״ד דברכות, וכן פי׳ ברבות ויגש ס״פ צ״ג ע״פ ויפול על צוארי בנימין ב׳ בהמ״ק וכו׳, ואפשר לומר דהנה צואר וגרון הו״ע א׳, ומבואר בכתבי האריז״ל דבחי׳ מצרים זהו ענין הגרון שהוא מקום היותר צר, וכמבואר ענין זה באריכות בתו״א ביאור ע״פ לכן אמור לבני ישראל, וא״כ שרש הענין שההמשכה מבחי׳ י״ה בבחי׳ ו״ה נמשך ע״י הגרון ולכן גרון גימט׳ ג׳ שמות אלקים כו׳ ואזי מבחי׳ גרון נמשך יניקה לבחי׳ חרון בבחי׳ נחר גרוני כמ״ש בתו״א ר״פ ויצא בד״ה ושבתי בשלום. והנה במתן תורה נאמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים ופי׳ בתו״א פ׳ יתרו בד״ה ולתוספות ביאור מ״ש אשר הוצאתיך מארץ מצרים, היינו כי מצרים היינו מה שנמשך מחו״ב במדות דרך מיצר הגרון שמתצמצם השפע הרבה כו׳ ולהבין מהו יציאת מצרים זה הלא בהכרח שמהמוח ללב נמשך דרך הגרון אלא זהו מ״ש וידעו מצרים כי אני הוי׳ משא״כ גרון גימט׳ ג״פ אלקים כנ״ל, והיינו כי כשנמשך ע״י צמצומים ובלבושים נק׳ שמות אלקים, והוא עד״מ באדם שמהשכל וההתבוננות לא נמשך האהבה ויראה שבלב אם לא ע״י לבוש והוא קול מעורר הכוונה משא״כ כשנמשך מהשכל במדות שלא ע״י לבושים וכמו בענינים גשמיים שלבו קשור בהם תומ״י מהשכל יומשך התפעלות המדות, כך כשיהי׳ כמו כן האהבה ויראה נמשכים מהתבוננות בלי שום לבושים זהו ענין וידעו מצרים כי אני הוי׳ וכמשנ״ת בתו״א פ׳ שמות בד״ה קול דודי בענין שמררו חיי אבותינו במצרים, ועל דרך זה יובן הנמשל למעלה כי הנה מעלת המוחין חו״ב שבהם וע״י הראי׳ וההשגה במהות הקו מאור א״ס כו׳ כמו שע״י חו״ב שלמטה מושג המציאות, והמשכת המוחין בהמדות כשנמשך ע״י מצרים מיצר הגרון כו׳ כנ״ל אבל ביציאת מצרים נמשך גילוי המוחין ממש בהמדות ואין הצואר מעלים כלל רק ע״ד קנה חכמה קנה בינה ר״ל שע״י הקנה נמשך ממש גילוי החכמה במדות וכמ״ש בעמה״מ שער שנים עשר פ״ט ד״ע א׳ שהגרון של א״א נעשו ממנו ב׳ כתרים לחו״ב היינו מהקנה נעשה כתר דאבא ומהוושט נעשה כתר לאימא, וזהו קנה חכמה קנה בינה שהוושט נק׳ גם כן קנה, ושם שער י״ג פ״ד ביאר עוד ב״פ קנה גימט׳ ש״י בחי׳ ש״י עולמות ויש עוד בחי׳ ש״י עליונים בפנימיותם ונק׳ גם כן קנה חכמה קנה בינה והכל גימט׳ תר״ך וכן כתב עוד שם שי״ג ספ״ט, ובוודאי שענין זה ההמשכה בבחי׳ קנה חכמה קנה בינה אינו ענין העלם כלל, אלא בא בבחי׳ גילוי ועד״ז כמו״כ בהמשכה מאו״א בז״א נמשך בבחי׳ קנה חכמה כו׳ בגילוי שלא ע״י לבושים שהמדות

מקבלים מהחו"ב עצמן ולא ע"י לבוש, כמו שהחכמה כשמאירה במדות ע"י הקול אינה מיושב כ"כ בכמו שהחכמה מאירה בעצמה, כי דברי חכמים בנחת נשמעים, וזהו שבית המקדש נק' צואר ולא ח"ו כמו מיצר הגרון דמצרים שהרי א"י בכלל נק' ארץ טובה ורחבה היפך מיצר מי כמ"ש בתו"א בד"ה לכן אמור בתו"א פ' וארא וכ"ש בית המקדש אלא דר"ל שהוא בחי' צואר המחבר ומקשר המוח עם הלב בחי' י"ה עם ו"ה בלי שום לבוש המסתיר ומעכב כו' וזהו אשר צואר אותיות רצוא ע"ד בו ירוץ צדיק שנמשך השפע במרוצה והיינו בבחי' מגדול עוז משא"כ גרון יש בו אותיות רון לשון רינה שיהי' הקול מעורר הכוונה כו', ברן יחד כל כבבי בקר כו', ועמ"ש ע"פ ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה שכשהשמות עליונים נמשכים מבחי' נצח והוד הנק' בנ"י הן הבאים מצרימה, בחי' אותותנו לא ראינו אבל כשנמשך מבחי' ישראל עצמו הוא יציאת מצרים כו' והיינו כמגדל דוד צוארך אשר בו גילוי גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו ולא כמו מצרים שנאמר שם רק שם אלקים, והי' צ"ל כמה אותות ומופתים עד וידעו מצרים כי אני הוי' משא"כ מגדל דוד בו גילוי שם הוי' בבחי' גילוי גדול כו' לך הוי' הגדולה כו' וגם מגדל דוד הוא ירושלים של מעלה בינה וחו"ב תרין ריעין כו', כמו"כ ע"י בית המקדש נמשך גילוי זה ממש בבחי' מלכות שהמלכות היא כמו בינה כו' וזהו כמגדל דוד צוארך, ועמ"ש במ"א, ע"פ ראו קרא ה' בשם בצלאל, שהיריעות שבמשכן והכלים ארון שולחן מנורה כו' הם כענין מוח ולב שבהיות עדיין הדבר בהתבוננות בשכל זהו מקיף עדיין, וכשנמשך במדות מאיר באו"פ וזהו בצל א-ל היית וידעת, ואחר כך והשבות אל לבבך כו' ומבואר שחיבור המוח והלב ולהיות נמשך מהמקיף בפנימי זהו ע"י הצואר ולכן נק' בית המקדש צוארך, והנה חיבור י"ה בו"ה צ"ל ע"י בחי' א"א כמו זה שהדעת נחלק לחו"ג נמשך ע"י מוחא סתימאה ולכן בחי' צואר המחבר מוח ולב זהו בחי' גבוה.

ה) **והנראה** להעיר מהא דפ"ק דסוטה ד"י ע"א תנו רבנן חמשה נבראו מעין דוגמא שלמעלה, שמשון בכחו, שאול בצוארו כו' ופי' רש"י שאול בצוארו ויגבה מכל העם משכמו ומעלה, ופי' במ"ע אופן רמ"א וז"ל שהיתה נשמתו מסטרא דבינה שאול מרחובות הנהר, וזה סוד משכמו ומעלה גבוה מכל העם בש"א סי' ט' שהוא למעלה מעולם הבנין עכ"ל, והיינו שבכל אדם הראש מורה על ג' ראשונות והגוף ז' תחתונות והוא ארוך בדורו הוה עד שהגוף שלו שהן ז' תחתונות שבו הם לבד כמו ראש וגוף של כל אדם, והיינו לפי שכל אדם נשמותיהם מעולם הבנין, וגם הראש הוא מרישא דז"א, אבל שאול הי' מרחובות הנהר מהבינה, לכן משכמו ומעלה גבוה מכל העם וזהו שאול בצוארו שצוארו הי' מבחי' ג' ראשונות ממש וזהו ענין מעין דוגמא שלמעלה בחי' נעשה אדם בצלמנו, ואם כן עד"ז מה שבית המקדש נק' צואר היינו שהוא למעלה מעולם הבנין ומאיר בו מבחי' בינה וזהו כמגדל דוד שהוא בינה צוארך כו'. והנה במ"ע סי' קכ"ח כתב שהי' משכמו ומעלה גבוה מכל העם, כי סוד שאול

הוא משיעור קומה שלמעלה בסוד שאול מרחובות הנהר כו׳ עכ״ל, וכמ״ש במ״א דפי׳ שאול לשון שאלה שהי׳ נשאל דרך שאלה מעולם העליון דבינה לבוא בבחי׳ מלכות להמשיך משם המלוכה, ופי׳ וענין שיעור קומה י״ל עפמ״ש בלקו״ת בשיר השירים בד״ה באתי לגני בפי׳ מאד עמקו מחשבותיך הם ג׳ ראשונות חו״ב מאד עמקו שהם בבחי׳ עלמא דאתכסיא ואינן נראים ונגלים בהנהגת העולמות רק הנהגת העולמות הוא ע״פ מדותיו ית׳, וראשיתן הוא החסד כמ״ש עולם חסד יבנה כו׳ ולכן שאול שהוא מהבינה הי׳ משכמו ומעלה גבוה מכל העם, כי כל העם כיון ששרש העולם רק מז׳ תחתונות אם כן גם ראשיהם רק מז׳ תחתונות היינו בחי׳ החכמה המלובשת במדות, אבל בשאול מאירים ג׳ ראשונות עצם חו״ב כו׳ שלמעלה מהחכמה שבמדות, וזהו שיעור קומה שלמעלה ועל דרך זה אמרו רז״ל בנדה פרק המפלת ד׳ כ״ה אבא שאול ארוך בדורו הוה ור״ט מגיע לכתפו דפי׳ לכתפו היינו ז׳ תחתונות שבו משם המוחין של ר״ט. ולכן שאול לקה בצוארו, כי פגם במלחמת עמלק, כי עמלק הוא הקליפה המונע המשכת י״ה בו״ה והוא נגד הצואר דקדושה אלא בחי׳ עורף דקליפה ומלק את ראשו ממול ערפו ולכן שאול שצוארו הי׳ מדוגמא של מעלה לו הי׳ יאות מלחמה זו להכרית את עמלק ולפי שחמל על אגג בחי׳ ומלק הנ״ל לכן לקה בצוארו מדה כנגד מדה, ומזה יובן ענין כמגדל דוד צוארך כי ענין בית המקדש הוא בחי׳ י״ה הנק׳ קדה״ק שהוא סוד ג׳ ראשונות כתר חכמה בינה, ועמ״ש ע״פ אלה פקודי המשכן משכן העדות כו׳ בחי׳ כעיר שחוברה לה בחי׳ משכן העדות הוא כתר חכמה בינה כו׳ ולכן ג׳ מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ וכולן המשכת י״ה כי למנות מלך זהו ענין שאול משכמו ומעלה גבוה כו׳, ולהכרית זרעו של עמלק המכסה על י״ה, לבנות בית המקדש זהו גם כן בחי׳ זו ולכן נק׳ כמגדל דוד צוארך היינו ע״ד משכמו ומעלה גבוה מכל העם שהוא המשכה שלמעלה מימות עולם כ״א מבחי׳ ג׳ ראשונות ועל זה מורה הצואר כו׳ ולכן ארז״ל וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש כי ע״י בית המקדש שנק׳ צוארך המחבר המוחין עליונים עם המדות הנק׳ לב נק׳ שמחת לבו, וכמ״ש במ״א בענין שמן וקטרת ישמח לב שיש ל״ב נתיבות חכמה במלכות והן הנק׳ לב, אכן ל״ב נתיבות חכמה עילאה הם במוח וע״י שמן וקטרת ממשיך ל״ב נתיבות עילאין מהמוח בלב, ולכן ישמח לב, ועל דרך זה בהמ״ק נק׳ וביום שמחת לבו כו׳.

קיצור. אות ד׳, ענין מגדיל ישועות, מצרים מיצר הגרון, ובמתן תורה אשר הוצאתיך מארץ מצרים והרי אף על פי כן נמשך בהכרח דרך הצואר שהוא הגרון אלא על זה נאמר כמגדל דוד צוארך, כי מצרים שהגרון מפסיק בין מוח ללב ונמשך רק ע״י לבוש כמו קול מעורר הכוונה, אבל יציאת מצרים שנמשך בלי לבוש אלא ע״ד קנה חכמה קנה בינה, צואר אותיות רצוא כמגדל דוד בחי׳ גדול הוי׳, אבל מצרים שם אלקים, יריעות וכלים אור מקיף ואור פנימי כמו מוחין ומדות והצואר מחברם.

קיצור. אות ה׳, חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה שאול בצוארו, והיינו משכמו ומעלה גבוה מכל העם כי שאול מרחובות הנהר שלמעלה

מספי' הבנין, וכל העם מז"ת עולם חסד יבנה, ועל חו"ב נאמר מאד עמקו מחשבותיך כמ"ש בד"ה באתי לגני, ואעפ"כ לקה בצוארו, כי עמלק קשה עורף הפך צואר דקדושה ומלק את ראשו ולפי ששאול שהי' צוארו מעין דוגמא שלמעלה ופגם במלחמת עמלק, וזהו שבית המקדש נק' צואר הממשיך מבחי' קדה"ק וקדש, ג' מצות נצטוו בני ישראל בכניסתן לארץ וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש ישמח לב.

ו) **והנה** מבואר בתו"א פ' יתרו בד"ה אשר הוצאתיך מארץ מצרים הנז' לעיל סעי' ד' בפי' רכב אלקים רבותים אלפי שנאן כו' סיני בקדש שע"י המרכבה דבחי' שנאן ר"ת שור נשר ארי' כו' והחיות נושאות נתעלה שם אלקים למעלה מבחי' הצמצום כו' וכמו כן בענין הצואר שבגרון הוא בחי' אלקים אך ע"י והחיות נושאות חיוון עילאין הם חג"ת ועולים בבחי' רצוא זהו"ע הצואר כמש"ל סעי' א' בשם הפרדס ולכן צואר אותיות רצוא שבו והחיות רצוא, ועי"ז נמשך כמו כן מלמעלה למטה השפע בבחי' רצוא מגדול עוז כו' בו ירוץ צדיק, וזהו כמגדל דוד צוארך שבו ירוץ צדיק עליון להשפיע, והנה רש"י פירש כמגדל דוד צוארך קומה זקופה נוי לאשה, והענין דארז"ל ברבות פ' בראשית פי"ב בענין אדם הראשון קומתו נתמעטה ולעתיד לבוא יחזור קומתו שנאמר ואולך אתכם קוממיות תני רבי חייא בקומה זקופה ולא יראים מכל ברי' עכ"ל היינו כמ"ש על חנני' מישאל ועזרי' שלא השתחוו לצלם שעשה נבוכדנצר זאת קומתך דמתה לתמר, היינו שלא נתבטלו ולא השתחוו והיינו זקיפת הקומה נגד המונע מהביטול אליו ית', ועי"ז נמשך למעלה זקיפת הקומה כי עכשיו נאמר על מ' אשתך גוצא כו' שקומתה נגד תנה"י דז"א, אבל עליתה שיהי' שוין בקומתן ושניהם משתמשין בכתר אחד כמו או"א שהם תרין ריעין ושניהם מקבלים מהכתר מצואר דא"א כמו"כ יהי' זו"נ במקום או"א ע"ד ביום ההוא יהי' שגם ו"ה יהי' במעלת י"ה וזהו הקומה זקופה שפירש"י והיינו כמגדל דוד צוארך, משא"כ בקללות שבמשנה תורה נאמר ונתן עול ברזל על צוארך, ברזל בגימט' עמלק, וכמארז"ל משחרב בית המקדש מחיצה של ברזל מפסקת כמ"ש ע"פ ועשית ציץ ופרקת את עולו מעל צוארך, וזהו ושבור עול מעל צוארנו.

בת"י על פסוק כמגדל דוד צוארך, וריש מתיבתא כו' הראש ישיבה הוא גם כן הממשיך המוחין ולכן נמשל לצואר, ועמ"ש שהראש ישיבה הוא במקום המופלא שבסנהדרין שהוא לגבי המתיבתא כמו משה לגבי ע' זקנים שנאמר בו ואצלתי מן הרוח כו'.

עמ"ש ע"פ וסכסכתי מצרים במצרים שפי' בכתהאריז"ל שמצרים התחתונים ב' פאות דז"א ושם נאחזים מצרים, אך מצרים העליונים ב' פאות דא"א נק' ג"כ מצרים כי הפאות הן מקום צר מן המיצר קראתי אותיות צמר ובלקו"ת בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם פ"ג ע' ויצעקו אל הוי' בצר להם.

בנוי לתלפיות, מבואר לעיל סי׳ א׳ שכל פיות פונים בו, והפרדס פי׳ תל הוא היסוד, והנה המכוון מהגמרא הוא שכל פיות המתפללים פונים לבית המקדש להתפלל דרך בו וכמ״ש והתפללו אל הבית הזה, והענין כי עיקר התפלה יהי רצון להמשיך הרצון העליון מבחי׳ ורב חסד שלמעלה מהחכמה אשר הגם כי על פי החכמה והתורה אין יסורים בלא עון, ומזה נמשך אריכות הגלות, עם כל זה יומשך הרצון העליון להיות עובר על פשע וכן להיות רופא חולים, וכמ״ש מזה בלקוטי תורה בשיר השירים בדבור המתחיל מה יפו פעמיך בנעלים ובתורה אור בדבור המתחיל מזוזה מימין, והנה התורה דמחכמה נפקת כולה באתוון בינונין שהם בז״א שנק׳ בינונים, כי אתוון זעירין הם במלכות ה׳ קטנה רחל, וכן בהבראם ה׳ זעירא, ומבחי׳ זו נמשך ענין חנוך לנער קטנות, ועי״ז מתרבים הדינים כמו הנער הקטן אינו סובל דבר הפך רצונו, אבל אתוון בינונים הם בז״א שרובו חסדים ומקבל מהחכמה והחכמה מקור החסד לכן נאמר והתפללו אל העיר הזאת, היינו להמשיך בהאותיות דבחי׳ עיר אלקינו אשר שם גילוי שם הוי׳ מדת הרחמים כמ״ש גדול הוי׳ ומהולל מאד בעיר אלקינו, אך עיקר התפלה להמשיך מבחי׳ כתר שלמעלה מהחכמה וזהו קוב״ה מצלי יהי רצון מלפני כו׳ וזהו בבית תפלתי בינה, זהו המשכה מאתוון רברבין שהו״ע ההמשכה מבחי׳ ורב חסד שלמעלה מהחכמה, והו״ע והתפללו אל הבית הזה שהוא בית המקדש והתפללו אל המקום הזה, היכל קדה״ק כמ״ש בטור סי׳ צ״ד, ואתוון רברבין הן הנקראי׳ מגדלות דבר שבולט למעלה מבחי׳ העיר שהוא אתוון בינונים והבינה היא הנק׳ פום ממלל רברבין כמ״ש במאו״א בערך פה, שממנה נמשך אתוון רברבין והיא המאירה בהיכל קדה״ק וזהו הנק׳ ציון והו״ע יסוד שמקבל מהבינה ומאיר למלכות, וזהו בן פורת יוסף ועיין זח״ג סוף האדרא זוטא דרצ״ו סע״א וע״ב, וזהו״ע שכל פיות פונים בו, פי׳ כי ג׳ בחי׳ אותיות הנ״ל רברבין בינונים זעירין הם ג׳ בחי׳ פה, והנה העלאת מ״ן של המתפלל זהו מבחי׳ אתוון זעירין דמלכות שהוא המעלה מ״ן וזהו כי אתה שומע תפלת כל פה, עדיך כל בשר יבואו וההמשכה שמלמעלה למטה המ״ד בא מאתוון בינונים ולפעמים מאתוון רברבין, וזהו שכל פיות פונים בו מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, גם פה גימט׳ מילה, ועמ״ש בפי׳ כי על כל מוצא פי הוי׳ יחי׳ האדם, ביאור ע״פ ראשי המטות ומ״ש בלקו״ת בשיר השירים ע״פ ישקני מנשיקות פיהו, וזהו כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות, כמגדל דוד אתוון רברבין כנ״ל ססעי׳ ג׳ בהג״ה וצוארך מקור מוצא הקול והדבור, בנוי, ע״ד אל תקרא בניך אלא בוניך, והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה, והוא לתלפיות לחבר הפיות להמשיך מבחי׳ אתוון רברבין באתוון זעירין בחי׳ כעיר שחוברה לה יחדיו.

והנה רש״י פירש בנוי לתלפיות, בנוי לנוי לתלפיות מגזרת מלפנו מבהמות ארץ, וכן בשרשים חיבר תלפיות בשרש אלף מה שפירושו למוד עיין שם בשרש אלף ג׳, והוא על דרך אאלפך חכמה, והיינו כי מציון תצא תורה והיינו צוארך אשר הצואר מחבר ג׳ ראשונות עם ז׳

תחתונות ולכן תרגם יונתן שזהו ריש מתיבתא, והמשכה זו מבחי׳ אלפים כו׳ שקדמה תורה גם הצואר ממשיך הקול לפה וא״כ בנוי ע״ד וכל בניך למודי הוי׳ אל תקרא בניך אלא בוניך, והיינו לתלפיות לשון לימוד על דרך מלפנו היינו שיהי׳ למודי הוי׳ ממש כו׳.

והמגיד נשמתו עדן פירש למודי הוי׳ כביכול שמלמדים את שם הוי׳ על דרך צדיק מושל יראת אלקים מי מושל בי צדיק ואם כן הם מלמדים אותו עשה כך עשה כך כו׳ וזהו יהי רצון, וזהו גם כן בנוי לתלפיות, גם עפי״ז י״ל ג״כ לתלפיות תל פיות שיהי׳ בעסק התורה, ואשים דברי בפיך, והרמ״ז בראשית ד׳ ד׳ סע״ב פי׳ דברי מלכות דא״ס בפיך מלכות דאצילות ולכן נק׳ התורה וחרב פיפיות ב׳ פיות, ובתורה שבעל פה נאמר מפיו דעת ותבונה, עיין רבות ס״פ כי תשא פמ״ו גם י״ל לתלפיות פה דתפלה מלמטה למעלה פה דתורה מלמעלה למטה, ועמ״ש בתו״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי בענין אתוון נוקבין ואתוון דוכרין שהם אותיות התפלה ואותיות התורה ויש עוד אותיות שלמעלה מאתערותא דלתתא וזהו תלפיות וי״ל ג׳ בחי׳ אותיות אלו הן אתוון זעירין ואתוון בינונים ואתוון רברבין, ועמ״ש ע״פ יכיר לתת לו פי שנים היינו תהו ותיקון כו׳.

ובספר נשמת דוד על שה״ש כ׳ כמגדל דוד צוארך הנה כאן הודיע החתן הקדוש לכלתו עלייתה במדריגת אימא שתהי׳ זיווגה עמה תמידי כשל או״א.

אלף המגן, ע״ש דבר צוה לאלף דור, גם כמ״ש ברבות פ׳ ואתחנן ע״פ כי לאלקים מגיני ארץ לאברהם נעשיתי מגן עוז לזה אני נעשה מגינים הרבה כו׳ והוא ע״ד שבעלי תשובה גבוהים מצדיקים גמורים כו׳ וענין מגן הוא כי שמש ומגן הוי׳ אלקים היינו יחוד הוי׳ אלקים, ומגינים הרבה הם ע״ד ז״פ הוי׳ הוא האלקים, ועל דרך זה י״ל אלף המגן, ולהעיר מפסוק החרש והמסגר אלף, שלטי הגבורים ע״ד גבורי כח עושי דברו, ועמ״ש בד״ה כי אתה נרי בענין כי גבר עלינו חסדו, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו גם כי בצואר תלוי כל תכשיטי אשה, ועמ״ש בד״ה לבבתני בענין באחד ענק מצורניך, ומ״ש ע״פ צוארך בחרוזים, ועמ״ש ע״פ הזח״ג בלק קצ״ג ע״ב ע״פ כי עשית פלא, אלף, עוד י״ל אלף המגן תלוי עליו כי ע״פ באחד ענק מצורניך ארז״ל בשיר השירים רבה בפסוק לבבתני כ״ו ד׳ זה משה הגבור והמיוחד שבשבטיך ואיתא ברבות ויקרא רפ״ב, אדם אחד מאלף מצאתי זה משה, ואם כן הוא אלף המגן תלוי עליו דהיינו א׳ ענק, וענין ענק ע״ד שמעניק החמה בקומתו שמגיע למעלה מבחי׳ שמש ומגן כו׳ וזהו אלף המגן כו׳, גם י״ל אלף המגן כמ״ש ברבות בראשית פכ״ח בענין אדם אחד מאלף מצאתי כהדא דתנן אלפא לייך ר״ל שם נעשה יין היותר חשוב ועל דרך זה י״ל אלף המגן פי׳ מגן היותר חשוב כו׳ והמ״י, ענין בנוי לתלפיות, פי׳ ועל מימר פומי׳ הוה מתבני עלמא זהו פי׳ תלפיות היינו מימר פומי׳ מתבני עלמא זהו פי׳ בנוי, וא״כ יש להעיר מענין אל תקרא בניך אלא בוניך, ובאולפן דאורייתא הוה עסק, זהו אלף המגן,

רחיצין עמא כו', ר"ל ע"י עסק התורה מנצחין כמו על ידי זיינין דגבורין א"כ קיצור דבריו צוארך זהו הר"מ שעוסק בבנינו של עולם והוא אולפן התורה, מ"ע ספורנו, הצואר הוא תחת הראש ועמ"ש ע"פ ביום השני הקריב נתנאל, הלמ"ד יש לה צואר כ"ה בא"ח סי' ל"ו, וגם הוא נק' מגדל הפורח באויר, ע"כ שייך כמגדל דוד צוארך.

שיר ד' ו'.

עד שיפוח כו' אל הר המור ואל גבעת הלבונה, רבות נשא פי"ד רס"א ג', אל הר המור זו מילה שבארץ מצרים כו' כריח מור דרור שהי' ראש הבשמים, ואל גבעת הלבונה זו מילה של ביאת ארץ כנען כו' כמא דאת אמרת אל גבעת הערלות כו' כריח לבנון.

שם פ"ט דר"ל ע"א אלך לי אל הר המור, אלו אבות העולם, ואל גבעת הלבונה אלו האמהות כו'.

בשיר השירים רבה די"ט ע"א ע"פ עד שיפוח היום כו' דמה לך לצבי. דכ"ה ע"ג ע"פ זה נדרש הר המור וגבעת הלבונה על המילה כנ"ל, ד"א אלך לי אל הר המור זה אברהם שהוא ראש לכל הצדיקים, ואל גבעת הלבונה זה יצחק שנתקרב כקומץ לבונה ע"ג המזבח.

זהר ח"א וירא דק"כ ע"א ע"פ ולך לך אל ארץ המורי' כד"א אלך לי אל הר המור כו', ח"ב שמות, ז"א מירושלים שהיא הר המור שנאמר בהר המורי' אל גבעת הלבונה זה בית המקדש.

משפטים דקכ"ג ע"א נראה דהר המור הוא יסוד גבעת הלבונה זהו מלכות לפ"ז אתי שפיר דזהו ענין המילה, שהמילה הוא ביסוד.

ח"ג ויקרא דף ג' סע"ב, ברע"מ אריתי מורי דא חסד דרגא דאברהם דאתמר עלי' אלך לי אל הר המור, וכ"ה בפ' פנחס דרמ"ד א'.

ויקרא די"ג א' ענין עד שיפוח היום ת"ז קמד"א מקטרת מור דא קודב"ה כמא דאת אמרת אלך לי אל הר המור.

והפרדס ערך מור כתב במלה זו פי' הרשב"י ע"ה שני פירושים, ברמ"מ פי' פסוק מקטרת מור שהוא כתר, ובפסוק אריתי מורי פירש שהוא חסד, ונראה לי לחלק כי מקטרת מר הוא חסר בלא ו' ופי' הכתר מלשון אדון (ר"ל מר לשון אדון) כי הוא אדון לכל האצילות ומלת מורי וכל שאר שהם מלאים ו' הם בחסד והכוונה כי כמו שהמור הוא ראש לכל הבשמים כן החסד ראש לכל הבנין ובתיקונים כי מור הוא בחסד או בנצח עכ"ל, ותמיהני שלא זכר מאמר דס"פ משפטים הנ"ל דמשמע שהר המור הוא יסוד.

שיר ד׳ ז׳.

כולך יפה רעייתי ומום אין בך, פי״ב דיבמות ק״א ב׳, פ״ד דקדושין ע״ו ב׳ פ״ד דסנהדרין לו״ב, עמה״מ פז״א, רבות קי״ב ד׳ קפה״ב קפו״ד רי״ב ריו״א רנב״ג רסא״ד ח״מ כה״ד כו״א רבות ויחי פצ״ט דקי״ב ע״ב ע״פ כל אלה שבטי ישראל כו׳ חזר וכללם כולם כאחד כו׳ לקיים מ״ש כולך יפה רעייתי.

מצורע פי״ח קפה״ב בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר הוי׳ נעשה כו׳ על אותה שעה הוא אומר כולך יפה רעייתי כו׳.

שם ס״פ י״ט בירושלים לא קיימתם כו׳ על אותה שעה אומר כולך יפה רעייתי ומום אין בך כו׳ ארפא משובותיכם.

במדבר פ״ב דרי״ב ב׳ והכוכבים אינם בושים כו׳ כולך יפה רעייתי וקאי על לעתיד לבוא.

שם רפ״ד ישראל צדיקים הם כולם חטים אגודיהם שנאמר ועמך כולם צדיקים וכה״א כולך יפה רעייתי ומום אין בך, יש לפרש כי צדיק נק׳ מי ששומר הברית כמ״ש בזהר ר״פ נח ובפ׳ ויחי דרי״ו ע״א, והערלה נק׳ מום ברבות לך פמ״ו, וז״ש ועמך כולם צדיקים ע״י המילה ולכן ומום אין בך שהוא הערלה.

נשא פי״ג ע״פ וקרבנו קערת כסף דגבי קרבן נחשון, ד׳ רנ״ב ג׳, והמובן לפי שי״ב שבטים הם מרכבת השכינה שהם ד׳ מחנות שכינה שכל א׳ כלול מג׳ כו׳ בחינת ארגמן והוא ענין י״ב בקר דבריאה, ע״כ אמר כולך יפה כו׳, ומום אין בך, הנה בזהר ח״ב וארא דכ״ו, סע״ב חייביא עבדין פגימותא דלעילא, מאי פגימותא דשמאלא לא אתכליל בימינא כי צ״ל וידעת היום כו׳ כי הוי׳ הוא האלקים, שיהי׳ יחוד הוי׳ אלקים חו״ג, ויחוד זה נמשך ע״י ואהבת בכל לבבך ביצר טוב וביצר הרע, שנכנע היצה״ר ששרשו מגבור׳ הוא נכנע לנה״א שנק׳ בת כהן חסד, וזהו ג״כ ענין שבע שבתות תמימות, ע״י שסופרים מהלילה ע״ד וידעת היום ברישא חשיכא כו׳, משא״כ כשהיצה״ר נפרד גורם למעלה שאין יחוד הוי׳ באלקים ואזי משם אלקים נמשך ונשתלשל יניקת החיצונים שיניקתם מה״ג, וזהו ענין מום שהוא גימט׳ אלקים והיינו כשאין יחוד הוי׳ אלקים, וע״ד הערלה שנשתלשלה משם אלקים להיות הסתר והעלם כו׳ והמום ענין חסרון, וכמו ענין פגימי דסיהרא שמתמעטת סוף חודש ויניקת החיצונים כו׳ והיינו כי רמ״ח אברי׳ הם רמ״ח מ״ע שהם כלים לגילוי האור, והוא המשכת שם הוי׳, אבל ביטול מצוה נעשה חסרון בהאבר, ועמ״ש ע״פ תמים תהי׳ עם הוי׳ אלקיך כו׳ והנה ענין י״ב שבטים הוא להעלות השכינה לייחדה להיות יחוד הוי׳ אלקים, לכן זהו ענין כולך יפה ומום אין בך כו׳ שמאחר שנעשה יחוד הוי׳ אלקים זהו ענין תמתי תאומתי הפך בחי׳ מום כו׳, ועמ״ש ע״פ כל איש אשר בו מום כו׳ לא יקרב להקריב כו׳.

נשא פי״ד דרס״א ע״ד ע״פ זאת חנוכת המזבח כו׳ כולך יפה רעייתי כו׳.

שיר השירים במקומו בפסוק כולך יפה רעייתי כו' זה אבינו יעקב יש לפרשו מצד הקו האמצעי, כי מב' קוין חו"ג נמשך יניקה כו' וזהו המום והפסולת כו' משא"כ מבחי' קו האמצעי והוא ענין הבריח התיכון כו' עו"ש בענין מנורת זהב כולה כולך יפה ועמ"ש מזה בלקו"ת פ' בהעלותך בד"ה מנורת זהב. זהר ח"ג קפ"ב תי"ח קי"ד, זח"ג פ' צו דכ"ז ע"ב תורת הוי' תמימה כו' רמ"ח פקודין כו' ומום אין בך כו' שם דל"ג סע"ב ברע"מ שם דל"ד סע"ב, פ' אמור ברע"מ ד"צ ע"א ע"פ כי אם בתולה מעמיו כו' שלא יסב אלא בתולתא בלא פגימו אלא אתתא איהי כוס דברכה טעמי פגמו, וכהנא כו' ומום אין בך כו' והיינו דבעולה מאיש אחר נק' אתר פגימו כו'. שם עמוד ב' ע"פ איש כו' בו מום שהקדושה אינה שורה אלא באתר שלים ובנין הגוף בצלמנו כו', חב"ד חג"ת נה"י, וכשהוא בשלימות שורה בו קדושה משא"כ כשיש מום וחסרון כו', וביאור ענין זה שהקדושה אינה שורה אלא באתר שלים נתבאר בלקו"ת פ' אמור בביאור ע"פ והניף הכהן אותם ובביאור ע"פ החלצו מאתכם ובתו"א פ' נח בדרוש דור הפלגה, ועיין ר"פ שלח קנ"ו סע"ב וסימן כולך יפה כו'. ר"פ חקת ק"פ ע"ב ע"פ תמימה אשר אין בה מום כד"א כולך יפה ומום אין בך, וברע"מ שם אשר אין בה מום מסטרא דעמודא דאמצעיתא פנחס רכ"א ע"ב, ת"ז מה"א מח"ב ת"ז תיקון כ' דמ"ז סע"ב כגוונא דא נשמתא איהי כנסת ישראל כד איהי שלימא בפקודין דעשה אתמר בה כולך יפה רעייתי ומום אין בך בההוא זמנא שריא בה שם הוי' כו' וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך כו' ועמ"ש מענין הרים גבנונים שהם בעלי מומים סד"ה שובה ישראל. תיקון י"ג דכ"ה ע"א בענין אתרוג שיש בו חזזית פסול משום דאיהי דומה לשכינה שנאמר כולך יפה רעייתי ומום אין בך, נשמע דפרי עץ הדר זהו הפך ענין המומין, תיקון כ' הנ"ל דמ"ה ע"א עבירה מכבה מצוה כו' כל אשר בו מום לא יקרב כו' אבל נשמתא כו' כולך יפה כו' ע"ש, שם דמ"ח ע"ב ויעקב איש תם כו' כן צ"ל דלא יהא פסול באתרוג כולך יפה רעייתי כו' ע"ש, עמ"ש בתו"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי (הראשון) בפי' תמים יהי' לרצון משא"כ בעלי מומין כו', דשם ר"ל שיש בו מום שלא קיים רמ"ח מצות עשה דאינון רמ"ח אברין כו'.

שיר ד' פסוק ח'.

אתי מלבנון כלה, רבות בשלח פכ"ג דק"מ ע"א בנוהג שבעולם כלה מקשטין כו', אתי מלבנון מטיט ולבנים לקחתיך, למה שני פעמים אתי מלבנון כו', אתי מלבנון תבואי מן המלכיות שנקראו לבנון כו' ועמ"ש בד"ה עד הגל בענין לבן כו', עלה הפורץ כו' תשורי ממעונות אר"ות גלות בבל ומדי היינו כי נבוכדנצר נק' ארי', מהררי נמרים זו אדום יש להעיר מהמשנה ספ"ה דאבות הוי עז כנמר כו' וגבור כארי.

ב) **יתרו** פכ"ח קמ"ז א' בטכסיס של מלכים נהג הקב"ה עם ישראל שנאמר אתי מלבנון כלה אתי כדומה לי כביכול.

ג) **נשא** ספ"ז רכ"ד ד' ושב הוי' אלקיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב ואומר אתי מלבנון כלה. ס"פ ואתחנן.

ד) **בשיר** השירים על פסוק זה ע"ד הנזכר ברבות בשלח פכ"ג כנ"ל. עוד שם מענין מלבנון מטיט ולבנים ע"ד ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר והוא גם כן בפ' אחרי פכ"ג דקצ"ב א' זה עד שלא נגאלו (הי' תחת רגליו דמות לבנה ע"ש עמו אנכי בצרה, או ע"ש וירא את ענינו) אבל משנגאלו היכן היתה דרכה של לבנה להנתן שם היתה נתונה. י"ל לפי"ז כי לבנה היא מלכות דק"נ כמ"ש בפרדס ערך לבינה וכשהי' בגלות זהו ושפחה כי תירש לכן הי' ותחת רגליו לבנת אבל משנגאלו וכעצם השמים לטהר, וע"ד מה שנת' בלקו"ת סד"ה הוי' לי בעוזרי בענין הבא לטהר דהיינו לזכך מדת מלכותו ית', מיהו דוחק הוא לפרש ותחת רגליו כמעשה לבנת שיהי' זה קאי על מלכות דק"נ דהא כתיב לא יגורך רע, וכתיב וכבודי לאחר לא אתן, אלא ר"ל כי המלכות דקדושה כשהיא בבחי' גלות במלכות דק"נ נק' היא כמעשה לבנת הספיר ע"ש ירידתה לברר הלבינה דסט"א וכשמבררת אותם הם בחי' לבנת הספיר, אכן לאחר שיצאו מהגלות אין שייך לכנותה לבחי' לבנת רק כעצם השמים שהיא שכינתא עילאה שאינה יורדת לברר, והנה בגלות בבל שכבר הי' להם תורה ומצות לכן אף כשהם בגלות אין היא בבחי' לבנת כי אם כמראה אבן ספיר, אבן א' ב"ן, ובמ"א מבואר אשר אבן אותיות דשם מ"ה, וזהו וכעצם השמים לטוהר ודברי הרבות הנ"ל מבוארים בירושלמי פ"ד דסוכה ה"ג זו עד שלא נגאלו כו', עו"ש בירושלמי בבבל כתיב כמראה אבן ספיר, ובמצרים כתיב כמעשה לבנת הספיר ללמדך שכשם שהאבן קשה מן הלבינה, כך שעבודה של בבל הי' קשה משעבודה של מצרים.

ה) **ובת"י** פירש תשורי כו', ממעונות אריות שכולם יביאו לך תשורה אף שהם חזקים כאריות ונמרים כולם יתנו לך מס, ורש"י פירש תשורי מלשון הסתכלות, ואפשר לומר ע"ד עין בעין יראו ור"ל שיסתכלו ויבינו איך כל מה שעבר עליהם מיציאת מצרים עד עתה הכל לטובתם.

ו) **בזהר** ח"ב פ' שמות ד"ג ע"א פי' איך ז"א הנק' קול אומר לדבור שהוא מלכות אתי מלבנון ששרשינו מאו"א הנק' לבנון ע"ש ל"ב נתיבות חכמה ונו"ן שערי בינה וזהו ע"ד אחותי רעייתי דפי' אחותי מצד שרש נפש האלקית ישראל עלו במחשבה, ועמ"ש בפי' אחותי בלקו"ת ר"פ בהר ע"פ כי תבואו אל הארץ, וזהו כתמר יפרח, כהאי תמר דסליק דו"נ, ובמ"א פי' בזהר אתי מלבנון שהמלכות נק' אתי ע"ד הנה מקום אתי עו"ש פי' ממעונות אריות כו' שהם עשו וישמעאל ע"ד וזרח משעיר הופיע מהר פארן, הנז' בזהר בלק קצ"ב סע"א וע"ב, וכתב במק"מ שהם לא רצו לקבל התורה ונטל הקב"ה חלק מאורם ונתנו לישראל ומהם נתעטרה השכינה.

ז) **והנה** מש"ל בשם הרבות בשלח פכ"ג מטיט ולבנים לקחתיך י"ל ע"ד הנזכר בד"ה וארשתיך לי בלקו"ת פ' במדבר שיש ב' בחי' כלה הא' כלה נאה ע"ד כלתה נפשי לחצרות הוי' וזהו ענין הצדיקים שהולכים

כסדר מדרגא לדרגא, וצ״ל ששה חדשים בשמן המור כו׳ עד שאחר כך ובזה הנערה באה כו׳, אכן יש עוד כלה ואפילו חגרת כו׳ והיינו ע״י תשובה, וכמ״ש גבי אליהו עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים כו׳ שזהו ענין חגרת כו׳ וע״י התשובה בחילא יתיר אמרו כי הוי׳ הוא אלקים ב״פ כמ״ש בד״ה שובה ישראל והו״ע לבי ובשרי ירננו אל א־ל חי וזהו מטיט ולבנים לקחתיך שהיו משוקעים במ״ט שערי טומאה כנ״ל בפי׳ לבנים, וע״י ויצעקו בצר להם בחי׳ תשובה עשיתיך כלה כו׳ וזהו גם כן ענין אתי מלבנון לובן העליון שמלבין עוונותיהם ע״ד אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו׳.

ח) **עוד** י״ל אתי מלבנון חו״ב דתיקון שהי׳ שורה בבית המקדש אתי מלבנון מלכיות חו״ב דתהו שיתבררו כו׳ תשורי מראש אמנה כתר שלא שייך שם השגה רק אמונה ובחי׳ זו באה במתנה ודורון שלא ע״י אתערותא דלתתא וזהו תשורי, שניר עיין פ״ב דנדה יין השרוני ע״ד אוסרי לגפן, חרמון, כטל חרמון שיורד על הררי ציון תלים קל״ג.

ט) **זהר** פ׳ אחרי ע״ג א׳ גבי כי כלתו היא כלה ממש דכתיב אתי מלבנון כלה, בפ׳ האזינו דרצ״ז א׳ וכד מתברכא מהאי יסוד וינקא לכל אינון דלתתא אתקרו אם כההיא דלעילא (כמו בינה) וכדין קרינן לה קדש הקדשים (י״ל כשנעשית עתיק לבריאה שזהו ענין דינקא לכל אינון דלתתא נקראת קדש הקדשים וז״ס היכל קדה״ק דבריאה ע״ש באדר״ז דרצ״ו ע״ב, ויובן ענין זה ע״ד מ״ש בביאור כי אתה נרי בפירוש מלך יחיד חי העולמים) דבי׳ כלה דכתיב אתי מלבנון כלה מאי לבנון דא עדן (פי׳ אבא) דאתלבן מכל סטרין ועדן הוא ידוע לגבי חברייא עכ״ל, וא״כ לפי״ז י״ל אתי מלבנון מה ששרשה מחכמה דאצילות, אתי מלבנון פ״ב כשנעשית כתר חכמה בינה לבריאה, ועי״ז מבררת בי״ע, וזהו כענין ב׳ בחי׳, הא׳ יחיד חי העולמים מלך, הב׳ מלך יחיד כו׳, עיין ביאור כי אתה נרי.

ילקוט ח״א סג״ב סט״ג ריט״ב רנז״ד ח״ב נז״ד עה״ד קיז״ג של״ה קנ״ג ב׳ שי״ד ב׳ שכ״ד ב׳ ע״מ נז״א מ״ע רי״ד רכ״ט (יח) לוחות י״ז.

יוד) **ילקוט** פ׳ בא דס״ג ב׳ רמז ר״י סד״ה ומושב בני ישראל גלו לאדום שכינה עמהם שנאמר מי זה בא מאדום, וכשהם חוזרים שכינה חוזרת עמהם שנאמר ושב הוי׳ את שבותך אינו אומר אלא ושב הוי׳ אלקיך, ואומר אתי מלבנון כלה, וכי מלבנון היא באה והלא ללבנון היא עולה מה ת״ל אתי מלבנון אלא כבי׳ אני ואת עולים מלבנון עכ״ל, ועמ״ש ע״פ ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה בפי׳ איש וביתו באו.

יא) **פ׳ בשלח** סוף רמז ר״מ דס״ט ג׳ וכן אתה מוצא שאין הגליות מתכנסות אלא בשכר אמנה שנאמר אתי מלבנון כלה כו׳, תשורי מראש אמנה. פ׳ בהעלותך דרי״ט ב׳ רמז תשל״א כמש״ל ס״ג בשם המד״ר נשא פ״ז. וכ״ה עוד בילקוט ס״פ מסעי דרנ״ז ד׳ ומסיים וכן הוא אומר השוכן אתם בתוך טומאותם.

יב) **ח"ב** בישעי' נז"ד רמז שס"ו כמ"ש במד"ר ס"פ ואתחנן בעשרה מקומות נקראו ישראל כלה כו', בהושע רמז תקי"ט וארשתיך לי באמונה, אתה מוצא שאין הגליות מתכנסות אלא בזכות האמונה וכן הוא אומר אתי מלבנון כלה כו', תשורי מראש אמנה, בתלים רמז תתל"ח ולציון יאמר איש ואיש יולד בה הם עצמן דורונות למה"מ שנאמר תשורי מראש אמנה כו', למה דורון נק' תשורה דב"נ מסתכל בה מימר יאי הוא הנשלחה.

יג) **של"ה** פ' בשלח שי"ד ב' בענין האמונה תשורי מראש אמנה תתחיל לשורר מראש דהיינו מקדם אשר נעשה, וזהו לך מצד אמונה, ור"ל שיאמין דבורו של הקב"ה כאלו כבר נעשה, ר"פ תרומה שכ"ד ב' כמ"ש בילקוט ס"פ מסעי כנ"ל, מ"ע ססי' רכ"ט ענין ואראה את ההר הטוב הזה והלבנון, אתי מלבנון כלה ראש אמנה פי' במא"א כתר כי ע"ס נק' רזא דמהימנותא והכתר שרש וראש לכל הע"ס ע"כ נק' ראש אמנה.

שיר ד' יו"ד.

מה יפו דודיך אחותי כלה, הנה בגמרא פ"ב דעכומ"ז במשנה דכ"ט ע"ב אמר לו ר' יהושע ישמעאל אחי היאך אתה קורא כי טובים דודיך (לשון זכר) מיין, או כי טובים דודייך (לשון נקבה והכי קאמרה כנסת ישראל ישקני הקב"ה מנשיקות פיהו כי כך אמר לי טובים דודיך מיין) אמר לו כי טובים דודיך (ר"ל לשון נקבה) אמר לו אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו (שהוא לשון זכר) לריח שמניך טובים (וגו' עלמות אהבוך לא שייך למימר לנקבה עכ"ל המשנה עם פירוש רש"י) אם כן בפסוק זה שנאמר מה יפו דודיך לשון נקבה היינו שהקב"ה אומר כן לכנסת ישראל ולכן כמו שכנסת ישראל אומרת להקב"ה כי טובים דודיך (לשון זכר) מיין לריח שמניך טובים, כמו כן ממש משיבה הקב"ה מה טובו דודיך (לשון נקבה) מיין וריח שמניך מכל בשמים, ויש להבין מהו דודיך לשון זכר ודודיך לשון נקבה ומהו לריח שמניך ומהו וריח שמניך דכנסת ישראל, והנה בגמרא שם דל"ה ע"א פי' כי טובים דודיך לשון זכר היינו ערבים עלי דברי סופרים שהם נקראים דברי דודיך יותר מיינה של תורה, ובמדרש שיר השירים על פסוק כי טובים דודיך, פי' המ"כ שהחכמים נקראו דודים וריעים להקב"ה ע"כ דברי סופרים נקראו דברי דודיך, והגירסא שם דודיך לשון זכר ביו"ד א' היינו דודיך כנ"ל וכשהוא לשון נקבה הוא בשני יודי"ן דודייך ועיין מזה בתוי"ט, ואפשר לומר כי דברי התנאים שהם אתנים נק' דודיך לשון זכר כי איתן לשון זכר, ודברי האמוראים נק' דודיך לשון נקבה כי הם עלמות כמ"ש ע"פ ששים המה מלכות כו'. והנה דודיך ודודייך פי' התרגום לשון חבה והיינו כמ"ש אהבתי אתכם אמר הוי', וזהו ענין דודיך ובחי' חתן חות דרגא ההמשכה מאוא"ס להיות אהבתי אתכם אמר הוי', ולפמ"ש בזח"ג פ' ואתחנן דרס"ז, השם הוי' הוא בחי' אהבה כי חו"ב שהם י"ה תרין ריעין דלא מתפרדין וכן ו"ה נק' דודים וא"כ המשכת שם הוי' שנמשך מאור א"ס והוא המשכת הקו זהו עצמו ענין

אהבתי אתכם אמר הוי׳, וברבות וישלח פ׳ פ׳ בשלשה לשונות של חיבה חבב הקב״ה את ישראל.

ענין ב״פ דודיך הנזכר כאן י״ל למס״נ באחד ובכל נפשך שהן שכינתא עילאה ושכינתא תתאה כמ״ש בלקו״ת בד״ה שיר השירים.

שיר השירים ד׳ י״א.

נפת תטפנה כו׳, וריח שלמתיך כריח לבנון, פ״ב דחגיגה יג״א יר״ק אותיות א׳ ב׳ צ״ח הכנעה א׳ רבות בא פי״ז קל״ד ב׳, בשלח ר״פ כ״ג קלט״ד, ס״פ ואתחנן רצ״א ד׳, ס״פ כי תבוא רצט״א וקרוב לתחילת פ׳ הנ״ל רצ״ח א׳, בשיר השירים רבה כו״א כז״א ב׳, ע״פ זה של״ה רו״ב רז״א תי״ב, בחיי ג״א סו״ג סט״ג קעח״ד רע״ב.

פרק ב׳ דחגיגה יג״א דבש וחלב תחת לשונך דברים המתוקים מדבש וחלב יהי׳ תחת לשונך פי׳ תחת לשונך היינו שיהי׳ צפונים ומוסתרים בתוך דבריו ולא שיבאר אותם בגילוי כי על זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד, ויש מפרשים שזהו כמו גילוי עריות שיחוד העליון אין לגלותו, וזהו סמוכות הדינים שבמשנה אין דורשין בעריות בשלשה כו׳ ולא במרכבה ביחיד כו׳ וכנזכר מזה בסידור בביאור ענין ברכת הזימון,

ביר״ק אותיות א׳ ב׳ צ״ח, אחד עשר פסוקים מתחילין בנו״ן ומסיימים בנו״ן להכניע י״א קליפות י״א סממני קטרת, אחד עשר כוכבים משתחוין לי, וכ״כ בערך הכנעה וז״ל סוד אחד עשר כוכבים משתחוים לי דע כי עי״ז יש כח להכניע י״א אלופים דעשו כו׳ עכ״ל, והיינו כי י״א קליפין הנ״ל שרשם ממה שנפל בשבירת הכלים בעולם התהו ויוסף הי׳ מבחי׳ שלמעלה מהשבירה והתיקון כי הוא מלך הדר כו׳ והנה פסוק נופת תטופנה מתחיל בנו״ן ומסיים בנו״ן, ובשל״ה דר״ו ע״ב במסכת תענית שלו האריך בזה כי ארז״ל מפני מה לא נאמר נ׳ באשרי כו׳, נפלה כו׳ והנה אחר זה יתעלו יותר, וזהו שההתחלה בנו״ן כפופה רומז למלכות עולם שירה חדשה הנקבה ונו״ן פשוטה שיר חדש לתפארת כו׳ לפני שמש ינון שמו עכ״ל ולפע״ד כי נו״ן פשוטה הוא יובל שער החמשים דבינה שהיא בחי׳ כתר ועלי׳ זו היא ע״י הגלות הכנעת י״א קליפין הנ״ל כי ע״י אתכפי׳ סט״א אסתלק יקרא דקודב״ה כו׳ ודר״ז ע״א כתב וז״ל נופת תטופנה כו׳ עמוד התפילה להיותן השפתים נאים ישקני מנשיקות פיהו מעוררים אהבה שלמעלה כמשוש חתן לכלה ודבש וחלב רומז לנסתרות כדאיתא בחגיגה ויהא מעוטף בציצית ותפילין, ותפילין פשיטא כי הוא מ״ע ולא הוצרך רק להזכיר ציצית שישתדל טלית בת ארבע כנפות בשעת תפלה, וזהו וריח שלמותיך כריח לבנון כמ״ש הבחיי בהקדמה ע״ש עכ״ל.

דף ת״י ע״ב הביא מ״ש הרמב״ם בהקדמתו לפי׳ המשניות דבש וחלב תחת לשונך ופרשו ע״ה ואמרו שענין דבר זה שהחכמות המתוקות שהנפש תנעם בהם כמו שינעם החך בדבש וחלב (עיין בתו״א בד״ה חכלילי עינים מיין)

צריכים להסתירם ולא שידובר בהם ואל יעלו על שפת לשון בשום פנים, וזהו שאמר תחת לשונך כו' עכ"ל ובהקדמה למ"נ פי' הרמב"ם פסוק תפוחי זהב במשכיות כסף שהדבר שהוא בעל שני פנים נגלה ונסתר צריך שיהיו נגלהו טוב ככסף וצריך שיהי' תוכו טוב מנגלהו עד שיהי' תוכו בערך אל גילויו כזהב אצל הכסף עכ"ל, וזהו נופת תטופנה שפתותיך כלה, ר"ל גם חלק הנגלה שהוא מה שתטופנה שפתיך שהוא גילוי כמ"ש לא חטא איוב בשפתיו וכתיב לבטא בשפתים ויקרא ה' ד' בורא ניב שפתים ישעי' נ"ז י"ט, וכתיב אדנ"י שפתי תפתח שהוא מתוק כנופת צופים, אך הפנימיות מה שתחת לשונך, זהו דבש וחלב והוא כמ"ש ומתוקים מדבש ונופת צופים, והיינו עפמ"ש הבחיי ר"פ בראשית שהדבש עדיף מהנופת כי הנופת הוא הדבש כשמעורב עדיין עם הפסולת דהיינו השעוה, אבל הדבש הוא הנקי מאין פסולת וסיג, וכמו כן הנגלות שבתורה נתלבשו לברר עץ הדעת טוב ורע ולכן נק' תורה שבעל פה אילנא דטוב ורע ר"ל שנתלבשה לברר קליפת נוגה כמ"ש באגרת הקודש בד"ה והמשכילים יזהירו, וכן הקושיא היא הסתר שמסתיר על האמתית כו' ואף על פי כן נופת תטופנה כי ערבים עלי דברי סופרים דהיינו שפתותיך כלה בחי' תורה שבעל פה יותר מיינה של תורה וכמ"ש כי טובים דודיך מיין כו' אמנם פנימיות התורה נקרא דבש וחלב והם תחת לשונך כי הם נמשכים ג"כ דוקא ע"י תורה שבעל פה ולכן ארץ ישראל שהיא תורה שבעל פה נק' ארץ זבת חלב ודבש כמ"ש בתו"א ח"ב* פ' תבוא בד"ה היום הזה הוי' אלקיך מצוך כו' ע"ש, וריח שלמותיך היינו מעשה המצות שמהם נעשו לבושים לנפש ונק' ריח כמ"ש וירח את ריח בגדיו וכמ"ש בד"ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו, ונק' ריח שלמותיך כי עיקר ביאור המצות איך ומה לעשותם זהו ע"י תורה שבעל פה ועמ"ש ע"פ אריתי מורי עם בשמי בד"ה באתי לגני.

נופת תטופנה כו' ברבות בשלח פכ"ג ע"פ אז ישיר משה הדא הוא דכתיב נופת תטופנה כו' נראה שהוא ע"ד לאתבא צדיקיי' בתיובתא והנה מה שסרח באמרו ומאז באתי כו' י"ל לפרש כי אז פי' הבחיי בפ' בשלח ע"פ אז ישיר נקלס לאחד שהוא למעלה משבעה רקיעים ושבעה רקיעים כוללים כל עשר ספירות כי היכל השביעי כולל ג' ראשונות וא"כ יש לומר בחי' זו במלכות דאצילות שנעשית עתיק לבריאה והיא א' על ז' היכלות דבריאה ועיין בזח"ג פנחס דרכ"ו ובת"ז תקון יו"ד, וע"ז אמר משה ומאז באתי כו' והצל לא הצלת, כי נגד בחי' זו יש לעומת זה בהיכלות הקליפות, אבל באמת יציאת מצרים הי' ע"י מלכות דא"ס כמאמר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וקריעת ים סוף בעתיקא תליא, וזהו פי' אז ישיר הארת עתיק דאצילות בז' דהיינו מלכות דאצילות וזהו שתיקון משה ע"י אז ישיר כו'.

בתו"א ח"ב: הכוונה ללקו"ת. ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר — נדפס במפתחות לתו"א וללקו"ת.

ב) **ברבות** בשיר השירים פי' נופת תטופנה על הנבואה, והיינו כי הנבואה באה מלמעלה מן החכמה אם כן היא מבחי' עתיק תענוג העליון כי השכל מתהווה מתענוג וזה השכל שבלמעלה מהשכל נמשך ממוחא סתימאה, והנה חכם עדיף מנביא בחי' ודברי אשר שמתי בפיך נק' ג"כ נופת כו', עו"ש הקורא מקרא בעינוגו וניגונו, כי טעמי תורה הם אותיות התענוג נק' נופת, גם י"ל בחי' זו על התפלה ע"ד קושר כתרים לקונו מתפילותיהם, וא"ש שפתותיך כלה ע"י שהתפלה בבחי' כלתה נפשי.

ג) **רבות** בא פי"ז קרוב לר"פ קל"ד ב' ויש בה ריח וריח שלמותיך כו' וכ"ה ס"פ כי תבוא בענין שמלתך לא בלתה, בנאות דשאים של באר, וריח שלמותיך היינו לבושים הנעשים מהמצות שהם ריח בגדיו והם מריח באר מים חיים בכל מאדך כו', וברבות בשיר השירים ריח גן עדן כו', רבות ס"פ ואתחנן ור"פ תבא, בחיי ג"א סו"ג סט"ג קעח"ד רז"ב של"ה רו"ב רז"א תי"ב.

ד) **בחיי** ר"פ בראשית ד"ג ע"א כלה קאי על התורה א"ת מורשה אלא מאורסה, נופת כולל הדבש עם השעוה והתורה מבדלת הדבש וז"ש דבש וחלב כו', אין בהם סיג תחת לשונך פנימי' התורה, וריח זכרון הדבר שלמותיך ציצית לבנון ל"ב נתיבות חכמה כו'.

ה) **בחיי** ר"פ שמות נפתלי ע"ש נופת תטופנה וברבות שם ע"ש ומתוקים מדבש ונופת צופים, וא"כ יש להעיר ממ"ש בזח"א ויחי דרמ"ו ע"ב ע"פ נפתלי אילה שלוחה דאשתלח מאתר עמיקא עילאה מבחי' כתר הנותן אמרי שפר, וברבות ויחי ס"פ צ"ט ע"ש פירות גינוסר שממהרים פירותיהם, והיינו כמ"ש בענין ויגמול שקדים לשון שוקד ומהירות ע"י שנמשכים מחסד עילאה, אמרי שפר ע"ש שבע רצון כו' ויש להעיר מענין יערי עם דבשי יוצר אור עם ק"ש שק"ש נק' דבשי, וזהו ענין פירות מתוקים ועי"ז ממשיכים רצון ממלך מלכי המלכים הקב"ה, במא"א מ' ססעי' כ"ג מן טעמו כדבש כי נמשך ממ"ן דמנצפ"ך.

שיר ד' י"ב.

גן נעול אחותי כלה (נעול להעיר מענין יפו פעמיך בנעלים בשה"ש רבה אתם נועלים לפני בחג ואני נועל לפניכם בפסח, נעילה דיוהכ"פ עמ"ש בברכת שעשה לי כל צרכי וזהו ב"פ נעול, גן נעול, גל נעול), גל נעול מעין חתום, נזכר הפסוק בגמרא פ"ח דיומא דע"ה א', רבות בא פט"ו דקל"א ע"ב, בשלח פ"כ דקל"ז א' פקודי ר"פ נ"ב במדבר פ"ב דרי"ד ע"ג, נשא פ"ט דר"ל ע"ב, אמור פל"ב, דר"ב ע"ד ס"פ בלק דרע"ט ע"ד, שה"ש רבה בפסוק מה יפו דודיך דכ"ו ע"ד, ע"פ גן נעול כ"ז ג' זח"א בראשית ל"ב ב' וביארו בסה"מ סי' קכ"ב דס"א ע"א, זהר פ' נח דס"ג סע"א וע"ש בזהרי חמה, זהר ויחי דרמ"ט ע"ב, זח"א בהשמטות סי' כ"ט בד"ה והארץ היתה תהו דף י"ג ע"א פ' שמות ד' ד' סע"א וביארו

בעה"ק ח"ב ס"פ י"ח והובא בשל"ה דט"ז ע"א, זהר פ' אחרי דס"ו ע"ב ס"פ האזינו דרצ"ח ע"ב ת"ז תקון י"ט דל"ז ע"ד דל"ח א"ב, תקון כ"ז דף ע"א ב', תקון כ"ט ע"ה ב' תחלת תקון למ"ד דע"ו א' ת"ח תקון א' קל"ז א', בפרדס ערך גל נעול, בחיי פ' בראשית ע"פ לעבדה ולשמרה י"ב ד' פ' פקודי קכ"ט א' ע"פ הוקם המשכן, והנה בת"ז תקון י"ט פי' שהשכינה נקראת גן ע"ש שכלולה מג"ן סדרים דאורייתא, וזהו ענין גן נעול כו', ויש לפרש זה על תורה שבעל פה שנקר' כלה מפני שמקבלת הכל מתורה שבכתב כן פי' אדמו"ר נ"ע בד"ה כמשוש חתן על כלה ויצא* תקס"ח והיינו שתורה שבעל פה אין בה כ"א פי' על תורה שבכתב לכן תורה שבכתב נק' חתן ותורה שבעל פה נק' כלה, וזהו שנקראת גן שהיא מקבלת מגן סדרים דתורה שבכתב, גם יש לפרש זה על השכינה מקור נש"י כי הנה ס"ר נשמות כלליים שרשן מס"ר אותיות התורה, וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה את שבתותי תשמרו פ"א, והנה האותיות מקבלים מבחי' חו"ב וזהו ונהר יוצא מעדן להשקות את הג"ן סדרים דאורייתא שהם אותיות התורה אשר נהר הוא הבינה שהוא יוצא מעדן חכמה עילאה להשקות האותיות, וכמו עד"מ מבשרי אחזה באדם אותיות הדבור מקורן ושרשן מהחכמה כמ"ש באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם שזהו ענין אבא יסד ברתא, וגם אח"כ האותיות מקבלים מהשכל שנמשך משם לאותיות המחשבה ומשם לאותיות הדבור והגם שבשכל אינו נראה ונרגש בחי' אותיות כלל עכ"ז נמשך ונתהוה משם למטה בחי' אותיות, והנה עדן הוא חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא, וזהו בעדן מקדם הוא תענוג העליון ומשם נמשך הנהר להשקות כו', וזה ממשיכים ע"י העסק בתורה לשמה לשם התורה היינו ע"י העיון בתורה למצוא אור החכמה המלובש בהאותיות התורה איש לפי ערכו הרי עי"ז ממשיך בחי' ונהר יוצא כו' כמ"ש מזה בביאור על פסוק באתי לגני ספ"א שזהו ענין המשכת יסוד אבא בהאותיות כו' ועל ידי זה ממשיכים ג"כ תוספות אור בג"ע ממש, כי הנה מצד עצם הג"ע הרי ארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב שהוא הארה והמשכה כל שהוא כמו היו"ד נקודה אחת, וע"י הנהר הנמשך מעדן נתהוה כל האותיות בג"ע, ממקור האותיות ומקור נש"י ששרשן מחכמה עילאה אבא יסד ברתא כנ"ל, וזהו שכנ"י נק' כלה לשון כלתה נפשי, כי מחמת שהנשמות שרשן מאותיות התורה והאותיות שרשן מבחי' עדן לכן תשוקת כל א' מישראל ליכלל באחד וחפצו ורצונו להיות ואהבת את הוי' אלקיך כו', וזהו ענין לסוסתי ברכבי כו' כי סוסים היינו אותיות כמ"ש כי תרכב על סוסיך ולפי שנשמות ישראל שרשן מאותיות התורה ע"כ נמשלו לסוסתי כו', וכמ"ש בתורה אור פ' בשלח בדבור המתחיל לסוסתי בענין סוסין נוקבין. והנה בחי' ונהר יוצא מעדן זהו בחי' חתן, כי נהר היינו יסוד ז"א ויסוד אבא כו' וכמ"ש כנהר שלום והיא התורה שנאמר וכל נתיבותי' שלום ותורה נק' חתן, ועמ"ש ע"פ במלך שלמה שהשלום שלו בד"ה שיר השירים אשר לשלמה. ועמ"ש בד"ה ואלה שמות בנ"י בענין ואיתנים מוסדי ארץ,

---

בר"ה . . ויצא : נדפס במאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ ז"ל (ע' סג).

איתנים אותיות תנאים שע"י שהם מתחלה איתנים ע"ד משכיל לאיתן הם מוסדי ארץ תורה שבעל פה שג"כ נק' כלה שמקבלת מתורה שבכתב והממשיכים המשכה זו הם נש"י, ועמ"ש מזה בד"ה תורה צוה לנו משה בלקו"ת פ' הברכה.

קיצור. שכינה גן סדרים דאורייתא כי ס' ריבוא נשמות הם ס' ריבוא אותיות התורה ולכן כלה כלתה נפשי לשרשן לבחי' עדן וחתן הוא ונהר יוצא מעדן להשקות גם תורה שבעל פה נק' כלה.

ב) **ולכן** ע"י שנש"י הם בבחי' כלתה נפשי עי"ז מתעלות אותיות התורה לשרשן, ועמ"ש בד"ה מזוזה מימין ועי' בזהר ויצא דקנ"ה סע"ב ע"פ לכן ישכב עמך י"ש כ"ב, י"ש דא איהו עלמא עילאה היינו בינה, להנחיל אוהבי יש כ"ב נקודה עילאה דאעיל כל כ"ב אתוון, והוא אבא שממנו שורש צורת כ"ב אותיות כמ"ש באג"ה בד"ה ויעש דוד שם וא"כ פי' ישכב י"ל המשכת יש תענוג עליון דעוה"ב תוך כ"ב אתוון והיינו ישכב כו' הוא, ועי' זהר תרומה דקמ"ו סע"ב מאן ישקני ההוא דסתים כו', וזהו למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלקי לעולם אודך, אין כבוד אלא תורה (מה גם כי כבוד גימ' ל"ב נתיבות, ול"ב נתיבות הם כ"ב אותיות עם עשר ספירות) ס"ר אותיות התורה שבכדי שיהי' יזמרך כבוד ולא ידום ויתעלו למקורן ושורשן עדן העליון לכן ה' אלקי לעולם אודך כי ע"י שישראל יש להן בחי' כלתה נפשי עי"ז נתעלים ג"כ אותיות התורה למקורן ושרשן (ואפ"ל כי שרש ומקור האותיות מהרשימו הנשאר מהצמצום ומק"פ כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו בהביאור, והנה בהאותיות אין מאיר גילוי אור א"ס ממש רק ע"ד רשימו ושיאיר בהן תוס' אור זהו עלייתן, והיינו ע"י כלתה נפשי, והיינו המשכת הקו בהרשימו וגם תוס' אור בהקו וחוט וכמ"ש בזהר הרקיע פ' בראשית ד' ט"ו על המאמר שם בריש הורמנתא דמלכא כו' בוצינא דקרדוניתא פי' נר חזק כו' קו ומדה כו' וזאת הבוצינא נתלבשה תוך א"ק כי א"ק הלביש הרשימו שהניח הא"ס כו' וזו היסוד דמל' דא"ס נק' בוצינא דקרדוניתא כו' כי יסוד דנוק' נק' נר לצוק בתוכה שמן טוב כו' חוט הא"ס היורד בתוכה כו' מת"ת הנעלם דרך חוט ליסוד ומשם למקום הפנוי שהוא כלי המקבל עכ"ל, נמצא זהו ענין המשכת הקו תוך אותיות הרשימו זהו ענין יחוד חתן וכלה כו' וזהו ענין ישכב י"ש כ"ב כנ"ל ואפ"ל ג"כ שזהו ענין מ"ש בע"ח יחוד מ"ה וב"ן דעתיק מיני' ובי' כו'), וגם בהפך שמאין נמצא בישראל בחינה זו שיוכלו לעלות ממטה למעלה להיות לעולם אודך הוא ע"י יזמרך כבוד אותיות התורה ולא ידום מתעלות למקורן ושרשן כנ"ל לכן יוכלו גם ישראל להיות לעולם אודך ולעלות בעילוי מעלה מעלה דהא בהא תליא (ועמ"ש * מזה בלקו"ת ע"פ שיר השירים בדרוש השני, בענין התהללו בשם קדשו, ובזהר בראשית דל"ט ע"ב ע"פ הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע דהא כדין משבח ומהדר כד"א למען יזמרך כבוד, ופי' כדין היינו כשמתגלים בו ו"ק דז"א

* ועמ"ש: בכתי"י הושמט סוף המוסגר בחצע"ג.

שזהו הנצנים נראו בארץ, ובמא"א אות נ' סעיף כ"ה נצנים נק' ה"ן דז"א הנמשכים מצד הבינה ארץ החיים עכ"ל, וענין ה"ן דז"א היינו נו"ה דז"א, ובפרדס ערך נצנים שהם חג"ת כשהם בחו"ב כו', וא"כ פי' נראו בארץ היינו כשהמל' מקבלת ממדות דאו"א עצמן כמ"ש בד"ה והי' מדי חדש שזהו ענין ר"ה, עוד מענין למען יזמרך כבוד בזהר פ' נח דע"א ב' דהיינו ע"י שירת החיות שעי"ז מרוממים המל' כמ"ש בד"ה כי אתה נרי בענין ארוממך אלקי המלך, והנה בגמ' נז' מענין למען יזמרך כבוד פ"ק דמגילה דף ד' סע"א שהוכיחו מפסוק זה שחיב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום, למען יזמרך היינו ביום, ולא ידום היינו בלילה, ע"ד ולילה ולא דומי' לי, ובמס"ס פי"ד, והוא ע"ד והגית בו יומם ולילה, ופי' בזהר בשלח דמ"ו ע"א משום דלית יומם בלא לילה ולאו איהו שלים אלא דא עם דא, ופי' הרמ"ז כמ"ש הטבעיים שאלמלא השמש בא בערב לא הי' אפשר לעולם להתקיים מרוב חומו וכן א"א לחסדים בלי גבורות כי לא יוכל העולם לקבל רוב החסדים וריבוי השפע עכ"ל, ועמ"ש בד"ה אנכי מגן לך בת"א פ' לך, אך העיקר בפי' דלית יומם בלא לילה ע"ד מ"ש סד"ה וידעת היום ובד"ה רני ושמחי בפי' רננא ברמשא ושמחה בצפרא, א"כ לפ"ז למדנו פי' למען יזמרך כבוד ולא ידום שיהי' ע"ד רננא ושמחה רצוא ושוב, וברבות אמור ס"פ כ"ח פי' למען יזמרך כבוד ולא ידום קאי על ק"ש וכו' המ"כ דפי' ולא ידום היינו לא יפסוק כמו שמש בגבעון דום, ולפ"ז י"ל למען יזמרך קאי על ק"ש של שחרית ולא ידום ק"ש של ערבית, ובגמ' דמנחות פי"א שזה נק' לא ימוש מפיך כו' ועיין מ"ש בד"ה ושמתי כדכד דהיינו בשכמל"ו שחרית וערבית מלמעלה למטה ומלמטה למעלה ואפ"ל כי תיקון הכבוד הוא בב' אופנים כשני הפירושים דארוממך אלקי המלך בד"ה כי אתה נרי ע"ש ע"כ צ"ל ק"ש שחרית וערבית.

קיצור. ענין למען יזמרך כבוד אותיות התורה יתעלו לשרשן, כבוד ל"ב נתיבות, ישכב י"ש כ"ב, הוא ע"י לעולם אודך, וענין יזמרך ולא ידום יום ולילה, עת הזמיר, וענין יחוד הקו והרשימו, יסוד ומלכות הנעלמים.

ג) **ועמ"ש** ע"פ כי על כל כבוד חופה שיש כבוד עילאה חתן וכבוד תתאה כלה, וזהו אשת חן תתמוך כבוד, ובפב"ת דזבחים קט"ז שירה נק' כבוד שנאמר ובהיכלו כולו אומר כבוד, ובבחיי ס"פ תולדות כי הנפש נק' כבוד לפי שהיא חצובה מכסא הכבוד ושרשה שהיא עתידה לשוב שם הוא כסא הכבוד וזהו למען יזמרך כבוד ולא ידום, וזהו כבוד ה' יאספך כו' ובפ' כי תשא כ' וידוע כי הלוחות הי' של סנפירון ולוקחו מכסא הכבוד וכן מצינו בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא כו' ומפני שהלוחות לוקחו מכסא הכבוד נק' התורה כבוד שנאמר כבוד חכמים ינחלו. וכן הנפש השכלית שרשה בכסה"כ ונקראת כבוד שנאמר למען יזמרך כבוד, ונפשו של אדם המתעסק בתורה זוכה לשוב לשרשה שנאמר תורת ה' תמימה משיבת נפש כו' עכ"ל, וענין כסה"כ ע' בע"ח שער כסה"כ, ובמא"א אות כ' סכ"ב כסא נק' היכל קדה"ק דבריאה כסא למלכות דאצילות הנק'

כבוד, ובפרדס ערך כסא שלפעמים הבינה נק' כסא והיינו שהיא כסא לבחי' כבוד עליון כתר שהוא מלכות דא"ס שעז"נ הראני נא את כבודך, ובינה נק' ג"כ קדה"ק, והלוחות חרות אותיות החקיקה שרשן מהכתר גליף גליפו בטהירו עילאה ומשם שרש הנשמות גם כן כמ"ש בד"ה אם בחוקותי ובביאור ע"פ זאת חוקת התורה ועז"נ ג"כ למען יזמרך כבוד כנ"ל בענין הרשימו שהניח הא"ס שזהו ענין אותיות החקיקה שרש התורה כו'.

קיצור. כי על כל כבוד ובהיכלו כולו אומר כבוד. הנפש חצובה מכסא הכבוד וכן הלוחות, כסה"כ היכל קה"ק דבריאה וכן באצילות, והלוחות חקיקה גליף גליפו בטה"ע ע"ד הרשימו, וענין גן יש להעיר ממ"ש בזהר ר"פ נח וגנתא נייחא ביה ועמ"ש מזה ברשימה על פסוק גן נעול ומ"ש בד"ה והבריח התיכון בענין ישבעו עצי ה', גם ג"ן שם ב"ן עם אלף ע"ד אבן כו' היתה לראש פינה על ידי בירור ב"ן עולה בס"ג.

ד) **והנה** ענין גן נעול פי' בתרגום כמו שג"ע נעול כו' כך הם נשי ישראל אוגדות פתחיהן ובנפש ע"ד קדשנו במצותיו כו' ואבדיל אתכם בד"ה טוב לחסות (השני) והנה גן תענוג וגן נעול שאין התענוג רק באלקות ועמך לא חפצתי, ובמא"א בי"ת מ"ד בתולה נק' המלכות כי מעיינה סתום בחותם הבינה, בתולות ריעותיה הם ההיכלות, וע' ברבות פקודי ר"פ נ"ב, עו"ש במא"א בתולים הם הג"ר דנוק' כו' ובהם כריית הבאר, ונת' במ"א מענין הנז' בזהר ס"פ פנחס דרנ"ח ע"ב ע"פ והקרבתם עולה אשה, מלכא טעם בתולא טעים ועמ"ש מענין עולה בד"ה האזינו השמים ובד"ה והקרבתם עולה אשה, וברבקה נאמר והנערה טובת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העיינה ותמלא כדה ותעל פ' חיי כ"ד ט"ז וענין טובת מראה מאד פי' בלקו"ת בשה"ש סד"ה קול דודי מאד בלי גבול, והיינו כי יפת מראה בינה עילאה במא"א יוד ססעי' י"ב, ואדמו"ר נ"ע פי' שהוא רעו"ד כי בינה לבא מזבח הפנימי פנימיות הלב כמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששון, וא"כ מאד היינו התגלות עתיק בבינה וה"ע אהבה בתענוגים בד"ה חכלילי עינים מיין, וענין בתולה ואיש לא ידעה פי' בזהר חוקת דק"פ ע"ב שלא קרב אליה הקליפה, והיינו איש זר בא נחש על חוה משא"כ בשרה כנז' בזהר ר"פ חיי קכ"ב ב' וזהו ענין ואיש לא ידעה וע' בזהר ר"פ תצא דרע"ו א', ועמ"ש עפ"י הזהר חקת הנ"ל ענין כן דרך אשה מנאפת כו' שזהו ענין בא נחש כו' והוא כשמקבלת מגבורות קשות יש יניקה לנחש כו' במא"א נ' י"ד נאף הוא סמאל גימ' אחת כי הוא נאף אשה חסר לב דפתי לאתתא לנטלא נהורא והטיל זוהמא בחוה עכ"ל וע' בזהר ויקהל דף ר"ג, וענין הגבורות ע"ד כעס טורף נפשו כו' ועמ"ש בד"ה לא תהי' משכלה בענין כוס של ברכה שצ"ל מודח מכל תאוות גשמי' וזהו ענין בתולה ואיש לא ידעה ואזי יוכל להיות רעו"ד יסוד דנוק' ציון התקשרות ע"ד ותתפלל חנה על ה' ע"ש, ועיין מענין פסוק והנערה טובת מראה מאד פ"ו דיבמות ס"א ב' ירושלמי פ"ק דכתובות, ירק איש ה' באר ב' נס ז' נערה ב', מס"ס פכ"א רבות ס"ו ג' פרשה סמך בחיי לד"ד.

קיצור. ענין נעול בתולה, בתולים ג"ר, עולה, ועמד לא חפצתי, טובת מראה בינה רעו"ד פנימית הלב, מאד אהבה בתענוגים התגלות עתיק בבינה, והיינו ע"י בתולה כנ"ל, ואיש זר כעס לא ידעה, כוס של ברכה הדחה, וע"י רעו"ד ותתפלל חנה על הוי'.

ה) **והנה** בת"ז תקון י"ט דל"ז פי' גן נעול ע"ד שער חצר הפנימית הפונה קדים יהי' סגור ששת ימי המעשה, ושזהו ענין מ"ם סתומה כי היא אות בי"ת וע"י ו' נעשית מ"ם סתומה כו' עי"ש, והיינו כי בג"ע נאמר גן בעדן מקדם א"כ הוא ענין חצר הפנימית הפונה קדים, ולכן גן נעול ע"ד יהי' סגור כו', סגור המסך שבין אצילות לבריאה ושרשו מהכתר בד"ה השמים החדשים זהר בראשית כ"ח ויסגר בשר לעומת המסגרת יהי' סגור בינה כתר דז"א משם נמשך החשמל בת"א פ' לך, או יהי' סגור התענוג נעלם בתוך השכל והמדות בימי המעשה ובשבת יפתח ויתגלה ונהר יוצא כו' והפרסא עד הגל צדיקים נדמה להם כהר בלקו"ת בד"ה הסבי עיניך וא"כ גן נעול ע"י שס"ה ל"ת לשמרה כו' כי ל"ת נמשכין מהכתר י"ה ומשם הפרסא כו', גל עד הגל פרסא בין אצילות לא"ק שלא יעבור לבן הגל נשמות רחב"ד מלמעלה מהפרסא והכלה היא גל נעול מעין חתום יסוד שבע"ס הגנוזות כנ"ל בענין הקו וזהו כמים הפנים לפנים ומים תורה שבעל פה היא גל מעין, כי ענין ל"ת להרחיק הרע שלא יקרב זר א"כ זהו עצמו ענין המסך וכן נעל שלא יהי' הקוצים עוקצים לרגל, ולכן לפעמים איתא מ"ע בז"א ול"ת במלכות ולפעמים ל"ת באו"א אלא כי ל"ת במלכות המסך חשמל ושרשו למעלה מז"א היינו מאו"א ובכס"מ דקי"ד וז"ל להיות כי המחשבה הוא באבא לכן מל"ת שאין בהם קום עשה זולתי סור מרע במחשבה בלבד הם תלוים בשם י"ה באו"א האמנם זו"ן שהם עולם המעשה מששת ימי בראשית (הנק' ששת ימי המעשה) לכן תלוי בהם מ"ע ואעפי"כ כו' ונמנע ולא עשאה כו' עכ"ל ועפי"ז י"ל שער חצר הפנימית הסגור ששת ימי המעשה זהו מל"ת שהם למעלה מימי המעשה כו' ובמא"א אלף סעיף קע"ג אבי"ע הם הד' עולמות נק' מחשבה רצון קול דבור כי המחשבה מתפשטת באיברים וא"צ לדבר וכן האצילות איהי וגרמוהי חד עכ"ל וע' מענין מחשבה בביאור ע"פ יונתי בד"ה כי לא מחשבותי מחשבותיכם ובד"ה למנצח על השמינית מחשבה שלמעלה מהרצון והנה מחשבה עילאה שולטת על הכל וע' בד"ה עבדים היינו בלקו"ת ולכן ע"י קיום ל"ת שהמחשבה שולטת על המעשה שנמנע ואינו עושה ממשיך מח' עילאה הנ"ל, בחי' כי לא מחשבותי וזהו שרש הפרסא המרחיק כו' וזהו גן נעול שמה שהוא נעול זהו ע"י קיום מל"ת ואבדיל אתכם כו' ע"ד רקיע המבדיל בין מים למים כו' וע"ד ויבדל בין האור ובין החושך, וזהו שער החצר כו' סגור יהי' ששת ימי המעשה פי' האור של הל"ת שהוא בחי' י"ה אינו מתגלה בימי המעשה שהם בחי' ו"ה וביום השבת יפתח כי אז עליית זו"נ במקום או"א א"כ אזי ו"ה הם במדריגת י"ה וע"ד והי' מספר כו' אשר לא יספר כו' ע"ש בהביאור פ"ד שזהו ענין ביום ההוא יהי' כו' ובחי' זו מאיר בשבת כי אז מקבל העולם חיות מהמחשבה ולא מהדיבור כו', ועיין בר"ח

שעה"ק פ"א קדושת המחשבה שהיא שרש לכל הקדושות והיא אחרית לכולם כמשי"ת עכ"ל, ובפ"ד פי' כי המחשבה זהו ענין נשמה והיא בריאה שבתוכו אצילות ובכללות העולמות אצילות ובריאה היינו חו"ב י"ה, וזה יתבאר מענין מל"ת שגבוהים ממ"ע והם תלוים במחשבה כמ"כ המחשבה שורש לכל הקדושות ועמ"ש בענין כי ביום הזה יכפר מענין מחדומ"ע, והנה נמצא ענין גן נעול שלמעלה נמשך ע"י שלמטה כנ"י היא גן נעול שנפרד ונבדל ממנה יניקת החיצונים וזהו ע"י וגלחה את ראשה מותרי מוחין ועשתה את צפרניה מותרי המדות כו' ויש אתכפיא אתהפכא כו', אך הכח הזה בהנשמה שתהי' גן נעול זהו ע"י ג"ן סדרים דאורייתא וכמ"ש ברבות בא פט"ו קלא"ד כל הימים שאני עמהם כו' גן נעול כו' וזהו ענין מ"ם סתומה שהיא ב' עם ו' שהוא"ו שהוא תורה קול יעקב עושה הבי"ת להיות נעול מאמר סתום וכמ"ש בר"ח שם ספ"ד שקניית האדם טהרה וקדושה הוא ע"י עסק התורה, ועיין במק"מ פ' אחרי דס"ו ע"ב בענין תרעין דג"ע אסתימו, ועיין מזה בזהר ר"פ בהר דק"ז סע"ב ובהרמ"ז שם, והנה ע"י שהוא בחי' גן נעול עי"ז היא בחי' אחותי כלה, כי הנה ענין אחותי לשון איחוי וחיבור כמשנ"ת בד"ה כי תבואו אל הארץ בלקו"ת פ' בהר והיינו מצד נפש האלקית חלק אלוקה ממעל כו' וזהו על דרך תרין ריעין דלא מתפרשין, וכמ"ש בתו"א בד"ה רני ושמחי בת בענין עד שקראה אחותי כו', ובחי' כלה כלתה נפשי אינו שייך רק כשהיא מרחוק ע"ד צמאה לך נפשי בארץ ציה כו', אמנם שתהי' אחותי ואעפי"כ בחי' כלה, היינו ע"ד לאתבא צדיקייא בתיובתא כי גם אצילות נק' עשיי' לגבי א"ס ב"ה וכתר עליון כו' אוכמא הוא כו', וזה גם אמנה אחותי בת אבי כו' ותהי לי כו' ועמ"ש בד"ה במדבר סיני, ובענין א"ת שמות אלא שמות כו' לכן גם בחינת אחותי נעשית כלה, וזהו נמשך על ידי שהיא גן נעול כו'.

קיצור. פי' נעול, שער חצר כו' יהי' סגור, המסך ושרשו מהכתר ומשם ל"ת וזהו ג"כ מסך להרחיק הרע, ימי המעשה זו"נ אבל חכמה מחשבה לכן מ"ע מעשה בו"ה ול"ת מחשבה בי"ה, וביום השבת יפתח כי אז ו"ה במדריגת י"ה, והנה זה שיהי' נעול סור מרע וקדושת המחשבה היא ע"י ג"ן סדרים דאורייתא כי מ"ם סתומה היא ב' ו' אשר הוי"ו תורה עושה הבי"ת להיות מאמר סתום, ועל ידי זה שהוא גן נעול עי"ז נעשית אחותי כלה.

ו) **וע"י** שהיא גן נעול עי"ז פתחי לי אחותי שאוגדת פתחה מזר ועי"ז פתחי לי ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים רפ"ב ופי' לי הוא כמ"ש וארשתיך לי לעולם, וע' בזהר תרומה קל"ד ע"ד ויקחו לי תרומה ובהרמ"ז שם, גם פתחי לי היינו לבחי' יו"ד כנודע מענין יעקב יו"ד עקב, ובפסח ופסח ה' על הפתח שיהי' דילוג והמשכה מלמעלה מהשתלשלות והיינו לבחי' פתח הנ"ל, והפתח יש בו משקוף ושתי המזוזות שהם ג' אבות וכמ"ש במ"א ובזח"א בהשמטות סי' כ"ט די"ג ע"א גן נעול כו' סתימא דלא אתפתחית אלא לגבי בעלה כו' והיינו כנ"ל ובת"י על פסוק פתחי לי פתחי פומך

בשירין ותושבחין כו׳ וא״כ יש לפרש גן נעול שיהי׳ פיו נעול מלדבר דברים בטלים רק יהי׳ דיבורו בג״ן סדרים דאורייתא וזהו פתחי לי.

גל נעול, פירש״י יש לפרשו לשון מעיין כמו גולות עליות ביהושע סי׳ ט״ו ויש לפרשו לשון שער והוא לשון ארמי בתלמוד טרוקו גלי פ״ד דברכות דף כח, א, ותרגום פירשו לשון מעיין וז״ל כמבוע דמין חיין דנפיק מתחות אילנא ומתפרש לארבעת רישי נהרין עכ״ל ונראה שהוא ונהר יוצא מעדן כו׳ ופירשו שיוצא מתחת עץ החיים להשקות כו׳ ואחר כך ומשם יפרד והי׳ לד׳ ראשים שהם ד׳ מחנות שכינה כו׳ הנה כתיב ויבן ה׳ אלקים את הצלע ודרשו רז״ל ויבן לשון בינה וארז״ל בגמ׳ פ״ה בנדה וברבות ר״פ י״ח בינה יתירה נתנה באשה יותר מבאיש כו׳, ויש להבין מה הבינה היתירה ולמה באשה דוקא כו׳ הנה ידוע דבחי׳ דבור נק׳ אשה והקול נק׳ איש לפי שהדבור הוא בחי׳ מקבל מקול הבל הלב הפשוט כו׳ וגם יראה נק׳ אשה כמ״ש אשה יראת ה׳ היא תתהלל כו׳ וגם תורה שבעל פה נק׳ אשה כי מאיש לוקחה זאת כו׳ דהיינו מתורה שבכתב שנק׳ איש כידוע בספרי הקבלה. והנה כשאמרו ז״ל בינה יתירה ניתנה באשה כו׳ הכוונה ג׳ דברים הנ״ל שנמשל האשה בהם דבור ויראה ותורה שבעל פה כו׳, וביאור הדברים הנה בדבור ויראה אנו רואים שיש בינה יתירה כו׳ בהיות שנראה בחוש שע״י הדבור בלמדו איזה הלכה משכיל בה שכל עמוק מה שלא יוכל להשיגו כלל במחשבת עיון בלבד וכמארז״ל ומתלמידי יותר מכולם, הרי נולד ונמשך שכל חדש ממקור השכל ע״י הדבור ונמצא הדבור שמוליד שכל מוכרח לומר שיש בינה יתירה בכח הדבור שלמעלה מהשכל והיינו לפי שהדבור שרשו מקדמת השכל באג״ה בד״ה ויעש דוד שם, ולכן עיקר עסק התורה להוציא הדברים בדיבור פה, וכן אנו רואים בקול הדבור שהוא מעורר כוונת הלב בהתפעלות גדולה יותר מכפי ערך ההתפעלות המדות עצמה מכמו שנולדו מן השכל ע״י מחשבה והתבוננות שהרי אנו רואים כשיחשוב האדם ויתבונן בתפלה ויוליד אהבה ויראה כו׳ אינו מתפעל כל כך כמו שמתפעל כאשר הקול שבדבור מעורר הכוונה שבלב כו׳ ומזה מוכרח לומר שבינה יתירה יש בדבור שמעורר מה שבנקודת הלב שלמעלה מן השכל המוליד את המדות כו׳, וע״ד ז״א בעתיקא אחיד ותליא למעלה מאו״א כו׳ ועמ״ש בהגהות סד״ה וישב יעקב בענין מעלת קלא דאשתמע כו׳ כי חכמות בחוץ תרונה חכמות תרי שלהיות הגילוי בחוץ היינו ע״י הדבור צ״ל חכמות תרי המשכת מו״ס כו׳ ועמ״ש בד״ה מזוזה מימין בענין קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שזה נעשה מאותיות הדבור דוקא ומ״ש מענין שהאותיות נקראו סוסים שהן מעלים את הרוכב למקום שלא יוכל להגיע לשם בעצמו, וזהו לסוסתי ברכבי כו׳ וגם זהו אבן כו׳ היתה לראש פינה כו׳ וזהו ויבן לשון בינה יתירה ע״ד יתר שאת ויתר עז, גם ל׳ בנין שהאבנים עושים מהן בית שעליו שורה מקיף למקיף כו׳, ועד״ז אנו רואים במדת היראה שיש בה בינה יותר מבמדות האהבה כו׳ דהנה כתיב בזאת יבוא אהרן אל הקדש פי׳ בזאת במדת היראה שנק׳ זאת

כידוע שזה השער לה׳ לבא לידי מדריגת קדש העליון (ועמ״ש בד״ה שימני כחותם בהביאור פ״ב שע״י חותם שוקע שמלמטה יראה נמשך חותם בולט שמלמעלה המשכת ג״ר דעתיק וזהו בינה יתירה כי בינה ב״ן י״ה ובינה יתירה גילוי י״ה שבעתיק ועמ״ש בפי׳ אם עוונות תשמר י״ה או״א אזי אד׳ מי יעמוד בינה דעתיק כו׳ בלקו״ת פ׳ שלח בביאור על פסוק ועתה יגדל נא, ובמשית נאמר והריחו ביראת ה׳ ועמ״ש סד״ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות קיפוץ בשתים שיהי׳ הגילוי בבחי׳ יראה גם כן נמשך מלמעלה יותר גם בינה יתירה ע״ד כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כו׳ נקבה תסובב גבר כו׳) ופי׳ קדש ידוע שהוא למעלה מן החכמה הנגלית בהשגה שנק׳ קדוש בוי״ו ע״ש ההמשכה וההתפשטות גלוי החכמה בבינה כו׳ אבל קדש עילאה היינו פנימית החכמה כח מ״ה כלומר מה פשפשת כו׳ וע״י היראה דוקא בא הוא לידי מדריגת קדש עילאה בחי׳ ביטול במציאות כו׳ ולא ע״י האהבה (וכמ״ש מזה בבה״ז פ׳ אמור ע״פ המאמר אחותי בת אבי היא שבזהר שם דף ק׳ ע״ב) שהרי היראה נקראת זאת והאהבה נק׳ זה בחי׳ דכר כו׳ וכתיב זה א־לי ואנוהו פי׳ אנוהו אני והו כלומר שכבר נמשך אור א״ס ב״ה הנק׳ הוא בלשון נסתר ונעלם כי קדוש ומובדל הוא בערך גם מהנאצלים כו׳ כידוע ועתה נמשך בבחי׳ התחברות וגילוי אור בנאצלים והיינו אני והוא אני בחי׳ גילוי אור המאציל והוא בחי׳ הנסתר מתחברים יחד והוא בבחי׳ ת״ת בז״א דוקא שעליו אומר זה א־לי ואנוהו בבחי׳ ת״ת כי ואנוהו הוא ענין נוי ותפארת שבו נמשך אור הכתר הנק׳ הוא, ואזי נקרא הקדוש ברוך הוא קדוש בוא״ו וזהו בחי׳ גילוי אור ממש עד שיוכלו להורות עליו ולומר זה כו׳ כמ״ש במ״א ע״פ זה הדבר כו׳ ואין לו ערוך עם עצמות אור א״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ התפשטות וגילוי אור הנק׳ קדש עילאה כנ״ל ועמ״ש מזה בלקו״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה בענין שאו ידיכם קדש ולכך בזאת דוקא ביראה בא לידי מדריגת קדש עילאה לפי שהוא בבחי׳ ביטול והכנעת העצמות (בחי׳ חותם שוקע שעי״ז נמשך גילוי חותם בולט היינו בחי׳ קדש שהוא למעלה מבחי׳ קדוש ועיין בזח״ב תרומה קנ״ח ב׳ הה״ד וזאת כו׳ בזאת יתהלל כו׳ בזאת אני בוטח כו׳ ע״ש וזהו ענין וזאת הברכה כו׳ אשריך ישראל כו׳) אבל באהבה שהוא בחי׳ יש ודבר מה שיש מי שיתפעל כו׳ לא יגיע רק לבחי׳ גילוי אור א״ס בלבד ג״כ שהוא ענין זה א־לי כו׳, לפי שהאהבה ג״כ בבחי׳ זה בבחי׳ התגלות יש ודבר מה ומזה יובן ענין מצה לחם עוני הכנעה ויר״ת שעי״ז נמשך מה שנגלה עליהם ממ״ה כו׳ כמ״ש בד״ה קול דודי כו׳.

קיצור. ע״י נעול מזר עי״ז פתחי לי, נעול פתח הדבור פתחו לי קול יעקב, לי ליו״ד, וארשתיך לי, גל מעין או שער, ויבן בינה יתירה בדבור ומתלמידי יותר מכולם, הדבור שרשו מקדמת השכל קושר כתרים מתפלותיהם, לסוסתי ברכבי וכן קול מעורר הכוונה פנימית הלב תעלומות לב בינה ליבא זהו ג״כ בינה יתירה, וכן ביראה אשה יראת, בזאת דוקא

יבא אל הקדש שלמעלה מבחי׳ קדוש, שהוא בחי׳ זה א־לי ואנוהו אני והו, כי חותם שוקע ממשיך חותם בולט, כ״א בזאת יתהלל, והריח ביראת.

ז) **והנה** גם בתורה שבעל פה שנקראת אשה כו׳ אנו רואים גם כן שיש בינה יתירה יותר מתורה שבכתב וכמארז״ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה, ויין היא בינה וזהו ענין יינה של תורה, ונכנס יין יצא סוד גילוי סוד הוי׳ בחי׳ מה שמוסתר ונעלם עלמא דאתכסיא ואם כן דברי סופרים שהם ערבים יותר מיינה של תורה זהו ענין בינה יתירה כו׳ ועמ״ש בלקו״ת סד״ה שיר השירים בענין כי טובים דודיך מיין (ועיין בדרוש ברכת הזימון על כוס יין מבינה דאצילות ולעו״ל על יין המשומר בינה דא״א כו׳ ועד״ז ג״כ יש לומר ענין בינה יתירה, או כענין שופר בינה ושופר גדול בינה דא״א וכענין גן עדן בינה ותחיית המתים גם כן בינה אלא שהיא בינה יתירה כו׳) דהנה ידוע שס״ה ל״ת הם בי״ה דשם הוי׳ ורמ״ח מ״ע בו״ה לפי ששס״ה ל״ת הן להרחיק ולהבדיל הרע בלבד כמו לא תאכל חלב ולא תלבש כלאים שהוא רק מניעת המעשה ע״ד בארץ לא זרועה שבחי׳ הלא הוא זרוע דהיינו מה שמסיר הכיסוי המסתיר כו׳ על בחי׳ י״ה כמ״ש סד״ה לבסומי בפוריא שזהו ענין ארור המן כו׳ ולא המשכת מעשה טובה במ״ע שהם מע״ט לעורר המשכת אלקות כידוע שזהו ענין ברוך מרדכי יסוד אבא כו׳ ועמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות ומש״ל סעיף ה׳ בענין גן נעול, והנה ז׳ מצות דרבנן כללות ענינם הוא כענין שס״ה ל״ת רק להרחיק הרע ביותר גדרים וסייגים כו׳ כמו מצות נט״י שמבואר במ״א ענינה בפרטיות כו׳ וכללותה הוא בהיות ידוע הטעם שנקרא הסעודה בשם לחם כמו לאכל לחם לפני אלקים כו׳ וכן לחם לבב אנוש יסעד כו׳ שהוא מלשון מלחמה כמו אז ירדו לחם שערים כו׳ לפי שהאכילה היא כמו מלחמה ממש שפעמים מנצח זה ופעמים מנצח זה כמו״כ המאכל שנפל בשבירה מעורב מעץ הדעת טוב ורע יש בכחו להגביר כח הנפש האלקית כו׳ כשאוכלו בכוונה מפני ששרשו גבוה מנפש האדם כמ״ש לפני מלך מלך לבנ״י כו׳ כמ״ש במ״א וכשאוכלו לתאות הגופני מעורר כח הרע שבמאכל ומגביר את כח נפש הבהמית ביותר עד שיפול הנופל כו׳ וה״ז כמו מלחמה ממש בשעה שאוכל המאכל שלפעמים ינצח להגביר הנפש אלקית ע״ד ותתן טרף לביתה שהוא מה שהמלכות מבררת רפ״ח ניצוצין נק׳ טרף וכענין בנימין זאב יטרף בבקר יאכל עד דקאי על הקרבנות שנק׳ ג״כ לחם, לחמי לאישי כו׳ ועיין בזהר ויחי דרמ״ז סע״ב ובמא״א אות ז׳ סעיף ב׳ זאת נק׳ יסוד דנוק׳ בנימין זאב טורף רפ״ח ניצוצין ומבררת בו, ובגמרא שהמזבח נק׳ זאב וכ״ה ברבות ויחי פצ״ט מה הזאב חוטף כך המזבח חוטף את הקרבנות כו׳, וארז״ל פתח במזבח וסיים בשלחן כל זמן שבהמ״ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו פב״ת דברכות דנ״ה ע״א והיינו לפי שעי״ז מברר ומעלה גם כן הרפ״ח ניצוצים כמו ע״י המזבח וכמ״ש בלקו״ת פ׳ אמור בביאור ע״פ והניף הכהן אותם פ״ד, ועיין בהרמ״ז בלק דקפ״ו ע״ב האריך שכאשר יושב האדם על השלחן

עת מלחמה היא כו׳, ולפעמים ח״ו ינצח כו׳, וזהו לחם לבב אנוש כו׳ ב׳ לבבות דנפש אלקית ודנפש הבהמית הוא סועד כי מעורב הוא טוב ורע כו׳ וכדי להרחיק ולהבדיל חלקי הרע המעורב במאכל שלא יפול הנופל כו׳ כשראו חכמי ישראל סוכת דוד הנופלת עיין באג״ה סי׳ ט׳ שנפלה בחי׳ רגלים ועקב בזמן הגלות עד שיש הרבה יניקה לחיצונים מסעודת השלחן אשר לפני הוי׳ למעלה תקנו מצות נט״י שהוא ענין הכנה ועצה טובה שלא יוכלו החיצונים לגשת אל המזון כו׳ (ועמ״ש מענין שאו ידיכם קדש בד״ה צאינה וראינה, ובזהר ויקרא די״ג א׳ מהו קדש אתר עלאה דמבועא דנחלא עמיקא נפיק מיניה דכתיב ונהר יוצא מעדן כו׳, ונהר היוצא מעדן יובל שמו שהוא עלמא דחירו ונק׳ קדש יובל היא קדש כו׳ ושם אין יניקת החיצונים וע״כ הרחיצה במי הנהר ההוא מטהר את הידים כו׳ וזהו ענין נט״י ועמ״ש בסידור ע״פ הללוי׳ הללי נפשי כו׳ ועמ״ש בד״ה בכ״ה בכסליו בענין הדלקת ז׳ נרות המנורה) וטעם נט״י דוקא לפי שהלחם נלקח מחסד עליון דאצילות וכן אנו אומרים הזן את העולם כו׳ ובחסד כו׳ חסד דרועא ימינא אלא שלהיות ממנו השפעת לחם גשמי הוא על ידי שנשפל בבחי׳ עשי׳ דוקא דאור הזרוע בששת ימי המעשה מז״א דאצילות היינו ל״ט מלאכות חורש וזורע כו׳ וכמ״ש ששת ימים עשה ה׳ כו׳ וכמ״ש בד״ה והי׳ מדי חדש בפי׳ ימי המעשה כו׳ ועיין בלקו״ת פ׳ עקב בד״ה ואכלת ושבעת בענין לחם מן הארץ כו׳, והנה ביד יש ה׳ אצבעות לפי שהחסד שביד כללי הוא לפעול כל המעשה חסד וכשבא לידי גילוי מתחלק לכמה מדריגות חסד שבחסד גבורה שבחסד כו׳ והן ה׳ אצבעות ה׳ חסדים כידוע (ועיין מענין אצבעות במא״א אות א׳ סעיף קמ״ט אצבעות נק׳ ה׳ חסדים וה׳ גבורות כו׳ גם אצבע הוא כינוי ליסוד כמארז״ל פב״ת דנדה לא כל האצבעות שוות והוא ברית יחיד שבין עשר אצבעות כו׳ ובזהר פ׳ בלק דקפ״ו סע״א ה׳ אצבעות ה׳ בריחים ואצבע אמצעי בריח התיכון כו׳ וברית קדישא אתער בחמש אצבעין דידא כו׳ וע״ש במק״מ ובהרמ״ז) והנה בסופי האצבעות יש צפרנים שבהם נמשך מותרי השפע והפסולת כצפורן שהוא מובדל בערך מן גופו של אצבע כו׳ כמו״כ למעלה אברהם יצא ממנו ישמעאל ממותרי שפע החסדים, חסד דרועא ימינא בבחינת צפורן כו׳ (ולכך נאמר בזמן הגלות דיונקים החיצונים מטופרהא כו׳) עי׳ בזהר פ׳ אחרי ד״ס ע״ב ועשתה את צפרני׳, במא״א אות צ׳ סי״ג צפורן דין מגין על האצבעות כו׳ עד ולכן הצפורן מאירה ומבהיקה עכ״ל ובמק״מ פ׳ ויקהל בדף ר״ח ע״ב כי ג׳ חשמלים דאדה״ר שהם בבי״ע הם צפרנים העליונים שהיו על אדם הראשון ולא נשאר מהם רק ראש האצבעות שמהם יונק קליפת נוגה כו׳ ולא תטעה ח״ו שהצפרנים הם מצד הטומאה כו׳ אלא שהם דינים קדושים כו׳ ומה שהוא על הבשר הוא קדושה גמורה ומה שיוצא חוץ לבשר משם יונקים החיצונים ולפיכך איסור גדול יש בהנחתם כי גורם לקליפה לינק מהקדושה של הבשר על ידי שרשם שהוא קליפה זכה של הצפורן הדבוקה בבשר עצמו עכ״ל ועמ״ש בד״ה ויקח המן את הלבוש בענין ומעטרא לי׳ כסאסאה לשבולתא שהקליפה נק׳ שומר לפרי, רק אח״כ נעשה מנגד ע״י חטא עה״ד כו׳ ועד״ז יובן הצפורן שעל

הבשר הוא קדושה גמורה ע"ד שומר לסופי האצבעות וזהו ענין החשמ"ל שהוא לבוש להגן מפני יניקת החיצונים ועמ"ש מענינו בד"ה והבדילה הפרוכת בתו"א פ' לך, והיינו שהצפורן לבוש ושומר להשפעת האצבעות שיומשך במקום הראוי ולכן הם דין שלא יומשך למקום שאינו נצרך כמ"ש בענין לעשות צדקה ומשפט בתו"א בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה ועל דרך זה קרומי המוח הם משמות אלקים להגין על המוח שהם שם הוי' ובפרדס בערך אצבעות י' אצבעות עשר ספירות כו', ויש להעיר ממארז"ל פ"ז דסוטה דל"ה ע"ב ע"פ ויפוזו זרועי ידיו שיצא ש"ז מבין צפורני ידיו, וכ"ה ברבות ויחי ס"פ צ"ח נתפזר זרעו ויצא לו דרך צפורניו ועיין מזה בת"ז תיקון ס"ט דף ק"ח ע"א מאי ויפוזו דאזדריקת יוד בין עשר אצבען ואתפליגת ליוד ניצוצין דאזדריקת מקשת דאיהו ברית, ובאן אתר אזדריקו ביו"ד הרוגי מלכות כו' ולא אזדריקי בההיא זונה כו' ובהכס"מ שם שהטפה שהיא יוד שדרכה לצאת מפי היסוד עתה יצאה מהאצבעות כי נתחלקה לעשר ולאו בעבירה פי' עם הזונה מפי היסוד אבל קצת פגם היה כו' עכ"ל, ונלע"ד שא"א לומר טפין ממש יצאו מצפרנים, אלא כי הטפה בבחי' אור מים, שכשיוצא מפי היסוד היא נתגשמה מבחי' אור ונעשית מים, ויוסף לא הניח שתצא מפי היסוד וחזרה לשרשה לבחי' אור וזהו שיצא מבין צפורני ידיו כו' היינו אור וכח שיצא משם ליניקת החיצונים כו' וכענין שהפגם בברית הלשון הוא ג"כ כענין זרע לבטלה, כמ"ש בר"ח שעה"ק פרק י"א מהמדרש פ' קדושים ולא יראה בך ערות דבר ערות דבור כו' ולעיל מיני' המוציא זרע לבטלה והמוציא מלה לבטלה כו' ע"ש ועד"ז יובן ענין מה שיצאו זרעו מצפורני ידיו כו' והוצרך להתתקן ע"י יו"ד הרוגי מלכות וע' בשל"ה דקל"ח בענין תיקון הצפרנים ערב שבת כו', ונשוב לעניננו דנט"י כי הנה בזמן הגלות נתוסף עוד יניקת מותרי שפע החסדים להחיות לע' שרים דנגה כו' וע"י המים שרוחצין את היד נבדל יניקת המותרות דצפרנים כו' לפי שהמים אינן בחי' צורה רק כמו חומר היולי שבא לידי צורה כפי צורת הדבר שמניחים אם כלי זכוכית אדומה או ירוקה כו' אבל המים מצד עצמן אין להם גוון כלל ועיין בפרדס שער עצמות וכלים פ"ד שהמשיל ענין זה דהמים שמשתנים לפי גוון הכלי ובאמתת אין בהם שינוי לענין אורות וכלים שהאורות הם באמת למעלה מהגוונים כי הוא בחי' אני הוי' לא שניתי אלא כשמתלבשים בכלי נראה בהם גוון ע"ד שאמרו במדרש פ' שמות ע"פ ואמרו לי מה שמו, לפי מעשי אני נקרא כו' א"כ מובן מזה שהמים רומז לגילוי שם הוי' בחי' לא שניתי, והיינו כי המים נמשכים מבחי' חכמה וכמ"ש במשה כי מן המים משיתיהו ובחכמה שורה אור א"ס כמ"ש הוי' בחכמה, ולכן נקרא החכמה אמת כמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה ולכן יובן זה שיש מפני טעם זה לכח החכמה שנקרא ים החכמה להפשיט מצורה לצורה כמו ממדת הדין האודם למדת הרחמים והחסד הלובן כו' לפי שהמדות הן בבחי' צורה כבר לובן ואודם כו' אבל החכמה שאין לה גוון מצד עצמה דלכך משתנית כפי אופן מראה כלי הצורה כו' יש בכחה להפשיט מצורה לצורה גם כן

והיינו ענין נט״י במים דוקא להבדיל יניקת מותרי השפע חסדים לצורות לובן חסד עליון ע״י כח ים החכמה לפי שהוא למעלה מבחי׳ גוון כו׳ וזהו הטעם ענין המקוה במים חיים שמטהר את הטמאים וכמ״ש מקוה ישראל הוי׳ עמ״ש מזה סד״ה תקעו בחודש, דרוש השני, ועל זה נאמר אם רחץ הוי׳ את צואת בנות ציון כו׳ וכן רחצו הזכו כו׳ שהוא ע״י מים טהורים דחכמה עילאה שמרחיצים ומטהרים כל פסולת, וכמ״ש ימותו ולא בחכמה שהחכמה היא למעלה משבירת הכלים ולכך מהחכמה נמשך לרחץ מהפסולת ועמ״ש ע״פ שעלו מן הרחצה, ולכך יש ביכולת המים שבנט״י לעשות הכנה טובה לחסד עליון שלא יוכלו החיצונים לגשת לקבל מותרות בזמן הסעודה בלחם כו׳ ודוגמת יפרוש כנפיו שהחשמ״ל דבינה מלביש לזו״נ לשמרם מיניקת החיצונים לפי שמאור הבינה אין להם יניקה וכ״ש מבחי׳ חכמה, והנה מתחלה נתתקנה מצות נט״י לתרומה בלבד מפני שעדיין לא ירד ונפלה כנס״י כ״כ עד שראו חכמי ישראל שסוכת דוד הנופלת ירדה יותר תקנו גם לחולין ועד הפרק כו׳ כי עיקר ענין מצות דרבנן הוא להבדיל ולהרחיק הרע בתכלית וכל שנפלה יותר יותר יש לחוש ליניקת החיצונים ומותרות כו׳ והרי מובן ממצות נט״י שעיקר ענין מצות דרבנן להבדיל הרע ולהרחיקו כמו בשס״ה ל״ת וגם הנה מצות ערובין עד״ז נתקן בהיות שידוע דשליטת החיצונים הוא ברה״ר דוקא ואין לה מקום ברה״י המוקף מחיצות כי רה״י בוקע ועולה עד לרקיע היינו בריח התיכון המבריח מן הקצה כו׳ וכשיש רה״י סמוכים זה לזה הרי קצת פירוד ימצא כאן מפני הבדל רשויות שני ב״א לכך תקנו להניח פת לערב החצרות ולחברם יחד וע״י יחוד זה לא יבא עוד זר לקבל יניקה כו׳ וביאור הדברים כי ב׳ רה״י כשאין ערוב והתכללות ביניהם זהו ע״ד חו״ג כשאין ביניהם התכללות אז יוכל להיות מהם יניקת החיצונים כמ״ש בלקו״ת פ׳ תזריע בדרוש אם בהרת קדמה, אבל הערוב פי׳ בת״ז ריש תיקון כ״ד שהוא עמודא דאמצעיתא וביה מטלטלין מבית לבית דאינון שכינתא עילאה ותתאה וכן פי׳ בפרדס ערך ערוב והיינו ע״ד שנאמר ביעקב איש תם יושב אוהלים דפי׳ בזהר וישלח קס״ז ע״ב שמחבר בינה ומלכות שיהי׳ ברוך הוי׳ מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא ועמ״ש מזה בתו״א פ׳ בשלח ע״פ אז ישיר משה וכמו״כ הוא מחבר חו״ג וזהו״ע עירוב ע״ב רי״ו שהם חו״ג, שנעשים בהתכללות יחד ע״י הת״ת קו האמצעי וכמ״ש באג״ה סי׳ י״ב וע״ד הרקיע ערבות שנק׳ כן ע״ש שכולל ומחבר חו״ג בזהר תרומה קס״ה ע״א וכן פי׳ בענין עירוב במא״א אות עיין סעיף כ״ז, ושם שכמו״כ יסוד מערב נו״ה, ועל ידי עירוב והתכללות זו שוב אין מקום ליניקת החיצונים וזהו לא כאברהם שיצא ממנו כו׳, אבל יעקב היתה מטתו שלימה לפי שהי׳ מקו האמצעי שממנו אין יניקה וכמ״ש בסידור ע״פ מגיד דבריו ליעקב כו׳ לא עשה כן כו׳. הרי פת זה דעירובי חצרות היא המשכות והתפשטות כמו מ״ע אך עיקר ענינו הוא להבריח שליטת החיצונים כמו שנט״י ההמשכה דמים דחכמה עיקר הכוונה בשביל הבדלת הרע מן הצפרנים כו׳, ועל דרך זה גם כן

מצות נר חנוכה הגם שהיא נעשית כמו בחי' מ"ע בבחי' המשכה והתפשטות כמו להדליק שמן כו' המשכה זו בשביל להאיר את החשך ועמ"ש מזה סד"ה מזוזה מימין שלכן נ"ח משמאל כו', ואם כן הרי מובן שכל ענין עיקר המצות דרבנן הוא כמו ענין שס"ה ל"ת ממש אך שנתלבשו בבחי' מעשה דהיינו בבחי' המשכות אלקות מלמעלה למטה כענין מ"ע ול"ת ועמ"ש מזה בלקו"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה דרוש השני ובהביאור שם וזהו שגם בתורה שבעל פה שנק' אשה כו' כמו בז' מצות דרבנן יש בינה יתירה למעלה ממדרגת תורה שבכתב כו' שהרי הם מרחיקים הרע יותר משס"ה ל"ת ורמ"ח מ"ע והיינו ערבים עלי דברי סופרים כו' וזהו בינה יתירה דמה שיכול להיות הרחקת הרע ע"י החסדים כו' זהו הוראה לעוצם מעלת שורש הז' מצות דרבנן שהם גבוהים מכל המצות שבתורה שבכתב כו' והיינו כשתהי' עטרת בעלה לע"ל לפי שנעוץ תחלתן בסופן כו' כנ"ל במשל הדבור והיראה שיש בהם בינה יתירה כו' כנ"ל אות וא"ו.

קיצור. שכמו"כ בתורה שבעל פה יש בינה יתירה, ערבים עלי דברי סופרים, ויבאר ענין מ"ע ול"ת וענין מצות דרבנן כמו נט"י לסעודה, לדחות יניקת החיצונים מסופי האצבעות צפרנים על ידי המים וכן ענין עירוב, נמצא מרחיקים את הרע ע"י חסדים דמ"ע משא"כ בתורה שבכתב שלהרחיק הרע הוא ע"י ה"ג דוקא.

ד', י"ב.

גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום, יומא ח' עה"א, עקידה ש"ז, רבות קלא"ב קל"ז א' קסד"א ריד"ג רל"ב רע"ט ד' רב"ד, ח"מ כו"ד כז"ג, זח"א דס"ג סע"א דרמ"ט ע"ב ח"ב דף ד' סע"א, ח"ג פ' אחרי דס"ו ע"ב וע"ש ס"פ האזינו דרצ"ח ע"א קע"ה, של"ה טו"א ק"ב א' קלט"ב (ס"ח תס"א) מ"ע ר"ן בחיי יב"ד, פ' בראשית ע"פ לעבדה ולשמרה.

א) **רבות** בא פט"ו דקל"א ע"ב ע"פ ויאמר הוי' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר מה הקב"ה עושה במצרים בשביל ישראל, אמר ר' יצחק נפחא משל למטרונה שהיתה מקטרגת למלך נתנה בפילקי (בבית הסהר) והלך לו, הי' עמה המלך בפילקי, אמרו לו מה איכפת לך אמר להם כל הימים שאני עמה אינה נוטלת שם רע, כך נשתעבדו ישראל במצרים וגלה הקב"ה עמהם שנאמר אנכי ארד עמך מצרימה, וכן בבבל שנאמר למענכם שלחתי בבלה כו', א"ל להקב"ה כל כך למה אמר להם כל הימים שאני עמהם אין נוטלין שם רע, במצרים הייתי עמהם ונמצאת שלימה שנאמר גן נעול אחותי כלה עכ"ל, והיינו שע"י השראת אור קדושתו ית' עליהם הי' להם לשומר ולהגן שלא יבואו לידי עבירה, וזהו הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, והגם כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, עם כל זה הרי מקרא מלא כתיב גבי אבימלך ואחשוך גם אנכי אותך מחטוא לי כו' ועמ"ש ע"פ מי יתן והי' לבבם זה להם ליראה אותי כו' היינו מי

יתן שבחי׳ זו נמשך מבחי׳ מי כו׳ וזשארז״ל הי׳ להם לומר **תן אתה,** ועל דרך זה אמרז״ל פ״ג דסוטה מצוה מגינא ומצלא שלא יבוא לידי עבירה כו׳ וכ״ש תורה כו׳ אם כן לפי זה י״ל הפי׳ שזה שהיו גן נעול נמשך מלמעלה, והיינו גם כן ע״י גן היינו ג״ן סדרים דאורייתא שהי׳ ראוים לקבל כו׳ לכן אורות גן סדרים הגינו עליהם שיהיו גן נעול.

בשלח פ״ך ד״א ויהי בשלח פרעה הה״ד שלחייך פרדס רמונים כו׳ משל **לאחד** שהי׳ לו שדה והי׳ בה גל של צרורות עמד ומכרה **לאחד עמד אותו** האיש שקנה והעביר את הגל מתוכו ומצא תחתיו מים חיים נטעה גפנים כו׳ כך היו ישראל במצרים גל של צרורות שנאמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום כיון שיצאו ישראל נעשה פרדס רמונים שנא׳ שלחיך פרדס רמונים כו׳. וענין גל של צרורות יש להעיר ממ״ש אדמ״ו נ״ע **בד״ה הסבי עיניך** מנגדי כו׳ בענין הר הגלעד אבנים מקובצים ונעשו גל, כמו במשנה פרק אלו מציאות מצא בגל או בכותל ישן כו׳, והאבנים הם אותיות שנפלו בשבירת הכלים, כך ישראל כשהיו בשעבוד מצרים נמשלו לגל שהרי ירדו ממדריגתם ושלט עליהם פרעה ע״ד עת אשר שלט כו׳ עד **אחר כך שיצאו ממצרים,** וכענין פי׳ יציאת מצרים שמצרים הם מצרים וגבולים המגבילים הנפש שהם מ״ט שערי טומאה לכן היו כמו גל של צרורות מה שנפל בשבירת הכלים כו׳ וע״י יציאת מצרים זכו למתן תורה וראו פנים בפנים כו׳ ע״כ נעשו פרדס רמונים כו׳.

פקודי ר״פ נ״ב ע״פ בתולות אחרי׳ ריעותי׳ כו׳ אלו ישראל שנאמר גן נעול אחותי כלה כו׳ וא״כ הגן היינו יסוד דנוק׳ שהוא נעול מלהתקשר אחר תאוות גשמיות כי אם התקשרות לאלקות, ועמ״ש מענין יסוד דנוק׳ בד״ה הנותן לשכוי בינה ועמ״ש מזה בביאור ע״פ ביום השמיני שילח בענין אז תשמח בתולה במחול לפ״ז גל נעול יסוד דאימא שכינת׳ וכלה עילאה, ויש להעיר מענין בארץ מגורי אביו בארץ כנען, כי ארץ מגורי אביו יראה עילאה וענוה.

במדבר פ׳ ב׳ דרי״ב ע״ג, מוציא אסירים בכושרות על שהרחיקו את עצמן מן הזנות הוציאן ממצרים, וכן שלמה אמר גן נעול אחותי כלה, גן נעול אלו הבתולות, גל נעול (כצ״ל, וכ״ה בפ׳ אמור פל״ב) אלו נשי האנשים מעין חתום אלו הפנויות, א״ל הקדוש ברוך הוא בזכותם אני גואל את בני הה״ד אחריו שלחיך פרדס רמונים בזכות כן שלחיך הוי ויהי בשלח פרעה, א״כ י״ל גן נעול זהו בחי׳ ארוסה, גל נעול זהו בחי׳ נשואה, ועמ״ש בד״ה עיני כל אליך ישברו כו׳.

נשא פ״ט דר״ל ע״ב אחת היא יונתי כו׳, גן נעול אחותי וגו׳, אמור פל״ב דר״ב ע״ד ע״פ ויצא בן האשה ישראלית הה״ד גן נעול כו׳ גן נעול אלו הבתולות גל נעול אלו הבעולות, מעין חתום אלו הזכרים כו׳ ע״י שגדרו עצמן מן הערוה נגאלו כו׳ שלחיך כו׳.

ס"פ בלק דרע"ט ד' בזכות ד' דברים נגאלו אבותינו ממצרים כו' גן נעול אלו הזכרים, גל נעול מעין חתום אלו הבתולות. שיר השירים רבה בפסוק מה יפו דודיך דף כ"ו ע"ד בעשרה מקומות נקראו ישראל כלה כו', גן נעול אחותי כלה כו'. כז"ג ע"פ גן נעול, גנתי, נעולה והיא מתגניא כו', גן נעול אלו הבתולות, גל נעול אלו הבעולות, מעין חתום אלו הזכרים, וע"ד הקבלה יש לפרש שע"י שהנקבות הן גן נעול גל נעול עי"ז נמשך מ"ד מבחי' מעין חתום, וזהו אלו הזכרים המשכת מ"ד מחכמה עילאה וממוחא סתימאה כו'. ת"ז לז"ד לחא"ב עא"ב עה"ב עו"א קלז"א ת"ז תיקון י"ט לז"ד גן סדרים כו', גן נעול מסטרא דמ"ם סתומה כו' יהי' סגור ששת ימי המעשה כו' לח"א טל תורה כו', גל נעול כו' מעין חתום דאיהו יו"ד כו' לח"ב שכינתא תתאה דאיהי גן כלולא מג"ן סדרים דאורייתא כו' מעין חתום וודאי בגין דאיהי בתולה ואיש לא ידעה כו', תיקון כ"ז ד' עא"ב, וגן איהו סתים וחתום עד דתיעול בי' שכינתא ההד גן נעול אחותי כלה כו', תיקון כ"ט עה"ב בראשית ב' ראשית נקודה בהיכלי' עלי' אתמר גן נעול אחותי כלה, גן נעול איהו אורייתא דבכתב דאיהו גן סדרים דאורייתא, גל איהו אורייתא דבע"פ ויש להעיר מענין עד הגל הזה, מעיין חתום י"ל היינו פנימיות התורה יעו"ש. תחילת תיקון ל' דע"ו א' קלז"א תיקון א' מתי"ה, בתרגום כמו שג"ע נעול וא"א ליכנס בו כי אם נפשות הצדיקים כך הם נשי ישראל גן נעול שאוגדות פתחיהן לבעליהן והיינו כמ"ש בד"ה טוב לחסות (השני) בענין קדשנו במצותך, וענין הקידושין הוא כמ"ש והייתם קדושים כו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי כו' להיות מובדל מן התאוות ומכל מדות הרעות (גן נעול ע"י המצות קדשנו במצותך, גל נעול מעיין מס"ב ע"ד באר מים חיים, עלי באר זיכוך הנשמה שזה מעורר יחוד או"א כו', בת גלים ברתא דגלוואי כי ע"י הגלות נעשה באר מים חיים וגולה וגאולה) ועיין במאו"א זונה נק' נוגה שיצאה מהקדושה כו' וזהו ולא תתורו כו' זונים כו' ועמ"ש בד"ה שמע ישראל דברבות פ' קרח משמע ענין ואבדיל כמו ההבדלה בין אור לחושך והוא ענין גסירה להפריד נפש האלקית מנפש הבהמית ואחר כך יהפך חשוכא לנהורא וזהו אירוסין ונשואין וכן ע"ד מבדיל בין מ"ע למ"ת יהי רקיע כו' ואחר כך נתהפך מ"ת למים חיים ונעשה גל נעול, והנה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כו' ועמ"ש בזה ע"פ מאמר הזהר ר"פ נח שזהו"ע המשכה פנימי' ע"י גילוי העונג שנמשך בשבת כי שער החצר הפנימי' הפונה קדים יהי' סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וכך ע"י שאחותי כלה כנסת ישראל היא גן נעול בחי' סגור יהי' ששת ימי המעשה, כדפי' בת"ז תיקון י"ט כי ששת ימי המעשה הוא בחי' עבודה ואזי הוא עמל ויגיעה כמ"ש בלקו"ת בד"ה לא הביט און ביעקב. ועיין ד"ה בחדש השלישי בענין ויעל אברם ממצרים והיינו ע"י שהעסק בקרירות מלאכתן עראי בלקו"ת בד"ה ואתחנן ספ"ב שמקרר אצלו תאוות העולם הזה, ובד"ה בפ' נסכים רפ"ב וספ"ג שמקרר כו' וביאור ע"פ כי תצא בענין וגלחת ועשתה, ובד"ה יחיינו מיומים פ"ג יגיעת בשר בלא לב כו' וכל זה הו"ע ששער החצר

הפנימי׳ שבנפש יהי׳ סגור ששת ימי המעשה ולא יקשרנו **בעניני עולם** הזה כו׳ יהי׳ נעול כו׳ ועל ידי זה וביום השבת יפתח בחי׳ **ונהר יוצא** מעדן להשקות את הגן גילוי עונג העליון ולא ראה עמל בישראל, וגם גילוי נשמה יתירה בד״ה ויקהל משה, ואפשר לומר שאזי הוא בחי׳ גל נעול מעין הנובע ונעול פנימי׳ הלב, גם גן נעול היינו אחותי כלה, אבל גל נעול ע״ד לא זז מחבבה עד שקראה אמי בד״ה רני ושמחי בת, ובד״ה צאינה וראינה, גם ע״ד אחת היא יונתי שממשיך מעין מבית הוי׳ יצא שלמעלה מבחינת ונהר יוצא כו׳, וזהו גל נעול מעין הנובע, גם גל נעול ע״ד יצאו מים חיים מירושלים בירור כתר חכמה בינה דתהו ע״י תורה שבעל פה והנה באר בשדה כו׳ ואזי גל אשת חיל עטרת בעלה כו׳.

זח״א בהשמטות סי׳ כ״ט בד״ה והארץ היתה תהו ד׳ י״ג ע״א היא העולה לגבי׳ בצלותא דמנחה בכמה ריחין ובוסמין דג״ע (ע״ד ריח בוגדיו) דאיהי גן דאורייתא הה״ד גן נעול אחותי כלה ומשם מובן ענין נעול ע״י שהיתה מלובשת בקליפות ע״ד גנת אגוז היינו תהו ובוהו וחשך כו׳ סתימא דלא אתפתחת אלא לגבי בעלה.

זח״א פ׳ בראשית לב״ב ובסה״מ דס״א ע״א, גן נעול דכולא אסתים בי׳ וכ׳ במק״מ פי׳ שכל הארות שלמעלה כלולים ביסוד דנוק׳ עמ״ש בביאור רני ושמחי בענין ציון, וטעם שנק׳ גן לפי כי שם ב״ן והכולל גימט׳ גן ולפע״ד ע״ד אבן א׳ ב״ן גימט׳ גן דכולא אתכליל בי׳ והיינו שנמשך בו בחי׳ עצי ה׳ כו׳ המבואר בד״ה והבריח התיכון, ואפשר לומר לכן ג״ן פרשיות בתורה כי הלוחות אבן להיות בירור ב״ן ע״י האלף ואזי נק׳ בעטרה אבנים טובות, גל נעול דההוא נהר נגיד ונפיק פי׳ יסוד ועייל בי׳ ביסוד דנוק׳, ועמ״ש בענין פי׳ ערש בד״ה והתהלכתי בתוככם והוא ענין ישבעו עצי ה׳, ישבעו מימיהם, ישבעו לשון שביעי, ביום השבת ישבעו כו׳ ונהר יוצא עיין זהר ר״פ נח ומ״ש וקרשי מיא קרח ע״ש ע״ד אור מים רקיע, ואם כן פי׳ גל גם כן לשון גל אבנים, וכסה״מ סי׳ קכ״ב דס״א א׳ משמע כשמקבלת מבינה שלא ע״י ז״א אזי נק׳ גל נעול והיינו ע״ד ברכת אשר ברא משמח חתן עם הכלה בהשוואה אחת, ולכאורה זהו ענין אחותי כלה שהיא בהשוואה א׳ עמו. בפרדס ערך גל נעול הצלע א״כ כלת משה על פי זה י״ל גן נעול כשתורה גן סדרים דאורייתא נק׳ חתן וכנסת ישראל נק׳ כלה, אכן גל נעול ע״ד אחת היא יונתי רעו״ד שלמעלה מששים מסכתות, ועיין מענין צלע בפרדס ערך ב׳ צלע, ובשער המציאות פרק ד׳ שהוא ענין שרשה בחכמה עילאה ובזח״א בראשית מ״ט ע״א ע״פ ויבן הוי׳ אלקים את הצלע או״א אתקינו לה, ובמא״א אות צ׳ סכ״ג צלע נק׳ מלכות הפנימיות הנק׳ בחי׳ נשמתא ובי״נ בשם ת״ז תיקון י״ב דף כ״ג ע״א והא צלע איהו ודאי כלת משה כו׳ והנה בבחי׳ זו נק׳ כנסת ישראל חתן ותורה מאורסה כלה כו׳, עוד י״ל גן נעול ע״ד יחוד ו״ה ע״י גן סדרים דאורייתא גל נעול יחוד י״ה ע״י ל״ת ששרשם מי״ה, מעיין חתום ע״ד עד יעבור עמך הוי׳ תשובה ע״ד הנזכר בתו״א סד״ה לבסומי בפוריא

בענין עד דלא ידעי בין כו׳ ע״ש. מענין גן במאו״א ג׳ כ״א, מענין גן נעול גל נעול ג׳ ל״ב ל״ג, בס׳ עה״ק ח״ב פי״ח והובא בשל״ה דט״ז ע״א. זח״א פ׳ נח דס״ג סע״א פתח ר׳ יוסי ואמר צהלי קולך בת גלים, ברתי׳ דאברהם אבינו כו׳ כדכתיב גל נעול, גלים אינון נהורין דמתכנשי ואזלי ועאלין לגווה ומליין לה וברבות תחילת פתיחתא דאיכה מה גלים הללו מסויימין בים כך אבותיהם מסויימין בעולם, ד״א בת גלים, בת גולים ברתיהון דגלוואי כו׳, צהלי קולך בדברי תורה, וענין מסויימין זהו ע״ד ציון אנא סימנא בעלמא, בד״ה ציון במשפט תפדה וע״ד צבאות אות הוא בצבא שלו, ועמ״ש מזה בביאור ע״פ וכל בניך, בסופו בענין כתפוח בעצי היער, והו״ע גילוי נשמה דאצילות בבי״ע שאזי הוא מסויים בעולם שנעשו ע״י נפלאות יוצאי׳ מדרך הטבע ומ״ש מזה סד״ה ואתא מרבבות קודש וזהו גם כן ע״ד בעבר הנהר ישבו אבותיכם בד״ה אם בחוקתי, גם ע״ד בשוא גליו שרצונם ותשוקתם ליכלל למעלה במים עליונים שמעל לרקיע, כן האבות נק׳ הרים ע״ד הרמה הגבהה שמרימי׳ כנסת ישראל, ומקור גלים אלו הוא בינה גל נעול, וצ״ל צהלי קולך, כי הקל קול יעקב להמשיך אוא״ס למטה כי קולך ערב, ובפ׳ ויחי דרמ״ט ע״ב תו בת גלים כדכתיב גל נעול וכל איגון גלים ומבועי׳ כולהו נפקי מעלמא דאתי כו׳ בזהרי חמה פ׳ נח שם פי׳ שהמלכות נק׳ בת גלים ע״ד כל הנחלים הולכים אל הים, ועמ״ש על פסוק נהר פלגיו עיר אלקים.

בזהר פ׳ שמות דף ד׳ סע״א, גן נעול דא כנסת ישראל כו׳ מה הגן הזה צריך לשמור ולעדור ולהשקות ולזמור, כך כנסת ישראל כו׳ הדא הוא דכתיב כי כרם כו׳ ויעזקהו ויסקלהו כו׳, וע״ש במק״מ ענין ולעדור ע״ד באר חפרוה כרוה, גן נעול בשני חותמות, ואחר היחוד נק׳ גל נעול מעיין חתום שקיבלה מ״ד הנמשך ממוחין דאו״א ובעה״ק ח״ב ס״פ י״ח הביא מאמר זה ופי׳ ובהיותה מתוקנת ע״ז הדרך אז משקוף המאור העליון ומוריד גשם האור כו׳ וז״ס אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם כו׳ והיינו מש״ש לעיל מיני׳ בשם שערי אורה דע והאמן כי ספירת בינה וספירת מלכות שתיהן מכוונות זו אצל זו, וכשמדת מלכות מתוקנת בתיקון ישראל בקיום התורה ומצות אזי ספי׳ בינה תופיע להריק כל מיני שפע כו׳ ע״ש ועפי״ז י״ל גן נעול זהו תיקון המלכות ועי״ז נמשך גל נעול היינו מה שתופיע ספירת בינה כו׳ ע״ד בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו בזהר ר״פ וארא, והנה ענין נעול שזהו השמירה יש להעיר ממ״ש בד״ה כי תשמע בקול בענין לשמור את כל מצותיו ששמירה זו היא ע״י המצות, ובד״ה וזאת המצוה לשמור ושמרת ב׳ שמירות ע״ש פ״ד וספ״ג, ועמ״ש ע״פ ויקח המן בענין כסאסאה לשבולתא ג״כ שמירה ע״ד לבוש החשמ״ל במא״א ג׳, כ״א גן עדן נק׳ יסוד דנוק׳ שבו הדכורא מתעדן כו׳ עכ״ל, וכתב הי״נ עיין בלקו״ת האריז״ל פ׳ לך לך, ובזהר ר״פ נח דנ״ט ע״ב ההוא נהר דנגיד ונפיק היינו יסוד דדכורא ועייל לגינתא כו׳ נייחא לי׳ לגינתא, ודא עביד נייחא בי׳ ופי׳ בזהרי חמה דנגיד הוא המשכה עליון אל היסוד, אחר כך ונפיק מה שהיסוד משפיע למלכות, ודא נייחא

לי׳ לגנתא פי׳ ודא יסוד עושה נחת רוח לגן מלכות בהשקותו אותה מערוגת מטעין (עיין בלקו״ת בד״ה והי׳ מספר בני ישראל בענין ארץ לא שבעה מים, ובזח״ג פ׳ בהר ק״י ע״ב ע״פ ועשה טוב שכן ארץ כו׳ בלקו״ת בד״ה שיר השירים בענין כלתה נפשי, ובביאור ע״פ שחורה אני בענין שהמלכות כשירדה לבריאה נק׳ כלה ועמ״ש בזהר פ׳ אחרי דס״ח ע״א בענין כאיל תערוג כו׳ כן נפשי תערוג כו׳ שהוא לשון צעקה ולשון ערוגת הבושם והיינו ענין כלה כלות הנפש לקבל התענוג עליון המשכת הטפה וז״ש ודא נייחא כו׳ בהשקותו אותה מערוגת מטעיו כו׳) ודא עביד נייחא בי׳, פי׳ ודא דהיינו הגן מלכות עושה נחת רוח ליסוד שמקבל ממנו ברכותיו שבזה יש לו נחת רוח גדול, שכל זמן שהוא משפיע כך משפיעים בו וזהו מלת בי׳ דקאמר, ומלת נח נח תרי זמני קא דריש ב׳ נייחות למשפיע ולמושפע עכ״ל, וזהו ענין כי בו שבת וישבות ביום השביעי היינו ב׳ נייחות הנ״ל יעו״ש, ולכן נק׳ היסוד דנוק׳ גן עדן שמתעדן בו הדכורא והיינו שבו ועל ידו נגיד בי׳ השפע מעדן ממש ע״ד בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וכענין ומתלמידי יותר מכולם כמ״ש מזה בד״ה גן נעול בענין בינה יתירה ניתנה באשה כו׳ ועמ״ש ברשימה ע״פ ואהי׳ אצלו אמון, למי תבואה למי שדורש בהמון, ובביאור ע״פ צאינה ע״ד יותר משהעגל רוצה כו׳ ועוד יובן ענין שמתעדן בו ע״י העלאת מ״ן מרפ״ח ניצוצים, וכן פי׳ בזהר פנחס דר״מ באתי לגני אכלתי הקרבנות כו׳ אך עם כל זה זהו דוקא ע״י שהוא גן נעול כו׳ בחי׳ בתולה ואיש לא ידעה כו׳ ועוד כמ״ש בד״ה והבריח התיכון ענין ויטע הוי׳ אלקים גן בשם מלא ישבעו עצי הוי׳ שהמצות הם עצות לגילוי שם הוי׳, ועם כל זה נטיעת הגן דוקא בארץ שבה יש כח הצומח ע״י כי נעוץ תחלתן בסופן בחי׳ כתר, וכן המצות דוקא בקיום המעשה, עיין בד״ת יביאו לבוש מלכות וגם משום בירור רפ״ח שהם ע״י המלכות מ״ן דנוק׳ בד״ה עלי באר, ולכן הגן היא הנוק׳ דוקא שבה נטיעת עצי הוי׳.

גן נעול, זהר ח״א לב״ב ס״ג סע״א רמט״ב, ובהשמטות סי׳ כ״ט דיג״א, ח״ב ד״ד ע״א ח״ג דס״ו ע״ב, רצח״א.

שיר ד׳ י״ג.

פסוק י״ג שלחייך ח״א דס״ג סע״א.

שלחייך פרדס רמונים, רבות בשלח פ׳ כ׳ דקל״ז ע״א, כמה עשירים היו בהם כמה חכמים כמה בעלי אומניות, שנא׳ שלחייך פרדס רמונים כו׳, באותה שעה התחיל קורא וי וי הוי ויהי בשלח עכ״ל, עו״ש כיון שיצאו נעשו פרדס רמונים כו׳ נטע בה כל מיני בשמים שנאמר נרד וכרכום קנה וקנמון כו׳ הנה בשמים בחי׳ ריח היינו מעשה המצות כמ״ש וירח את ריח בגדיו שהם הלבושים שממעשה המצות ועמ״ש מזה בד״ה אלה מסעי בענין ירדן יריחו, עוד י״ל תשובה נק׳ ריח בוגדיו כמ״ש בד״ה ראה ריח בני וכ״ז נעשה ע״י בשלח פרעה, כי במצרים הי׳ כור הברזל בד״ה

וכל העם, גם ע"ד והייתם לי סגולה, וסגול זה נמשך מכל העמים כמ"ש ע"פ ושלשת תרד מאד.

ב) **ר"פ** תרומה ע"פ ויקחו לי תרומה, כי לקח טוב נתתי לכם, אבל המקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים שנאמר שלחייך פרדס רמונים כו'. אם כן מובן דקאי על התורה והיינו כמ"ש בסמוך בד"ה במסכת נזיר דשלחייך הוא מענין שילוח פרע, והוא המשכות בחי' קווצותיו תלתלים כו' ושער רישי' הנמשך בהלכות התורה כו', גם י"ל שלחייך זהו העלאת מ"ן כמ"ש בגמרא פ"ב דנדה די"ט דקאי על דם האשה ואודם מן האשה ועל ידי זה נמשך המ"ד מבחי' קווצותיו תלתלים כו'.

ג) **בפ'** במדבר פ"ב דרי"ד ג', גן נעול אלו הבתולות כו' הה"ד אחריו שלחיך פרדס רמונים בזכות כן שלחיך כו' זה אתי שפיר ג"כ ע"ד דשלחייך היינו אודם שמן האשה ולפי שהיו נזהרים מן הזנות ע"כ משבח המ"ן שלה שהוא הנק' שלחייך שהוא חשוב כפרדס רמונים כו'.

ד) **נשא** ס"פ י"ג דרנ"ה ד', ותבואי בעדי עדיים בעדי זו ביזת מצרים כו' הוי מלאה קטרת שכל ישראל נתמלאו מהם כסף וזהב וכל מיני בשמים, וכן הוא אומר שלחייך פרדס רמונים נרד וכרכום קנה וקנמון כו'.

ה) **רבות** בשיר השירים ע"פ שלחייך, בד"ה גן נעול היא הכניסה לו שלשה עשר כו' והוא הכניס לה כלים ובשמים שלא במנין בא שלמה ופי' כפרים עם נרדים.

עוד שם דורש שלחייך על שם הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא כו', גם דריש שלחייך המרוחקים בזרוע שעתיד אליהו לקרבם כו' יש להעיר מפסוק אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור, ופי' על כל מים היינו אפילו בבחי' על נהרות בבל כו' והיינו ע"י משלחי רגל השור כו' ומזה יומשך הנה אנכי שולח לכם את אליהו כו' ועמ"ש במ"א ע"פ וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בו' שיעקב נטל משכון הוא"ו מאליהו כו' ואליהו זה המבשר וכתיב קול מבשר קול הוא וא"ו, וענין והשיב לב אבות כתר חכמה בינה על בנים חסד גבורה תפארת ע"ד יהא שמי' רבא מברך כו'.

בענין רמונים יש להעיר ממ"ש פ' תצוה גבי מעיל פעמון זהב ורמון כו' ונשמע קולו כו', ועיין בבחיי שלא יכנס פתאום כו', י"ל על דרך זה מקדימין פסוקי דזמרה לקריאת שמע ושמונה עשרה שלא יכנס פתאום, ומהרמ"א שם האריך איך המעיל רומז להדבור כו' ועיין מ"ש מענין פעמון על פסוק זאת הפעם כו' וע"ש בבחיי דיש שני פירושים איך הי' הענבל אם בתוך הרמון או בין שני רמונים. והנה פרדס פי' מהרמ"א ר"ת פשט רמז דרוש סוד שהם אבי"ע עמ"ש בזה הרמ"ז בפ' בראשית על ד"ד סע"ב, ומ"ש מזה בד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חדש, ולהעיר מענין ארבעה נכנסו לפרדס דמשמע שהם ההיכלות דיצירה שלשם הי' נכנסים, וא"כ י"ל כרם גבוה יותר, כרם הם סנהדרי גדולה שנאמר בהם ואצלתי

מן הרוח כו', ובפרדס ערך כרם כתב כרם הוא המלכות כמ"ש כי כרם הוי' צבאות בית ישראל, והנה בפרדס ערך רמונים כתב כי בתקונים פי' ב' רמונים הם נצח והוד עכ"ל, והיינו כי נצח והוד זהו בחי' מעשה המצות ונק' תמכין כמ"ש ע"פ במחוקק במשענותם בענין זבולון ויששכר, ובסידור האריז"ל בענין הנחת רמונים על ס"ת פי' כי ספר תורה הוא ז"א דירית תרין עטרין מאו"א כו', ותרין עטרין הם המשכות מבחי' כתר כמ"ש בביאור ע"פ אלה פקודי המשכן, ובתו"א פ' תולדות בביאור ע"פ מים רבים שהם המדות שלמעלה מהשכל וגם רמון ע"ה גימט' רצוא, גם הנה על המעיל היו תלוים רמונים כי המעיל הוא בחי' צדקה, וכתיב ונשמע קולו כו' שעי"ז נמשך פירותיהן בעולם הזה כו' ואפשר לומר כי הם המשכות נצח והוד דעתיק כמ"ש בדרוש ל"ג בעומר בענין הוד שבהוד, וכ"ז היינו כי נעוץ סופן בתחלתן, ולעתיד לבוא תתעלה המלכות ותהי' עטרת בעלה, הנה יהי' נמשך בה י"ג מדות הרחמים כמ"ש וברחמים גדולים אקבצך, וזהו נרד וכרכום קנה וקנמון הנזכר בפסוק שלאחריו שהן י"ג דברים, וזהו ג"כ ענין י"ג בחי' שנזכר בישתבח שיר ושבחה כו' שי"ג תקוני דיקנא מאירים במלכות כנודע מענין כשושנה בין החוחים כו' משום כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן כו' עכת"ד עם תוס"ב, ומזה יובן דיש לקשר ענין שלחייך עם ענין לשלח פרע הנזכר לעיל כי דברי סופרים הם בחי' קווצותיו תלתלים כו' עמ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה כו' מענין כפרים במק"מ ויצא קנ"ז ע"ב הארת הבינה הנק' אשכול הכופר כו'.

במסכת נזיר פ"ק ד"ג בפיסקא הרי עלי לשלח פרע ה"ז נזיר ממאי דהדין שילוח ריבויא היא (כדאמרת דלגדל פרע משמע) דכתיב שלחיך פרדס רמונים (גידוליך שגדילין יהיו כפרדס רמונים שצומח ומתגדל) ואימא מידי דעבורי (דמשמע שיגוז שערו כמפנה מים ומעבירן ממקום למקום כדכתיב ושולח מים וגו' והאי נמי דאמר הרי עלי לשלח פרע משמע דאמר הרי עלי להעביר פרע) קדוש יהי' גדל פרע, וכתיב התם גבי כהן הדיוט ופרע לא ישלחו, יחזקאל מ"ז כ"א (מה פרע דכתיב גבי כהן הדיוט לישנא דרבויי הוא כו') וכן פי' רש"י ביחזקאל שם ישלחו גידול שער, והמ"צ שם כ' ישלחו ענין התפשטות כמו תשלח קצירי' בתלים סי' פ', ועל כל פנים יצא לנו דבחי' גידול שער הנזיר נק' שילוח כמו שלחיך פרדס כו' והנה התפשטות והמשכה זו היא מבחי' ושער רישי' כעמר נקי וזהו קדוש יהי' גדל פרע שלהיותו ית' קדוש ומובדל בחי' סובב כל עלמין ע"כ באה ההמשכה רק בבחי' שערות וכמ"ש בתו"א פ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש בפי' זקן אהרן כו', ובד"ה בהעלותך את הנרות בענין כשמן הטוב על הראש כו' וזהו ענין הלכות התורה קווצותיו תלתלים תלי תלים של הלכות, וזהו גם כן ענין שלחיך פרדס רמונים שנזכר כאן י"ג מיני בשמים שהם נגד י"ג מדות הרחמים שישראל ממשיכים והם נק' י"ג תיקוני דיקנא בחי' שערות כו', ובמדרש כאן פי' ענין שלחייך מענין ויהי בשלח פרעה כו', והיינו כי הגורם לכל זה שיקבלו ישראל את התורה שהיא מבחי' ושער רישי' זהו ע"י גלות מצרים שנק' כור הברזל שזיכך

את נשמות ישראל כמ״ש בתו״א בד״ה וכל העם רואים את הקולות וגם כמ״ש ופרעה הקריב כו׳ שהביאם לבחי׳ תשובה, וגם כי יתרון האור נמשך מן החשך, וזהו מגלה עמוקות מיני חשך כו׳ עיין בזח״ג נשא דק״מ ע״א ולכן נאמר ויהי בשלח פרעה שלהיות בחי׳ הריבוי והתפשטות האור מבחי׳ ושער רישי׳ כו׳ זהו נמשך ע״י פרעה, וכמ״ש וכאשר יענה אותו כן ירבה כו׳ הרי שהריבוי וההתפשטות נמשך דוקא מתוך העינוי כו׳ ואפשר לומר כי זהו פי׳ ויהי כי השערות הם בחי׳ ו׳ והגומא שממנה נמשך השערה הוא בחי׳ יו״ד אע״ג דבמדרש איתא שזה מלשון וי שפרעה אמר וי היינו מפני שאצלו זהו וי שלקחו ממנו הניצוצות כו׳.

אדמו״ר נ״ע סד״ה גן נעול פי׳ וז״ל שלחייך פי׳ רש״י בית השלחין, ובגמ׳ תחלת מסכת מ״ק ומאי משמע דהאי בית השלחין לישנא דצחותא הוא דכתיב ואת עיף ויגע ומתרגמינן ואת משלהי ולעי (ובד״ה לא הביט און ביעקב, ובד״ה זכור דעמלק נתבאר שבחי׳ היגיעה שייך כשהוא עדיין בבחינת אחוריים שהוא אתכפי׳, משא״כ בבחי׳ פנים בפנים כתיב ולא ראה עמל בישראל כו׳ ומזה יובן מ״ש במדרש דענין שלחייך זהו בשלח פרעה יען ששם נאמר כו׳ ויסב כו׳ דרך המדבר אשר בחי׳ מדבר זהו בחי׳ אחורי׳ כמ״ש לכתך אחרי במדבר, כמ״ש בד״ה זכור דעמלק הנ״ל, וע״כ זהו נק׳ בית השלחין בחי׳ ואתה עיף ויגע) ובפ״ד דב״ב דס״ח ע״א מבואר דשלחין מלשון ושולח מים ע״פ חוצות וע״ש בתוספות, ועיין במסכת תענית בפ״ק ד״י ע״א דזהו ח״ל שמשקה אותה ע״י שליח, ועל דרך זה יש לפרש ענין בית השלחין שצריך להשקותה חוץ מהמטר כ״א לשלוח לה עוד מים ביד שליח בשר ודם כו׳, וע״כ משבח אותה דגם שלחייך הוא פרדס רמונים, והענין כי שבע מצות דרבנן ערובין נט״י כו׳ זהו נתקנו בשביל הרחקת הרע דוקא והיינו כשראו עוצם הנפילה, שכנס״י נק׳ סוכת דוד הנופלת בזמן הגלות כו׳ עיין מזה באגה״ק* כמדומה שפי׳ נופלת שמדור לדור יש ירידת המדריגה, והיינו כמ״ש בתו״א ח״ב* פ׳ מטות בד״ה להבין ענין דקדוקי סופרים כו׳ אך דור אחר דור כי נתמעטו הלבבות כו׳ ונכוינו באש זרה תאות גופניות כו׳ וכדי לעורר האהבה זהו דוקא ע״י דקדוקי סופרים כי ערבים עלי דברי סופרים כו׳ שנמשכים מאהבה רבה שמתוקף האהבה מתירא שלא יכשל בחטא ותנתק האהבה, וע״כ עושה גדר וסייג כו׳ ועמ״ש ע״פ והוי׳ יגיה חשכי וזהו״ע נר חנוכה שמדברי סופרים, ועיין בסידור בד״ה להבין ענין נטילת ידים, והנה מצות דרבנן זהו כמשל מה שמשקה את בית השלחין בידי אדם לבד מה ששותה ממטר השמים וזהו הנותן מטר ע״פ ארץ היינו כשכנסת ישראל בא״י די במטר שהוא יערוף כמטר לקחי, אבל כשהם בחוץ לארץ ונק׳ בית השלחין אז צריך להשקותה עוד בדברי סופרים, וזהו ושולח מים ע״פ חוצות, וזהו אשריכם זורעי על כל מים ב׳ בחי׳ מים הנ״ל דמטר ושולח כו׳ ועי״ז תהיו משלחי רגל השור והחמור שהם המדות רעות כו׳ להרחיק יניקת החיצונים וזהו ג״כ פי׳

באגה״ק: ס״ט. ראה לעיל ע׳ קח ואילך.

בתו״א ח״ב: הכוונה ללקוטי תורה, והוא שם ד״ה ושמע אבי׳ את נדרה (פד, ד).

שלחייך שאתה משליך ממך את המדות רעות להבריח את החיצונים כו' ע"ד מ"ש גרש את האמה הזאת כו' כמ"ש במ"א בענין בני גרשון כמ"ש במ"א בענין ב"ה אומרים כלה נאה כו' שע"י בהילו נרו על ראשי הנה האור דוחה את החושך כו' וזהו כי רבים בני שוממה מבני בעולה פי' בעולה היינו בית הבעל ושוממה כשנפלה ונק' בית השלחין ע"ד וישלחהו מג"ע כו' וכן בישראל שלח מעל פני ויצאו בירמי' סי' ט"ו, א, וכמ"ש ע"ז במדרש בפתיחתא דאיכה ע"פ והמה כאדם עברו ברית דף נא"א, וברבות בראשית פ' י"ט, ומ"מ ע"י השקאה הנ"ל כי רבים בני שוממה כו' וזהו ג"כ ענין בשלח פרעה כי הגורם כ"ז זהו ופרעה הקריב כו' לרחוק שנעשה קרוב כו' עמ"ש ע"פ רני עקרה כו' וזהו פי' פרדס רמונים, בקהלת רבה ע"פ עשיתי לי גנות ופרדסים שהם משניות של ר' חייא ור' הושעיא ובר קפרא והיינו ענין התוספתות שהם ביאור המשנה והוא גם כן ענין סייגים וגדרים, וכרם זהו משניות ועיין בתו"א ס"פ חיי שרה בד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה כו' וגם כמ"ש בתו"א ס"פ תרומה גבי מעסים רמוני כי יין הרקח קאי על בעלי תורה, ועסיס רמוני הם בעלי עסקים בעלי מצות שע"י בחי' קיום מצות דברי סופרים נעשו פרדס רמונים גם בגמרא ומשנה ר"פ חזקת דבית השלחין עושה פירות תדיר יותר מבית הבעל והיינו ע"י המעיין המשקה אותה תמיד.

נמצא בשולי הגליון ושייך לדרוש זה

כפרים העלאה והאופנים בן כפר, פרי מגדים ע"ד ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים עמ"ש מענין גרש ירחים בד"ה נשא בענין בני גרשון כו', פרי במא"א אות פ' סי"ז פרדס סכ"ז, וא"כ זהו ע"ד מלכות ופלגשים שהמשניות נק' מלכות וזהו ענין כרם ובריתות נק' פלגשים וזהו ענין פרדס רמונים כי מט"ט רמון והוא שליח מצדיק ח"י עלמין ב' טתי"ן דמט"ט וזהו שלחייך רמונים, גם בפסוק ארץ חטה החמישי רמון א"כ הוא הוד, וע' במא"א אות רי"ש סכ"ז שהם ג"כ ב' עטרין דז"א כו', בערוך ערך שלח א' שליח שלחתי בבלה, שלח עורות אבא שלחא הוה י"ל עבודה עורות עבודין כמ"ש כתנות עור, וגם שם כתיב וישלחהו מג"ע, מי השילוח, לאט מ' סאה, וזהו מלכות בית דוד, ואפשר מלשון המשלח מעינים בנחלים, נרד בסידור האריז"ל גבי קטרת פי' ת"ת ובמא"א אות ב' סל"ד יסוד דנוק' ובי"נ יסוד דדכורא וזהו נרדים לשון רבים י"ל נרד לשון ירידה והמשכה.

עד כאן.

שה"ש ד' ט"ו.

מעין גנים, אדר"נ ל"ג עמה"מ ע"ט א"ב קכו"ג רבות קל"ז א"ב רצט"א, ח"מ י"ב כח"ב זח"א עט"א פא"ב, ח"ג צג"ד קט"ג קכ"ז ד' קמה"א ילקוט ח"א סח"ג עא"ג, ח"ב צח"ב בחיי מט"ב פד"ד.

א) **רבות** בשלח פ"כ קלז"א ואלו לא היו ללוקח אלא מעיינות שבתוכ
די שנאמר מעיין גנים באר מים חיים כו'. עו"ש מצא בה מים
חיים שנאמר מעיין גנים באר מים חיים.

ב) **במד"ר** ס"פ כי תבוא דרצ"ט א' היו מתענגים בנאות דשאים של באר
כו' וריח שלמותיך כריח לבנון וכל השבח הזה מהיכן בא
ממעין גנים באר מים חיים ועמ"ש בפי' בנאות דשא ירביצני בבה"ז פ'
בראשית על המאמר תדשא הארץ דשא די"ח ע"ב ועיין בזהר תרומה
דקע"א ע"א שהוא ההשפעה הנמשך מנו"ה כו' והם רובצים על הבאר כמ"ש
בזהר פ' ויצא.

ג) **בשה"ש** רבה י"ב ע"פ כי טובים דודיך מיין מה מים חיים לעולם
שנאמר מעין גנים באר מים חיים כך תורה חיים לעולם שנאמר
כי חיים הם למוצאיהם כו'.

ד) **בשה"ש** רבה כח"ב ע"פ מעין גנים כו' וז"ל אמר ר' יוחנן ארבעים
ושמנה פעמים כתוב בתורה באר באר כנגד מ"ח דברים שנקנה
בהם התורה הה"ד מעיין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון עכ"ל,
הנה מ"ח קרשים הי' במשכן, מ"ח נביאים עמדו לישראל ואיתא שהם י"ב
צירופי הוי' ובכל א' ד' אותיות הרי מ"ח, עיין מזה בזהר פ' חיי דקכ"ה
ע"א, גם כד כד גימט' מ"ח, עמ"ש בד"ה ושמתי כדכד, גם אשת חיל גימט'
מ"ח, וא"ש שזהו הבאר שהיא מלכות הנק' אשת חיל והיא עטרת בעלה,
וכן ב"פ כ"ד אתוון דבשכמל"ו שחרית וערבית שמזה נמשך ושמתי כדכד
כו' גם יובל גימט' מ"ח, ויובל הוא חיבור או"א שזהו ענין וקדשתם את
שנת החמשים שנה שער החמשים דבינה וממשיכו בו מבחי' קדש שהיא
חכמה והוא ענין ונהר יוצא מעדן יובל שמו, וזהו"ע ונוזלים מן לבנון,
כי לבנון היינו ל"ב נתיבות חכמה הנמשכים בנ' שערי בינה ובמ"א נתבאר
דבאר זהו תורה שבעל פה וכמ"ש הואיל משה באר את התורה כו' וכמ"ש ע"פ
והנה באר בשדה כו'.

ה) **ת"ז** תיקון נ"ב ד"צ ע"א כמו דאילנא לא מתרבי אלא במיא הכי
ישראל דאינון ענפין דאילנא לא מתרבין אלא בנביעו דאורייתא
ורזא דמלה מעיין גנים באר מים חיים מעיין דא חכמה כו' גנים דא ג"ן
סדרים דאורייתא וע"ש תיקון נ"ג.

ו) **זח"א** פ' חיי קל"ב ע"א וע"ד אתא ההוא עבדא אל באר המים, רזא
דכתיב מעיין גנים באר מים חיים כו'.

ז) **פ'** תולדות דקל"ה ע"ב ע"פ וישב יצחק עם באר לחי ראי, מעיין גנים
דא אברהם, באר מים חיים דא יצחק, ונוזלים מן לבנון דא יעקב,
באר מים חיים דא יצחק היינו דכתיב וישב יצחק עם באר לחי ראי, באר דא
שכינתא, לחי דא חי העולמים עכ"ל, ויש לבאר עפמ"ש בתו"א בד"ה
אלה תולדות יצחק דאברהם ענינו להמשיך האור מלמעלה למטה, ויצחק ענינו
ההעלאה מלמטה למעלה יעו"ש באריכות וזהו ההפרש בין מעיין לבאר
שהמעיין נמשך מאליו מלמעלה למטה, ולכן נק' אברהם מעיין גנים והיינו

שממשיך בחי׳ ונהר יוצא מעדן, אבל הבאר העלאת ממטה למעלה, וזהו בחי׳ יצחק, ועי״ז ונוזלים מן לבנון, דהנה פי׳ ונוזלים מן לבנון פי׳ בלקו״ת בד״ה האזינו דרוש הראשון שזהו המשכה מבחי׳ מזלא שהוא מזלות דכתר, והוא המשכה עליונה מההמשכה שע״י חסד לאברהם, ע״ד המבואר בזח״ג פ׳ אחרי דע״ז ע״ב דחיבור ויחוד ו״ה זהו ע״י החסד ע״ש בפי׳ ואיש כי יקח אחותו כו׳ חסד הוא, אכן יחוד י״ה חיבורא דילהון לאו בחסד תליא אלא במזלא תליא, וזהו״ע ונוזלים מן לבנון והיינו ע״י יעקב שהוא בריח התיכון המבריח מן הקצה עד הקצה דהיינו תפארת העולה עד הכתר משא״כ החסד עולה רק עד החכמה היינו חח״ן קו ימין כו׳ לכן המשכת מעין גנים דאברהם שרש המשכה זו באה מהחכמה וכנ״ל סעיף ה׳ אבל ע״י באר מים חיים דיצחק נמשך ונוזלים מן לבנון מהכתר כו׳.

ח) **והמק״מ** פי׳ מעין גנים דא אברהם שהוא חסד דזעיר והוא יומא דכליל כולהו יומי (עיין זח״ג אמור ק״ג ב׳) וז״ש מעיין גנים שכולל חמשה גנים שהם חמש קצוות (עיין זהר בלק דף ר״א סע״ב) באר מים חיים דא יצחק, פי׳ שהגבורות בונים המלכות (עמ״ש ע״פ באר חפרוה שרים בלקו״ת פ׳ חוקת ובביאור ע״פ נשא את ראש בני גרשון בענין מקדש אד׳ כוננו ידיך, ועיין זהר בהעלותך דף ק״נ סע״א וע״ב וס״פ וילך דרפ״ו ע״א ובפ׳ צו דל״ב ע״א יעו״ש ובפירוש הרמ״ז שם בענין וישב יצחק ויחפור את בארת המים) ונוזלים מן לבנון דא יעקב, פי׳ שת״ת יש בו יסודות דאו״א שנק׳ לבנון עכ״ל המק״מ עם הגהות וא״כ לפירושו זהו כענין מ״ש בד״ה ויצום אל בני ישראל בפי׳ וארא אל אברהם כו׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם שהאבות המשיכו מבחי׳ המדות אבל ושמי הוי׳ זהו אוא״ס המאיר בחכמה כו׳ וכך מעיין גנים זהו המשכה מחסד אבל ונוזלים מן לבנון זהו המשכה מג׳ ראשונות כתר חכמה בינה הנמשך ע״י התורה, והיינו ע״י חפירת באר מים חיים כו׳.

להעיר מלשון מפי הגבורה שמענום הרי נקרא הדיבור בחי׳ פי הגבורה כו׳. זח״ג ר״א סע״ב, רלה״ב רסו״א רצ״ח א׳, י״ל ע״ד קול הוי׳ בכח, והנה במ״ת נדמה להם כזקן ושערות נזירות מזה נמשך כח שמשון הגבור כו׳ גם ארז״ל ע״פ בגבורה ולא בשתי, בגבורה של תורה פ״ק דשבת ד״י ע״א ואולי ע״ד עובד אלקים שונה פרקו מאה פעמים ואחד, שעי״ז גורם כצאת השמש בגבורתו מוציא חמה מנרתיקה, ועל דרך זה ענין מפי הגבורה או כענין אדיר במרום הוי׳ דתבר גזיזין כו׳, והוא יבקע צורים שבוקע הפרסות שיהי׳ גילוי כו׳ או ע״ד ונעשה כמעיין שאינו פוסק וכנהר המתגבר, והנה בחי׳ שאינו פוסק זהו ונהר יוצא כו׳ וכן נהר המתגבר ע״ד אני בינה לי גבורה, ובפרק שני דאבות ר״א בן ערך מעיין המתגבר פי׳ במד״ש שזהו רבותא יותר מנהר המתגבר שהנהר דרכו בכך משא״כ המעיין ושיהי׳ מעיין המתגבר זהו דבר נפלא כו׳ וא״כ מפי הגבורה יש לפרש בינה שנק׳ אני בינה לי גבורה ועיין בתו״א ר״פ לך לך שהבינה יש בה התגלות עתיק ומשם נמשך כח ההשפלה כו׳ וזהו לי גבורה שהוא הכתר כמ״ש טוב ארך אפים מגבור

כו׳ ולכן איתא גבורה גימט׳ ג״פ חסד, גם בינה נק׳ פום ממלל רברבין וזהו מפי הגבורה כו׳ וכן משמע בזח״ג פ׳ ואתחנן דרס״א א׳ דפי׳ משה מפי עצמו היינו ז״א שנק׳ ג״כ משה ופי׳ משה מפי הגבורה היינו מה שז״א מקבל מבינה שנק׳ גבורה דלא פסק היינו בחי׳ נהר המתגבר כו׳ ולא כהמק״מ שם, ובפרדס ערך פה פי׳ ב׳ פיות הם מלכות ובינה כו׳ וכן בערך גבורה, פי׳ גבורה העליונה היא בינה, וזהו ענין מי ימלל גבורות הוי׳ מי היינו בינה, ועיין זהר ר״פ תולדות קלד״א קלה״א, דפירושו על יצחק היינו שיצחק שרשו מבינה וכמ״ש בזהר אמור צט״א אלא אברהם לא אתדבק בי׳ בההוא נהר כמו יצחק דאתדבק בי׳ כו׳, ולכן ע״י באר דיצחק ממשיך הגילוי ונוזלים מן לבנון שזהו כענין מפי הגבורה שמענום כו׳. והנה דבור אנכי ולא יהי׳ לך זהו ענין קבלת עול מלכות שמים שקדמה לעול מצות והוא עיקר הכל לכן שמענו זה מפי הגבורה וקבלת עול מלכות שמים זהו בחי׳ רצוא ועול מצות זהו בחי׳ שוב, והרצוא זהו גם כן מבחי׳ הגבורה בחי׳ בכל מאדך בלי גבול, לכן כח זה נמשך בנשמות על ידי ששמענום מפי הגבורה שעי״ז נמשך הכח והגבורה בנפש כמ״ש הוי׳ עוז לעמו יתן, עוז הוא כח וגבורה ועמ״ש בלקו״ת ר״פ ראה בפי׳ ראה אנכי נותן לפניכם דקאי על דבור אנכי כו׳ גם כל האזרח בישראל שפירשו מה שהקב״ה עתיד להזריח ולהאיר בישראל הנה אזרח גימט׳ גבורה, ויש לפרש כי ישראל מקבל מז״א הנק׳ ג״כ ישראל ולע״ל יאיר בו אור א״א שהוא הכתר המאיר בבינה ע״כ גימט׳ גבורה ג״פ חסד וכנ״ל בפי׳ איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור הרי בחי׳ א״א נק׳ גבור, וכן מפורש ביומא פרק בא לו דס״ט ע״ב זהו גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים יעו״ש, דהפי׳ יצרו היינו מדה״ד להפרע מן הרשעים וגבור׳ הוא מה שכובש מדה״ד אפילו לעוברי רצונו וזהו מבחי׳ כתר הנק׳ א״א וא״כ אם לעוברי רצונו כך על אחת כמה וכמה לעושי רצונו כשיתגלה להם מדת א״א כתר, שזהו כל האזרח בישראל זהו גילוי גבורה עליונה שאינה מדת הדין ח״ו כי אם להיפך והיינו גילוי בחי׳ א״ס כתר עליון בבחי׳ פנימי׳ ועיין בלקו״ת בד״ה ראה אנכי נותן פי׳ האזרח בישראל שזהו ענין ישראל עלה במחשבה כו׳ ועיין מזה בביאור ראשון ע״פ יונתי בחגוי שזהו ענין שרשם בא״ק שהוא כתר הכללי והרמ״ז פ׳ אמור דק״ג סע״א כתב אזרח גימט׳ רי״ו והוא שם ע״ב ויסע ויבא ויט כו׳ ועמ״ש מענין זה גבי ג׳ פעמים ובכן הנזכר בזהר בשלח דנ״ב ע״א.

ה׳ א׳

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים, (רבות נשא פ׳ י״ג קרוב לר״פ, ס״פ ואתחנן ובשה״ש רבה ע״פ זה, ובפסוק מה יפו דודיך) פי׳ באתי לגני היינו גילוי אלקותו שבג״ע התחתון בחצות לילה שאז הקב״ה משתעשע בנשמות הצדיקים שאחר שזוכר על החורבן ומקרקר כו׳ תהי׳ זאת נחמתו ושעשועו בנשמות הצדיקים ע״י עסק תורתם כמ״ש היושבת

בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. והנה ביאור ענין זה להבין מהו השעשוע והנחמה של הקב"ה בעסק התורה הלא הכל הי' כבר גלוי וידוע לפניו ית' (ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזהר פ' אחרי דס"ז ע"ב ע"פ כאיל תערוג על אפיקי מים שהוא לפי שנאמר אז תתענג על הוי' שע"י התורה ממשיכים עצמיות חו"ב שבהם מלובש התענוג העליון דע"י לכן קוב"ה שהוא ז"א אתא לאשתעשעא כו' וזהו באור הוי' דודי צח מבחי' והשביע בצחצחות כו' ע"ש) וגם להבין למה בחצות לילה דוקא ואחר שזוכר את החורבן, הנה כתיב ויניההו בג"ע לעבדה ולשמרה שעיקר תכלית בריאת האדם לעבוד את הג"ע דהיינו להמשיך גילוי אלקותו ית', ועמ"ש מזה בד"ה כי כאשר השמים החדשים, וה"ע דירה בתחתונים, ואח"כ ע"י החטא ויגרש כו', ואח"כ בהקמת המשכן באתי לגני כו' ובחורבן בהמ"ק גם כן דנם בגירושין מביתי אגרשם ולע"ל באתי לגני כו' והיינו ע"י קיום היום לעשותם בבחי' לעבדה ולשמרה כו' עמ"ש סד"ה אוסרי לגפן ובפרט ע"י התפלה שהיא במקום קרבנות לכן עי"ז ממשיכים בכל יום בחי' באתי לגני, והיינו ע"י הקימת חצות לילה, כמ"ש במ"א שבזמן בהמ"ק לא איברי לילה אלא לשינתא אבל עכשיו לא איברי לילה אלא לגירסא, והענין כי הגלות מצרים ובבל נק' בשם לילה, והיינו כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה, וארז"ל בב"ר פ"ג לאור יום אלו מעשיהן של צדיקים ובגמרא פ"ק דכתובות ד"ה סע"א מבואר דבהמ"ק נק' מעשה ידיהם של צדיקים וכדפרש"י שם, ולכן נק' בחי' זו לאור יום, משא"כ מעשיהן של רשעים שהחריבו בהמ"ק נק' ולחשך קרא לילה ובפ"ז דב"מ דף פ"ג, ע"ב ע"פ תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו הרשעים כו' וכן לע"ל נאמר קומי אורי כי בא אורך כו' וע' בת"א פ' וישב בד"ה מהלכים בין העומדים בפי' ויאבק איש עמו עד עלות השחר לע"ל כו', וביאור הדברים כי הנה ארז"ל גלו לבבל שכינה עמהם שכינה הוא בחי' עלמא דאתגליא (ע' בד"ה וללבן שתי בנות בענין רחל, ועמ"ש בפי' ונגלה כבוד הוי' בד"ה אני הנה בריתי אתך ומ"ש בד"ה חנוכת הבית, דרוש הראשון פ"א בפי' גילוי שכינה שעי"ז הי' ביטול בנש"י כנר בפני האבוקה, ומובן שם כי פי' גילוי שכינה היינו סוכ"ע וממכ"ע שהו"ע קובה"ו, וכמ"ש בזח"ב ויקהל ד"ר ע"א בפי' תרומה תרי ממאה ע"ש ובביאור שחורה אני, הב' פירושים שכינה מה שמלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה, ובביאור כי אתה נרי פי' דבחי' זו נק' מלך יחיד שמקבלת מע"י דאצילות הנק' יחיד חי העולמים כו' ע"ש, וכן מובן ממ"ש בד"ה חנוכת הבית, דרוש השני שבהמ"ק שרשו מבחי' ע"י דאצילות הנק' בית מקיף למקיף כו' ע"ש) דהיינו גילוי אלקותו ית' להוות עולמות עליונים ותחתונים הגם שתמיד עולם כמנהגו נוהג ועוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' וכמאמר המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית אך ההפרש הוא בבחי' גילוי והעלם שבזמן שאין בהמ"ק קיים עלמא דאתגליא הוא בבחי' העלם והסתר פנים וכמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (היינו בינה ור"ל שז"א הנק' קוב"ה סליק לעילא לעילא ואינו מאיר במדת מלכות עיין זח"א ויגש דר"י ע"א וזח"ג ויקרא ד"כ ע"ב והמלכות ירדה למטה, ע"ד ובפשעכם שולחה אמכם כמ"ש באגה"ת פ"ה ועמ"ש מזה בד"ה

מה טובו ולכן נק׳ לילה לחשך) פי׳ ביום ההוא בבחי׳ עלמא דאתכסיא שהחשך יכסה ארץ, והנה כמו שנראה בחוש בסדר והנהגת העולם בחשך ואור של עולם הזה שבעתותי ערב מתחיל להאפיל ולהחשיך ומחשיך ובא עד חצות לילה ומחצות ואילך מאיר ובא מעט מעט כך הענין במ״ש ואני בתוך הגולה שזמן ירידתה ונפילתה הוא עד חצות שאז נאמר ותפול לפני רגליו (ועמ״ש בד״ה כי ההרים ימושו בפי׳ מפני מה לא נאמר נון באשרי מפני שיש בו מפלתן כו׳ שנאמר נפלה כו׳, ועמ״ש בד״ה כי אברהם לא ידענו בפי׳ כי נפלתי קמתי ועמ״ש בד״ה יונתי בחגוי פ״ג פי׳ אלביש שמים קדרות וענין ומחצות ואילך מתרוממת זהו ע״ד ארוממך אלקי המלך בד״ה כי אתה נרי ועמ״ש ע״פ ויחלק עליהם לילה ועי׳ זח״א דצ״ב) ומחצות ואילך היא מתרוממת מעט מעט שמתעלית ע״י אנשי מעשה הקמים בחצות לעסוק בתורה ובשחר יש לה קימה מעלייתא ע״י התורה ועבודת התפלה והמצות של כללות נש״י.

קיצור. ענין הב׳ פירושים שבבאתי לגני בבהמ״ק ולע״ל כ״כ במדרש רבה ושלכן גם בהיום לעשותם ע״י תפלה שבמקום קרבנות יש בחי׳ זו ושזהו ענין שמתנחם מעסק התורה של הצדיקים אחר ששואג כארי על החורבן, ויניחהו בג״ע ואח״כ ויגרש, והגלות נק׳ לילה, לאור יום ולחשך כו׳ כי שכינה שהיא עלמא דאתגליא עכשיו בבחי׳ הסתר אסתיר פני ביום ההוא וענין ובפשעכם שולחה אמכם, ואני בתוך הגולה ובחצות לילה מתרוממת.

ב) **ולהבין** מהו ענין הגילוי וההעלם הנה מבשרי אחזה שכמו שיש אצל האדם שכל ומדות ומחשבה כו׳, כך עד״מ הגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם הרי נאמר מאד עמקו שהם בבחי׳ עלמא דאתכסיא ואינם נראים ונגלים בהנהגת עולמות רק הנהגתם הוא ע״פ מדותיו ית׳ וראשיתן הוא החסד כמ״ש עולם חסד יבנה והם כל מאמרות שבהן נברא העולם יהי אור כו׳ וששת ימי בראשית יום ראשון חסד כו׳ (ולכן ארז״ל ברבות פ׳ בראשית פט״ז, ב ע״פ וזהב הארץ ההיא טוב שלא הי׳ העולם כדאי להשתמש בזהב ולא נברא רק בשביל בהמ״ק והיינו כי הכסף הוא מבחי׳ חסד ל׳ נכסוף נכספת בחי׳ אהבה אך כמעלת הזהב על הכסף היינו שהזהב נמשך מבחי׳ בינה ולכן לא הי׳ העולם כדאי להשתמש בו שהרי העולם שרשו רק מז״ת ולא נברא אלא בשביל בהמ״ק שהוא בינה שזו״ס בחכמה יבנה בית וזהו כמגדל דוד צוארך הצואר למעלה מחו״ג וכענין שאול בצוארו משכמו ומעלה גבוה מכל העם כמ״ש במ״א ע״פ כמגדל דוד), וכל ימות עולם הם רק ששת ימים אלו כי שבת זמן עליות העולמות למקורם ואח״כ חוזרים ומתחדשים ימות החול יום ראשון כו׳ ואח״כ הרי ששת ימים השניים הם עצמן ששת ימים הראשונים שנתחדשו ועיקר עבודת האדם שיהי׳ בבחי׳ מחשבותיך שעמקו מאד להיותן בבחי׳ גילוי ועמ״ש ע״פ מי ברא אלה שיומשך מבחי׳ מי שהוא בינה בבחי׳ ו״ק הנק׳ אלה הפך מבחי׳ מצרים מצר מי כו׳, והיינו ע״י שאו מרום עיניכם וראו מי ברא כו׳ ועז״נ ממעמקים קראתיך הוי׳ וכדפי׳ בפ׳ בשלח דס״ג ע״ב ובפ׳ ואתחנן דרס״ה ע״ב וע׳ בפ׳ ויחי דרכ״א ע״א ובפ׳ אחרי דף ע׳ ועי׳ ברבות פ׳ ויקרא ספ״ג מים עמוקים כו׳

ממעמקים כו׳, ופי׳ ממעמקים מבחי׳ ההעלם שהוא בחי׳ עמקו מחשבותיך עלמא דאתכסיא קראתיך כאדם הקורא לחבירו שיצא מבית לחוץ להיות בבחי׳ גילוי (הג״ה הנה ענין שג״ר הם למעלה מז״ת מבואר בכמה דוכתי ועמ״ש מזה ע״פ הללוי׳ הללי נפשי, ומ״ש בביאור ע״פ ויצום אל בנ״י כי בהמוחין שהם ג״ר שורה אור א״ס ועמ״ש מזה ע״פ וידבר דעשה״ד ראי׳ לדבר משארז״ל כנור דלע״ל יהי׳ של שמונה נימין שיהי׳ גילוי מבינה כו׳, ומ״ש בביאור דאלה מסעי השלישי בענין חכמה נק׳ אמת שלמעלה מבחי׳ חסד כו׳ ע״ש וא״כ ההפרש בין זמן בהמ״ק ובין עכשיו היינו שאין המוחין ג״ר מאירים והו״ע שאין השם שלם דפי׳ בד״ה ראה אנכי שאין י״ה מאיר בו״ה ונשאר ז״א רק בעל ו״ק, ואזי המל׳ נשאר רק נקודה אחת כמבואר ע״פ הזח״ג בלק קצ״א א׳ בענין שחורה אני שנשארה רק נקודה א׳ וט״ס שלה ירדו למטה), כי הנה איתא בת״ז לאו דאית לך צדק ידיעא כו׳ אלא לאנהגא בהון עלמין כו׳ כפום עובדיהון דבני נשא פי׳ שהנהגת והמשכת המדות להיות בהן הנהגת העולמות בעובדיהון דבני נשא תליא, שהמעשה אשר יעשה האדם למטה באתעדל״ת אתעדל״ע שע״י צדקה וחסד שעושים למטה מעוררים למעלה להיות אור א״ס ב״ה שורה ומתלבש במדת החסד וכן עד״מ בכל המדות (ועמ״ש בד״ה לסוסתי) אך אין אור א״ס ב״ה שורה ומתגלה אלא בבחי׳ חכמה דכתיב בראשית ברא אלקים ות״י בחוכמתא שבחכמה הוא החיות וקיום המדות והנה כתיב כולם בחכמה עשית שבחי׳ חכמה מלובשת בכל המדות אך מ״מ אינו דומה החכמה שמלובשת תוך המדות ואינה נראית ונגלית בהם לבחי׳ גילוי החכמה עצמה שהיא למעלה מעלה במדרגא מן המדות וגלוי המדות נמשכין ממנה שהחכמה תחי׳ כו׳ (ועמ״ש בד״ה והי׳ מדי חדש בחדשו גבי וביום החדש יפתח) ולכן כדי להמשיך אור א״ס ב״ה למטה צ״ל ע״י התורה שהוא בחי׳ חכמתו ורצונו ית׳ והיא היא שעשוע של הקב״ה כמ״ש ואהי׳ שעשועים כו׳ וזהו בחי׳ גלוי אור א״ס ב״ה ונק׳ בחי׳ זו בשם אב שהוא שורש ומקור כל ההשתלשלות וע״ז אנו מתפללים סלח לנו אבינו שהוא אב הרחמים והסליחות לפי ששם אינו מגיע פגם החטא ועון וכמ״ש אם צדקת כו׳ (עמ״ש בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳ ועמ״ש בד״ה מצה זו כו׳ מענין מוחין דאבא ועי׳ בזהר הרקיע פ׳ ויקרא בדף ז׳ ע״ב בד״ה כשמן הטוב ועמ״ש בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בפי׳ אין עבירה מכבה תורה כו׳ ועמ״ש בד״ה ואתחנן שהתורה היא מבחי׳ שאין אתעדל״ת מגעת לשם כו׳ ע״ש) משא״כ כשאינם נראים ונגלים רק מדותיו ית׳ שמנהיג בהן את העוה״ז בחי׳ העלם ולכן כתיב בכל ששת ימי בראשית ויאמר אלקים שהוא מדת הצמצום רק בשבת שהוא התגלות בחי׳ חכמה כתיב ויכל אלקים פי׳ שכלתה בחי׳ ומדרגת אלקים שנעשה קץ ותכלית למדרגה זו רק אח״ז כתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה׳ אלקים כו׳ ששתף מדת ה׳ כו׳ וזהו ענין שבחצות הקב״ה משתעשע בנשמות הצדיקים ע״י עסק תורתם דהיינו אחר שזוכר את החורבן שהיא נפילת וירידת בחי׳ עלמא דאתגליא בגלות והסתר פנים תהי׳ זאת נחמתו להיות גלוי בחי׳ השעשועים שלמעלה שהם מבחי׳ חכמה עילאה והיינו ע״י עסק התורה להיות המשכת אור א״ס ב״ה בחכמה

ולהתלבש במדות כו' ועי"ז מתחיל עליית בחי' עלמא דאתגליא מההסתר כו' כמבואר למעלה (דהיינו שמקבלת הט"ס הבאים בה בסוד תוספת חב"ד חג"ת כו' ועמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת פ"ב בענין יו"ד פסוקי מלכיות להמשיך בה ט"ס, ולכן הם ט' ברכות דר"ה והמשכה זו ע"י פסוקי מלכיות כמ"ש בד"ה אד' שפתי תפתח, בסידור שער ר"ה ועמ"ש במאמר כאיל תערוג הנ"ל איך אחר שנמשך אור התענוג שבחו"ב בז"א אזי גם המ' מקבלת מז"א השפעה זו וזהו ענין כאיל תערוג על אפיקי מים.

קיצור. ענין ההעלם שבימי הגלות כי ג"ר נק' עלמא דאתכסיא וז"ת הם שבהם הנהגת העולם, ובזמן בהמ"ק מאיר ג"ר בז"ת, ועמ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות, ובענין כעיר שחוברה לה יחדו משא"כ עכשיו אין השם שלם, ואין מאירין המוחין בהמדות ואז יש יניקת החיצונים מהמדות והמ' נשאר רק נקודה א', ולכן נק' ולחושך קרא לילה וע"י עסק התורה ממשיך מבחי' חו"ב ונק' ממעמקים ואין דומה החכמה בעצמה להארת החכמה שבמדות כמו מוחין דיניקה לגבי מוחין דגדלות וכמו נער ישראל לגבי ישראל סבא, ושם מקור הסליחה אין עבירה מכבה תורה, והתורה נק' תורת הוי', בחי' ושמי הוי' לא נודעתי להם אבל בבריאת העולם רק שם אלקים, וגם ותורה אור הפך בחי' חשך כו').

ג) **וזהו** באתי לגני, ע"ד שבהמ"ק נק' גני כנ"ל בחי' ושכנתי בתוכם דירה בתחתונים, ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה כמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו, גבי ומקדשי תיראו דקאי על התורה, דהנה השראת השכינה בבהמ"ק זהו כמשל גילוי הנשמה במוח ששם מאירה בבחי' גילוי משא"כ בשאר כל הרמ"ח אברים אין מאיר ומתגלה רק בחי' החיות ולא בחי' השכל וכמ"ש בסש"ב פנ"ב פנ"ג שזהו ענין היכל קדה"ק הכולל ג"ר שהם המוחין, ושם שורה השכינה מ' דאצי', וע"ש פנ"ג שנתלבשה במ' דבריאה ומשם האיר בהיכל קדה"ק שבבהמ"ק ולכן ההנהגה למעלה מהטבע הנמשך מהיכל קדה"ק דעולם העשיי' כו' וכן מבואר בהרמ"ז ר"פ ויקרא ד"ג ע"ב בד"ה לאו רישיה שע"י הקמת המשכן האיר אור הבריאה על המשכן התחתון שלא ע"י אמצעות היצירה כו', אלא שאאזמ"ו ז"ל הוסיף ביאור שמזה נמשך ההנהגה למעלה מהטבע כו' עוד ביאר שם בסש"ב שזהו ענין ההמשכה מעלמא דאתכסיא המקנן בעולם הבריאה כנודע לי"ח עכ"ל, ור"ל בינה דאצי' הנק' עלמא דאתכסיא כמ"ש בזהר דקנ"ח א' ב' בענין שלח תשלח את האם כו', וכמ"ש מזה בלק"ת גבי שמע"צ בד"ה ה' לי בעוזרי פ"ג נמצא אתי שפיר מש"כ שבזמן בהמ"ק הי' ההמשכה מבחי' מאד עמקו מחשבותיך כו' ובפרט בית ראשון שנק' ה' עילאה כמ"ש הענין בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת פ"ה, ושם מבואר דגם בבית שני שהוא ה' תתאה עכ"ז בו עצמו הי' מאיר מעלמא דאתכסיא ולכן בבהמ"ק הי' נקרא השם ככתבו כו'. ולכן עכשיו בחי' זו הוא ע"י עסק התורה שנמשכה ג"כ מבחי' מאד עמקו מחשבותיך כנזכר באג"ה בסופו בד"ה דוד זמירות קרית להו. וגם אלפים שנה קדמה לעולם שהם חו"ב שהוא בחי' המוחין עד"מ שבהם השראת עצמות הנשמה כנ"ל ובחי' זו נק' עלמא דאתכסיא וע"י עסק התורה ממשיכים גילוי

בחי' זו, וגם כמובן באריכות ממ"ש בד"ה כאיל תערוג הנ"ל. ועפ"ז י"ל מה שהתנאים יכלו לעשות נסים מופלאים ע"י עסק תורתם כמ"ש בלק"ת פ' תזריע בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא, והיינו מפני שהם ממשיכים ההנהגה מעולם הבריאה שלא ע"י היצירה כו' שזהו ענין גלוי עלמא דאתכסיא, ולכן יוכלו לשנות הטבע כנ"ל, אך בסש"ב פנ"ג כ' דממשיך ע"י יצירה ועשיי' כו' ע"ש, ואפ"ל דזהו עכשיו, אבל התנאים הנק' איתנים היו יכולים להמשיך גילוי אור הבריאה כו', וכמ"ש בלק"ת מענין הנופח בהגחלת להוציא גילוי השלהבת שהגילוי לפי כח הנופח כו' וזשארז"ל פ"ב דאבות וכל דבריהם כגחלי אש כו', ובמד"ש שם כי התורה משולה לאש שנאמר הלא כה דברי כאש כו', וגם כמ"ש מימינו אש דת וניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה כו' ונודע כי ד"י ארמ"ע הם נגד אבי"ע א"כ אש הוא באצי' ועמ"ש בד"ה אתם נצבים בפי' אש, ומ"ש מזה בד"ה משה ידבר, אלא שהתורה ירדה למטה, אבל התנאים יוכלו לגלות ההעלם כו' והיינו ע"י שהם בבחי' רצוא ושוב ולכן דבריהם כגחלי אש ויוכלו לעשות נסים יוצאים מהטבע כו', והנה בפי' באתי לגני, שארז"ל ברבות בשה"ש לגינוני שהוא ענין חופה, והיינו שבהמ"ק הי' כענין חופה כי שרשו ממקיף עליון כו' וכן יש בחי' זו בתורה כמ"ש ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך, צל הוא מקיף כמ"ש בד"ה ביום השמע"צ, דרוש השני רפ"ה, ובד"ה לסוסתי, בשה"ש, בדרוש השני פ"ב כתב וזהו כחתן יוצא מחופתו, חתן מלשון נחות דרגא שהיא התורה שירדה להתלבש בענינים גשמיים ובחי' נחות דרגא הנ"ל הוא יוצא מחופתו בחי' סוכ"ע ועמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה, ובמא"א ח' מ"ז חופה נק' אימא עילאה ז"א חתן יוצא מחופתו כו' עכ"ל, וכבר נתבאר לעיל שאימא עילאה נק' עלמא דאתכסיא, וא"כ ענין באתי לגני שנכנס בחופה ועי"ז נמשכו בו ג"כ בבחי' פנימיות המוחין דגדלות שיהי' יכול להשפיע התורה לבחי' כנ"י, עמ"ש בד"ה תורה צוה פ"ג, ובהביאור שם פ"ג, ובעבודה חופה היא בכל מאדך, וכן שמחה של תורה ומצוה.

קיצור. ענין ד"א של הלכה המשכת מוחין, היכל קדה"ק, וע"י היכל קדה"ק דבריאה ההנהגה שלמעלה מהטבע דעשיי', והיא ההמשכה מעלמא דאתכסיא, בינה מקננא בבריאה, בית ראשון ה' עילאה גם בבית שני עצמו ה' תתאה מאיר ה' עילאה, ועסק התורה היא ג"כ קדה"ק, יקרה היא מכה"ג שנכנס לפני ולפנים בהיכל קדה"ק, מאד עמקו מחשבותיך, ולכן התנאים ג"כ יכלו לעשות נסים שלמעלה מהטבע, וכל דבריהם כגחלי אש, לפ"ז באתי לגני ע"י עסק התורה שהיא המוחין ובהם שורה אור א"ס, ויש פי' גני גינוני, היינו גיננא שהיא חופה סוכ"ע כחתן יכהן פאר ת"י גיננא וזהו כחתן יוצא מחופתו, וענין חופה בכל מאדך ושמחה של מצוה כו'.

מור קטרת מזה"פ פנימית הלב, אכילה קרבן על מזה"ח חיצוני' הלב.

ד) **והנה** בפי' אחותי כלה פי' רז"ל במדרש רבה פ' נשא ר"פ י"ג אחותי שנתאחו לי בגלות, כלה שנתכלו בגלות מצרים ובבל, כד"א כי עליך הורגנו כל היום, לפיכך עתיד לקרותם אחותי, שיהיו אחויים אצלו (ר"ל

דבוקים כד"א קורעים ומאחים עכ"ל המ"כ. ואפ"ל לפ"ז הפי' מ"ש בקהלת סי' ג' עת לקרוע ועת לתפור, דפי' ועת לתפור היינו שיהיו אחויים אצלו, וכמ"ש מי יתנך כאח לי, ועמ"ש ע"פ בן פורת יוסף אותיות תופר, וכ"מ הפי' ברבות בקהלת שם דא"א, עת לקרוע דכתיב קרע ה' את ממלכות ישראל בש"א ט"ו כ"ח, ועת לתפור דכתי' והיו לאחדים בידיך עכ"ל, וענין והיו לאחדים זהו ענין אחד באחד יגשו למהוי אחד באחד חיבור ויחוד יחו"ע ויחו"ת, ועמ"ש מזה בת"א פ' ויגש ע"פ ויגש אליו יהודה ובלק"ת פ' במדבר ע"פ והי' מספר בנ"י בענין ונקבצו בני יהודה ובנ"י יחדיו כו' ע"ש, ובמ"א נתבאר דפי' האיחוי והחיבור זהו ע"ד מ"ש בפי' לעשות הישר, כי א־ל דעות, שיהי' מלמטלמ"ע כמו מלמעלמ"ט כו', וענין כלה שנתכלו מבואר בד"ה שיר השירים שזהו ענין כלה שארי ולבבי, וכן ענין כי עליך הורגנו כל היום וכי אפשר לאדם ליהרג בכל יום, אלא י"ל זהו ענין למס"נ באחד, וכן ראיתי הפי' בספר כד הקמח באות בי"ת סוף ד"ה בטחון, וענין אחותי כלה ע"ד ואיש כי יקח אחותו כו' חסד הוא דפי' בזהר ויקרא ד"ז ע"ב ואיש דא קוב"ה כו' וע"ש פ' אחרי דע"ז סע"א שזהו ג"כ ענין כי אמרתי עולם חסד יבנה). והנה פי' אריתי מורי עם בשמי ארז"ל בשיר השירים רבה זה קטורת הסמים וקומץ הלבונה, אכלתי יערי עם דבשי אלו איברי עולה ואימורי קד"ק שתיתי ייני עם חלבי אלו הנסכים ואמורי קדשים קלים עכ"ל. והענין דהנה מבואר בלק"ת בד"ה ושאבתם מים הראשון ושם פ"א וז"ל והענין כי עבודה שבלב זו תפלה והלב הוא רומז כנגד המזבח וכשם שהי' ב' מזבחות פנימי וחיצון כך יש בלב ב' בחינות חיצוניות הלב ופנימיות הלב כו' ע"ש והקטורת היתה קריבה על המזבח הפנימי, והקרבנות על מזבח החיצון והיינו כי הקרבן שהי' מקריב בהמה על מזבח החיצון נק' זה חיצוניות הלב להקריב נפש הבהמית שבו, ופנימיות הלב זהו המס"נ של הנפש אלקית, עמ"ש סד"ה יביאו לבוש מ' גבי בעטרה שעטרה לו אמו כו', וכמ"ש בת"א בד"ה בכ"ה בכסלו בענין ב"פ מס"נ שבק"ש למס"נ באחד ובכל נפשך, אשר למס"נ באחד הו"ע המס"נ של נה"א ששרשה מפנימית העולמות אחותי כלה, ויחודה וביטולה באחד חד ולא בחושבן, וזהו ענין קטרת והקשורים ליעקב ע"ד תרין ריעין ונק' ריח, ריח הלבנון ראה ריח בני כו', מקיף בכל מאדך וההמשכה שעי"ז הוא ג"כ יחוד או"א ששרשו אור חדש מאוא"ס מעתיק וא"א, ונק' משכן העדות ג"כ כמאן דארח ריחא ותהלתי אחטם לך, אבל מס"נ דובכל נפשך זהו הנמשך מבחי' בשכמל"ו יחו"ת שמזה נמשך ביטול נה"ב וכמ"ש מזה ג"כ ע"פ אדם כי יקריב מכם כו' מן הבהמה כו', ובד"ה שיר השירים נתבאר שזהו ענין ב' בחי' כלה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה וההמשכה שעי"ז הוא ג"כ הא' מאור א"ס ממש בחו"ב, הב' אח"כ מז"א למ' שיהי' ההמשכה בבי"ע כו' יעו"ש. ועד"ז נתבאר ע"פ לבבתני אחותי כלה פ"ד יעו"ש גבי ולבבתני ב' בחי' לבבות הם ב' בחי' המשכות החיות כו' ובהביאור שם ג"כ פ"ד. וזהו ענין אריתי מורי עם בשמי, תחלה מזכיר בחי' ריח שהוא ענין קטרת שהוא ע"ד ק"ש למס"נ באחד שעי"ז נמשך אור ההמשכה מעצמות אור א"ס שיהי' מאיר בחכמה כו', וכמ"ש במ"א בפי' אחד עשר סממנים היו בה. עשר כנגד ע"ס שראשיתן חכמה כו'. ואחד הוא יחידו של עולם אנת הוא חד ולא בחושבן

שיהי׳ מאיר בחכמה כו׳ ועמ״ש מענין מור בד״ה חייב איניש לבסומי בפוריא דרוש השני גבי וביאור הענין יובן עפמ״ש איש יהודי ובד״ה ויושט המלך לאסתר, בפי׳ מקוטרת מור ולבונה, מור בבחי׳ מרירות כו׳ ענין המרירות מן ההיפך איך ומה הוא ואח״כ יבא לבחי׳ לבונה היא בחי׳ השמחה כו׳, וזהו ענין המדרש בפי׳ אריתי מורי עם בשמי זה קטורת הסמים וקומץ הלבונה, ועמ״ש עוד מענין מור בד״ה יביאו לבוש מלכות גבי מרדכי מורא דכיא כו׳.

קיצור. פי׳ אחותי ל׳ איחוי וחיבור ומזה יומשך ועת לתפור מה שקרע וגם החיבור ע״ד כי א־ל דעות ה׳, וכלה, בחי׳ מס״נ בכל יום בק״ש, אריתי מורי קטרת על מזבח הפנימי פנימיות הלב ואכלתי על מזבח החיצון חיצוניות הלב, מס״נ של נה״א נק׳ קטרת והקשורים ליעקב, ומס״נ של נה״ב זהו דוגמת קרבן בהמה, ועמ״ש ע״פ לבבתני ב׳ לבבות, וזהו תחלה אריתי מורי, ואחד עשר המשכות אנת הוא חד שיהי׳ מאיר בחכמה כו׳ גם מור ולבונה מרירות ושמחה כו׳.

ה) **והנה** ענין אכלתי יערי עם דבשי, אכילה היא בחי׳ פנימיות כמ״ש בד״ה זאת חנוכת המזבח פ״ג, ובד״ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני פ״ב בפי׳ אכלו רעים בכדי שיהי׳ בחי׳ חו״ב צ״ל בחי׳ אכילה כו׳ ע״ש ובד״ה ענין הנסכים פ״ב בפי׳ ולחם לבב אנוש יסעד שסועד הלב הוא בחי׳ מ׳ (עי׳ בת״א ס״פ בראשית גבי ויתעצב אל לבו, אדריכל) להיות עולה ומקבל חיות מהמוח הוא חכמה כו׳ והיינו ע״י שהקרבן הבא מבהמה עולה לשרשו בבחי׳ פני שור ופני ארי׳ דאכיל קרבנין ועי״ז והחיות נושאות את הכסא כו׳, ובד״ה לבבתני שע״י העלאה זו שהיא עד רום המעלות נעשה המשכה מלמעלה למטה ולכן נק׳ הקרבנות בשם לחם כמו הלחם שעליו יחי׳ האדם עד״מ שהוא המתעכל עד שישוב לדם ובשר ממש ועי״ז ממשיך חיות הנפש בגוף ככה הוא כו׳ ותפלות כנגד קרבנות תקנום כו׳ ע״ש ובד״ה אני ישנה פ״ב שביטול והתכללות זה נק׳ בשם אכילה כו׳ יעו״ש באריכות. ונמצא הלחם והאכילה הוא ההתכללות והביטול לאשתאבא בגופא דמלכא שהם כלים דע״ס ועי״ז ממשיך בהם האור והחיות כמו שהלחם נכלל בגוף האוכל כו׳, ועי׳ בד״ה ראשי המטות פ״ג גבי והנה רצון העליון הוא מקור התומ״צ ולכן נקרא לחמי כו׳ ובד״ה את קרבני לחמי דרוש הראשון פ״ג שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כמו הלחם כו׳, כך הנה כל העולמות נק׳ עד״מ בשם גוף וכמ״ש בת״ז וכמה גופין תקינת לון כו׳ וכדי שיהי׳ השראת והתפשטות הנשמה בחי׳ סוכ״ע דלאו מכל אלין מדות כו׳ הוא ע״י לחם שבאתעדל״ת נעשה אתעדל״ע כו׳ ובהביאור שם פ״ג לחמי כו׳ לאשי אש יו״ד כו׳ ובד״ה הנך יפה רעיתי פ״ב בענין ישראל מפרנסין כו׳, והנה הטעם שנק׳ יערי כי שרש נה״ב נמשכה מהמלאכים שנקראים עצי היער שרפים עומדים עצי שטים עומדים, וגם כי ודמות פניהם פני אדם הוא שורש נפש השכלית וכתיב כי האדם עץ השדה, ובשמואל א׳ סי׳ י״ד יערות הדבש הם קנים שגדל בהם הצוקער וכן פירשו שם יערי עם דבשי, ובגמרא פ״י דשבת צ״ה א׳ וכי מה ענין דבש אצל יער כו׳, מוכח דמפרש על דבש דבורים.

ועמ״ש מזה בד״ה לסוסתי ברכבי ע״פ המדרש רבה ר״פ דברים. והנה יערי הם עצי הגן שעז״נ ויצמח כו׳ כל עץ כו׳ ופי׳ מהרמ״א שהם אורות הנמשכים ע״י קיום המצות וזהו ענין והנה עלה זית טרף שהביאה מג״ע ועה״ח בתוך הגן זהו התורה, ועמ״ש ע״פ ישבעו עצי הוי׳ אשר נטע כו׳ בד״ה והבריח התיכון כו׳ שהם נמשכים מש׳ הוי׳ משא״כ בעשרה מאמרות נאמר רק ש׳ אלקים כו׳ וא״כ לפ״ז י״ל אכלתי יערי עצי הוי׳ הנמשכים ע״י קיום המצות כמ״ש ויניחהו בג״ע לעבדה זו רמ״ח מ״ע כו׳, וכן ארז״ל מאי פרי מצות בלק״ת בשה״ש בביאור ע״פ קול דודי, עם דבשי י״ל תורה שנאמר בה ומתוקים מדבש, והרבות בשה״ש דמפרש יערי איברי עולה, היינו כי הקרבנות זהו עבודה שהוא אחד מהשלשה עמודים של כל המצות כו׳ ונק׳ איברי עולה יערי לפי שכולה כליל לגבוה ה״ז כמו אכילת כל היער הפרי עם העץ כו׳ והיינו ע״ד עץ פרי שיהי׳ עצו כפריו כו׳ אף שהארץ לא הוציאה כן אבל ע״י הקרבנות יהי׳ נתקן זה שיהי׳ עצו כפריו, וזהו יערי דוקא הנק׳ עצי הוי׳ שגם העץ נמשך משם הוי׳ ממש מקור הפרי כו׳ וענין עצו כפריו זהו שגם הגוף יהי׳ לע״ל קדוש כמו הנשמה כו׳, שתיתי ייני עם חלבי, לפה״נ מהרבות מפרש חלבי ל׳ חלב בצירי היינו אמורי קד״ק שהם החלב והשומן, וי״ל כי החלב נמשך מהתענוג כמו ושמועה טובה תדשן עצם, וזהו ענין השמחה להתענג מקיום המצות אשר קב״ו אשר ל׳ אושר ותענוג כו׳ וכמ״ש מזה בד״ה בכ״ה בכסלו, ולכן שייך זה לנסכים שהם המורים על המצות כמובן ממארז״ל כל הקורא ק״ש בלא תפלין כאלו כו׳ בלא נסכים וכמ״ש בלק״ת פ׳ שלח גבי בפ׳ נסכים, ויין משמח אלקים כמו באדם ע״י היין מהפך כו׳ התגלות הפנימיות כמו״כ למעלה גילוי פנימי׳ כו׳, ובת״י מפרש ייני עם חלבי הכל יין אלא שיש ב׳ מיני יין אדום ולבן היינו חמר חיוורין עתיק והוא הנק׳ חלבי שהוא לבן כחלב ונק׳ יין לבנון ועי׳ מענין ב׳ מיני יין אלו בד״ה אוסרי לגפן ובד״ה ובגפן שלשה שריגים נת׳ שהם מ״ן ומ״ד כו׳. המורם מזה שאפ״ל אכלתי יערי וכו׳ על הקרבנות, ואפ״ל כמ״כ על התורה, וכן בשתיתי ייני יינה של תורה חלקי התורה שבע״פ אכלו רעים, ע׳ ענין האכילה בנפש מעסק התורה בד״ה וארא אל אברהם כו׳ וז״ל וגם ישראל למטה מקבלים הארה מבחי׳ אכילה זו לשלוח חיות ללב ולמוח כו׳ ע״ש ובד״ה ראשי המטות שעי״ז נמשך אה״ר כו׳ ובביאור ותחת רגליו גבי ויחזו ויאכלו וישתו, שתו ושכרו י״ל ב׳ מיני יין הנ״ל חמר חיוורין נק׳ שתו ויין אדום הוא המשכר כו׳ וע״ז משיבה כנ״י אני ישנה ואיני מתאוה לאכול ולשתות מרוב הגלות הנמשל לשינה, ועכ״ז ולבי ער וגם קול דודי דופק וה״ע השופר המעורר מהשינה.

ועמ״ש בבוך תרטו״ב דמ״ט סע״ב מענין באתרי׳ לאו אורחי׳ למיכל רק כשבאתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי כו׳, ולכן צ״ל כל המשמח את החתן על ירידה זו מבחי׳ באתרי׳ לאו אורחא למיכל ובחי׳ באתי לגני אכלתי, והיינו שעי״ז יתגלה לע״ל גם למטה בעוה״ז בחי׳ העוה״ב שאין בו אכילה ושתי׳ כו׳ גם בגופים גשמיים כו׳ וא״כ ע״כ צ״ל שיהי׳ מאיר אז תוספת אור גדול בזו״נ דאצי׳ כו׳.

שה"ש ה' ב'.

אני ישנה, רבות שמות פ' ב' ק"כ ב', ר"פ תרומה קנ"א ב', ס"פ פקודי פנ"ב קס"ד ד', נשא פי"ב רמ"ח ד', נ"ז שם מ"ש ס"פ פקודי בשה"ש רבה בפסוק דודי לי י"ח ד', בפסוק זה אני ישנה כ"ח ד', בקהלת רבה בפסוק דברתי אני עם לבי פ"ז ב', באסתר קי"ז א', היינו בתחלת אסתר זח"א וירא קי"ב א' ח"ב בשלח מ"ו א', ח"ג פ' צו ל"ג ב', אמור צ"ה א' שמות י"ב א' שלח קע"ד ב', פנחס רל"ג א', ר"פ האזינו רפ"ו א', ובהרמ"ז שם.

אני ישנה ולבי ער ברבות בשה"ש על פסוק זה כ"ח ד', אני ישנה מן המצות ולבי ער לגמילות חסדים ק' כי גמ"ח ג"כ מן המצות הוא, אלא י"ל כי המצות יש בהן ב' בחי', א' בין אדם לקונו, ב' בין אדם לחבירו, ועז"א אע"פ שאני ישינה מן המצות שבין אדם לקונו אבל ולבי ער לגמ"ח שהן המצות שבין אדם לחבירו, וזהו מעלה גדולה כי אפילו חבור עצבים אפרים הנח לו ועמ"ש בתו"א פ' נח בדרוש דור הפלגה, בשגם כי ואהבת לרעך כמוך זהו כלל כל התורה, אני ישינה מן הצדקות ולבי ער לעשותן, זהו ע"ד מ"ש בגמ' לענין תענית נקבל עלן כו', וכמו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה והקב"ה נקרא בודקייא דלבא כמ"ש חוקר לב, אני ישינה מן הקרבנות ולבי ער לק"ש ותפלה כי הקרבן העלאת נפש הבהמית, ועי"ז נמשך אש שלמעלה ועיין באגה"ק סי' כ"ח, ועכשיו תפלה במקום קרבנות אלא שבקרבנות הי' גילוי ההמשכה גם בחיצוני' העולמות, משא"כ עכשיו אני ישינה מבחי' גילוי זה ומ"מ בפנימיות יש ההמשכה, וזהו ולבי ער, ועמ"ש בלקו"ת פ' פנחס בד"ה צו את בני ישראל כו' את קרבני לחמי כו' ובשה"ש ע"פ לבבתני אחותי כלה, גם הקרבן יחוד וקירוב, ועל זה נאמר אני ישינה, ומ"מ יש בחי' זו ע"י ק"ש ותפלה, ק"ש יחוד י"ה ושמו"ע יחוד ו"ה אני ישינה מבית המקדש ולבי ער לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, עמ"ש ע"פ דרשו הוי' בהמצאו שארז"ל והיכן הוא מצוי בבהכ"נ ובבהמ"ד כי על זה נאמר ואהי להם למקדש מעט כו'. אני ישינה מן הקץ ולבי ער לגאולה, כי אע"פ שכל הקיצין כלו מ"מ אם יתמהמה אחכה לו, והיינו ע"י התשובה ולכן ולבי ער, אני ישינה מן הגאולה ולבו של הקב"ה ער לגאליני, י"ל הקב"ה הוא ז"א ולבו הוא עתיק כי הלב הוא הפנימיות, ובפנימיות ז"א מאיר ע"ק כמ"ש בזח"ג פ' אחרי דס"ו ב' בפי' בי נשבעתי ר"ל אור א"ס המלובש בי, והנה על עתיקא קדישא נאמר לא ינום ולא יישן שומר ישראל וע"כ נאמר ולבי ער, איכן מצינו שנק' הקב"ה לבן של ישראל מן הדין קרא דכתיב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם תלים ע"ג, פי' אדמו"ר נ"ע הובא בלקו"ת בד"ה ביום השמיני עצרת דפי' אלקים היינו שם הוי' כשכלול במקורו שאזי הוא בבחי' אלקים כי ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים יחשב, ועיין עוד מפסוק צור לבבי וחלקי לעולם, ברבות שמות ר"פ ל"ג דקנא"ב, ובפתיחתא דאיכה דנ"ב ע"ד בד"ה רבי אבהו פתח דרכיך ומעלליך גבי זאת רעתך כי מר כי נגע עד לבך, זו סנהדרי גדולה שהן נקראים לבן של ישראל דכתיב לבי

לחוקקי ישראל, וכיון שהם מכעיסים אותי לית לבי לחוקקי ישראל כו', ד"א כי נגע עד לבך זה הקב"ה כו', דכתיב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם עכ"ל, והנה חוקקי ישראל י"ל בחי' החקיקה שבנשמות ששרשה מהכתר כמ"ש בד"ה אם בחוקתי תלכו, ובמא"א ח' נ"ב חוקקי ישראל דא או"א עילאין החוקקים לז"א כו' עיין זה"ג ס"פ ויקרא כ"ו א', ולכן אמר הקב"ה לבי לחוקקי ישראל, וי"ל לבי היינו תפארת דעתיק וזהו צור לבבי וחלקי כו' בחיי ר"פ בשלח ע"פ ובוחן לבות הוי' שהלב הוא עיקר כל האברים שבגוף כו' כמלך באמצע המדינה כו' לכך נק' הקב"ה בלשון לב הוא שכתוב צור לבבי וחלקי אלקים לעולם עכ"ל והאריך ועמ"ש בפסוק צאינה וראינה בענין וביום שמחת לבו, של"ה קט"ב קצג"א רמ"ב א'.

קול דודי דופק על ידי משה, עמ"ש ע"פ משכן העדות אשר פקד ע"פ משה, פקד אותיות דפק, גם כי הדופק בו גילוי מסיבוב והילוך הדם, כן התורה נק' אדם א' דם כמ"ש בביאור ע"פ בשעה שהקדימו והתורה נק' ע"ש משה שהוא בחי' ונהנו מה, במא"א ד' י"ט דפק הוא יסוד דאבא רבוע ע"ב מחי' כל האצילות והוא דפק המחי' אדם כי החכמה תחי' עכ"ל והי"נ העיר ממ"ש בת"ז תיקון דל"ד ל"ה מענין דפק. ובתיקון ס"ט דק"ז ע"ב ודקט"ו ע"ב, ובלקו"ת מהאריז"ל פ' וירא כי אבא הוא חיות כל האצילות כולם בחכמה עשית והנה החכמה מתפשט בסוד הוורידין של דם כו', והדופק עצמו שהוא הווריד הוא אבא כו' ואבא הוא שם ע"ב ואחריו הוא דופק עכ"ל, ובמא"א שם ד' ט"ז שהדם הוא מבחי' בינה כי ריבוע אהי' הוא דם, וא"כ הדפק הוא יסוד אבא שמאיר בבינה כו' כי כולם בחכמה עשית בבינה אין ויש תרין ריעין כו' ויחוד או"א נמשך ע"י ל"ת, וזהו ענין משכן העדות אשר פקד ע"פ משה, והדם והדפק ענין רצוא ושוב, ועיין במאו"א ג' ססעי' ט"ו גידים מהם רכים ומהם קשים בבחי' חסד ודין כו' ועכ"פ להמשיך להיות קול דודי דופק זהו ע"י עסק התורה שהוא בחי' משה יסוד אבא כו' לא אני גדול ממנה תמוה אלא כי המאציל א"ס אחד ואין שני יחיד ומיוחד ולא שייך שם דו"נ, והיחוד דו"נ זהו רק באצי' בע"ס, והן מה שמצמצם אוא"ס כחו בבחי' גבול, וע"כ בבחי' זו שייך לא אני גדול ממנה, כי כן נש"י נאצלו מע"ס ומא"ק כו' כי מי גוי גדול כו' וזהו אימתי גדול כשהוא בעיר כו' ועמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים בפי' לך הוי' הגדולה ב' פירושים, פתחי לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, במא"א מ' י"ט מחט נק' היסוד המחבר ותופר הדוכרא לנוק' כו' וזהו חנוך תופר ומחבר זו"נ ע"י עכ"ל, וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר, וזהו פתחי לי אחותי, פי' אחותי לשון איחוי שהוא ענין תפירה כמו אהוי אלכסנדרית, ואני פותח לך פתחים כו' כי ביחוד הנ"ל יש הרבה מדריגות, שהרי עכשיו נק' ה' קטנה רחל ולעתיד לבוא תתעלה ביתר שאת כו' בחי' שקראה אמי ה' גדולה כו', גם יש מפתחות החיצוניות ומפתחות הפנימיות, ועיין במא"א פ' כ"ו בענין פתח שגם יסוד דבינה נק' פתח, וגם כי הפתח משקוף ושתי המזוזות והם נו"ה ות"ת, וגם חו"ג ודעת, וכן חו"ב וכתר, אחותי שנתאחו לו במצרים בשתי מצות בדם הפסח ובדם המילה, בזח"ב

פ' בא דל"ה סע"ב פי' שהם מבחי' זו"נ היינו דם הפסח ה' גבורות שבמלכות, ודם המילה ה' חסדים שביסוד, ועיין פ' אמור דצ"ה סוף ע"א ובהרמ"ז שם, ויש לפרש כי דם הפסח זהו בירור נפש הבהמית. אבל דם המילה חשוב כקטרת שהוא העלאת נפש האלקית וזהו שנתאחו לי בשתי מצות הנ"ל דוקא שעי"ז נעשה חיבור נה"א ונה"ב שתהא נפש הבהמית בטילה לגבי נפש האלקית ולמעלה הוא חיבור בי"ע שנק' בהמה פני ארי' פני שור כו' עם אצילות כמראה אדם כו'.

רעייתי שריעו אותי בים ואמרו זה א-לי ואנוהו הוי' ימלוך לעולם ועד.

לכאורה למה תפס המדרש שני פסוקים אלו משירת הים, לכן י"ל כי הם מורים על יחוד זו"נ כי זה היינו יסוד הוי' ימלוך הוא מלכות וזהו הנק' רעייתי דהיינו היחוד מה שאין כן אחותי הוא רק בנין פרצופ' וצ"ל ואיש כי יקח אחותו חסד הוא בזח"ג ויקרא ד"ז ע"ב ובפ' אחרי דע"ז ואזי נקראת רעייתי, א"כ פי' רעייתי לשון ריעות וחיבה, ועיין מענין זה א-לי ואנוהו בזח"ב בשלח דנ"ה סע"א שפירש דהיינו המשכה מבחי' צדיק יסוד כשנמשך במלכות וזהו ע"ד מ"ש בזח"ג בלק דר"ד ע"ב בפי' בקר אערך לך ואצפה, כד"א ויצפהו זהב טהור ע"ש ובבה"ז שם, ועד"ז פי' ואנוהו, ומענין הוי' ימלוך לעולם ועד, ברבות ויקרא פ' ב' שהם המליכוני תחלה על הים ואמרו הוי' ימלוך לעולם ועד, וענין הוי' ימלוך י"ל ע"ד אגוסטוס יושב ברבות בשלח ר"פ כ"ג, ועיין עוד מענין הוי' ימלוך בשיר השירים רבה ע"פ הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני הם קבלו מלכותי ואמרו הוי' ימלוך לעולם ועד, ובאיכה רבתי ס"ז ד' גבי מעשה במרים בת נחתום א"ל כתיב בתורתינו הוי' ימלוך לעולם ועד ואומר הוי' מלך עולם ועד כו' והנה הוי' מלך הוי' מלך הוי' ימלוך לעולם ועד גימט' כתר.

זח"ג אמור צה"א אני ישינה בגלותא דמצרים דהוו בני ישראל בשעבודא דקשיו.

כתב המק"מ נ"ב אני ישינה בסוד דורמיטא שהוא הסתלקות המוחין כן היתה נוקבא בסוד נקודה בלי מוחין וזהו אני ישינה עכ"ל, וענין נקודה זו יש לפרש ע"ד מ"ש בתו"א בד"ה זכור דעמלק שהוא בחי' קטנות בחי' אמונה לבדה כדכתיב ויאמן העם, אבל צ"ל התרחבות הדעת שתהי' הרחבת הגילוי נקודה זו כו' ע"ש. ועיין בזח"ב ויקהל דר"ד ע"ב מענין האי רוחא איהו אתפשטותא דהאי נקודה, והרמ"ז פי' שנסתלקו מוחותי' שהם בסוד י"ה, ואז גברו הדינין שהם סוד י"ה עם שמי שס"ה גימט' ישנה, והנה הל"ת הם שס"ה שמי עם י"ה, וע"י השינה שהוא הסתלקות המוחין מנש"י שאין עוסקים בתורה והולך בטל כישן דמי פוגם בבחי' שמי עם י"ה ולכן על ידי זה נמשכים הדינין ועיין בהלקו"ת מהאריז"ל פ' נח ע"פ חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים, ולהעיר מענין הקטרת שהי' שס"ה מנה כמנין ימות החמה יומין עילאין.

עיין זהר ח"ג פנחס דר"ן רע"א. זהר ח"ג ר"פ האזינו דרפ"ו סע"א אני ישינה אמרה כנסת ישראל (הוא פרצוף הפנימי דמלכות שנק' כנסת

ישראל) אני ישינה מפקודי אורייתא בזמנא דאזלינא במדברא ופי׳ הרמ״ז ידוע שסוד השינה הוא הסתלקות המוחין שהם סוד הנשמה למעלה וכך היתה רחל במדבר שחסרו ממנה אורות אבא שהם פקודי אורייתא ושהם מכוונים אותה כמ״ש בפסוק הוי׳ בחכמה אבא יסד ברתא עד כאן לשונו. ויש לפרש ע״פ מ״ש בד״ה וידעת היום שע״י המצות נמשך הדעת בבחי׳ סובב כל עלמין להיותו באמונתו יחי׳ ממש כאלו רואה, משא״כ כשישנה מפקודי אורייתא מסתלק הדעת וזהו השינה שנסתמו מראה עיניו ונשאר רק כח הדמיון כו׳ וכמ״ש בתו״א פ׳ וישב בד״ה שיר המעלות כו׳ היינו כחולמים וז״ל וכן הענין בגלות ניצוץ אלקות בנפש האדם, שהוא בבחי׳ שינה והסתלקות המוחין כו׳ עד ועז״נ אלביש שמים קדרות כו׳ שאז מאיר ומתנוצץ מלמע׳ מעולם העליון שהוא בבחי׳ עיגולים בבחי׳ חלום שהוא כח המדמה לחבר שני הפכים כו׳ עכ״ל ור״ל שאף בהיותה אני ישינה אעפי״כ היינו כחולמים שעל כל פנים בבחי׳ חלום מאיר אהדות הוי׳ בנפשו, והחלום הזה שרשו מבחי׳ גבוה כו׳ ע״ש.

ולבי ער זח״ג שם לאעלא לארעא למעבד להו נמוסין דהא כל פקודי אורייתא בארעא אשתכחין ופי׳ הרמ״ז ולבי ער הוא שורשה שבלב ז״א גם פי׳ ער כמ״ש באדרא נשא ד׳ קכ״ט ע״א, בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא דנהיר למאתן ושבעין עלמין כו׳ עד וההוא ארחא אתפריש לתרי״ג ארחין, וסודו שאותו אורח הוא יסוד דעתיק כו׳ ושמתפשט למאתן ושבעין י״ל כ״ז אותיות התורה, וכל א׳ כלול מע״ס וכעין זה נמצא בהרמ״ז אמור צ״ה וזהו ג״כ ענין שמן זית זך, ובפ׳ אמור צה״א פי׳ ולבי ער לנטירא להו דלא ישתצון בגלותא, וכתב הרמ״ז כי המוחין שלה נסתלקו לל״ב ז״א ולכן הוא נעור להאיר לנוק׳ כו׳. וע״י בחי׳ ער הנ״ל הוא שולט על הר״ע כי ר״ע בהיפוך אתוון ער והוא להיות עקב האדם שולט על ראש הנחש זהו ע״ר עקב ראש כמ״ש בעמה״מ.

קול דודי דופק בפ׳ אמור שם פי׳ דא קודשא בריך הוא (היינו ז״א) דאמר ואזכור את בריתי המכוון שבריתי הוא יסוד המשפיע אור הסוכ״ע בממכ״ע, וזהו ואזכור את שעושה אותו לבחי׳ זכר ומשפיע ושלא יהי׳ אבר מת ועיין מזה בזח״ב בשלח דנ״ה סע״ב ע״פ בשוב הוי׳ ציון, ולכן הוא דופק כי חמימות הדם שבדפק גורם להשפעה זו. ור״פ האזינו שם פי׳ קול דודי דופק דא משה, ופי׳ הרמ״ז שהוא יסוד אבא המתגלה בז״א מהחזה ולמטה, דאוכח להון לישראל בכמה ויכוחין, ע״ד טובה תוכחת מגולה כו׳ וזהו דופק שהי׳ מכה על לב השומעים, וגבורות דאבא הם גבורות ממותקות ועיין בהרמ״ז ר״פ פנחס ע״פ מוסר אביך.

פתחי לי בפ׳ אמור שם פתחי כחדודא דמחטא עמש״ל בהמדרש שה״ש, והנה בן פורת יוסף אותיות תופר, ואותיות פותר שהי׳ פותר חלום דהיינו חלום הנ״ל, דהיינו כחולמים הוא פתר אותו ע״פ החכמה והדעת, וזהו עצמו ענין תופר, וע״כ פתחי לי כחודה של מחט, שיוכל להיות תופר ופותר, וענין פתחי לי לפתוח אטימת הלב וכמ״ש בזהר ח״ג פ׳ פנחס דרל״ג רע״א וז״ל כך ישראל כל זמן דאינון אטימין ליבא ולא פתחין בתיובתא לא סלקין ריחא ולא אפיק לון מגו

גובין, אבל כד פתחין בתיובתא מיד סלקין ריחא כו' פתחי לי אחותי רעייתי עכ"ל, וביאור הענין י"ל ע"פ מ"ש בתו"א בפ' משפטים בד"ה לא תהי' משכלה ועקרה וז"ל, אך הנה יש עוד בחי' עקרה והוא כענין מארז"ל ע"פ אין לה ולד אפילו בית ולד אין לה שהיו טומטומים, פי' שנסתם כל כך עד שאין לה בית קיבול לקבל הריון, ועל דרך זה הנה יש באדם גם כן בחי' זו לעבודת הוי' שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק כו' מחמת שהוא יש ודבר בפני עצמו, ולכן הוא עוסק ברצונותיו כו' ע"ש, והיינו בחי' אני ישינה, והנה העצה לעשות כלי ריקן הוא ע"י לב נשבר כו', להכותה בפטיש כו' וזהו ענין קול דודי דופק וכמ"ש בדרוש הנותן לשכוי בינה בענין הכרוזין ע"י גבריאל כו' ה"ג לפתוח יסודה שיהי' בחי' כלי ריקן וכן משמע בזח"ב בשלח דמ"ו ע"א וז"ל, כד אתפליג לילא שארי מלכא למיקם ונ"ב ויקץ כישן הוי' בסוד הדורמיטא, ומטרוניתא לזמרא ונ"ב רחל ואתי מלכא ואקיש לתרעא דהיכלא ואמר פתחי לי אחותי רעייתי וגו', והנה הענין שבחצות לילה הוא לעשותה כלי לזווג בשחרית, והו"ע תיקון יסודה לעשותה כלי ריקן כו'. וזהו"ע הטבה הב' שעושה זעיר לנוק' הנזכר בהרמ"ז בשלח מ"ה, עוד פי' אדמו"ר נ"ע קול דודי דופק כי ע"ס הם כשלהבת קשורה בגחלת היינו בהמאציל העליון, וכמו ע"י מפוח מעוררים גילוי השלהבת לצאת מההעלם מהגחלת, כך קול דודי הוא התורה הוא כמו הרוח המעורר גילוי אור העשר ספירות ממקורן, דופק אחורי' דיסוד אבא, כי נובלות חכמה שלמעלה תורה עוד פי' הרמ"ז בפ' אמור שם בענין פתחי לי כי מלבד שאתה הוא הפותח לי מלמטה למעלה ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין בה' עייל כו' עוד זאת שעל ידיך נמשך לי אורות מאימא עילאה ומא"ס ואם לאו הרי הצדיק אבד כי אין נותנים לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו כו' א"כ אתה הוא הפותח לי מלמעלה למטה ועמ"ש מענין מטבע קצר פותח בברוך כו' ומענין קמ"ץ בכתר ופת"ח בחכמה, פותח את ידיך יודיך כו' וזהו פתחי לי למ"ד יו"ד שתפתח את היו"ד כו' והנה הפתח הוא הממוצע שבו ועל ידו נכנסים מהחוץ לתוך הבית, כך התעלות הנברא להיות נכלל באלקות לאשתאבא בגופא דמלכא בבחי' ביטול דמ"ה זהו ע"י שנכנס תחלה בבחי' העלאת מ"ן ביסוד דנוק' דהיינו ביטול היש דב"ן, וזהו פתחי לי, וכן עד"ז שיומשך מאוא"ס בז"א זהו ע"י חו"ב, וזהו ג"כ פתחי לי מלמעלה למטה. ד' בחי' אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי, פי' הרמ"ז שהוא נגד עליית' באבי"ע דאצילות יסוד ת"ת דעת כתר, ויש להעיר ממ"ש הרמ"ז ר"פ בשלח דמ"ה בענין ד' הטבות שעושה זעיר לנוקבא שנים בסוד בנינה ושנים בסוד היחוד יעו"ש, ובזח"א וירא קי"ב א' בגין דאברהם מסטרא דימינא איהו אמר אחותי היא ורזא כמ"ד אחותי רעייתי כו' וע"ד אברהם קרא לה תדיר אחותי, בגין דאתדבק בהדא ולא יתעדון דא מן דא לעלמין, ופי' בבה"ז שם שזהו ענין יחוד התמידי להחיות העולמות שאינו נפסק כלל ע"ד חו"ב תרין ריעין כו' ומצד זה יש בו מעלה יתירה מביחוד הפנימי כו', ובעבודה בחי' זו הו"ע אהבה הטבעית שבנפש האלקי', אך עכ"ז

תהי׳ ג״כ רעייתי ע״ש היחוד להוליד וכענין אחותי בת אבי כו׳ ותהי לי לאשה, וזהו ואיש כי יקח את אחותו שביחוד התמידי יומשך ג״כ היחוד אור חדש חסד הוא הפלגת הטוב שנמשך מחסד דא״א.

ויש לפרש אחותי רעייתי ע״ד מ״ש אתי מלבנון כלה ופי׳ בזח״ב פ׳ שמות ד״ג ע״א דעקר׳ דתרווייהו מלבנון קא אתיין, ופי׳ במק״מ שר״ל זו״נ שניהם שרשם הראשון מטפת אבא בסוד ו״ד דמילוי יו״ד ועמ״ש מזה בדרוש מחצית השקל, וגם לבנון היינו ל״ב נתיבות חכמה עם נו״ן שערי בינה שמשם שרש זו״נ ע״כ נקרא אחותי וכשמוכנים ליחוד נק׳ רעייתי, ובעבודה זהו ע״י העלאת מ״ן דבירור נה״ב, עוד בפ׳ שמות די״ב ע״א ע״פ ותתצב אחותו מרחוק, אחותו דההוא דקרא לכנסת ישראל אחותי, כמד״א פתחי לי אחותי רעייתי כו׳ ויש לפרש שכדי שתהא רעייתי צ״ל תחלה ותתצב אחותו מרחוק כמד״א מרחוק הוי׳ נראה לי היינו שיהי׳ בעיניו רחוק מהוי׳ וידקדק על עצמו בחשבון, כי וסביביו נשערה מאד, ועמ״ש סד״ה אתם נצבים בפירוש ושקל בפלס הרים ומ״ש בד״ה ביום השמיני שילח בענין הריקוד שצ״ל קירוב וריחוק וקירוב.

זהר ח״ג פ׳ צו לג״ב פתחי לי בצלותא דאתמר בה אדנ״י שפתי תפתח דאיהו אחותי רעייתי ולית רעייתי אלא פרנסתי כו׳ עיין שם, והנה אחותי רעייתי זהו כשהן בבחי׳ ו״ה אחר כך יונתי על דרך עד שקראה אמי תמתי עליית׳ באבא, עיין זח״א ויצא קנ״ו ב׳ שיש עלי׳ למעלה מבחי׳ שקראה אמי ויש לומר אחותי רעייתי ע״י מ״ע יונתי ע״י קיום מל״ת שהן בחי׳ י״ה תמתי ע״י למס״ב באחד וכ״ז הוא ענין פתחי לי אך הזיווג וההמשכה עליונה פי׳ בזח״ג אמור צ״ה סע״א שזהו ענין שראשי נמלא טל שהוא המשכה מטלא דבדולחא שבמו״ס וזהו ע״ד שנתבאר בענין תפלת ערבית רשות שעצם היחוד הוא ההמשכה מבחי׳ שאין אתערותא דלתתא מגעת שם ולכן הוא רשות שא״א להמשיך זה ע״י אתערותא דלתתא אלא שהאתערותא דלתתא הוא הכנה לזה להיות שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וזהו ד׳ ידות יהי׳ לכם אחותי וימינו תחבקני רעייתי שמאלו תחת לראשי, וכן יונתי תמתי ואחר כך והחמישית לפרעה זהו שראשי נמלא טל.

רבות שמות קכ״ב קנא״ב קמד״ד ח״מ י״ה ד׳ פז״ב קי״ד א׳.

רבות שמות פ״ב דק״כ ע״ב ע״פ וירא מלאך הוי׳ אליו כו׳ מתוך הסנה, הה״ד אני ישינה מן המצות הי״מ פי׳ שעשיתי מצות כאדם שעשה כבר מלאכתו וגמרה וישן לו ולדבריו י״ל שזהו ע״ד המצות שבימי החול שאף על פי שאומרים אשר קדשנו במצותיו מ״מ בשבת מבקשים עוד קדשינו במצותיך כמ״ש בד״ה ראו כי הוי׳ נתן לכם את השבת עוד י״ל כי ישינה גימט׳ שס״ה ל״ת וא״כ מה שהוא סור מרע לבד נק׳ עדיין אני ישינה כי סור מרע זהו עדיין רק תיקון הנוק׳ שלא להיות עוונותיכם מבדילים בד״ה מה טובו להעיר מהמשנה פ״ק דמדות מצאו שישן כו׳ בגדיו נשרפי׳ שפגם בהמקיפים כו׳ א״כ לפי״ז גם כשאני ישינה אין זה לשמרה דשס״ה ל״ת

ומסתלקים ריח בגדיו אלא לפי כי ולבי ער לעשותן להעיר ממ״ש זח״א ויגש דר״ז בענין דוד שלא הי׳ ישן שתין נשמי כו׳ ואפשר זהו פי׳ ולבי ער כו׳ נמצא אין זה שינה גמורה כו׳. מה התאומים הללו כו׳ עמו אנכי בצרה כו׳ וזהו מתוך הסנה כמ״ש הרמ״ז אמור צ״ה בענין פתחי לי כי כשמתמעטת הנוק׳ עם הזעיר נאמר עליו כן משחת מאיש מראהו וכמש״ל ע״פ צאינה וראינה סעי׳ י״ז בשם זח״ג ע״ז א׳ כדין אימא עילאה נטלת כתראה ומנעת מיני׳ מבועין עילאין ועיין זח״א וירא ק״כ ע״ב ע״פ לו צר.

ר״פ תרומה קנ״א ב׳ אני ישינה מן המצות אבל זכות אבותי עומדת לי ולבי ער היינו האהבה המסותרת שיש בכל אחד ועמ״ש בד״ה אם בחוקתי תלכו בענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם ט״ל יש לומר מההמשכה שע״י אתערותא דלעילא יונקי׳ גם החיצונים ע״כ צ״ל בית א״נ יש ט״ל מלאכות ט״ל מלקות שהם לעו״ז וצריך למנוע אותן והיינו ע״י בית, ועמ״ש בהגהות לד״ה מים רבים.

ש״ה ה׳ ד׳.

דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו. א) בתד״א ח״ב ר״פ כ״ג, אמרו לו תלמידיו לר״א האיך נעשה תשובה כו׳ זהו שנאמר דודי שלח ידו מן החור כו׳ אלמלא רחמיך וחסדיך הרבים שאתה מרחם עלינו וידיך פרושות תחת כנפי החיות ואתה מקבל אותנו בתשובה שלמה אין לנו כח לעמוד לפני מדה״ד כו׳ עד לכך נא׳ דודי שלח ידו מן החור עכ״ד, והמבואר דפי׳ שזה ששלח ידו מן החור הוא שלא עפ״י מדת הדין שמעכבת ואומרת שאינן ראוים לישא להם פנים כו׳ ע״כ שולח ידו בהסתר מחמת כנפי החיות, וזהו ענין מן החור ועפי״ז י״ל ע׳ בצלאל בן אורי בן חור, דפי׳ בצלאל בצל א־ל והוא בן אורי בן אור קדמאה כמ״ש בזח״ב תרומה קנ״ב א׳ והוא בן חור כי האור נברא ביום הראשון, ושרשו מבחי׳ ורב חסד.

קיצור. חור, ידיך פרושות מתחת כנפי החיות, מבחי׳ שלמעלה ממדת הדין, וזהו בן אורי בן חור.

וזהו ע״ד שארז״ל בסנהדרין דק״ג ע״א ע״פ ויעתר לו וישמע תחינתו, ד״ה ב׳ ל״ג י״ג מלמד שעשה לו הקב״ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין, ופי׳ רש״י מדת הדין היתה מעכבת עליו שלא להקביל פני מנשה בתשובה ועשה הקב״ה מחתרת ברקיע ופשט ידו וקיבלו בלא ידיעת מדת הדין עכ״ל, וכ״ה ברבות פ׳ דברים דרפ״ט ע״ד ע״פ כי תוליד בנים שהיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות של רקיע שלא תעלה תפילתו לשמים, מה עשה הקב״ה חתר את הרקיע מתחת כסא הכבוד וקיבל את תפלתו, ובמדרש רות רבה ע״פ ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום דמ״ן ע״ד אית׳ חתר לו חתירה מתחת כסא כבודו ממקום שאין מלאך יכול לשלוט ועיין מזה גם כן ברבות פ׳ אמור פ׳ ל׳ ע״פ פנה אל תפלת הערער, ואפ״ל עפמ״ש במ״א בהגהות לד״ה תקעו בחדש שופר, דהנה כתיב ראיתי את הוי׳ יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימינו

ומשמאלו וארז"ל אלו מיימינים אלו משמאילים, והמשמאילים ומקטרגים שרשם ממדת הדין והן היו סותמים החלונות כו' והנה שרש חו"ג הוא בז"א הנק' שמים אש ומים אבל בע"י לית שמאלא והכל ימין וכמ"ש ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך הוי' תרעץ אויב נזכר ב"פ ימינך כי אין שם שמאל, וגם השמאל הוא ימין, והנה כסא הכבוד הוא בינה הנק' קדה"ק ושם התגלות עתיק ע"כ זהו והחמישית לפרעה דלית שמאלא כו' ולכן חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד ופשט ידו היינו התגלות ימין עליון בחי' ורב חסד מבחי' שאין שם שמאל כלל.

קיצור. כמין מחתרת ברקיע, מתחת כסא הכבוד ששם מאיר מבחי' דתמן לית שמאלא לכן חור לשון לובן ולשון חירות כמשיל"ק באות ב'.

ב) **עוד** יש לומר פי' חור ע"ד נס דאחשורש שמתלבש בדרך הטבעי כ"מ הפירוש במדרש רבה ושם נזכר על ידי כורש ויש גם כן להפך ע"ד ופרעה הקריב, כן משמע בתרגום יעו"ש דמפרשו מן החור על שהגלו אותם וידוע כי פלגי מים לב מלך ביד הוי' ואין שום גזירה מהמלכות שלא נגזר תחלה מלמעלה רק ששולח ידו דרך החור, ועיין בטו"ב סי' תל"ג גבי חור שבין יהודי לארמאי כו' וזהו ע"ד משכני אחריך נרוצה וארז"ל ברבות ממה שגרית בי שכיני נרוצה, וע"ד העזר הנמשך מבחי' כנגדו, וכמ"ש ע"פ ואני אראה בשונאי כו' ועיין בתו"א פ' תשא על פסוק שמאלו תחת לראשי כו', ויש גם כן פי' חור לשון לובן בזה"ב תרומה דקנ"ב סע"א ולשון בן חורים דהיינו גדולים או לשון חירות ולהעיר מענין ושעשע יונק על חור פתן, ומענין אהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד יחו"ע ומזה א' יחו"ת וזהו בחי' חור, ועמ"ש על פסוק מציץ מן החרכים בד"ה ואני אראה בשונאי.

קיצור. מן החור שנתלבש הנס בלבוש הטבע, או ע"ד עזר הנמשך מבחי' כנגדו.

ג) **והנה** לעיל מיני' כתיב אני ישנה כו' פשטתי את כתנתי, והיינו כי אני ישינה בגלותא וקול דודי דופק לעורר מהשינה כמ"ש במ"א ע"פ אני ישינה וע"ז משיבה פשטתי את כתנתי וברבות בשה"ש דקאי על בגדי כהונה ובגדי מלכות שפשטו ממנה בגלות, ועמ"ש בתו"א פ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש לאהרן שהם הלבושים הנעשים ממעשה המצות ועיקר מעשה המצות הם בארץ ע"כ משיבה פשטתי כו' וכענין ויפשיטו את יוסף את כתנתו, וישליכוהו, ואי לזאת איך תתעורר מהשינה כי המצות נותנים כח בנפש ובפרט הקרבנות שנק' ריח ניחוח להוי' והריח מעורר מהשינה כמ"ש ע"פ עולת תמיד, ומאחר שהפשיטו ממנה בגדי כהונה ואין ריח הקרבנות א"כ איככה אלבשנה להתעורר בבחי' אחותי רעייתי כו' ורוח הקדש משיבה עבור הקב"ה רחצתי את רגלי עיין בתרגום ור"ל לפי תשובתה הנ"ל אין ראוי ליתן השראתו בבית המקדש שנקרא הדום רגליו ולצמצם שכינתו בתוך טומאתם, וזהו התשובה של מדת הדין שאומרת רחצתי את רגלי כו', אכן דודי שלח ידו היינו דודי הוא אהבה רבה מבחי' דלית שמאלא

וכו׳ ועי״ז המו מעי עליו להתעורר בתשובה, וכמו״כ שמלמעלה נאמר הבן יקיר לי וכו׳ ע״כ המו מעי עליו כמ״ש במד״ר.

קיצור. סדר הפסוקים קול דודי דופק, והשיבה פשטתי את כתנתי בגדי כהונה ועי״ז משיב רוה״ק רחצתי את רגלי אכן דודי שלח ידו מן החור כנ״ל סעיף א׳ ועי״ז המו מעי עליו.

ד) **בעה״ק** חלק ד׳ פרק י״ט על פסוק וידי אדם מתחת כנפיהם פי׳ וזה לשונו ואמרו רז״ל כי הם ידים לקבל תפילת בעלי תשובה והוא מבואר בגמרא פרק בתרא דפסחים דף קי״א ע״א, זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה מתחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדת הדין ופירש רש״י שמקטרגת ואומרת לא תקבלם, והוא מקבלם בסתר ועיין שם שזהו גם כן ענין הפסוק ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו, והנה ענין פרץ ע״ד עלה הפורץ והוא מבחי׳ כתר כו׳ ופי׳ העה״ק שם כנפיהם אותם הכנוים שמתכסים בהם שמותיו של מקום והם סוד הכינוים ושאר הצירופים ומתכסים באותיות אחרים, כי אותן הכינוים מקבלים להם ובהם יכנסו לפני המלך ה׳, כי מפני כינוי רחום וחנון יש להם רחמים, ויש להם אריכות אפים וכיוצא בהם, וזהו וידי אדם מקומות של בעלי תשובה מתחת כנפיהם עכ״ל ולפע״ד לדברי התד״א ח״ב פכ״ג הנ״ל, י״ל וידי אדם מבחי׳ אדם שעל הכסא שידיו פרושות מתחת כנפי החיות שהם הכינוים לקבלם בתשובה כו׳ וכמ״ש בד״ה כנשר יעיר קינו כו׳, פני נשר שמרכבה שהוא בחי׳ רחמים ובו נמשך ומתלבש מי״ג מדות הרחמים המאירים בז״א דאצילות ומלמעלה מעלה וכמ״ש בזח״ג נשא קלד״ב ע״פ אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם.

קיצור. ענין וידי אדם, עמד בפרץ, כנפיהם הכינויים כמו רחום וחנון, וידי אדם קאי על בעלי תשובה, או בידי אדם העליון, ועמ״ש ע״פ כנשר יעיר קנו.

ה) **להעיר** מפסוק ויקוב חור בדלתו במ״ב סימן י״ב יו״ד, ותרגם יונתן ונקב חורא בדשי׳, ובמצודות ציון כי חור הוא נקב, ובשרשים נקב יפרד לשלשה ראשים, מה שפירושו חור ומה שנגזר ממנו, נקבת במטיו חבקוק ג׳ י״ד ופי׳ המ״צ לשון נקב וחור והת״י פי׳ ענין זה על קי״ס ע״י מטה משה, וא״כ ענין חור זה היינו מה שהים עלמא דאתכסיא נעשה בו דרך וגזרים ובקעים כאלו היא עלמא דאתגלייא נק׳ זה חור ונקב, ואפ״ל החור והנקב הוא בהפרסא וכותל המפסיק בין אצילות ובין בי״ע, השורש הב׳ כל לשון נקבות זכר ונקבה ברא אותם ובמא״א נו״ן סל״ג נקבה נק׳ המלכות כי יצאה כנגד הנקב שבחזה עיין זח״ג נשא קמ״א ע״ב ונקיב ובע״ח שער הכללים פרק יו״ד ומ״ש מזה בלקו״ת פ׳ קדושים ע״פ ובשנה הרביעית יהי׳ כל פריו כו׳ ולפע״ד י״ל כפשוטו, דהנה בגמרא פ״ק דסוכה די״ב סככה בחיצין זכרים כשרה, בנקבות פסולה, ופי׳ רש״י נקבות שיש נקב בראשו והחץ עשוי כמרצע ונכנס לתוך הנקב, נמצא נקראו נקבות

על שם שיש בהם חלל ובית קיבול לקבל החץ העשוי כמרצע הנכנס בו, ועל דרך זה הנקבה נקראת על שם החור והנקב שיש בה באותו מקום שאבר הזכר נכנס בה ויורה כחץ כו׳ וכן כתב במכלול להרד״ק שנקבה הוא משרש נקב וכנ״ל נמצא לפי זה נקב וחור זהו יסוד דנוקבא שבו נכנס יסוד דדכורא, השרש הג׳ בענין נקב כל שענינו פרישה לקללה או לברכה כמו ונוקב שם הוי׳ בפרשת אמור כ״ד ט״ז, ת״א די אתפרשו בשמהן, וישעי׳ ס״ב ב׳ אשר פי ה׳ יקבנו דר״ל יפרש,

קיצור. חור נקבת במטיו, קרי״ס, גם חור לשון נקבות, גם לשון פי ה׳ יקבנו.

ועיין מענין ויקב חור, סנהדרין דף נ״ו ע״א צ״ב ע״א מנחות דל״ד, זח״ג אמור דק״ו ע״א ע״פ ויקוב בן האשה הישראלית דפי׳ בו לשון קללה ולשון נקב נקבה, דהיינו מה שלפעמים נק׳ הנוק׳ כן דרך אשה מנאפת כו׳ ע״ש במק״מ שנכנס הנחש בחור של חוה, ויש ג״כ חור דנוק׳ דקליפה דהיינו יסוד דנוק׳ דק״ג, ויש נוקבא דתהומא רבה ונוק׳ דתהומא סתם שהם בינה ומלכות דקליפה וי״ל שזהו ענין חור פתן, ולעתיד לבוא אשר רוח הטומאה אעביר מן הארץ נאמר ושעשע יונק שהוא מט״ט על חור פתן כו׳ כי יתבטל יצר הרע של זנות כמ״ש ע״פ ומעין יצא מבית הוי׳ והשקה את נחל השטים שהוא מעיין של זנות כו׳ שלא יהי׳ עוד בחי׳ אשר אתם זונים כו׳ ועפי״ז נשוב לענין דודי שלח ידו מן החור, שנקב הפרסא המפסיק כענין קריעת ים סוף, אי נמי כמ״ש בפע״ח שער הפורים פרק חמישי בענין מרדכי שיסוד אבא יוצא מבתוך יסוד דנוק׳ ומתגלה בבי״ע וזהו מרדכי יצא כו׳ ע״ש וזהו שלח ידו יו״ד שלו יסוד דאבא מן החור יסוד דנוק׳ ונמשך בבחי׳ גילוי, וזהו ענין הנס דפורים שאע״פ שנתלבש בלבוש דטבע, עם כל זה האמת שהוא ניכר שאינו דרך הטבע כו׳ וזה ע״ד המדרש דפי׳ שלח ידו מן החור היינו ע״י מלכי פרס ומדי כו׳ ולפי פי׳ התרגום דשלח ידו מן החור ע״י מלכי אשור שהגלו אותם א״כ היינו שנתלבש השפע בנוקבא דתהומא רבה וניתן לה הכח לשלוט בישראל והמכוון כדי שיחזרו ישראל בתשובה כמו ופרעה הקריב גדולה הסרת טבעת כו׳ וכמ״ש במ״א דטבעת המלך ממה״מ זהו בחי׳ סוכ״ע שלפעמים נתנה ביד המן משום דקמי׳ כחשיכה כאורה כו׳ וזהו״ע שלח ידו מן החור וכשחזרו בתשובה נעשה מן חור חירות, ובחי׳ ומרדכי יצא כו׳ וכנ״ל, והוא חור דקדושה שמתגלה בו ועל ידו יסוד דאבא כו׳ חותם בולט אשר ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו כו׳,

קיצור. יש ג״כ ויקוב בן, חור פתן, וכאן מן החור ע״ד ויעבור מרדכי, ולפי התרגום ע״ד גדולה הסרת טבעת, וכשחזרו בתשובה נעשה מן חור חירות.

רבות במקומו בשה״ש בענין ומעי המו עליו וכך אמר להם הקב״ה הבן יקיר לי אפרים כו׳ ע״כ המו מעי לו ועמ״ש מזה ע״פ הבן יקיר לי הנ״ל.

בשה"ש רבה בד"ה ידיו גלילי זהב ד"ל ע"ב פי' מעיו עשת שן קאי על תורת כהנים שהוא ספר ויקרא, ואפש"ל כמו במעיים בירור המאכל, כך הקרבנות הם בירור לברר מה שנפל משבירת הכלים מעולם התהו. ובישעי' סי' ס"ג ט"ו המון מעיך ורחמיך אלי התאפקו, ות"י המון טבותך וסגיות רחמך, ובמ"צ כתב המון מעיך הו"ע הכמרת רחמים וחמלה והיינו כמ"ש לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם, ובירמי' סי' ד' י"ט מעי מעי אוחילה קירות לבי הומה, ובגמרא חולין פרק אלו טרפות נו"ב שגם הלב נק' בני מעיים, וברבות פ' וירא אית תחומין במעייא וכן והיו מעיו מתחתכין.

שיר ה', ז'.

מצאוני השומרים, ירושלמי פ"ו דשבת סוף ה"ד, רבות בשה"ש בפסוק זה כ"ט ב', זח"א לך לך פ' ב', עמה"מ שי"ד פרק פ"ג ק'. ב'.

שיר ה' יו"ד.

דודי צח, פ"ב דחגיגה דט"ז רע"א דגול מרבבה דוגמא הוא ברבבה שלו הוי' צבאות שמו אדון הוא בצבא שלו ועמ"ש ע"פ ואתא מרבבות קודש, וע"ש בחידושי אגדות במהרש"א בענין דגול מרבבה. רבות תולדות פס"ג קרוב לס"פ ע' ד' (שהוא ע"ה ד') פורע ממנו אדום שנאמר דודי צח ואדום, וכ"ה בפ' וישלח תוך פע"ה פד"ג (שהוא פט"ג). בשלח פכ"ג קמ"ב (שהוא כ"ה א') בחור א' נאה ומשובה כו' דודי צח ואדום, מהמשל הזה נראה דקאי על ז"א, ס"פ בהר ר"ו א' (שהוא ל"ו ב') והשביע בצחצחות כו' אם עשית כן (לפייס העני) הרי את כבוראך אותו שכ' בו דודי צח ואדום אפ"ל צח ע"י התלבשות עתיקא בז"א כמבואר בפ' אחרי ס"ו ב'. שה"ש כט"ג שהוא כז"ד בפסוק מה דודך נ' צח ואדום התכללות חו"ג וזהו ג"כ דגול שהדגל ג"כ התכללות הבחי', זח"א וירא צ"ו סע"א, דודי צח ואדום בעמה"מ שי"א ספ"ט ודודי הם דינים ממותקים שמכי' לרחוקיו ואוהבים ישראל, וסולחים לעונם והוא צח ואדום כמו בשפירו לבן ואדום כמו שביארתי וכל זה בא לו מא"ק שהוא דגול מרבבה שיש לו י"ח אלפים רבבות עולמות עכ"ל. דס"ב ב' שי"ד פמ"ג צ"ב. ענין דודי שער רישא דז"א רפ"י קכ"ו סע"ג בזעיר יש בו רחמים לבדו ודין לבדו נראה בו שנאמר דודי צח ואדום דגול מרבבה משא"כ בא"א שהוא לבן לבד גובר בו ועליו נאמר כו' לבנון עכ"ל, ועמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה דל"ת תלויין בז"א שיש בו גבורות ועי"ז נמשך המשכה עליונה יותר וזהו ענין דגול מרבבה שהרבבות בע"י למעלה מא"א ושער הנ"ל פי"א האריך בענין טל צח ואדום ושם פי' דגול מרבבה רבבות אלפי ישראל, ובפרק י"ב פי' צח ב"פ מ"ט שערי בינה שיש מ"ט פנים טהור ויש מ"ט פנים טמא שנבדלו מסומקא דז"א כו' ואפ"ל שזהו שרש ענין הל"ת התלוים בז"א, לפ"ז אפ"ל דגול מרבבה על שער החמשים ואפשר להעיר לענין צח מענין ויצא כברק חצו, חץ, גם מבחי' צח הנ"ל נמשך תיקון לעמוד לפני צח קללות שבמ"ת, עיין רש"י ר"פ נצבים, ושער הנ"ל פמ"א דק"ן

ע״ד פי׳ דגול מרבבה מרבוא רבבות שערות כו׳, ע״פ הנ״ל י״ל ע״י רבבות שלמטה דבי״ע שהם הדגלים דמלאכים ונש״י ממשיכים מלמעלה מרבבות דא״ק וההמשכה בז״א שיהי׳ צח וכו׳ דגול מרבבה הנ״ל, ועמ״ש ע״פ ואתא מרבבות קדש.

דודי צח ואדום דגול מרבבה, א) בתרגום דעטיף בימָמא באצטלא חיור כתלגא כו׳ ועסיק בעשרין וארבעה ספרין דאורייתא ופתגמי נבואה וכתיבי, ובלילה הוא עסיק בשית סדרי משנה וזיו יקרא דאנפוהי זהירין כנורא מסגיאות חוכמתא כו׳ וטיקסי׳ על רבוא רבבן מלאכים דמשמשין קדמוהי עכ״ל יעו״ש שהאריך ולפי״ז זהו מ״ש ועתיק יומין יתיב לבושי׳ כתלג חיור וריבוא רבבן קדמוהי יקומון בדניאל סי׳ ז׳ וא״כ ביום מאיר בחי׳ עתיק יומין שהוא כתר, ובלילה מאיר ז״א שהוא ו״ק ששה סדרי משנה ולכן הוא אדום ע״ד אדמוני עם יפה עינים וזיו יקרי׳ באנפוהי ע״ד חכמת אדם תאיר פניו, ועיין מזה רפ״ו דנדרים דמ״ט ע״ב גבי ר׳ יהודה פניך צהובין, ובערוך ערך צהב שהוא קרוב לגוון הזהב וא״כ יש בו נטי׳ לאודם ועיין במד״ר משפטים פל״א לבושי׳ כתלג חיור כו׳ מדוע אדום ללבושיך כו׳ ומ״ש ועסיק בכ״ד ספרין י״ל כמנין דודי גם כי התורה נתנה במ״ט פנים טמא ומ״ט פנים טהור, ב״פ מ״ט מנין צ״ח.

ב) **ורש״י** פי׳ דודי צח ולבן (כמו צחו מחלב) להלבין עוונותי, וכן כשנראה בסיני נראה כזקן כו׳, ואדום ליפרע משונאיו כענין שנאמר מדוע אדום ללבושיך כו׳ עכ״ל ואפ״ל לפי״ז הפסוק בישעי׳ סי׳ נ״ח י״א והשביע בצחצחות נפשך ועצמותך יחליץ, וארז״ל במד״ר סדר בהר פל״ד אם עשית כן תהא דומה לבוראך שנאמר בו דודי צח והיינו כנ״ל שיאיר בו מבחי׳ לובן העליון ומבחי׳ עתיק יומין ע״ד והדברים עתיקים ובחי׳ מ״ט שערי בינה שמהם נמשך מ״ט פנים כו׳ ולא תאמר שא״כ תהי׳ כזקן שלמטה הזקן תש כח ע״ז אומר ועצמותך יחליץ זרוזי גרמי׳ שהו״ע גבורה, וגם לשון יזיין כמ״ש במד״ר שם מפסוק חלוצים תעברו והיינו ע״ד שלמעלה נאמר צח ואדום שהאודם מורה על הכח והגבורה והתוקף, כמו כן יהי׳ בחי׳ זו באדם שיהי׳ מבחי׳ צחצחות וגם בבחי׳ יחליץ ועמ״ש בלקו״ת פ׳ מטות בד״ה החלצו, והוא להכניע הנה״ב, ובחי׳ מדין מלשון ריב ומדון יעו״ש ולהמשיך השלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, וכעין זה הי׳ ענין ראב״ע הרי אני כבן שבעים שנה כו׳ אף שהי׳ בחור כו׳.

חגיגה פ״ב יו״א (עה) סב״ב צ״ב קכו״ג קכט״א קל״ג קל״א א׳ קמט״ד קנ״ד ר״ח רבות ע״ד פד״ג קמ״ב רו״א רי״ז, בשיר השירים קט״ג ילקוט ח״א לב״ד מ״ב ע״ב עא״א פ״ג קע״ב ב׳ שי״ג ח״ב נו״א נח״ב סג״ג פה״ד קי״א א׳ של״ה יח״א קפ״ב א׳ שמ״ז ב׳ מ״ע רמ״ה רמ״ו י״ח) תורה קפ״ג תשובה קל״ב בחיי לז״ב קס״ד ג׳ קס״ה ג׳ ג׳ ר״א.

ג) **במד״ר** סדר תולדות פס״ג דף ע׳ ד׳ ע״פ אבי אדום פורע ממנו אדום שנאמר דודי צח ואדום וכ״ה בסדר וישלח פע״ה דפ״ד ג.

ד) **סדר** בשלח פכ"ג דק"מ ע"ב גבי רבבה כצמח השדה נתתיך כו' מי הי' זקוק לכם והיו אומרים בחור א' נאה ומשובח הי' יורד ועושה לנו כל צרכינו שנאמר דודי צח ואדום ודגול מרבבה עכ"ל, א"כ פי' מרבבה מבחי' רבבה כצמח השדה נתתיך, אי נמי המלאכים שמבחי' ריבוא רבבן קדמוהי יקומון יש בהם גם כן הארה מבחי' דודי צח ואדום שהרי אמרו רז"ל אות הוא בצבא שלו מוכרח שהצבא הוא מעין.

ה) **סדר** בהר פל"ד דר"ו ע"א ע"פ ונחך הוי' תמיד והשביע בצחצחות נפשך א"ר טביומי אם עשית כן הרי אתה כבוראך כאותו שנאמר בו דודי צח ואדום ואפשר לומר הפי' כי דודי הוא ז"א ומ"ש בו צח זהו ע"י עלייתו לכתר כענין הוי' הוא האלקים ז"א בעלותו לעתיקא וזהו ענין ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, ועד"ז נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו', כמו כן גם נש"י המושרשים בז"א יתעלו שיאיר בהם אור ע"ק וכמ"ש לכו ונלכה באור הוי' דפי' בזהר נשא דק"ל ע"א דר"ל באור ע"ק המאיר בשם הוי', ועמ"ש במ"א בפי' מאמר רז"ל קדושים תהיו, יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם דאין ר"ל כמוני ממש, אלא קאי על ז"א דאצילות שהם מדותיו ית' המאירים בהנהגת העולמות ולעתיד לבוא יתעלו המדות כו' ועי"ז אמר יכול כמוני בשוה לעליית ז"א ממש תלמוד לומר כו' שז"א יתעלה ויאיר בו עצמות ע"ק ובנשמות ישראל יאיר מאור ז"א כמו שיהי' לע"ל כו' וזהו ונלכה באור הוי'.

ו' ג'.

לד"ה אני לדודי, שבלק"ת פ' שופטים דרוש השני, הנה בענין י"ג מדות הרחמים הביא בפלח הרמון להרמ"ע ש"א פ"ח שהם עשר ספירות וג' עולמות בי"ע, הן הן י"ג מדות, וז"ל ורב חמאי בספר העיון הביא ברייתא מיוחסת לשמעון הצדיק שהיתרות של עשר ספירות הן שלשה מדות אחרונות וכו' דעת הברייתא הוא בבריא' יצירה עשיי' ממש כי באר במדה הי"א שרומזת לפרגוד והוא כסא הכבוד מסך בפני אצילות, והי"ב מקום הנשמות כו' שהיא חציבתן בדיוקן היצירה כו' ומשם ינוחו לנפש בסוד נפש בעולם העשי' כו' עכ"ל ועיין מזה גם כן בפרדס ש"א פ"ז, ולעיל מינה כ' בשם רב האי גאון שהשלש ראשונות של י"ג מדות הם למעלה מע"ס דהיינו שרשי מציאות הע"ס שהן נחלקין לג' קווין שרשיהם זהו כח"ב שבכתר, הן הג' הנוסף על הע"ס וזהו יג"מ זכ"כ הפרדס משמו בשער הצחצחות פ"א, ולכאורה נראה ראי' מהמשניות פ"ק דתענית למ"ש בשם הברייתא המיוחסת לשמעון הצדיק, כי הנה בתעניות על הגשמים גזרו על הצבור י"ג תעניתים כמש"ש הגיע ר"ח כסלו ולא ירדו גשמים ב"ד גוזרין שלשה תעניות על הצבור אוכלין ושותין משחשכה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה כו' עברו אלו ולא נענו ב"ד גוזרין שלשה תעניות אחרות על הצבור אוכלין ושותין מבע"י ואסורין במלאכה וברחיצה כו' עברו

אלו ולא נענו ב"ד גוזרין עליהם עוד שבע כו', הרי מנין שלשה עשר תעניות זהו ודאי כנגד י"ג מדות הרחמים וע' בב"י סי' תקע"ה בד"ה ואם לא נענו אין גוזרין עוד תעניות, והרי שלשה הראשונות הם קילי טובא מהנך עשרה שאוכלין ושותין בהם בליל התעניות וגם מותרין במלאכה ורחיצה כו' משא"כ בהנך עשרה שאחריהן, וזהו א"ש לפי הברייתא דיג"מ הם בי"ע וע"ס דאצילות א"כ כשמתחילין ממטה למעלה הן תחלה עשייה יצירה בריאה ואח"כ עשר ספירות דאצילות לכן הנך ג' קילי מהעשרה שאחריהן, ואעפי"כ אין זה סתירה לדעת רב האי גאון, כי י"ל ששורש בי"ע נמשך מבחי' ג' ראשים שלמעלה מהאצילות, שהרי כמו"כ משמע באד"ר דנשא דקל"ב ע"א שמתקון הראשון די"ג ת"ד נמשכו הג' עולמות בי"ע כמו שהובא בתו"א פ' יתרו בביאור ע"פ משה ידבר, י"ל שהן אצילות שבג' עולמות בי"ע, עיין ביאור ואלה המשפטים בענין משה משה לא פסיק טעמא, או א"ק שנה"י דא"ק מסתיימים בעשיי' ולגבי א"ק אצילות ועשייה שוין לכן משם שורש יג"מ כי א"ק הוא אריך דכללות, וזהו ההפרש בין ונתתי עשב שפע חיצוני' וכלים דבי"ע ובין הרועה בשושנים יג"מ היינו הנשמות ולכן נק' מדותיו ית', וכמו שתלמוד מביא לידי מעשה כן ע"י ששונים בהלכות ממשיכים שושנים יג"מ הרחמים. מה גם כי יג"מ שהתורה נדרשת כדי להמשיך הגילוי גם בבי"ע כמו באצילות כמ"ש בד"ה משה ידבר לכן הם י"ג ע"ס דאצילות ובי"ע, וזהו ע"ד שנתבאר בענין שם צבאות שהוא מה שנמשך שגם בבי"ע יהי' איהו וגרמוהי חד כמו באצילות ע"י הנביאים, כמ"ש בתו"א פ' בא, ומבואר שם שהמשכה זו באה מהעיגול הגדול שלפני הקו דקמי' אצילות ועשיי' שוין, וזהו ע"ד הנ"ל שהג' מדות בי"ע נמשכו מהג' ראשים שלמעלה מע"ס דאצילות כנ"ל.

לדיעה ברייתא דשמעון הצדיק אשר לכאורה היא מסתברא יותר מדעת רב האי גאון י"ל ההפרש בין יג"מ דכל השנה ליג"מ דעשרת ימי תשובה ע"ד שנתבאר בלקו"ת ד"ה כי תצא דרוש השני, דל"ו ע"א בהג"ה בשם הרמ"ז ר"פ משפטים שיש בבי"ע גם כן ב' בחי' הא' בי"ע עצמן הב' בחי' אצילות שבפנימית בי"ע ועמ"ש בלקו"ת דף ב' ע"א בהג"ה שאצילות שבעשייה גבוה יותר מג"ע העליון שהוא בריאה שבבריאה, מכ"ז יובן די"ג מדות הרחמים המאירים בעשי"ת אשר השלשה התחתונים הם אצילות דבי"ע גבוהים לאין שיעור על יג"מ דכל השנה שהשלשה תחתונים הם בי"ע ממש ואפשר שגם בע"ס דאצילות שבי"ג מדות הרחמים יש נפ"מ שבכל השנה הם מבחי' איהו וגרמוהי חד ובעשרת ימי תשובה הם מבחי' איהו וחיוהי חד, אך ההפרש בין יגמה"ר דאלול ובין י"ג מדות הרחמים דעשרת ימי תשובה צ"ע דלכאורה שניהם מאצילות שבבי"ע, ואפ"ל שגם באצילות שבבי"ע יש גם כן ד' בחי' אבי"ע כמו שבאצילות העליון ממש יש ד' בחי' אלו אם כן בר"ח אלול מאיר בי"ע דאצילות שבבי"ע משא"כ בעשרת ימי תשובה מאיר אצילות שבאצילות דבי"ע, ובפרט ביום הכפורים ועד"ז גם בעשר ספירות דאצילות ממש יש כמה מדרגות.

שה"ש ו' ג'.

אני לדודי, בילקוט **אני לדודי בעולם הזה ודודי לי לעולם הבא, ענין דודי** של"ה דף ז' ע"ב, דרי"א סע"א ענין הרועה בשושנים, רי"ג א', ת"ז סוף תיקון כ"ה דס"ט סע"ב, ר"ח שער התשובה פ"ד בד"ה עוד יש ימים דקט"ו ע"א.

אני לדודי ודודי לי, ופי' **אני** לדודי **מבואר** בזהר פ' לך **דפ"ח ע"א וע"ב** שהענין שצ"ל **אתערותא דלתתא** תחלה ואחר כך **נמשך אתערותא** דלעילא, וצ"ל דהכתיב דודי לי ואני לו, משמע שבתחלה נמשך **אתערותא** דלעילא ואחר כך **אתערותא דלתתא** וכ"מ בגמ' פב"ת דקדושין **דף ע' ע"פ** דודי לי, וצ"ל שזהו ההפרש בין פסח ובין ר"ה, שבחי' **יציאת מצרים** זהו ע"י **אתערותא דלעילא** תחלה וז"ש קול דודי הנה זה **בא** מדלג כו' **שבא באתערותא דלעילא** תחלה, אבל אח"כ צריך להיות **אתערותא דלתתא תחילה** וכמ"ש **ענה דודי ואמר** לי קומי **לכי רעייתי**, קומי **לכי בבחי' אתערותא דלתתא** תחילה, כמ"ש **מזה בלקו"ת בשיר השירים סד"ה קול דודי, והנה** ענין אני לדודי פי' בזהר באדר"ז דרפ"ח ע"א שזהו ענין בחד קטירא **אתקטרנא בי' בקודשא בריך הוא, ופי' קטירא היינו בחי' התקשרות, ויש** להעיר מענין ג' דרגין מתקשראן דא בדא קב"ה ואורייתא וישראל וכל חד דרגא על דרגא סתים וגליא, בזהר פ' אחרי דע"ג ע"א, ובמק"מ שם פי' קב"ה סתים וגליא היינו ענין קוב"ה ושכינתי', ועמ"ש מזה בלקו"ת פ' נצבים בד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד שהוא ענין סובב וממלא, וענין אורייתא סתים וגליא בד"ה ועשו להם ציצית בענין עוטה אור כשלמה, והנה הקשר של ישראל בקודב"ה י"ל ע"ד הנז' ביונתי בענין ולכי לך סולם להגיע למקור ושורש הנשמה שהיא קשורה בו ית' קשר יסוד נמשך מחכמה. **וע"ש בהביאור דיונתי פ"ה גבי והענין כי התפלה יש בה מהארת שבת, והנה בשבת יש באדם נשמה יתירה מבחי' סוכ"ע והיינו מבחי' מזליה כו' ובביאור** ע"פ לא הביט און ביעקב דע"ב ע"ד שמבחי' המקיף נעשה אור פנימי בשבת. ועיין בד"ה האזינו (השני) דע"ד א' וענין מס"נ כו' אליך ה' **נפשי אשא** כו', ועיין עוד מענין התקשרות בתו"א בד"ה שמאלו תחת לראשי דקמ"ג סע"א כי ברית הוא ענין התקשרות כו' המקשר וממשיך החיות מבחי' סובב כל עלמין להיות ממלא כל עלמין ואפ"ל שזהו ענין זוכר הברית דזכרונות בחי' ודודי לי הנמשך ע"י ההתקשרות מלמטה אני לדודי כו' **ועיין עוד בביאור** נשא פ"ד דכ"ב ע"ד מענין והקשורים ליעקב, ובד"ה ואשה כי תדור נדר ספ"ב **ורפ"ג, ועמ"ש מענין קשרין על מאמר זח"א וישב קפ"א סע"א שהם היסודות** כו', ומ"ש ע"פ למען תזכרו כו' וקשר אמיתי צ"ל ב' קשרים זע"ז, ואפ"ל זהו ע"י סתים וגליא שבנפש אה"ע ואה"ר, ובד"ה עיני כל ספ"א בחי' בכל לבי דרשתיך זהו קשר, שנמשך ביסוד דנוק' כו', אך ענין בחד קטירא שלא יופסק ההתקשרות עי' בד"ה כי תבואו אל הארץ פ"א בלקו"ת ר"פ בהר.

ובתו"א בד"ה שמאלו הנ"ל שצ"ל אשר יקראוהו באמת כו', והוא ע"ד וברית שלומי לא תמוט יסוד דא"א כו', כמו"כ בעבודה בחי' אהבה שלמעלה מהדעת הנק' ברית, עיין בד"ה אתם נצבים פ"ה גבי לעברך בברית כו' ועמ"ש מענין **בחד קטירא בד"ה ענין אחד ואהבת פ"ג שהוא ע"ד ובל יסע יתדותיו היינו** יסוד דאו"א שנק' תרין ריעין, ופי' יסוד דאבא זהו ע"ד משכיל לאיתן שנתבאר בד"ה ראה אנכי נותן איתן בחי' חזקה כו' זהו בחד קטירא, ועמ"ש בד"ה באתי לגני פ"ג בפי' אכלו ריעים ומ"ש בד"ה כי תבואו הנ"ל בפי' אחותי. ואפ"ל בחי' זו נמשך ע"י התקשרות בחי' סתים שבהנשמה, כי הסתים שהוא הפנימית זהו בחי' ישראל כי שרית עם אלקים שכבר נצח כו' כמ"ש סד"ה תקעו בחדש בענין כי חק לישראל כו', וזהו ענין מאמר השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד, ונת' הפי' בד"ה זכור דעמלק בתו"א פ' תצוה, ועיין רבות בפ' במדבר פ"ג ע"פ צדיק כתמר יפרח, הצדיקים יש להם תאוה ומהו תאוותם הקב"ה, ע"ד ועמך לא חפצתי בד"ה אני ישנה, **ועז"א אמר רשב"י** בחד קטירא כו' והיינו ע"י שתורתו אומנתו, כי ע"י התורה נמשך קשר זה מלמעלה למטה בד"ה יונתי הנ"ל בחי' ואשים דברי בפיך בחי' ביטול ממש עמ"ש סד"ה ושננתם לבניך בענין תלמוד גדול כו' ופי' אומנתו ע"ד לעשות את כל דברי התורה שממשיך אור א"ס בתורה להיות עוטה אור כשלמה **כו' וצ"ל כך אין בלבנו כו' ע"י שהמוח שליט על הלב וזהו תנה בני לבך לי** כו', וזהו ענין אני לדודי, ובפרט זהו ענין חדש אלול, בחי' תשובה שהוא בחילא יתיר ותדיר בחי' התקשרות, י"ל בחד קטירא ע"ד שרפים אומרים **קדוש פעם א' שזה גבוהה מבחי' שאומרים ב' וג' פעמים וכענין מ"ב סליק** ולא נחית, מכאל באחת, אחת שאלתי, יחידה, עוד י"ל ג' קשרין ישראל באורייתא עיין בד"ה ושננתם אך כשפגמו צ"ל בחד קטירא ישראל לקוב"ה. **עמ"ש ע"פ חכלילי חך הטועם אומר לי לי, שזהו ענין לי הא' מי לי בשמים** וכו' רק אני לדודי, ולי הב' בחי' ודודי לי, ועי"ז ודודי לי, הוא לי לאלקים ואני לו לעם, והענין כי המלאכים נקראים ג"כ אלקים בפסוק, והם ע' שרים המשפיעים חיות לע' אומות עוכומ"ז ומקורם בחי' שר של עולם כו' וע' **מענין המלאכים שהם שלוחים בד"ה באתי לגני גבי אכלתי יערי ע"ד אין** לך עשב מלמטה כו' וגבוה מעל גבוה כו' וע' מזה ג"כ בד"ה כי תצא, פ"א, ובתו"א תשא בד"ה שמאלו מענין המלאכים, ומ"ש בענין בנעלים כמו הנעל מעור כך כשצ"ל נמשך ההשפעה בגשמיות בא ע"י נעל דשכינתא בחי' שרו של עולם הנ"ל ומ"ש בענין הקטע יוצא בקב שלו, ושרש ומקור ההמשכה **מבחי' מלכותך הארה בעלמא אבל בישראל הוי' אלקינו שם הוי' ממש,** עי' בלקו"ת שלח בד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם פ"ב ד"מ ע"ג, וזהו הוא לי לאלקים הוא ממש היינו שם הוי' וכמ"ש בתו"א פ' וארא סד"ה וידבר כו' וארא בפי' והייתי לכם לאלקים שבחי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהי' לכם **בבחי' אלקים השורה עליכם, שע"ד מה שעוכומ"ז מקבלים מהשרים השפעה** חיצוניות כמו"כ יומשך בנשמות ההשפעה משם הוי' בבחי' פנימיות כו', וזהו דירה בתחתונים ושכנתי בתוכם לדורותם ברית עולם ביני ובין בנ"י **כו' היום לפניכם ברכה כו', וזהו ענין יום הדין דר"ה כמ"ש ברבות אמור**

פ׳ ל׳ משל לשנים שנכנסו אצל הדיין כו׳ כך ישראל ועוכומ״ז באין ומקטרגין לפני הקב״ה בר״ה ולית אנן ידעין מאן נצח אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקב״ה ולולביהן ואתרוגיהן בידיהון אנו יודעין דישראל אינון נצוחייא וא״כ זהו ענין ודודי לי, וענין שהן באין ומקטרגין היינו מדוע נמשך פנימית השפע כו׳ ועיין מזה בזהר ר״פ בא דל״ב סע״ב ע״פ להתייצב על ה׳, דהא כיון על ישראל אתכנשו עליה אתכנשו, ובפי׳ הרמ״ז שם שכל כוונתם למנוע תיקון רחל, והענין עפמ״ש בתו״א פ׳ ויצא בד״ה וללבן, שרחל היא בחי׳ הדבור עלמא דאתגלייא ולכן ויאהב יעקב את רחל כי הוא בריח התיכון כו׳ להמשיך עד עלמא דאתגלייא שיהי׳ הגילוי למטה, וע״ש בד״ה אם לא תדעי פי׳ ורחל היתה יפ״ת ויפ״מ בחי׳ בצלמנו כדמותנו כו׳, ולכן במניעת הגילוי רחל מבכה כו׳ כי איננו דאסתלק לעילא לעילא, וע׳ מזה בזהר ויקרא ד״כ סע״ב, והם קטרוגם למנוע גילוי זה ורוצים להיות ח״ו ושפחה כי תירש כו׳, ואפ״ל לכן המצוה לתקוע בשופר של איל כדי להמשיך בנין רחל, וזהו ענין מלכיות זכרונות, פי׳ מלכיות שיומשך גילוי פנימית מלכותו עלינו וזהו ענין המלך הקדוש, והיינו ע״י כי עם קדוש אתה מובדל מתאות כו׳, וזהו ענין בנין רחל, והיינו ע״י שיעלה זכרוניכם לטובה בחי׳ זוכר הברית גם כן בחי׳ התקשרות ותשוקה כו׳, וע׳ מזה בד״ה אתם נצבים, וזהו יבחר לנו את נחלתנו כו׳, וכדי שיהי׳ בחי׳ אני לדודי זהו ע״י הרועה בשושנים בזח״ב דף כ׳ סע״א מדה״ד ומדה״ר שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, וגם כמו בצאן והקשורים ליעקב, גם שושנים שכ״ע ושכ״ת מזלי׳ והנשמה שבגוף כו׳.

אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, שה״ש ו׳ ג׳, בילקוט אני לדודי בעולם הזה ודודי לי בעולם הבא, בר״ח שער התשובה פ״ד בד״ה עוד יש דקט״ז ע״א ימים שאומרים בהם סליחות ותחנונים וסמכו זה על אני לדודי ודודי לי ר״ת אלול, וס״ת ד׳ יודי״ן כנגד מ׳ יום עכ״ל, והם נקראים ימי רצון כמ״ש ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום וגו׳, בפ׳ עקב יו״ד יו״ד, ופירש״י כימים הראשונים של לוחות ראשונות מה אלו ברצון אף אלו ברצון כו׳ עכ״ל, וענין ימים הראשונים י״ל ג׳ ראשונות ואאזמו״ר נ״ע פי׳ שהם ימי קדם דעת״י.

ב) **בת״ז** סוף תיקון כ״ה דס״ט סע״ב פתח רבי שמעון ואמר אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, מאי שושנים אלא שושנה עילאה שכינתא עילאה, ואיהי ק״ש דשחרית ושושנה תניינא ק״ש דערבית שכינתא תתאה (עיין מענין ב׳ בחי׳ אלו בלקו״ת ע״פ שיר השירים) דא לימינא ודא לשמאלא (עמ״ש מענין ימין ושמאל בלקו״ת בד״ה צאינה וראינה גבי שאו ידיכם קדש) הרועה בשושנים דא עמודא דאמצעיתא (י״ל שמקבל מהבינה ומשפיע בחי׳ זו במלכות כמ״ש ברע״מ ר״פ תשא בענין מחצית השקל דא ו׳ ממוצע בין שני ההי״ן ועיין בזהר ר״פ וארא, ושוב מצאתי כן בכסא מלך שם, אכן במא״א ריש סעיף י״ז פי׳ הרועה בשושנים ז״א רועה ומזדווג עם לאה ורחל שושנת הבקר שושנת הערב עכ״ל, וא״כ זהו ענין וישב יעקב בארץ מגורי אביו ההמשכה בבחי׳ לאה או בינה הנק׳ מגורי אביו והיינו ע״י התורה,

ואחר כך בארץ כנען רחל ע"י המצות כמ"ש בתו"א ר"פ וישב, ועיין עוד מענין שושנים במא"א שי"ן סכ"ג), וע"ש ה' עלין תקיפין ה' תבות שמע ישראל ה' אלקינו י', י"ג עלין תיבת אחד, כ"ה גרעינין, כ"ה אותיות דשמע ישראל הרועה בשושנים י"ל שני פירושים הא' לשון פרנסה הב' לשון ריעות וחבה, וכן ברעייתי פירשו ב' פירושים אלו בלקו"ת בשה"ש בד"ה הנך יפה רעייתי.

ג) **שם** תיקון כ"ו בתחלתו דף ע' ע"א ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, אחד בתרין שושנים דא הוי' כו' ואיהו עמודא דאמצעיתא, ופי' בכס"מ מ' ערב שושנה תתאה ובינה בקר שושנה עילאה, ז"א יום אחד מחבר ביניהם עכ"ל, זהו ע"ד ברוך ה' מן העולם העולם הזה עד העולם העולם הבא, ועיין זח"ב ר"פ תרומה קכ"ו ב' ע"פ מי זאת חבורא דתרין עלמין כו' יעקב שנשא שתי אחיות כו' ועיין בה"ז שם, אלא ששם משמע ע"ד הנאמר לעיל סעיף ב' שמקבל מהבינה כו', עכ"פ לפ"ז י"ל הפי' הרועה בשושנים בר"ח אלול, היינו שאז מאיר שושנה עילאה ג"כ בשושנה תתאה שהוא גילוי פנימית הלב ע"ד כלה שארי ולבבי כנז' בד"ה שיר השירים.

ד) **בשל"ה** במס' תענית ר"פ אור תורה דרי"א סע"א הרועה בשושנים שהקדוש ברוך הוא מנהיג את עולמו בחסד ובדין שהוא רמז השושנים שיש בו אודם ולובן כו' וכן הקרבנות חלב ודם כו' וכן ע"י התענית שמקריב חלבו ודמו שנתמעט כו' ע"ש, והוא מהזהר ס"פ שמות דף כ', בשל"ה ד"ז ע"ב פי' ענין דודי, ד"ו ד"י, אפ"ל כי דו היינו ד' בחי' כחב"ד מאירים בוא"ו שהוא ת"ת אחר כך ד"י ד' בחי' תנה"י מאירים במ' יו"ד תתאה, לפ"ז י"ל אני לדודי, ע"י אתעדל"ת ממשיך אתעדל"ע שיהי' נמשך מאוא"ס בחי' דודי, כמ"ש ע"פ הזהר בלק דקצ"א ע"א ע"פ שחורה אני כדין נפק דודה כו'. שנמשכים בו המוחין ואזי נעשה ד"ו כנ"ל ועי"ז ואח"כ ודודי לי, ע"י די כו' ועמ"ש בפסוק דודי לי סעיף ד. שה"ש ב' ט"ז דודי לי ז' י"א אני לדודי ועלי תשוקתו עיין מה שנרשם ע"ז, ההפרש בין דודי לי ובין אני לדודי ע"ד זווג ראשון מלמעלה וזהו דודי לי משא"כ זווג שני לפי מעשיו זהו ע"י אני לדודי ואז ודודי לי, ועיין קדושין ע' ב'.

ה) **עמ"ש** ע"פ כשושנה בין החוחים בענין ב' בחי' שושנה, וענין י"ג עלין שיש בכל א', אשר הא' עד"מ הרחמנות על מי שחסר לו, והב' רחמים גדולים כנז' בלקו"ת בד"ה כי ההרים ימושו ספ"ג, וכמו"כ י"ג עלין דשושנה תתאה זהו הרחמים על החסרון, ע"ד ובחוסר כל, פגימו דסיהרא, ע"י שהיא בין החוחים העוקצים אותה, בענין כשושנה בין החוחים שהחוחים עוקצין אותה ועי"ז נוטלים חלקם כמשל העלוקה ע"י שמוצצת כו', וכמ"ש מזה בד"ה ושננתם לבניך בענין פ' והי' אם שמוע וסרתם כו' שע"י השעבוד מתתקן כו' ועי"ז גם כן השושנה מבררת הטוב מהחוחים מה שקליפה קדמה לפרי. ומ"מ צריך לזה יג"מ הרחמים לנטרא לה בין החוחים ולהיות רועה ומפרנס לשושנה אף שהיא בין החוחים, כשבה א' בין ע' זאבים ועיין זהר שמות

ד׳ כ׳ ע״א, והבחי׳ הב׳ י״ג עלין דשושנה עילאה הם רחמים גדולים והיינו כי היותה בין הבנות היכלות דבי״ע זהו ג״כ ירידה ושייך רחמים על זה, ואפ״ל ב׳ שושנים אלו מאירים מר״ח אלול עד יוהכ״פ שבר״ח אלול מאירים יג״מ הרחמים דשושנה תתאה, והוא תשובה תתאה, ובעשי״ת מאירים יג״מ דשושנה עילאה בחי׳ תשובה עילאה, ועמ״ש מענין תשו״ת ותשו״ע בד״ה מה טובו אהליך, שהוא ענין יחוד ו״ה, ויחוד י״ה.

ו) **ופי׳** אני לדודי, מבואר לעיל סוף סעיף ד׳, וזהו אני לדודי בעולם הזה, ולכן ארז״ל יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז מכל חיי העוה״ב, כי בעוה״ז אני לדודי שממשיכים האור למעלה מאור א״ס ממש, באצילות, ואח״כ נמשך מזה ודודי לי בעולם הבא, וידוע כי לא כל מה שנמשך מלמעלה יוכל להתגלות למטה, וכמארז״ל על פסוק להנחיל אוהבי יש שהוא מחצה מתר״ך כו׳, גם פי׳ אני לדודי שע״י התשובה שמגעת לכסא הכבוד בחי׳ קדה״ק מה שלמעלה מסוכ״ע כמ״ש בד״ה שבת שבתון פ״ה, עי״ז ממשיכים משם האור בסוכ״ע הנק׳ דודי, וזהו לא זז מחבבה עד שקראה אמי, וכמ״ש לקמן בפסוק דודי לי סעיף ד׳, ועי״ז אח״כ ודודי לי ההמשכה מסוכ״ע ע״ד שנתבאר בלקו״ת גבי סוכות בד״ה ה׳ לי בעוזרי, ה׳ לי שיוקלט בפנימית, וזהו ענין לי, ע״ד פתחי לי אחותי כו׳ גם לי חשבון ארבעים היינו ארבעים יום מר״ח אלול עד יוהכ״פ, שביוהכ״פ נמשך הגילוי בפנימיות כו׳ וכמ״ש בלקו״ת בד״ה ביאור כי תצא בסופו, וזשארז״ל ביום חתונתו זה מ״ת דהיינו יוהכ״פ שבו נתנו לוחות אחרונות כו׳, זהו ענין ודודי לי, ועי״ז ה׳ לי לא אירא, כמ״ש ברבות ע״פ דודי לי במקניאין כו׳, גם ודודי לי זהו החותם דיוהכ״פ יבחר לנו את נחלתנו כו׳, ובשמיני עצרת תהי׳ לכם, לכם דוקא ועמ״ש מזה ע״פ ביני ובין בנ״י אות היא כו׳ ע״פ מאמר הזהר יתרו פ״ח ע״ב.

שיר ב׳ ט״ז.

דודי * לי ואני לו הרועה בשושנים, ברבות במקומו הוא לי לאלקים אנכי הוי׳ אלקיך, ואני לו לעם ולאומה שנאמר הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינה בישעי׳ סי׳ נ״א ד׳, פי׳ הוא לי לאלקים י״ל לאפוקי מעובדי כוכבים דקרו לי׳ אלקא דאלקיא, כי רם על כל, ועזב את הארץ אלא שהוא עצמו לי לאלקים, ב׳ ע״ד מ״ש הרמ״ז בפ׳ האזינו בפי׳ חלק הוי׳ עמו שמקבלים שלא ע״י אמצעי, ג׳ ע״ד מ״ש בתו״א פ׳ וארא בד״ה וידבר כו׳ וארא, בפי׳ והייתי לכם לאלקים שבחי׳ הוי׳ לבדו הוא בעצמו יהי׳ לכם בבחי׳ אלקים השורה עליכם משא״כ מקודם מ״ת אפילו להאבות ושמי הוי׳ לא נודעתי כ״א ע״י בחי׳ א-ל שדי כו׳ ועיין באו״ת מהמגיד נ״ע בתלים ע״פ כי אלקים יושיע ציון, די״ב ע״ב.

ב) **עוי״ל** הוא לי לאלקים זהו מה שמלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה והנה ישראל לי ראש, ובבחי׳ הראש ומוחין מאיר כתר ועתיק.

דודי: ד״ה זה שייך לבאר לעיל — כפי סדר הפסוקים.

ועל דרך זה למעלה יותר ז"א נק' ישראל, ואלקי ישראל הוא מלכות דא"ס שנעשה עתיק לאצילות, ואני לו לעם, כי ע"י עתיק זה נעתקתי ממדות דנה"ב להיות בטל לאוא"ס כו' ע"ד המעתיק הרים כו'.

ג) **עוי"ל** כי הנה פי' ואני לו לעם ע"ד כי עם קדוש אתה לשון הבדלה והייתם לי קדושים כו', ואבדיל אתכם, ע"ד יהי רקיע כו' ויהי מבדיל כו' שלא להמשך אחר מים תחתונים, ומ"מ נק' עם עוממות כי הנה בורא קדושים שגם חכמה הנק' קדש היא בריאה יש מאין כו' רק מ"מ נק' עם קדוש, והוא לי לאלקים, אלקים קדושים הוא, קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם כו', ומזה יובן ענין המלך הקדוש שאומרים בעשרת ימי תשובה וכמ"ש כ"ז ע"פ שמע ישראל כו' ע"ש.

ד) **עוי"ל** פי' ואני לו כי הנה מה שהביאו זה מפסוק הקשיבו אלי עמי ולאומי, ענין הקשיבו זהו פנימית השמיעה, כמ"ש הפנ"י ר"פ האזינו בפי' האזינה שיכנסו הדברים באוניהם כו' וה"ע הביטול, ע"ד שמוע מזבח טוב וכמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואותו תעבודו, וזהו ענין עמי ועי"ז אח"כ ולאומי וארז"ל לא זז מחבבה עד שקראה אמי ברבות ס"פ פקודי, ופי' אמי זהו ע"ד שאו ידיכם קדש וברכו את הוי', וזהו ואני לו, שאני ממשיך כביכול בו ברכה והמשכה, דהיינו ההמשכה מא"ס ב"ה שמבחי' קדש יומשך בחי' קדוש בוא"ו, וזהו הקדוש ברוך הוא, וזהו ענין המלך הקדוש, **וזהו ענין לו, שנמשך בו ברכה ממש, גם פי' לו לבחי' הוא"ו, היינו מבחי'** קדש יומשך בחי' קדוש כו'.

ה) **עו"ש** ברבות, הוא לי לאב ואני לו לבן, הוא לי לאב שנאמר כי אתה אבינו כי הייתי לישראל לאב, ועי' מ"ש בבה"ז בלק דף ר"ג ע"ב ע"פ כי מראש צורים אראנו ובאדר"ז דר"צ ע"א דבחי' עדן שהוא חכמה נק' כי אתה אבינו, כי משם שורש הטפה, וכמ"ש בספר הבהיר ע"פ כי ממזרח אביא זרעיך בחי' ממזרח הוא אבא ועמ"ש בלקו"ת בד"ה שובה ישראל בענין זרע קדש מצבתה, ואני לו לבן בני בכורי ישראל היינו ז"א שנק' ישראל, בנים אתם לה', ועמ"ש בלקו"ת בד"ה וכל בניך למודי ה', והנה הרמב"ם במ"נ ח"א פט"ז פי' מ"ש הביטו אל צור חצבתם כו', הביטו אל אברהם אביכם כו', ור"ל ע"כ לכו בדרכיו והאמינו בתורתו והתנהגו במדותיו כי טבע המקור ראוי שיהי' נמצא במה שיחצב ממנו כו', א"כ על דרך זה באומרו בני בכורי ישראל, ראוי ג"כ ללכת בדרכיו כי טבע המקור ראוי שיהי' נמצא במה שיחצב ממנו, והיינו ע"ד מה שמו ומה שם בנו, שבחי' חכמה עילאה נק' מה כח מה וכן בישראל יש בחי' מה הנ"ל והוא הביטול לאור א"ס ב"ה, וזהו מה ה' אלקיך שואל מעמך, בחי' מה הנ"ל שואל מעמך כי טבע המקור ראוי שיהי' נמצא במה שיחצב ממנו כו', וא"כ בפי' אני לדודי ודודי לי ג"כ י"ל כן ע"י שאני לדודי בבחי' בן להיות בחי' **ומה שם בנו כי תדע ע"ד לדעה מה יעשה לו, כי א־ל דעות ה' כמ"ש** במ"א ע"פ ועתה ישראל מה כו', הנה עי"ז ודודי לי לאב והוא מ"ש מי כמוך

אב הרחמים כו׳, ועמ״ש ע״פ ביני ובין בנ״י עפ״י הזהר יתרו פ״ח ב׳ במעלת מוחין דאבא על מוחין דאימא ומזה יובן מעלת הוא לי לאב.

ו) **הוא** לי לרועה, רועה ישראל האזינה תלים סי׳ פ׳, ואני לו לצאן ואתנה צאני צאן מרעיתי כו׳, יש להעיר ממ״ש ובהעטיף הצאן לא ישים והי׳ העטופים ללבן והקשורים ליעקב דפי׳ קשורים שקולטים השפע האלקי להיות בחי׳ ה׳ לי ממש ועי״ז מקושרים בו ית׳ בקשר אמיץ וחזק ועמ״ש מזה בביאור דנשא בענין קטרת, ובד״ה ואשה כי תדור נדר, וזהו אני לדודי בהתקשרות נפלאה, ועיקר עבודתו של יעקב לברר הצאן המנוקדים וטלואים המורכבים מג׳ גוונים ביחד משא״כ המין הכלול מגון אחד כו׳ והיינו שבחי׳ יעקב תפארת שכולל ג׳ גוונים כו׳ וזהו ענין מדת הרחמים ועי״ז עולה עד הכתר לעורר רח״ר, עד שהמשיך מבחי׳ עקודים נקודים וברודים שהם נשמות עליונות מאד, וזהו ענין צאן אדם עקודים נק׳ אדם דבריאה כו׳ וזהו דודי לי לרועה בחי׳ הרועה בשושנים יג״מ הרחמים כו׳ כי לפי פשוטו דהנשמות הן בי״ע א״כ המזון שלהם מיג״מ המאיר במ׳ דאצילות שושנה תתאה, ואם הם בי״ע דאצילות אז הרועה בשושנים יג״מ דא״א המאירים בבינה כו׳, ואם הם עקודים נקודים כו׳ שלמעלה מאצילות נמשך יג״מ הרחמים מבחי׳ עתיק שברישא דא״ק כו׳ נמצא הרועה בשושנים שיהיו בבחי׳ והקשורים ליעקב כו׳ וכמ״ש תקעו בחדש כו׳ ומשפט לאלקי יעקב כו׳.

שה״ש ו׳ ד׳.

יפה את רעייתי כתרצה, הפמ״ג פירש כתרצה שהיא אחרונה מבנות צלפחד, וא״כ זהו לא לשבח כ״כ דהא לפי חכמתן קחשיב להו, וע״ה פי׳ דשבח זה היינו שהמל׳ הוא כמו בינה כאמה בתה, רק דפי׳ כתרצה אימתי הוא כן בזמן שמעשה ישראל רצוים ואפשר לומר דפי׳ כתרצה זהו בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, משום שלא נאמר בה ובכל מאדך, ומ״מ כיון שנאמר בו ולעבדו בכל לבבכם עבודה שבלב זו תפלה שכנגד הקרבנות על זה נאמר יפה את רעייתי פרנסתי ע״י התפלה, אכלתי יערי עם דבשי כתרצה וע״ד שאתכפי׳ כמו אתהפכא עיין בד״ה זכור דעמלק וזהו בצלמנו כדמותינו.

בשיר השירים רבה על פסוק זה, ובפ׳ במדבר פ״ב דר״י ע״ד כשאתם מתרצים לי בקרבנות המד״א ונרצה לו לכפר עליו בפ׳ ויקרא א׳ ד׳.

בבחיי פ׳ במדבר קס״ו סע״ב ועל אותו הדור אמר שלמה המלך ע״ה ברוח הקדש יפה את רעייתי כתרצה שאני מתרצה להון ומעמידן ומושיבן כו׳ יצרנהו כאישון עינו כו׳ ועיין י״ב ג׳, פי׳ כתרצה שעושה רצון הקב״ה שלא על מנת לקבל פרס כו׳ של״ה ד״ך סע״ב בדרך אגב.

ויש להעיר מענין עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו, ומבואר במ״א שיש ב׳ מיני רצון כו׳ בד״ה צאינה וראינה, וא״כ פי׳ כתרצה היינו כשרצונך אליו ית׳ למע׳ מהשכל כרצונו שהוא למע׳ מן השכל וזהו״ע שאו את

ראש כו׳ לגלגלותם לבחי׳ גלגלתא שלמע׳ מהשכל אבל בחי׳ רעייתי זהו כשהרצון נמשך ע״פ השכל והתבוננות ואף על פי כן אמר יפה את רעייתי כתרצה כי מזה יבוא אחר כך לבחי׳ הרצון עליון. עוד י״ל כתרצה ע״ד אותיות איתן משמשין לע״ל בחי׳ כל האזרח בישראל כו׳, שכינתא עילאה בחי׳ שקראה אמי, אבל רעייתי שכינתא תתאה ביטול היש בחי׳ בתי ואף על פי כן יפה את רעייתי כתרצה כאמה בתה כו׳.

שה״ש ו׳ ח׳.

ששים המה מלכות, ט׳ אחת היא יונתי כו׳, מד״ר פ׳ במדבר ר״פ ד׳ דף רי״ו ח׳ ע״פ פקוד כל זכר כו׳ ע״ש שהצדיקים נמשלו לפרגמטוט של מרגליות כו׳ ובמא״א אות מ״ם סעיף ע״ה מרגליות נוק׳ דז״א עכ״ל, וע״ש אות א׳ סעיף ד׳ בד״ה אבן גבי והמלכות נק׳ אבן טובה כו׳ ע״ש, ועיין בלקו״ת בשיר השירים ד״ה מה נאוו לחייך בתורים, ושם פ״ג בענין צוארך בחרוזים הוא בחי׳ אבנים טובות ומרגליות מופרדים וקבועים ותלויים בחוט שהחוט נכנס בהם ומחברם שלא יתפרדו וכך עד״מ נמשך הקול לל״ב ז״א ולכן הוא נעור להאיר לנוק׳ כו׳. וע״י בחי׳ ער הנ״ל הוא קול יעקב יו״ד עקב הוא מדתו של יעקב המבריח מן הקצה אל הקצה עכ״ל, ואולי ר״ל שממשיך הקו וחוט מאוא״ס ע״י עסק התורה.

ב) **מד״ר** פ׳ נשא פ׳ ט׳ דף ר״ל ע״ב. נשא פי״ד דף ר״ס ע״ג ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר, ומכולם לא בחר הקב״ה אלא בצדיקים שנאמר אחת היא יונתי כו׳ ראוהו בנות ויאשרוהו כו׳ (לכן נדרש זה בקרבן אשר ועי׳ בלקו״ת בשה״ש ד״ה ששים המה, דרוש הראשון פ״ב בענין אשר קדשנו במצותיו כו׳) בהקב״ה ובתורתו שהיא חמשה ספרים כנגד חמשה אצבעות שבכף וקבלו עשרת הדברות בסיני הוי כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת עכ״ל, ובלקו״ת מהאריז״ל ס״פ האזינו פי׳ חמשה ספרים של ס״ת הם חמשה פרצופים א״א או״א זו״נ, ספר בראשית כנגד קוצו של יו״ד א״א ספר שמות כנגד י׳ אבא, ספר ויקרא כנגד ה׳ ראשונה אימא, ולכן הקרבנות הם לתקן ולמתק דינין דמתערין מינה (עיין זח״א ויגש דר״ו ע״ב) ספר במדבר כנגד וא״ו מספר בנ״י דלעילא, ספר דברים הוא משנה תורה וחוזר וכולל כל מה שבחומשים הראשונים והוא כנגד ה׳ אחרונה נוק׳ עכ״ל, ועיין מענין משנה תורה בלקו״ת פ׳ במדבר בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה, ועיין מענין כף בלקו״ת בשה״ש בד״ה יונתי בחגוי ספ״ב גבי ולכי לך, ולכי בכף ויוד, ובהביאור פ״ד האריך בענין הכף שהוא בחי׳ מחשבה הקדומה שהוא בחי׳ א״ק שהוא אריך דכללות אבי״ע כמ״ש במ״ח.

ג) **בפ׳** קרח רע״א ד׳, ששים המה מלכות ששים מסכתות, שמונים פלגשים שמונים בתי מדרשות היו בירושלים כנגד פתחי׳, ועלמות אין מספר משנה החיצונה, ופי׳ המ״כ מה שלמדו היחידים חוץ לאלו בתי

מדרשות. שה״ש רבה דף ל״ב ג׳ ד׳ הפסוק ששים המה והפסוק אחת היא יונתי.

ד) **זח״א** ויצא ד׳ קנ״ט א׳ מאי ועלמות אין מספר כד״א היש מספר לגדודיו ובגין דלית לון חושבנא כתיב ועלמות אין מספר, וכ״ה בפ׳ פקודי דף רכ״ז סע״ב, זח״ב פ׳ שמות דף י״ד ע״ב ופי׳ במק״מ ששים מלכות הם בבריאה ששה היכלות ופ׳ פלגשים ביצירה ועשיי׳ אחת היא יונתי מלכות דאצילות. זח״ב בשלח דנ״א א׳. זח״ג ר״פ פנחס דרט״ו ע״ב ששים המה מלכות דאינון כריכין בה כגון כיצד כורכין את שמע (עיין בפסחים במשנה אנשי יריחו היו כורכין את שמע ובגמ׳ שם) ואינון לקבל ששים מסכתות, ועלמות אין מספר אילין בתולות אחריה ריעותיה דאינון הלכות דלית לון חושבנא עכ״ל, ששים המה מלכות ת״ז תקון כ״ח דע״ג ב׳ ששים המה מלכות דכל מסכת מטרוניתא איהי עכ״ל תקון י״ג דכ״ג סע״ב ודף כ״ד ע״א. ועלמות אין מספר ת״ז תקון כ״א דנ״ב סע״ב תקון כ״ח דע״ג סע״א תקון ע׳ דף קכ״א ע״א.

שה״ש ו׳ י׳.

מי זאת גו׳ איומה כנדגלות, רבות בא פט״ו קרוב לר״פ דק״ל ע״א (שהוא ט״ו א׳) כמו שחר בבבל כו׳ (ומשחרי ימצאוני, ויש להעיר ממ״ש בזח״ב ק״מ ע״א ע״פ אשחריך, ור״פ שלח ודעת השחר מקומו) יפה כלבנה כו׳ (ע״ד מ״ש בתו״א בד״ה ותוסף אסתר בענין הלילה הזה, ברה כחמה י״ל לא זז מחבבה עד שקראה אמי כי חמה בינה) איומה כנדגלות, באדום, לשון דגלים ולשון נד גלות, ועמ״ש ע״פ וזאת התרומה. אמור פ״ל דף ריש ע״א (שהוא ל״א סע״א) במדבר פ״ב ר״י ד׳ (שהוא ד״ג ע״ד) נשא פ״ט ר״ל ב׳ (שהוא כ״ג ב׳) יפה כלבנה ברה כחמה שנולדו מאיש ואשתו ולא מזנות ח״ו ולמעלה הפי׳ שנשמה מושרשת ונמשכת מזו״נ דאצילות כו׳ והו״ע בריתו יומם ולילה המבואר בד״ה וזכרתי את בריתי. ולפי״ז איומה כנדגלות י״ל כמש״ש בענין והי׳ הוי׳ לי לאלקים כו׳ כי בבחי׳ זו כל הקליפות בטלים ומבוטלים ששרש הגבהתם משום דקמי׳ כחשיכא כאורה ולכן כיון בבחי׳ זו מתעלים נש״י הרי אז הסט״א בטל כו׳ משם אורידך נאום כו׳, שה״ש רבה ל״ג א׳ (שהוא ל״א סע״ב) יפה כלבנה אע״פ שברה כחמה מקטינים א״ע כלבנה, ישראל מונים ללבנה דל״ל מגרמי׳ כלום בד״ה בחדש השלישי, עוד י״ל ע״פ מ״ש באו״ת בענין ועינינו מאירות כשמש וכירח כו׳.

זהר ח״א בראשית כח״א יפה כלבנה ברה כחמה, וישלח ק״ע א׳ ולפי מ״ש המק״מ נ׳ ג׳ מדריגות דיפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות הם ג׳ מדריגות דלא זז מחבבה עד שקראה בתי אחותי אמי ודו״ק. זח״ב ר״פ תרומה, ולפמ״ש המק״מ בשם ספר ערוגת הבושם נ׳ דברה כחמה היא עלייתה בבחי׳ אימא, וא״כ איומה כנדגלות שמקבלת י״ג תקוני דיקנא י״ל ע״ד עליית׳ בנעילה דיום הכפורים למעלה מבחי׳ אימא היינו בכתר. עמ״ש מזה בבוך במדבר בתחלתו.

סי׳ ז׳ ג׳.

שררך אגן הסהר אל יחסר המזג בטנך ערמת חיטים סוגה בשושנים.
סוטה ט׳ מ״ה א׳, סנהדרין א׳ י״ד ב׳, פ״ד לז״א, עקדה שער ל״א, אדר״נ פ״ב דף א׳ ד׳, עמה״מ לח״ג קעו״ד קעה״ד, מד״ר פ׳ כי תשא ר״פ ל״ט, ושם סיים כדאיתא בפרשיות, אך הוא מבואר בילקוט ענין בטנך ערמת חטים שישראל נמשלו לחטים ומצרים לקש, שנאמר יאכלמו כקש, מד״ר ר״פ במדבר פ״א ד׳ ר״ח ע״ד ענין שררך שהם סנהדרין מה השרר באמצע הגוף וכו׳, גם ענין בטנך ערמת חטים כנ״ל בשה״ש רבה במקומו, זח״א פ׳ בראשית דמ״ג ע״ב גבי היכלא רביעאה, זח״ב ס״פ משפטים דקכ״ו ע״א ע״פ וישם באגנות שררך אגן הסהר, פ׳ פקודי דנ״א סע״א ג״כ בענין היכלא רביעאה וכאן קורא ענין זה שררך אגן הסהר ובפ׳ בראשית שם קורא בטנך ערמת חטים ולפי המד״ר יש להסכימו למאמר דפ׳ פקודי, זח״ג פ׳ פנחס דרל״ב ע״א שושן עדות אינון סנהדרי גדולה דכתיב בה סוגה בשושנים, ת״ז תקון י״ח דל״ב א״ב, ילקוט ח״א ק״פ ג׳, ח״ב פב״א קט״א, של״ה צ״ז ב׳, תד״א ח״א פכ״ד, מ״ע אופן ק״ח רמ״ו בחיי ר׳ ב׳.

פרדס ערך אגן הביא הזהר ס״פ משפטים הנ״ל וכ׳ וז״ל והכוונה כי אגן מלכות בהיותה מליאה ושלימה בכל עיגולי׳ וזהו לשון אגן ולשון עגול וזה יורה לשון קבול ככלי הזה שיש לו אוגן שמקבל הדבר הניתן בו, וזהו אל יחסר המזג שלא יחסר מליאותה ושלימותה עכ״ל, ובמא״א אות א׳ סעיף ו׳ כ׳ אגן נק׳ המלכות ע״ש שכל היכלותי׳ נעשים סביבותי׳ בעת היחוד כאגן זה והיא נקודה באמצע כעין הלבנה שיש לה נקודה באמצע וזהו אגן הסהר עכ״ל, והי״נ העיר ממאמר הזהר פ׳ ויחי דרכ״ט סע״א ורע״ב עד הה״ד משכני אחריך נרוצה, ובזח״מ שם פי׳ כי העיגול הנ״ל הם הסנהדרין והנקודה באמצע היא מלכות דהיינו ענין אלקים נצב בעדת א־ל והיא בית לקדש הקדשים עכ״ל וע״ש פירשו ג״כ על היחוד רק שעפ״י דבריו יובן שייכות זה לסנהדרין היינו ענין אלקים נצב בעדת א־ל.

ובפרדס ערך טבור, היא השכינה והרמז בה אל מציאותה הנעלם הנרמז כו׳ והיא נקודה שממנה הושתת העולם כו׳ ויש בזה עיון שאפשר נקודת הטבור הוא יסוד ונבאר כל הצורך בערך ציון כו׳ עכ״ל, ובמא״א אות טת סעיף ג׳ טבור נק׳ נקודת הבינה ולכן נקודתה סתום עלמא סתימא, טבור הנה מל׳ בטבוריא שריא כו׳ וז״ס א״י שנק׳ טבור הארץ עכ״ל והי״נ העיר ממ״ש בזח״ב פ׳ תצוה ד׳ קפ״ד ע״ב בתרין נקודין אתפרשת כו׳ וע״ש בהרמ״ז שכתב כי כל נקודה הוא יסוד כו׳ והנה בז״א יש ב׳ נקודות האחד נקודת הטבור שה״ט יסוד אימא המסתיימת בחזה דז״א כו׳ ועיין בדרוש אדמו״ר ז״ל ע״פ רפאות תהי לשרך בשש״פ שנת תקס״ו פי׳ שבהטבור הוא אכילה פנימית מה שהולד אוכל בבטן אמו ממה

שאמו אוכלת, שאינו אכילה גשמיות, ולמעלה זהו ענין פנימית התורה וזהו שז״א כשהוא בעיבור במעי אימא אוכל ממה שאמו אוכלת, עכ״פ למדנו מזה דטבור מתפרש בב׳ בחי׳ היינו בינה ומלכות, וא״כ זהו פי׳ וישם באגנות הנאמר בתורה פ׳ משפטים דפי׳ בזהר דבאגנות היינו מ״ש שררך אגן הסהר י״ל ב׳ אגנות בינה ומלכות, כמ״ש במד״ר ס״פ ויקרא תוך פ׳ ו׳ דמ״ש באגנת חסר וא״ו היינו לומר ששני האגנות היו שוין וא״כ חצי הדם חלקו של הקב״ה נתן באגן דבחי׳ בינה, וחציו החלק של ישראל נתן באגן דבחי׳ מלכות ולפמ״ש הגמ׳ והמד״ר דשררך הם הסנהדרין והם אגן הסהר א״כ וישם באגנות היינו בסנהדרין שהם עיני העדה, וחציו של הקב״ה זהו התורה שנק׳ אדם א׳ דם וגם מל״ת הם שס״ה והם בשס״ה גידי הדם, לכן נתן בחי׳ זו לסנהדרין כי משם תורה יוצאה לישראל, וחצי הדם השייך לישראל י״ל שזהו ענין התפלה שהיא במקום קרבנות וארז״ל את קרבני זה הדם, דהיינו שמקריב דמו וחיותו כי הדם הוא הנפש, ובק״ש מוסר נפשו באחד כו׳ ונתן ג״כ באגנות בבחי׳ שררך אגן הסהר שהוא מלכות וגם במלכות יש סנהדרי של ע״א שבהיכל הזכות דבריאה, עיין פרדס ערך סנהדרין, וכש״כ לפי הפי׳ דרק חצי השייך להקב״ה נתן באגנות כדפרש״י בחומש רק שפירש בשתי אגנות חצי דם העולה וחצי דם השלמים די״ל דאגנות היינו סנהדרין ומה שהם שניים י״ל סנהדרי גדולה שבלשכת הגזית וסנהדרי גדולה שלמעלה ע״ד הוא ובית דינו, ושייכות התורה לעולה ולשלמים י״ל כמ״ש במד״ר פ׳ צו פ״ט ע״פ זאת התורה לעולה ולמנחה כו׳ ולזבח השלמים ז׳ ל״ז, התעסקו בתורה ואין אתם מתייראים מכל אלה ובגמ׳ סוף מנחות דק״י ע״א כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה מנחה וכו׳, אגן י״ל שממשיכים האלף דאנכי בג״ן סדרים דאורייתא וכענין שפי׳ בת״ז ענין ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן דהיינו ג״ן סדרים דאורייתא ונהר זה יובל שמו שער החמשים שהוא פלא אותיות אלף. בגמ׳ פ״ד דסנהדרין דל״ז שררך זו סנהדרין למה נק׳ שמה סנהדרין שהיא יושבת בטבורו של עולם פרש״י שבהמ״ק באמצעו של עולם, אגן שהיא מגינה על כל העולם כולו ופי׳ מהרש״א כי שם עומדים שלשה עמודי העולם תורה ודין ואמת, ועמ״ש בענין והוי׳ עמו שהלכה כמותו שזהו בחי׳ אמת וכו׳ וכ״ש בסנהדרין כו׳, הסהר שהיא דומה לסהר פרש״י סהר עגול הוא ומהרש״א פי׳ שהיא דומה לסהר שעל הרוב אין עיגולה של הלבנה שלם רק חצי עיגול כן יושבין סנהדרין משא״כ החמה שהיא לעולם עיגול שלם, ואפ״ל שיש מעלה בחצי עיגול ע״ד מחצית השקל וע״ד כריתת ברית שכורתין דבר לשני חצאין עיין בסידור שער ר״ה בהביאור ע״פ אתם נצבים בענין לעברך בברית, ובמ״א ביאור ע״פ והר סיני עשן דתקס״ה פי׳ שחיבור ויחוד או״י ואו״ח זהו כדמיון חיבור שני חצאי כדורים שבחיבורן יחד נעשו עיגול שלם שההעלאה מבחי׳ מן המצר כו׳ ונעשה מרחב זהו עד״מ חצי הכדור שמלמטה ואח״כ ההמשכה ע״ד הארת פנים משכל חדש בראשיתו מצער ואחר כך מתרחב זהו ג״כ חצי כדור מלמעלה למטה ומתחברים ב׳ הבחי׳ יחד כו׳,

ואפ"ל החיבור בשני חצאי עגולים זהו החיבור בבחי' סובב כו'. עיין תרגום פי' שררך וריש מתיבתך די בזכותיה מתפרנסין כל עלמא היכמא דעוברא **מתפרנס מן פרתיה במעינא דאמי', בהיק באורייתא כאוגנא דסיהרא כו', וענין אל יחסר המזג תרגם ולא חסרין פתגמי אורייתא תדירא מפומי' היכמה דלא חסרין** מוי **דנהרא רבא די נפק מעדן, וסוגה בשושנים פי'** על אנשי כנה"ג שנמשלו לשושנים שהם עשו סייג להחזיק הסנהדרין יעו"ש כי קצרתי. והנה כמו שיש שרר דקדושה שהם סנהדרין, כמו כן י"ל לעומת זה בחי' כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה כו' והיינו כי הטבור זהו אחר חצר הכבד המפסיק בין מים עליונים למים תחתונים ושם שורש התאוות ולכן רבינו הקדוש לא הניח ידו מטבורו למטה ור"פ כה"י אמרו כל המכנים ידו מטבורו ולמטה תקצץ ולכן התורה נק' רפאות תהי לשרך וזהו ג"כ ענין סנהדרין הנק' שררך אגן הסהר שהם מגינים שלא יהא בחי' בשרירות לבי אלך כ"א יהי' לבו ברשותו.

תחלה יש לבאר ענין עיבור יניקה מוחין, עיבור הוא נה"י שהולד ראשו בין ברכיו ואוכל דרך הטבור ואין טעם במאכל כי חך אוכל יטעם וענין בחי' זו בעבודה היינו רק בחי' מעשה, שהוא נו"ה כן נתבאר בד"ה **וארא, ובחי' נצח הוא אהבה מסותרת,** וכמו הלכה פסוקה, **בלי התבוננות,** והודאה שמודה על האמת אף שאינו משיג, בד"ה אלה מסעי השני פ"ב, ע"ש בהביאור פ"ג, ומ"מ גם בנה"י שהוא עיבור יש ע"ס כמשל הולד שעכ"פ יש לו ראש רק שראשו בין ברכיו. (בד"ה פקדתי אשר עשה עמלק) והענין כי נה"י זהו כענין עם קשה ערף אתה, בלי טעם ותענוג, וזהו ענין אתכפיא כי בחג"ת שהם עצם המדות מאיר התענוג שהרי במילוי האהבה **יש תענוג, ונק' פנימית אבל הנצח אף שאין לו טעם וענג זהו אחוריים** (בתו"א בד"ה זכור דעמלק) ומ"מ בבחי' אתכפיא יש ג"כ ע"ס, השכל המתבונן איך שכך יאתה והשכל מכריח ומחייב את האהבה לאכפייא כו' שיוכל להיות עבודה תמה כו' כמ"ש בביאור דזכור דעמלק ע"ש בתו"א דקמ"ב סע"ב ודקמ"א סע"ב, ואעפי"כ נק' הכל ע"ש נה"י מטעם שאין מאיר בזה התענוג כו' כ"א רק ע"ד כופין אותו עד שאומר רוצה אני כו'.

קיצור. ענין נה"י, בחי' מעשה ומ"מ גם אתכפיא נק' נה"י ואחוריים אף שיש בו ע"ס.

וענין הלידה ו"ק מדות אהוי"ר טבעים שיש בזה תענוג ולא דרך אכפייא והכרח לבד בבחי' נצח ובבחי' הודאה, כ"א בחי' אהבה ותשוקה ממש (בד"ה לכן אמור דצ"ה ע"ג) וזהו עבדו את ה' בשמחה כו' כשבא לידי הלב והיינו דכתיב אם הבנים שמחה דהיינו כשנולדו הבנים שהם המדות ונתגלו בלב משא"כ כו' בבחי' עיבור כו' ע"ש.

בד"ה ציון, ג' בחי' הודאה אהבה ברכה, קדש לי כל בכור פטר הרי לידה שעי"ז גילוי כל בכור מו"ס ולתוספות ביאור ענין עי"מ דהיינו בבוך המתחיל השמים מספרים, פ' בא, עמוד וגם, שטה ובזה, עמוד טרדתו, **שטה במדות, עכ"ה) ועמ"ש בד"ה כי מראש צורים שם פ"ב מענין עי"מ,**

והנה גלות מצרים נק׳ בחי׳ עיבור ויצ״מ נק׳ לידה כמ״ש בתו״א בד״ה לכן אמור, ועמ״ש בד״ה וארא בענין הלידה וענין בא־ל שדי, **אך** מ״מ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם, וזהו ענין התפילין שנאמר עליהם ויראו כו׳ כי שם הוי׳ נקרא עליך כו׳.

ב) **והנה** כמו כן למעלה הקב״ה מניח תפילין ופי׳ בשו״ס ד״ו סע״ב וז״ל התפילין יש בהם ד׳ פרשיות חו״ב חו״ג, ולכן מונחים בד׳ בתים, וידוע כי תפארת הוא הראש והוא המקבל שפע וברכה מאלו הד׳ ספירות, ולכן אמרו כי הקב״ה מניח תפילין וסימנך תפלה למשה איש האלקים ואלו הם תש״ר, וד״פ דתש״י ת״ת נצח יסוד הוד המשפיעים למלכות הנק׳ תפלה לעני עכ״ד בקצרה, ועיין בפרדס ערך תפלה וענין חו״ג שהם מוחין ולא מדות י״ל ע״ד הנ״ל כשהמדות כלולים בהמוחין דוגמת שם מ״ב כנ״ל ועיין מזה בדרוש מצנפת ואבנט דכה״ג ל״ב נתיבות הם חו״ב חו״ג וכל א׳ כלול משמונה כו׳, והנה ע״ד שכ׳ השו״ס כן מבואר בזח״ג דרס״ב ע״ב ואלין ארבעה נטיל להון וא״ו ואתעטר בהו ואלין אינון תפילין דאנח קוב״ה עכ״ל וזהו שיש ו׳ בלא י׳ בראשו ויש ו׳ שיו״ד בראשו ע״ד מש״כ הרח״ו בפי׳ מנחל בדרך ישתה ע״כ ירים ראש בחס״ל בסופו ועיין בבה״ז פ׳ חיי בענין קב״ה דאתכליל מאתר עילאה כו׳ שבת״ת מאיר אור גדול היינו הקו כו׳, ויש לבאר ע״ד שגם למעלה יש עי״מ. ויש מוחין דגדלות ראשון וגדלות שני, וכ״כ בתולע״י ד״ט ע״א וד״פ אלו שהן חו״ב חו״ג וא״ו שבשם נוטלן ומתעטר בהם והם כובע ישועה על ראשו, ובסידור בביאור מאמר הזהר ואתחנן דרס״ב הנ״ל בד״ה ואינון ד׳ ריהטי דאנח קודב״ה, פי׳ שז״א לגבי השתלשלות דבי״ע נק׳ קדוש ע״ש שמובדל ולגבי או״א נק׳ ברוך שמקבל מהם, ועיין בד״ה צאינה, וע״י התש״ר נמשכו בו מוחין ממקיפים דאו״א, ואפ״ל שזהו חיבור ב׳ שמות הוי׳ ע״ד ויקרא הוי׳ הוי׳ כו׳ וגם עי״ז נמשך בו הכח להאיר למטה כמש״ש בענין וממשיכותא דמוחא סתימאה כו׳ ע״ש ולכן נק׳ כובע ישועה כו׳ ועיין בביאור כה תברכו שע״י המשכת מוחין דגדלות ממתיקים כל הדינים, ועמ״ש ע״פ ביאור הזהר ועתה יגדל כו׳.

שה״ש ז׳ ו׳.

ראשך עליך ככרמל, עיין בכד הקמח ערך תפילין ובזח״א די״ג ע״ב.

א) **כרמל** פי׳ רש״י בפ׳ ויקרא ב׳ י״ד כר מלא בעוד שהתבואה לחה ומלאה בקש שלה, ותרגום כרמל רכיכן, ובת״כ כרמל רך מלא, כר מלא, ועל״ק סעיף יו״ד, ובפ׳ אמור כ״ג י״ד וקלי וכרמל פרש״י כרמל הן קליות כו׳, ובישעי׳ ל״ב ט״ו והי׳ מדבר לכרמל, ופי׳ המ״צ לכרמל מקום שדות וכרמים ושם פסוק ט״ז וצדקה בכרמל תשב פרש״י היא א״י שתהי׳ באותן הימים ככרמל, ובירמי׳ סי׳ ב׳ ז׳ ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול פרי׳ וטובה.

ב) **תרגום**, ראשך מלכא, צדיקא כאליהו נביאה דקני קנאתיה למרי שמיא כו׳ ואתיב ית עמה בית ישראל לדחלת דאד׳ אלקיא, (ועמ״ש

מזה סד"ה שובה ישראל, דרוש הראשון פ"ד וע"ש שעל דורו של אליהו נאמר יביע שמן רוקח ובתפילין ארז"ל ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין, וא"ש מ"ש בזהר וכן פירש"י בשיר השירים דראשך עליך ככרמל נאמר על תפילין), ודלת, מסכנין, כארגמן ארגונא האיך די לבש דניאל ומרדכי, מלך בגין זכותא דאברהם דאמליך מן קדמת דנא למארי עלמא, אסור קאי על יצחק דכפתיה אבוה למקרבי', ברהטים קאי על יעקב דקליף על חוטריא ברהטיא עכת"ד.

ג) **רש"י** ראשך עליך אלו תפילין שנאמר וראו כו' כי שם ה' כו' הרי הוא חוזקן ומוראן כסלע הרים וכרמל הוא ראש ההרים עכ"ל (א"כ מפרש כרמל הר גבוה ועמ"ש בד"ה שימני כחותם בענין חותם בולט שמלמעלה וזהו ענין ככרמל ראש ההרים) ודלת ראשך קליעת שערות נזירייך כו' (י"ל גם כן עסק התורה כידוע בענין סלסלה ותרוממך), מלך אסור ברהטים הקב"ה נקשר באהבה במצות ובריצות שאתם רצים לפניו עכ"ל.

ד) **בתורת חסד** פי' ודלת ראשך מה שאינם הולכים בגילוי הראש לפי שהם מביטים במלך האסור ברהטים והוא הא-ל ית' שכבודו מלאה הארץ עכ"ל.

ה) **במא"א** כ' מ"ג כרמל הוא עולם הבריאת כר מלא עכ"ל, אפ"ל כי בינה מקננא בבריאה ובינה נק' כר מלא, כי היא מליאה מאור אבא שהם תרין ריעין, ושם אות ל"ט כר וכסת הם לאה ורחל, ועמ"ש בתו"א סד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו, גם איתא ביוצר אור ימשמש בתש"י ובבורא חשך ימשמש בתש"ר, א"כ א"ש דכרמל שייך לעולם הבריאה.

ו) **הי"נ** בשם מ"ה פ' וירא דקי"ג א' דכרמל הוא כסא הכבוד, ושם הפי' דשרש הנשמה מזליה היא בכסה"כ הנק' כרמל ודלת ראשך היא הנשמה המתפשטת בגוף יעו"ש ועיין מזה בלקו"ת בד"ה שיר המעלות ממעמקים שהן בחי' ישראל לי ראש ובחי' יעקב יו"ד עקב, ובעה"ק ח"ב פל"ה גבי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד פי' כסא הכבוד הוא בינה שהיא כסא לכבוד עילאה ל"ב נתיבות החכמה, עוי"ל כר מלא, ע"ד ומלאה הארץ דעה את ה', והנה עץ הדעת חטה היתה וזהו ענין ולחם כו' וכרמל, גם כרמים יין ושמן כו' גם מלא ע"ד וימלא כבוד ה' את כל הארץ, ועיין מ"ש בענין ימי המילואים בלקו"ת פ' צו, ועיין במ"נ ח"א פי"ט בענין ומלא ברכת ה' ונדחק בפירוש ועיין מ"ש עליו בעה"ק ח"ג פמ"ט כי הוא ענין יחוד שם הגדול בכבודו, וסודו כי נמשך האור מלפני ולפנים ואז ברכות לראש צדיק ומשם בארה עכת"ד ומא"ע בלקוטים קנ"ד כל מילוי מצד אור שמש הוי', והנה התגלות דעת הנ"ל בבחי' סובב כל עלמין זהו ענין תפילין של ראש המשכת מוחין דגדלות. ת"ז כג"א כח"ב קלג"א קמ"ב ב' קמ"ג א'.

ז) **ת"ז** תחלת תקון י"ג דכ"ג סע"א אשרי כתר זהו ראשך עליך וכ' הכס"מ שם פי' ז"א כשמקבל אור מזה הראש דא"א כו' והם תפילין

דרישא אור א״א על ראש ז״א ונעשה ככרמל כר מלא ברכה עכ״ל, ועמש״ל ס״ב בשם ד״ה שובה שבכרמל נאמר ב״פ הוי׳ הוא האלקים היינו התחברות א״א וז״א, וכמו כן בענין תפילין וראו כו׳ שם הוי׳ נקרא עליך גילוי וזהו ככרמל שנאמ׳ ב״פ כו׳ על הגילוי מההעלם כו׳, ובח״צ שם תפילין נק׳ כתר וז״ש ולטוטפות בין עיניך ע״ד ולעשות הישר בעיני כו׳, עו״ש ודלת ראשך דא תפילין של יד הה״ד באשרי, ובכס״מ שנותן לה ז״א הארה ממה שקבל מא״א כו׳ וע״ש בפי׳ כארגמן, עוי״ל ב״פ ע״ד ועל השנות הדבר פעמיים כי נכון כו׳ וממהר כו׳ ע״ד שקדים כי שוקד כו׳ יביע אוחי כו׳ כך ב״פ הוא כי פ״א שה׳ מוסתר בלבוש הטבע גימ׳ אלקים אכן ב״פ גילוי כו׳ אמן ואמן.

תקון י״ח כ״ח ב׳ כשהיא אבן כו׳ לראש פנה (עיין בד״ה חנוכת הבית) עז״נ ראשך עליך ככרמל ובכס״מ שזהו ענין איה מקום כבודו, תקון ע׳ קל״ג א׳ עלי הלולב זהו ככרמל, תי״ח תקון ו׳ קמ״ב ב׳ ובח״צ שם שהתפילין נק׳ חיי המלך ועז״נ לע״ל ושמחת עולם על ראשם שהם השני כתרים כו׳ והו״ע התפילין, ועמ״ש בפי׳ ושמחת עולם בדרוש צדקת פרזונו והנצח זו ירושלים, עו״ש פי׳ ראשך ראש דברך אמת.

ח) **בבחיי** פ׳ תשא קכ״א ע״פ וראית את אחורי הוא חכמה ופני לא יראו כתר (עמ״ש סד״ה שובה ישראל דרוש השני), קשר של דלת, כי דל״ת פי׳ בס״י שהיא חכמה, ועלי׳ רמז שלמה ודלת ראשך כארגמן, ואפ״ל מלשון וגם דלה דלה לנו כמ״ש המג״ד באות ד׳, וקאי על משה יסוד דאבא, או י״ל דלית לשון שפלות ע״ד ונחנו מה.

בפ׳ נצבים בפי׳ וכאשר נשבע לאבותיך, מלך אסור ברהטים, כבר נשבעתי לאבותיכם כו׳ ואין אסור אלא שבועה כו׳ ועמ״ש מענין וכאשר נשבע בלקו״ת בד״ה אתם נצבים גבי לעברך בברית ובד״ה ביום השמיני עצרת בפי׳ אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, וא״כ מזה נשכיל בענין תפילין של ראש שמאיר בהם מבחי׳ ימי קדם דכתר, ואפ״ל זהו ב׳ השיני״ן ג׳ ראשין וד׳ ראשין שהם ז׳ שהוא ענין שבועה, לשון שבעה והם ז׳ ימי קדם ז׳ ימי בראשית, ז׳ ימי המילואים ועיין מש״ל סעיף ו׳.

בפ׳ הברכה על פסוק ויהי בישורון מלך, מלך אסור ברהטים, מלך הכבוד סלה עליי׳ המלכות בכתר, ע״ה פ״ו א׳ קט״ד קמ״ד ר״ח גלגולים י״ד ב׳.

ט) **זח״א** ויצא קס״א ענין מלך אסור ברהטים, ושם ענין והקשורים ליעקב וכיון שהרהטים הם ד׳ בתי תפילין אם כן והקשורים זהו קשר תפילין של יד ותפילין של ראש, נשא קמ״א סע״ב ענין ודלת ראשך כארגמן, ובהאזינו דרצ״ו ע״א והם שערות דנוק׳ תורה שבבעל פה, דרס״ט ב׳ ענין התפילין מלך אסור ברהטים.

יוד) **רבות** אמור פל״א, ברהטים ואל הבקר רץ אברהם, תרגום רץ רהט, והנה כתיב ויקח בן בקר רך וטוב, ולכן י״ל מבחי׳ רך נמשך

כרמל, רך מלא כנ"ל סעיף א', בגמרא פ"ז דב"מ ד"פ ע"ב ע"י ואל הבקר רץ, ורוח נסע כו' שלוים, ועמ"ש מענין השלו סד"ה בהעלותך, ותבין שההמשכה ממקום גבוה בחי' שמן דח"ע וז"ס התפילין ושמן על ראשך.

יא) **רבות** בשה"ש. י"ל דהנה כתיב סוף מלאכי הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' וגו' והשיב לב אבות וגו', אבות היינו חו"ב שנק' או"א ובנים היינו חו"ג, והיינו בחי' י"ה ובחי' ו"ה, וענין אליהו הוא הדעת דגדלות המחבר חו"ב אל המדות, כי הדעת מתחלק לב' מוחין חו"ג ונק' אהבה ויראה שכליים כמ"ש בדרוש מצנפת ואבנט, והדעת נק' מתקלא כי אחר שנחלקו חו"ג הרי הם שני הפכיים, אבל בעודן עדיין כלולים בהדעת הם כלולים יחד ודעת נוטה שיוכל לנטות לזכות כו' וע"כ הוא המחבר המדות ועמ"ש בדרוש החלצו בענין שלום בפמלי' של מעלה ובפמלי' של מטה, ועמ"ש מענין דעת בד"ה ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ועל כל פנים על ידי אליהו נמשך והשיב לב אבות המשכת י"ה בבחי' ו"ה מה שעכשיו אין השם שלם כו' עמ"ש בד"ה ראה אנכי, ואחר כך ולב בנים אל אבות שעי"ז חג"ת מתעלים חב"ד כנודע מענין מרכבתא עילאה, ונמצא זהו ענין ד' פרשיות דתפילין שהם י"ה ו"ה כנודע. ראשך י"ל תפילין של יד ד' מוחין שבזה העולם היינו ד' אותיות הוי' שבנפש יוד ביטול כו' בד"ה ולא אבה אכן תפילין של ראש ד' מוחין משם הוי' דלעילא וז"ס ככרמל ששם נאמר ב' פעמים הוי' הוא האלקים ועי"ז ויהפוך כו' מזבובי מות כו' שמן רוקח כנ"ל, גם ראשך מלכך, ודלת ראשך שערות כי אין מלך בלא עם, והנה העם לבחי' ה' מלך הם ג"כ ביטול וזהו כארגמן עיין בדרוש שחטאו על שבקשו מ' כו', וזהו הנה אנכי שולח, אנכי הוא כתר, והדעת הוא חיצוניות הכתר, ע"ד מתנה טובה יש לי בבית גנזי שהוא כתר ושבת שמה לך והודיעם שהדעת הוא הארת הכתר, וכמו כן אליהו שהוא הדעת הוא השליח מבחי' אנכי כו', וענין יום ה' היינו שצ"ל גילוי שם הוי' ע"ד יום אחד במא"א יוד סעיף ח', ועמ"ש מענין והשיב לב במ"ש ע"פ אלה מסעי, שם נת' כי ולב בנים ע"ד ז"א בעתיקא אחיד ותליא ועיין בהגהות לד"ה האזינו. שלכן ע"י רעו"ד ממשיכים אוא"ס בתורה ועמ"ש מזה סד"ה וזכרתי את בריתי יעקב.

יב) **והנה** במ"א נרשם ע"פ הנה אנכי שולח, וכעת נרשים מה שחסר שם, ברבות בשה"ש בפסוק שיר השירים דף ג' ג' גבי ברייתא דרבי פנחס, ותחיית המתים לידי אליהו הנביא זכור לטוב שנאמר הנה אנכי שולח כו' ועיין מזה במשנה סוף סוטה, שם ותחיית המתים על ידי אליהו כו', מבואר דיום ה' היינו תחיית המתים והיינו שאזי יהי' גילוי שם הוי' ממש, וכידוע שבתחיית המתים יהי' הגילוי למעלה מגן עדן, כי הוא גילוי סובב כל עלמין, והנה בתפילין של ראש נאמר כי שם הוי' נקרא עליך, הם המשכת שם הוי' ממש ע"כ הם ככרמל כמו בחי' אליהו שהוא ענין תחיית המתים גילוי שם הוי' ולכן התפילין נק' גם כן חיים, כמארז"ל ע"פ והי' חייך תלואים זה התולה תפיליו, עיין בממ"י כ"ו ע"א

אליהו א־ל מלכות ומה שהוא לפני יה"ו זהו היתה לראש פנה, א"כ אליהו מורה על עליית המלכות לע"ל ע"ד הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד.

יג) **רבות** בשה"ש כ"ח א' ס"פ שלחיך פרדס רמונים דקאי על הנה אנכי שולח לכם את אליהו כו' שעל ידו יהיו נעשים פרדס רמונים, ע"ד מלאים מצות כרימון ובמא"א ריש סעיף כ"ז רמונים הם ב' עטרין דז"א ה"ח וה"ג, גם מטטרו"ן רמון ט"ט, והוא ט"ט דלטוטפות, וא"כ שייך אליהו לתפילין, ועמ"ש במ"א בענין פעמון ורמון בענין ונשמע קולו כו' גילוי האור קלא דמשתמע כו' ועיין ת"ז תקון כ"ד דס"ח ע"א בענין רמון תוכו אכל כו' ועמ"ש ע"פ המאמר פ' וישב ע"פ הנה ישכיל עבדי כו' איך מט"ט יהי' השליח להחיות הגופים כו' ועמ"ש בתו"א פ' תרומה בענין מעסיס רמוני כו', ובמא"א א' קמ"א מענין אליהו וז"ל כי אליהו וחנוך מט"ט וסנדל ב' שרים ב' כרובים עכ"ל א"כ אתי שפיר דשלחיך פרדס רמונים נדרש על שליחות דאליהו, וגם אתי שפיר דראשך ככרמל כי מבואר דתפילין של יד ותפילין של ראש הם ב' כרובים כמ"ש בר"ח שעה"ק פרק *

יד) **בעמה"מ** פנחס הוא אליהו הוא מלאך סנד"ל, והוא קושר כתרים לקונו כו', וא"ש ראשך ככרמל כי תפילין של ראש נק' פאר וכתר כו' ע"כ אמר שע"י תש"ר ממשיכים גם כן בחי' כתר מה שקושר אליהו כו'.

טו) **י"ל** ראשך עליך, זהו ראש השנה ויום הכפורים שנק' ג"כ ראש השנה ביחזקאל ר"ס מ"ם, ככרמל היינו כמו בהר הכרמל נאמר ב"פ הוי' הוא האלקים כמ"ש פירושו בלקו"ת בד"ה שובה ישראל, הראשון, ובהביאור היינו עליית ז"א בעתיקא, וזהו ככרמל בינה שהתגלות עתיק בבינה, וגם ראשך היינו שם הוי' כמ"ש והוי' בראשם, והוא ככרמל מלא משפע ע"ק כנ"ל, וזהו ע"ד ואור החמה יהי' שבעתים, ועמ"ש ע"פ באורים כבדו הוי' דקאי על יוהכ"פ, וע"ז נאמר לכו ונלכה באור הוי', והנה בהר הכרמל הקריבו בחוץ והוראת שעה היתה ופי' באו"ת מהמגיד נ"ע בלקוטי תלים דף ח' ע"א סד"ה בים דרכך וז"ל וזהו פי' הוראת שעה היתה שעה הוא מלשון ואל ישעה בדברי שקר פי' שהיתה בזה עת שצריך להעלות את הדבר כמו אליהו בהר הכרמל שהקריב בעת איסור הבמות שהי' צריך לעלות את כל הדור שהיו עובדי ע"ז עכ"ל, וזהו ע"ד וא"ת קין נשא אחותו חסד הוא וכו', וברבות נשא פי"ד דרנ"ו ד"א לי גלעד אליהו שמגלעד שהקריב באיסור במה כו' אני הוא שאמרתי לו שיעשה כך כו' וזהו ע"ד המשכה שלמעלה מהתורה דתיקון וכמ"ש בתו"א פ' וישלח בענין יעקב ששלח גמלים כו' מי יתן טהור מטמא כו' עתיד חזיר ליטהר ומעין זה ר"מ אומר על טמא טהור ומראה לו פנים כו' גם חוץ ופנים שוה לגבי עצמותו דקמי' כחשוכא כאורה, ועמ"ש ע"פ אמצאך בחוץ, ואף שבהמ"ק קדה"ק, הנה יש בחי' קדושתי למעלה מקדושתכם, ומשם נמשכים שהזדונות יהיו כזכיות, ועכ"ז אינו רק הוראת שעה, וכן התשובה הוראת שעה יום

---

*) פרק: חסר בכת"י. וכנראה הכוונה לפ"ו.

הכפורים א׳ בשנה אבל בתמידית צ״ל צדיק כו׳ שהרי האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, וענין הוראת שעה, שעה בהי׳ מלכות והמלך פורץ לו גדר כו׳ וזהו עלה הפורץ כו׳, ועמ״ש בענין תעלא בעידנא בחי׳ מלכות כשנעשה ראש לשועלים סגיד לי׳ כי מ״מ במלכות מאיר כתר וזהו ראשך ע״י שובה ישראל לי ראש הוא ככרמל, זדונות נעשו כזכיות, ודלת ראשך, כל ענין דלות זהו בלבנה והנה כאשר עליית ז״א בעתיקא בחי׳ ואור החמה יהי׳ שבעתים, אזי ודלת ראשך אור הלבנה יהי׳ כאור החמה וזהו כארגמן שכן נק׳ השמש ברבות פ׳ נשא פי״ב גם שם הוי׳ נק׳ כן יעו״ש והיינו שארגמן זהו ת״ת, ובעבודה כי יש ב׳ בחי׳ תשובה הא׳ ע״ד שהזדונות נעשו כזכיות וזהו שובה ישראל לי ראש והיא תשובה עילאה ועז״נ ראשך עליך ככרמל כי תשובה עילאה היא בינה, אך ודלת ראשך זהו תשובה תתאה תשוב ה׳ תתאה והיא בחי׳ יעקב יוד עקב, וגם היא כארגמן שהוא לבוש מלכות, כמ״ש ודניאל לביש ארגוונא ומרדכי יצא כו׳, והיינו שנעשו לו לבושים כלבושי׳ הנעשה ממעשה המצות, וגם זהו תורה שבעל פה שש וארגמן לבושה ש״ס משנה כו׳, גם פירוש כארגמן כמ״ש מרכבו ארגמן שהם ד׳ חיות המרכבה שהם נושאות את הכסא, הגבהת ה׳ תתאה למעלה מעלה, וזהו תשובה תשוב ה׳ תתאה ע״ד והחיות נושאות כו׳ והרי גם ע״י תשובה תתאה נתעלו להיות כארגמן שהם נושאות ומנושאות ופי׳ מנושאות שמקבלים מארגמן תפארת דאצילות כו׳.

מלך אסור ברהטים שאסר הקב״ה א״ע בשבועה ברבות אמור פל״א, היינו כמ״ש בי נשבעתי שז״א הנק׳ מלך נשבע בי פי׳ בבחי׳ אור א״ס המלובש בו כמ״ש בזח״ג אחרי ס״ו ב׳, נשא ק״ל ע״א, ועמ״ש מזה בד״ה ביום השמיני עצרת בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם, והיינו ע״י אברהם שקבל עליו עול מלכות שמים וזהו מלך, וע״י יצחק שהי׳ אסור בעקדה, וע״י רהטים של יעקב, וזהו ראשך עליך ככרמל, וארז״ל ברבות פ׳ אמור ר״פ ל״א ובשיר השירים רבה, אמר הקב״ה לישראל הרשים שבכם חביבים עלי כאליהו שעלה לכרמל הה״ד (מ״א י״ח) ואליהו עלה על ראש הכרמל כו׳, וכן ת״י בשה״ש כאליהו נביא דקני קנאתא למרי שמיא כו׳ ואתוב ית עמא בית ישראל לדחלתא דה׳ אלקיא, ורש״י פי׳ ראשך עליך אלו תפילין שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך כו׳, דהנה כתיב עלה הפורץ לפניהם כו׳ והוי׳ בראשם, במיכה ס״ס ב׳, ובשה״ש רבה דכ״ז ע״ד בפסוק שלחייך פרדס רמונים ועטרת תפארת בראשך זה השכינה כו׳, שנאמר וה׳ בראשם, ועד״ז הוא ברבות אמור ס״פ ל״ב בפי׳ וגולה על ראשה ובזהר בלק קפ״ז א׳ ע״פ החכם עיניו בראשו, דשכינתא שריא על רישי׳ ובהרמ״ז שם מובן שזהו ע״ד שמלכות דאצילות מתלבשת בכתר חכמה בינה דעת דבריאה כו׳ כך היא שורה בראש האדם שהוא חכמה שבו כו׳ ובסש״ב פל״ה ופנ״ב שזהו ענין שהשכינה שהיא מלכות דאצילות היא מתלבשת בהיכל קדה״ק דבריאה שהוא חב״ד דבריאה כמו שבנשמת האדם עיקר גילוי כללות החיות הוא במוחין כו׳, וצ״ל ושמן על ראשך אל יחסר זהו חכמה שבה מלובש אור המלכות כנ״ל ועיין מזה

בד"ה כי אתה נרי, ומבמ"א דחב"ד דבריאה שרשם מחב"ד דאצילות שלמעלה מהמלכות כי חב"ד דבריאה זהו התורה, ומזה יובן ענין מלך אסור ברהטים, מפני ששורש הרהטים גבוהים מבחי' מלך כו', וזהו ענין התפילין שנק' ראשך שבהם מלובש האור מא"ס ב"ה וזהו וה' בראשם, וכ"כ בכד הקמח ערך תפילין שהתפילין הוא ענין השראת השכינה בישראל, וז"ש ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין, כמו שע"י השמן נאחז האור בפתילה ומאיר כך ע"י התפילין נאחז האור השכינה בגוף האדם, והיינו לפי שד' בתי תפילין הם ד' מוחין, וענין אחיזה זו שיהי' ע"ד האבות הן הן המרכבה גם ע"ד אני אמרתי אלקים אתם, כמ"ש ע"פ ובמדבר אשר ראית אשר נשאך כו' והו"ע ניצוץ אלקות המתלבש ביחידה כו', גם ע"ד עתידים צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה, כל הנקרא בשמי, כי שם הוי' נקרא עליך.

ככרמל, כ' בפמ"ג שהוא שבולת חטה שכבר נתבשל כל צרכה כד"א גרש כרמל, כר מלא בפ' ויקרא ב' י"ד, ועמ"ש במ"א בענין יורה ומלקוש, דפרש"י בפ' עקב שהוא המטר שיורד על המלילות ועל הקשין וממלא את התבואה בקשיה, והוא המ"ד שנמשך לאחר המ"ן וממלא כו' וז"ש במשלי סי' י"ו ט"ו באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש, ועיין מזה בבחיי ר"פ וירא וס"פ וישב נ"ג ג' ועמ"ש בד"ה האזינו השמים, השלישי, בענין והרוה כו' ולחם לאוכל כו', וכמו"כ ענין תפילין של ראש הוא ככרמל, וע"ד כי כארץ תוציא צמחה כו' כן כו' יצמיח צדקה וכמו כן נאמר וצדקה ככרמל תשב בישעי' ל"ב ט"ז, והיינו שע"י התפילין נמשך גילוי רצון העליון וכעב מלקוש רצונו, ובירמי' סי' ב' ז' ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכול פרי' וטובה, ועיין מזה בעקדה שער פ"ו ירושלמי פב"ת דכלאים, זח"א ויחי דרכ"ו ע"א ח"ב תרומה קמ"א ע"ב ח"ג אחרי ע"ב ב' רבות בראשית פי"ט דכ"ב ע"ג ויחי ס"פ צ"ו ח"מ ל"ח ד' נ"א א' של"ה ל"ג א' ק"ה ב' ש"ה ב' שסז"א, רבות באיכה ד"ב ע"ד ע"פ והמה כאדם עברו ברית כו' הכנסתים לג"ע כו' הכנסתים לא"י שנאמר ואביא אתכם לארץ הכרמל כו' והוא ע"ד כי תהיו לי ארץ חפץ כו' והיינו שעיקר קיום המצות הוא לעשות בארץ דוקא, שכמו שיש ארץ טובה שמוציאה פירות הרבה כן ברוחניות מאי פירי מצות הנה בא"י שם עיקר כח הצומח כו' כי נעוץ תחלתן בסופן כו' מה שאין כן בחוצה לארץ, ועיין מ"ש סד"ה כי ההרים ימושו, ולזה אמר בתפילין ככרמל שע"י תפילין של ראש נמשך הכח באדם שיהי' כמו בחי' ארץ הכרמל כו', רבות בשיר השירים ל"ח ד' ע"פ כרם הי' לשלמה, כרם אלו ישראל שנאמר ואביא אתכם אל ארץ הכרמל, ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, נשמע מפרש כרמל לשון כרם, ועמ"ש ע"פ כרם הי' לידידי בקרן בן שמן, והיינו כי לא כל הארצות מצמיחים ענבים כ"א ארץ טובה ועד"ז ענין כנ"י שנק' גפן כמ"ש אוסרי לגפן עירה כו' נק' ארץ הכרמל, וגם כרם זית, ועל דרך זה תפילין ככרמל שבהם נמשך מוחין דאו"א הנק' יין ושמן כו', גם מעלת אשר ה' אלקיך דורש אותה זהו ארץ הכרמל וכך ע"י תפילין כי

שם ה' נקרא עליך, וגם ע"ד שנתבאר בלקו"ת בד"ה כי ההרים ימושו פ"ג שהמצות יש בהם ב' בחי' או"מ ואו"פ וע"כ נק' לבושים ונק' פרי והנה האור מקיף נמשך גם עתה אבל האו"פ זהו דוקא ע"י קיום המצות בארץ, ולכן דוקא א"י נק' ארץ הכרמל כו' ועיין באגרת הקדש סד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה בפי' צדק לפניו יהלך כו'. עוד יש לומר ארץ הכרמל היא בינה או מלכות כשהיא במדריגת הבינה, ועיין בפרדס ערך ארץ ובמא"א א' קכ"ו, וכ"מ ממ"ש במא"א כרמל בריאה ובינה מקננא בבריאה וז"ש ראשך תש"ר ככרמל כי תש"ר שכינתא עילאה בינה השורה על ז"א, וכן בזהר וירא קי"ג א' במ"ה פי' ככרמל היינו כסא הכבוד, וכן משמע בת"ז תחלת תיקון י"ג דכ"ג סע"א וז"ל בראשית תמן אשרי ודא איהו אשרי האיש ואיהו אשר אהי' רישא לכל ראשין, בזח"ג ויקרא די"א סע"א מבואר פי' אהי' אשר אהי' היינו אהי' הראשון הוא כתר אשר אהי' הוא חו"ב שע"י החכמה הנק' אשר נמשך אור הכתר בבינה הנק' גם כן אהי', וכן פי' ב"פ אחרי דס"ה ע"ב, והוא ענין התגלות עתיק בבינה, ונמשך ע"י יסוד אבא, והיינו כמו התגלות התענוג בהשגה כאשר משיג איזה שכל חדש, שהמשכת תענוג זה בההשגה נמשך ע"י ודרך בריקת וסקירת השכל כשנופל לו השכל החדש במוחו והוא הנק' יסוד אבא ועמ"ש מענין התגלות עתיק בבינה בלקו"ת גבי ר"ה בד"ה יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת פ"ה ובסידור בדרוש ברכת הזימון בענין לויתן זה יצרת לשחק בו שבחי' גילוי השחוק והענג נמשך ע"י לויתן שהוא יסוד דאבא שמאיר בבינה כו' ע"ש, ואומר בת"ז שם ועלי' אתמר ראשך עליך ככרמל, ודא תפילין דרישא, פי' תפילין דמארי עלמא ז"א שהם בחי' כתר דז"א הנמשך מת"ת דבינה, או כללות ד' מוחין דז"א, הוא ככרמל היינו כמו עצם הבינה שבה מאיר התגלות עתיק, ע"כ נק' ארץ הכרמל שהוא ארץ המליאה מכל טוב ועונג וכדפי' במ"צ בישעי' סי' ל"ב ט"ו שהוא מקום שדות וכרמים וכמ"ש הכרמל פרי' וטובה כנ"ל והיינו ע"י שבבינה מאיר התענוג עליון הנמשך ממקור התענוגים ע"כ היא מלאה מכל טוב ועונג ולכן נק' הבינה נועם ה' שיש לפרש שהוא נעימות ועונג הנמשך מא"ס ב"ה בשם הוי' ע"ד פי' ריח ניחוח להוי' וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת, ועיין מענין נועם בזח"א מקץ קצ"ז ב', וארא דל"א ע"ב תרומה ק"ע ע"ב, פ' שלח קס"א ע"ב, ואתחנן דרס"ז ע"ב, ובחי' נועם זה זהו ענין ארץ הכרמל מקום מתיקות ועונג, ולכן על תפילין של ראש שנאמר כי שם הוי' נקרא עליך, נאמר ראשך עליך ככרמל בחי' נועם הוי', ולפי מש"ל בפי' ראשך שהוא כסא הכבוד היכל קדה"ק דבריאה, שבו מאיר מלכות דאצילות זהו שמשבחו שהוא ככרמל היינו כמו בינה דאצילות שבה מאיר התגלות עתיק, כי הם משתלשלים זה מזה ממש, ולכן איתא שבאמרו ובורא חשך ימשמש בתפילין של ראש כי ובורא היינו עולם הבריאה, וזהו גם כן פי' כרמל, כר מלא כי כל חסרון נמשך מצד הלבנה שפעם היא בחסרון, והמילוי מצד השמש, והנה ימי המילואים הם המשכות מבינה למלאות אור הלבנה, ואור ז"ת כמ"ש בזהר ר"פ שמיני דל"ז ע"א ובפ' אמור דפ"ט ע"א, והיינו ע"ד מ"ש בענין מצה לחם עוני שהיא במלכות,

ומצה עשירה היא בבינה שהיא תמיד בעשירות, ונק׳ בריכה ששם מימי החכמה נאספים לתוכה כו׳ ונק׳ מלך שהשלום שלו היינו או״א תרין ריעין כו׳ ונק׳ עלמא דחירו, שאין שם שום יניקה כו׳ וע״כ אין שייך שום חסרון ותמיד בבחי׳ מילוי ושלימות, ועיין במא״א כ׳ כ״א בענין כוס מלא, ועיין זח״ג עקב דרע״ג סע״ב ובפרדס ערך מלא ועמ״ש בביאור ע״פ ועתה יגדל נא בענין הרחב פיך ואמלאהו בד״ת כתיב.

שיר ז׳ ח׳.

זאת קומתך דמתה לתמר, רבות ר״פ ואתה תצוה, בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל כו׳, כתמר שנאמר זאת קומתך דמתה לתמר, ועיין מענין תמרה באריכות ברבות במדבר ר״פ ג׳ ע״פ צדיק כתמר יפרח, לך לך ר״פ מ״א.

אחרי פכ״א על פסוק בזאת יבא אהרן דקפ״ח ע״ד, בזכות ישראל שנאמר זאת קומתך.

שיר השירים ל״א ג׳ ס״פ חכו ממתקים היא קלסתו מלמעלה למטה כו׳ והוא קלסה מלמטה למעלה כו׳, למלך שקידש את מטרונה כו׳ הה״ד זאת קומתך כו׳.

ס״פ זאת קומתך דל״ו ע״ב, מה תמר נגזרה עלי׳ שרפה ולא נשרפה אף אלו כו׳ היינו חנני׳ מישאל ועזרי׳.

באסתר קכ״ט א׳ ע״פ ויאמר לה המלך מה לך אסתר.

בחיי פ׳ ויחי ע״פ וזאת אשר דבר להם אביהם, מלת זאת היא כנסת ישראל שכתוב בה זאת קומתך דמתה לתמר כו׳ ע״ש, ועמ״ש ע״פ כי אם בזאת יתהלל, ומ״ש ע״פ וזאת הברכה, ובפי׳ בזאת אני בוטח.

בשלח ע״פ ויבואו אלימה כו׳ שבעים תמרים דתמר הוי קומה דכתיב זאת קומתך, פ׳ אחרי ע״פ בזאת יבא אהרן הביא המדרש.

פ׳ אמור ע״פ כפות תמרים זה יצחק כו׳ כתמרות עשן קנ״ח ע״ג צדיק כתמר יפרח ומשפיע כח במדה שכתוב בה זאת קומתך דמתה לתמר, וזהו לשון תמרים לרמוז על שניהם.

ועיקר פי׳ זאת קומתך קאי על חנני׳ מישאל ועזרי׳ שלא השתחוו לצלם של נבוכדנצר ועמדו כנגדו בקומה זקופה ולא כפפו קומתם כנגדו. והיינו שלא יכניע ולא יבטל לעכומ״ז וכמ״ש השמרו לכם פן כו׳ והשתחויתם להם וכתיב לא תשתחוה לאל אחר וע״ז משבחם זאת קומתך כו׳ ואפ״ל שזהו גם כן נכלל במארז״ל אין השכינה שורה אלא על בעל קומה פי׳ שלא יהי׳ לו ח״ו הכנעה וביטול לס״א ויעמוד בקומה זקופה נגד הסט״א. ועמ״ש מזה ע״פ נשא את ראש בני גרשון גם הם.

עיין בשיר השירים רבה סד"ה אני ישינה, בענין תמתי תאומתי, וזהו ענין תמר דסליק דו"נ בזהר פ' לך לך דפ"ב סע"א ופי' לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני י"ל ע"ד המבואר בתו"א בד"ה הבאים ישרש יעקב, בענין שהצמיחה דלע"ל ע"י תורה ומצות זהו דוקא ע"י שנזרעו בבחי' כי תהיו אתם ארץ חפץ, שדוקא בהארץ יש כח הצומח, וזהו אשה יראת ה' היא תתהלל כו', א"כ כח הצמיחה והפרי נמשך מהמצות רמ"ח פקודין שהם רמ"ח איברים דז"א ומכנ"י הנק' ארץ, וזהו לא אני גדול ממנה כו'. ובכח הזה דבחי' ארץ על ידי זאת קומתך דמתה לתמר, והנה תמר גימ' שמש, ע"ד והי' אור הלבנה כאור החמה כו' וכמו שהיו שני המאורות הגדולים לא אני גדול ממנה כו', ולא היא גדולה ממני, כי אף שנעוץ תחלתן בסופן ויש בארץ דוקא כח הצומח ולכן בהא ארץ קדמה, עם כל זה הכח הצומח בארץ בלי זריעה ונטיעה אינו מצמיח כלל פירות משובחים כ"א עשבים ואילני סרק כו' וזהו מ"ד קורא אני עליהם יעמדו יחדיו.

שיר השירים ז' יו"ד.

וחכך כיין, ח"ג ל"ט סע"א וב', הולך לדודי ח"ב קע"ז סע"א, דובב, ח"ג צ"ו א' קל"ה א', כיין הטוב כו' שם קפ"ט סע"א.

וחכך כיין הטוב, א) התרגום פי' דקאי על דניאל חנני' מישאל ועזרי' שמסרו עצמם על קדוש השם וז"ל אמר דניאל וחברוהי קבלא נקבל עלנא גזירת מימרא דה', היכמה די קבל עלי' אברהם אבונא דמתיל לחמר עתיק (והיינו דקאי אדלעיל מיני' אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסיניו דקאי על דניאל חנני' מישאל ועזרי', והנה נכנס יין יצא סוד אהבה רבה למס"נ כמ"ש בד"ה חכלילי וזהו כחמר עתיק דא אברהם) ונהך באורחן דתקנן קדמוהי (זהו התרגום הולך לדודי למשרים ועמ"ש בפי' ושמרו דרך הוי' בד"ה מי יתנך כאח לי) היכמה דאזלו אליהו ואלישע נביאיא די בזכותהון קמו מתיא דדמין לגבר דדמיך (זהו תרגום דובב שפתי ישנים) וכיחזקאל בר בוזי כהנא דמנבואת פומי' אתערו דמכי מיתיא די בבקעת דורא עכ"ל, ועד"ז פי' בזהר ח"ג דל"ט ע"א ענין דובב שפתי ישנים וזהו ע"ד והקיצות היא תשיחך.

ב) **הראב"ע** פי' וחכך הם המשוררים עיין באבן יחייא ותורת חסד שהאריכו והנה ענין שהמס"נ נקרא וחכך, היינו מה שהשיבו כן בדבור שיראת הקב"ה עליהם ואין מורא של נבוכדנצר כלום לענין זה, או י"ל לפמ"ש בלקו"ת גבי שבועות בד"ה וספרתם כי ה' מוצאות הדבור, הנה ד' מוצאות מהם נמשך ד' מחנות שכינה שנאמר בהם ומשם יפרד, וכנפיהם פרודות, ומוצא החמישי גיכ"ק מהחיך הוא העושה שלום ביניהם ומייחדם והוא בחי' ופניהם פי' פנימיותם שאינן פרודות והיינו לפי כי גיכ"ק מהחיך שהוא חכמה והמס"נ נמשך מבחי' החכמה למעלה מהבינה והדעת כמ"ש בסש"ב פי"ח ואף שהמס"נ נמשך מעצם החכמה שלמעלה מהטעם מכל מקום היא שורה ונמשכת ע"י טעם תורה וכמ"ש מזה בלקו"ת פ' ויקרא בביאור ע"פ ולא תשבית מלח פ"ב וע"ש פרק ג"ד, והיינו ג"כ כמ"ש ע"פ חכלילי עינים

שארז"ל כל חיך הטועם אומר לי לי שהטעמים בחיך והוא מ"ש טעמו וראו כי טוב ה' והוא נמשך מיין יינה של תורה, לכן מזה נמשך לי לי פי' כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ וכן בחי' והי' הוי' לי לאלקים יעו"ש, וכן דודי לי ואני לו כי חלק הוי' עמו ולכן מזה דוקא נמשך המסירת נפש.

ג) **במד"ר** בשה"ש במקומו וחכך כיין הטוב רדו נשקו שפתותיהן של אלו כו', זהו ע"ד שפתים ישק משיב דברים נכוחים, ובחי' נשיקין זהו אהבה רבה כמ"ש התרגום בפי' אמצאך בחוץ אשקך וכמ"ש ע"פ ישקני מנשיקות פיהו כו' ועמ"ש ע"פ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אהבתי אתכם אמר הוי'.

ד) **עוד** י"ל כמ"ש כי אמת יהגה חכי במשלי סי' ח' ז', מה נמלצו לחכי אמרתך תלים קי"ט ק"ג, הרי מוכח שטעימת האמת הוא בחיך, וכן מ"ש כתפוח כו' כן דודי כו' בצלו כו' ופריו מתוק לחכי, דפי' במד"ר בשה"ש דקאי על דברי תורה שהם הם פריו וטעימת מתיקותן הוא בחיך (גם חך לשון המתנה כמו וחכינו עד אור הבוקר, אם יתמהמה חכה לו, ודבור החכם הוא אחר הישוב וההמתנה שלכן נק' חכמה חך מה, וע"כ הדבור הטוב הבא בחכמה נק' וחכך, ועוד כי הוא ענין תקות שהרי מוסר נפשו על תקוותו להוי' ע"כ נק' וחכך בחי' למחכה לו) ועד"ז נאמר אם חכי לא נבין הוות, באיוב ססי' ו' ולא נתתי לחטא חכי באיוב סי' ל"א ל', נמצא עיקר הדבור הישר מטעימת האמת תלוי בחך, והיינו כי כל שאר ד' המוצאות יש בהם כח הדבור לבד, אבל החך לבד הדבור יש בו עוד כח הטעם וחך אוכל יטעם שיטעום המתוק והמר, לכן ממנו נמשך מתיקות הדבור או להפך, ע"כ כאן בשבחם בדבורם הטוב והקדוש בענין מס"נ לה' נאמר וחכך כיין הטוב שבדבור זה נמשך מתיקות ע"ד ומתוקים מדבש כו' והיינו ממה שטעמו מבחי' כי אמת יהגה חכי והוא הקב"ה שנק' אמת ע"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו', במד"ר פ' וישלח פ' פ"ב ועמ"ש בפי' כי קולך ערב דקאי על עסק התורה שאחר התפלה שאזי דוקא יש עריבות ומתיקות בהקול בלקו"ת בשיר השירים בביאור ע"פ יונתי בחגוי יעשה למחכה לו זהו יין המשומר, וזהו וחכך בחי' הדבור של המחכה לו הוא כיין הטוב המשומר כו'.

ה) **זהר** ח"ג ס"פ שמיני דל"ט ע"ב וחכך כיין הטוב האי קרא לכנסת ישראל אתמר קוב"ה קא משבח לכנסת ישראל כמה דהיא קמשבחת לי' חכו ממתקים (עיין במד"ר בשה"ש ע"פ זה בפ' נשא ר"פ יו"ד שזהו עמ"ש חי אני כו', אם אחפוץ כו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחי', ביחזקאל סי' ל"ג, ויש חיך מתוק מזה, ואפ"ל כי תשובה תשוב ה' היינו בינה, ועיין זח"ג טו"ב יו"א, וא"כ החך דחכמה זהו מקור לתשובה עילאה, ועמ"ש סד"ה מה טובו אוהלך יעקב בלקו"ת פ' בלק) כך קודשא בריך הוא משבח לה לכנסת ישראל וחכך כיין הטוב (עיין לעיל סעי' א' ואפ"ל דקאי על

תורה שבעל פה שהרי ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה, והיינו בחי' והחך שנמשכים מבחי' חכמה שבדבור) יין הטוב דהוא חמרא דמנטרא (ע' זח"ג אמור צה"א גבי זכור את יום השבת לקדשו זכרהו על היין עד כד"א כי טובים דודיך מיין מיין אינון טבאן ופי' אאזמו"ר נ"ע כי לקדשו היינו המשכת מוחין דאבא בז"א שהחכמה נק' קדש וכשמאיר אבא בז"א נק' מלכא קדישא כמ"ש בבה"ז אמור ד"ק ע"ב וזה שיהי' המשכת אבא בז"א הוא ע"י הבינה כמ"ש בבה"ז ר"פ ויצא בפי' ויצא יעקב מבאר שבע, וכן נתבאר בלקו"ת פ' פנחס בפירוש להקריב לי במועדו, ויין זהו בינה, ולכן נק' יין הטוב ע"ש התחברות אור אבא באימא כענין וחכם בבינה בבה"ז ר"פ וארא, וכענין נקודא בהיכלא בלקו"ת ר"פ ראה, וכן פי' לקמן בזהר בלק דקפ"ט ע"ב מהו כיין הטוב דאתי יעקב וארמי בי' מיא דא הוא יין הטוב והיינו כי בינה הוא מקו השמאל בג"ה וחכמה מקו הימין וזהו ענין נסוך המים שהוא למעלה מנסוך היין כמ"ש בד"ה ושאבתם מים בששון ולכן כשנמשך בו בהיין דבינה אור החכמה נק' יין הטוב, ונק' חמרא דמנטרא כי אור אבא דוחה יניקת החיצונים וכמ"ש בדרוש בהרת) הולך לדודי דא יצחק דאיקרי ידיד מבטן, עמ"ש בענין ידיד ע"פ מארז"ל יבא ידיד בן ידיד כו' והוא ע"פ אשירה נא לידידי (ועכ"פ י"ל יין הטוב זהו המשכת מ"ד והוא חמר חוורין עתיק והוא נמשך ע"י יצחק ע"ד שמאלו תחת לראשי) ועיין בזח"א ס"פ לך דצ"ו ע"א ובפי' הרמ"ז שם שיצחק נק' ידיד ע"ש ב' ההי"ן שנתוספו לאברהם ושרה ויו"ד ודלת זהו ה' וא"כ ידיד ב"פ יו"ד דלי"ת זהו ב' ההי"ן, וזהו גם כן יחוד חו"ב ויחוד תורה ומצות כי מל' ובינה שניהם נקראו דל"ת ג"כ, הנה התחלת היחוד נמשך ע"י יצחק שמאלו תחת לראשי ועמ"ש בתו"א ע"פ אלה תולדות יצחק בענין הבארות שחפר יצחק, וכן בנימין נק' ידיד ה' ע"ש שהוא המעלה מ"ן, גם בענין אשה אש ה' אשר לוקחה מאיש אש יו"ד בד"ה והי' לכם לציצית ועמ"ש בפירוש לחמי לאשי שעי"ז מתעורר בחי' אש יו"ד כמו"כ יין הטוב הנ"ל מעורר היחוד וזהו נכנס יין יצא סוד התגלות הפנימי' והיינו סוד הוי', והוא המשמח אלקים, וזהו אשר יין הטוב והוא שפע מ"ד חמר חוורין עתיק הולך לדודי, וזהו ענין דרך הוי', למשרים כמד"א אתה כוננת משרים לאתכללא שמאל בימינא, עיין בזהר ר"פ קרח קעו"א אורייתא איהו חילא דימינא ושמאלא אתכליל בימינא, ועיין זח"א ס"פ וישלח קע"ז ב' בפי' ישורון, והנה עיקר המתקת הגבורות הוא ע"י גבורות עליונות דקדושה שאין הגבורות נמתקין אלא בשרשן כמ"ש בפע"ח בדרוש השופר והיינו כי הבינה מלבשת גבורה דא"א אני בינה לי גבורה ושם אין הגבורה דין דהא לית שמאלא בהאי עתיקא, ונק' הכל ימין ולכן מבחי' יין הטוב יחוד חו"ב המלבישים חו"ג דא"א נמשך שגם בז"א יהי' שמאלא אתכליל בימינא וזהו ענין למשרים וגם היחוד זהו המתקת גבורות דנוק' ע"י מ"ד דדכורא דעביד נייחא לה, אך דבכל מקום מבואר שהתכללות שמאלא בימינא זהו ע"י תפארת קו האמצעי, והנורא א־ל עליון, ואפ"ל שזהו נמשך גם כן ע"י יין הטוב כמ"ש בזהר אמור צה"א שזהו ענין בעטרה שעטרה לו אמו שע"י הבינה שהוא שמחה נמשך אור הכתר בז"א וכמ"ש בלקו"ת בשיר

השירים בביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש השני ותפארת עולה עד הכתר ועי"ז עושה שלום כו' נמצא זהו ענין יין הטוב דחו"ב הולך לדודי קו השמאל למשרים שיוכלל בימין ע"י קו האמצעי המקבל מבחי' בעטרה כו' ועמ"ש ע"פ לעשות הישר בעיני הוי' סד"ה כי תשמע בקול ושם בהביאור בענין ישר יחזו פנימו, ומ"ש ע"פ משרים אהבוך, וגם כי יצחק דק מעורר תוקף האהבה, אבל עצם היחוד הוא ע"י תפארת קו האמצעי, וח"י חוליין דשדרה ממשיכים הטפה ועיין זח"א פ' חיי קלג"א בענין יעקב משמש במרום, ולכן תפלת ערבית רשות כי אחר דאתיהיבת בין תרין דרועין כו'.

ו) **והנה** יש להבין דלעיל סע"א הקשה לו הינוקא דהול"ל וחכך מיין, ומהו התירוץ כאן והנראה דלעיל סע"א הפי' וחכך הוא נמשך ע"י התורה שנק' יין הטוב והוא ע"ד שנת' בתו"א ע"פ חכלילי עינים מיין חכלילי תוקף האהבה בחי' אהבה בתענוגים שלמעלה מאהבת עולם ואהבה רבה והוא הנק' חך כמו עד"מ חך אוכל יטעם והוא המרגיש התענוג כן אהבה בתענוגים שבכנסת ישראל הנמשך מבחי' טעמו וראו כי טוב הוי' ונק' חכלילי אומר לי לי וזהו הולך לדודי שיהי' מלמטה אני לדודי ומלמעלה ודודי לי כו' כ"ז נמשך מיין הטוב יינה של תורה שזהו חיך הטועם יין הנ"ל, וא"כ פי' הולך ב' מיני הילוך, מלמטה למעלה בחי' וחכך הולך ומלמעלה למטה יין הטוב הולך כו' ועי"ז הקשה הינוקא דא"כ הול"ל וחכך מיין הטוב, ומהו כיין ולא נתבאר הפירוש בהתירוץ, וצ"ל דהמכוון כי אם כתיב מיין היינו שהמלכות מקבלת מבינה, אבל כשנאמר כיין היינו ע"ד לא זז מחבבה עד שקראה אמי שהמלכות היא במדריגת הבינה ממש והיינו ע"ד שלפעמים התורה נק' מאורשה, וישראל הם בחי' חתן כמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש, אם כן אדרבה ישראל ממשיכים אור א"ס בהתורה שיהי' בחי' יין הטוב וכמ"ש אני תורתך שעשעתי שממשיך השעשועים בהתורה ע"י יום יום בק"ש במס"נ באחד כמ"ש בלקו"ת בד"ה ואהי' אצלו אמון והיינו ע"י וחכך, כפי' התרגום דלעיל סעי' א' או ע"י ד"ס, וגם ע"ד והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים כו' ע"י בירור כתר חכמה בינה דתהו שהמלכות מבררת כו' או וחכך הדבור בתפלה יהי רצון שהרי מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל נמצא מאותיות התפלה נעשה כתר, ועמ"ש בענין קוב"ה מצלי יהי רצון כו' וחכך ע"ד כמ"ש השמיעני את קולך כי קולך ערב כיין הטוב כל המתפתה ביינו כו', כטוב לב המלך ביין, והיינו ביום השביעי שהוא שבת כמ"ש בגמרא ובמד"ר, והיינו כי בשבת זכרהו על היין, אך בעכומ"ז הוא כטוב ולא טוב ממש כמ"ש במד"ר שם, וזהו ממש כיין הטוב בחי' בעטרה שעטרה לו אמו אימא עילאה דכמו כן נמשך עטרה זו ע"י תפלותיהם של ישראל אשת חיל עטרת בעלה, לכן וחכך כיין הטוב כו' ממש או וחכך ע"י הדבור בתורה שהרי מי שתורתו אומנתו נק' ריעים תרין ריעין כו' או וחכך כיין כי זקן שקנה חכמה ונק' חכם ע"ש החכמה עמ"ש בתו"א פ' בא בד"ה בעצם היום, א"כ וחכך הוא ממש כיינה של תורה וכמארז"ל ע"פ כי אם בתורת הוי' חפצו ואחר כך ובתורתו יהגה שנק' התורה על שמו תורתו כו'.

קיצור. וחכך פי׳ התרגום על חניי׳ מישאל ועזרי׳ כיין הטוב זה אברהם כי נכנס יין יצא סוד אהבה רבה, הולך לדודי ע״ד ושמרו דרך הוי׳, ומזה יומשך תחיית המתים וזהו דובב שפתי ישנים.

ב) **ונק׳** וחכך כי גיכ״ק מהחך ומס״נ נמשך מהחכמה ואף שעצם החכמה היא למעלה מהטעם מ״מ זהו נמשך ע״י טעם תורה טעמו וראו כי טוב הוי׳, חך הטועם אומר לי לי.

ג) **ובמד״ר** נשקו שפתותיהן של אלו הנשיקין אהבה רבה אהבתי אתכם כו׳.

ד) **ועוד** כי בהחך לבד מוצא גיכ״ק יש בו כח הטעם לכן גם בהדבור שיש בו מתיקות נמשך מהחיך, וזהו ענין כי קולך ערב עסק התורה שאחר התפלה ובאמת יהגה חכי אמת אני ראשון ואני אחרון כו׳.

ה) **בזהר** שעל דרך חכו ממתקים חכמה יו״ד מקור לתשובה תשוב ה׳ אב הרחמן ממעמקים כמו״כ וחכך ערבים עלי דברי סופרים כיין הטוב בינה שבה מאיר חכמה ע״ד חכם בבינה תרין ריעין דארמי מיא, הולך לדודי דא יצחק המעורר היחוד ע״ד נכנס יין יצא סוד, למשרים התכללות שמאלא בימינא כי המתקת הגבורות בשרשן, וע״י היחוד נמתקו הגבורות וכן היין הטוב ממשיך העטרה שעטרה לו אמו ומזה נמשך בתפארת קו האמצעי שיחבר חו״ג וגם היחוד יצא סוד זהו דוקא ע״י קו האמצעי עם יצחק קץ חי.

ו) **ריה״ו** פי׳ לעיל וחכך הטועם יינה של תורה והקשה הינוקא דהול״ל וחכך מיין, ולפי׳ ריה״ו וחכך זהו אהבה בתענוגים הנמשך מיינה של תורה, אך מ״ש כיין זהו ע״ד שקראה אמי אני תורתך שעשעתי, או ע״ד והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים או ע״י כי קולך ערב בתפלה שעי״ז נמשך כתר ועטרה להקב״ה יהי רצון ה״ז ממש כיין הטוב ועל דרך זה כטוב לב המלך ביין או וחכך כיין ע״ד זקן שקנה חכמה ע״ד איהו וגרמוהי חד וע״ד ובתורתו יהגה.

ז) **בזהר** ח״ב ס״פ תרומה קע״ז סע״א ו״ו אתפתח באחרא דכתיב הולך לדודי למשרים, בבוצינא דקרדוניתא למכסיא פתחא ו׳ לעילא ו׳ לתתא עכ״ל. הנה במד״ר פ׳ בשלח ס״פ כ״ה אמרו שקולה שבת ככל התורה, ולכן נאמר גבי שבת מצוות בשני ווי״ן וענין שני ווי״ן זהו בחי׳ אלה תולדות יעקב יוסף כמ״ש בזהר ר״פ וישב, ושני ווי״ן אלו הוא״ו הראשון הוא המשכה שנמשך אור א״ס מחו״ב לז״א, וזהו הולך לדודי, ואחר כך הוא״ו השני מה שנמשך מז״א ע״י יסוד לנוק׳ להאיר בי״ע וזהו למשרים ועל״ק ס״ח.

ז)* **דובב** שפתי ישנים, פירשו התרגום ענין תחיית המתים, וכן פי׳ בזהר כאן דל״ט ע״א, וכן משמע הפי׳ באד״ר נשא דקל״ה ע״א והטעם י״ל כי תחיית המתים ע״י טל והוא טלא דבדולחא גבורה דע״י שבמוחא סתימאה וזהו עצמו ענין יין הטוב שהוא גם כן בחי׳ מוחא סתימאה

ז) : כנראה זה מיותר.

דשקיט ושכיך כחמר טב דשקיט ושכיך על דורדיי' ועיין בגמרא ביבמות ס"פ האשה רבה דצ"ז ע"א שפתותיו דובבות, ובמהרש"א שם ובזח"ג אמור דצ"ו ע"א ובהרמ"ז שם.

ח) **זהר** ח"ג בלק קפ"ט סע"א וההוא יין אזיל מדרגא לדרגא וכולהו טעמין בי' עד דיוסף צדיקא טעים לי' דאיהו דוד נאמן הה"ד כיין הטוב הולך לדודי למשרים, ומק"מ שם בענין ויבא לו יין לו בתרי טעמין שהם דמות ב' ווי"ן רמז שחיבר ב' יסודות כו', ובהרמ"ז שם שיין הנ"ל זהו המשכה מגבורה דעתיק שבמוחא סתימאה ונמשך ע"י ב' ווי"ן כנ"ל עד שנמשך ליוסף והוא המשפיע לדוד כי ביוסף נאמר גביע ובדוד כוס ישועות ומהגביע שופכים לכוס, וזהו למשרים כו' בסדור * נאמר יין המשומר זהו בינה שבכתר והיא מתאחדת עם חכמה שבכתר כו'.

שה"ש ז' י"א.

אני לדודי ועלי תשוקתו, רבות בראשית פ"ך כ"ג ג' גבי ואל אישך תשוקתך ארבע תשוקות הן אין תשוקתה של אשה אלא לאישה שנאמר ואל אישך תשוקתך, והי"מ פי' הטעם ע"ד אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי א"כ היינו דוקא בזווג בתולה והמדרש אומר סתם אין תשוקתה של אשה כו' ויש לפרש ע"פ מ"ש בלקו"ת בד"ה ואשה כי תדור בגודל מעלת אהבת אשה אל האיש, שהוא ברשפי אש, לא כאהבת הבן אל האב בקרירות ולכן נק' בחי' זו תשוקה, וכענין החשק שגדול מהאהבה וכמ"ש כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה תלים סי' ק"ז ועמ"ש בפי' אשה אש ה' איש אש יו"ד בלקו"ת פ' שלח בד"ה והי' לכם לציצית ומ"ש מזה ע"פ ויקחו להם איש שה לבית אבות אשר ענין איש זהו התחברות א"ס ב"ה אל כנס"י וכמו חוברות אשה אל אחותה ולכן ביום ההוא תקראי אישי, אין תשוקתו של יצה"ר אלא לקין וחביריו שנאמר ואליך תשוקתו, אין תשוקתן של גשמים אלא על הארץ שנאמר פקדת ארץ ותשוקקי' והיינו כי המטר נק' בעלה דארעא א"כ תשוקתו כתשוקת האיש לאשה כו' ואין תשוקתו של הקב"ה אלא על ישראל שנאמר ועלי תשוקתו היינו מה שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם ובהמ"ק היכל קדה"ק נק' חדר המטות ויחוד זה הוא חפץ ורצון העליון כמ"ש בספר של בינונים פמ"א וכתיב הן לה' כו' רק באבותיכם חשק כו' וכתיב רק אתכם ידעתי ועיין רבות וישלח פ' פ' בשלשה לשונות של חבה חבב הקב"ה את ישראל בדביקה חשיקה חפיצה ובזהר ר"פ תרומה דקכ"ו סע"א דאתרעו בהו ובעא לאתדבקא בהו ולאתקשרא עמהון כו' ובזהר ויקרא ד"ז ע"ב ודכר בלא נוקבא פלג גופא אקרי כו' ומזה יש להעיר לענין שמיני עצרת עצרת תהי' לכם הוא בחי' ועלי תשוקתו, ולכן אומרים אז מוריד הגשם שזהו"ע תשוקתן של גשמים לארץ כו' והיינו ע"י אני לדודי שהוא ר"ח אלול ועשרת ימי תשובה.

בסדור: ראה שם שער ברהמ"ז סד"ה להבין בתוס' ביאור ענין ברכת הזימון.

בשיר השירים רבה ל"ו ד' על פסוק זה אומר אין שוקן של ישראל אלא באביהם שבשמים שנאמר אני לדודי ועלי תשוקתו כו', ד"א תשוקתו תשים אנו ואע"פ שאנו תשים אנו מצפים ומקוים לישועתו של הקב"ה בכל יום ויום ומייחדים שמו שתי פעמים ואומרים שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, ועמ"ש בד"ה בחדש השלישי בענין שהתורה נק' עוז ותושי' שנותנת כח בנפש האלקית ומתשת כח נה"ב וזה שאמר תשים אנו כו' אך כאן ג' הפי' תשים אנחנו מחמת כו' כרחל לפני גוזזי' כו' ואע"פ שאנו תשים אנו מצפים כו' לישועתו דוקא כו' והיינו ע"י ועלי תשוקתו.

זח"א לך פח"ב ח"ג נשא קלב"ב האזינו רפ"ח א' זח"ג באדר"ז דרפ"ח ע"א פי' אני לדודי ע"ד בחד קטירא אתקטרנא בי' בקוב"ה, ועי' מזה בלקו"ת פ' ואתחנן בד"ה ענין א' ואהבת כיתד שלא תמוט ע"ד אהל כו' ובל יסע יסודותיו והוא הנשמות שנק' אחים וריעים להקב"ה ע"ד תרין ריעין דלא אתפרשין כו' ועיין בלקו"ת בד"ה באתי לגני גבי אכלו ריעים כו' ובחי' זו זהו"ע ועמך לא חפצתי בחי' שאמרו השבטים אל יעקב כשם שאין בלבך אלא אחד בתו"א פ' תצוה בד"ה זכור דעמלק, ובגין כך השתא ועלי תשוקתו, ומזה יש להעיר לענין אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול היינו כי באלול צ"ל בכל אדם ע"ד אני לדודי בחי' בחד קטירא וזהו"ע והקשורים ליעקב וי"ל בחד קטירא היפך בגדו כמו נחל נהרות המכזבים ועיין בד"ה ש"ה כו' היינו כחולמים שבשעת ק"ש כו' זהר פ' לך פ"ח א' ריה"ו פתח אני לדודי ועלי תשוקתו הא אוקמוה, אבל באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא דלעילא דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא כו' ושם עמוד ב' אני לדודי בקדמיתא ולבתר ועלי תשוקתו ועיין מ"ש בד"ה שימני כחותם בפי' אשה כי תזריע שהוא אתערותא דלתתא תחלה בבחי' חותם שוקע אזי נמשך האתערותא דלעילא ממקום גבוה ולכן וילדה זכר כו' וזהו ענין ועלי תשוקתו ועמ"ש סד"ה שבת שבתון שעל זה נאמר שבת שבתון הוא לשון זכר כו'.

במד"ר פ' נשא רפ"י שוקיו עמודי שש, שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו כמ"ד ועלי תשוקתו ומניין שכן הוא שנאמר ויכולו השמים והארץ ואין ויכולו אלא לשון תאוה, שנאמר נכספה וגם כלתה נפשי כו'.

שה"ש ח' א'.

מי יתנך כאח לי, א) תרגום ובההיא זמנא (ר"ל כשהדודאים נתנו ריח כו' ע"ש) איתגלי מלכא משיחא לכנישתא דישראל ויימרון לי' בנ"י אתא תהא עמנא לאח (עיין בה"ז בלק קצא"א שז"א כשהוא בהיכל או"א כענין משיח בהיכל קן צפור, וכשנמשך ונתגלה כו' וזהו שנק' את כי ז"א נק' אח לכנסת ישראל) ונסק לירושלים ונהי ינקין עמך טעמי אורייתא (עיין מ"ש ע"פ אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים אשר טעמי תורה נק' שדי) היכמה דייניק ינקא בחדיא דאימי' דכל זמן דהויתי מטלטלא לברא מן ארעי כד הויתי דכירא ית שום אלקא רבא (זהו תרגום

אמצאך בחוץ) ומסירא נפשי על אלקותי׳ (זהו תרגום אשקך כי הנשיקין באים מתוקף האהבה שאינה יכולה לבוא בדבור בא בנשיקין היוצאים מהבל הלב, שהו״ע שרש כתר דנוק׳ בכל מאדך) אף עמי ארעא לא הוו מבזין לי.

אנהגך, אדברינך מלכא משיחא ואעלנך לבית מוקדשי, ותאלף יתי למדחל מן קדם ה׳ (ע״ד למען תלמד ליראה עיין בלקו״ת ס״פ ואתחנן בביאור ע״פ וזאת המצוה, וע״ד אם אין חכמה אין יראה, וכן צ״ל ותאלף למדחל כו׳) ולמהך באורחתי׳ ותמן נסעוד סעודתא דלויתן ונשתי חמר עתיק דאצטנע בענבוהי מן יומא דאתברי עלמא, (זהו מיין הרקח) ומרמוני פירי דאתעתדו לצדיקיא בגינתא דעדן (ע״ד מאי פירי מצות).

ב) **מ״ע** ספורנו פי׳ אמצאך בחוץ שגם כשאהי׳ עוסק בחיי שעה חוץ לבתי מדרשות יהי׳ העסק מכוון לעבדך מאהבה, ובכן אנהגך אביאך אל בית אמי אזכה להשרות שכינתך בבתי מדרשות כאמרו וברא ה׳ על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ונוגה אש כו׳, ופירוש אשקך מיין הרקח היינו מ״ש ישמח הוי׳ במעשיו כי היין משמח אלקים כו׳.

ג) **עיין** במדרש תלים ססי׳ י״ד ע״פ מי יתן מציון ישועת ישראל כו׳ עד והי׳ אחר כך אשפוך את רוחי על כל בשר, ומזה יובן ענין מי יתנך כאח לי, מי דוקא, ועמ״ש מזה בביאור ע״פ בשעה שהקדימו בסופו.

ה)* **עיין** מ״ש ע״פ מלכא משיחא אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא שזה שהצדיקים יזכו לבחי׳ ומדריג׳ מקום שבעלי תשובה עומדים כו׳ זהו ע״י מלכא משיחא שילמד דעת את הצדיקים מבחי׳ שלמעלה מהשגתם ואז ידעו איך שגם הם צריכים לתשובה כו׳ ע״ד שם ב״ן דאצילות נק׳ יש לגבי שם מ״ה וכן עד״ז עילוי אחר עילוי עמ״ש בד״ה מה טובו גבי והתשובה הג׳ וסד״ה כי ההרים ימושו ובענין זה קרבן אהרן בלקו״ת פ׳ צו סד״ה ואכלתם אכול ולכן כאן שנאמר מי יתנך כאח לי בחי׳ צדיקים ועם כל זה אמצאך בחוץ בחי׳ תשובה שזהו ענין לאתבא צדיקיא בתיובתא, לכן פי׳ התרגום כאח לי זהו מלכא משיחא שבו ועל ידו יהי׳ בחי׳ זו לאתבא צדיקיא בתיובתא, והנה הצדיקים ממשיכים יחוד ו״ה, והבעלי תשובה ממשיכים יחוד י״ה, אך כשהצדיקים יזכו לתשובה על זה נאמר ביום ההוא יהי׳ שבחי׳ ו״ה יהי׳ גם כן כמו י״ה, וזה מעלה נפלאה, ועיין בזהר פ׳ אחרי דעז״ב ולזמנא דאתי כתיב ביום ההוא יהי׳ כו׳.

יר״ק אחוה ב׳, רבות פ׳ שמות פ׳ קכ״ב ד׳ זהר וישב דקפ״ד ע״א ח״ב פ׳ שמות דף י״ח סע״ב ודי״ט ע״א, ילקוט ח״א נד״ג ח״ב מח״ד צח״א קסח״ב קע״ח ב׳ של״ה שפ״ב ב׳ ממ״י מו״ג ס״ח תפ״ח בחיי כח״ג ע״א ד׳.

ה) : כן הוא בכת״י. וכנראה הכוונה הגה). ומובן ג״כ מה שהסעיף שלאחריו מסומן ד).

אנהגך פ"ט דברכות נט"א זח"ב פקודי דרנ"ז סע"ב ילקוט ח"א ז' א' ח"ב קס"ח ב' ממ"ח נ"ג א' מד"ר במקומו.

ד) **בערוגת** הבושם פי' השכינה אומרת מי יתנך כאח לי כי תפארת ומלכות שניהם יחד נקראים אחד (נ"ב כי הם המחברים אוא"ס עם בי"ע ע"כ שניהם יחד הם אחד דוגמת הוא משה ואהרן עכ"ה) ז"א נק' אח ומלכות נקראת ד' (נ"ב ז"א הוא בעל ט' ספירות וזהו אח א' כתר ח' מן חכמה עד יסוד, והמלכות שהיא ד' מקור הדבור וגם לשון דלת ופתח ולשון דלה ועניי', ולשון הגבהה דלו עיני למרום, כי אשת חיל עטרת בעלה, היא משלימתו לעשר כמ"ש ע"פ אנכי שלומי אמוני ישראל שהיא משלמת את ישראל דלעילא, וע"ד כ"א בזאת יתהלל כו' ועיין זח"ג חקת דק"פ ע"ב עכ"ה) ולכן אומרת מי שהוא הבינה (נ"ב כי מי ברא אלה שהוא ו' פעמים ו' עמ"ש ע"פ אלה מסעי בענין יציאת מצרים מבחי' מיצר מי להיות גילוי מי ברא אלה, ובד"ה והי' מספר בני ישראל, שזהו"ע פלג אלקים כו' עכ"ה) יתנך כאח לי שיתחבר לי ר"ל אצלי (נ"ב ע"ד דודי לי ועמ"ש ע"פ חכלילי שארז"ל כל חך הטועם אומר לי לי, גם כענין מ"ש בפי' הוי' לי בעוזרי דפי' לי זהו ענין הקליטה בשמיני עצרת, דלותי ולי יהושיע, ועיקר ע"ד והי' הוי' לי לאלקים וע"ד אלקיך ציון לדור ודור ר"ת אצלו עכ"ה) ואז שנינו יחד יקראו אחד, כי יתגלה בנו אחדות העליון (נ"ב ע"ד בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא וע"ד אין נותנים לו לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית ענין מזון ולבוש בית וע"ד אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, בזהר ויקרא דף ה' סע"א ועו"ש ד"ז ע"ב ואימתי יתקרי אחד בשעתא דמטרוניתא שריא בי' במלכא כו' כדין ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד, ור"ל שאז יתגלה בז"א הוי' דע"ק והיינו שיהי' הוי' אחד והאריז"ל פי' שיהי' הג' ראשונות קבועים בו תמיד כמו באו"א מה שאין כן עכשיו כו' וזהו המשכת אחדות העליון, כי כל מה שלמעלה יותר הוא אחדות יותר עכ"ה) כי כבר כתבתי שאורות העליונים אינם מתגלים למטה כי אם כשזו"נ הם בדרגא דאחד (נ"ב ע"ד מ"ש גבי משה לך רד כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל כו' ובשבת ישמח משה שהוא ז"א שמחזירים לו האלף אורות שנטלו ממנו נמצא האורות לז"א באים רק בשביל כנסת ישראל ועמ"ש מזה בתו"א בתחלתו גבי והארץ הדום רגלי, עכ"ה) וזה אתה א' ושמך אחד כי כשם שהא"ס ב"ה הוא אחדות הפשיטות כן הוא אינו מתגלה אלא כששמו הוא ברזא דאחד כו' (נ"ב ע"ד שארז"ל ע"פ הבונה בשמים מעליותיו ואגודתו על ארץ יסדה, אימתי הוא בונה בשמים מעליותיו בזמן ואגודתו על ארץ יסדה, כשלמטה הוא אגודה אחת במד"ר פ' בהעלותך ע"פ אספה לי שבעים איש, וענין שמים הוא ז"א ופי' בונה בשמים זהו המשכת ג' ראשונות בז"א מכתר חכמה בינה שהם בחי' עליותיו ונק' שמי השמים וזהו דוקא בשביל ואגודתו על ארץ כי ארץ קדמה במחשבה כו' הודו על ארץ ושמים כו' וזהו אני אענה את השמים והיינו בשביל והם יענו את הארץ.

קיצור. מי בינה, מי ברא אלה, יתנך כאח לי ע"ד דודי לי **והי' הוי'** לאלקים אחד אח ט"ס דז"א ד' מלכות, אנכי שלומי **אמוני** ישראל **ועי"ז יהי'** הג' **ראשונות** קבועין בז"א **ויהי' אחד ויאיר בו הוי'** דע"ק וע"ד במשה כלום נתתי לך גדולה, אימתי הבונה **בשמים מעליותיו** כאשר ואגודתו על ארץ יסדה עכ"ה).

ה) **בתו"א** בד"ה וארא אל אברהם בפי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד, כי יחיד נק' מצד מהותו ועצמותו והוא בבחי' כתר ושם **אם צדקת** כו' כמ"ש בד"ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים, **אמנם אחד זהו** התגלותו בעולמות א' בז' רקיעים והארץ כו' וזהו ע"י **צמצום ע"ד צמצם** שכינתו בין שני בדי ארון, וזהו פי' הוי' אחד שהוא **לא יהי' לך אלקים** אחרים את הוי' האמרת היום להיות לך **לאלקים, והאל"ף דאחד נוצר חסד** לאלפים חו"ב אאלפך חכמה ובינה ויניקת החיצונים ע"י בחי' **אם** תגביהי כנשר לינק מבחי' כחשיכה כאורה כמש"ש בד"ה כי עמך **מקור חיים** ובד"ה **ויאבק** איש עמו, **אך** משם אורידך נאום הוי' וכמ"ש **בהגהות לד"ה ולא** אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם, בחי' **בלא עם כי אם צדקת** מה תתן לו, אבל באמת צ"ל למען הקים אותך לו לעם **והוא יהי' לך לאלקים,** וז"ש בזהר ויקרא ד"כ ע"ב בפי' כי איננו בגין דמלכא **קדישא היינו** ז"א כשמאיר בו מוחין דאבא, הוה סליק לעילא לעילא לגבי **עצמות** אוא"ס **ששם אם צדקת** כו' ועמ"ש בד"ה **עבדים היינו** לפרעה **והיינו במצרים** מיצר מי כנ"ל סעי' ד' עיין בסידור, ובזהר ויגש דר"י **ע"א והקל נשמע** כו' בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מינה וכדין רחל מבכה כו' **וזהו מים** רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ופירשו דמים **רבים הם אורות הבינה** שהוא **ונהר יוצא מעדן** כו' לא יוכלו לכבות את האהבה **שבין מלכות** שהיא **כנס"י לז"א שהוא** ו' דשם, וקשה **אמאי הרי הז"א בערך הבינה** כננס לגבי הענק כמ"ש בע"ח שכ"ה אלא כי כשאוא"ס **נמשך ע"י ז"א** שהוא הוא"ו דשם, אזי מאיר בכנס"י **דוקא ע"י תורה ומצות שהתורה** בז"א ורמ"ח מ"ע רמ"ח אברים משא"כ מצד הבינה **שם אוצר מתנת חנם** ואם צדקת כו' זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם כו' **ועוד כי אין** הגילוי בפנימיות הנק' בשם יחוד אלא ע"י **ז"א משא"כ כשנמשך שלא** ע"י ז"א בא ההשפעה רק בחיצוניות כמ"ש בד"ה **ויהי בשלח פרעה בפי'** כמה **ארך אפים** כו' וזהו מי בינה יתנך כאח לי שיומשך **גילוי הוא"ו** ולכן וזכרתי את בריתי יעקוב כתיב יעקוב מלא בוא"ו, **ועיין במד"ר בקהלת** ע"פ יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו **יש אחד זה הקב"ה כו' אלא** שחביבים ישראל שקראן בנים ואחים כו' וזהו **מי יתנך כאח לי** בתוס' כ"ף להורות על הכתר שעם היות מצד עצמותו קמי' **כחשיכא כאורה הרי** תכלית הבריאה בראשית בשביל ישראל כו' **וירא אלקים את האור** זה **מעשה הצדיקים** שמצמצם את עצמו להיות **כאח לי** כו' וזהו **אמתת רצונו** כו'.

קיצור. ענין אם צדקת וכחשיכה כאורה זהו בבחי' כתר **ורב חסד** עיין בד"ה בשלח פרעה בפי' כמה ארך אפים ושאעפי"כ **וירא אלקים** **את האור** כי טוב שחפץ במעשה הצדיקים זהו ע"י **צמצום רצון אותיות**

צנור, וצמצם בא״ת ב״ש יהי׳ בחי׳ יהי׳ הוי׳ אחד, וצמצום זה הוא אמיתי׳ רצונו על דרך במקום גדולתו דוקא שם אתה מוצא ענוותונותו לצמצם את עצמו, וזהו אנכי הוי׳ דכולא חד, ויניקת מבחי׳ אם תגביהי עדיין אינו יודע באיזה מהן חפץ עד דלא ידעי בין ארור כו׳ בלעם בלא עם משם אורידך, אל תרבו תדברו גבוהה כו׳ כי א־ל דיעות הוי׳ שכולל דעת עליון ודעת תחתון ולכן ולא לו נתכנו עלילות ע״י המשכת האל״ף בוא״ו וזהו לולא הוי׳ שהי׳ לנו כו׳ לו נתכנו ע״י לא המשכת א״א בז״א אך כד ו׳ אסתלק נק׳ הוי אוי ואעפ״כ ע״י שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, אזי מי יתנך כאח לי, יעקוב, ולכן מים רבים דבינה לא יוכלו לכבות את האהבה דבחי׳ כנס״י עם בעלה, ואל אישך תשוקתך אני לדודי ודודי לי ר״ת לולא כנ״ל שיהי׳ א׳ מאיר בוא״ו ויהי׳ הוא״ו מאיר בה׳ תתאה ע״ד אוה למושב לו.

ו) **במד״ר** בשיר השירים במקומו, כאח לי, כיוסף לבנימין שאהבו בלבו שנאמר וירא יוסף אתם את בנימין, יוסף הוא צדיק עליון, ועיין מ״ש ע״פ בן פורת יוסף ובנימין צדיק תחתון שמעלה מ״ן ועמ״ש ע״פ בנימין זאב יטרף ועיין זהר ויצא דקנ״ה סע״א בענין יוסף ובנימין, ומ״ש בפירוש יוסף הוי׳ לי בן אחר דקאי על בנימין שבו ועל ידו מברר מבחי׳ אחר שהוא סט״א להיות בחי׳ בן שעי״ז יומשך גם בבי״ע שיהי׳ הגילוי תוס׳ וריבוי אור שממשיך יוסף באצילות וזהו אהבת יוסף לבנימין ועז״נ לבנימין אמר ידיד הוי׳ גם ע״ד ושמתי כדכד שהם וישפה שהם יוסף ובנימין שיהי׳ כדין וכדין שיהי׳ העילוי מלמטה למעלה ושם ימשך הגילוי מלמעלה למטה כו׳ והנה כיון בחי׳ בנימין זהו על דרך בעלי תשובה וכמו שכתוב בתורה אור פ׳ תרומה בד״ה מי יתנך כאח לי אם כן יש לפרש מי יתנך כאח לי כיוסף לבנימין שיומשך מלמעלה הכח לתשובה על דרך השיבנו אליך ונשובה שיהי׳ יוכל להיות אמצאך בחוץ שהוא תשובה וזהו יוסף הוי׳ לי בן אחר שעל ידי ההמשכה של יוסף נמשך הכח לתשובה שזהו הנקרא בן אחר כנ״ל ועיין מ״ש על פסוק אחר נאחז בסבך ואמרו רז״ל במדרש רבה פ׳ וירא פ׳ נ״ו מהו אחר אחר כל המעשים ישראל נאחזין בעבירות ומסתבכין בצרות וסופן ליגאל בקרניו של איל שנאמר והוי׳ אלקים בשופר יתקע כו׳ והיינו ע״י תשובה וזהו בן אחר.

קיצור. כאח לי כיוסף לבנימין, יוסף הוי׳ לי בן אחר, ע״ד איל אחר נאחז, השיבנו אליך ונשובה ושמתי כדכד.

ז) **במד״ר** פ׳ שמות ר״פ ה׳ כאח לי כיוסף לבנימין כמשה לאהרן, י״ל יוסף ובנימין יחוד ו״ה משה ואהרן יחוד י״ה, עמ״ש ע״פ משכן העדות אשר פקד ע״פ משה כו׳ ועמ״ש ע״פ הוא אהרן ומשה כו׳, א״נ בזו״נ עצמן לפעמים היחוד ע״י יסוד זהו יוסף ובנימין וכשמקבלת מתפארת זהו ע״י משה ואהרן וזהו דודי כמ״ש בפע״ח שער חג המצות, ועמ״ש בתו״א סד״ה רני ושמחי דרוש הראשון ענין נר.

ח) **זהר** וישב קפ״ד ע״א, ויש להעיר ממ״ש בזהר ויגש דף רח, ב ע״פ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו דקאי על לע״ל ויתן את קולו כי בבכי יבואו, וכן ביום השמיני עצרת פר אחד איל אחד והוא ענין בהתוודע יוסף אל אחיו, שיהי׳ ומלאה הארץ דיעה את הוי׳ ועל דרך זה נאמר וכל אדם לא יהי׳ באוהל מועד בבואו לכפר בקדש ועיין מזה בזח״ג פ׳ אחרי דס״ו ע״ב. ועמ״ש סד״ה יביאו לבוש מלכות שהמן ע״י הבירור יוכל ליקח הלבוש מלכות והסוס, אבל הכתר מלכות הוא בעטרה שעטרה לו אמו דוקא, כמו״כ בז׳ ימי החג שמקריבין ע׳ פרים זהו הבירור מבחי׳ ע״ש שיהי׳ עי״ז גילוי רוממות, הוי׳ מלך גאות לבש. אך בשמיני עצרת בחי׳ כתר מלכות, זהו ע״י והקרבתם פר אחד איל אחד כו׳, וזהו הללו את ה׳ כל גויים כו׳ בז׳ ימי החג ואמת ה׳ לעולם בשמיני עצרת.

מי יתנך כאח לי, רבות שמות ר״פ ה׳ ע״פ ויאמר הוי׳ אל אהרן לך לקראת משה המדברה הדא הוא דכתיב מי יתנך כאח לי כו׳ כמשה לאהרן שנאמר ויפגשהו בהר האלקים וישק לו ור״ל כמש״כ אמצאך בחוץ אשקך, וכדמסיים באיזה חוץ במדבר מקום שנשקו אחים זה לזה משה ואהרן ובמדרש שיר השירים ע״פ זה דל״ז ב׳ מפרש אשקך גם לא יבוזו לי מעשה כו׳ ובאת אחותו כו׳ ומנשקתו כו׳ ואומרת לית דה מבדה לי כו׳ ור״ל אין בזה בזיון לא שאני מנשקו כו׳ ע״ש והיינו כמ״ש ברבות בשמות שם, וי״א אף נשיקה של קריבות אין בה גנאי שנאמר וישק יעקב לרחל שהיתה קרובתו, ויש לפרש דהנה כתיב חננו הוי׳ חננו כי רב שבענו בוז, תלים קכ״ג, ומבואר ברבות פ׳ נשא פי״א דרמ״ה ע״ב ע״פ ויחונך דקאי על שעבוד עובדי כוכבים כו׳ והוא ע״ד למה יאמרו הגוים איה נא אלקיהם, וזהו הבזיון שמבזים אותנו, וכמ״ש לעג השאננים הבוז לגאיונים שהם הגאים בבחי׳ אם תגביהי כנשר כו׳ ואומרים ידינו רמה כו׳ וכל זה נמשך רק מפני שהתנהג עמה בבחי׳ בעל לאשה שכשפשעה הוא דנה בשילוח בגירושין וכמ״ש ברבות באיכה, משא״כ אם התנהג עמה ג״כ כאח לאחות שהם מחוברים בחבור שאין לו שום הפסק בעולם מצד טבע תולדותם והיינו שהרי ישראל עלו במחשבה שהם בחי׳ עצם מעצמי ממש א״כ מבחי׳ זו אי אפשר לעוזבם וע״ז מבקשת מי יתנך כאח לי כו׳ ואזי גם לא יבוזו לי ולא יוכלו החיצונים להפריד כו׳ ומזה נמשך מ״ש אחר כך מים רבים לא יוכלו כו׳ עד בוז יבוזו לו, ויונתן תרגם ובההוא זמנא אתגלי מלכא משיחא לכנישתא דישראל ויימרון לי׳ בני ישראל אתא תהא עמנא לאח (וע״ד ו׳ לרבות אחיך הגדול, הו׳ זהו המשכה מבחי׳ והנורא א־ל עליון כו׳ ועמ״ש ע״פ והוי׳ יגיה חשכי) ונסק לירושלים (כי נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים שלמעלה שהיא בינה עד שיכנס בירושלים של מטה מלכות להיות ו״ה כמו י״ה, ועמ״ש מזה סד״ה וכל בניך א״ת בניך אלא בוניך) ונהי ינקין עמך טעמי אורייתא היכמה דיניק ינקא בחדיא דאמיה (וזהו״ע ושדי כמגדלות המבואר במ״א שהמגדל מבחי׳ שלמעלה מהחומה זו תורה, וגם י״ל ענין יניקה זו היינו מ״ש דאו״א שהם תורה

שבכתב ותורה שבעל פה יונקי׳ משני מזלות דא״א שממוחא סתימאה שהוא פנימי׳ התורה כו׳) דכל זמן דהויתי מטלטלא לברא מן ארעי (זהו פי׳ אמצאך בחוץ, ור״ל מדוע זכו לכל זה להיות כאח לי כו׳ זהו ע״י שבגלות היו באהבה רבה ועצומה במס״נ כדמתרגם) כד הויתי דכירא ית שום אלקא רבא ומסירא נפשי על אלקותי׳ (זהו תרגם אשקך אשר הנשיקין זהו אהבה נפלאה שלמעלה מן השכל והו״ע מסירת נפש אתדבקת רוחא ברוחא) אף עמי ארעא לא הוו מבזין לי (כי המס״נ זהו קידוש השם שמתפלאים ע״ז כל האומות) ורש״י פי׳ מי יתנך כאח לי שתבא לנחמני כדרך שעשה יוסף לאחיו שגמלוהו רעה ונאמר בו וינחם אותם, (והנה יוסף הוא יסוד דא״ק, וא״כ זהו ההתקשרות שלמעלה מהשכל והטעם שמשם מקור הסליחה והמחילה בבחי׳ על כל פשעים תכסה אהבה הנ״ל, ולכן פרט דוקא כיוסף ולא כשאר אחים) אמצאך בחוץ אשקך אמצא נביאיך מדברים בשמך ואחבקם ואנשקם (והוא ע״ד מ״ש חכמות בחוץ תרונה) גם ידעתי כי לא יבוזו לי כי כדי הוא אהבתך שתהא אהובתך סובבת לחזר אחרי׳ עכ״ל, ומהרמ״א בפמ״ג פי׳ וז״ל ולהמתיק הדבר נשא משל שאנחנו נמשלנו לאשה גרושה והאהבה עדיין בלבנו והאשה תפגשהו לבעל נעורי׳ פעמים בחוץ ופעמים ברחובות ואומרת בלבה מי יתן והיית אח לי שאם אשקך בחוץ לא אהי׳ לבוז, כי כן דרך האחים ומה גם אם האח קטן עולל ויונק שתשקהו אחותו לעיני הכל אין מכלים (אפ״ל שזהו כשכנס״י עולה למעלה מז״א בסוד לא זז מחבבה עד שקראה אמי כו׳) משא״כ אם האשה פוגעת לבעלה יהי׳ לה לבושת לישק לו, והנמשל הוא כי אנחנו דומים לאשה גרושה שנתגרשה מחתן כד״א כי בועליך עושיך כו׳ ורחמנותו נטוי׳ לרחם עלינו וקולו דופק בלבנו כד״א קול דודי דופק פתחי לי אחותי כו׳ ואומרת עתה כנסת ישראל מי יתן (מי היינו שער הנ׳ דבינה שעז״נ מי ברא אלה וזהו גם כן מ״ש מי יתן טהור מטמא שבחי׳ מי יוכל ליתן טהור מטמא כי שם כחשיכא כאורה) והייתי בעצם כאח לא בבחי׳ בעל, אשר אם עברנו רצונו לא תגדל חמת אחיה משא״כ כשמועלת מעל באישה (נראה לפרש דאין ר״ל בבחי׳ אח לבד, דהא מעלת איש ואשה גדול מאד שנאמר והיו לבשר אחד ומזה נמשך הולדה חדשה אלא ר״ל שנהי׳ גם בבחי׳ אח ואחות שאז הי׳ מחפה עלי׳ אף תמעול מעל ח״ו כמארז״ל שמא יחפה על בת אחותו ואפ״ל שזהו מ״ש ביום ההוא תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי דקשה מאי נפ״מ אלא כי באשה נאמר כי מאיש לוקחה זאת בחי׳ עצם מעצמי ובשר מבשרי וא״כ הם בחי׳ אח ואחות ג״כ שהרי הקריבות נקראו שאר בשר, ומכש״כ כי אחינו בשרנו הוא, וכדפי׳ רש״י ע״פ ויאכל חצי בשרו ס״פ בהעלותך, וכש״כ בבחי׳ עצם מעצמי ובשר מבשרי ממש וכמשארז״ל ברבות בראשית פי״ח אמר ר׳ תנחומא נשא אדם אשה מקרובותיו עליו הכתוב אומר עצם מעצמי והיינו בבת אחותו על דרך משל, וכמו כן בבת אחיו לפירשב״ם והרמב״ם) אמצאך בחוץ לעיני הגוים וידעו כי יש אלקים בישראל כו׳ אז לא יבוזו לי לומר איה אלקיך וילעיגו על חוקי התורה עכ״ל. ובספר ערוגות הבושם פי׳ וז״ל השכינה אומרת מי יתנך כאח לי

כי תפארת ומלכות שניהם נקראים אחד (וז"ש והיו לבשר אחד) ז"א נק' אח, ומלכות נק' ד', ולכן אומרת מי שהוא הבינה יתנך כאח לי שיתחבר לי ר"ל אצלי ואז שנינו יחד יקראו אחד (עיין בתו"א בד"ה וארא אל אברהם בפי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו' ע"ש) כי יתגלה בנו אחדות העליון כו' ומה שאמר כאח בכ"ף מפני שהוא שגם הכתר שהוא הכ"ף ג"כ יתגלה ע"ד שני מלכים משתמשים בכתר אחד, עכ"ד, ויש לפרש כאח בכ"ף הדמיון כי אח ממש היינו ז"א, ואמנם תהיו בבחי' אחות לז"א ושתהיו גם כן בבחי' כלה כלתה נפשי ה"ז שני הפכים כי אח לשון חיבור ודיבוק כמו אחוי אלכסנדרית, וא"כ איך שייך כלות הנפש שהו"ע צמאון, הלא מי שעומד בתוך מים לא שייך לומר שהוא צמא למים, אלא ע"כ צ"ל שהיותה בחי' אחות לז"א לא תמנע מהיות בחי' כלה כלתה נפשי לגבי הכתר עליון שלמעלה מהאצילות שאצילות נק' עשי' גשמי' לגבי א"ס ב"ה, ולכן צ"ל לאתבא צדיקייא בתיובתא וזהו וארשתיך לי לי ממש היינו כתר עליון ולכן נאמר כאח לי שבחי' א"ס ב"ה הוא למעלה מבחי' אח כמ"ש יש אחד ואין שני לו, גם בן ואח אין לו וארז"ל יש אחד זה הקב"ה כו', ברבות בקהלת דצ"ד ע"א אלא שחבב הקב"ה לישראל לקראן אחים שנאמר למען אחי ורעי והיינו ע"י התלבשותו בעשר ספירות דאצילות ולכן נאמר כאח לי בכ"ף הדמיון שע"י התגלות הכ"ף שהוא הכתר הם בבחי' וארשתיך לי ממש ובבחי' כאח לי כו'.

מי יתנך כאח לי, מבואר בבה"ז פ' וירא ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי היא איך שאע"פ שיש יתרון ביחוד זו"נ להוליד נשמות שהוא המשכת אור חדש ממש מא"ס משא"כ ביחוד או"א להוות מאין ליש שאין זה רק לחדש הישינות כו' ועמ"ש מזה ג"כ בבה"ז פ' אמור ע"פ הנ"ל, וזהו אין כל חדש תחת השמש כו' עכ"ז יש יתרון ג"כ ביחוד או"א הנ"ל מה שהוא תדירי בחי' רעים דלא מתפר', אבל יחוד זו"נ נק' דודים שלעתים מתפרשין ושם שרש כ"ח עתים י"ד לטובה במילוי הלבנה כו', וזהו ענין ההפרש בין מהלכים ובין עומדים שמצד א' מעלת ההילוך שבנשמות יש לו יתרון עצום שהוא ג"כ ענין הנ"ל דהמשכת אור חדש מסובב כל עלמין בממלא כל עלמין משא"כ בחי' עומדים כנזכר בד"ה ועתה יגדל נא ובד"ה מהלכים בין העומדים ובד"ה אם בחוקתי תלכו עם כל זה מצד א' יש יתרון בבחי' עומדים שהם במדריג' זו תמיד משׁשת ימי בראשית ואין בהם שינוים כו' אשר שרש בחי' זו נמשך מבחי' אני הוי' לא שניתי ומבחי' שלמעלה מאתערותא דלתתא בחי' טל שאינו נפסק לעולם כנזכר בד"ה למנצח על השמינית בענין שאין שם חילוק רשויות כו' ובביאור דשוש תשיש, וצאינה וראינה, ולכן תכלית השלימות הוא מ"ש אלע"ל ביום ההוא יהי' ב"פ י"ה, היינו אשר זו"נ יהי' ג"כ תרין ריעין כמו חו"ב כו' א"כ יהי' בבחי' זו ב' המעלות יחד שהוא המשכת אור חדש ממש, ושאינו נפסק תמיד וזהו ענין אהל בל יצען כו' והנה מבואר בבה"ז פ' וירא שם דבחי' יחוד התמידי נק' ע"ש אח ואחות, כי בחי' זו אין לה הפסק וכמ"ש למען אחי ורעי כי אחים ורעים א' הוא, וכמו מאח ואחות

אין הולדה, כך למעלה מיחוד הנ"ל לא נמשך הולדת נשמות חדשות כ"א לחדש הישינות, ויחוד זו"נ נק' בשם איש ואשה בחי' חתן וכלה, אך להיות התחברות ב' הבחי' יחד על זה נאמר מי יתנך כאח לי כאח דוקא שבבחי' יחוד זו"נ יהיו ג"כ תרין ריעים כמו אחים ורעים וכמ"ש את שני המאורות הגדולים כו' והיינו כי ב' בחי' הנ"ל זהו"ע צדיקים ובעלי תשובה אשר בערך ההילוך דבעלי תשובה נק' צדיקים עומדים וצ"ל לאתבא צדיקייא בתיובתא וזהו כאח כו' בחוץ, וזהו מהלכים בין העומדים שיהי' מעלת העמידה מה שאין בה שינוים יהי' בחי' זו גם במהלכים כו' וזהו ואורח צדיקים כו' הולך ואור כו' ילכו מחיל אל חיל בלי שום הפסק לעולם, ובזה יובן מה שאמרז"ל ע"פ וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו ופי' רש"י על עסקי משפחות על עריות הנאסר להם, ומבואר במ"א בדרוש ברכת הזימון שלא מחמת העדר התאוה בכו, אלא מפני שעיקר היחוד למעלה בבחי' אלו שהן למטה עריות שהרי זו"נ נק' ג"כ אח ואחות כנ"ל, וגם מחשבה ודיבור הם שתי אחיות שמתיחדים עם המדות כו' והנה מקודם חטא עץ הדעת כתיב ולא יתבוששו ע"י שהיו ערומים מופשטים מכל רצונות זרות כו' ואזי היו יכולים להמשיך היחוד העליון גם למטה כו' ע"ש, ועדיין אינו מובן מה איכפת להם אם נאסר להם העריות הרי יכולים לקיים היחוד ע"י שאר נשים שאינן עריות, אך הענין מטעם הנ"ל כי ביחוד הזה יש ב' הבחי' יחד ע"ד לבבתני אחותי כלה שהיא בבחי' אחותי תרין ריעין דלא מתפרשין, ועם כל זה היא בחי' כלה ג"כ, משא"כ בשאר היחוד שבבחי' כלה לבד נק' דודים כו' וע"ז בכו, ע"ד רחל מבכה על כו' כי איננו שלפעמים מסתלק ז"א לאו"א כו' ובמא"א אות ב' סעיף כ"ב בכי' היא על חסרון אורות אימא וגימט' ל"ז מילוי ס"ג והוא ברחל שהיתה נוהג לקבל אורות אלו עכ"ל, ולכן אמרו רז"ל פ"ו דיבמות דס"ב סע"ב, הנושא את בת אחותו עליו נאמר אז תקרא והוי' יענה, כי התפלה הוא היחוד עליון, וזהו ואני תפלה, וזהו ענין תפלה לדוד ותפלה למשה כו' ועמ"ש ע"פ והנה סולם מוצב ארצה כו' ומשחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה בגמרא פ"ה דברכות דל"ב ע"ב, ופי' מהרש"א פ' הזהב דנ"ט מפני שנא' והתפללו אליך דרך ארצם כו' וזה שער השמים כו', וכיון שהמקום נחרב נסתם הפתח כו' ועיקר הענין מחמת שזו"נ אינן פנים בפנים כנ"ל דסליק לעילא לעילא כו', אך הנושא בת אחותו ממשיך עליו מבחי' היחוד דתרין רעין כי אף שאינה אחותו ממש מ"מ הרי כאמה בתה וגם הנה זו"נ הנק' ו"ה ונק' אח ואחות, הנה הה' יש לה מילוי ה', וזו הנק' בת אחותו כמובן ממ"ש בזח"א בראשית דכ"ז ע"ב, וכמו"כ י"ל גם בבת אחיו מדאיתא שם בפי' בת בנה דקאי גם כן על מילוי הה' ע"ש, ועוד שהרי אברהם אמר על שרה (בת הרן אחיו) אחותי בת אבי היא וכדפי' רש"י הטעם בפ' וירא כ' י"ב משום דבני בנים הרי הם כבנים, וכיון שממשיך עליו מיחוד דתרין ריעין שאינו נפסק לעולם ע"כ גורם ג"כ להמשיך היחוד עליון בתפלה גם עכשיו, ולכן נאמר עליו אז תקרא והוי' יענה, ועל דרך זה י"ל פי' עולת תמיד, ואמרו רז"ל כל התדיר מחבירו קודם את חבירו, התמידין קודמין למוספין

והיינו כי מעלת תמיד זהו שיש בו מבחי' כאח לי ולכן הוא בחי' תמיד ואינו נפסק ע"ד שנתבאר בלקו"ת ר"פ בהר בענין אחותי.

תשובה לצדיקים כי וסביביו נשערה, כחוט השערה גימא פרסא שבין קדש לקדה"ק שלגבי א"ס גם אצילות עשי', לכן אחותי אהבה עצמיות לשון חיבור אצילות, עצם מעצמי ובשר מבשרי, והוא סוד אהבה המסותרת מבחי' י"ה שבנפש, הנה לגבי א"א כתר שייך כלה כלתה נפשי כמו מבי"ע לאצילות, כי יותר אין ערוך כו' בצדיקים ושמרו דרך הוי' היינו מהלכים הילוך מאצילות לבי"ע ושלא יפסיק הנרתק, ועם כל זה עיקר ההילוך ע"י תשובה בחילא יתיר וצדיקים ושמרו דרך עומדים הנשמות למעלה בנות ירושלים אחותי.

שה"ש סי' ח' ה'.

מי זאת כו' מתרפקת, תחת התפוח פ"ק דסוטה דו"א ע"ב, רבות שמות פ"א קי"ז ב', עולה מן המדבר שם פ"ב דק"כ ע"א, תחת התפוח בשלח פ"ד קל"ז ב', בשה"ש רבה ל"ז ב' בפסוק זה, ודריש מתרפקת מנחת פרקי תודה כו' זח"ב משפטים דק"כ סע"ב תחת התפוח האזינו דרפ"ו סע"ב.

מי זאת עולה מן המדבר, א) ז"ג ח"א ד"ט ע"ג, מי זאת כללא דתרין קדושין דתרין עלמין בחבורא חדא וקשורא חדא (היינו כמ"ש בזהר ר"פ תרומה דקכ"ו ע"ב שהוא חיבור בינה ומלכות דהיינו מחשבה ודבור כן פי' בבה"ז שם ואם כן יש לומר שזהו ע"ד קי"ס שנתהפך ים עלמא דאתכסיא מחשבה להיות גילוי ובחי' יבשה וזהו ענין כי א-ל דעות ב' דיעות כי עלמא דאתכסיא ביטול כו' כמ"ש בתו"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובני ישראל, ובבה"ז פ' בשלח דס"ח ע"ג בדרוש המתחיל עוד י"ל מאמר הנ"ל באופן אחר ועיין בלקו"ת פ' צו בד"ה והניף ידו על הנהר גם מ"ש בד"ה שובה ישראל עד שבשבת מקבלים חיות מבחי' מחשבה וממ"ש ע"פ שער החצר הפנימית כו' וביום השבת יפתח ועיין מ"ש ע"ז בד"ה והי' מידי חדש בחדשו שהדבור יש בו ב' בחי' כו' ומ"ש בד"ה באתי לגני להמשיך מבחי' עמקו מחשבותיך כו' ועל דרך זה גם כן יש לפרש ענין מי זאת כו') עולה ממש למהוי קדש קדשין (עיין בזהר ר"פ צו ומ"ש בלקו"ת ע"פ והקרבתם עולה אשה) דהא קדש קדשין מי ואתחבראת בזאת, בגין למהוי זאת עולה דאיהי קדש קדשין (עוי"ל ע' חיבור מי בזאת י"ל ע"ד ויחד לבבנו חיבור פנימי' הלב עם חיצוני' הלב כנזכר בד"ה ושאבתם מים דרוש הראשון, ובד"ה מי מנה וסד"ה ענין הברכות, ועיין בד"ה שיר השירים בענין ב"פ למס"נ באחד ובכל נפשך ובד"ה בכ"ה בכסליו, זהו ענין חיבור מי זאת, ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי בהקיצור אות ג', ועמ"ש בזהר תרומה קנ"ח מענין כ"א בזאת

יתהלל והוא ע״ד מ״ש בתו״א בד״ה רני ושמחי בת שלע״ל תתעלה בחי׳ בת ביתר שאת כו׳ ועמ״ש מזה לקמן בסוף ע״ש) ועוד יובן ענין חיבור מי זאת ע״ד כעיר שחוברה לה יחדיו בזח״א וישב דקפ״ג סע״ב ונתבאר בלקו״ת בד״ה אלה פקודי המשכן משכן העדות ע״ד ששם עלו שבטים שבטי י״ה כו׳ וגם זהו״ע חיבור י״ה עם ו״ה הפך מבחי׳ שאין השם שלום בחי׳ כי יד על כס י״ה וכנזכר בדבור המתחיל ראה אנכי נותן גם ע״ד משמח חתן עם הכלה כתר א׳ לשניהן.

מן המדבר דהא מן המדבר ירתא למהוי כלה ולמיעל לחופה, י״ל ע״ד זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך דהיינו ע״י לכתך אחרי במדבר כו׳ שהוא בחי׳ אתכפי׳ ויש בזה בחי׳ יתירה כנזכר בד״ה קחו מאתכם תרומה ובד״ה זכור דעמלק, ועמ״ש סד״ה כנשר יעיר בענין ימצאהו בארץ מדבר פי׳ לפי שהוא בירור שם ב״ן שנפל בשבירת הכלים בק״נ בג״ק שלמטה מק״נ שזהו בחי׳ מדבר וע״י בירור זה היא עולה למעלה כמשל כח הראי׳ שמתגלה דוקא בשחור שבעין כו׳ ועמ״ש ע״פ ימצאהו בארץ מדבר יסובבנהו כו׳ מציאה מצא הקב״ה את ישראל שנאמר כענבים במדבר כו׳ ופי׳ רש״י אותם מצא לו נאמנים בארץ מדבר ובספרי בארץ מדבר אלו ד׳ מלכיות מצרים בבל כו׳. מדבר הי׳ העולם עד שלא קבלו ישראל את התורה וגם המציאה ע״ד והחכמה מאין תמצא ונמשך ע״י ביטול היש לאין וע״י אמונה לכתך אחרי במדבר כו׳ ועי״ז ימצאהו יספיק לון צרכיהם יסובבנהו וזהו מי זאת עולה מן המדבר ועמ״ש ע״פ ובמדבר אשר ראית אשר נשאך כו׳ וע״פ במדבר הזה יתמו שע״י המדבר יבואו לבחי׳ תמים תהי׳ יונתי תמתי כו׳ ואפ״ל שזהו״ע חיבור מי בזאת דהיינו ענין מי זאת עולה נמשך מן המדבר והיינו במדבר הזה יתמו ושם ימותו בחי׳ למס״נ באחד ונפ״א שזהו״ע חיבור מי זאת כו׳, א״נ שיהי׳ ע״ד בן מאה כאלו מת כו׳ גם בחייהם אינם רואים אבל רואים הם במיתתם עז״א בן מאה כאלו מת כו׳ ויוכל לראות איזו בחי׳ כו׳ ע״ד אל תקרא מה אלא מאה ברכות שעי״ז בא לבחי׳ מה כו׳ תו מן המדבר יהי׳ עולה כד״א ומדברך נאוה עמ״ש מזה בד״ה במדבר סיני באהל מועד וסד״ה בחדש השלישי בפי׳ מדבר סיני כו׳ שהוא ע״ד ודברי אשר שמתי בפיך כו׳ אז נדברו יראי הוי׳.

ב) **פ׳** וישלח דקע״ו ע״ב, דקכ״ה ע״ב מי זאת עולה בעליונים כו׳ עמוד קנ״ב מי בזאת עולה ודאי, זח״ב פ׳ בא ל״ז ב׳ כתמרות עשן, פ׳ יתרו דפ״ד סע״א פ׳ משפטים דקי״ז ע״א זח״ג ס״פ בלק דר״ט ע״א מגדלות מרקחים מהו מרקחים כד״א מכל אבקת רוכל, ובסה״מ פי׳ שהם נשמות הצדיקים הנותנים ריח טוב של תורה ומעשים טובים, וברעיא מהימנא פ׳ פנחס דרמ״ג א׳ מכל אבקת רוכל דאתמר ביה ויאבק איש עמו כו׳ דא צלותא דערבית ועיין בתו״א פ׳ וישלח בד״ה ויאבק איש עמו שהעלו אבק כו׳, זח״ג פ׳ פנחס דרל״ה ע״ב כתמרות עשן עשן המערכה דסליק מן לבא למוחא כו׳. ילקוט ח״א קעד״א רא״ג ריב״ד ריד״ג רכה״א רעח״ב ח״ב ס״ד קכו״ג.

ג) **רבות** פ׳ שמות פ״ב דק״כ ע״א ע״פ וינהג את הצאן אחר המדבר אמר ר׳ יהושע למה הי׳ רודף למדבר לפי שראה שישראל נתעלו מן המדבר שנאמר מי זאת עולה מן המדבר שהי׳ להם מן במדבר המן והשלו והבאר והמשכן והשכינה כהונה ומלכיות וענני כבוד, ואפשר לומר שזכו לכל זה ע״י לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה וכמ״ש הבחיי פ׳ בא דפ״א ג׳ ע״פ וגם צדה לא עשו להם כו׳ והנה זה גודל מדת הבטחון וע״ז הקב״ה משבחם ע״י הנביא הוא שאמר זכרתי לך חסד נעוריך כו׳ בארץ לא זרועה כו׳ וכמ״ש גם כן בגמרא פ״ח דב״ק צ״ב א׳ כד הוינא זוטרא לגברי כו׳ שנאמר וה׳ הולך לפניהם כו׳ ונתבאר מזה ע״פ ועשית שנים כרובים, שם ססעי׳ ח׳ דהיינו ע״י שהיו בבחי׳ ביטול גמור וזהו כד הוינא זוטרא כו׳ ונתבאר מזה ע״פ וה׳ הולך לפניהם יומם שזהו ענין כי נער ישראל ואוהבהו ע״ד קטנתי מכל כו׳ אחות לנו קטנה כו׳ וכן בתד״א ח״א פי״ז האריך בשבח לכתך אחרי במדבר כו׳, והוא ע״ד במדבר לא ישב אדם שם שאין בבחי׳ זו השגה כו׳ וכמש״ל מזה ג״כ סעי׳ א׳, עו״ש ואין מדבר אלא דבור שנאמר ומדברך נאוה כו׳, וכעין מ״ש בש״א סי׳ ד׳ האלקים כו׳ המכים את מצרים כו׳ במדבר דר״ל ע״י דבור וכך עליית כנ״י הוא ע״י הדבור בתפלה כשהוא בבחי׳ מדבר כמ״ש בד״ה במדבר סיני כנזכר לעיל סוף סעיף א׳. עו״ש ד״א וינהג את הצאן אחר המדבר בישרם שישראל הקרוין צאן ימותו במדבר.

ד) **רבות** אמור ר״פ למ״ד דקצ״ד ע״ד כד דמך ר׳ אלעזר בר״ש הי׳ דורו קורא עליו מי זאת עולה מן המדבר כו׳ מכל אבקת רוכל מהו מכל אבקת רוכל אלא דהוו קריי ותניי ופייטן ודרשן, פי׳ המ״כ קריי ובעל משנה ופייטן יודע לחבר עניני זמר ותפלות כרוכל הזה שמוצאין אצלו הכל עכ״ל.

ה) **רבות** בשיר השירים במקומו על פסוק זה ד׳ ד׳ ע״ב מי זאת עולה עילוי׳ מן המדבר, סילוקה מן המדבר, מיתה מן המדבר המד״א במדבר הזה יתמו, והמ״כ כתב עולה משמש שני לשונות לשון עלי׳ ממש, ולשון סילוק וירידה כמד״א כעלות גדיש בעתו מטרף בני עלית ואפשר לומר על דרך אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כו׳ ועיין במא״א מ׳ כ״א וע״ד בן מאה כאלו מת כו׳ ועמ״ש ע״פ כי הנער בן מאה שנה ימות כו׳ וברבות ס״פ בראשית פכ״ו אין מיתה לע״ל ומה אני מקיים כי הנער כו׳ ע״ש דאינו מיתה ממש ועד״ז יש לומר כאן. עוד יש לומר פי׳ במדבר הזה יתמו דלשבח קאמר כמ״ש בזהר שלח וכמ״ש ע״פ אני ישנה בענין יונתי תמתי, וזהו במדבר הזה רומז על הגלות, יתמו להיות בחי׳ תמתי וזהו מי זאת עולה מן המדבר, והענין כי הנה פי׳ שינה למעלה כי המוחין הם אדם ומלובשים בתוך אדם ז״א כנזכר בבה״ז ר״פ תולדות ואפשר לומר זהו ענין קוב״ה שהוא ז״א סתים וגליא, והשינה הסתלקות המוחין אדם פנימי, ונשאר ההנהגה מחיצוניות ז״א, וזהו בלילא שהוא הגלות מאי קעביד שאט בח״י כו׳ הסתלקות אדם פנימי כו׳ וכן ישראל סתים וגליא, ובגלות בחי׳ שינה היינו רק

חיצוניות אדם אבל פנימיות ראי' עין בעין יראו עין יעקב נבואה ליכא, לכן על ידי פתחי לי אחותי להעיר מבחי' אני ישנה כו' ממשיך כמו כן למעלה, וזהו כאח לי, רועה ישראל עיני הוי' אל צדיקים ועל ידי תמתי ממשיך עם תמים תתמם להיות כביכול ברו כתוכו כי תוכו שם הוי' ועל דרך זה אהבתי אתכם אמר הוי' וברו שם אלקים ושם אדנ"י ועל זה נאמר ואדנ"י שכחני, מלך אלקים על, ושיהי' ברו כתוכו, ביום ההוא יהי' הוי' אחד ז"א כא"א ושמו אחד כמו שנכתב כך נקרא, זהו ע"י תמתי שתוכו כברו, היינו התעורות מהשינה, ושיהי' מאיר בחי' הסתים כו' ואורייתא גם כן סתים וגליא וע"י הסתים מאיר הסתים שבישראל כו' .

ו) **בתו"א** בד"ה ויושט המלך לאסתר, נתבאר פסוק זה מי זאת עולה מן המדבר ושם פי' מן המדבר ק"נ דברים גשמיים כו', כתמרות עשן ע"י שהאש שורף דבר ההפך עולה עשן והוא ענין לאכפיא לסט"א מקטרת מור עשן דק שאין בו מן ההפך כי אם מעט מזעיר כו' (ונראה ההפרש ע"ד מזבח החיצון שממנו עשן הקרבנות, לגבי מזבח הפנימי פנימיות הלב שאינו מברר דבר ההפך כ"א עד"מ לבא מהאהבה דלמען חייך כו' לבחי' בכל מאדך בלי גבול ומס"נ באחד כו'). מור ענין המרירות, לבונה שמחה ישמח ישראל בעושיו, מכל אבקת רוכל כל מיני התלהבות כו', ועיין מענין כתמרות עשן זח"א וישלח דקע"י ב', ובזהר בא דל"ז ע"ב תמר סליק דו"נ כו', עשן סליק חיוור ואוכם, ע' בתו"א מקץ בד"ה כי אתה נרי בענין נהורא אוכמא מבירור נפש הבהמית ונהורא חיוורא מצד נפש האלקית, וע' בלקו"ת פ' שלח ד"ה ע' התכלת, ועיין זהר בראשית די"ח ע"ב ואקרון תמרות עשן כו' ע"ש הטיב, ובפ' נח ד"ע ע"א וכדין תננא כו' ובבה"ז שם ובפ' יתרו דפ"ד א' הוה סליק ההוא תננא בחיזו דחוור וסומק הה"ד מקטרת מור כו' וברע"מ פ' פנחס דרל"ה ע"ב כתמרות עשן כו'.

ז) **בשה"ש** רבה מי זאת כו' מור זה אבינו אברהם מה המור ראש לכל הבשמים אף אברהם אבינו הי' ראש לכל הצדיקים כו' (ועיין ע"פ צרור המור), ולבונה זה אבינו יצחק שנתקרב כקומץ לבונה ע"ג המזבח, מכל אבקת רוכל זה יעקב שהיתה מטתו שלימה לפניו ולא נמצא בהן פסולת, א"ר תנחומא מה קופת הרוכל יש בה מכל מיני בשמים, כך כהונה מיעקב ולויה ומלכות מיעקב, יצחק נתן לו אברהם כל שלו שנאמר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, ברם רוכלותיו של יעקב לא היתה אלא מאותו אבק שתחת רגליו כו' עד אותו האבק נטלו הקב"ה ונתנו תחת כסא הכבוד שלו הה"ד ה' בסופה ובסערה דרכו וענן אבק רגליו בנחום סי' א' עכ"ל, וברבות ס"פ עקב בסופה זה משה כו' ותשם בסוף כו' ובסערה זה אליהו כו' ויעל אליהו בסערה כו', והנה ע' מור שאברהם ראש לכל הצדיקים היינו כמ"ש ברבות שמות ספ"א בפי' והגעתם אל המשקוף זה אברהם שהי' גדול שבאבות ואל שתי המזוזות אלו יצחק ויעקב כו' והיינו כמ"ש והאדם הגדול בענקים וארז"ל שזה גבוה מבחי' אדם הראשון ברבות פ' נשא פי"ג ואדם הראשון הוא חכמה ואברהם שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בכולם

הגיע בבחי' שלמעלה מהחכמה היינו כתר שנק' אריך אנפין ע"כ נקרא האדם הגדול בבחי' ועתיק יומין כו' א"א וגדל חסד וכמארז"ל ע"פ ואברהם זקן בא בימים לבוש לבושי שנאמר ועתיק יומין יתיב כו' ונקרא ראש לכל הבשמים (וכמ"ש בד"ה באתי לגני) בפי' אריתי מורי עם בשמי ולהבין ענין כל רוכלותיו של יעקב מאותו האבק, יש לעיין תחלה בתו"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו, ויש להקדים מ"ש במ"א שההשפעה מאוא"ס בעולמות באה ע"י ב' בחי' היינו עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא (כמ"ש בתו"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות) שזהו"ע מטבע קצר ומטבע ארוך והן זו"נ דאצילות שנקרא דכר ונוקבא שהן ב' הממוצעים שבאמצעו' ב' בחי' אלו יכול לימשך מאוא"ס בבי"ע וז"ס כרוב א' מקצה מזה וכרוב א' מקצה מזה כו' וכענין ביציאת מצרים ע"י משה ואהרן כו' וכמו מחשבה ודבור כו' אף שמחשבה ודבור הם בינה ומל' ודו"נ הם זו"נ אך כי ז"א מקבל מבינה ומשפיע למל' ונק' ו' המחבר שני ההי"ן ברע"מ ר"פ תשא, והנה בזה גופא יש ב' השפעות, הא' הבא בסוד שרש להחיות העולמות, והב' הבא בבחי' תוס' אור, והתוס' מרובה על השרש כמ"ש בהקדמה בפע"ח למהרנ"ש, וזה הבחי' הב' מכונה בשם זיווג, כי המשכה זו באה ע"י אתערותא דלתתא דוקא לעורר אתערותא דלעילא והוא כמשל הזיווג אשה מזרעת תחלה כו' (ועמ"ש בזה בלקו"ת בשה"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה דרוש השני) ונמשל גם כן לזריעה בארץ שיש בזה ג"כ מ"ן ומ"ד כמו מטרא בעלה דארעא והזריעה הוא העלאת מ"ן לעורר כח הצומח כו' וגם אין לך כל עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה, ועיין באגה"ק סד"ה איהו וחיוהי, וזהו ויזרע יצחק בארץ ההיא זורע צדקות כו' ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש יעקב, והנה העלאת מ"ן דקדושה הוא ביטול היש לאין, והמשכת מ"ד משם מ"ה ביטול אמיתי חכמה כח מה להיות גילוי אוא"ס והנה זה לעומת זה עשה ויש בהם גם כן דו"נ משפיע ומקבל וכמ"ש בתו"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי בענין אותיות נקבות ואותיות זכרים דקליפה וזשארז"ל בא ליטמא פותחין לו אך נבראו שיהי' מקבלים מפסולת ושמרים דקדושה כמו שנתבאר בד"ה ענין הברכות, וזהו ענין ויאבק כי הם רוצים לקבל בעצמם מאור העליון הסובב כל עלמין דקמי' כחשיכה כאורה שלא ע"י ממוצעים דקדושה זו"נ כ"א ע"י דו"נ שלהם וכענין עיר ומגדל הידוע שרומז לב' בחי' דו"נ, והיינו שלא יומשך ההשפעה הפנימי' גילוי אלקות ממש שלזה צ"ל ע"י דו"נ דקדושה ביטול היש וביטול אמיתי כי אם יומשך ההשפעה רק לחיות בתענוגים גשמיים אף שיהי' יש ונפרד רק דקרו לי' אלקא דאלקיא בטענה כי אם צדקת מה תתן לו כו' ובאמת אינן כן כמ"ש הבו גודל לאלקינו וארז"ל בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מוסיפים כח בגבורה שלמעלה והיינו באצילות שזהו רצונו העליון להיות גילוי כו' וכמ"ש לכבודי בראתיו כו' ולכן משם אורידך נאום הוי', וזהו ויאבק שבא גם כן בבחי' דו"נ דוקא, כמ"ש בזהר וישלח דק"ע ע"א דאתיא בההוא אבק ורכיב עלי' נגד דו"נ דקדושה שבהם ועל ידם ההמשכה וכמ"ש זכר ונקבה בראם ויברך אותם כו' כוונתו שעל ידי זה ימשיך גם כן מבחי' תוס' האור המכונה בשם זיווג ימשיכו ג"כ לחיצוני' וזהו הלאו דלא תנאף שלא להיות ושפחה כי תירש כו' או בא

נחש על חוה והיינו ענין העלאת מ״ן דקליפה כמ״ש במא״א בענין יי״נ שהעלאת מ״ן דקליפה נק׳ יי״נ כו׳ ע״ד אודם מן האשה והיא גפן נכרי׳ שכנגד אשתך כגפן כו׳ ועד״ז נתבאר בענין כהן און וכהן מדין שהם נגד זו״נ ואו״א דקדושה וזה הי׳ ענין יתרו ההקטרה להעלות מ״ן להמשיך כו׳ אית מלך וכהן דמשמש תחותי׳ כו׳ ולכן ויאבק כי אבק נוק׳ דקליפה נגד עפר וארץ נוק׳ דקדושה והיינו שבא בדו״נ כו׳ וכפשוטו היינו לפגום ולבלבל הביטול דיעקב.

ח) **אך** ולא יכול לו כי יעקב יו״ד עקב שנמשך מבחי׳ אבא ביטול ועל ידי זה מקשר ההמשכה מאוא״ס בחכמה דוקא, והיא דוחה החיצוני׳ כנודע מדרוש הנגעים ומענין ויוציאנו הוי׳ אלקינו או״א שהלבישו כו׳ וכמ״ש בתו״א פ׳ בראשית בד״ה ענין הברכות בפי׳ פותח בברוך להיות אהבתי אתכם, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, ויש בחי׳ עד דלא ידעי בין ארור המן לברוך מרדכי, ולכן צ״ל פותח בברוך ולכן לא יכול לו כו׳ וזהו יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה, אך עם כל זה ויגע בכף ירכו כי פרסא מפסיק חצר הכבד יהי רקיע כו׳ וזהו מפלגך לעילא ומפלגך ולתתא וכן במשה שנק׳ איש האלקים ארז״ל מחציו ולמטה איש ומחציו ולמעלה האלקים והנה הנוק׳ מקבלת מבחי׳ שלמטה מהפרסא מבחי׳ נה״י נמצא מבחי׳ זו הוא ההשפעה למקור דבי״ע ולכן ע״כ לא יאכלו בנ״י כו׳ כדי לתקן בחי׳ זו והיינו ע״י נצח דקדושה ועמ״ש ע״פ ועשית ציץ כו׳ מצח אהרן מצח ונצח בחי׳ א׳, ואז נכלל הבירור מבחי׳ אבק מלכות דק״נ במלכות דקדושה והוא בחי׳ תשובה כענין אפר פרה, וגם ענין מס״נ באחד זהו כמ״ש רז״ל ע״פ ואנכי עפר ואפר, ראוי הי׳ ליעשות אפר על ידי נמרוד באור כשדים נמצא ע״י קבלת מס״נ עושה מעצמו בחי׳ אפר, וזהו ענין העלאת האבק והיינו ענין עפר ואפר כי עפר הוא מלכות דאצילות הכל הי׳ מן העפר כו׳ ונכלל גם האבק והאפר במלכות ונעשה עפר ואפר. וכן עקידת יצחק הוא בחי׳ אפר כמשארז״ל פ״ב דתענית בענין ונותני; אפר מקלה כו׳ לזכור עקידת יצחק ועי״ז נעשית המלכות אבקת רוכל ע״י שמעלה בירור ק״נ וכמו גדולה תשובה שמביאה רפואה והם אבק סממני הרפואה וזהו שרוכלותיו של יעקב רק מאותו האבק, כי הנה ענין רוכלותיו לשון סחורה הוא כמ״ש בד״ה וישב יעקב בענין וחם הוא אבי כנען לשון סוחר אשר כנעניה נכבדי ארץ כו׳, והסחורה מבחי׳ חם מה שנהפך החמימות של תאות רעות בקדושה רשפי אש ותשובה בחילא יתיר, וגם אבקת לשון חור וציר יסוד דנוק׳ לקלוט ולקבל השפע ונק׳ כוס של ברכה כמ״ש בתו״א ס״פ משפטים ע״פ לא תהי׳ משכלה ועקרה, וכענין הרוכלות בהעלאת האבק ועמ״ש בענין ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר שיש גם כן בקליפה ארבע מאות איש דגבי עשו, וצריך לבררם וזהו ע״י וישם שק כ״כ בר״ה שער התשובה פ״ג, ובמא״א א׳ ז׳ אבק נק׳ הסט״א כשרוצים לגנוב השפע דקדושה ברכה קדושה בסוד קב הקטע כו׳ ואז מתבטל היו״ד מהם שרוצים להתיחד להשלים יב״ק (והיינו כמש״ל בענין ויאבק שרצו להמשיך בסט״א היחוד) ונתפרדו כל פועלי און ואז נעשו אבק ומתפרדים זה מזה ולכן

נק׳ הסט״א אבק והא׳ מורה שכל א׳ הולך לעצמו לכן הוא פזור לרשעים משא״כ בקדושה יש יב״ק יחוד עכ״ל, ועיין בזח״ג פנחס דרמ״ג ע״א ואבק דרגא דס״מ וז״ש רחצו רגליכם ופי׳ רש״י ר״פ וירא שהערבים היו משתחוים לאבק שע״ג רגליהם כו׳ דהיינו לבחי׳ מלכות דק״נ, ואברהם אמר להם שירחצו ויטהרו מבחי׳ זו וז״ש גם כן במשנה פ״ט דמקוואות ולא יטבול באבק שע״ג רגליו, ובערוך ערך אבק פי׳ אבק הוא כמו ריח מן הדבר, וכענין אבקה של שביעית אבק ריבית שאין בזה איסור ריבית דאורייתא כלל רק מדרבנן גזרו ע״כ נק׳ אבק, וכן אבקה של שביעית, ועל דרך זה יובן שמלכות דקליפת נוקה נק׳ אבק לגבי מלכות דאצילות כי אינה רק כקוף בפני אדם אשר מלכות דאצילות ע״י מה שנק׳ מלכות על בי״ע עי״ז הוא ממש חיות בי״ע מאין ליש משא״כ במלכות דק״נ ועד״ז האבק אינו ערך לעפר שיש בו כח הצומח בטוב משא״כ באבק רק מעט מזעיר והיינו כי כח הצומח שיש בעפר זהו מה שהמלכות דאצילות מהוה מאין ליש וכן ע״י אתערותא דלתתא נמשך אתערותא דלעילא נטיעות משובחות מה שאין כן באבק כו׳, ומ״מ לפי שאבק הנ״ל שרשו ממה שנפל בשבירת הכלים ע״כ כשמתברר ע״י המלכות נעשה אבקת רוכל גם כן ריח ע״ד ריח בוגדיו. וג״כ נעשית המלכות בבחי׳ אבוקה ע״ד למה צדיקים דומים בפני השכינה כנר בפני האבוקה.

ובטו״ב סי׳ תל״ג שהמלכות לפעמים נק׳ נר ופעמים אבוקה וענין נר זהו כשמאיר מאור ז״א דהיינו רמ״ח אברין ותרין דרועין גימט׳ נר ועמ״ש מזה בלקוטי תורה פ׳ שלח בד״ה והי׳ לכם לציצית דרוש השני והנר יש בו פתילה ושמן ושני גווני אור ועמ״ש מזה בתורה אור פ׳ מקץ בכמה דרושים דחנוכה ובד״ה כי אתה נרי הוי׳, אך אבוקה נקראת כשמקבלת אור מכל מדות הזכר תפארת ישראל כו׳ ואין בודקין את החמץ לאור האבוקה שא״כ יתבטלו הקליפות לגמרי ואין הרצון בענין הבדיקה עד״ז עתה כי זה יהי׳ רק לע״ל. ובמא״א א׳ י״ח אבוקה גימט׳ יב״ק, והוא המלכות בהיותה ביחוד עם בעלה ואין אבוקה פחות משנים עכ״ל, ועיין מענין אבוקה פ״ק דפסחים ד״ח ע״א, ואפשר לומר עוד דהנה בפע״ח סוף שער השבת גבי הבדלה כתב וז״ל כשהאדם מדליק האבוקה יכוין כי דונג גימט׳ ס״ג ושעוה ר״ל ש״ע וי״ה ר״ל ש״ע נהורין דא״א מאירים לאותיות וי״ה שהם דו״נ כו׳ ובמ״ח כ׳ שם ס״ג מאיר ע״י ש״ע נהורין לבחי׳ וי״ה, אם כן לפי זה בחי׳ אבוקה זהו בחי׳ ש״ע נהורין דא״א, וזהו ההפרש בין נר ובין אבוקה, נר זהו כשמקבלת מז״א ואבוקה כשמאיר בז״א ש״ע נהורין דא״א והם מאירים במלכות וזהה״מ פכ״ט מהלכות שבת דין כ״ז גבי אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר כ׳ ואבוקה כמו חבוקה שיש בה עצים הרבה ומאורות הרבה עכ״ל, כהובא בב״י סי׳ רצ״ח וענין חבוקה זהו היחוד כמו חבוקה ודבוקה בך, וימינו תחבקני, והנה כתיב עת לחבק ועת לרחק מחבק ועמ״ש מזה בלקו״ת בד״ה ואהי׳ אצלו אמון, ובמדרש קהלת עת לחבק דכתיב וימינו תחבקני ואפ״ל לכן מצות נר חנוכה דוקא בנר כי עכשיו אין גילוי חיבוק הנ״ל ועת לרחק מחבק ואעפי״כ בתורה

נאמר משחקת לפניו בכל עת, והמשכה זו זהו ענין נר חנוכה, ובמוצש״ק ממשיכים אבוקה להבדלה, ועוד יש לומר כי המלכות פעמים מקבלת מאימא שלא ע״י ז״א כנזכר בזהר אמור ד״ק ע״ב בענין יום הכפורים מנהורא דלעילא נהיר ולא מנהורא דשמשא וזהו ענין אבוקה ריבוי וגודל האור ומ״מ יש מעלה כשנקראת נר ומקבלת מז״א שזהו ענין היחוד ע״ד פתילה ושמן כי פתילה היינו יסוד כענין ב׳ פתילות בנר אחד וזהו ענין חותמך ופתילך ומטך והרי מים רבים דבינה לא יוכלו לכבות את האהבה דכנ״י לקבל יחוד העליון טפת מ״ד כן פי׳ בנשמת דוד על שיר השירים ויום הכפורים אסור בתשמיש המטה, ולכן נר שבת ונר חנוכה המצוה בנר דוקא ולא באבוקה כו׳ כדי להמשיך היחוד דקודב״ה ושכנתי׳ ולכן דוקא במוצש״ק אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר, כי היחוד זהו בחי׳ שבת בחי׳ מקדש השבת כו׳ משא״כ בששת ימי המעשה יורדת למטה לברר וצריך להמשיך אור האבוקה ש״ע נהורין המאירים בבינה להגן בבחי׳ ישועה כו׳ וענין מי זאת י״ל ב׳ המעלות שמקבלת מבינה בעצמה ומ״מ היחוד עם ז״א רק שכתר א׳ לשניהם שזהו״ע משמח חתן עם הכלה, והנה האבוקה הנ״ל נמשכת ג״כ ע״י בירור האבק שעי״ז ממשיכים ש״ע נהורין וזהו מכל אבקת רוכל, ובמא״א א׳ ח׳ אבקת רוכל נק׳ החסדים היוצאים מן היסוד שהוא הרוכל המחזיר עם תכשיטי נשים לאה ורחל, ולכן ארז״ל רוכל זה יוסף עכ״ל, ועמ״ש ע״פ תהלתו בקהל חסידים מענין שנתפזרו הה״ח כדי לברר הגבורות, ואפ״ל לכן נק׳ אבקת ג״כ לשון אבק ופיזור כו׳ ולע״ל יקובצו החסדים כו׳ ואפ״ל אבקת רוכל זהו כשמתקבצים ועמ״ש מענין תכשיטי נשים בד״ה נאוו לחייך בתורים וגבי צווארך בחרוזים, ומ״ש בד״ה המגיד מראשית אחרית בפי׳ שלוח סבלונות כו׳ ומ״ש בד״ה מה יפו פעמיך בנעלים בפי׳ חמוקי ירכיך כמו חלאים, ומ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן כו׳ בענין ותבואי בעדי עדיים, ובענין שני כתרים כנגד נעשה ונשמע, שכל זה הם בחי׳ תכשיטי נשים כנודע מענין בית הנשים שני שהוא גן עדן העליון כו׳ וכל זה נמשך מבחי׳ רוכל זה יוסף ויוסף הוא השליט על הארץ כו׳ והוא הממשיך כל תוס׳ וריבוי האור כו׳ וכתיב ואלה תולדות יעקב יוסף, וכתיב יוסף הוי׳ לי בן אחר שמברר מסט״א להיות בחי׳ בן והיינו מה שהי׳ במצרים לברר שם, והי׳ י״ז שנה עם יעקב בחי׳ טוב ונק׳ י״ז שנין אחרנין ע״ד טוב מאד זה יצר הרע כשנהפך לטוב והו״ע אבקת רוכל דיוסף וכן במשיח כי שת לי הוי׳ זרע אחר כמ״ש ברבות בראשית פכ״ג והיינו ענין אבקת רוכל שרוכלותיו אלו נמשך מבחי׳ בירור האבק הנ״ל דהיינו זרע הבא ממקום אחר מרות המואביה שהוא מה שנתברר מחכמה דקליפה ועמ״ש מזה ע״פ והנה באר בשדה בפי׳ מ״ש בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה, וזהו הוי׳ בסופה וסערה דרכו וענן אבק רגליו, ופי׳ רז״ל בשיר השירים רבה ע״פ מי זאת כו׳ מכל אבקת רוכל אותו האבק נטלו הקב״ה ונתנו תחת כסא הכבוד שלו הדא הוא דכתיב הוי׳ בסופה ובסערה דרכו וענן אבק רגליו, וכן מבואר בגמרא בחולין פג״ה דצ״א ע״א, והנה בסופה ובסערה ארז״ל זה משה ואליהו, ומבואר במ״א בענין משה ואליהו, דמשה ונחנו מה זהו המשכת הביטול

בפנימי׳, ואליהו בגימט׳ ב״ן הוא המשכת הביטול בחיצוני׳ שבבחי׳ זו דהמשכת הביטול בחיצוני׳ נפלאה בחי׳ אליהו, וא״כ וענן אבק רגליו שזהו מה שנתברר מעולם התהו מה שנפל כו׳ וי״ל שמזה דוקא יומשך לבער רוח הטומאה וכענין אשר עובדיהו נתנבא על מפלתו של אדום כו׳ ופירש״י מ״ש עובדי׳ כו׳ אמר הקב״ה מהם ובהם אביא עליהם כו׳ והוא מהש״ס ספ״ד דסנהדרין דל״ט סע״ב מיני׳ ובי׳ אבא ליזיל בי׳ נרגא, ופי׳ בסש״ב פל״א וז״ל ואף שהעצבות היא מצד קליפת נוגה כו׳ אעפי״כ הרי כך היא המדה לאכפי׳ לסט״א במינה ודוגמתה וכמארז״ל מיני׳ ובי׳ אבא לשדי׳ בי׳ נרגא ופגע בו כיוצא בו עכ״ל, אלא דהוא ז״ל פי׳ זה על קליפת נוגה, אבל באמת י״ל כן אפילו בבחי׳ גבוה יותר נק׳ ג״כ מיני׳ ובי׳ דוגמת מ״ש בפע״ח שער השופר פ״א וז״ל הקדמה אחת כי כל המתקות הדינים אינם אלא ע״י שרשם ממש כי הדינים העליונים אשר הם נמתקים הם עצמם מכפים את הדינים וממתיקים אותם עכ״ל, ועמ״ש ע״פ הנותן שלג כצמר שלג הוא י״ג תיקוני דיקנא ששרשם מגבו׳ דעתיק יומין ובהם דוקא נמתקים הדינים והיינו לכפות מראות נגעים בהרת עזה כשלג כו׳ ועיין זהר ח״א וישלח דקע״א א׳ בענין עובדי׳ ששאר נביאים לבד משה לא יכלו לעמוד ע״ז מפני והוא צולע על ירכו כו׳ שמשם הנבואה מנו״ה ועובדי׳ לפי שהוא מה שנתברר מבחי׳ אדום לכך הוא דוקא עמד על זה וניבא על ענין זה ועד״ז הו״ע בסופה ובסערה דרכו וענן אבק רגליו כי משה ואליהו זהו מבחי׳ עולם התיקון וענן אבק רגליו זהו מה שנתברר מעולם התהו ומיני׳ ובי׳ כו׳.

יוד) **והנה** עי״ז יהי׳ עליית המלכות בבחי׳ מי זאת עולה כי זאת היינו גילוי והוא מלכות עלמא דאתגליא ובחי׳ מי היינו העלם עלמא דאתכסיא וכנודע מענין מי ברא אלה מי היינו בחי׳ אין מה שאינו מושג וזהו ענין מי יתן והי׳ לבבם זה כמ״ש בלקו״ת סד״ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה כו׳ מי גילה רז כו׳, וא״כ חיבור מי זאת זהו על דרך והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, דפי׳ בזהר שלח דקע״א דפי׳ הוא היינו העלם וה׳ הידיעה הוא גילוי והם ג״כ ב׳ בחי׳ מי זאת, וביאר בפרדס שער המציאות פ״ג שא״כ זהו שני הפכים בנושא אחד אלא שזהו יומא דאחיד סופא בשירותא היינו עליות המלכות בבינה ולא עוד אלא שמשפעת גם בבינה כדפי׳ בתו״א סד״ה רני ושמחי בת שלע״ל תהי׳ בחי׳ זו גבוה יותר מבחי׳ שקראה אמי כמו אשת חיל עטרת בעלה כו׳ וע״ש בבה״ז פ׳ שלח ומ״ש בלקו״ת בביאור ע״פ והי׳ מספר בני ישראל כו׳ אשר לא ימד ולא יספר בחי׳ ולתבונתו אין מספר ועמ״ש עוד בלקו״ת פ׳ חוקת בביאור ע״פ עלי באר בענין ממטה למעלה כו׳ לא ידעתי נפשי כו׳ וזהו מי זאת כו׳ לשון תימה ע״ד המבואר בישעי׳ סי׳ נ״ב כאשר שממו עליך רבים כו׳ כן יזה כו׳ וזהו המה ראו כן תמהו כו׳.

יוסף רוכל יסוד נק׳ כל שכולל השפע מכל עשר ספירות, עמ״ש ע״פ נשמת כל חי ובד״ה והי׳ לכם לציצית.

ולהבין כללות ענין זה צריך להקדים ביאור ענין זאת שהוא מלכות הנק׳ דבור עלמא דאתגליא אשר כל ההמשכות הם להמשיך במלכות, כי כל עיקר התהוות העולמות לפי שעלה במחשבה בחי׳ מלכות אנא אמלוך כמ״ש מזה ע״פ ואולם חי אני וימלא כבוד הוי׳, ובד״ה כי כארץ תוציא צמחה פ״ג בענין המלך הקדוש שאומרים בעשרת ימי תשובה וענין אמרו לפני מלכיות כו׳ ובד״ה אתם נצבים פ״ה בפי׳ למען הקים אותך לו לעם לעורר התגלות פנימיות מלכותו ית׳ ויהי בישורון מלך כו׳ ובד״ה תורה צוה שהמצות הם מצות המלך שיש בהם חכמה נפלאה, וסד״ה שובה ישראל עד פ״ד בפי׳ כי עמך הסליחה למען תורא, וזהו כי קרוב אליך הדבר, ר״ל הדבר הוא מלכות והוא קרוב אליך ששניהם נלקחו ממקור א׳ וע״כ בפיך ובלבבך לעשותו כמ״ש בלקו״ת סד״ה כי המצוה הזאת, וזהו״ע ושכנתי בתוכם ונק׳ גם כן יחוד קוב״ה ושכנתי׳ ופי׳ לעשותו נתבאר בד״ה בשעה שהקדימו ישראל ע״פ עושי דברו לשמוע בקול דברו וגם נתבאר בבה״ז פ׳ בלק דקצ״א ע״א ע״פ שחורה אני כו׳ עד ואת עבודת הוי׳ כמלקדמין וזהו״ע אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו דפי׳ אאזמו״ר ז״ל דלגבי מהותו ועצמותו לא שייך כלל ענין גדולה דכולא קמי׳ כלא אלא ע״י שנמשך בעיר אלקינו עולם הדבור וכמ״ש ג״כ בתו״א ר״פ וארא בד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא כו׳ ובזהר פ׳ ויקרא ד״ו פי׳ בענין אחר כי שם הוי׳ כשמאיר בעולם הדבור שהוא מלכות הנק׳ עיר אלקינו אזי דוקא הוא גדול היינו שאז מאיר בו תוס׳ אור מאוא״ס כו׳, וע״ד בינה יתירה ניתנה באשה שהיא הדבור זכמו ומתלמידי יותר מכולם כו׳ וזהו על כן יעזוב איש שהוא ז״א את או״א ודבק באשתו שהוא מלכות כו׳ וכמ״ש מזה בלקו״ת סד״ה וכל בניך למודי, ובזהר ר״פ ויצא פי׳ שזהו״ע ויצא יעקב ז״א מבאר שבע בינה וילך חרנה מלכות כו׳ והיינו כדי לברר עולם התהו ומבחי׳ חרנה יתהפך לבחי׳ רינה וכמ״ש בתו״א ר״פ ויצא ועי״ז והי׳ הוי׳ לי לאלקים, ומזה יובן ענין אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר כו׳ והנה ודבר הוי׳ הי׳ יקר בימים ההם כו׳ מחמת שנפגם הנצח כו׳ נמצא בבחי׳ הדבור יש כמה מדריגות כי לפעמים נאמר כרחל לפני גוזזי׳ נאלמה כמ״ש בלקו״ת בד״ה אלה מסעי דרוש השני ובפ׳ צו בד״ה משמח חתן גם ע״ד שנתבאר בענין שעורה וחטה בד״ה וספרתם לכם כי שעורה שעור ה׳ מוצאות הדבור ומשם שרש ד׳ מחנות שכינה וכנפיהם פרודות אך חטה כ״ב אתוון דאורייתא היינו גילוי פנימיות מלכותו יתברך ע״י התורה וכמ״ש להודיע לבני האדם כו׳ הדר מלכותו כו׳ תזל כטל אמרתי וכענין עמל תורה שלמעלה מעמל שיחה ועיין מ״ש על פסוק חלב חטים ישביעך, והענין כי הדבור שאף ששרשו מהחכמה בחכמה יסד ארץ עם כל זה מקבל מהמדות והיינו כי חכמה עילאה הוא ביטול אמיתי והדבור להיות התהוות היש ודבר נפרד רק שיהי׳ ביטול היש, ואם הי׳ ההמשכה מהחכמה הי׳ ביטול לגמרי ולכן אמת אמר אל יברא חסד אמר יברא ועולם חסד יבנה, וזהו על כן יעזוב איש שהוא ז״א את או״א ודבק באשתו כי חו״ב ביטול אמיתי וכשנמשך בדבור בהכרח הוא ע״כ יעזוב כו׳ וכ״נ בחוש שכשנמשך בדבור אין בו גילוי החכמה כמו שהוא בפני עצמו וזהו ענין משה שהי׳ כבד פה כו׳

ולכן ענין שבת שהוא השביתה והמנוחה היינו רק מבחי׳ הדבור שהן עשרה מאמרות שזהו בחי׳ השפלה.

בענין כתמרות עשן עיין בלקו״ת סוף הביאור דאלה מסעי דרוש השני בענין יריחו עיר התמרים ועמ״ש בתלים ע״פ צדיק כתמר יפרח. בענין אבקת רוכל העלאת האבק י״ל זהו מצות תרומת הדשן ועמ״ש מענין מצות תרומת הדשן ע״פ וירא ישראל את היד וקצתו הובא בסידור, ועיין מזה לעיל, ותמרות עשן ענן הקטרת במזבח הפנימי פנימית הלב עמ״ש בדרוש ראו קרא ה׳ בשם בצלאל אך שמתמר ועולה ע״ד ת״ת בריח התיכון שעולה עד הכתר, בזהר ר״פ תרומה משמע חיבור מי זאת זהו ע״י יעקב ת״ת כמ״ש ברע״מ ר״פ תשא בענין חצי ההין ודא וא״ו ממוצע בין שני ההי״ן וא״כ מחבר ב׳ שמות ההוי׳ וזהו כתמרת עשן שמתמר ועולה כמו מקל שהוא אות וא״ו, מן המדבר דאתהפך חשוכא לנהורא ועל ידי שהוא בארץ לא זרועה שהלא הוא זרוע ל״ת לכן א״צ לארץ דוקא שיש בה כח הצומח שזהו להצמיח ממ״ע אבל קיום מל״ת זהו אפילו במדבר וכענין צדקת פרזונו שפזרן כו׳ ועי״ז יבוא לבחי׳ והנצח כו׳, וזהו בחי׳ מן המדבר גם מדבר הדבור כשהוא בבחי׳ ביטל נק׳ מדבר ויש בחי׳ זו בתפלה ובתורה כמ״ש בד״ה במדבר סיני באהל מועד וסד״ה בחדש השלישי כו׳ באו מדבר סיני, מקטרת מור עיין בענין מרדכי מירא דכיא שהוא בחי׳ בשמים ראש ועיין מזה בד״ה יביאו לבוש מלכות ולבונה זה יצחק כי רישי׳ דעשו בחי׳ לבונה הוא בעטפוי דיצחק בד״ה ראה ריח בני ועיין בלקו״ת בד״ה באתי לגני בענין אריתי מורי עם בשמי, ע״ש בהביאור פ״ב דהריח מבחי׳ חוטם והנה יש ב׳ מיני ריח הא׳ הריח בשמירת וקיום מ״ע לעשות המצוה בדחילו ורחימו וע״ד אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים א׳ זהו מור זה אברהם כי אברהם גימ׳ רמ״ח וגם אברהם גימ׳ חסד ומ״ע הן חסדים וזהו חסד לאברהם, ולבונה זה יצחק היינו האתכפיא בשמירת מל״ת וכל דקדוקי סופרים שזהו לבונה להיפך בחי׳ רישי׳ דעשו קו השמאל, מכל אבקת רוכל זה יעקב זהו האבק שהוא ג״כ כעין ארץ לא זרועה שהעלאה מזה זהו ג״כ ע״ד שהלא הוא זרוע, או ע״ד דקדוקי סופרים, או ע״ד תשובה, או ע״ד שונה פרקו מאה פעמים ואחד, נמצא אברהם הריח במ״ע יצחק הריח ממל״ת יעקב אבקת רוכל הריח מעסק התורה, וזהו ג׳ קוין, ועיין בלקו״ת פ׳ תצא סד״ה ולא אבה ובהביאור מענין ויהפוך כו׳ וזהו העלאת האבק נוק׳ דקליפה שנהפך לברכה והיינו עד כסה״כ.

קיצור מי זאת עולה

א) **מי** זאת חיבור מחשבה ודבור, ע״ד קי״ס, כי א״ל דעות או ע״ד שער החצר הפנימית כו׳ וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח עמ״ש ע״פ והי׳ מדי חדש, והיא עולה בחי׳ קדשי קדשים, וזהו כעיר שחוברה לה יחדיו, אלה פקודי המשכן משכן העדות חיבור י״ה בו״ה, גם י״ל ע״ד בברכת אשר ברא חותם משמח חתן עם הכלה ששניהם בהשוואה אחת

וכתר א׳ לשניהן מת״ת דאימא כמ״ש בביאור כי על כבוד חופה בלקו״ת סוף שה״ש, ושם ספ״ג ובלקו״ת פ׳ צו סד״ה להבין ענין משמח חתן, וזהו מי זאת שבחי׳ מלכות הנק׳ זאת תקבל האור מבינה עצמה הנק׳ מי שלא ע״י ז״א, וזהו גם כן ענין יוהכ״פ כמ״ש בזח״ג אמור ד״ק ע״ב מנהורא עילאה נהיר ולא מנהורא דשמשא כי בבינה הנק׳ מי הוא התגלות עתיק וזהו נהורא עילאה נועם הוי׳ אור הוי׳, והיינו ע״י ויחד לבבנו חיבור פנימית הלב בינה בכל מאדך בחי׳ רעו״ד שלמעלה מהשכל עם חיצונית הלב וזהו נמשך ע״י קיום המצות בעולם הזה דוקא, והיינו עולה מן המדבר, לכתך אחרי במדבר, הוא אתכפיא ימצאהו בארץ מדבר מצא אותן נאמנים לו, במדבר הזה יתמו תמים תהי׳, יונתי תמתי, גם פי׳ ושם ימותו למס״נ באחד, והיינו חיבור חיצונית הלב בפנימית הלב, גם פי׳ מן המדבר ע״י הדבור.

ג) **וינהג** את הצאן אחר המדבר, שישראל נתעלו מן המדבר מי זאת כו׳ המן והשליו והבאר והמשכן והשכינה כו׳, ואפ״ל ע״י גודל האמונה בחי׳ לכתך אחרי במדבר וגם צדה לא עשו להם כו׳, ועי״ז נמשך מבחי׳ מדבר לא ישב אדם שם מה שלמעלה מבחי׳ אדם, ומשם שורש בחי׳ אלו מן ובאר כו׳.

ד) **רבות** אמור רפ״ל ענין רוכל שיש בו מכל הבחינות ע״ד פרדס כו׳.

ה) **עולה** מן המדבר, ושם ימותו היינו ע״ד אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דוגמת במיתתן רואין, במדבר הזה יתמו להיות תמתי תמים תהי׳ תוכו כברו ממשיך כמו״כ למעלה שיהי׳ ברו שם אד׳ כתוכו שם הוי׳, והיינו מ״ש ביום ההוא כו׳ ושמו אחד.

ו) **כתמרות** עשן לאכפיא לסט״א וע״ד עשן הקרבנות וכן והר סיני עשן בגמ׳ ספ״ג דיומא דל״ח ע״א פי׳ כתמרות עשן שהי׳ העשן מתמר ועולה כמקל היינו כמ״ש בסידור בדרוש הלולב ומיניו בע׳ כפות תמרים לשון כפות שהעלין מדובקים ואינן מפורדים זמ״ז המורה על ענפין מתפרדין, ע״ד ביעקב שבעים נפש שאעפ״י שהן שבעים הם נק׳ נפש לשון יחיד ע״י הביטול, ושורש בחי׳ זו ע״י ת״ת קו האמצעי המחבר חו״ג עיין באג״ה סי׳ י״ב ד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום וכמו״כ יובן ענין כתמרות עשן שביטול העשן עולם שנה נפש מתמר ועולה בהתכללות יחד וע״י ביטול זה ממשיך מבחי׳ אין כמש״ש בסידור בענין ד׳ מיני הלולב כו׳ ועיין בפרדס ערך עשן ובת״ז תקון עשרים דמ״ז ע״ב דעמוד דעשן איהו עמודא דאמצעיתא מקטורת אפילו מה שאין בו מההפך כ״א מעט מזעיר, מור מרירות לבונה שמחה.

ז) **מור** אברהם בשמים ראש, משקוף כתר האדם הגדול בענקים ולבונה זה יצחק, רוכלותיו של יעקב מאותו האבק, ההשפעה מאוא״ס לבי״ע ע״י אמצעות ב׳ בחי׳ עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא מחשבה ודבור ונק׳ דו״נ, וגם בזה גופא יש ב׳ בחי׳ שורש ותוספות, וזה התוספת מכונה

בשם זווג כי יש אתערותא דלתתא הנק׳ מ״ן ואתערותא דלעילא הנק׳ מ״ד, ויש זה לעומת זה וג״כ דו״נ לסוסתי סוסן נוקבן וסוסן דוכרן, והם מקבלים מסוף הקדושה ולכן נבראו בע״ש בין השמשות והם רוצים להגביה א״ע לקבל בעצמם שלא ע״י הקדושה ע״י דקמי׳ כחשוכא כאורה ובא ג״כ נגד דו״נ דקדושה, שהם אתר שלים משפיע ומקבל.

ח) **אך** ולא יכול לו כי יעקב יו״ד עקב י׳ חכמה והוי׳ בחכמה ולכן משם אורידך נאום הוי׳, פותח בברוך, יבחר לנו, ויגע בכף ירכו, פרסא יהי רקיע והנוק׳ בנינה מהפרסא ולמטה ע״כ לא יאכלו כו׳ לתקן נצח כו׳, ואז מברר האבק הנ״ל להיות נכלל בביטול ע״ד אפר פרה, וכן למס״נ בבחי׳ ואנכי עפר ואפר, וזהו רוכלותיו כנען לשון סוחר וחם הוא אבי כנען, כענין העלאת האבק, גם אבקת לשון חור וציר, אבק ריח מן הדבר ע״ד כקוף בפני אדם, וכשמתברר נעשה אבקת רוכל ע״ד ריח בוגדיו.

ט) **וגם** נעשי׳ המ׳ אבוקה, ש״ע נהורין דא״א, אבוקה לשון חבוקה וימינו תחבקני נר כשמקבלת מז״א, אבוקה כשמקבלת מבינה, וזהו איומה כנדגלות לאחר שהיא ברה כחמה, ומ״מ יש מעלה בנר יחודה עם ז״א שהמשכה זו באה מאבא שלמעלה מבינה, וב׳ בחי׳ אלו זהו ענין יום הכפורים ושמיני עצרת, עוד כי עת לחבק, וכ״ז נמשך ע״י אבק הנ״ל, רוכל זה יוסף, הממשיך תכשיטי נשים, צוארך בחרוזים, בעדי עדיים, אלה תולדות יעקב ע״י יוסף, מברר בחי׳ סט״א י״ז שנין אחרנין טוב מאד זה יצה״ר, בארץ מואב באר את התורה, וזהו ה׳ בסופה ובסערה דרכו משה ואליהו וענן אבק רגליו, דוגמת עובדיה.

י) **ועי״ז** מי זאת, מי בחי׳ אין מי ברא אלה, יהי׳ חיבור בזאת כנ״ל סעיף א׳ וע״ד והי׳ ביום ההוא, גם מי זאת ע״ד לא ידעתי נפשי ע״ס מלמטה למעלה לא ידענו כו׳, ועמ״ש מענין ויאבק איש בבוך תרי״ט ג׳ דף צ״ז יעו״ש.

שה״ש ח, ו

שימני כחותם, ע׳ לקו״ת בשה״ש, ועיין זח״א פ׳ ויחי דרמ״ד רמ״ה, ופ׳ משפטים דף קי״ד, והמכוון שאחר שנדבקה עמו והיו לבשר אחד ע״י הזווג וזהו ענין דביקות החותם עיין זח״ג פ׳ אחרי, בענין חותמך ופתילך ומטך, גם זהו ענין חותם בולט הנכנס תוך חותם שוקע, ואי לזאת הבקשה שגם אחר שיצטרך להיות פרידה שיורדת לבי״ע ומשם יפרד, תהי׳ כחותם על לבו, ועמ״ש מענין מטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך בתו״א פ׳ בראשית בד״ה להבין ענין הברכות, שהחותם שיומשך עיקר השפע בה לבד ולהיצר הרע יומשך רק פסולת, והיינו ע״י חותמך ופתילך כו׳ שע״י היסוד נמשך בה עיקר השפע, ובשעת פרידתה יהי׳ על כל פנים כחותם, ואפ״ל שזהו ענין נשבע הקב״ה שלא יכנס בירושלים ש״מ עד שיכנס בירושלים שמ״ט, או י״ל זהו ענין הנזכר בזח״ב תרומה דקס״ו סע״ב ואי תימא גגנא לא עאל בגינתיה עיין פרדס סוף ש״ח פכ״ו, ויש לומר שימני אותיות שמיני שמיני עצרת שאז עיקר הזווג שאחר שמאלו תחת לראשי מר״ה עד יוהכ״פ, וימינו תחבקני בסוכות כמ״ש בזח״ג פנחס דרי״ד ע״ב, והנה ביום השמיני

שלח את העם, שלח גימט' יעקב יוסף כי אלה תולדות יעקב יוסף וה"ע גימ' י"ג פעמים שם הוי' עם זו, ואי לזאת שימני כחותם על לבך כו', שיהי' נמשך עיקר השפע בה, ועמ"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער בענין קול דודי דופק, הדפק שבלב פנימית השפע והדפק שביד היצוניות השפע וזהו פקד פקדתי, וזהו כחותם על לבך ועל זרועך, ועמ"ש ע"פ לבבתני אחותי. ומ"ש במד"ר בשה"ש שזה נק' עדיין שאלה שלא כהוגן והקב"ה השיבה כהוגן, על כפים הקותיך, י"ל כי החותם שהוא בשביל שלא יומשך השפע ליצה"ר וסט"א, משום כי שממית בידים, הלא זהו עדיין רק מחיצוניות ע"ד כמה ארך אפים, ופרעה יניקתו מעורף דא"א, אבל מהפנימיות נאמר ישא ה' פניו אליך, וכמ"ש במ"א ע"פ המד"ר פ' ויחי פצ"ח ע"פ בחיק יוטל הגורל ומה' כל משפטו שבחי' הגורל על שני השעירים, והגורל דפורים בבחי' עד דלא ידעי בין כו' משום דכחשכה כאורה עם כל זה מה' כל משפטו, כי במי נמלך בנשמתן של צדיקים כו', ע"כ זהו למעלה מבחי' חותם, ועוד כי לע"ל פרזות תשב ירושלים, וכמו באצילות א"צ לחותם כי לא יגורך רע ולכן מטבע קצר פותח בברוך ואינו חותם בברוך כן לע"ל לא יצטרך לחומת אבנים חומת אותיות חותם, ואותיות חמות שהחותם בא מבינה דרור חירו, ואותיות תחום, רק ואני אהי' לה לחומת אש, עמ"ש ע"פ צדקת פרזונו בישראל, עוי"ל פי' כחותם על לבך שהוא בחי' ואזכור את בריתי, אף בזמן דסליק לעילא לעילא, ועזח"ב בשלח דנ"ה ע"ב ע"פ בשוב ה' ציון, ובזח"ג ויקרא ד"ך ע"ב ע"פ מרחוק ה' נראה לי, ועמ"ש ע"פ מי יתנך כאח לי סעיף ה' שיש בחי' יש אחד ואין שני לו, וכמ"ש אני אני הוא ואין אלקים עמדי, וכד סליק ז"א לעילא לעילא, הבקשה שאעפי"כ שימני כחותם שיומשך משם להיות כאח לי כו', והתרגום פי' שהבקשה שימני כחותם קאי אלע"ל ומבקשת שלא יהי' עוד ג' יעו"ש, וא"כ י"ל עד"ז בשמע"צ בחי' ביום ההוא שלה מבקשת שימני כחותם וכו'.

שה"ש ח' ז'.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ז"ל התרגום, **אמר מרי עלמא לעמי' בית ישראל אלולי מתכנשין כל עממיא דמתילין למוי דימא דאינון** סגיאין (כמ"ש בישעי' ססי' ה' כנהימת ים, וכתיב והרשעים כים נגרש ישעי' נ"ז, ובמדרש קהלת ע"פ כל הנחלים הולכים אל הים מלכות אדום, כ"כ בעה"כ) **לא יכלין למטפי ית רחמי** (זהו תרגום של אהבה) **מנך, ואי מתכנפין כל מלכי ארעא דמתילין למוי דנהרא דנגדא בתקוף** (נראה שלכן נמשלה המל' לנהר ולא ים כי הים הם מים קוים ועומדים, אבל הנהר הוא מים שיש להם המשכה והילוך, ובהוריות י"ב א' אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם גם ע"ד הידוע מעלת ההילוך על העמידה בד"ה מהלכים בין העומדים, וז"ש הת"י למוי דנהרא דנגדא בתקוף שהו"ע תגבורת הכח, וכן ברבות בראשית פט"ז ד' נהרות הם ד' מלכיות מצרים בבל כו' ובפ' ויקהל פמ"ט ונהרות לא ישטפוה אלו המלכיות) **לא יכלין לממחי יתיך מעלמא ואלולי יהב גבר כל ממון ביתי' למקני חוכמתא בגלותא, אנא מהדר לי'**

כפיל לעלמא דאתי (ונראה דענין הכפל דייק לכאורה מבוז יבוזו לו הגם דמפרש בוז ביזת גוג מ"מ דורש ממנו שני טעמים ועמ"ש לקמן באופן אחר והוא נראה יותר, ויש להעיר לענין הכפל ממ"ש ברבות כי תשא פמ"ו ע"פ ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושי', איוב י"א וענין הכפל י"ל חכמות בחוץ חכמה עילאה וחכמה תתאה אי נמי ב' כתרים כמ"ש רז"ל שבת פרק ט' דפ"ט ע"פ ושמחת עולם על ראשם) וכל בזתא דיבזון מן משרתיי' דגוג יהי די לי' עכ"ל, וא"כ מזה נראה דמ"ש אנא מהדר לי' כפול לא דייק מבוז יבוזו אלא נראה דדייק מגופי' דקרא אם יתן איש יען כי פי' אם יתן איש יש לפרשו בשני אופנים האחד דקאי על האדם שיתנדב בממונו בקיום התורה ומצות, הפי' הב' אם יתן איש קאי על הקב"ה שנק' איש כמשארז"ל בכמה דוכתי' ואין איש אלא הקב"ה שנאמר הוי' איש מלחמה, ולכן ב' הפי' אמת שע"י שהאיש שלמטה יתנדב בממונו בקיום התורה ומצות עי"ז הקב"ה שנק' איש יתן לו את כל הון ביתו כו' ורש"י פירש מים רבים, העוכומ"ז, ונהרות שריהם ומלכיהם, לא ישטפוה ע"י חיזוק ואימה (עיין בספר של בינונים ס"פ י"ח ופי"ט) ואף לא ע"י פיתוי והסתה. עקרים מ"ג פל"ו (ע"ה) קנד"ב קעז"ד (ר"ח) רבות ויקהל פמ"ט, אמור ר"פ שלשים קצט"ד ענין אם יתן איש, במדבר פ' ב' דרי"ב ד' ע"פ והי' במקום אשר יאמר להם כו' בשיר השירים במקומו ע"פ מים רבים ל"ח א' באסתר קכ"ו ב' ע"פ ויאמר המן למלך אחשורש ישנו עם אחד, ענין אם יתן איש זה המן שאמר לשקול עשרת אלפים ככרי כסף להכחיד את ישראל, בוז יבוזו לו י"ל ג"כ לשון ביזה שעי"ז את בית המן נתתי לאסתר, של"ה קכ"א ב' קפ"ה א' רפ"ב שמב"ב בחיי קכ"ז ד' רכ"ז ג'.

ב) **זהר** חלק א' ויחי דרמ"ה ע"א פי' שהתעוררות האהבה מהקב"ה לכנסת ישראל הוא מבחי' גבורה כמ"ש שמאלו תחת לראשי שמשם נמשך רשפי אש האהבה וגם אחר כך כשנמשך החסד אינו מכבה אור האהבה שמבחי' רשפי אש הנ"ל שהרי אדרבה וימינו תחבקני נמצא בחי' ימין שהם מים מוסיפים על האהבה דאש ועל זה נאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ועמ"ש אדמ"ו נ"ע בתו"א ס"פ יתרו בד"ה וכל העם רואים את הקולות בענין שהמים אין מכבים את האש כו'. פנחס רנ"ו, א ובגין דא בירחא שביעאה דבי' כל פקודין אלין מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה עם ישראל באבוהון שבשמים כו', אם יתן איש דאיהו סמא"ל כו'.

ג) **בפ'** תרומה דקמ"ו ע"ב נשיקו דרחימו איתפשט לד' רוחין כו' ומאן איהו אהבה כו' (הגהה ועיין מענין אהבה שהיא בד' אותיות דשם הוי' בזח"ג ואתחנן דרס"ז ע"ב עכ"ה) ד' רוחין אינון בנשיקה כו' (הגהה עיין מענין נשיקין כפולים בלקו"ת סד"ה על כן יאמרו המושלים בואו חשבון גבי להבה מקרית סיחון עכ"ה) וע"ד אמר שלמה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה מים רבים אלין מים עילאין דנגדין מגו טלא עילאה, ונהרות לא ישטפוה אלין נהרין דאפרסמונא דכיא דאינון תליסר, בפ' פקודי דרנ"ג ע"ב בענין היכל האהבה שמי שמס"נ באחד בק"ש וכן בעלי חסד שעז"נ כי גדול מעל שמים חסדך (הגהה. עזח"ג ויקרא י"ו בפי' מעל

שמים שמגיע למעלה מהז"א עכ"ה) ובהיכלא דא כתיב מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו' ועמ"ש מענין היכל האהבה בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד כו'.

ד) **בפ'** תורת המצורע דנ"ד ע"ב פי' מים רבים הוא החסד שאינו מכבה האהבה כנ"ל בפ' ויחי דרמ"ה ע"א, וזהו שבימין קושרין תפילין של יד שהוא מלכות על יד שמאל כי וימינו תחבקני והקשירה הוא התקשרות האהבה וקשירה בימין דוקא והנחה בשמאל עוד פי' דמים רבים הוא בינה כו' והיינו כי ע"י ז"א נמשך לכנ"י אור אבא שלמעלה מהבינה כמ"ש בבה"ז פ' אמור ד"ק ע"ב ע"פ אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי כו' ולכן מים רבים דבינה לא יספיקו לרוות צמאון אור האהבה דכנס"י להקב"ה שהוא למעלה מעלה מהבנה והשגה כו', עו"ש אם יתן איש דא קוב"ה כו' ולא לאתקשרא בהדי' צ"ל משום שז"א חפץ לקבל מלמעלה ולא לירד להשפיע כו' וכמו עד"מ כבד פה דמשה ע"י ונחנו מה ואעפי"כ בוז יבוזו לו כי ע"כ יעזוב איש היכלות דאו"א ודבק באשתו זו כנס"י כו', בס"פ פנחס ד' רנ"ט מים רבים הם מי ניסוך בחג כו' בוז הם ג' ימים דחול המועד סוכות כו', וצ"ל איך קס"ד שמים קדושים אלו יכבו את האהבה, וצ"ל הפירוש שעדיין לא ירוו צמאונה אף שהם מעייני חו"ב כו' כי עדיין אין היחוד בשלימות עד שמיני עצרת שאזי דוקא אומרים מוריד הגשם כו' ועמ"ש בלקו"ת פ' הברכה בד"ה תורה צוה כו' ופעולת מים רבים הנ"ל זהו רק שתהי' כנס"י בחי' בת אבי שזהו ע"י ניסוך המים דוקא ועדיין זהו רק הכנה להיחוד ועמ"ש ע"פ מאמר הזהר פ' חיי קל"ג בענין תפלת ערבית רשות שעצם היחוד הוא נמשך ממילא באתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא כו' ועד"ז יובן כאן דבר"ה ועד יוהכ"פ זהו שמאלו תחת לראשי ובז' ימי הסוכות וימינו תחבקני מים רבים וזהו רק הכנה להיחוד דאתיהיבת בין תרין דרועין כמו ע' ב' תפלות שחרית ומנחה שתקנו אברהם ויצחק ואח"כ היחוד בשמיני עצרת כו'.

עו"ש דרנ"ו ע"א מענין מים רבים כו' ואפ"ל מים רבים בחי' והמים אשר מעל השמים שהם מים שאין להם סוף דכתר הנזכר שם ברע"מ פ' פנחס דרנ"ה, פ' ואתחנן דרס"ז ע"ב פי' ענין אהבה שהיא ד' אותיות דשם הוי' המתייחדים יחד שבחי' זו יש בכל אחד מישראל, ועל זה נאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו' ועמ"ש מזה ע"פ משכני אחריך נרוצה כו' ת"ז כז"א.

ה) **ברבות** ויקהל פמ"ט פי' ענין מים רבים קאי על עכומ"ז והביאו ע"ז מישעי' י"ז ב' כהמות ימים יהמיון ושאון לאומים כשאון מים כבירים ישאון וכ"כ עוד ברבות באיכה ע"ז ב' ע"פ צפו מים על ראשי אלו העכומ"ז שנאמר הוי המון עמים רבים כהמות ימים יהמיון כו' ועמ"ש בפי' זה אדמ"ו נ"ע בסידור גבי חתונה בד"ה משמח חתן וכלה בענין גלי הים שמתרוממים כו' אינן יכולים שנאמר ואוהב את יעקב, ועיין ברבות ר"פ צו בעניז ועל כל פשעים תכסה אהבה שאהב המקום את

ישראל שנאמר אהבתי אתכם אמר הוי׳, ועיין מזה בזח״ג פ׳ צו דל״ב ע״א, וברבות בשיר השירים ס״פ שימני כחותם שזהו״ע על כפים חקותיך כשם שא״א לאדם לשכוח כפות ידיו כו׳ כי עזה כמות אהבה שהקב״ה אוהב אתכם כו׳ והיינו כי עלו במחשבה סתימאה בעבר הנהר ישבו אבותיכם אותיות החקיקה שהן עצם א׳ עם דבר הנחקק כך חלק הוי׳ עמו והיינו ששרשן מעתיק יומין וא״א נשמה שנתת בי טהורה היא שנמשכה מטהירו עילאה ואפ״ל שזהו על כפים ב׳ כפין כי הכף בחי׳ כתר ב׳ כפין הם ב׳ הבחי׳ שבכתר עתיק יומין ואריך אנפין ועיין בבחיי פ׳ בחקותי ע״פ בערכך שיש כף יתירה כו׳ ועמ״ש מענין אהבתי אתכם בלקו״ת פ׳ תצא בד״ה ולא אבה בענין כי אהבך הוי׳ אלקיך, ועמ״ש בד״ה משכני אחריך.

אם יתן איש כו׳ היינו כמ״ש בד״ה הבאים ישרש שאם יניח תפילין מי שא״י לא ימשיך כלום כי דוקא בארץ יש כח הצומח כו׳ ע״ש וכמ״ש בד״ה זכור ושמור שזהו הכח שניתן במתן תורה שיוכלו להמשיך כו׳ מה שאין כן בל״ז אף המס״נ לא הי׳ עולה כ״כ כו׳ כי אין ערוך כו׳ ולכן גבי עוכומ״ז נאמר בוז יבוזו לו כו׳ ועמש״ל ססעי׳ ב׳ בשם הזהר פ׳ נח וזהו אבל בני עשו לי משכן של יריעות ושכנתי בתוכם כו׳ ועמ״ש ע״פ אשירה נא לידידי בענין מארז״ל יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד כו׳ במד״ר אמרו רפ״ל אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר׳ יוחנן את התורה בוז יבוזו לו יעו״ש.

רבות במדבר פ״ב בשתי אהבות הכתוב מדבר ר״ל תחלה מ״ש לא יוכלו לכבות את האהבה זהו אהבה שבין הקב״ה לישראל ומ״ש אח״כ אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה היינו אהבה דתורה שהיא דבר יקר מאד וכל חפצים לא ישוו בה, וע״כ אם יתנו עכומ״ז את כל הון שניתן להם מהתורה בוז יבוזו להם והיינו מטעם הנ״ל שזה אינו שייך כי אם לבחי׳ ארץ חפץ שבה הוא שיש כח הצומח כו׳ וזהו אשריכם זורעי על כל מים כמש״ל ע״פ זה ועמ״ש בד״ה ביום השמע״צ שהכח להיות אתעדל״ע נמשך ע״י אתערותא דלתתא זהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם יעו״ש, ועמ״ש ע״פ מגיד דבריו ליעקב כו׳ לא עשה כן כו׳ כי יעקב בריח התיכון בד״ה מהלכים בין העומדים, משא״כ עשו וישמעאל אין יניקתם כלל רק מב׳ קוין חו״ג מהצפרנים והתורה קו האמצעי ניתן ליעקב ועמ״ש ע״פ בחדש השלישי ועיין בשל״ה במסכת שבועות דקפ״ה א׳ סד״ה כבוד התורה ניתנה לישראל כו׳ ולהעיר ממשארז״ל עו״כ ששבת חייב מיתה ועיין ברבות פ׳ דברים משל למלך ומטרונה כו׳ ביני ובין בני ישראל אות היא כו׳ ועמ״ש בד״ה לבאר ענין יוהכ״פ ולפי שישראל עלו במחשבה כו׳ לכך נאמר ושמרו בני ישראל את השבת כו׳ ועמ״ש בד״ה יונתי בחגוי, עיין בשל״ה פ׳ וירא ע״פ יוקח נא מעט מים מענין מים רבים לא יוכלו לכבות דף ר״פ סע״ב, דפי׳ מים רבים דקדושה לא יוכלו כו׳, וי״ל ע״ד אשריכם זורעי על כל מים היינו למעלה מבחי׳ ג״ע כנודע מענין מרוב כל לכן מים רבים הנ״ל דג״ע לא יוכלו לכבות כו׳ כי מי לי בשמים געה״ע ועמך לא חפצתי בארץ ג״ע התחתון כ״א למהותו ועצמותו יתברך ממש.

רשפי'* רשפי אש שלהבת י"ה, עיין מ"ש מזה בתורה אור ר"פ נח ובלקוטי תורה פ' חקת בד"ה על כן יאמרו המושלים ועיין ברבות בשיר השירים שזהו"ע שלמעלה שאין המים מכבין האש ועמ"ש מזה בתו"א בד"ה וכל העם רואים את הקולות, ויש להעיר דע"ס כשלהבת קשורה בגחלת היינו כי בגחלת יש כח האש והו"ע עשר ספירות הגנוזות והשלהבת היא ע"ס דאצילות, וכך בנפש רשפי אש הוא הגחלת היינו כח האש שבנפש, בחי' אש שחורה מישת חשך סתרו כנזכר סד"ה בשברי לכם מטה לחם, ובד"ה ביום השמיני שלח מבחי' קדם צרתני וגילוי האהבה זהו ענין שלהבת י"ה ועמ"ש מענין אש בד"ה כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ ובד"ה אתם נצבים וכן הראב"ע בשה"ש פי' רשפי גחלי', וכן ובני רשף יגביהו עוף עכ"ל וכן הת"י פי' גומרין דאשא ועיין בת"ז תיקון ו' דקמ"ב ע"א ע"פ סמכוני באשישות בשתי אשות תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

שיר ח' יוד.

אני חומה ושדי כמגדלות וגו', אני חומה זו תורה, ושדי כמגדלות אלו ת"ח כו' כדאיתא בפסחים דפ"ז ע"א ובפ"ק דב"ב ד"ז סע"ב, הנה ארז"ל בההולך למדבריות (מקום ליסטים וגייסאות) יתפלל תפלה קצרה בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך, ודרשו בגמ' ע"ז מאי פרשת העבור אפילו כשאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה יהיו צרכיהם לפניך כדאיתא פ"ד דברכות, וצ"ל מה המשל לאשה עוברה כו' הנה ידוע שזמן הגלות הוא בחי' עיבור דז"א דאצילות הוא הולד המקופל כפנקס וראשו בין ברכיו תלת כלילן גו תלת כו' ועובר בבטן אימא דאצילות שאז יונקים החיצונים יותר מדאי לכך שולטים אז עובדי כוכבים כו' והגאולה הוא בחי' לידה דהיינו שז"א דאצילות יוצא מבטן אימא בבחי' לידה שאז אין החיצונים יכולים לינק יותר מדאי זולת ישראל בלבד מקבלים השפע דקדושה ואין החיצונים יכולים לקבל משם יותר מכדי צרכם כו' לכך אז נגאלין כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ויאמר מלך מצרים למילדות כו') וביאור הענין הוא דהנה כתיב לך אד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו בתלים ססי' ס"ב (ועיין בגמ' פ"ק דר"ה די"ז ע"ב דנראה שהוקשה להם מהו החסד אם משלם לאיש כמעשהו, ובמדרש תלים האריכו לתרץ זה ריה"ו אומר העברה עקרה ואינו עושה פירות שנאמר כי אתה תשלם לאיש כמעשהו אבל הצדקה עושה פירות שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו כו', ר' נחמי' אומר מהו כמעשהו יש לך אדם שחושב לעשות עבירה ולא עשאה הקב"ה אינו כותבה עד שיעשנה, ואם חשב לעשות מצוה אחת ונאנס ולא עשאה הקב"ה כותבה עליו כאלו עשאה כו', ועיין בשל"ה דף נ"ז ע"א ובעמה"מ דקכ"ה ע"ב שפי' ג"כ עד"ז ענין כמעשהו דר"ל שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וכיון לדברי ר' נחמי' במדרש, ועו"ש כמה תירוצים במדרש, ובעקידה פ' לך לך שער י"ז פי' כפשוטו שגם מה שישלם שכר לאיש כמעשהו הוא הכל בדרך מתנה כו' ועד"ז

*) לכאורה שייך ד"ה זה לעיל קודם ד"ה מים רבים.

פי׳ העקרים מ״ד פל״ח כי באמת אם צדקת מה תתן לו כו׳ ועוד שהשכר עודף הרבה לאין קץ נגד המעשה כמו אדם נותן לעני מלא עומסו בעולם הזה ועי״ז הקב״ה נותן לו מלוא עומסו לעולם הבא היערך מלוא עומסו של האדם לגבי מלוא עומסו של הקב״ה כו׳ ועד״ז גם העונש אינו לפי ערך שמי שהמרה מלך מלכי המלכים הקב״ה הי׳ הדין נותן שיענש במאד והקב״ה אינו נפרע ממנו כ״כ ואינו מדקדק בדין כו׳, ועיין בס״ח סי׳ קכ״ג מה שפי׳ בענין כמעשהו דר״ל ממעשהו, ודבריו לקוחים ג״כ מהמדרש תלים, ועכ״פ לדברי כולם הפי׳ כמעשהו היינו לפי ערך האתערותא דלתתא כך הוא האתערותא דלעילא אלא שיש בזה חסד שמדה טובה מרובה ממדת פורענות כו׳ וכדאיתא בגמ׳ ספ״ק דסוטה גבי וכן לענין הטובה ועמ״ש מזה לקמן בהג״ה באות ג׳ עוד פי׳ בזה שיש בזה חסד ממש אח״כ) והענין כי פי׳ ולך אד׳ היינו כשהחסד עליון נשפל להתלבש בשם אדנ״י שהוא מלכות דאצילות דאשתמודע אדון על כולא שאז נאמר לך אדנ״י דוקא החסד כנ״ל אז תשלם לאיש כמעשהו פי׳ שאז אינו יורד החסד כ״א לאיש כמעשהו דוקא היינו כפי מעשה התחתונים בהתעוררותן שלמטה כך באופן זה ממש ירד החסד שלמעלה שאם הטיבו מעשיהם אזי יעוררו באתעדל״ת אתעדל״ע את בחי׳ החסד דאדנ״י אליהם ואם לא הטיבו דרכיהם אזי לא ירד החסד אליהם שאינו יורד כ״א לאותן שנתעוררו באתעדל״ת שהטיבו דרכיהם שראוי עפ״י דין ומשפט לזה החסד כנ״ל וז״ש כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא שע״י אתעדל״ת היא אתעדל״ע באופן הלזו ממש וכמאמר אליהו וכלא לאחזאה איך מתנהג עלמא כו׳ כפום עובדיהון דבני נשא כו׳ דוקא כפום עובדיהון דב״נ שאם יטיבו מעשיהם אז ימשיכו באתערותא דלתתא את שפע החסד דאדנ״י אליהם מפני שראוים אליו מצד הדין והאמת אבל אין החסד הזה יורד מלמעלה מעצמו בלי אתערותא דלתתא כלל כנ״ל כמ״ש כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא כו׳ (ועמ״ש במ״א ע״פ הזח״א וירא דק״ט ע״א ע״פ והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם כו׳ בעוד דההיא טיקלא אסתחרת קמי׳ שהוא בחי׳ מלכות שנק׳ טיקלא ועד שם מגיע האתערותא דלתתא ולכן מתהפך לפי פעלם דבני נשא כשמטיבים מעשיהם מאיר בה החסד עליון כו׳ ע״ש, וזהו ולך אד׳ דוקא לאיש כמעשהו שדוקא ע״י שם אד׳ נמשך בחי׳ זו וזהו שטען משה אד׳ למה הרעות כו׳ והקב״ה השיבו אני הוי׳ דכולא חד ועמ״ש מזה בתו״א סד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא אל אברהם כו׳ ועיין בזח״ב וארא כ״ב ב׳ ובפי׳ הרמ״ז שם גבי שדין זה הוא חסד גדול, ועמ״ש בסידור שער ר״ה בד״ה אד׳ שפתי תפתח בענין פי׳ שם אד׳ א׳ דין שהאל״ף בחי׳ פלא הממתיק את הדין כו׳ ועמ״ש בתו״א בשלח בד״ה אשירה גבי משפט וצדקה כו׳) ולכן בהיות החסד נשפע בשם אדנ״י אז לא יוכלו החיצונים לינק ממנו זולתי ישראל בלבד בהיות ישראל עוסקי׳ בתורה ומצות שהם עושים רצונו של מקום ב״ה לעשות הטוב והישר בעיני ה׳ ית׳ לכך ראוי מצד הדין שתרד אליהם השפע דחסד עליון דוקא שהם מעוררים אותו וממשיכים אותו ע״י אתערותא דלתתא בעסקם בתורה ומצות כנ״ל משא״כ עובדי

כוכבים שאין להם תומ"צ כו' אין החסד יוכל לירד אליהם ואינם יכולים לינק ממנו כלל בשום אופן כמ"ש כי אתה תשלם לאיש כמעשהו שתלוי במעשה התחתונים דוקא כנ"ל, אך בהיות החסד למעלה משם אד' דהיינו בעוד שז"א הם המדות דאצילות מעובר בבטן אימא דאצילות שלמעלה מן המדות דאצילות (שהחסד הוא מעובר בבחי' שלמעלה מהחסד כו') בתכלית ההעלם וההתכללות במקורו בתכלית הביטול עד שאין עולה בשם דבר בפ"ע כלל שאין נק' עדיין שם חסד עליו מצד עוצם ביטולו והתכללותו עד שאין עולה בשם כלל שאז הוא מעובר בבטן אימא ועובר ירך אמו הוא שאינו עולה בשם דבר בפ"ע כלל כעובר במעי אמו שהוא ירך אמו ואוכל ממה שאמו אוכלת כו' ואינו עולה בשם דבר בפ"ע כלל אזי יוכלו החיצונים ג"כ לינק משפע דקדוש' ולקבל חיות יותר מדאי כו' בהיות ידוע שאימא דאצילות הוא נק' עלמא דחירות שהוא בחי' יובלא אשר נקרא דרור אף לעבדים כו' והיינו שלשם אין מגיע העלאת מ"ן של מעשה התחתונים כלל כ"א משם נשפע שפע לכולם בשוה מצד עצמו ית' החפץ חסד והטוב ומטיב לרעים ולטובים בשוה שאין תופס מקום לגבי עצמותו ית' מעשה התחתונים פעולתן הטוב והרע כמ"ש אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיך מה תעשה לו וגו' שמרומם לבדו בבחי' אין ערוך כו' וכמו ששמע ממורו ע"ה ע"פ זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם כדרז"ל ע"ז חנם בלא מצות דהיינו שהיו מקבלים חיות ושפע מאימא דאצי' ששם הוא חנם בלא מצות, פי' שאין מגיע לשם ההעלאת מ"ן של מעשה המצוה שלמטה כלל, כ"א השפע יורד מלמעלה אליהם חנם (ועיין בר"ח פ"א משער הענוה שכתב כן שבינה נק' אוצר מתנת חנם וזהו ג"כ ענין ובשביעית יצא לחפשי חנם, ועיין זח"ג בהר ק"ח א', ועיין עוד דף רס"ח סע"א ע"פ חנם נמכרתם, ועיין ביומא פרק יוהכ"פ דע"ה א' דפי' זכרנו כו' חנם היינו עריות, ועיין פ"ב דעירובין די"ט ע"א במהרש"א גבי עסקי חנם והיינו כנ"ל שאז היו מקבלים מבחי' שלמעלה מאתערותא דלתתא ע"כ אף שלא היו גדורים מעריות נמשך להם השפע, אמנם מצינו ג"כ שהתורה נק' חנם כמ"ש ראה לימדתי אתכם כו' מה אני בחנם, והיינו כמ"ש במ"א בד"ה ואתחנן שעסק התורה היא המשכה מבחי' אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא) מצד עצמו הטוב והמטיב לרעים ולטובים ולא מצד ההעלאת מ"נ של המצות שאין מגיע לשם כ"א צדקת וגו' ששם הוא בחי' המקיף והסובב ומשוה קטן וגדול כו' לכך יכולים החיצונים הם ע' שרים דסט"א ג"כ לינק ולקבל השפע משם אף שאין לעובדי כוכבים תומ"צ והם עוברים רצונו ית' אעפי"כ יכולים הם לקבל שפע החסד דאימא דאצילות מפני שלשם אין מגיע ההעלאת מ"ן של מעשה התחתונים כ"א השפע יורד מצד עצמו החפץ חסד וטוב ומטיב לרעים ולטובים כו' (ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה בענין כמה ארך אפים כו') וזהו בחי' גלות שהוא בחי' עיבור ז"א בבטן אימא דאצילות וכמ"ש בזח"ג ויקרא ד"כ ע"ב בענין סליק בגלותא לעילא לעילא כו' אשר שם אם צדקת כו' ועיין בביאורי הזהר פ' בשלח ד"נ בפי' תלת רוחין דכלילין בתלת, ולכן היו המצרים מושלים מפני

שיניקתם השפע יותר מכדי הצריך כו׳ ועיין באגרת התשובה* בענין אין בידנו לא משלות כו׳.

ב) **אך** להבין איך תוכל השפע דקדושה לירד בירידת המדרגה כ״כ למטה אל החיצוני׳ ממש הגם שמצד שרש השפע הוא אימא דאצילות יוכלו גם החיצונים לינק כי לשם אין מגיע ההעלאת מ״ן של התחתונים ששם הוא חנם בלא מצות כנ״ל אבל איך תוכל השפע לירד כל כך למטה אליהם אשר אין לה כלי שיכיל אותה שתתלבש שאין השפע דקדושה ממקום גבוה מאד נעלה יכולה להתלבש בחיצוניות וקליפות אשר לא יגורך רע כתיב, הענין הוא ע״ד דאיתא בע״ח שער אנ״ך פ״ג בפי׳ המשנה פ״ו דשבת הקיטע יוצא בקב שלו כי נה״י דז״א שהם בחול בעשייה מתעלים ביום השבת למעלה ממקומם בסוד אם תשיב משבת רגלך ואז נשאר מקום פנוי וחלל כו׳ ולכן נק׳ הז״א קטע בסוד אלו רגלים שנקטעו ועלו למעלה, והנה אף על פי כן מוכרח שיפרנס גם החיצונים שהם במקום חלל הנ״ל הנק׳ רה״ר וס״ל לר״מ שיוצא בקב שלו והם האחוריים של הד׳ שמות ע״ב ס״ג מ״ה ב״ן שיש בהם ק״ב אותיות ונק׳ קב חרובין שנשארו חרובין ויבשין אבל מן השמות עצמן אינן יכולים להתפרנס כו׳ ועיין מזה באוצ״ח שזהו ענין המלך הראשון מז׳ מלכין דתהו בלע גימט׳ קב כו׳, ועיין במאמר הפסיעות להרח״ו שנדפס בסוף ספר חסד לאברהם, וביאור הענין הנה פי׳ קב הוא כמין דפוס רגל וחוקק בו מעט לשום בו ראש שוקו בתוכו ומשום הכי יוצא בקב שלו דמנעל דידי׳ הוא, והנה ההפרש בין דריסת הרגל ממש לרגל עץ הלזו הוא שהרגל ממש הוא המנשאת ומעמידו ומוליכו ממקום למקום משא״כ רגל זו של עץ אינה מנשאה את האדם מעצמה כי אם אדרבה הקיטע הוא מנשא ומגביה אותה בכוחו ואחר שאין בה חיות רוחני כלל כ״א הוא דומם ממש שאינה ממהות בחי׳ עצמיות רגל האדם כלל ואעפי״כ הקיטע עומד עליה והולך עליה ממקום למקום רק הוא המגביה ומנשאה אותה ממקום למקום כו׳, כך עד״מ למעלה כשמצטרך לירד השפע שלמעלה מעלמא דחירו שהוא חירות לכל שמשם תרד השפע לכולם (בחנם בלא מצות) אל החיצונים שרש עובדי כוכבים שלמטה שאין יכולה השפע להתלבש בכלים דקדושה ממש לירד אליהם מאחר שאין להם כלים כלל לכך היא תתלבש בכלי אחרת שאינה ממהות הכלים דקדושה כלל וע״י הכלים ההיא תשפיע השפע עליהם, והיינו ענין הנזכר במשנה הקיטע יוצא בקב שלו כו׳, דהנה כתיב זאת קומתך דמתה לתמר וגו׳ שכנ״י היא קומה שלימה כקומת האדם הכלול מרמ״ח איברים ושס״ה גידין ובכלל ראש ואזניים וידים עינים ורגלים כו׳ וגופא שכל הבחי׳ אלו ימצא בכנ״י דהיינו ראש הוא המוחין של התורה עצמה דהיינו ת״ח ראשי בנ״י כו׳, רגלים הם תמכין דאורייתא כנודע לכך תתלבש השפע היורדת עליהם בכלים דקדושה ממש היינו בבחי׳ רגלים האמיתי דקדושה (כי רגלים הם בחי׳ נה״י שע״י נשפע השפע כו׳ כנודע) כו׳ כמשל האדם השלם ברגליו ממש

---

*) התשובה: ספ״ו (צו, ב).

שרגליו הם המעמידים אותו ומנשאים אותו ממש ממקום למקום כך הוא בחי׳ ירידת השפע דקדושה לכנ״י דרך בחי׳ הרגלים דקדושה ממש כמ״ש זאת קומתך וגו׳ (ועמ״ש במ״א בענין ה׳ נצב עליו ובמאמר עמדת להם בעת צרתם, ובענין והארץ הדום רגלי ובענין במחוקק במשענותם ובענין חגרה בעוז מתני׳ ובענין א־ל עליון גומל חסדים טובים, ובבה״ז בשלח ד״נ גבי תלת רוחין דכלילין גו תלת כו׳) אבל כשיצטרך לירד השפע לעובדי כוכבים אזי מוכרח להתלבש בכלים אחרים שאינם ממהות דקדושה כלל כענין רגל של עץ שעשוי להקיטע שאינה ממהות הרגל העצמי של האדם ולא מערכו כלל שהרגל עצמו נושא את האדם ורגל זו צריך הקיטע לנשאה ואעפ״כ עומד עלי׳ כו׳ כך היא התלבשות השפע דקדושה בכלי אחר שאינה ממהות דקדושה להשפיע אליה והיינו דתנן הקיטע יוצא בקב שלו פי׳ כמ״ש מלך אלקים על גוים וגו׳ (וכמ״ש בע״ח שם וז״ל והנה מילוי גימ׳ אלקים כו׳ בסוד דינין ולכן אינן מתפרנסין אלא מהמילוי כו׳ והוא עולה גימ׳ ק״ב כנ״ל, ועיין זח״ב משפטים צ״ו א׳) היינו הקב שלו שמתחלפים צירופים דאלקים לצירופים אחרים בחילופים ותמורות כמנין ק״ב צירופים כו׳ עד שנשתנה למהות אחר ממש כדוגמת רגל של עץ הקיטע לגבי רגל העצמי של האדם שאיננו ממהותו כלל כנ״ל (וי״ל עד״מ האדם עצמו כלול ג״כ מדצח״מ והשערות שלו הן בחי׳ צומח שבו ואינן ערוך לגבי האיברים ממש שהרי כשיגזז השערות לא איכפת לו כלל, והנה השערות נק׳ אותיות אלא שאינן ערוך לגבי בחי׳ נה״י ורגל שהם מעצמיות האדם, ועמ״ש במ״א בענין אברהם הוי גאני בכנפי׳ דשרה וקא מעיינא לי׳ ברישי׳ שאין ערוך ההמשכה שנמשך מבחי׳ חסד לאברהם ע״י השתלשלות האיברים עצמן לגבי ההמשכה הנמשך ממנו ע״י שערות לנשמות הנפש אשר עשו בחרן כו׳ והנה כמו שאין ערוך בחי׳ צומח שבמדבר דהיינו השערות לגבי המדבר עצמו כך עד״ז יובן בחי׳ הנק׳ קב של עץ בחי׳ צומח שאינו ערוך לגבי בחי׳ רגל ממש, וגם לא דמי לבחי׳ מנעל וסנד״ל שהם מט״ט וסנד״ל כמ״ש בד״ה מה יפו פעמייך בנעלים כו׳ כי המנעול מעור בחי׳ חי וגם הסנדל הוא לבוש ממש להרגל משא״כ הקב כו׳ וזהו מה יפו פעמייך בנעלים דוקא לאפוקי קב הקיטע ואפשר זהו ענין הנז׳ בקדושין דמ״ט ע״ב עשרה קבים שיחה ירדו לעולם כו׳, נזכר לשון קבים כי כל המשכות אלו נמשכו ע״י בחי׳ ק״ב הנ״ל, ואפשר זהו ענין לקב אויבי לקחתיך, ופי׳ מה אקב לא קבה א־ל י״ל שלא נמשך בחי׳ ק״ב הנ״ל, וצ״ע להעיר ממ״ש בזח״ג אמור ק״ו א׳ ע״פ ויקוב) והנה כתיב וסכסכתי מצרים במצרים וגו׳ בישעי׳ סי׳ י״ט ב׳ ולעיל מיני׳ כתיב הנה ה׳ רוכב על עב קל ובא מצרים ועיין בשמות רבה פט״ו אמר הקב״ה אלך למצרים כו׳, פי׳ דכתיב ועברתי בארץ מצרים כדדרשו רז״ל אני ולא מלאך כו׳ דהיינו מבחי׳ המקיף עצמו השוה ומשוה קטן וגדול ירד במצרים כי הוא דוקא יכול לירד במצרים דהיינו מבחי׳ אימא עילאה עלמא דחירות כנ״ל אך בחי׳ כלי שהשפע מתלבשת בתוכה הוא בחי׳ קב שלו כנ״ל (וזהו והנה ה׳ רוכב על עב קל שלו ע״ש בע״ח שער אנ״ך פ״ג ועיין בזח״ג שלח דק״ע סע״א ובמק״מ שם ובלקו״ת בישעי׳, ובזח״ב ז׳ א׳ מ״ג א׳

ובעמה"מ דקכ"א א') וע"ז אמר הכתוב וסכסכתי מצרים במצרים, פי' שבקב שלו ממש שע"י תעבור השפע למצרים שעלי' עומד כביכול להשפיע להם כמ"ש מלך על כל גוים הכה את מצרים וסכסך אותם בדריסת רגל של עץ הוא הקב שלו ממש שע"י קבלו השפע ממנו כנ"ל והיינו דכתיב וסכסכתי מצרים במצרים שסכסך ודרסם בבחי' מצרים עצמו הוא הקב שלו שממנו מקבלים השפע כנ"ל, וזהו וסכסכתי מצרים במצרים (ובעמה"מ ד' ס' ב' ג' שער הדיקנא פרק ששי פי' שע"י בחי' מן המצר קראתי ב' פאות דדיקנא דא"א עי"ז הוא הכפאת הדינין דז"א כו' ועי"ז מכניע ג"כ מצרים שלמטה, וזהו נמשך ע"י האתערותא דלתתא בבחי' מן המצר קראתי כו') וזהו מ"ש במשנה בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך כמו שמפרש הגמ' אף כשאתה מתמלא עליהם כאשה עוברה כו' דהיינו בזמן הגלות שהוא בחי' עיבור דז"א בבטן אימא דאצילות שאז יונקים החיצונים גם כן שהשפע יורדת משם לכולם בשוה כנ"ל ואעפ"כ יהיו כל צרכיהם לפניך כו' וזהו אף חובב עמים כו' בידך והם תוכו לרגליך דוקא ולא ע"י בחי' הקב וזהו מצות ג' רגלים שהם זכר ליציאת מצרים כו' ובעלי קבים פטורים כו' ולע"ל כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא כו' ואפשר זהו ענין קב חרובין דר"ח ב"ד ומשנת ראב"י קב ונקי שעי"ז גרמו בחי' וסכסכתי כו' וע"ש בע"ח שיש עוד בחי' קב שהוא בקדושה י"ל שבו סכסך כו' ואפ"ל שענין בחי' זו זהו ע"ד נס דפורים שהי' הנס מלובש בהטבע כעין וסכסכתי כו' אחשורוש בהמן כו', משא"כ פסח יצ"מ ניסן הנס למעלה מהטבע לפי שיציאת מצרים בחי' לידה אבל אדר עדיין עיבור שלכן עיבור השנה בחדש אדר והנס שבזמן העיבור זהו ע"ד בכל פרשת העיבור כו' ואדר הראשון ואדר השני פי' הר"נ מטשארנביל נ"ע עיבור ראשון ועיבור שני כו'.

ג) **והנה** בחי' לידה הוא כשז"א יוצא מבטן אימא דאצילות כמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת כו' לך הוי' שבטלים אליו בתכלית הביטול אעפי"כ הם נחשבים למהות דבר בפ"ע שעולים בשם מדות גדולה גבורה כו' רק שבטלים למקורם כמ"ש לך ה' הגדולה כו' אבל בעודן מובלעים באבן ושרשם בטן אימא דאצילות בבחי' עיבור אז אינם נחשבים למהות דבר בפ"ע כלל עד שאינם עולים בשם כלל כנ"ל שהם נבלעים בהתכללות אמיתי במקורם כי עובר ירך אמו הוא כו' משא"כ כשיוצא לאויר העולם אז הוא מהות דבר בפ"ע ואזי יומשך בחי' לך אד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כנ"ל אך מ"מ הוא עדיין בבחי' קטנות כו' וכיון שיונק מחלב דאימא דאצילות אז נגדל ז"א בבחי' התפשטות בהרחבה וגדלות והיינו בחי' מוחין דיניקה המגדלים איברי התינוק בהגדלה מאד שלא לפי ערך גידולו אח"כ שבמשך עשרה שנים לא יתגדל אח"כ כ"כ לפי ערך הגידול שמתגדל בכ"ד חדש ימי יניקה שמיתוסף בריבוי והגדלה מאד ע"י יניקתו חלב האם כו' כנראה זה בעליל, והיינו בהיות שארז"ל דם נעכר ונעשה חלב שקודם לכן בכל ימי הריון לא הי' חלב זולתי בשעת לידה נתברר מובחר הדם ונעכר ונעשה חלב והפסולת יוצא בדם נדות כו', כך עד"מ למעלה ממש דהנה כתיב רשפי' רשפי אש שלהבת

י״ה וגו׳, דהיינו בהעלאת מ״ן של האדם בהתעוררותו באהבה בגבורות רשפי אש ושלהבת עזה אליו ית׳ ימשיך מ״ד כיוצא בו בחי׳ אהבת ה׳ ית׳ אליו באהבה רבה בגבורות רשפי אש שלהבת י״ה ממש וכמ״ש אהבתי אתכם אמר ה׳ כך הוא בעבודת ה׳ ית׳ שעיקר התעוררות האהבה מלמטה הוא בכדי להמשיך אהבת אמת של הקב״ה שהוא עיקר האמת שנק׳ שלהבת י״ה כנ״ל (ועיין מזה בתו״א בד״ה ועשית בגדי קדש, ובד״ה מים רבים בפ׳ נח) וכמו״כ הוא עד״מ למעלה ממש דהנה כתיב הסבי עיניך מנגדי כדפי׳ בזהר דמוקדין לי׳ בשלהוביתא דרחימותא כו׳ וזהו שהם הרהיבוני א״ת הרהיבוני אלא הרחיבוני כו׳ כמשנת״ל הנה כ״ז נק׳ בחי׳ דם (עיין בד״ה וארא אל אברהם ובביאור ע״פ ואהי׳ אצלו אמון) שהוא בחי׳ גבורות רשפי אש בחמימות עזה שלהבת י״ה, כי הדם הוא הנפש ועיקר החמימות הוא בהדם כנודע, אך הנה דם נעכר ונעשה חלב, היינו שמתברר הדם שהוא בחי׳ גבורות רשפי אש שלהבת י״ה כו׳ ונעשה חלב אימא דאצילות היינו בחי׳ תכלית הביטול נק׳ חלב אימא שהיא גבוה מאד נעלה מבחי׳ גבורות רשפי אש שלהבת י״ה ע״ד שמשלהבת י״ה הוא הדם מתברר ונעשה חלב אימא וע״י יניקת ז״א מחלב אימא מתגדל בהתפשטות בהרחבה גדולה שמתפשטים המדות דאצילות בהרחבה וגדלות מאד הכל מחלב אימא המגדל אותם כנ״ל, (ועיין מ״ש בד״ה באתי לגני גבי שתיתי ייני עם חלבי כו׳ ומפני שגבוה מאד נעלה שדם נעכר ונעשה חלב וכמ״ש בע״ח ע״פ וראיתן על האבנים שירכין מצטננים וחוזרים נה״י כו׳ ומריבוי אורות הוא הלידה כו׳ והחלב ע״ש) והנה כתיב ויכוננו עיר מושב וגו׳ פי׳ זהי עיר אלקינו דהיינו מדת מלכות דאצילות ונק׳ עיר אלקינו כמשל עיר גשמי׳ שמצירוף כמה מאות ואלפים בתים יחד נעשה עיר גדולה כו׳ עד״מ למעלה שמצירופי אותיות דמלכות דאצילות כשמצטרפים יחד נעשה עיר אלקינו בהיות האותיות דמלכות דאצילות נק׳ בתים כמ״ש בספר יצירה שתי אבנים בונות ב׳ בתים ג׳ אבנים בונות ששה בתים כו׳ (וזהו ענין עיר מושב פי׳ לאפוקי מבחי׳ מדבר אשר לא ישב אדם שם ומבואר במ״א בחי׳ אדם היינו רמ״ח פקודין רמ״ח איברים דמלכא ולכן אותיות מחדומ״ע של התפלה והתורה נק׳ עיר מושב משא״כ דברים בטלים נק׳ בחי׳ מדבר אשר לא ישב אדם שם, ולכן על ידי התפלה והתורה נמשך כמו״כ למעלה בחי׳ ויכוננו עיר מושב שהיא עיר אלקינו שישב בה בחי׳ אדם העליון, והנה אדם הוא שם מ״ה וזהו לאחר ההגדלה מחלב אימא שהיא שם אהי״ה והוא האלף דאדם כי אדם א׳ דם, ועיין בפע״ח שער ספירת העומר, וזהו גדול ה׳ כו׳ בעיר אלקינו, אימתי גדול כו׳ כי אז הוא בחי׳ לך אדנ״י החסד כי אתה כו׳ וכנ״ל, והנה מ״ש ישם מדבר כו׳ ויכוננו עיר יובן עפמ״ש בד״ה במדבר סיני באחד לחדש השני כו׳ ע״ש) והנה כתיב ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת וגו׳, פי׳ שבתים דעיר אלקינו המה בחי׳ צירופי אותיות דמלכות דאצילות מלאים כל טוב היינו שמלאים האותיות בשפע עונג העליון ונועם ה׳ ית׳ דהיינו כל טוב העליון נתלבש בהן אשר לא מלאת דהיינו שאינך יכול להגיע אליו כלל ומה גם כל טוב זה שבבתים אתה לא מלאת את כל טוב עליון בהבתים בהיות שאין נמשך טוב העליון הזה ע״י העלאת מ״ן של התחתונים שהם

ממשיכים אותו באתערותא דלתתא כי אין מגיע לשם אתערותא דלתתא כי אם יורד מעצמו ממקור הטוב והעונג העליון להתלבש בבתים דעיר אלקינו, וז״ש ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת כו׳ כנ״ל והענין הוא דכאשר יצא ז״א דאצילות מבטן אימא בבחי׳ לידה שאז המדות דאצילות הם נראים למהות בפ״ע רק שבטלים למקורם כמ״ש לך ה׳ הגדולה כו׳, אזי נשפע החסד דז״א דאצילות להתלבש בבתים דעיר אלקינו צירופי אותיות דמלכות דאצילות שנק׳ אדנ״י, וז״ש לך אדנ״י החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא דהיינו שאז יורדת השפע לישראל המקיימים מצות בלבד ולא עובדי כוכבים כנ״ל, וז״ש ובתים מלאים כל טוב דהיינו שנמשך בהבתים דעיר אלקינו שפע עונג העליון נועם ה׳ ית׳ בשפע החסד דז״א שנשפע בהם כנ״ל (והיינו כי ז״א יונק מחלב אימא אשר בחי׳ אימא הוא מה שלמעלה מאתעדל״ת כנ״ל וזהו ענין החלב חיוורתי דעתיקא כמ״ש באד״ר דקל״ו סע״ב ודקל״ז סע״א א״כ זהו בחי׳ אשר לא מלאת כו׳ וכמ״ש במ״א בענין וספרתם חמשים יום והלא אינן סופרים רק מ״ט יום אלא ששער החמשים דבינה הוא למעלה מאתערותא דלתתא ומ״מ נמשך אחר כך מאיליו כו׳ נמצא ענין הגדלה זו דז״א ע״י חלב דאימא עילאה היינו שגם הבחי׳ שלמעלה מאתערותא דלתתא יומשך גם כן במקום האתערותא דלעילא שעל ידי אתערותא דלתתא, וזהו ענין לך אדנ״י החסד כי אתה כו׳ פי׳ שעם שיומשך לאיש כמעשהו היינו ע״י אתערותא דלתתא דוקא אבל יהי׳ ההמשכה בחסד כי יומשך ג״כ מתנה מבחי׳ כל טוב אשר לא מלאת כו׳. ויש לומר שזהו ג״כ נרמז בגמרא פ״ק דר״ה די״ז ע״ב בתחלה כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולבסוף לך ה׳ חסד ור״ל שבתחלה נמשך האתערותא דלעילא שע״י האתעדל״ת ואח״כ נמשך ומאיר ג״כ בחינה שלמעלה מאתערותא דלתתא בחי׳ אשר לא מלאת, ואפ״ל כי בתים אלו נמשך ע״י התפלה ועיין בתו״א סד״ה השמים כסאי גבי איזה בית אשר תבנו לי). וז״ש אני חומה פי׳ כמו עד״מ למטה בגשמיות יש עיירות מוקפות חומה סביב להן בהיותן בעיר גדולה של המלך יש אוצרות המלך הממולאים בכסף וזהב ואבנים טובות כל טוב של המלך ויראים מפני שודדי לילה גנבים ולסטים שלא יגנבו או יגזלו הכסף והזהב שבאוצרותיו של העיר לכך העיר מוקפת חומה סביב לה שהחומה של העיר היא השמירה של העיר שלא יבואו שודדי לילה או שונא המלך לשלול שלל רב של אוצרותיו המלאים כל טוב שהחומה מונע השונא שלא יבוא בעיר כו׳, כך עד״מ למעלה בעיר אלקינו שהבתים מלאים כל טוב העליון היינו שפע החסד דז״א שהשפיע בהם כל טוב עליון כנ״ל אי לזאת צריכים שימור מאויבי ה׳ המה החיצונים שלא ינקו משם ג״כ (ואף שאינם יכולים לינק משם מאחר שנשפע החסד בעיר אלקינו כמ״ש לך אדנ״י החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא כנ״ל אף על פי כן מאחר שהבתים מלאים כל טוב העליון אזי יוכל אעפ״כ לירד השפע אליהם ג״כ כמשנת״ל שמקבלים מכל טוב העליון בחי׳ אימא דאצילות השוה ומשוה קטן וגדול הטוב ומטיב לרעים ולטובים, והגם שנתצמצם החסד בעיר אלקינו אף על פי כן מאחר שנמצא בו כל טוב יש להם מקום לינק כו׳ היינו מבחי׳ כל טוב שבבתים דעיר יוכלו גם הם לינק כו׳ ע״ז

אמר אני חומה כדאיתא בגמרא אני חומה זו תורה, פי' שהתורה היא חומה המקפת את העיר אלקינו מבלי תת מקום לחיצונים לינק מבתים מלאים כל טוב דעיר אלקינו זולתי ישראל בלבד יקבלו משם והיינו שכלליות התורה היא רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שזהו חומת העיר אלקינו להיות מגיע השפע דבתים מלאים כל טוב זולתי לאלו המקיימים את התורה ולהם ניתן התורה בלבד אבל לא לעובדי כוכבים שלא ניתן להם את התורה ולכך התורה שומרת את העיר אלקינו שלא יקבלו הימנה זולתי ישראל בלבד (והיינו ע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת הוא השמירה מן החיצונים כנודע * וזהו אני חומה זו תורה (ועיין בזח"ג פ' בהר דק"ח סע"ב אם אינון מארי תורה אתקריאו בתי ערי חומה כגוונא דאתמר במפקנו דמצרים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם כו' ע"ש, ועמ"ש בתו"א פ' בשלח סד"ה אז ישיר משה ובנ"י דהיינו לפי שבקריעת ים סוף הוא הגילוי למעלה מהשתלשלות לכן ואתם תחרישון וע"כ נצרך לבחי' חומה מימינם ומשמאלם מ"ע ומל"ת משא"כ המצריים טבעו בים כו' ועמ"ש מענין חומה בד"ה צדקת פרזונו ובד"ה והנצח זו ירושלים, והנה לפמש"כ י"ל העיר עצמה זהו ענין אותיות התפלה, וכמ"ש במ"א ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון, והחומה זהו ע"י אותיות התורה ועיין בגמרא ביבמות פרק הבע"י דס"ב ע"ב בלא תורה בלא חומה, בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר, לפ"ז י"ל דתורה שבעל פה שהיא נוק' היא הנק' חומה ועלי' נאמר אשת חיל עטרת בעלה נקבה תסובב כו', והעיר עצמה י"ל ג"כ תורה שבכתב וכמש"ש בענין עיר סיחון שגם התורה נק' כן ע"ד מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, אך החומה היא תורה שבעל פה וכמארז"ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה, ועיין מ"ש בסידור שער הסוכות בד"ה ושאבתם מים בששון ובתו"א פ' שמות נת' פי' עלי שהם המשכת מקיפים כו' ושם פ' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות די"א ע"ג ה' שומרך כו' החותם של כו' ע"ש, וידוע דשמור זו משנה, ועמ"ש מענין פי' דברי סופרים שנמשכים מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר בד"ה שחורה אני ונאוה, ומשם יובן איך שזהו המשכה מלמעלה מבחי' עיר סיחון שיחתי עם שהם בחי' שערות דעמר נקי כו' כי זהו המשכות אור פנימי, אבל דברי סופרים הוא המשכה מלמעלה מבחי' שערות כו' ע"ש).

ד) **ושדי** כמדגלות אלו ת"ח הנה המגדלות הם נעשים ע"ג החומה המקפת העיר כו' שהמגדלות בולטין מן החומה בגובה למעלה והיינו שעשויות בכדי לראות משם השונא מרחוק מאד מן העיר ולירות עליו בחצים ובליסטראות כו' שלא יוכל להתקרב אל החומה כלל כי החומה שומרת העיר מהשונא שנתקרב אל העיר ממש שלא יבוא בעיר מה שאין כן כשהשונא הוא עדיין הרחק מן העיר לא יוכל החומה לעשות לו מאומה זולתי המגדלים שעל החומה שהצופה עולה על גג המגדל לראות מרחוק השונא ואז יורו בחצים עליו והענין הוא דהנה כתיב אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי וגו' ות"א בצלותי ובבעותי כו' (ועמ"ש מזה בביאור

כנודע: כנראה כאן סיום המוסגר.

ע״פ ואני נתתי לך שכם אחד ובסידור שער התפלה סד״ה אשר לקחתי מיד האמורי) פי׳ שיש ב׳ בחי׳ ומדריגות שונות בטכסיסי מלחמה, הא׳ הוא החרב שהורג השונא מקרוב דוקא שחותך ראשו כשמתקרב אליו דוקא והקשת שהורג בחץ מרחוק הרבה כמטחוי קשת כו׳ כמו״כ נמצא ב׳ בחי׳ אלו למעלה ממש, דהנה כתיב וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים שע״י בחי׳ החרב חותך את ראשם עד״מ שלא יוכלו עוד לקבל חיותם שמפריד ע״י חיתוך החרב כו׳ רק שזהו מקרוב דוקא כנ״ל משא״כ הקשת שיוכל להזיק להם אף מרחוק מגג המגדל, והענין הוא דהנה זה לעומת זה עשה האלקים דהיינו מדורים של הקליפות וסט״א הוא נגד הקדושה ממש שנגד ההיכלות דקדושה דבריאה ממש בבריאה עצמו יש היכלות ומדורים דקליפות דבריאה הזה לעומת זה דקדושה וכן ביצירה ועשי׳ שהקליפות וסט״א שבכל העולמות בי״ע הם קרובים לקדושה ממש באותו עולם ממש משא״כ הקליפות דאצילות אין עומדין באצילות כ״א מעמדן בבריאה כי באצילות לא יגורך רע כתיב כמ״ש בע״ח ולכן הקליפות דאצילות שעומדים בבריאה הם רחוקים בריחוק מקום מבזה לעומת זה דקדושה שלהן שעומדים בעולם אחר כנ״ל ואעפי״כ יכולים להזיק מרחוק כו׳ ע״ז כתיב ושדי כמגדלות לירות עליהם חצים מגג המגדל להזיקם מרחוק כנ״ל (משא״כ אותן דבי״ע נהרגים בחרב הוא החומה בחי׳ תורה הנ״ל, וז״ש ושדי כמגדלות אלו ת״ח דהיינו פנימיות התורה וכמארז״ל בחגיגה די״ג ע״א ע״פ דבש וחלב תחת לשונך דקאי אמעשה מרכבה דהיינו פנימיות התורה המלובש בת״ח (כאמרם שיהיו מכוסים כו׳ שזה נק׳ שדיים שכנוס בהם חלב אימא דאצילות שינקו מחלב דאימא ונתגדלו ונתמלאו בבחי׳ העלם דהיינו סודות התורה פנימיות התורה הם הם כמגדלות להזיק הקליפות דאצילות העומדים מרחוק מקום דבריאה בחיצים ובליסטראות ועיין זח״ג בלק דקפ״ח ע״ב בחרבא ובקשתא וברומחא (ועיין מק״מ שם ועיין בלקו״ת בשמואל גבי שלשת החיצים כו׳, והנה לפמש״ל החיצים הם אותיות התפלה, והנה התפלה בכוונה ברעותא דלבא נמשך ע״י פנימיות התורה וכמארז״ל מפני מה ישראל צועקים ואינם נענים מפני שאין יודעין לכוון בשם, ועמ״ש במ״א בענין חסידים הראשונים שהיו שוהים בתפלה תשעה שעות ביום ולכן א״ש דדוקא מהמגדלות שהם פנימית התורה נמשך בחי׳ בעלי חיצים ועיין בזח״א ויחי דרמ״ז א׳ ע״פ וישטמוהו בעלי חיצים ובמק״מ שם פי׳ חיצי האהבה והיינו בחי׳ רעותא דליבא בכל מאדך בחילא יתיר והנה זהו ענין חיצי האהבה שמלמטה למעלה באתערותא דלתתא בתפלה ובבחי׳ זו נק׳ כנס״י קשת כמש״ש מאן קשת דא בת זוגו, וכמו״כ יש קשת מלמעלה למטה בבחי׳ המשכת מ״ד כענין יורה כחץ וכמ״ש בזח״א פ׳ נח דע״א ב׳ בענין ותשב באיתן קשתו ובזח״ג אחרי דס״ו סע״ב, והנה בחי׳ זו נמשך ג״כ ע״י בחי׳ המגדלים דוקא כי שרש טפת מ״ד נמשך מלמעלה מעלה כו׳ וזהו בחי׳ איתן ע״ש במק״מ גם כמ״ש בזח״ב פקודי דרכ״ג ב׳ גבי בצלאל בצל א־ל, וכנודע שבחי׳ היסוד שרשו מהכתר כו׳ ומהבינה, וכמ״ש במ״א בד״ה האזינו השמים בענין סוכות ושמיני עצרת וז״ש לקמן שיש מגדלים לשון זכר ויש מגדלות לשון נקבה היינו מבחי׳ מגדלות נמשך חיצי המ״נ ומבחי׳

מגדלים נמשך חיצי המ״ד) והנה לכך המגדלות בולטין מן החומה למעלה בהיות ידוע שעשו הוא היה הבכור העליון באמת שנמשך מז׳ מלכין קדמאין דתהו שלפני האצילות ולכך מקבלים חיות מעלמא דחירו אשר אין מגיע לשם מעשה התחתונים כלל כי אם צדקת כו׳ ורבו פשעיך כו׳ שזהו למעלה מסדר ההשתלשלות שהוא חלק בכורה דעשו שהוא חלק הראשון בהשתלשלות כו׳ ויעקב הי׳ איש תם יושב אוהלים מחבר אוהלים דתיקון אשר ע״י המ״ן ימשיך המ״ד דוקא שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא זהו חלקו של יעקב אע״ה, והנה כאשר לקח יעקב הבכורה מעשו נוטל פי שנים חלקו וחלק עשו אחיו והיינו כמ״ש בתים מלאים כל טוב דהיינו חלק הבכורה של עשו להיות נשפע כל טוב העליון מצד עצמו אשר א״א להגיע לשם ההעלאת מ״ן של התחתונים שזה חלקו של עשו הגיע ליעקב גם כן כמ״ש ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת פי׳ לא נתמלאו הבתים מצד אתערותא דלתתא שאי אפשר להגיע לשם בהעלאת מ״ן כלל כי אם נתמלאו מעצמו מטוב העליון כנ״ל, וזהו המגדלות הבולטים למעלה מן החומה דהיינו בחי׳ חלק בכורה דעשו שהגיע ליעקב שבולטים למעלה מסדר ההשתלשלות דהיינו כמ״ש ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת כנ״ל (ועמ״ש בד״ה מה טובו בפי׳ ג׳ אותיות בכ״ר שהם יחידות עשירות מאות ג׳ תשובות דנר״נ ועי״ז ג׳ המשכות מלמעלה היינו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובחי׳ שלמעלה מסובב ע״ד כי גאה גאה כו׳ ואפשר לומר שזהו עצמו ענין ג׳ בחי׳ העיר והחומה והמגדלות כי העיר הוא בחי׳ המשכות אור פנימי שהרי הבתים הם דירת אדם כו׳ בחי׳ עיר מושב כנ״ל והחומה היא בחי׳ מקיף הנמשך מסובב כל עלמין ה׳ שומרך ה׳ צלך וכנ״ל והמגדלות הבולטין מן החומה הם המשכות מבחי׳ שלמעלה מסובב כל עלמין היינו מבחי׳ המקיף למקיף לפ״ז פנימית התורה למעלה מסובב כל עלמין וכנודע דפנימית אבא הוא פנימית עתיק, ובאדר״ז דרצ״ו א׳ כמגדלות דאינון נהרין רברבין דנפקי מאימא עילאה והיינו כי יש בתורה ג׳ מיני אותיות אתוון זעירין ואותיות בינונים ואתוון רברבין שהם ג׳ בחי׳ נר״ן כי אתוון זעירין הם מהמלכות הנק׳ ממכ״ע ואתוון בינונים מז״א שנק׳ סובב כל עלמין ואתוון רברבין מהבינה שהיא למעלה מהז״א הנק׳ סובב כל עלמין וזהו״ע נהרין רברבין, וכן פי׳ המגיד נ״ע שהמגדלות הן אתוון רברבין שהם כבולטין מן החומה שהיא התורה, וגם יש להעיר לזה מענין מ״ש בד״ה שימני כחותם שיש בחי׳ חותם בולט שהוא המשכה מלמעלה מסדר ההשתלשלות וזהו ענין תפלה של ראש כו׳) שזה מגרש החיצונים וקליפות דאצילות גם מרחוק וכמ״ש בפ׳ עקב עד אבד הנשארים והנסתרים מפניך לא תערוץ מפניהם כי ה׳ אלקיך בקרבך א־ל גדול ונורא פי׳ הנסתרים מפניך הם השונאים העומדים מרחוק וכמו קליפות דאצילות שעומדים בבריאה כנ״ל וכדי להאבידם ג״כ הוא ע״י המשכת אור גדול יותר מבחי׳ עצמותו ומהותו שזהו פי׳ א־ל גדול ונורא שעי״ז יכולים לדחותם ולהאבידם אף שעומדים מרחוק וכמשל הנר אינו דוחה החושך מרחוק כ״א מה שמקרוב להנר אבל ע״י אבוקה נדחה גם החושך הרחוק כו׳ כי החושך נדחה מפני האור וכשהאור גדול ביותר דוחה גם החושך

שמרחוק כו׳ ועמ״ש במ״א בענין אבוקה שהיא ש״ע נהורין דא״א נר הוא מלכות המקבלת משם הוי׳ דז״א כמ״ש כי אתה נרי הוי׳, עיין בתו״א פ׳ מקץ על פסוק זה, והתגלות עתיק הוא בבינה ע״כ מאירים בה ש״ע נהורין בחי׳ וישע ה׳, ולכן בינה היא אבוקה והמלכות לגבי בינה היא כנר בפני אבוקה וכענין שרה לגבי חוה היא כקוף בפני אדם פחז״ה דנ״ח ע״א (ואפשר זהו״ע כן ה׳ יצמיח צדקה ותהלה נגד כל הגוים כי תהלה לשון הארה כמו בהילו נרו וכש״ה יצמיח אור גדול ידחה החושך הרחוק ג״כ וזהו נגד כל כו׳ וזהו ועתה אנחנו מודים לך ומהללים לך פי׳ ע״י שאנו מודים בבחי׳ הודאה לעצמותו ומהותו ית׳ ממש דלית מחשבה תפיסא בי׳ כלל ועי״ז מהללים הלל ואור גדול וכמו שגומרים את ההלל לדחות גם החושך שמרחוק כו׳ וע״ש בתו״א פ׳ תצוה בד״ה ואתה תצוה בענין תרום ידך על צריך כו׳ וכתיב וברוב גאונך תהרוס קמיך ועיין בתו״א פ׳ בשלח סד״ה אז ישיר משה גבי הסוררים אל ירומו ועד״ז יש לפרש מ״ש בזח״ג ויקרא ד״כ סע״ב ע״פ כי הנני מושיעך מרחוק כו׳ מבחי׳ מרחוק ה׳ נראה לי כי לפי שהוא אור גדול ביותר ע״כ מאיר גם מרחוק כו׳ ועיין בתו״א דקנ״ב ע״ג ד״ה הנה התורה היא פירש, במש״ש כמשל האבוקה כו׳) וז״ש ויזרעו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבואה כו׳ פי׳ שע״י המגדלות יורו חיצים מרחוק להזיק השונאים אויבי ה׳ מרחוק כו׳ אזי יוכלו לזרוע השדות הסמוכות לעיר אלקינו (אלפים אמה שנק׳ שדה מגרש ועיין בפע״ח גבי קבלת שבת בשדה ועיין מ״ש במ״א בד״ה כי תבואו אל הארץ בפ׳ בהר בענין שש שנים תזרע שדך כו׳ ובד״ה ויצא יצחק לשוח בשדה, ובד״ה ואלה שמות בני ישראל גבי בכל עבודה בשדה) אף מה שחוץ לחומה ולעשות פרי תבואה ולא ייראו מהחיצונים שלא יינקו משם אף שהם חוץ לחומה מפני שהמגדלות יגרשם משם ברחוק מקום אף שלא יגיעו סמוך לשדות החוץ לחומת עיר אלקינו וזהו ושדי כמגדלות (ועמ״ש בפ׳ בראשית סד״ה להבין ענין הברכות גבי חותם בברוך ע״ד חתום תורה בלימודי) והנה כתיב בישעי׳ סי׳ ל״ג י״ח לבך יהגה אימה איה ספר איה שוקל איה סופר את המגדלים (ועמ״ש ע״ז לעיל בפ׳ שמות ובגמרא פ״ב דחגיגה דט״ו סע״ב שהיו שונין ג׳ מאות הלכות במגדל הפורח באויר, וכ׳ רש״י י״מ שדורשין גובהו של למ״ד כו׳ וכ״ה עוד בסנהדרין דק״ח ע״ב ועיין בסדר אליהו רבא פכ״א משמע קצת דקאי קרא אמגדל דהפלגה וכיוצא בו אך כמה פנים לתורה) פי׳ מגדלים לשון זכר הוא בדכר העליון שעד רום המעלות ימצא בחי׳ חומה ומגדלים אף בדכר העליון שלמעלה מאצילות כמ״ש בע״ח דבשעת הזווג דזו״נ של מעלה הופכים להיות אב״א מיראת יניקת החיצונים ולזה הוא המעקה המבדלת ביניהם שלא יינקו כו׳ ע״ש היינו החומה כו׳ ונמצא שם ג״כ בחי׳ מגדלים להרחיקם מרחוק שלא יגיעו מקרוב לחומה כלל וז״ש מגדלים לשון זכר שנמצא עד רום המעלות בדכר העליון שנק׳ מגדלים ובנוק׳ נק׳ מגדלות (עמש״ל שמהמגדל זורקים החיצים ויש בחי׳ זו בין במ״ד בין במ״ן ועיין במד״ר פ׳ הברכה והיתה תפלתו של משה דומה לחרב שהוא קורע וחותך אינו מעכב כו׳ וחרב לאו דוקא בכמ״כ הוא

בחי׳ קשת וכנ״ל, וכן איתא בזח״ג פנחס דף רכ״ח על פסוק והנה רבקה יוצאת דא צלותא דאיהי דיבור כו׳, ובמ״א כ׳ רבקה יוצאת כגון ויצא כברק חצו כו׳ עיי״ש דרכ״ו א׳ וכן קשת זהו תקיעה שברים תקיעה כמ״ש בפרדס בעה״כ ועיימ״ש מענין והנה רבקה יוצאת במ״א, והנה במא״א כ׳ דיסוד דא״א נק׳ גם כן מגדל וע״ז י״ל ענין מגדל הפורח באויר כי הוא מושך השפע מבחי׳ מוחא סתימאה ומאוירא דעל מו״ס וזהו ענין אויר אור יו״ד ועמ״ש מזה בד״ה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ועמ״ש במ״א בד״ה ואני נתתי לך שכם א׳ בענין ויוסף הורד מצרימה כו׳ שהוא בחי׳ יסוד דא״ק מלך הדר כו׳ והנה כתיב ואתה מגדל עדר במיכה סי׳ ד׳ ח׳ ות״י והביאו רש״י ואתה משיחא דישראל כו׳ שנק׳ משיח מגדל והיינו לפי שאז יומשך השפע מפנימית יסוד דעתיק ואזי יתגלה פנימית טעמי תורה, וזהו ה׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר ובענין פי׳ יגדיל י״ל עפמ״ש בד״ה בשלח פרעה בענין ארוכה מארץ מדה שמ״מ יש לה מדה אמנם ע״י הבירורים מבחי׳ בגדי עשו בנו הגדול נעשה בחי׳ יגדיל תורה, ובגמרא מגלה דכ״ז א׳ בית גדול שמגדלין בו תורה דכתיב יגדיל וח״א תפלה כו׳ הגדולות כו׳, והיינו כענין מגדלים לשון דכר ומגדלות לשון נוק׳ היינו תורה בחי׳ דכר ותפלה בחי׳ מלכות והכל המשכה מא״א ועד״ז שם ה׳ גדולה לאה בינה כי שם התגלות עתיק אתוון רברבין ולכן נק׳ בינה שמו הגדול ועמ״ש ע״פ ועתה יגדל נא כו׳ וזהו ה׳ חפץ כו׳ יגדיל דבחי׳ הגדלה זו נמשך מבחי׳ חפץ שהוא פנימית הרצון העליון, א״נ פי׳ יגדיל תורה כי התורה נק׳ ג״כ כרוב אחד מקצה מזה בד״ה מי יתנך אכן ויגדיל בחי׳ אדם הגדול א״א שלמעלה מז״א הנק׳ ג״כ כרוב ומשם נמשך שופר גדול חשבון גדול ורב חסד ועמ״ש במ״א בענין דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא, שהויות דאביי ורבא היינו נגלה שבתורה נמשך מחב״ד דז״א הנק׳ זעיר אנפין וזהו דבר קטן אבל פנימית התורה שרשו מא״א ולכן נק׳ דבר גדול וא״כ עד״ז יובן ג״כ ענין מגדלות וענין יגדיל תורה שלע״ל יהי׳ גילוי פנימית התורה כו׳, ובמדבר רבה ס״פ נשא ס״פ י״ד בפסוק ולזבח השלמים תרי״ג מצות כדי למלאם מצות כו׳ יגדיל תורה כו׳ ועמ״ש בד״ה ואהי׳ אצלו אמון בענין דוד זמירות קרית להו שמצד הפנימית שהוא בחי׳ חפץ ותענוג עליון שבמצות אין כל מצוה דומה לחברתה וזהו ה׳ חפץ כו׳ יגדיל תורה כו׳ ועיין במד״ר ר״פ בהעלותך וס״פ שלח משמע יגדיל מה שבכל דבר מעשיי׳ יש מצוה בחרישה זריעה לבוש בית כו׳ וי״ל ע״ד בתיקון ריבוי הכלים ע״י ריבוי ההתכללות ומזה נמשך ריבוי האורות כו׳ ועוי״ל כי יש ב׳ בחי׳ הא׳ מה שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, והב׳ מה שאנו מבקשים קדשנו במצותיך במצותיך דוקא ועז״נ ה׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה להיות קדשנו במצותיך והנה יגדיל קרוב לענין מגדל כו׳, והנה בענין שע״י המגדל זורקים החיצים הנה ענין המשכת מ״ד יורה כחץ פי׳ שהשפע אינו מתעכב דרך המשכתו כ״א נמשך במהירות מלמעלה למטה שכמו שהוא למעלה נמשך למטה עמ״ש מזה בסידור ע״פ יום ליום יביע אומר כו׳ וזהו ענין ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה, ע״ד יורה

כחץ וזהו ויצא כברק חיצו, וכמו"כ יש בחי' זו בענין המ"ן באותיות התפלה שהם בחי' חיצים כנ"ל ועיין ברמ"ז פ' ויגש ר"ט ע"ב ע"פ כמגדל דוד, ועיין בזח"א בראשית דל"ז ע"ב מענין מגדל עוז, וע"ש דף ו' ע"א ואיהו מגדל חד דפרחא באוירא ודף ט' ע"א גו מגדלא חדא, ח"ב יתרו צ"א א', ח"ג שלח קס"ד ב' ובת"ז תיקון נ"ה ל' אימא עילאה דאיהי מגדל עוז כו' ועיין בלקו"ת פ' וישב) והנה כתוב בזהר ספרא דצניעותא שקיל במתקלא כו' ועד לא הוה שקיל במתקלא לא הוי' משגיחי' אפין באפין דהיינו מיראת יניקת החיצונים כנ"ל, וז"ש איה סופר את המגדלים שאיה הוא מחבר הסופר והשוקל עליון עם המגדלים בכדי שיוכלו להתייחד פנים בפנים ולא יראו מיניקת החיצונים כנ"ל, פי' אי"ה הוא א' י"ה דהיינו שדם נעכר ונעשה חלב שחכמה הוא המברר מובחר הדם להתהפך לחלב וז"ש א' י"ה אלף הוא חכמה מברר את מובחר הדם שנק' שלהבת י"ה כנ"ל להיותו מתהפך לחלב בשדיים עליונים כי בחכמה דוקא אתברירו וזהו א' י"ה כנ"ל סופר את המגדלים שהאיה עושה המגדלים הם השדיים שהם כמגדלים שמברר י"ה שהוא בחי' דם להיות נעכר ונעשה חלב בשדיים עליונים שהם כמגדלות כנ"ל, והנה כתיב קודם למקרא זה ויכוננו עיר מושב כו' ויתעם בתהו לא דרך כו' ישם נהרות למדבר דהיינו בחי' עולם התהו שלפני האצילות התיקון, ואח"כ כתיב ויזרעו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבואה ויכוננו עיר מושב דהיינו הכל בתיקון דאצילות כנ"ל.

ח' י"ב.

כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו, א) התרגום מפרש אלף הם עשרת השבטים שע"פ הנביא אחי' השלוני נפרדו ממלכות רחבעם, ומאתים הם יהודה ובנימין שנשארו תחת מלכי יהודה, והנה י"ב שבטים הם י"ב בקר דבריאה ושרשם י"ב גבולי אלכסון ועמ"ש בלקו"ת סד"ה והי' מספר בנ"י בענין ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו ושמו להם ראש אחד ומ"ש בד"ה ויגש אליו יהודה א"כ אפ"ל דעל זה יתפרש האלף לך שלמה שיוחזרו עשרת השבטים תח"י דוד ושלמה ושרשו בחי' מלך שהשלום שלו וכמ"ש והי' הוי' למלך כו'.

ב) **רש"י** פירש דקאי אלע"ל שהעוכומ"ז יחזירו אלף ויוסיפו חומש כדין המועל בהקדש וצ"ל עפמ"ש בזח"ב פקודי דרכ"ז א' ב' דבחי' האלף הנ"ל הם הע"ס דק"נ שלע"ל תצא מחלאתה וטומאתה כמ"ש בסש"ב פל"ז וזהו האלף לך שלמה, ועיין מזה בשל"ה דשס"ו א' בתושב"כ ס"פ פנחס, וענין הוספת החומש צ"ע להבין ועמ"ש סד"ה קדש ישראל בפי' כל אוכליו יאשמו ואפ"ל כי בק"נ יש י"א כתרין עשר נגד ע"ס והיא' מקיף דלבונה והנה ע"ס בקדושה נחלקין לה' פרצופין אם כן המקיף דלבונה היא הוספת חומש על ע"ס דק"נ, שבועות ספ"ו ל"ה ב', ירו"ק אבות ואמהות ל"ד מס"ס פ"ה עמה"מ ל"ב עד"א קכו"ב קמט"ב קס"ח א' רבות סוף שה"ש זח"א קכ"ד ב' פ' חיי, פ' פקודי דרכ"ז של"ה קפו"ב רנ"א ב' בחיי רכ"ט ד'.

ג) **מה** שעשר ספירות דנוגה נק׳ אלף ע״ד שנזכר בזהר ר״פ ויגש בענין
שלא נברא העולם באל״ף משום שממנו יש יניקה לארור ולכן נברא העולם בבי״ת שיש בו סימן ברכה ופי׳ רבינו כי אף שאל״ף גבוה מהבי״ת כי אל״ף בכתר בי״ת בחכמה יבנה בית אלא כי בכתר מאריך אף לרשעים משום דשם כחשיכה כאורה, שממית בידים תתפש, וזהו אם תגביהי כנשר שיניקתם מרוממות הא״ס כמ״ש בתו״א בד״ה ויאבק איש ובד״ה כי עמך מקור חיים בפ׳ מקץ ובשעת עשרת הדברות פתח באל״ף אנכי כי אחר שכבר נברא העולם בבי״ת שוב אין יניקה גם מהאל״ף וזהו פי׳ א״ב ואזי האלף לך שלמה שגם מק״נ היונקת ממקום גבוה יתברר ויוכלל בקדושה.

ד) **במד״ר** בשה״ש במקומו תני רבי חייא כו׳ באותה שעה אמר הקב״ה
כרמי שלי לפני, עיין מ״ש מזה על פסוק איש יהודי הי׳ בשושן, יש לומר דהנה בישעי׳ נאמר אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמי כו׳ ולכן כאן אמר שעל ידי הגלות נמשך כרמי שלי לפני ועיין מ״ש על פסוק וזאת התרומה זהב זו בבל כו׳ וענין מאלף נעשו מאתים, אלף זהו ע״ד וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע כו׳ וכמ״ש ע״פ כי לגוי גדול אשימך שם, וענין החרש והמסגר אלף הנה על משה נאמר אדם אחד מאלף מצאתי, ובפע״ח שער השבת פ״ח בדרוש מזמור שיר ליום השבת כ׳ כשעלה משה להר לקבל התורה נתנו לו אלף חלקים של אור שה״ס א׳ רבתי דאדם שת אנוש שבד״ה, וכשעשו ישראל העגל נאבדו ממנו בעון ישראל ואז נשאר לו חלק אחד לבד מכל האלף חלקים לכן א׳ דויקרא זעירא כו׳, ובשבת מקבל משה האלף אורות וזהו ישמח משה במתנת חלקו עכ״ל, ובמג״ד סוף אות א׳ כ׳ כי אל״ף זעירא במלכות, ואל״ף רבתי בכתר ועיין זהר ויחי דרל״ט א׳, וזהו ע״ד ההפרש בין אני ובין אנכי, וא״כ לפי״ז יש לפרש האלף לך שלמה כי שלמה הוא מלכות ולע״ל יומשך אור הכתר במלכות דהיינו כסא דמלכא משיחא מחזיק אר״ך לוגין המשכת א״א וזהו האלף שהוא כתר לך שלמה, והו״ע אאלפך חכמה ומאתים לנוטרים את פריו היינו לנשמות הצדיקים שהם יקבלו מבחי׳ חו״ב שהם הנק׳ מאתים וכן פי׳ בסה״מ דע״ט א׳.

ה) **עו״ש** במד״ר הלומד תורה במקומו שכרו מאתים ושלא במקומו אלף,
י״ל דמאתים הם חו״ב שכל א׳ כלול ממאה ולכן בישכר נאמר ראשיהם מאתים כי ישכר יש שכר היינו חו״ב להנחיל אוהבי יש כדפי׳ בזח״א פ׳ ויצא דקנ״ו, גם קנה חכמה קנה בינה ב״פ קנה גימט׳ יש, ולפי דאורייתא מחו״ב נפקת ע״כ מצד התורה שכרו מאתים, אבל הלומד תורה שלא במקומו שזהו ענין עבודה ע״ד בין עובד אלקים לאשר לא עבדו ע״י ששונה פרקו מאה פעמים ואחד נק׳ עובד אלקים עיין בסש״ב פט״ו ועי״ז ממשיך מאור הכתר שהוא מקור החכמה עיין בלקו״ת בשה״ש בד״ה באתי לגני בפי׳ אריתי מורי עם בשמי, ובמ״א נת׳ כי מאה ואחד גימ׳ מאין הוא בחי׳ והחכמה מאין תמצא ור״ל שע״י אתכפיא הנ״ל ממשיך מבחי׳ מאין, וכמו״כ הלומד תורה שלא במקומו ממשיך מבחי׳ כתר ששם הוא בחי׳ אלף אשר החכמה אינה אלא מעשר מבחי׳ כתר, גם האלף אאלפך חכמה,

ונוצר חסד לאלפים ועיין בזהר חיי דקכ"ג א' בענין ויהיו חיי שרה מבואר מאה שנה הוא הכתר וחו"ב נק' עשרים וכאן משמע חו"ב הן מאתים וכתר הוא אלף, י"ל שזהו ע"י עסק התורה ממשיכים תוספות אור בכח"ב ואז ז' שנים י"ל שזהו ע' רבתי דשמע ישראל כי לפי ערך זה גם הז' מדות מתעלים מיחידות לעשירות.

כרמי שלי כו' זח"א חיי קכ"ד ב', ח"ב פקודי רכ"ז סע"א ז"ג ח"א ל"ט ד'.

אלף י"ל אותיות פלא עיין בלקו"ת ר"פ צו בד"ה ואכלתם אכל ספ"א בענין אשר עשה עמכם להפליא דהיינו בבחי' כתר ובד"ה כי המצוה הזאת פ"ג בענין לא נפלאת היא ממך ובבה"ז פ' שופטים ד' ער"ה א' גבי במכוסה ממך בל תחקור ועמ"ש בענין מופלא סמוך לאיש ובענין מופלא שבסנהדרין שהי' במקום משה שנאמר בו ואצלתי מן הרוח אשר עליך א"כ הי' משה לגבי ע' זקנים כמו בחי' מאציל לגבי נאצל ולכן על משה נאמר אדם א' מאלף מצאתי, וי"ל שבאצילות עצמו יש ג"כ אבי"ע ובחי' אחד מאלף היינו אצילות שבאצילות כי משה זכה לחי', וכמו"כ ענין החרש והמסגר אלף וי"א החרש אלף והמסגר אלף היינו חו"ב עיין זהר בראשית דל"א א' ע"פ לעומת המסגרת, שהוא עלמא דאת' היינו בינה, והיינו שהיא כתר לז"א שזהו אצילות שבז"א, והחרש גבוה יותר והוא אבא, ולכן האלף לך שלמה מלך שהשלום שלו שהוא ת"ת נמשך בו הכתר מבחי' האלף פלא ומאתים הם חו"ב זהו"ע ומבני יששכר כו' ראשיהם מאתים שהם חו"ב כו' וע"ל סעיף ד' ולכן ביום הראשון הקריב נחשון משבט יהודה בחי' שלמה, ע"ד האלף לך שלמה, ביום השני הקריב נשיא יששכר בחי' ומאתים כו'.

שה"ש ח, יג

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, ז"ל התרגום אמר שלמה בסוף נבואתיה עתיד מארי עלמא למימר לכנישתא דישראל בסוף יומיא את כנישתא דישראל דמתילא לגינתא קלילא ביני אומיא ויתיבא בבית מדרשא עם חברי סנהדרין ושאר עמא דצייתין לקל ריש מתיבתא ואלפין מן פומי' פתגמי' (לפי"ז מפרש חברים מקשיבים לקולך הם התלמידים הנשמעים לקול ראש הישיבה ועמ"ש בתו"א ע"פ משה ידבר שכל ראשי ישיבות נקראים בשם משה כי הם היסוד המשפיע) אשמיעיני אוריתא קל מיליך בעידן דאת יתבא לזכאה ולחיבא ואהי מסכים לכל מה די את עבדת עכ"ל, ועמ"ש בד"ה אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' בפי' אז נדברו כו' ויקשב הוי' וישמע, דלכאורה אינו מובן מה צריך הקב"ה לשמיעת התורה והלא התורה מאתו תצא, אלא הענין כי הקב"ה נק' לפעמים בחי' ממכ"ע עיין מק"מ בשלח דמ"ו, והנה התורה של עולם הזה לפי שהיא מלובש בענינים גשמיים שרשה מאד נעלה כו' בתו"א בד"ה לך לך ומ"ש ע"פ והוי' פקד כו' ויעש הוי' לשרה עשי' לעילא כו' ובביאור מאמר

זח"א בראשית כ"ז משנה אתת' דההוא נער כו' ומ"ש בד"ה ראשי המטות בענין לכו לחמו בלחמי ולכן היא ממשכת כח החיות מאור א"ס ב"ה מלמעלה מעלה מבחי' סובב כל עלמין לבחי' ממלא כל עלמין וזהו ויקשב הוי' וישמע כו' ובד"ה באתי לגני נתבאר כי להיות שהנהגת העולמות הוא ע"פ מדותיו ית' וע"י התורה דמחכמה נפקת שהיא למעלה מהמדות ממשיכים גילוי אור א"ס המלובש בחכמה, לכן ויקשב הוי' שהוא ז"א מדותיו ית' וישמע לגילוי זה כו' וזהו השמיעני.

ב) **פ"ו** דשבת דס"ג ע"א א"ר אבא אר"ש בן לקיש שני ת"ח המקשיבים זה לזה בהלכה (מלמדים זא"ז ומבינים זה לזה ולישנא דקרא נקט) הקב"ה שומע לקולם שנאמר היושב' בגנים (בתי מדרשות) חבירים מקשיבים (זה לזה אני אומר שישמיעוני את קולם, רש"י, ונראה דמפרש לקולך השמיעני ר"ל לקולך שייך להשמיעני שכשהם חבירים מקשיבים אזי לקולך השמיעני) לקולך השמיעני, נראה הטעם שכשהם שנים העוסקים בתורה ומקשיבים זה לזה עד שנקראו חבירים לשון חיבור והתכללות עי"ז שורה עליהם הברכה ע"ד הנזכר בזח"א פ' בראשית ד"נ ע"א שע"י שיש התכללות משפיע ומקבל שורה ע"ז ההמשכה מבחי' סובב כל עלמין שהיא הבינה כו' ע"ש ועיין מזה בתו"א פ' תצוה סד"ה ועשית בגדי קדש, וזהו שאמרו במשנה פ"ג דאבות ומנין שאפילו שנים שנאמר אז נדברו כו' ומנין שאפילו א' שנאמר אבא אליך כו' והקשו א"כ שאפילו אם הא' שרוי השכינה כשקורא בתורה כ"ש אם שנים וכ"ש שלשה כו', ותירצו שיש הפרש והדרגות ביניהם כו' ע"ש במדרש שמואל, וההדרגה אפ"ל כי ביחיד שורה ההמשכה מבחי' מלכות שהיא שכינה ממכ"ע, אבל כשהם שנים המתחברים זא"ז גורמים למעלה גם כן חיבור ויחוד קוב"ה ושכינתי' דהיינו סוכ"ע וממכ"ע כו' ובבחי' יחוד זה יש כמה מדריגות זה למעלת כו', וזהו משנים עד עשרה ממשיכים מכל הע"ס כו' משא"כ שנים הם יסוד ומלכות כו' עיין זח"ב ויקהל דף רי"ש סע"א בענין תרומה תרי ממאה כו' ובגמרא שם ואם לאו גורם לשכינה שתסתלק שנאמר ברח לך דודי כו' עיין מהרש"א בח"א שם שחיבר פי' זה עם הת"י.

ג) **פ"ה** דב"ב דע"ה ע"א אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר יכרו עליו חבירים איוב סי' מ' כו' ואין חבירים אלא ת"ח שנאמר היושבת בגנים חבירים מקשיבים לקולך השמיעני הנה תלמידי חכמים היינו שהם מלומדים מבחי' חכמה שהוא כח מה בחי' ביטול וזהו ענין וכל בניך למודי הוי' כו' וע"י הביטול יוכל להיות החיבור וההתכללות כי עולם התהו הי' ענפין מתפרדין מחמת שהי' בחי' יש כו' ולכן ביעקב נאמר שבעים נפש לשון יחיד ע"י שיעקב יו"ד עקב שממשיך היו"ד בחי' חכמה למטה, ולכן ת"ח דוקא נקראו חבירים והוא היפך בחי' עם הארץ כמבואר במסכת דמאי כי עם הארץ שנמשך אחר הגשמיות וארציות, אבל החבר הוא המחבר שמים וארץ כענין כי כל בשמים וארץ דאחיד בשמיא וארעא והוא בחי' צדיק כו' והוא ג"כ ענין חיבור שמשא וסיהרא וג"כ מחברים תורה שבכתב לתורה שבעל פה כו'

ועמ״ש במ״א בענין שנק׳ כנס״י אחותי לשון איחוי אלכסנדרית ע״ש החיבור והיחוד שאינו רוצה להיות נפרד מהוי׳, וזהו בן פורת יוסף אותיות תופר כו׳ ולכן עי״ז זוכים לסעודת לויתן אשר לויתן גם כן חיבור ויחוד כמו הפעם ילוה אישי אלי דהיינו חיבור חו״ב שבחי׳ אין דחכמה יומשך בהשגה כו׳ ועז״נ אכלו רעים תרין ריעין כו׳ וזהו הסעודה ועמ״ש במ״א ע״פ חוברות אשה אל אחותה, ועיין עוד מענין חיבור ויחוד בתו״א פ׳ תולדות בד״ה מים רבים בענין רבקה כו׳ ויש להעיר מפסוק כעיר שחוברה לה יחדיו בתלים קכ״ב ג׳ ועיין מזה בזח״א וישב קפ״ג סע״ב ומפסוק והיא חברתך ואשת בריתך במלאכי סי׳ ב׳ י״ד, ועמ״ש ע״פ בקרית ארבע היא חברון ומ״ש בזח״א ע״ט ב׳ ע״פ אנה אעלה ויאמר חברונה ודצ״ט ע״א ודרמ״ו סע״ב ובפ׳ וארא דל״א א׳ והנה ענין מקשיבים שהו״ע שמיעה הוא כמו האזינו כי על האזנה והקשבה התרגום לשון אצית, ושמיעה התרגום ג״כ ענין שמיעה ולכן ענין הקשבה הוא קבלת הדבור, ומצאתי בפנים יפות ר״פ האזינו שכתב שאחז״ל כי לשון האזנה דהיינו שיכנסו הדברים באזניהם והוא יותר מלשון שמיעה עכ״ל וכמו כן י״ל בלשון הקשבה וז״ש אדנ״י שמעה בקולי תהיינה אזניך קשובות לקול תחנוני כו׳, וכתיב שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אלים כו׳ ולא הקשבת למצותי בישעי׳ סי׳ מ״ח וזהו הרבותא שחברים דהיינו הקב״ה והצדיקים מקשיבים לקולך ולא שמיעה לבד אלא הקשיבה שיכנסו הדברים באזנו כביכול כו׳.

ד) **זהר** ח״א לך לך ע״ז ב׳, וז״ל בר אינון זכאי לקשוט דקיימו ואתערו באורייתא וכדין קוב״ה וכל אינון צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתי לקלהון כד״א היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני עכ״ל, ופי׳ בזהרי חמה דר״ל שהשכינה היושבת בגנים עושה שהחברים שהם הצדיקים שבג״ע שיהיו מקשיבים ואומרים לזה הצדיק התחתון העוסק בתורה לקולך השמיעני עכ״ל, וכ״כ שם דצ״ב ע״א ולפמ״ש במק״מ שם י״ל חברים הם יעקב ורחל ע״ש והיא חברתך כו׳ וכ״כ עוד ס״פ וישלח דף קע״ח ע״ב, ח״ב שמות די״ח ע״ב, בשלח דמ״ו ע״א, והרח״ו שם פירש היושבת בגנים דא כ״י נ״ב שכינה השרוי׳ בג״ע עליון ותחתון ב׳ גנים שהם בריאה ועשי׳ עם הצדיקים המשתתפים עמה ועוסקים בתורה בעולם הזה חברים שהם הקב״ה שהוא זעיר והצדיקים שבג״ע מקשיבים לקולך דהיינו לקול השכינה ולקול כל צדיק וצדיק שבעוה״ז, א״כ י״ל היושבת בגנים הם הצדיקים שבעולם הזה שעוסקים בב׳ גנים תורה שבכתב ושבעל פה, חברים שהם הקב״ה והצדיקים שבג״ע עכ״ל, ומאחר שמפרש חברים על הקב״ה עם הצדיקים א״כ יותר י״ל דחברים היינו קוב״ה ושכינתי׳ ובכלל זה גם הצדיקים שהם מרכבת השכינה כנזכר זח״ב ויקהל דקצ״ד ע״ב ובפ׳ בראשית דף ח׳ ע״א והיושבת בגנים ב׳ גנים היינו בעלי תורה ובעלי מצות כי שכר התורה הוא גן עדן העליון והמצות הוא ג״ע התחתון כו׳. פ׳ פקודי דר״נ ע״א וע״ש מענין חבר, ח״ג ויקרא די״ג ע״א ושם פי׳ המק״מ חברים מקשיבים הם הקב״ה ומלאכי השרת, עו״ש דכ״ב ע״א, ועיין ר״פ ואתחנן דר״ס ע״א. ת״ז דצ״א א׳ תיקון נ״ד מאן גן דאתשקי׳

מיני' לתתא דא שכינתא דתרין גנין אינון חד לעילא וחד לתתא הה"ד היושבת בגנים כו' ופי' בכס"מ דב' גנים היינו בינה ומלכות וא"כ היינו שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ועמ"ש מזה בד"ה שה"ש. עמה"מ שער קרית ארבע ר"פ קכ"ו שער רישא דז"א פי"א דק"ל ע"ג של"ה סו"א קז"א קכד"א רמז"א רצ"א.

ה) **ברבות** בשה"ש בפסוק זה, בגנים כו' וחבשן בבית קולין פי' המ"כ חדרים ששם חובשין המורדין, ואפשר כוונת המדרש שזהו פי' לקולך דעם היותו לשון קול הוא ג"כ לשון קולין היינו חדרים הנ"ל שמשם יוצא הקול והוא כמ"ש ברבות פ' נח פל"א וכ"ה בת"י ע"פ קנים תעשה את התבה קולין תעבד לתיבותא דהיינו חדרים והובא בערוך ערך קל (השמיני) לפי"ז הפי' לקולך היינו הקול היוצא מתוך בצר לך מבחי' מאסר הגוף ונה"ב כו' ע"ד שנתבאר ברבות בשלח ר"פ כ"א בפי' יונתי בחגוי כו' השמיעני את קולך כו', ואפ"ל עד"ז פי' הקל קול יעקב דבחי' קול יעקב הוא קול הנמשך מתוך הקל היינו קולין הנ"ל כי בחי' יעקב צר לו מאסר הגוף ונה"ב מה שהם מסתירים על אור קדושת הוי' זה צר לו כמו בית האסורין ע"כ צועק ע"ז מעומקא דליבא, ועיין בתו"א פ' נח בד"ה מים רבים כו' וז"ש כאן ביום השבת משכימים ובאים כו' שעיקר העלי' הוא בשבת, ׳ענין הגביהו קולכם הוא ע"ד קול מעורר הכוונה כנזכר בבה"ז פ' פנחס ד' רנ"ד, והטעם כמ"ש במ"א בדרוש חמץ ומצה בתקס"ג כי הנה המשכת המדות מחו"ב שבמוח הוא נמשך ע"י מיצר הגרון והוא המפסיק בין מוח ללב וזהו בחי' בגלות מצרים כו' ושם ג' שרים קנה וושט וורידין המונעים הלידה והגילוי כנזכר בתו"א פ' וארא בד"ה לכן אמור לבנ"י וע"כ הקול שיוצא מתוך הגרון הוא המעורר הגלוי מההעלם שיומשך ההתפעלות מהמוחין לתוך המדות כו' וזהו"ע הגביהו קולכם כו', א"נ ע"ד שנתבאר בבה"ז פ' בלק ע"פ שחורה אני דקצ"א ע"א בענין גבורי כח עושי דברו מ"ש באנשי כנה"ג ויזעקו בקול גדול כו' בנחמי' סי' ט' ד', ועיין מזה פ"ז דסנהדרין דף ס"ד ע"א והם נק' כנה"ג ע"ש שעי"ז החזירו העטרה ליושנה היינו בחי' עושי דברו כו', ובזח"ג ואתחנן דרס"א א' קול גדול ה' עילאה כו' ואין חברים אלא מלאכי השרת כו' שאין ביניהם איבה וקנאה כו' כי כל אלה ממדות הרעות מיצה"ר משא"כ במלאכים כו' ומכל מקום המלאכים הנק' חברים מקשיבים לקולך דוקא זהו ע"ד שנזכר בזח"ג בלק דק"ץ ע"ב כיון דאתי נטלי עשי' ממ"ה כו' ופי' כי עשי' היינו תיקון לעשות לתקן ובמלאכים שייך ג"כ תיקון לבטל גופו כו' עיין ביאור השמים החדשים בתו"א פ' בראשית, אך כיון שגופם רוחני אין זה ערך לביטול גוף של נש"י שזהו אתהפכא חשיכא ממש לנהורא וע"כ העלאה של המלאכים בטל לגבי העלאה זו כו' וזהו דנטלי עשי' כו' והיינו * דנטלי עשי' כו' והיינו שההמשכה שעי"ז הוא מבחי' חכמה עילאה משא"כ המלאכים אין בכחם להמשיך רק מהבינה כו' וע"ד שנתבאר בד"ה וייצר בתו"א פ' בראשית בענין בחכמה

והיינו . . כו' : כנראה זהו יתור המעתיק.

יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו׳ ולכן עם היותן חברים הם מקשיבים לקולך כו׳ ועמ״ש בבה״ז פ׳ בלק דק״צ ע״ב הנ״ל ובפ׳ בראשית דכ״ז ע״ב ע״פ אעשה לו עזר כנגדו כו׳ עוד יתבאר ענין זה עפמ״ש בד״ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים שהמלאכים מצד עצמם נק׳ עומדים והם מקבלים ההילוך ע״י נש״י הן מלמטה למעלה ע״י התפלה הנק׳ סולם כו׳ והן מלמעלה למטה ע״י התורה שנק׳ ג״כ סולם זה סיני וזהו שהמלאכי אלקים עולים ויורדים בו ונעשו מהלכים כו׳ ולכן מקשיבים לקולך קול גימט׳ סולם כו׳ השמיעני כי עי״ז המלאכים מעלים את התפלות כנזכר בד״ה מזוזה מימין כו׳ עוד יתבאר מה שהמלאכים נק׳ חברים ע״ד הנזכר בתו״א פ׳ תולדות בענין רבקה של שלש בקר או של ארבע כו׳ ועפי״ז יובן גם כן מ״ש כשאתם קורים חברים אני ופמליא שלי מקשיבים לקולך כו׳ היינו ע״ד התכללות המדות שלמעלה מהשכל וזהו כמ״ש בענין שמח תשמח רעים האהובים כו׳, ועמ״ש מענין זה בד״ה הן עם אחד ושפה א׳ כו׳ ועמ״ש בענין הדגלים כו׳ על פסוק איומה כנדגלות כו׳.

ו) **בשל״ה** בשער האותיות אות ח׳ הביא מארז״ל בשבת ס״ג שני ת״ח המדגילים זל״ז בהלכה כו׳ זהו״ע חברים מקשיבים כו׳ הרי חברים שייך לענין דגלים וכנ״ל כי הדגלים זהו״ע התכללות כו׳, וכ׳ עוד יש חלק שני בחברת תלמידים שכל א׳ חסר ידיעה ומכח ההתחברות ירצו לבוא להבנת הדבר ולידיעתו כו׳ עכ״ל ועמ״ש כה״ג בענין התהוות הכלים שהוא מהתחברות האורות אור ישר ואור חוזר כשפגעו זה בזה כו׳, והנה כמו״כ י״ל ענין התחברות נשמות ומלאכים שצריכים זה לזה, כי הנשמות להיותן מלובשים בגופים צריכים לקבל העזר והכח מהמלאכים כמ״ש כי מלאכיו יצוה לך כו׳ וכמ״ש בד״ה כנשר יעיר. ועוד כי להיות התפעלות נפש הבהמית זהו דוקא ע״י יוצר אור שמזכירים שם מענין המלאכים כו׳ שמשם שורשה וכמ״ש בד״ה כי תצא למלחמה על אויבך כו׳ ובד״ה מהלכים בין העומדים הנ״ל וגם המלאכים צריכים לנש״י שהן בחי׳ עומדים ועל ידם נמשך בהם ההילוך כו׳ ועמ״ש מענין התחברות נשמות ומלאכים בד״ה מזמור שיר חנוכת כו׳ שהיא כענין התחברות זמרא במנא עם שירה דפה כו׳. דף ק״ד ע״א דקכ״ד ע״א וכשקול רנה של תורה עולה מלמטה מחריש הקב״ה כל צבא מעלה כו׳ מקשיבים לקולך כו׳ עכ״ל ועמ״ש בתו״א פ׳ לך לך בד״ה והבדילה הפרוכת בענין חשמ״ל בשעה שהדיבור יוצא מפי הקב״ה חשות כו׳ ע״ש נמצא השתיקה נמשך מפני ביטולם להקול וההמשכה כו׳ ועל דרך זה ענין חברים מקשיבים לקולך כו׳ ועמ״ש ע״פ מהרה ישמע קול חתן וקול כלה כו׳.

היושבת בגנים כו׳ וארז״ל במדרש שה״ש למלך שכעס על עבדיו וחבשן בבית קולין פי׳ במ״כ חדרים שחובשין שם המורדים כו׳, ולכאורה תמוה מה ענין משל זה להיושבת בגנים דהיינו בחי׳ ג״ע, ובגמרא פ״ו דשבת דס״ג ע״א ברש״י שם שהם בתי מדרשות וכן משמע בת״י כאן א״נ בגנים כדפי׳ הרח״ו במק״מ בשלח דמ״ו ע״א ב׳ גנים תורה שבכתב ותורה שבעל פה כי גן היינו גן סדרים דאורייתא כו׳, וא״כ מה ענין זה

לחדרים שחובשין שם כו'. והנה בפי' חבירים יש ג"כ ב' פירושים, הא' דקאי על היושבת בגנים (גנים בית האסורים ע"ד כלה לשון כלא ומאסר כי יש כלות הנפש וא"י * והמעכב זהו"ע בעל כרחך אתה חי לקיים תומ"צ וזהו ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך בד"ה בפ' נסכים, וזהו הדב"ש בד"ה ענין שמחת חתן וכלה שמות תקס"ג וזהו בגנים גן סדרים דאורייתא זהו בית האסורים והכלא ועד"ז מלך אסור ברהטים שהם התפילין כו' עוד י"ל בית האסורין ע"ד אל גינת אגוז ירדתי כו' עיין רע"מ פנחס רכ"ז ג' קליפין ובפרדס ערך אגוז כו' ומ"ש בד"ה הגידה לי שאהבה נפשי) שצ"ל חבירים מקשיבים זל"ז בשבת דס"ג א' ובב"ב ע"ה א' ואין חבירים אלא תלמידי חכמים וברבות כאן כשאתם קרוים חבירים כו', הב' דקאי על שחבירים העליונים מקשיבים לקולך, ופי' חבירים פי' ברבות היינו מלאכי השרת עוד פי' שם אני ופמליא שלי, וכן הרח"ו בפ' שמות מ"ו הובא במק"מ שם, ואפ"ל כי חברים היינו קוב"ה ושכינתי'. והענין הנה בפנ"י ר"פ בראשית בהא דפליגי ב"ש וב"ה אם שמים קדמו כו' פי' דזהו ענין מלאכים ונש"י, שמלאכים נק' צבא השמים וז"ש הללו את הוי' מן השמים כו' ויעמידם שמלאכים נק' עומדים וע"כ בבחי' זו הם גבוהים מהאדם שיורד ח"ו כשחוטא ומ"מ לע"ל הודו על ארץ ושמים ארץ קדמה כו' ע"ש, והנה המלאכים אמרו אשר תנה הודך על השמים כו' ונתבאר בבה"ז בראשית כ"ז היטב ובתו"א בד"ה זכור ושמור שבקשו פנימי' התורה כו' ומה שהשיב כלום יצר הרע כי א"א לזה כ"א ע"י אתכפיא ואתהפכא כי צחוק עשה לי אלקים דוקא, בד"ה אני דפ' ציצית ובתו"א ר"פ ויצא וכמו אף עשיתיו בד"ה מי מנה, והטעם כמו ההפרש בין הדבור להטפה שהדבור רוחני ועל ידי זה השפעת השכל לתלמידים וע"י הטפה יוכל להיות ולד ח"ו רשע כמו אברהם שיצא ממנו כו' וחזקי' ומנשה כו' ומ"מ אמר אברהם מה תתן לי ואנכי כו' ולא די לו בתלמידי' דולה ומשקה כו' כי בהדבור רק הארה ובהטפה עצמיות כח השכל להיות מוליד בדומה לו ממש כו' כן גם כן ההפרש בין מלאכים לנשמות שהמלאכים נמשכו מהדבור והנשמות נמשכו מבחי' הכלים הנמשל לטפת היסוד אבל נעוץ סופן בתחלתן שהטפה נמשכה מהעצמיות וכמ"ש הראב"ד בפי' הס"י גבי נעוץ כו' וזהו ישראל עלו במחשבה, וכמו"כ בענין התורה לא יוכל עצמיות' להתלבש רק למטה דוקא אבל למעלה רק גילוי הארה וכמ"ש בביאור דאחת היא יונתי שכל ההמשכות למעלה רק מחיצוניות אבא כו' כי רק מחיצוניות העילה נמשך פנימיות העלול כו' רק למטה דוקא יוכל לירד ולהתלבש עצמיות חכמה שבתורה כו' וזהו נעוץ סופן כו' וכ"כ עוד בביאור וארא תקס"ז כמ"ש אותיות שבאבן טוב הבהיר אינן נקראים כ"כ בטוב רק כשחתמו אותם על השעוה שם ניכרים היטב, והנה בתו"א ד"ה מזוזה מימין נתבאר ענין שלשת אלפים משל ששייך בהתורה כו' ומזה מובן איך שבקשו המלאכים תורה כו' ותכלית בקשתם י"ל כי המלאכים הם בבריאה יצירה שאלקות מוסתר שם ולא מערך האצילות שבאצילות איהו וגרמוהי חד וזהו הפרגוד המפסיק

וא"י : כנראה הפי' : ואינו יכול.

והתורה היא מאצילות כי רמ"ח מ"ע נמשכו מט"ס טפ"ט כו' ע"כ ביקשו התורה כדי שיהי' אצלם גילוי אצילות ממש בלי פרגוד כו' וזהו תנה הודך היינו הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה כו' ודבר זה למדתי ממ"ש אדמ"ו נ"ע בתו"א פ' בראשית בביאור דהשמים החדשים ולא ניתן להם שא"א להם להמשיך בחי' תוס' אור זה כ"א הם ממשיכים הזיווג דחיות העולמות ולכן נק' עומדים רגל ישרה ת"ק ו"ה כו' אבל המשכה הנ"ל זהו תוס' אור חדש מלמעלה מהשתלשלות שהוא זיווג דפנימיות ואינו נמשך כ"א ע"י מסירת נפש ותורה ומצות שכל זה שייך למטה שיש יצר הרע כו' ועיין ביאור דשחורה אני בענין מעלות מל"ת כו' שכ"ז רק למטה ומ"מ אחר שישראל ממשיכים זה ע"י תומ"צ אזי גם להם מגיע המשכה זו שמאצילות ממש כמ"ש בד"ה מהלכים בין העומדים, והטעם כי נש"י להיותן למטה בגופים כדי שיהפכו נה"ב זהו ע"י העזר ממלאכים כנודע מענין יוצ"א כו' וכמ"ש בד"ה כנשר יעיר בפי' כי מלאכיו יצוה לך כו' וכיון שע"י המלאכים נמשך להם הכח לעבודה ע"כ הם מקבלים ג"כ הגילוי כו' וזהו היושבת בגנים שדוקא מתוך מאסר הגוף ונה"ב כשעוסקין שם בג"ן סדרים דאורייתא לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת עי"ז דוקא ממשיכים גילוי הסובב כל עלמין עד שהמלאכים הנק' חבירים הם מקשיבים להמשכה זו מטעם הנ"ל שהם א"א להם להמשיך גילוי חכמה עילאה כ"א ע"י שישראל ממשיכים כו' ונקראו חבירים ע"ד וקרא זה אל זה ומקבלין דין מן דין שמה שאומרים ג' פעמים קדוש שהם נגד חג"ת והרי מיכאל רק חסד זהו ע"י שמקבל גם מגבריאל ורפאל וע"כ נקראו חבירים זה לזה ועי"ז ההתכללות ממשיכים מבחי' קדש שלמעלה מבחי' קדוש כמ"ש ע"פ שינייך כעדר כו' וגם נק' חבירים לנש"י כי הם צריכים זה לזה שנש"י מקבלים העזר ממלאכים ומלאכים מהם כו', וגם לפי שנש"י צ"ל ג"כ בהתכללות כמ"ש בד"ה אתם נצבים כו' ופי' לקולך מלשון קול כפשוטו הקל קול יעקב וגם לשון קולין חדרים היינו הקול הבא מתוך המיצר כו' ולא עוד אלא השמיעני כמ"ש אז נדברו כו' ויקשב הוי' וישמע וכמש"ל סעיף א', חברים שמחברים ומייחדים קוב"ה ושכינתי' כמ"ש במ"א בענין בקרית ארבע היא חברון ובענין שכל ישראל הם חברים ברגל.

השמטה

לד"ה * לסוסתי ברכבי שבשה"ש דרוש הראשון

במא"א ריש סעי' יו"ד רכיבה ה"ס הזיווג וכ"מ במד"ר בראשית פ"כ גבי והוא ימשול בך יכול מכל צד ת"ל לא יחבול ריחים ורכב, הרי הזווג נק' ריחים ורכב והם טוחנות הקמח בירור מ"ן ומ"ד כמ"ש מזה באריכות ע"פ הזהר פ' אמור בענין העומר שוערים וז"ש ויאסור יוסף מרכבתו עיין זהר ס"פ ויגש ד' ר"י, וסוסתי היא המלכות, והוא אותיות, ורכב י"ל רי"ש חכמה כ' כתר ב' בינה, עיין בהרמ"ז תרומה קס"ה ב' ע"פ סולו לרוכב בערבות ובזח"ג פנחס רמ"ז בענין נהר כבר ועמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה מה טובו וזהו ההפרש בין מרכבה דחיות למרכבה סוסים, והענין כי האבות חג"ת הן הן המרכבה כענין פני ארי' פני שור פני נשר ועכ"ז כתיב וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, והתגלות שם הוי' זהו במ"ת והיינו ע"י כי תרכב על סוסיך אותיות, כי האותיות דומם דבור ושרשו מבחי' מדבר, וכן העלאה שע"י הקטרת גבוה מהעלאה שע"י הקרבנות מה"ט בת"א בד"ה בכ"ה בכסלו, ואפ"ל עוד לסוסתי ברכבי מורה שהמלכות שם ב"ן יש לה עליי' בס"ג וחיבור ע"ב בס"ג תרין ריעין כו', וזהו ענין שמעשה מרכבה גבוה ממע"ב, כי מע"ב התהוות יש מאין אבל ענין מעשה מרכבה ז"ס הזווג והיחוד גדולים מעשה צדיקים כו' וע"י רכב נמשך אותיות ברך וזהו הקב"ה שנמשך ברכה בבחי' קדוש והיינו מבחי' קדש העליון, או גם מבחי' קדה"ק תלת רישין שעי"ז ג"כ מורה אותיות רכב והנה רכב יחידות עשירות מאות נר"נ עיין בד"ה מה טובו הנ"ל בפי' קדש לי כל בכור.

הנך יפה רעייתי עיין בהקיצור אות ד' בפי' הנך וי"ל ד' מורה על עשרים אותיות שיש להם זיווג א"ט ב"ח כו' נשאר הן שאין להם זיווג וזהו ע"ד כ' אמה דגובה הסוכה ע"ס מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והבחי' הן זהו מבחי' עתיק שאינו בחשבון ע"ס וכן רכב אלקים רבותיים בחי' ד' אלפי שאינן בחי' ב', וזהו ונגילה ונשמח הבך, בכ"ב אותיות התורה עי"ז נגילה ונשמחה בך, היפה בנשים גימ' השנים של האבות תק"ב שנים שמזה נמשך היופי, והנה מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים זהו בבינה שהיא עולם התענוג ועז"נ גם במלכות יפה את רעייתי מלכות כתרצה בינה ויש להעיר לענין הנך הרה הרה דאשת מנוח אף גבי הגר ג"כ נאמר כן.

לד"ה: בכת"י נמצא קטע זה לעיל ע' עט — אחרי ד"ה לד"ה צאינה.

רשימות על מגילת רות

רות ב׳ ד׳.

והנה בועז בא כו׳ ויאמר לקוצרים ה׳ עמכם. במשנה פ״ט דברכות דנ״ד ע״א והתקינו שיהא אדם שואל בשלום חבירו בשם שנא׳ והנה בועז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה׳ עמכם. בעמה״מ ש״ו פס״ו דל״ז ע״ג הת״ח הנקראי׳ מחצדי חקלא לסיבת שני טעמים, הא׳ בסוד ויאמר לקוצרים ה׳ עמכם הם הקוצרים הקמשונים משדה של זרעים הם הקליפות שנחתכים מחכמה זו אם עוסק בה כראוי והטעם הב׳ האילה רחמה צר וכשהגיע זמן לידתה הקב״ה חס עליה ומזמין לה נחש כו׳, ואז צריך ש״ע נהורין מאריך למתק הקליפה כו׳ ופירושו עתה כי החסידים ואנשי מעשה במעשיהם הטובים עושים שמלכות לא תהי׳ צריכה לנשיכת הנחש כי הם מורידי׳ היד העליון בה׳ אצבעות כו׳ של הבינה כו׳ עכ״ל, וע״ש זה נק׳ קוצרים שגורמים הלידה וכמ״ש במא״א אות ק׳ סל״ב קצירה נקרא לידת המלכות את הנשמות כי הזריעה היא הורתן והקצירה היא לידתן עכ״ל, וכ׳ הי״נ סוד קצירה ע׳ בפי׳ האידרא מהאריז״ל מה שמפרש על תיבת מחצדי חקלא עכ״ל, ולפע״ד אפ״ל שגם הנחש הקורע ישנו מקדושה* שהרי משיח נק׳ נחש, וכמ״ש יהי דן נחש עלי דרך כו׳ ובשער יו״ד פט״ו דנ״ו ע״ב וע״ג פי׳ כי קוצרים לשון קיצור ונמשכי׳ מז״א הנק׳ זעיר והיינו מבחי׳ ז״א דיצירה, ופי׳ ויאמר לקוצרים ה׳ עמכם שהמשיך להם מא״א שמשם אורך ימים כו׳.

רות ג׳ ט״ו.

ויאמר כו׳ וימד שש שעורים, ברבות רות מח״ד ששה צדיקים שכל א׳ כלול משׁשה כו׳ היינו ו״ק דז״א שכל א׳ כלול מששה, ועמ״ש* ע״פ הרבות ויקהל פמ״ח ע״פ אלה תולדות כו׳, ואלה בזכות מי הם עומדים בזכות אלה שמות בנ״י כו׳ אלה ו״ק הכלולים מששה מי ברא אלה גם תולדות דמלא ו׳ נא׳ גבי משיח, והנה שש שעורים ששה סאין הם שתי איפות עשרים עשרון כו׳ כי ג׳ סאין פי׳ המגיד פ׳ בהר כח״ב הנמשכים ממלכות שהוא האיפה כו׳ ושתי איפות י״ל מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, שמלמעלה למטה מלכות דאין סוף נעשית כח״ב לאצילות ומלמטה למעלה מלכות דאצילות נעשית כתר כו׳. זח״ג אמור צח״ב, וימד שש שעורים וישת עלי׳ אורייתא דבעל פה דשיתא סדרי משנה, בת״ז תיקון ל״א דעח״ב פי׳ וימד שש שעורים היינו מ״ש שוקיו עמודי שש, וישת עלי׳ שויאת לון עלהא לאגנא עלה כו׳, ובועז יסוד בו עז שצריך עוז ותעצומות לשמור בריתו, ועי״ז שוקיו נו״ה עמודי שש כו׳ במדרש פי׳ עמודי שש מה שנברא בששת ימי

ישנו מקדושה: **ראה ביאוה״ז ס״פ פנחס. לקו״ת חוקת (סב, א).**

ועמ״ש: **להעיר מלקו״ת פקודי (ד, ג). אור התורה שמות בתחלתה.**

בראשית כו׳, בגלגולים מ״ג, א פי׳ שש שעורים היינו שש שיעורים חב״ד חפ״ת כו׳.

ג, י״ז

ותאמר שש השעורים כו׳, סנהדרין צ״ג סע״א ע״ד הנ״ל ברבות שש צדיקים שמתברך כל א׳ בששה ברכות כו׳, אם כן שעורים לשון שיעורים כנ״ל.

רות ד׳ ז.

וזאת לפנים, רבות ר״פ נשא גבי יקרה היא מפנינים ואין פנינים אלא תחילה כד״א וזאת לפנים כו׳. שלף איש נעלו גמרא פרק קמא דב״מ ד״ז ע״א ופ״ד דב״מ דמ״ז, בירושלמי פ״ק דקדושין אמתניתין נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף בראשונה הי׳ קונין במנעל וסנדל שנאמר וזאת לפנים כו׳, עד חזרו להיות קונין בכסף, וכמו״כ הוא ברבות ברות בפסוק וזאת לפנים מט״ב (שהוא י״ב א׳) וע״ש. זח״ג ר״פ חוקת ובפי׳ הרמ״ז שם וז״ל וזאת לפנים בישראל כלומר זה הי׳ דבר פנימי ותיכון גנוז בפנימיות חכמי כו׳ שכל משא ומתן הוא כעין זיווג וחיבור בין המוכר והקונה ויסוד דנוק׳ נק׳ נעל וכן נק׳ מנעל לפי שהיא נועלת וסוגרת את השפע כו׳ יעו״ש באריכות. ובמ״א נתבאר כי בכל א׳ מישראל יש ב׳ בחי׳ סתים וגליא והוא בחי׳ ישראל לי ראש בחי׳ חב״ד שהוא הפנימיות ובחי׳ יעקב, וזאת שהיא התורה היא לפנים בישראל שמלובש בפנימיות של ישראל. על הגאולה ועל התמורה פי׳ בת״ז דס״ב ע״ב שהיא שכינתא עלאה ושכינתא תתאה, דבחי׳ שכ״ת נק׳ תמורה שהיא מסותרת במט״ט שנא׳ בו אל תמירוני בו, ושם סיים שלע״ל לא שייך תמורה כי יהי׳ השם נק׳ כמו שנכתב ע״ד ועד הוא אחד בחילופי אתוון והוא ע״ד שנתבאר בד״ה שיר השירים שיש ב׳ בחי׳ מס״ג, הא׳ למס״נ באחד וזהו ע״י התבוננות ביחו״ע דכולא קמי׳ כלא חשיבי וזהו ענין שנק׳ גאולה ע״ד אם כיון לבו יצא, פי׳ יצא מגלות נפש האלקית בנפש הבהמית, ועיין באגה״ק בד״ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה ומ״ש בביאור דמנורת זהב בענין וגולה על ראשה שארז״ל ברבות ס״פ אמור וגולה וגאולה על ראשה, וגולה בינה שכ״ע כו׳, ובבחי׳ יחודא תתאה ועד בחילופי אתוון נק׳ על התמורה והוא ענין קנין חליפין חלופי אתוון כו׳. ובאו״ת ס״פ בחוקתי פי׳ תמורה היינו אהבת הגרועי׳ שנפלו למטה בשבירת הכלים יעלה אותן למעלה, גם כמ״ש וקוי ה׳ יחליפו כח ישעי׳ מ׳ ל״א. שעל ידי כח עבודתו מלמטה למעלה יומשך לו כח עליון, וכמ״ש חלף עבודתכם במדבר י״ח ל״א וכ״א גם כמ״ש בתלים סס״י ק״ב כלבוש תחליפם ויחלופו היינו תחת שמים וארץ דעכשיו שהם מסתירים מחמת העלם והסתר כו׳, יומשכו שמים וארץ חדשים זהו ענין על התמורה.

לקיים כל דבר, עיין מה שכתוב* בביאור המאמר ר״פ שופטים ע״פ שנים עדים יקום דבר, וכתיב ותקם את דבריך כי צדיק אתה, הקמותי

דבר ה׳, ופי׳ כל דבר יש לומר גם מל׳ דעשי׳ שהיא עתה מלובשת בתוך ק״נ וכתיב כרחל כו׳ נאלמה והוא ע״י שלף איש נעלו, מ״ד בכליו של מקנה י״ל נעל הפרסא ששרשה מאד נעלה ונק׳ נעל שנועל ומגין בפני הצרות ומגין מן הקוצים הם ע״ס הקליפות וע׳ ברבות בשה״ש ע״פ מה יפו פעמיך בנעלים. ונתן לרעהו למען אחי ורעיי וכענין ברכות יוצ״א שמספרים התפעלות המלאכים ומזה נמשך התפעלות בנפש וזהו כי מלאכיו יצוה לך ועמ״ש ע״פ כנשר יעיר, ומ״ד בכליו של קונה נעל היינו נה״ב, ואמרו חזרו לקנות בכסף ובשטר ובחזקה, כסף היינו גמ״ח, שטר היינו תורה, ובחזקה לעבדה ולשמרה שהוא עבודה בחי׳ קרבנות כו׳ והיינו שמתחלה הי׳ כחן יפה להעלות נעלו ונה״ב בעצמן, אבל אח״כ שנתמעטו הלבבות צ״ל הקנין ע״י תורה וגמ״ח ועבודה כו׳.

וסיום הפסוק וזאת התעודה בישראל ופי׳ רש״י משפט העדות, זח״ג כי תצא דרפ״א א׳ פי׳ תעודה היא אימא עילאה צור תעודה חתום תורה בלמודי איהי חותם דעלמא חותם דשמיא וארעא, על התמורה שכינתא תתאה באן אתר אתטמרת בעולימא דילה מט״ט, ועמ״ש מענין תעודה ע״פ צור תעודה כו׳ בישעי׳ סי׳ ח׳.

של״ה קפ״א ב׳ רסג״ב ש״ב שמט״ב שפב״ב תד״א מ״ע קפ״ו, בחיי סט״ב רבות נשא רכא״ג, ת״ז תיקון כ״א ד״ס ע״ב כנז״ל, ובתיקון כ״ו ד״ע ב׳. של״ה פ׳ וישב דף שין ע״ב בענין תמר שזהו על הגאולה ועל התמורה מכח התמורה יהי׳ הגאולה דהיינו גאולת עולם שכולם ידעו את ה׳ אף החיצונים עכ״ל. ואפ״ל שזהו ענין סיום הפסוק וזאת התעודה בישראל ע״ד משכן העדות שהמ׳ הנק׳ וזאת תהי׳ כמו בינה הנק׳ תעודה היינו ענין ביום ההוא יהי׳ כו׳. בסוף מס׳ מגילה בענין משלוח מנות איש לרעהו העיר מענין שלף איש נעלו ונתן לרעהו דרס״ג ע״ב.

רות ד, כב

ועובד הוליד את ישי, בלקו״ת פ׳ ראה בד״ה וכל בניך לימודי הוי׳ פ״ב בע׳ לעבדו שהוא בחי׳ ה׳ אחרונה, ושם דישי הוא העוה״ב כי כן ש״י עולמות והיו״ד דישי שלפני ש״י, י״ל היו״ד שנברא בו העוה״ב, ובחי׳ ועובד י״ל בחי׳ ע״ד בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, דאע״ג דתרוויהו צדיקי גמורי נינהו, מ״מ עובד אלקים גבוה ממנו וזהו ע״ד* מי לי בשמים ג״ע וכו׳ כ״א ועמך לא חפצתי, וא״כ העובד אלקים זהו עבודתו נוגע לבחי׳ שלמעלה מעוה״ב עד שהוליד את ישי שהוא העוה״ב וכו׳.

מה שכתוב: **ראה ביאורי הזהר שם.**
וזהו ע״ד: **ראה שרש מצות התפלה (להצמח צדק) פ״מ.**

רשימות על מגילת קהלת

קהלת א׳ ב׳.

א) **הבל** הבלים כו׳ פ״ו ב״ב ק׳ ע״ב בעמה״מ פי׳ **במקום א׳ * ז׳ הבלים** שיוצאים מא״ק שער רישי׳, ב׳ אזנים, ב׳ עינים חוטם פה. לכאורה גם בחוטם עצמו ב׳ נקבים וכו׳. ע׳ של״ה ר״פ שופטים שבעה שערים כו׳. ובמ״א פי׳ היינו בשער א׳ עשר פ״ק דס״ו ע״ג שהם ז׳ הבלים היוצאים מפה דע״ק פום ממלל רברבן שע״ז נא׳ כי על כל מוצא פי הוי׳ דע״ק יחי׳ האדם ז״א וכעין זה פי׳ בשער קרית ארבע פרק קמ״ו דק״כ ע״א ובפרק קמ״ד דקי״ט ע״ד. וי״ל ז׳ מילוים דס״ג הבל. וזה ס״ג עצמו אמת* זהו ע״ק וההבל מבחי׳ אמת לא האמת עצמו נמשך לז״א מקיפים למלכות כו׳ עד שפת אמת תיכון לעד. ע׳ זהר ר״פ תשא ובלק״ת פ׳ בהר בד״ה ושבתה הארץ מענין שפת אמת. ועל״ק בענין וישע ה׳ אל הבל. להעיר מז׳ קני המנורה יאיר שבעת הימים גם כן הבל לפי הנ״ל. לפמ״ש ברבות ריש קהלת כל מה שנברא בששת ימי בראשית הבל כו׳ לכאורה מה שנברא בששת ימי בראשית הכל הבל. לפי שלע״ל יהי׳ וחד חרוב ויתבטלו כל הדברים, וזהו אך הבל כל אדם אפילו אדם דלעילא מקבל רק מבחי׳ הבל ומוצא פי הוי׳ וזהו גם כן ענין ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל עיין מ״ש בלק״ת סוף פרשה בחוקתי בד״ה וימצא דודאים ומזה יש להעיר לענין תקיעת שופר שהוא להמשיך בחי׳ כי על כל מוצא פי הוי׳ יחי׳ האדם כו׳ במאזנים לעלות המה מהבל מאזנים חדש תשרי.

ב) **זח״א** עמוד קנ״ז שזהו שם מ״ב וענין חוצב להבות אש. עמוד קס״ז הבל ודבור דקדושה ולעו״ז הבל המה מעשה תעתועים, ירמי׳ יו״ד ט״ו, הבל נבלות הפה. ח״ב בא דל״ח סע״ב ודל״ט ע״א בשלח נ״ט א׳ אחרי מ״ז ב׳.

ג) **בקהלת** רבה פ״ז ב׳ בפסוק אמרתי אני בלבי התורה שאדם לומד בעולם הזה הבל הוא לפני תורה שבעולם הבא כו׳ על דרך נובלות חכמה שלמעלה תורה כו׳ ובלק״ת על פסוק ויקם עדות ביעקב ולא ממשלת כו׳.

ד) **ע׳** זח״ג תזריע מ״ז ב׳ מענין הבל הבלים כו׳ ועמ״ש ע״פ אך הבל בני אדם כו׳. וע׳ בהראב״ע כאן ות״י מפרשו על חורבן בהמ״ק כו׳. ויהיו חיי שרה מאה ויהיו מנין הבל כי מהבל הלב דז״א נעשה כתר לנוק׳ הנק׳ שרה שהדיבור נמשך מהבל הלב כו׳ וכן ז״א נמשך לו כתר

במקום א׳: **ראה לקמן אות ח.**

ד׳.. ס״ג עצמו אמת: **ז״פ ס״ג בגימט׳ אמת (לקמן אות ה׳).**

מת"ת דאימא שהוא גם כן הבל מילוי ס"ג הוא ל"ז בחי' הבל. וישע ה' אל הבל על ידי שהבל חישב העולם להבל הבלים לכן על ידי זה וישע ה' אל הבל היינו ש"ע נהורין י"פ הבל כו' דהיינו העצמיות שרש ומקור הבל כו'.

ה) **זח"א** ר"פ ויצא דקמ"ו ע"ב בס"ת עלמא לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא ופי' בזה"ח הם ז' ספירות שעליהם קיום העולמות ונק' הבלים כמו הבל היוצא מהפה שעל ידי זה חיות האדם ויש כמו כן הבל ורעות רוח חיות בקליפות. והרמ"ז פי' ז' הבלים היינו המשכה מז"ת דבינה וזהו כענין ע' רבתי דשמע וזהו קיום ז"א. כי הבל מילוי ס"ג. וז"פ ס"ג גימט' אמת ולענ"ד אמת זהו ע"ד וישע ה' אל הבל כי אמת עצמיות ס"ג כו'. ואמר עוד כי קיום גופו של אדם תלוי בהבל שיש בריאה שחלק ממנו יוצא לחוץ ועיקרו נשאר בתוכיותו כן למעלה עיקר שרש ההבלים בדעת שהוא יסוד אימא ומשם יוצאים ז' הבלים ז"ת דאצילות הבל הבלים חג"ת ר"ל ת"ת הנק' הבל מחבר חו"ג שהם הבלים, הבל הבלים נה"י הכל הבל מ'. ושמשא יסוד אבא שרש ז' הבלים הנ"ל. ועל דרך זה יש לומר ענין בהעלותך ז' נרות ז' הבלים לקבל מבחי' שמש מקור הנרות ע' זח"ג ר"פ בהעלותך.

ו) **זח"ב** פ' בא לט"א אלא רזא דהבל יקירא הוא כו' הבל תינוקות כו' הוא הבל הוא קלא מאי בין האי להאי כו', ובמ"מ שם קול הוא ז"א והבל ז' תחתונות דאימא מקור הקול וי"ל זהו על דרך אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם אשר קלא דלא אשתמע הוא המדות שבשכל שגבוהים מקלא דאשתמע מדות ממש כך זהו ענין ההבל למעלה מהקול כו'.

ז) **פ'** בשלח דנ"ט א' הבל לעילא מן שמשא ושיש הבל ורעות רוח וכו' ולכן צ"ל הבל תינוקות שב"ר הבל שאין בו חטא כו'.

ח) **בעמה"מ** ש"ח רפ"ו דמ"ה ע"ד מאוירא דכיא נמשכים ז' הבלים הם השערות דא"א שבהם הבל היוצא מהראש.

ט) **בשער** קרית ארבע פקכ"ח דקט"ו ב' פי' הבל הבלים הנמשכים מיסוד אבא וכן אית' במא"א ה' ב', וכן יש הבל גם כן ביסוד אבא כו'.

יוד) **במ"ע** אופן רי"ב פי' שגם זה הבל שגם הוא שבעתים כאור שבעת הימים שמ"ג פעמים כאור החמה, בעת ההיא לאמר ר"ת הבל. אופן ריי"ג יצחק הי' בן ל"ז שנה כשנעקד יש ל"ב אלקים במע"ב ועם פ' ויכולו יש ל"ז כמנין הבל ובזה יובן הרבות וישב פ' פ"ד ע"פ בארץ מגורי אביו. מיום שאמר הקב"ה לאברהם ידוע תדע כו' רנ"ט שנים כמנין מגורי כי רנ"ט היינו ז"פ הבל היינו תיקון ז' הבלים להמשיכם שיהי' יחי' האדם, והיינו וישב יעקב כו' יעקב ז"פ הוי' תתן אמת ליעקב.

וזהו זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי. רבות ר"פ דברים דרפ"ו א', ויתן הכסף כאבנים כו' לזה נאה לומר הבל הבלים כו' וכ"ה בקהלת רבה דצ"א ג' בפסוק את הכל עשה יפה בעתו כו'.

יא) **בשה"ש** רבה בתחילתו דוד אמר הבלים אך הבל כל אדם תלים ס"ב, ושלמה אמר הבלים הבל הבלים. בקהלת רבה דצ"ט ד' בפסוק כי מי יודע מה טוב לאדם בחיים דוד אמר אדם להבל דמה, תלים קמ"ד אם להבל תנור יש בו ממש כו', בא שלמה ופי' הבל הבלים ור"ל הבל שאין בו ממש כלל, וכן הוא בתחל' קהלת בפסוק הבל הבלים.

יב) **במדרש** תלים סי' צ"ב איתא דהכל הבל קאי גם על יום השבת. וצ"ל שהוא הבל לגבי יום שכולו שבת וזהו לעשות את יום השבת שצריך לתקן את השבת ולכן י"ל מ"ש המ"ע אופן רי"ג שעד ס"פ ויכולו יש ל"ז פעמים אלקים כחושבן הבל לרמוז שגם שבת נק' הבל לגבי לע"ל, אך בפ' ויכולו נא' רק ג"פ אלקים ועד פ' ויכולו ל"ב פעמים, אם כן לא ידעתי איך הם ל"ז. והנה ענין מאה ברכות הם ש' ס"ג עם מילויו ל"ז וכמ"ש במ"א * שזהו"ע הוקם על שארז"ל רבות פ' קרח על היינו קו"ף ברכות שתיקן דוד ונק' על ע"ד על הוי'. כי הוי' הוא ז"א שם מ"ה ובינה שם ס"ג נק' על הוי' בחי' כי לא אדם הוא. ומזה יובן ענין לעשות את השבת כי ז' הבלים נגד שבעת ימי בראשית שאפילו יום השבת נק' הבל בחי' אין, אך על ידי מאה ברכות בשבעה ימים ממשיכים ז"פ ס"ג בבחי' ז' הבלים וז"פ ס"ג הוא גימט' אמת. וידוע פי' אמת הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו' ברבות וישלח פ' פ"ב. אם כן זהו למעלה מבחי' הבל, ולכן ארז"ל * שאפילו ע"ה מתיירא לשקר בשבת, כי שבת גילוי בחי' אמת והוא גם כן תיקון השביעי מי"ג מדה"ר ולכן ס"ת אשר ברא אלקים לעשות הוא אמת דהיינו בחי' לעשות שימשיכו בחי' אמת.

יג) **וברבות** ריש קהלת על פסוק הבל הבלים כו' שבעה הבלים כנגד שבעת ימי בראשית עד בשלישי יקוו המים וכתיב והחרים ה' את לשון ים מצרים כו'. הענין י"ל על דרך מה שכתוב ברבות שם בפסוק אמרתי אני בלבי כל התורה שאדם לומד בעולם הזה הבל הוא לפני תורה שבעוה"ב כו' והיינו כי נובלות חכ' שלמעלה תורה וכמ"ש במ"א ד"ה תורה צוה לנו משה כו' ולכן עז"נ והחרים ה' את לשון ים מצרים שהוא בחי' אחד המיוחד * מד' נהרות וברבות בראשית פט"ז פי' הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב אלו דברי תורה שהם נחמדים מזהב ולכן מ"ת הי' דוקא אחר גלות מצרים רד"ו שנה שבירררו את מצרים כו' וגם והניף ידו על הנהר היוצא מעדן להשקות גן סדרים דאוריית', והכהו

וכמ"ש במ"א: להעיר מאוה"ת ר"פ ח"ש (קיב, א). ביאוה"ז שם.
ולכן ארז"ל: ירושלמי דמאי רפ"ד.
אחד המיוחד: זח"א קכה, א.

לשבעה נחלים היינו מ"ש חכמות בנתה ביתה חצבה עמודי' שבעה, במשלי רס"י ט' דקאי על התורה כמ"ש ברבות ר"פ שמיני ובגמר' פט"ז דשבת ד' קי"ו ע"א.

קהלת א' ג'.

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. שבת פרק במ"מ ד"ל ע"ב ואמרי דבי ר' ינאי תחת השמש הוא דאין לו קודם השמש יש לו, פרש"י אם יעמול בתורה שקדמה לשמש יש יתרון והיינו כי התורה קדמה אלפים שנה לעולם, ואפ"ל כי שמש היינו ג"כ שמש ומגן ה' אלקים ופי' מגן פי' בתו"א הסתר להעלים אור שם הוי' בד"ה ואתה תצוה ובסידור בדרוש חרבות צורים, וא"כ התורה שקדמה לשמש הוא גילוי אור ש' הוי' שלמעלה מהנרתק דשם אלקים, ולכן קדמה לבחי' שמש ומגן, וקרוב לזה משמע הפי' בתו"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים אל משה כו' וארא אל אברהם בפי' ושמי הוי' לא נודעתי להם, בענין שאני עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא פי' למעלה מבחי' שמש ומגן הוי' אלקים.

ב) **זהר** ח"א פ' ויחי דף רכ"ג סע"ב שיעמול תחת השמש כתיב שאני עמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא הוא, וכ"כ בספרים במ"ש בתלים סי' י"ט לשמש שם אהל בהם ואח"כ נאמר תורת ה' תמימה לומר שהתורה היא אור גדול יותר מהשמש, וכן בברכות דק"ש בברכה ראשונה אומר מענין יוצר אור, יוצר המאורות ואח"כ בברכה שניה אומר אהבת עולם אהבתנו, שהוא ברכה על התורה לומר שהיא אור עליון יותר מאור השמש כו'. זח"ב משפטים דקי"ב ע"א משמע שם מי שאינו משתדל בפרי' ורבי' נק' עמלו תחת השמש, ויובן עפמ"ש בזח"ב פ' שמות ד"ג ע"ב. זח"ג חוקת דקפ"ב ע"א פי' שעמלו תחת השמש ע"ד חטא עץ הדעת. מד"ר פ' אמור ר"פ כ"ח, וע"ש במ"כ שני פירושים ע"ז, וכן מהרש"א בפרק במ"מ כ' שני פירושים אלו, מד"ר בקהלת במקומו.

ג) **והנה** עיין בתו"א ר"פ יתרו בד"ה בחודש השלישי בענין שהתורה נק' עוז ותושיה שנותנת כח לנפש האלקית ומתשת כח נפש הבהמית והיינו שתוכל הנפש האלקית להתגבר על נה"ב עד שתכסוף לצאת מנרתקה מאסר הגוף, י"ל לפי שנרתק ומאסר הגוף ונה"ב שרשן מנרתק דשם אלקים, ועיין מזה בסידור בדרוש עשה לך חרבות צורים, ולפי שהתורה שרשה מלמעלה מבחי' שמש ומגן ששם שורש הנרתק כי אם היא למעלה מבחי' זו לכן נותנת כח לנה"א להתגבר על מאסר הגוף ונה"ב ששרשם מבחי' נרתק, ולכן אמרו ע"ז במד"ר בקהלת שעל ידי עמלא דאורייתא זוכה לבחי' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו דהיינו מה שהקב"ה מוציא חמה מנרתיקה לע"ל, או י"ל ע"ד אור שנברא ביום ראשון גנוז לצדיקים ופי' בלקו"ת בד"ה ואהי' אצלו אמון שגנזו בתורה והוא נעלה הרבה מבחי' השמש כו'.

ד) **ורש"י** בקהלת פי' תחת השמש תמורת התורה שנק' **אור** ר"ל שאינו עמל בהתורה הנק' שמש ואור כ"א בדברים הבליים, ואפ"ל לפ"ז פי' שמש היינו למעלה מבחי' המגן כמ"ש בתו"א פ' וארא כנ"ל, ומהרש"א פרק במ"מ כתב ולא ידעתי למה הניח פי' הש"ס, ועי' בת"י שם.

ה) **בסדה"י** בפירושו לקהלת פי' בכל עמלו ע"ד ואת עמלנו אלו הבנים, וגם בזה אין צ"ל העסק תחת השמש כי אם שיהיה הבנים נמשכים מבחי' שמש ומגן הוי' אלקים וכמ"ש וזרח השמש כו'.

קהלת א' ה'.

דור הולך, פ"ק דחגיגה ד"ה רע"א, רבות בקהלת על פסוק זה. בספר הבהיר ממזרח אביא זרעך כשישראל טובים מזה המקום אביא זרעך ויתחדש לך זרע חדש וכשישראל רעים מן הזרע שכבר בא לעולם דכתיב דור הולך ודור בא דור שכבר בא. זח"א בראשית דכ"ה מאי מדור דור דא משה דאתמר בי' דור הולך ודור בא. והא אוקמוהו דלית דור פחות משישים רבוא ודא משה, וכן כתב ע' קס"א וסיים אתפשטותי' הוא בכל **דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באוריית' כו'. עמוד קנ"ח א' דגלגולין** דסלקין ונחתין כו'.

דור הולך ודור בא כו' קנ"ד דור הולך דא ו' כו' **והארץ לעולם עומדת דא שכינת'. ע' קע"ג זח"ג פנחס דרט"ז ע"ב, עקב דרע"ג א', דור** ת"ז קי"ב א' קלו"א והארץ לט"א. זח"א קע"ג תקכ"א, של"ה כד"א **מג"א מח"א רכ"א ב' רמ"ד א רעו"א.**

קהלת א' ז'.

כל הנחלים הולכים אל הים כו' זח"א בראשית קט"א ל' א' בהשמטות סי' ק"ה **כל הנחלים כל יסוד הולכים אל הים. לג"א שזהו יקוו** המים אל מקום אחד י"ט ב' פ' נח ס"ז ב'. ויצא קנ"ב א' ע"פ ונאספו שמה כל העדרים. ויחי רל"ה סע"א וע"ש רל"ח סע"ב ח"ב וארא ל"ב ס"פ **בא מ"ג ב' שזהו"ע תש"י. בשלח נ"ב ור"פ פקודי ר"ך סע"א רלד"ב ח"ג** ויקרא ד"ו סע"ב' תזריע מג"א פ' אחרי נ"ז סע"ב נח"א אמור צ"ד סע"ב דיש לפרש על ז' שבועות העומר שהם הנחלים הולכים אל הים מ' **ים** יום החמשים מנש"ב ק"ד יום אתרוג המקבל מערבי נחל בהעלותך **דק"ג** ע"ב פנחס רט"ו סע"ב פי' על ענין גלגול האזינו רצ"ח א' ת"ז פ"ח **רבות בראשית פי"ג ט"ז א' בשה"ש בפסוק ידיו גלילי זהב זהו התלמוד שהוא** כים הגדול.

כל הנחלים הולכים אל הים אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת וז"ל התרגום כל נחליא ומבועי מיא אזלין ונגדין למי **אוקיינוס דמסחר לעלמא כגושפנקא ואוקיינוס ליתוהי מתמלי ולאתר דנחליא** ונגדין תמן אינון תייבין למיזל מצנורי תהומא עכ"ל וז"ל רש"י וכן **כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא לפי שאינן נשארים בתוכו כי ים**

אוקיינוס הוא גבוה מכל העולם כולו שנאמר הקורא למי הים וישפכם וגו׳. ומהיכן אדם שופך מלמעלמ״ט והנחלים הולכים במחילות תחת ההרים מאוקיינוס וחוזרים ונובעים, וזהו אל מקום שהנחלים הולכים הם שבים שם כו׳ עכ״ל. ופי׳ רש״י הוא כפי׳ התרגום שאמר תייבין למיזל מצנורי תהומא דהיינו מ״ש רש״י במחילות תחת ההרים, אבל הראב״ע פי׳ שזהו על ידי העננים והגשם בא ממימי אוקיינוס ושופך אל הארץ והנחלים, וז״ל כל הנחלים אף על פי שהנחלים הולכים אל הים לא יהי׳ מלא עד שיעבור החוק ויכסה הארץ בעבור שהמים שהלכו אליו הם ישובו ללכת על מקומם פעמים אין קץ להם כי תמיד יעלה איד מהים אל הרקיע והם רוב העננים והמים המתוקים יעלו בעבור כלותם והאיד ישוב גשם כענין הקורא למי הים וישפכם ומימי המעיינים מהגשם וכל הנחלים יצאו מהמעיינים. וכתוב וייבש הנחל כי לא הי׳ גשם בארץ וזה ענין אל מקום שהנחלים הולכים ולא באר שלמה סיבת שוב המים אל מקומם כאשר לא באר סבת שוב השמש מהמערב למזרח אם למעלה מהרקיע או על הצדדים או על דרך שהארץ עגולה והיא באמצע הגלגל העליון עכ״ל. והנראה שפי׳ רש״י קרוב יותר לשמוע. והנה בזח״א ויחי דרל״ה א׳ פי׳ ת״ח נקיט מהאי גיסא ויהיב בגיסא אחרא. ועל דרך כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, בגין דנקיט ויהיב אעיל ואפיק היינו שהמל׳ מקבלת שפע הנשמות משבע מדות דז״א שז״ס כל הנחלים הולכים אל הים. ועל דרך זה נאמר נהר פלגיו ישמחו עיר אלקים שהוא ירושלים שנקראת ים ברבות בקהלת. וזהו נקיט מהאי גיסא והמל׳ משפעת הנשמות דבי״ע וגם נעשית עתיק דבריאה וזה הוא ענין מקור למעיין ונהר שהם חו״ב דבריאה, אם כן זהו כפירוש רש״י שהנחלים הולכים אל ים אוקיינוס זהו בחי׳ עליונה שבמלכות הנק׳ ים. ובפ׳ בהעלותך דק״נ ע״ב פי׳ שכשמקבלת מהחכ׳ נק׳ ים והיינו שמקבלת מים החכ׳ ואזי נק׳ אחותי בת אבי * ותהי לי לאשה היינו מה שהנחלים הולכים אל הים ופי׳ כל הנחלים כל היינו יסוד שדרך בו יורד השפע מכל הגוף, ואחר כך הולכים צנורות מבחי׳ מל׳ בבי״ע להיות נעשי׳ משם מעיינות ונחלים כו׳. ובעבודת ה׳ י״ל הבחי׳ הראשונה זהו בנה״א. כי הנה מבואר בלק״ת פ׳ ראה בד״ה ראה אנכי ענין נחל איתן בעמוס סי׳ ה׳ כ״ד דפי׳ נהר השוטף בחזק כמו נהרות איתן תלים ע״ד. איתן הוא חו״ב משכיל לאיתן ואחר כך נמשך בו״ק ש״ס משנה וכשנמשך בתלמוד נק׳ כל הנחלים הולכים אל הים הנזכר בד״ה וכל העם רואים ענין אל תאמרו מים מים כו׳ ע״ש. והוא ענין יחוד העליון שנמשך על ידי עסק התורה כנז׳ בד״ה ששים המה מלכות בשה״ש ובת״א פ׳ שמות בד״ה קול דודי בענין ליבון הלכתא, וזהו ממש ענין נחל איתן כי התנאים נקראים והאיתנים מוסדי ארץ שהם מוסדי תורה שבעל פה הנק׳ ארץ לפי שמקבלים איש מפי איש מפי משה יסוד אבא הנק׳ איתן וכמ״ש בת״א בד״ה ואלה שמות בני ישראל אך מתחילה צ״ל התפלה בבחי׳ חו״ב נקוד׳ בהיכלי׳ שזהו״ע משכיל לאיתן וה״ע ונהר

אחותי בת אבי : ראה ביאוה״ז ר״פ וירא.

יוצא מעדן להשקות את הגן סדרים דאורייתא׳ וזהו״ע המשלח מעיינים בנחלים ע׳ זהר חוקת דקפ״ב ע״א. נמצא כל הנחלים הולכים אל הים זהו ענין עסק התפילה והתורה. וגם י״ל כל היינו נש״ב והוא עסק התפילה ואזי דוקא ואחר כך הנחלים הולכים אל הים בעסק התורה וכנזכר קרוב לזה בת״א פ׳ תולדות על פסוק ויחפרו עבדי יצחק בנחל. אך אחר כך כשעוסק בכל מחשבתו בעניני עולם השפל כו׳ זהו עד״מ כמו מסך המפסיק בין עולם האצילות שהוא אלקות שזהו״ע עסק התפילה והתורה ובין בי״ע אשר משם יפרד, וה״ע עסקי העולם כו׳ אך ע״י מצות מעשיות נעשה כמו באר מים חיים שנובע מתחת הקרקע כו׳ דוגמת מה שמבחי׳ ים דמל׳ נובעים דרך המסך מעיינות ונחלים בבי״ע כו׳. ובחי׳ זו גדלה מאד שהם מים חיים יותר מהנהרות ע״ש. והיינו מפני שמבררי׳ כח״ב דתהו ואז מתעלים ומשפיעים תוס׳ אור באצילות וזהו אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת על דרך והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני כו׳ וז״ש במצות מרוב כל, יותר מבחי׳ כל הנחלים כו׳ כי מה שהם שבים ללכת זהו בחי׳ גבוה יותר וזהו וצדקה כנחל איתן למעלה מבחי׳ כל הנחלים כו׳, בסדה״י בסופו בפירושו לקהלת כתב וז״ל כל הנחלים הולכים אל הים וגו׳ מפני שהארץ גבוה מן המים כמ״ש יורדי הים כו׳ תלים ק״ז. והמים בטבעם לזחול מן הגבוה לנמוך. ואם כן כל הנחלים ולא מבעיא כל הנהרות הולכים כולם אל הים (ר״ל אפילו נחלים שהם קטנים מנהרות כמ״ש בספר ג״פ סי׳ קכ״ח ס״ק נ״ב דבלשון בני אדם נהר קטן אינו נק׳ נהר אלא נחל וכ״כ רס״ק ל״ז. דנהר קטן נק׳ נחל ע״ש) ומן הראוי הי׳ שימלא הים ויצא חוץ למחיצתו. ועכ״ז איננו מלא, אינו מקבל מילוי כלל. ומבליע מימיו בתוכו לראש (נרא׳ דמפרש הטעם שאינו מלא מפני שמי הים בולעים המים הבאים לתוכו מהנחלים וכן משמע במד״ר דמי אוקיינוס הם מים בולעים מים, וכ׳ המ״כ דלפיכך אינו מלא בבראשית פי״ג ובקהלת במקומו מיהו עוד שם בדברי ר׳ אליעזר שם הם שבים שואבים ואם כן זה י״ל כפי׳ הראב״ע הנ״ל שמפני כך אינו מלא וצ״ע). אל מקום וגו׳, לא מבעיא שאין הים מקבל מילוי בכללו אלא אפילו במקום שהנחלים הולכים ושופכים שהי׳ ראוי שימלא שם לפחות אינו מוסיף ואינו גורע אלא במקום שבאים פעם אחת שם הם שבים פעם אחרת וכן לעולם ואינו מקבל מילוי כלל עכ״ל. ויש להעיר ע״ד סדה״י במ״ש מפני שהארץ גבוה מהים, שהרי רש״י פי׳ להפך כי ים אוקיינוס הוא גבוה מכל העולם כולו, וראיתי בפסוק יורדי הים כו׳ כתב הראב״ע כל הולך אל הים יורד הוא ואבן יחייא כתב ואמר לשון ירידה להיות כי האניה תלך בים כדבר הנמעד ממקום גבוה להשפל עכ״ל. ובתלים ק״ד ע״פ על ההרים יעמדו מים פי׳ רש״י מי אוקיינוס גבוה מכל העולם עומד על ההרים כו׳ עכ״ל וכן כתב שם מ״ע ספורנו ע״פ גבול שמת בל יעבורון לכסות הארץ וז״ל אף על פי שהן גבוהים מן הארץ הרבה כמבואר בנסיון, וזה כולו נגד טבע המים בפעולת פועל רצוניו יכול על הטבע בהכרח עכ״ל. וע׳ בירמי׳ סי׳ ה׳ כ״ב ע״פ האותי לא תראו כו׳ אשר שמתי חול גבול לים משמע יותר כפי׳ רש״י דאל״כ אינו

רבותא כל כך וע״ש בהרד״ק והאו״ת שם כ׳ ידוע שטבע המים להיות על הארץ כו׳, וכ״ה בהדיא ברבות בראשית ס״פ ק״ג דרש ר׳ אבוה אוקיינוס גבוה מכל העולם א״ר אלעזר בר׳ מנחם והלא מקרא מלא הוא הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ ה׳ שמו, בעמוס סי׳ ה׳ ח׳ כזה שהוא מלמעלן למטן וכ״מ בפ׳ האזינו.

קהלת א׳ ט׳.

מה שהי׳ הוא שיהי׳, רבות בא פט״ו קל״א ד׳ בקהלת רבה פ״ה ג׳ ת״ז תיקון י״ג כ״ד ב׳ שהו״ע כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות. תיקון ס״ט ק״ו ע״א וכ״ה בז״ג ח״א עמוד קנ״ה עמוד קס״א א׳ דר״ת מה שהי׳ הוא מש״ה. ואין כל חדש פ״ט דברכות נ״ט ב׳ פ״ב דשבת ד״ל סע״ב פ״ד דנדרים דל״ט ב׳ פ״י דסנהדרין דק״י סע״א רבות בראשית פי״ט כב״א פ״כ כ״ג ב׳ בפ׳ קרח רע״א ד״י זח״א לך לך צ״א ב׳ חיי קכ״ג סע״ב, תולדות קל״ה א׳ במ״ה משפטים קט״ו סע״ב שלח ק״ע ע״ב.

קהלת ססי׳ א׳.

כי ברוב חכמה רוב כעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב, א) במדרש רבה פ׳ בראשית ר״פ י״ט דרשו זה על הנחש לפי גדולתו מפלתו ערום מכל ארור מכל, וכמו בהמן אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן כו׳ ועי״ז מפלתו ויתלו את המן, ובמד״ר אמרו ששניהם המן נידון ע״י ע׳ פסוקים שיש מאחר הדברים האלה גדל עד ויתלו וכן הנחש כו׳ ושניהם פתחו באף, והנה ארז״ל ע״פ ולא קם עוד נביא בישראל כמשה אבל בעכו״ם קם ומנו בלעם במד״ר נשא פי״ד ובבלעם כתי׳ ויודע דעת עליון, וזהו ענין יוסיף דעת יוסיף מכאוב, כי ע״י הדעת שלו רצה להמשיך השפע בקליפות ובתענוגים גשמיים, וכענין חטא עץ הדעת טוב ורע וזהו גם כן ענין הנחש עז״נ יוסיף דעת יוסיף מכאוב, ועמ״ש בענין יוסיף דעת יוסיף מכאוב בתו״א ד״ה משה ידבר כו׳. ובזה י״ל מארז״ל פ״ג דאבות שצ״ל מעשיו מרובין מחכמתו משא״כ אם חכמתו מרובה ממעשיו דומה לאילן כו׳ והרוח בא ועוקרתו כו׳ ולכאורה תמוה מה מזיק יותר החכמה הרי אם הי׳ חכמתו מעוטה אף לפי ערך מעשיו דכעת הי׳ כעץ שתול ועכשיו שחכמתו יותר מהו מזיק, וכן ארז״ל שצ״ל יראת חטאו קודמת לחכמתו, ולפי הנ״ל א״ש דריבוי החכמה שלא לפי מעשיו יש לחוש שלא יומשך מזה כי ברוב חכמה רוב כעס יוסיף דעת יוסיף מכאוב.

ב) **וזהו** שארז״ל פ״ג דנדרים דכ״ב ע״ב אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד כו׳ שנאמר כי ברוב חכמה רוב כעס, והמפרשים נדחקו בזה ולפמ״ש אתי שפיר, כי לפי שחטאו נצרך ליתן להם רוב חכמה כדי להטריחן שהתורה נק׳ עוז ותושיה שמתשת כח היצר הרע בקדושין ד׳ ל׳ ע״ב, ושמתם סם תם, אבל אז צריך להזהר שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו דאם לא כן יוסיף דעת כו׳.

ג) **ספ"ג** דסוכה דמ"ב ע"ב ויוסיף דעת כו'.

ד) **וצ"ע** אם יש להעיר לזה מענין וסביביו נשערה מאד, לכן כל שחכמתו מרובה צ"ל מעשיו מרובין יותר, וע' בלקו"ת פ' ראה סד"ה כי תשמע בקול בענין כ"א בזאת יתהלל כו' כי באלה חפצתי ואפשר לומר כי מעשה המצות הוא במ' כן מבואר בלקו"ת פ' בלק בד"ה מי מנה עפר יעקב בענין ומספר את רובע ישראל, והתורה הוא בז"א הנק' עץ חיים וכו' בד"ה וכל בניך*.

סי' ב' י"ג.

וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, (פירש"י הוא הרשע) כיתרון האור מן החשך וזה כמ"ש במד"ר פ' בראשית פ"ג ויקרא אלקים לאור יום אלו מעשיהם של צדיקים ולחשך קרא לילה אלו מעשיהן של רשעים, ועיין מענין אור וחושך בזח"א דף לא"א מו"א פ' תולדות דקמ"א סע"ב שם פירשו ג"כ אור חסד חושך גבורה.

ב) **התרגום** כתב וחזית אנא ברוח נבואה דאית מותר לחוכמתא מן שטותא יתיר כמותר נהור יומא מן חשוך ליליא.

ג) **במד"ר** בקהלת במקומו, וראיתי אני שיש יתרון תני בשם ר"מ כשם שיש יתרון בין האור לבין החשך כן יש יתרון בין דברי תורה לדברי הבלים עכ"ל.

ד) **בחיי** פ' ויקהל דקכ"ה ע"ג וז"ל וכל זה כדי לקרב הטבע לצד השכל שהם רחוקים זה מזה, ויש ביניהם הפרש גדול כהפרש שיש בין האור ובין החשך זש"ה וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך, הטבע אינו מבחין רק מה שהוא לפניו ואינו מתבונן ומשגיח באחרית הדברים כו', השכל מתבונן באחרית הדברים כו' עכ"ל וז"ש אחר פסוק וראיתי אני, החכם עיניו בראשו ע"ש בתרגום דמפרש שהחכם רואה מראש מה שיהי' אח"כ ע"ד איזהו חכם הרואה את הנולד, על כל פנים הבחיי מפרש דחשך היינו הנהגת הטבע, וזהו ע"ד שנת"ל סעי' א' בשם הזהר דחושך היינו גבורה שממדה זו נמשך ההסתר שיהי' עולם כמנהגו נוהג וע' בגמרא פ"ז דב"מ דפ"ג ע"ב ע"פ תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער וכענין מ"ט עיזי מסגן ברישא כו' כברייתו של עולם ברישא חשוכא, ואור היינו גילוי אלקות כמו יציאת מצרים כו' וזהו שאמרז"ל במד"ר פ' נח ספ"ל ולמה אברהם דומה לאוהבו של מלך, שראה את המלך מהלך במבואות האפלים כו', לפ"ז הפירוש שכמו שזה מובן לכל שיש יתרון לבחי' האור שהוא גילוי אלקות על החושך שהוא הנהגת הטבע שהוא בבחי' הסתר אסתיר פני, כן ממש יש יתרון לחכמה שהיא עסק התורה על הסכלות, כי בחכמה נאמר ותורה אור שהיא ממש בחי'

וכל בניך: ע"כ מצאנו מ(העתק) הכת"י.

גילוי אור הנ"ל, רק שהגילוי בפנימיות כו', ועמ"ש במ"א בד"ה להבין מ"ש בזהר תמיד בענין עסק התורה בלילה, ושם שהוא כמשל מי שיושב בחושך ומביאין לו אור יעו"ש הטעם, גם להעיר מענין חרות על הלוחות לשון חירות שאין לך בן חורין כו' וע' בזהר ר"פ קרח, וע' בגמ' פ"ק דב"ב ד"ז סע"ב אני חומה זו תורה ודף ח' ע"א ע"פ כל קדושיו בידיך וע"פ כי יתנו, ועמ"ש ע"פ עוטה אור כשלמה, וע' באדר"נ רפ"ך.

ה) **של"ה** בהקדמה דכ"א ע"ב פי' כיתרון האור מן החושך כי מן החושך יהי' יתרון לאור ומתחלה הי' כתנות אור אח"כ נעשה כתנות עור וזהו החושך ולע"ל יחזור לאור ויהי' יותר אור ממה שהי' אור קודם שחטא כו' עכ"ל, ועמ"ש סד"ה כנשר יעיר בענין שהראיה דוקא בשחור שבעין, ומ"ש ע"פ ובמדבר אשר ראית אשר נשאך כו', של"ה דף כ"ה א' ג"כ כנ"ל דכ"א ושזהו ענין עין לא ראתה כו', ודל"ו א' גבי אלפין עיינין פי' כי ההפרש בין אור לעור זהו בין אלף לעין ולע"ל יהי' עין לא ראתה, עינא פקיחא זהו גבוה מהאלף דאור וזהו יתרון האור שנמשך מהחושך כו', וכ"כ עוד דף קס"ד ע"ב שזהו ענין כי עין בעין יראו ויש לפרש לפי בירור העיין דכתנות עור כן יהי' גילוי, עין פקיחא עין לא ראתה כו'. פ' לך דרע"ח ב' פי' שזהו ענין ויעל אברם ממצרים, שיתרון האור נמשך מן החושך כו', ר"פ תזריע דף שמ"א סע"א פי' שזהו ענין אדם כי יהי' בעור בשרו שאת, בעור דוקא מבחי' כתנות עור כו' ויתרון האור מן החושך ע"ד מי יתן טהור מטמא כו'.

ו) **לפ"ז** צ"ל ג"כ ענין יתרון החכמה נמשך מן הסכלות, כי החכמה שהיא התורה מלובשת בעץ הדעת טוב ורע שהוא הנק' סכלות לבררו, וגם זהו במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי, הקושיות המסתירים על החכמה זהו חושך ומזה יומשך יתרון החכמה, וגלוי פנימיות התורה כו'.

קהלת ג' א'.

לכל זמן ועת לכל חפץ, מד"ר פ' לך ר"פ מ"ו קהלת דף ד' ע"א, זח"א עמוד קנ"ה פי' ועת לכל חפץ ענין כ"ח עתים, פ' מקץ קצ"ד ע"א פ' אחרי ע"פ ואל יבא בכל עת אל הקדש דף נ"ח, ת"ז תקון ס"ט דף ק"ד ע"ג.

ג' ח'.

עת לאהוב ועת לשנוא, ברבות במקומו צ"א א' עת לאהוב דכתי' אהבתי אתכם אמר ה', ועת לשנוא דכתיב נתנה עלי בקולה ע"כ שנאתיה. וצ"ל דהכתיב ואה"ע אהבתיך ופי' בתד"א* אה"ר לא נאמר אלא אה"ע, שמא תאמר אהבת הקב"ה לישראל שלשה שנים, עשר שנים מאה שנים לכך נאמר ואה"ע אהבתיך כו' משמע שהיא אהבה שאין לה הפסק כלל ואיך

ופי' בתד"א: ח"א רפ"ו. וראה המשך מים רבים — תרל"ו פנ"ז ואילך.

אומר ועת לשנוא. ע״כ צ״ל דשנאה זו היא רק ענין שבגלוי נראה כן על דרך תוכחת מגולה הבאה ונמשכה מאהבה המסותרת כו׳ וכמ״ש ברבו׳ ר״פ שמות ע״פ חושך שבטו שונא בנו כו׳ וזהו ענין ט״ב שלע״ל יהי׳ מועד כמ״ש והפכתי אבלם לששון כו׳. זח״ב תרומה דקנ״ה סע״ב פי׳ דעת לאהוב קאי על השכינה ועת לשנוא קאי על הסט״א כו׳.

קהלת ג׳ י״א.

את הכל עשה כו׳. פ״ו דברכות מ״ג ב׳ יפה לו אומנתו כו׳ ופי׳ מהרש״א שזהו סיום הפסוק גם את העולם נתן בלבם כו׳. רבות ר״פ דברים דרפ״ו א׳ את הכל כו׳ בחי ר״פ תזריע את הכל כו׳ קמ״ג ב׳. ר״פ בחוקותי על פסוק ונתתי שלום בארץ גם את העולם כו׳ דהיינו אם בחוקתי כו׳ על ידי זה ונתתי שלום בארץ. והוא הלב כאשר יהי׳ האופן בתוך האופן. של״ה בהקדמה י״ב ב׳ בהגה הכל יסוד בעתו מל׳. גם את העולם נתן בלבם סוד עולם השמיטה לייחד צדיק בצדק כו׳. במס׳ שבועות שלו ר״פ תו״א קפ״ה סע״ב בשם ר׳ נחוניא בן הקנה גם את העולם א״ת העולם אלא העלם כו׳ דבר הצריך להעלים כו׳ וקאי על התורה כו׳ ואפ״ל כי הנה כתיב ברוך ה׳ כו׳ מן העולם ועד העולם שהוא ההמשכה משם הוי׳ לשם הוי׳ מה דפסיק טעמא בגווייהו כמ״ש במ״א על פסוק בשלח פרעה ובחי׳ זו נתן בלבם כו׳, א״כ הכל עשה יפה בעתו זהו מה שבא בסוד שרש להחיות העולמות גם את העולם נתן בלבם להמשיך תוספת אור כו׳. זח״א מקץ קצה״ב כל הפסוק ח״ב שמות י״א א׳ ענין את הכל בא לז״א ח״ג אחרי נ״ח ב׳ וע״ש עמוד א׳.

רבות בקהלת על פסוק זה דצ״א ג״ד האריך בזה את הכל כו׳ קאי על בריה״ע שבזמנו נברא כו׳. גם קאי על יצה״ר כי טוב זה יצ״ט מאד זה יצה״ר כו׳ וא״ש מה שכתוב את הכל כי ע״פ ובורא רע אומרים ובורא את הכל כו׳ ועמ״ש ע״פ ואברהם זקן כו׳ ברך כו׳ בכל ושם פי׳ עוד גם את העולם נתן בלבם אה״ע נתן בלבם כו׳ גם פי׳ עולם לשון העלם כמ״ש זה שמי לעלם. וכ״כ למה מבלי אשר לא ימצא כו׳. וכן ת״י אף ית שמא דהוה כתיב ומפרש על אבן שתי׳ כסי מנהון כו׳ ועיין רש״י. עקידה שער י״א עקרים מ״ג פל״א עוד מפרש ברבות שם את העולם לשון עלם היינו תינוקת כמו ותלד העלמה, בן מי זה העלם והיינו אהבת תינוקת נתן בלבם. ובחי׳ זו למעלה ענין כי נער ישראל ואהבהו ע׳ ב״ק פ״ח צ״ב ב׳. ע״פ האמור ברבות דלעולם לשון העלם בחי׳ זה שמי לעלם. יש לפרש כי גם שם הוי׳ דלעילא שהוא בבחי׳ העלם בחי׳ סוכ״ע נתן בלבם ע״י שיש בלב בחי׳ תעלומות לב. תלים מ״ד כ״ב. ופי׳ אדמו״ר נ״ע בד״ה ביום השמיני שלח שהוא פנימי׳ נקודת הלב שלמעלה מהשכל כו׳ ששרשו מבחי׳ כתר ישת חושך סתרו כו׳. גם העלם לשון עלומינו למאור פניך העלם נה״ב. וע״י דאתהפכא חשוכא לנהורא נמשך גילוי חושך העליון, מגלה עמוקות מני חושך בד״ה אם בחוקתי, ובד״ה כי תהיינה

לאיש. גם להעיר לפי׳ את העולם נתן כו׳ ע״ד כל העונה* אישר״מ לעלם כו׳ בכל כחו קורעין לו כו׳ גם ממ״ש בקהלת רבה ע״פ דברתי אני עם לבי הלב רואה הלב שומע כו׳ ע״ש שכל הבחי׳ שבעולם יש בלב, ע״ש דפ״ז א׳.

קהלת סי׳ ג׳ י״ד.

ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים הוא יהי׳ לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלקים עשה שייראו מלפניו. פ״ט דברכות דנ״ה סע״א. ואמר רב חסדא חלמא בישא קשה מנגדא שנא׳ והאלקים עשה שיראו מלפניו ואמר ר׳ יוחנן זה חלום רע׳ ופי׳ רש״י מיראתו ישוב ויכנע ועל קשה מנגדא פי׳ יותר ממלקות לפי שדואג ממנו.

ב) **שם** דנ״ט ע״א א״ר אלכסנדרי אריב״ל לא נברא רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב שנא׳ והאלקים עשה שיראו מלפניו עכ״ל. ופי׳ מהרש״א משום דהרעם הוא דבר המחריד ביותר ואין ידוע בו תועלת לעולם מש״ה קאמר דלא נבראו אלא לפשוט כו׳ דהיינו להחריד הלבבות של המינין שישובו כמבואר בגמ׳ במכילתין פ״ד דכ״ח סע״ב ברכת המינים תקנוה כנגד א״ל הכבוד הרעים כו׳ עכ״ל ולפע״ד דוחק דלפשוט עקמומית שבלב קאי על המינין כי עקמומית שבלב זהו ענין הפך ישרי לב ובגמ׳ ספ״ב דתענית דט״ו ע״א לפי׳ רש״י ישרים עדיפי מצדיקים ולפי׳ הרשב״א אינו כן ועיין זח״ג פ׳ אחרי דנ״ט סע״א עכ״פ כדי שיהיו ישרי לב צריך לפשט עקמומית שבלב ועמ״ש סד״ה כי תשמע בקול בענין לעשות הישר כו׳.

קהלת סי׳ ג׳ י״ט.

כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם. כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל. ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל.

א) **ז״ל** התרגום ארום ארעון אנשא חייבא (הנה פי׳ בני האדם קאי על הרשעים ולא על צדיקים, וזה דוגמת מ״ש בפ׳ נח את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. יעו״ש בפירוש רש״י). וארעון בעירא מסאבא (מזה ראי׳ למ״ש בסש״ב ע״פ הע״ח דשרש הבהמות הטמאות נמשכים מג״ק הטמאות שאין להם בירור. אבל הבהמות הטהורות נלקחו מבחי׳ הטוב דק״נ. ובמ״א נת׳ שיש רקיע המבדיל בין מים למים, ושרש הבהמות הטהורות מבחי׳ שלמעלה מהרקיע והפרס׳ והבהמות טמאות מבחי׳ שלמטה מהפרסא וכמו פסולת היוצא ע״י נקבי הזיעה כו׳, ולכן המשיל הרשעים עם בהמות טמאות דוקא) ארעון חד לכולהון והיכמא דתמות בעירא מסאבא (ור״ל משא״כ בהמות הטהורות שהרי הוכשרו לקרבן והקרבן הוא עליות נפש הבהמה לשרשה ומקורה בפני שור שבמרכבה כו׳) כן ימות דין דלא תאיב בתיובת׳ קדם מותי׳. ונשמת רוח תרוויהון כחדא אתדן לכל גוון (וזהו פי׳ ורוח אחד לכל היינו מג״ק הטמאות כנ״ל) ושארות גברא חייבא מן בעירא

כל העונה: ראה לקו״ת חוקת סה, ג.

מסאבא מדעם בין תרויהון אלהן בית קבורתא (זהו פי׳ אין) ארום כולא הבלו עכ״ל.

ב) **בתד״א** ח״ב פכ״ד וז״ל ועוד שלמה המלך שנאמר בו (מלכים א׳ ד׳) ויחכם מכל האדם, ואם הי׳ חכם מכל האדם למה אמר ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל והלא האדם כשהוא אוכל מברך להקב״ה וכשהוא שותה הוא מברך וכשהוא הולך לישן הוא מברך וכשהוא מתעורר משנתו הוא מברך א״כ האיך נחשב לבהמה שאינה מבחנת כלום אלא אין הכתוב מדבר אלא על שעת מיתה כיון שמגיע קיצו של אדם למות כשם שנמלכים על הבהמה לשחיטה כך נמלכים על האדם למיתה. לכך נא׳ ומותר האדם מן הבהמה אין ולא עוד אלא בהמה שמתה יש לה מנוחה אבל בני אדם שעוברין על מצותן של הקב״ה ומכעיסין אותו במעשיהן שאינם מהוגנים ומתו בלא תשו׳ מעמידין אותם לדין ומראין להם כל מעשיהם בפניהם ודנין אותן על כל מעשיהם.

ג) **ברבות** בקהלת במקומו דצ״ג ע״ד כי מקרה האדם ומקרה הבהמה כו׳ אמר הקב״ה לא כשם שגזרתי ואמרתי על האדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו, לא כך גזרתי על הבהמה שנא׳ ומיום השמיני והלאה וע׳ זח״ג פ׳ אמור דצ״ב ע״א בפי׳ והי׳ שבעת ימים תחת אמו כו׳ בחי׳ ז׳ מדות לך ה׳ הגדולה והגבורה כו׳ שהם תחת אימא עילאה בינה אם הבנים ויש להעיר דהשבטים נק׳ גם כן בהמה ביוסף בכור שורו הדר לו, וביששכר חמור גרם. גור ארי׳ יהודה כו׳.

ד) **בזח״ג** פ׳ שלח קנ״ז ב׳, פי׳ דהאי קרא קאי אדלעיל מיני׳ שבני אדם הטפשים שהמה בהמה הם אומרים כן דהאי עלמא אזיל במקרה וזה כפי׳ הראב״ע כאן. והרמ״ז שם מקרה ירמוז על הנהגת הטבע המתמיד והולך והוא פי׳ טבע ענין טבוע ומקוים גם ע״ד קידושין לטבועין ניתנו פ״ט דב״ב דקמ״ה כך ענין שפע זו מוסתרת בבחי׳ עולם כמנהגו נוהג. ועמ״ש בלקו״ת פ׳ מסעי ד״ה לבאר ענין המסעות והוא הנהגת חיצוני׳ העולמות המיוחס לשם אלקים כו׳ ואמת הוא שיש הנהגה זו שנק׳ הנהגת הטבע ואצלינו נק׳ של חיות העולמות (הג״ה. ששרשה מיחוד חיצוני׳ דחו״ב עכ״ה) והוא מבחי׳ החיצוני׳ שסודה משם אלקים כאמור, אבל הכל בהשגחה פרטיות כי אפילו מדריגת המקרה הוא מאתו ית׳ כמש״ה והלכתי עמכם בקרי הרי שמייחסה לו ית׳ (הגה וע׳ מזה בתשו׳ ח״צ סי׳ י״ח שהאריך כן שהטבע הוא ההשפעה הנמשך מאלקים, ושהן דברי הכוזרי במאמר א׳ סי׳ ע״ו ע״ז יעו״ש עכ״ה), אבל מ״מ יש חילוק בין השפע הבאה לאדם למושפע לבהמה וזה פשוט כי של הבהמה היא מחיצוני׳ החיצוני׳ שמדרגתו ב״ן דאלקים העולה בהמה, ושל האדם הוא מפנימיות של החיצוניות שהוא בחי׳ שם מ״ה דהיינו מ״ה גימט׳ אלקים עכ״ל.

ה) **בעיקרים** מ״ג ספ״ב פי׳ כי מותר האדם הוא אין ר״ל שיש בכח ואם יצא אל הפועל ע״י שיעשה רצון הקב״ה אזי ודאי טוב שם משמן

טוב ויום המות מיום הולדו, לפי שכבר הוציא כחו בעבודת השי"ת מהכח אל הפועל מה שאין כן קודם שהוציא אל הפועל נק' אין כו'.

ו) **בסדה"י** בפירושו לקהלת כ' וז"ל הענין הוא להרחיק הגאוה וגודל לבב מבני האדם שעם היות שהבורא ית' הגדיל והפליא לעשות בחכ' נפלאה את בני האדם ועשה אותו כדמות אלקים בחכ' ובתבונה ובדעת וברא אותו שלם מכל הנבראי' כולם עכ"ז אין לו להתגאו' מפני כך אלא ראוי לו לראות עניני החומר אשר לו ולחשוב עצמו בינו לבינו כבהמה בראותו כי מקרה אחד להם כמות זה כן מות זה וכן בכל שאר עניניו כי מותר האדם מן הבהמה אין והכל הולך אל מקום אחד גו'. ואף על פי שנשמתו של זה טהורה חצובה מתחת כסה"כ והיא חלק אלו־ה ממעל וזה אין לו נשמה כי אם רוח חיוני היורד למטה עם כל זה זה דבר נעלם ומי יודע אם תשוב אל מקורה או לא תשוב ואם כן אין לו להתגאות מפני כך עכ"ל.

ז) **וקשה** דהא אמרו פ"ג דאבות משנה י"ד חביב אדם שנברא בצלם כו' ובמ"א כתבתי כי דצח"ם הם נגד אבי"ע א"כ דצ"ח הם בחי' בי"ע והאדם בחי' אצילות ואין ערוך בי"ע לאצילות וא"כ איך אמר ומותר האדם מן הבהמה אין, והבחיי פ' בראשית ע"פ ויפח באפיו פי' דמ"ש אין היינו ע"ד והחכמה מאין תמצא, כמ"ש מזה בלקו"ת ס"פ בחקותי, וק' א"כ מהו כי הכל הבל, ואפ"ל ע"ד מ"ש במדרש תלים סי' צ"ב דמ"ש הבל הבלים כו' הכל הבל קאי על יום השבת, וצ"ל שזהו ע"ד מ"ש במד"ר בקהלת בפסוק אמרתי אני בלבי דפ"ז ע"ב שהתורה שאדם לומד בעולם הזה הבל הוא לגבי התורה שבעולם הבא, וצ"ל שזהו לפי כי נובלות חכמה שלמעלה תורה, והיינו שנמשכה רק מבחי' שערות אבא יונק ממזלא, וזהו פי' והחכמה מאין תמצא מבחי' שהוא אין וכלא חשיב לגבי עצמותו, אבל לעתיד לבא יהי' גילוי ממוחא סתימאה שלמעלה מבחי' שערות וכמ"ש באו"ת מהה"מ נ"ע ע"פ ומחץ פאתי מואב, וא"כ בחי' אין שממנו תמצא החכמה עם שהוא בחי' עליונה מאד עם כל זה לגבי עצמותו נק' אין משום דכלא חשיב וכמו כתר עליון אף על גב דאיהו אור צח אוכם הוא לגבי אור אין סוף כמ"ש בלקו"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה דרוש הראשון ספ"ב, וא"כ על דרך זה מותר האדם אצילות מן הבהמה בי"ע הוא רק אין בחי' והחכמה מאין תמצא, כי הכל הבל שמקור התהוות מבחי' הבל הנמשך מהשערה וכן מבחי' הבלים דאוזן חוטם פה דא"ק כו' אבל לע"ל יהי' גילוי מעצמות א"ק כו', וכן לע"ל יהי' גילוי שבת בשבתו כו', ועוד יש לומר כמ"ש בלקו"ת בד"ה ואכלתם אכל שהנשמות דעכשיו נק' בהמה לגבי נשמות חדשות שיתגלו לע"ל כי גם א"ק נק' אדם דבריאה כו' וא"כ זהו ומותר האדם נשמות דאצילות דעכשיו הנק' אדם מן הבהמה בי"ע אין שהרי גם הם נק' בהמה לגבי נשמות דלע"ל כו'.

קהלת ג׳ כ״א.

כי מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעל׳.

א) **במס׳** כלה כל המחמם עצמו להוציא זרע לבטלה חשוב כבהמה כו׳ עליו אמר שלמה בחכמתו מי יודע רוח בני האדם העולה היא למע׳ זו נשמתן של צדיקים שאין מחממין עצמן ואין מוציאים שכבת זרע לבטלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ זו היא נשמתן של רשעים שמחממין עצמן להוציא זרע לבטלה עכ״ל. והיינו דאין להם חלק לעוה״ב.

ב) **רבות** בראשית ס״פ י״ד ה׳ שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי׳ כו׳ רוח שהיא עולה ויורדת שנאמר מי יודע רוח כו׳ ועיין שם במ״כ בשם פי׳ רש״י וא״ש לפמ״ש דברוח יש רוח שעולה מלמטלמ״ע ויש רוח שיורד מלמעלמ״ט על הארץ כו׳.

ג) **ברבות** ס״פ האזינו ואינו יודע להיכן נפשו הולכת כו׳ שנאמר מי יודע רוח כו׳ לכאורה תמוה* שיסתפק משה רבינו ע״ה שמא נפשו כו׳ ועוד דאם ח״ו יורד׳ למטה בארץ א״כ מהו שאמר שתהא מונחת יפה דלכאורה רוח הבהמה היורדת למטה לארץ אין לה קיום אלא וודאי עכצ״ל דשמים וארץ אינן שמים וארץ גשמיי׳ אלא הן זו״נ דאצילות שנק׳ שמים וארץ אשר ארץ היא בחי׳ מלכות כמ״ש בד״ה והי׳ מספר בנ״י ועז״נ והארץ הדום רגלי וכתיב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ. והנה הנשמה כלולה מב׳ הבחי׳ דשמים וארץ שהרי נולדו ע״י יחוד זו״נ וע׳ בזח״א ויחי דרמ״ה סע״א תלת נשמתין אינון כו׳ אך יש נשמות עליונות שעיקר הנשמה מז״א הנק׳ שמים וקצת מהמל׳ הנק׳ ארץ, וזהו ענין רוח האדם, ויש להפך שעיקר נשמתם מבחי׳ מל׳ שם ב״ן רוח הבהמה כו׳ וכמו המלאכים שנקראים פני ארי׳ פני שור, וגם י״ב שבטים נק׳ י״ב בקר וכמ״ש במק״מ פ׳ בראשית דל״ז סע״ב וזהו הי׳ ענותנותו דמשה שמסתפק מאיזו בחי׳ היא נשמתו כו׳ גם שמים נק׳ געה״ע וארץ נק׳ געה״ת כנודע מענין מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ וכמ״ש ע״פ וזאת המצוה אשר צוה ה׳ לעשות בארץ, ועז״נ מי יודע, פי׳ בחי׳ מי שאמר והי׳ העולם הוא יודע איזו נק׳ רוח בני האדם העולה כו׳, ובזה יתורץ שהרי אחר כך נאמר והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, ואיך אמר תחלה מי יודע כו׳ אלא דהפי׳ הוא כנ״ל.

קהלת ס׳ ד׳ ח.

יש אחד ואין שני, רבות קמד״ד ס״פ ואתחנן דרצ״א ב׳ דקאי על הקב״ה אין לו אח ולא בן אלא שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד. ובקהלת רבה במקומו צ״ד א׳ אח אין לו בן מאין יש לו, ופי׳ המ״כ דר״ל כיון שאין לו אחות וחיבור בבת זוג ואם כן בן מאין לו, אלא שחבב הקב״ה לישראל וקראן בנים שנאמר בנים אתם לה׳ אלקיכם, וקראן אחים שנאמר למען אחיי ורעי, ואין קץ לכל עמלו לכל מה שעשה בשימ״ב, והקשה המשנת דר״א כיון שחבב אם כן לפי זה יש לו בן ואח והכתוב אומר גם בן ואח

---

*לכאורה תמוה: ראה לקו״ת שה״ש מט, ג.

אין לו וע׳ מזה בשל״ה במס׳ פסחים מצה עשירה קנט״ב, אמנם העיקר* כי כל היחודים זהו הכל באצילות שם יש דכר ונוק׳ שהם משפיע ומקבל ונק׳ חו״ב או״א וז״א הנק׳ ישראל נק׳ בן לאו״א ומלכות נק׳ בת וע״כ מצד זה נק׳ ישראל בנים ואחים, וכל זה רק בעשר ספירות שהם מה שא״ס ב״ה מאיר בבחי׳ גבול אבל מצד אור א״ס ב״ה הוא יחיד ומיוחד בלי גבול ושם אין שייך שום יחוד וזווג, ומ״ש יחוד קוב״ה ושכינתי׳ זהו הכל בהתלבשות האור בע״ס ועז״נ גם בן ואח אין לו אלא שחבב כו׳ כי הארתו מלובש בע״ס ומיוחד עמהן אנת חכים כו׳ וע׳ בתו״א בביאור ע״פ מים רבים בסופו ובחי׳ יחוד היינו כשנמשך למטה כו׳ משא״כ כו׳ ע״ש. זח״א וישב קפ״ז א׳.

קהלת סי׳ ד׳ ט׳.

טובים השנים מן האחד, מגילה פ״ק דף ה׳ ע״ב, ירושלמי פ״ד דתענית, פ״ו דיבמות מד״ר ר״פ בשלח ובקהלת במקומו דצ״ה ע״א, זהר פ׳ וישב דקפ״ז ע״ב, ילקוט ח״א ש״ז א׳. ח״ב ק״ח ד׳. של״ה קו״א. ס״ח תקנ״ז בחיי קפא״ג אדר״נ פ״ח.

א) **זח״א** וישב קפ״ז ב׳ פי׳ על חיבור איש ואשה שעי״ז מולידים בנים כו׳ ואם כן זהו ג״כ על דרך זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם שאז דוקא בהתחברות דו״נ הם אדם כו׳ שאז יש שלימות ובמקום חיבר דו״נ משפיע ומקבל מאיר בחי׳ גבוה משניהם כמ״ש סד״ה ועשית בגדי קדש. וכמו כן בזח״ג ויקרא דף ה׳ סע״א בפי׳ לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר שהו״ע אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר כו׳ שדוקא על ידי עולם הדבור הנק׳ עיר אלקינו נתגלה גדולתו כו׳ ושם ע״ב מי שאינו נשוי לא נק׳ אדם ועמ״ש בזהר ר״פ וארא בענין בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו דוקא, ועמ״ש ע״פ הזהר בחוקתי דף קי״ד ע״ב ע״פ דומה דודי לצבי משכוני דילי, וז״ל רבינו ז״ל בד״ה ולתוס׳ ביאור ענין מקרא ומשנה, כ״י הר״פ*. והענין הוא כי להתהוות עולם העשי׳ הוא על ידי זווג זו״נ דיצי׳, ומבחי׳ ז״א דיצי׳ לבד שהוא* בחי׳ אלקות ואינו* בגדר חסד וגבו׳ גשמיי׳ לא הי׳ יכול להתהוות ולהשתלשל ו״ק דעשי׳ גשמיי׳ כי אם כשהולך השפע על ידי בחי׳ מלכות דיצי׳ ונתצמצם עצם האור דיצי׳ אז יכול אחר כך להתהוות עולם העשי׳ וכו׳ עכ״ל. נמצא המ׳ דיצי׳ משלמת לז״א ועל דרך זה במלכות דאצילות וכמ״ש ע״פ אנכי שלומי אמוני ישראל וכמ״ש בענין הנפילים נשמות שיצאו מז״א שלא על ידי עיבור בנוק׳ נקראו נפילים וכו׳ והקיום דוקא על ידי העיבור במ׳ וזהו טובים השנים כו׳.

אמנם העיקר: ראה ס׳ המצות להצ״צ מצות פו״ר.
כ״י הר״פ: נדפס בספר מאמרי אדה״ז — הגהות הר״פ ז״ל (ע׳ קעג).
שהוא.. ואינו: כן צ״ל גם בנדפס שם.

ב) **פ"ק** דמגילה דף ה' ע"ב וכ"ה בירושלמי תענית פ"ד מ"ז וביבמות פ"ו טובים השנים על שני חבירים שהא' מזכיר ההלכ' לחבירו כו'. ויש להעיר מענין ברזל בברזל יחד במד"ר ויצא ר"פ ס"ט. וא"כ יחד ע' הידוד ור"ל שע"י יחוד משפיע ומקבל נמשך בחי' גבוה משניהם, ועמ"ש מזה ע"פ ושננתם לבניך.

ג) **ילקוט** פ' האזינו ע"פ יעקב חבל נחלתו בשם הספרי כשנולד יצחק מהו אומר טובים השנים עמ"ש בד"ה אלה תולדות יצחק בענין הבארות של אברהם סתמום פלשתים משא"כ בשל יצחק כו' דהיינו אברהם אה' ויש מזה יניקה לבחי' פלשתים לצנים, אבל יצחק יראה ובחיבור יראה עם האהבה מתקיים, עו"ש בילקוט וכשנולד יעקב נא' והחוט המשולש, ועמ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה קול דודי בענין ומקפץ בשתים כו' גם אברהם מלמעלמ"ט ויצחק מלמטה למע' ולכן טובים השנים כו'.

ד) **ילקוט** תלים דק"ח ע"ד רס"י נ"ט תחלת רמז תשע"ז דקאי על מיכל ויהונתן שאהבו את דוד וע"י שניהם דוקא נמלט מן שאול, ומענין בית וחוץ הנזכר שם יש לפרש טובים השנים ע"ד אור פנימי ואור מקיף דלא סגי באחד מהם לבד אלא צ"ל ב' הבחי' ועמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה וזאת המצוה בענין ב' שמירות יעו"ש.

ה) **באדר"נ** פ"ח בפי' וקנה לך חבר זהו"ע טובים השנים מן האחד, וע' בתויו"ט פ"ק דאבות מזה ובמדרש שמואל. גם ע"ד שנים שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי' ביניהם שנאמר אז נדברו יראי ה' כו'.

ו) **במדרש** רבה בקהלת במקומו טובים השנים זה משה ואהרן מן האחד זה לעצמו וזה לעצמו, זה יובן על דרך מ"ש בפי' ויצוום אל בני ישראל דדוקא על ידי צות' וחיבור משה ואהרן הי' יכול להיות יציאת מצרים כו' ואף שמשה חכ' ואהרן בינה והחכ' גבוה יותר אך כי חו"ב נק' נקודה בהיכלי' כמבואר בד"ה ראה אנכי נותן ונקודה בלא היכל אינו כלום כו' ע"ש, ולכן חו"ב נק' תרין רעין דלא מתפרשין. ועוד כמ"ש בת"א ר"פ לך בענין ה"א דאברהם שיש בחי' בבינה מה ששרשה נמשך מלמעלה מהחכמה היינו הוא דא עתיקא, שכח ההתגלות והתפשטות השכל להלבישו במשלים נמשך מלמע' מעצם החכ'. והנה משה עצם החכ' ואהרן אחיך יהי' נביאך המביא את החכ' לידי גילוי כו'. גם כמ"ש בד"ה וישכם לבן בענין מרכבה דאבות ומרכבה דשבטי' שלא הכל יוכלו לקבל מבחי' מרכבה דאבות וצ"ל על ידי השבטים כך לא הכל יוכלו לקבל בחי' משה אלא על ידי אהרן, גם כמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו התפעלות נה"א מההתבוננות בעצמותו, אבל להיות התפעלות נה"ב זהו דוקא על ידי בשכמל"ו כו', גם כמו מפתחות החיצוני' תחילה ואחר כך דוקא מפתחות הפנימיות בד"ה כי תשמע בקול, גם כמ"ש בלק"ת פ' קרח ע"פ ועבד הלוי הוא שא"א להיות גילוי מוחין דאבא אלא ע"י מוחין דאימ' תחלה גם כמ"ש בבה"ז ר"פ ויצא שא"א להיות המשכת אור אבא במדות אלא ע"י הבינה שבינה היא הממוצע

לחבר החכמה עם המדות כו'. או י"ל כי משה ממשיך מלמעלה למטה ונק' שושבינא דמלכא ואהרן הוא מלמטה למעלה לכן היחוד שנעשה ע"י שניהם יחד עדיף מהיחוד שנמשך ע"י משה לבד, שהעליון יורד למטה מה שאין כן כשנעשה ע"י שניהם אזי התחתון עולה מה שבאפשרי לו לעלות והעליון יורד ומתחברים באמצע שזהו עדיף וכמ"ש בסידור שער החנוכה בד"ה להבין ענין מזוזה מימין. ונא' זה במד"ר ע"פ החדש הזה לכם שהיא עליית הלבנה והתחברותה עם השמש כו'. וע' בזהר ויחי דרל"ח ע"ב מ"ט בגין דכל ביתה לבוש שנים א"ת שנים אלא שניים כגון מילה ופריעה ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה, ועל דרך זה יובן ע' משה ואהרן.

ז) גם יש להעיר לזה מענין מקרא ותרגום, שהתרגום פי' המקרא, והיינו על דרך השפלת וירידת השכל להביאו לידי גילוי וכן בעבודה הרעותא דליבא הוא גילוי הרצון שבמוח כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה הנך יפה רעיתי פ"ב. וע' במא"א אות ת"ו סנ"ה בענין תרגום שהוא לשון הארמי ר"ל הלשון דק"נ כו'. ובזח"ב ויקהל דר"ו סע"א ובעי חד קלא מתרגם חד, ורזא דא קליפה ומוחא רזא דעלמא דא ורזא דעלמא דאתי, וע"ש במק"מ שלה"ק ותרגום בחי' פנים ואחוריים, ויש להעיר מענין מ"ש בפי' משה ידבר והאלקים יעננו דפי' יעננו זהו כענין מתרגם כדמשמע בגמ' רפ"ז דברכות והיינו כי משה ממשיך מבחי' יחו"ע, והאלקים יחו"ת יעננו לבחי' ביטול זה, כמ"ש בת"א וזהו"ע א' קורא המשכת יחו"ע וא' מתרגם שגם יחו"ת יענה להמשכה זו בחי' חיבור ב' דיעות יחו"ע ויחו"ת כו'. ומעתה על דרך זה יובן ענין טובים השנים משה ואהרן אשר אהרן יהי' נביאך זהו"ע מתרגם כי משה ממשיך הדבור מיחו"ע וזה שגם בבי"ע ואפילו ק"נ יענה אמן על המשכה זו זהו על ידי אהרן שהוא מתרגם וממשיך הדבור למטה להכניע גם ק"נ כו'. גם להעיר מענין י"א יריעות עזים לאוהל על המשכן זח"ב תרומה קס"ד ב' וע"ש דקלא"א, ובשל"ה במס' שבת דקל"ח ע"א בענין שנים מקרא ת"ת ויסוד וא' תרגום הוא מ'. ושם דהתרגום לברר ק"נ שתעלה ותוכלל בקדושה ולכן אונקלוס הגר שהוא מק"נ שנתעלה עשה התרגום כו' וא"כ על דרך זה יובן ענין משה ואהרן שהעלאת נה"א זהו ע"י משה מבחי' מ"ה ואהרן שהי' כמו מתרגם זהו הפעולה להעלות נה"ב שמק"נ כו' וזהו הם המדברים אל פרעה כו' שעל ידי זה נכנע גם פרעה כו'.

קהלת סי' ד' י"ג.

טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל, במד"ר כאן במקומו דף צ"ה ב' פירשו ילד זה היצר טוב, מלך זקן זה היצה"ר ועיין מזה בזהר ר"פ וישב דקע"ט ע"א, והרמ"ז שם האריך דיצה"ר שרשו מז' מלכין קדמאין דתהו וע"כ נק' מלך זקן ומ"מ נק' כסיל כי בקליפות אין להם מוח הדעת וכתיב גם בלא דעת נפש לא טוב, ועמ"ש מזה בלקו"ת פ' חוקת בד"ה ויקחו אליך פרה איתא במשניות, ומה שהיצ"ט נק' מסכן כי שרשו משם מ"ה שהוא רק הארה ממצחא דא"ק, אמנם במד"ר משמע הטעם שנק'

מסכן לפי שאין בני אדם שומעין לו כו׳, ועי׳ במדרש תלים סי׳ מ״א ע״פ אשרי משכיל אל דל, ואפ״ל דהנה ארז״ל לית דעתיר מחזירא שלפי שמאכלו צואה וזה מצוי לו הרבה נק׳ עשיר שתאותו מצויה לו, לכן ההפך מזה הוא היצ״ט אשר תאותו ותשוקתו ליכלל באור ה׳ ולהנות מגילוי אלקותו, וזה אינו מצוי לו בעולם הזה ע״כ נק׳ מסכן, זהר וירא דק״י סע״ב גבי לוט שנאמר בו אבינו זקן זהו ענין היצה״ר שנק׳ מלך זקן וכסיל, ועוד מזה בזהר ר״פ בא דל״ג ע״ב, ובזהר ר״פ יתרו דס״ז ע״ב לפי׳ הרמ״ז שם מלך זקן וכסיל זהו ז״א דקליפה דאצילות שנק׳ זקן מצד שיש בו השערות וענין השערות בז״א דקליפה היינו שמזה נמשכו הרשעים הכופרים בה׳ כמו שאמר סנחרב כו׳ שזה נתהוה ע״י שנמשך גם מהקליפה דרך שערות וצמצומים כמ״ש במ״א* ע״פ ביום ההוא יגלח ה׳ בתער השכירה בעברי נהר במלך אשור את הראש ואת הזקן כו׳, ומה שנק׳ וכסיל י״ל כנ״ל בענין שאין להם מוח הדעת ועמ״ש בענין דעת בתו״א בד״ה ואלה המשפטים, והנה פי׳ ילד מסכן וחכם פי׳ בזהר וישב שם דקע״ט ע״ב פירש טוב ילד הה״ד נער הייתי גם זקנתי ודא הוא נער דאיהו ילד מסכן דלית לי׳ מגרמי׳ כלום, וחכם בגין דחכמה שריא ביה ובזח״מ שם פי׳ לפי שמט״ט הנק׳ נער הוא שר העולם ואין לו משל עצמו כלום אלא מה שמקבל מהשכינה (כלומר שהוא אינו רק שליח השפע ואין לו יכולת מעצמו לשנות השפע ע״כ נק׳ מסכן) כו׳ וחכם לפי שהמל׳ הנק׳ חכמה תתאה שריא ביה וא״כ יש לפרש דהרבותא שהוא טוב ממלך זקן וכסיל היינו ז״א דקליפה דאצילות שנק׳ מלך זקן, ומט״ט הנק׳ ילד מסכן הוא ביצירה, אף על פי כן הוא טוב ממנו אף שהוא באצילות כיון שהוא קליפה ונק׳ וכסיל, ע״כ ילד מסכן וחכם אף שהוא ביצירה טוב ממנו, כי עליו נאמר נער הייתי וגם זקנתי שכשעולה עם העלאת מ״ן של בני האדם מקבל הארת עתיקא ולכן נק׳ גם זקנתי. לפי׳ הזח״מ שם זהו שעולה להיכל קדה״ק דבריאה ושם מקננא בינה הנק׳ עתיקא, ולפי׳ אאזמו״ר נ״ע בפי׳ מאמר הזהר פ׳ פנחס דף רי״ז הענין שבשבת עולה באצילות ממש והאצילות כולו נק׳ ע״ש עתיק יומין שמאיר בכל האצילות וזהו גם זקנתי ע״ד זקן שקנה חכמה, ולכן הוא טוב ממלך זקן וכסיל, ויש לפרש כמו״כ על היצ״ט והיצה״ר כנ״ל ועמ״ש בתו״א פ׳ וישב סד״ה בכ״ה בכסלו בענין חנוך לנער על פי דרכו כו׳.

טוב ילד מסכן וחכם, עמ״ש מזה בהגהות לד״ה* המגביהי לשבת שבתו״א פ׳ מקץ.

קהלת ה׳, ד׳.

טוב אשר לא תדור, נתבאר בפ׳ ויצא גבי פסוק וידר יעקב נדר.

כי גבוה מעל גבוה שומר נתבאר במ״ש בפ׳ וארא בד״ה ברבות נשא פי״ד דרנ״ח ע״ד וידבר אלקים אל משה לאמור אני הוי׳.

כמ״ש במ״א: נדפס בס׳ דרך מצותיך ח״ב (פאלטאווא תער״ב).
בהגהות לד״ה המגביהי: ראה יהל אור ע״פ זה (ע׳ תלח ואילך).

קהלת ה׳, ח׳.

ויתרון ארץ רבות וארא ר״פ יו״ד קכ״ז ב׳ (שהוא יב״ד) פ׳ אחרי ר״פ כ״ב בקהלת רבה ע״פ זה צו״ד (שהוא י״ו א) זח״א פ׳ חיי קכ״ב א׳ ח״ב **תרומה קל״ד סע״ב קנ״ז א׳.**

קהלת ז׳ א׳.

טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו, והטי״ת דטוב שם הוא רבתי, ות״י טב שמא טבא דיקנון צדיקייא בעלמא הדין יתיר ממשחא דרבותא כו׳, וע׳ רש״י הוקש שם טוב לשמן יותר משאר משקין שהשמן אתה נותן לתוכו מים והוא צף כו׳. ובענין מיום הולדו ת״י מן יומא דאתיליד רשיעא בעלמא, והראב״ע פי׳ ויום המות הוא טוב לאשר יש לו שם טוב כו׳ ע׳ בד״ה בשעה שהקדימו הקושי׳ בענין ירידת הנשמה בגוף שהרי הרבה דרכים בחזקת סכנה אלא כי העלי׳ גדולה לכך ויום המות טוב מיום הולדו שביום הולדו לא הי׳ ידוע אם יצליח כו׳, אבל אחרי שנסתלק הרי יש עלי׳ כו׳ וטוב שם שקונין בעולם הזה כי כמו השם מהלך למרחוק כך על ידי ירידה זו נעשה בחי׳ מהלך, וע׳ מענין מהלכים בין העומדים בלקו״ת בד״ה אם בחוקותי תלכו ובד״ה ועתה יגדל נא ובפ׳ וישב בד״ה ונתתי לך מהלכים.

ב) **ולכן** שם טוב עדיף משמן טוב שעם שצפה על גבי יין והוא בחי׳ חכמה עם כל זה כתיב ויעמוד השמן, וז״ש במדרש שמן הטוב מהלך מקיטון לטרקלין היינו המשכת החכ׳ מחכ׳ עד סוף האצילות משא״כ בבריאה אין החכמה מאיר ויש פרסא מפסיק, אבל שם טוב מהלך מסוף העולם ועד סופו על דרך עיגולי א״א מאיר גם בעשי׳ וכן בחי׳ א״ק מאיר באצילות ועשי׳ בשוה כי רגלי א״ק מסתיימים בסוף העשי׳ וזהו ועמדו רגליו *, מה שאין כן עתיק וא״א אין מאירים רק עד סוף האצילות, כמ״ש מזה בדרוש ג׳ בחי׳ אדם וכן אפשר לומר ענין הבריח התיכון מבריח מן הקצה אל הקצה שממשיך מראשית הקו עד סיומו בעשי׳, ועד״ז יובן פי׳ שם טוב שהוא מ׳ הנק׳ שם כשמאיר בה בחי׳ טוב הוא הולך מסוף העולם ועד סופו שהרי מאיר גם בעשי׳ כמו ביצי״מ שנק׳ ולשום לו שם, ושרש ההמשכה בא מלמעלה מעלה, ועמ״ש ע״פ אל יתהלל חכם בחכמתו כו׳ כי אם בזאת שהוא מלכות יתהלל כו׳ וזהו טוב שם ועמ״ש ע״פ לריח שמניך טובים שמן תורק שמך.

ג) **ועיין** בד״ה מי מנה כ׳ אדמו״ר נ״ע הנשמה קודם ירידתה לגוף לא הי׳ לה שם, כי השם מחבר הנשמה עם הגוף כמ״ש בדבור המתחיל את שבתותי תשמרו, מה שאין כן כשהיתה למעלה אינה צריכה לשם, נמצא השם בא לה בשביל ירידתה בגוף, וכן למעלה מלכות נקראת שם והיא מחברת אצילות לבריאה יצירה עשי׳ כנודע מענין*

ועמדו רגליו: להעיר מד״ה במ״נ ח״א פי״ג (הוספות לס׳ החקירה). וש״נ.
כנודע מענין: ראה הוספות לביאוה״ז ר״פ במדבר.

ובא לו לקרן היינו שיהי׳ גילוי למטה גם כן על דרך והתהלכתי בתוככם כי שם טוב מהלך כו׳ וז״ס אשר הלך כו׳ לעשות לו שם וכדי שיומשך הגילוי למטה כמו למעלה להיות ושמו אחד זהו על ידי המשכה מלמעלה מעלה כמ״ש בת״א בד״ה משה ידבר שזהו ההפרש בין אברהם שהמשיך רק באצילות ובין משה שהמשיך גם למטה להיות והאלקים יעננו על ידי שהמשיך מכתר וממו״ס שלמעלה מהחכמה דאצילות כמ״ש בד״ה לבאר הדברים ע״פ משה ידבר.

ד) **עוד** זאת כי שם היינו בן רפ״ח מה שהמלכות הנקרא שם מבררת מרפ״ח שנפל מעולם התהו על ידי קיום המעשה כמ״ש ויעש דוד שם. עיין זהר חלק ג׳ בחוקותי קי״ג א׳ ב׳. והם שרשן למעלה מחכמה דאצילות וכמ״ש על פסוק בשלח פרעה, ועיין מ״ש בביאור מאמר הזהר חלק ג׳ פ׳ שלח קע״א על פסוק והי׳ ביום ההוא יצאו מים חיים כו׳ בזכרי׳ י״ד ח׳. וברבות ויצא פ״ע שזהו״ע והי׳ הוי׳ לי לאלקים כו׳, והיינו כי הים הקדמוני או״א שמקבלים מז״ת דע״י שז״ס כל הנחלים הולכים אל הים, ואף על פי כן יצאו מים חיים מירושלים על ידי שמבררים כתר חכמה בינה דתהו, וז״ס באר מים חיים שגבוה ממעין גנים כו׳, ושנעשו מים חיים זהו על ידי עוברן עפר הארץ ירידת הנשמה בגוף כו׳ ולכן הים הקדמוני יקבל מהם כענין עד דוד הגדיל, ואשת חיל עטרת בעלה למעלה מבחי׳ שקראה אמי כו׳ ועיין מ״ש על פסוק הראיני את מראיך כו׳. וזהו שהט׳ רבתי כי ט׳ זהו טוב, אך הט׳ רבתי מורה על טוב מאד והיינו על ידי שמברר הרע על דרך הנזכר בזהר ח״א מקץ ר״ד בענין אתגלגלו אתוון ט״ר שע״י שנתחבר הטוב עם הרע ונהפך הרע לטוב הוא טוב יותר, וכמ״ש בעה״ק ח״ד ס״פ י״ד שזהו״ע מ״ש ברבות בראשית פכ״ג על פסוק כי שת לי אלקים זרע אחר דהיינו מלך המשיח הבא ממקום אחר מרות המואביה, שכשהרע נהפך לטוב אין למעלה ממנו, ועמ״ש במ״א* בענין יוסף ה׳ לי בן אחר כו׳ שבזה מעלת יוסף על יעקב, שיעקב בעל עולם האצילות, ויוסף גורם שגם בחי׳ אחר יתהפך לבחי׳ בן ועל ידי זה הוא בן פורת כו׳ ריבוי הברכה וזהו טוב שם. וע׳ זח״א ויחי דרי״ו ע״ב הא לך שבע עשרה שנין אחרנין כו׳ אחרנין דוקא שמבחי׳ סט״א יהי׳ נהפך לטוב שבע עשרה גימט׳ טוב והיינו טוב שם משמן הטוב. וע׳ בבה״ז ע״ז.

ה) **ומזה** נמשך גם כן ויום המות מיום הולדו, כי הילודים למות והמתים להחיות, והמות הוא ג״כ בירור ז׳ מלכים דמתו שהן ז׳ ימי אבלות והיינו כי כמו שבה״כ שהאורות נסתלקו והכלים נפלו וזהו נק׳ וימות ומהם נתהוו ג״ק שלמטה מק״נ שהרי המת הוא אבי אבות הטומאה, ואלו לא חטא אדה״ר בעה״ד הי׳ נתקן הכל ועל ידי החטא הוצרך לטעום טעמא דמותא וע׳ זח״ג שלח קנט״ב ס״פ פקודי דרס״ח ב׳ וע״י יסורי מיתה נתקן חטא עה״ד ונתקנים ז׳ מלכים דמתו, והיינו דאתהפכו חשוכא לנהורא, וע׳ באגה״ק בסי׳ כ״ח שלכן נסמכה פ׳ מיתת מרים לפרה כו׳ ולכן מיתה מכפרת על

ועמ״ש במ״א: ראה אוה״ת פ׳ ויצא עה״פ. פ׳ ויחי עה״פ בן פורת.

עבירות שאין יוהכ"פ ויסורים מכפרים כי ג' חלוקי כפרה ל"ת וכריתות וחילול השם י"ל הם ממשיכים ג"ק הנ"ל וכל אחד גדולה מחברה ע"כ לכפר על חילול השם הפך בחי' טוב שם, זהו על ידי יום המות ב"מ מטעם הנ"ל כי שם ב"ן רפ"ח זה מתעלה על ידי המות וכמ"ש ותמת שם ותקבר שם, שם היינו מה שנפל למטה והוא מתעלה על ידי מיתת מרים וז"ש ושם ימותו, ועמ"ש מענין שם בד"ה זאת חוקת התורה, וזהו עדיף מיום הולדו ע"י אב ואם, אבל תחה"מ לע"ל יחי' הגוף ע"י טלא עילאה כו' והיינו והמתים להחיות, והנה טל הוא אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא כמ"ש סד"ה האזינו השמים, דרוש הראשון, והנה השמן הטוב י"ל שזהו אתעדל"ע הנמשך ע"י אתעדל"ת דוקא כמו בגשמיות השמן נמשך ע"י כתיתת הזיתים וכך זהו"ע התשובה מבחי' בצר לך כמ"ש במד"ר ר"פ ואתה תצוה, מה הזית הזה כו' ומשחובטין אותו כו' ואחר כך נותן את שמנו כו' כך ישראל כו' ואח"כ עושין תשובה כו' ע"ש, הרי השמן זהו התשובה ע"י בצר לך כו', ועי"ז נמשך כן מלמעלה בחי' כשמן הטוב כו' על הזקן כו', אבל הטל גבוה יותר שהיא אתערותא דלעילא שאין אתערותא דלתתא מגעת שם, וזהו שיתגלה לעתיד לבוא בתחיית המתים וזהו טוב שם וכו', ואז יצאו מים חיים כו' ועיין אדר"נ ס"פ ל"ד, וזהו והי' הוי' לי לאלקים ע"י גילוי עצמות אור א"ס כי הוי' נק' מקור מים חיים יו"ד מעיין ה' נהר כו' מבועא דמיין דלא פסיק, אך לע"ל יהי' גילוי עצמות אור א"ס ועל זה נאמר והי' ביום ההוא יצאו מים חיים כו' וע' מענין טוב שם משמן טוב בזח"ב יתרו פ"ז סע"ב ע"פ לא תשא את שם וגו'.

ו) **ענין** שם יש לומר הארה כמו ריח שאינו עצמות הדבר, ושמן חכמה טעם עצמיות, והריח גבוה יותר אף שהוא רק הארה כמ"ש והריחו כו' והיינו שהוא הארה מאין סוף שלמעלה מעלה מעצמיות החכמה ולכן טוב שם משמן הטוב כו' וכתר שם טוב היינו מעשים טובים שנק' ריח בגדיו וריח שלמותיך כו' אמנם ענין שם טוב זהו על דרך מ"ש בת"א בד"ה אוסרי לגפן בפי' מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש וזהו שמן תורק שמך שיהי' בהשם ג"כ מעצמיות כמו שמן תורק והיינו כמו שהי' הוא ושמו בלבד למעלה מבחי' המגן, וכעין מוציא חמה מנרתקה ועז"נ טוב שם כו' ועמ"ש בביאור ע"פ משה ידבר בענין לאתקנא רזא דשמי'.

ז) **עוי"ל** בענין ויום כו' כי בחייהן אינן רואים אבל במיתתן רואים וכמ"ש ברבות נשא ס"פ י"ד, ולכן ארז"ל ע"פ והנה טוב מאד, טוב זה חיים מאד כו' והטעם כי על ידי ימי שנותנו בהם שבעים שנה נתבררו ז' מלכים דתהו שגבוהים מהתיקון ומזה נמשך הראי' כמו הראי' שהיא בשחור שבעין בירור שם ב"ן כמ"ש בלקו"ת סד"ה כנשר יעיר.

ח) **טוב** שם י"ל ע"ד טוב וישר ה' למעלה מטוב דתורה ע' ילקוט בתלים ע"פ טוב וישר ולכן טוב שם משמן הטוב שהוא תורה הלא אנכי טוב לך מע"ס, וזהו שמנים שאין מדליקין בהם בשבת כי אינן מבחי'

שמן הטוב מדליקין בהם בחנוכה שהיא אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא בתו"א סד"ה רני ושמחי דרוש השני כי הנני בא. וזהו ולך עשית שם גדול וקדוש בחי' טוב שם והוא המשכת שמו הגדול שלמעלה מהחכמה שהיא שמן הטוב בד"ה את שבתותי תשמרו ובד"ה אני דפ' ציצית דרוש השני ועמ"ש ע"פ מגדול עוז שם ה' משלי י"ח יו"ד וע"פ טוב וישר ה', וע"פ מצא אשה מצא טוב, וע"פ כי לקח טוב.

קהלת ז' ב'.

טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה, והחי יתן אל לבו, ואמרו רז"ל כתובות דע"ב א' מ"ק כ"ה, נדרים פג"ב מאי והחי יתן אל לבו דיספד יספדוני' כו' ופי' רש"י שיספוד לאינשי כי היכי דיספודן לי' נמי, והיינו והחי יתן אל לבו שישתדל לעשות עם אחרים כדי שיזכה ויעשו לו כמו"כ. **ואפ"ל ע"ד האי עלמא דאזלינן מיני', פי' שבו וע"י נעשו בחי'** *מהלכים משא"כ מקודם ירידת הנשמה בגוף היתה בחי' עומדי'* וכמ"ש בתו"א פ' וישב בד"ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים. **וזהו כבי' הילולא דמי שע"י החתונה יזכו להוליד בנים ובני בנים להרבות זרעו כעפרות תבל, וכמאמר והתקין לו ממנו בנין עדי עד, וכך על ידי האי עלמא זוכים להיות בבחי' מהלכים והוא גילוי בחי' א"ס והילוך זה זהו"ע היחוד עליון שיאיר אור א"ס הסוכ"ע בממכ"ע, וכן אפילו נשמות פרטיים מקבלים הארה זו ויש נשמות גדולים שבהן נמשך ממש שפע המ"ד כמו בנימין כו' וז"ש לבנימין אמר ידיד ה' כו' והסתלקות רשב"י נק' הילולא דרשב"י וכ"כ בזח"ג נשא סוף האד"ר בהנך תלת דאתנסיבו** וכמ"ש ע"פ שחורה אני ונאוה היינו יותר מבנות ירושלים שהן הנשמות קודם בואן לגוף שנק' בתולות אבל ע"י ירידתן בגוף נעשו בחי' כלה שקיבלו היחוד היינו התורה שהיא טפת חכ' עילאה, ומכל מקום כמו שהתורה דעכשיו נק' אירוסין ולע"ל יהי' הנשואין גילוי פנימיות התורה, אך הארה מזה מאיר בג"ע ולכן נק' **הילולא ועל כן טוב ללכת אל בית אבל שנק' הילולא ויחוד אמיתי דהאי ענין האי עלמא דאזלינן מיני' כבי הילולא דמי, שעיקר היחוד הוא דאזלינן מיני' שנעשו בחי' מהלכים והילוך זה הוא על ידי הסתלקותו ילכו מחיל אל חיל וזהו טוב ללכת שהוא בחי' מהלך הנ"ל, מלכת אל בית משתה ששם הוא הילולא גשמיות והוא רק הכנה ליחוד העליון, וזהו באשר הוא סוף כל האדם כי זהו תכליתו שיהי' בבחינת מהלך, והחי יתן אל לבו פי' במדרש חי העולמים יתן אל לבו ר"ל שיאיר בו תוספת שזהו הנמשך מבחי' צדיק ח"י עלמין וכמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וגו', ופי' אל לבו שיהי' בבחי' בכל לבי דרשתיך שיקלוט האור אל תוך תוך לבבו שזהו בחי' נשואה כמ"ש בת"א* פ' מטות בד"ה עיני כל, ע' זח"ג קרח קע"ו סע"ב מאן דעאל לנחמא לאבל בעי לייסדא מלין כו' ובפי' הרמ"ז שם. ברבות**

כמ"ש בת"א: הכוונה ללקו"ת שבעודנו בכתובים נקרא בשם ת"א ח"ב (ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה — נדפס בס' מפתחות והערות לתו"א וכן בס' זה ללקו"ת).

במקומו טוב ללכת אל בית אבל, למה שלב חכמים בבית אבל שכל מי שמתאבל הקב"ה משמחו שנאמר ויספו ענוים בה' שמחה אפ"ל כי ע"י אבילות זו יזכור על אבילות ירושלים, וז"ל הפרדס ערך אבל לשון אבילות הוא משל אל הסתלקות השפע, ושלטנות החיצוני' (הג"ה דהא בהא תליא שכשמסתלק הגילוי ממדות עליונות כענין מ"ש בזהר ויגש דר"י ע"פ כי איננו דסליק לעילא לעילא, ממילא יש שליטה לאדם בליעל עכ"ה). ובזה ה"ס האבלות שהם ז' ימים של בכי (הגה. עמ"ש מזה בלק"ת פ' צו סוף דרוש ז' ימי המלואים שזהו ענין בנות שות שהביאו ז' ימי אבילות כו' כמ"ש ברבות בראשית פט"ו עכ"ה). ואפשר היותו בתוך הקדושה אבל מצד תוקף הדין והכל ענין א' כי השפע מסתלק מצד הדין עכ"ל. וכ"כ הה"מ נ"ע ע"פ והפכתי אבלם לששון כי ת"ב חל ביום א' דפסח, כי גם האבל והשחתה של חורבן בהמ"ק שהי' תוקף הדין עכ"ז מלובש בו חסד כמו אב המכה את בנו לטובתו ובכלות הדין יתגלה לע"ל האה' והחסד שגדול יותר מן החסד שבחסד כו' שהחסד שבגבורה יש בו תוקף יותר כו' וזהו שכל מי שמתאבל הקב"ה משמחו שאחר הדין שממנו נמשך האבלות ע"י שמקבל זה הדין ונותן לבו לשוב אל ה' מתגלה החסד וזהו שהקב"ה משמחו כו'.

עו"ש ברבות מוטב ללכת למדה שיש לה פרעון ממדה שאין לה פרעון, ומפרש ענין הפרעון על דרך יוסף זכה לקבור את אביו מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה כו' עד ויקבור אותו בגיא והיינו כמ"ש במשנה ולא משה בלבד כו', וכבוד ה' יאספך זהו הפרעון, ופי' מהרש"א בסוטה ד"ט ע"ב לענין אסיפת נשמתן של צדיקים קאמר הכי ודמשה עדיפא שזכה לזה בקבורת גופו כו', וז"ל הבחיי ס"פ חיי שרה להי"ד ע"פ ויאסף אל עמיו כבוד הנפש נאסף אל עמיו ע"כ אמר ויאסף והוא חוזר אל הכבוד כי הנפש נקראת כבוד לפי שהיא חצובה מכסא הכבוד, ושרשה שהיא עתידה לשוב שם הוא כסא הכבוד, וזהו למען יזמרך כבוד ולא ידום וזהו וכבוד ה' יאספך כי כבוד ה' נאסף שם עכ"ל' וכ"כ עוד בפ' ויחי סא"ג ע"פ ויאסף רגליו אל המטה שזהו"ע וכבוד ה' יאספך כי מטתו הו"ע הנה מטתו שלשלמה למלך שהשלום שלו שהוא השכינה הנק' כבוד ה' ועי"ז זוכה לגילוי אוא"ס ב"ה ממש כענין ברוך כבוד הוי' ממקומו הנמשך מבחי' ואולם חי אני וימלא כבוד ה', וזהו הפרעון הנמשך מגמילת החסד דללכת אל בית אבל שהרי ע"י אבל זה מתתקן עה"ד שממנו נמשך האבילות כו' היינו ע"י הבכי וההספד כו' ומתברר עה"ד ומתאחד עם עה"ח במ"ש סד"ה מקושש עצים, והפרעון מזה הוא גם כן התאחדות נפשו בכבוד ה'. בבחיי פ' וירא גבי ויעש אברהם משתה גדול כו'. והנה מצינו בבית האבל שהכתוב מפרש שמות הבאים שם כו' ומזה אמר שלמה טוב ללכת כו' באר לנו הכתוב כי כל שמחת עוה"ז הבל וריק עכ"ל, כי עיקר גילוי הצחוק והתענוג יהי' לע"ל כמ"ש אז ימלא שחוק פינו כו' ועוד כתב מזה בפ' שמיני ושמחה ותענוג דלעתיד לבא כתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עלי' ועל דרך זה טוב ללכת כו', ואפ"ל גם כן שעל ידי זה יזכו לגילוי נשמות חדשות דלע"ל, בזח"ג בחוקתי קי"ג ב' בענין ויעש דוד שם מאן עביד שמא קדישא מאן

דיהיב צדקה למסכני כו׳ סיהרא לא אית לה נהורא מדילה אלא מה דיהיב לה שמשא, ת״ח אמאי עני חשוב כמת, מ״ט בגין דההוא אתר גרים לה דהא באתר דמיתא הוא שכיח ונ״ב מהרח״ו שהשכינה נק׳ אילנא דמיתא והיינו כמ״ש בזח״א ויחי דרכא״ב שז״א נק׳ עץ החיים בחי׳ אני ה׳ לא שניתי אבל המל׳ מתלבשת בבי״ע רגלי׳ יורדות מות ומתלבשת במל׳ דק״ג שעז״ב ומוצא אני מר ממות את האשה ע״ש. ובפ׳ בשלח דף מ״ד ע״ב גבי חבקוק, ומאתר דנוק׳ אתקשר ומאן דאתקשר בנוק׳ מיתה אזדמנת לי׳ וז״ש אל תכזב בשפחתך כענין נהרות המכזבין וכך בעלמא דנוק׳ בחי׳ עולמות הנפרדים בעלי גבול לפעמים נפסק החיות, וזהו המיתה פירוד הנשמה מהגוף מה שאין כן למעלה מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו מבוע דמיין דלא פסיק אני הוי׳ לא שניתי, ועל יובל ישלח שרשיו ולא ימיש מעשות פרי, ונשוב לדברי הזהר בחוקתי ובג״כ העני אקרי מת שהוא אחוז בסיהרא מ׳ עלמא דנוק׳, וזהו ענין פגימו דסיהרא מארת חסר ההוא דחייס עלי׳ הוא יהיב לי׳ צדקה אילנא דחיי שרי׳ עליה כ׳ במק״מ מדה כנגד מדה לפי שנתן צדקה ועשה עצמו בסוד זעיר שמשפיע למ׳, גם הוא אילנא דחיי שרי׳ עלוי וזהו גם כן ענין מצות נחום אבלים, האבל זהי מחמת החסרון שבעלמא דנוק׳ בחי׳ סיהרו שלכן העני חשוב כמת (בזהר ויחי רכז״א שיום המיתה נק׳ יומא דאתחשיך שימשא מן סיהרא והיינו כמ״ש כי עזה כמות אהבה וידוע ענין שמש ומגן כו׳ וזהו ענין כאלמנה שהלך בעלה למדינת הים ואסתלק שמשא כו׳) והמנחם האבל זהו כענין הנותן צדקה לעני ואדרבה זהו גמ״ח בגופו והוא כענין ז״א עה״ח שמשפיע למלכות ומנחמה ועי״ז זוכה לאילנא דחיי כנ״ל. וע׳ זח״א וישב קפ״ב סע״א וקשירו בכיא ואבלא כו׳ עלה דשכינתא דאתגלי׳ מאתרה וע״ש דקפ״א א׳ כגוונא דלעילא גופא אתפגים כו׳ אילן אינון דבעין לאתחדתא בחדתותי בסיהרא שהוא ענין והי מדי חדש בחדשו כו׳. ות״י פי׳ והחי יתן אל לבו ומן בגלל דיהך לבית אבילא גברא צדיקא (דהוא הנק׳ חי) יתיב ויתן לליבי׳ מילי דמותא ואין אית בידי׳ מדעם ביש ישבקיני׳ ויתיב בתיובתא קדם מרי עלמא עכ״ל. אם כן יש לומר מ״ש בזהר חלק ג׳ קעח״ב על פסוק ועבד הלוי הוא אלמלא דינא כו׳ לא הוו ידעי בר נש מהימנותא עילאה כו׳ ע״ש שהגבורות גורמים שיעבדו את ה׳ וע״ש בבה״ז, וגבי לב חכמים בבית אבל פי׳ לבהון דחכימיא אנן על חורבן בית מוקדשא ועציב על גלות בית ישראל.

קהלת ז׳ ח׳.

טוב אחרית דבר מראשיתו, בירושלמי פ״ב דחגיגה, הא׳ לאדם שהוליד בנים בנערותו ומתו בזקנותו ונתקיימו הוי טוב אחרית דבר מראשיתו (ונראה להעיר מתלמידי רשב״י * שהראשוני׳ מתו והאחרונים נתקיימו, וממה שאיתא ברבות ס״פ מצורע ס״פ י״ט בירושלים לא קיימתם כו׳ ע״ש. ומענין כל התחלות קשות וע׳ בתו״א פ׳ יתרו בביאור זכור ושמור גבי אד׳ בם)

מתלמידי רשב״י: כנראה צ״ל מתלמידי רע״ק.

כו' רע"ק רבך לא הוה דרש כן אלא טוב אחרית דבר מראשיתו בזמן שהוא טוב מראשיתו (שמשעה הראשונה היתה הכוונה הראשונה לטוב לשם שמים אז יש לו אחרית טוב אבל לא בזולתו, כן כתב קה"ע ונראה להעיר ממ"ש בגמרא פ"ג דסנהדרין דכ"ו ע"ב מחשבה מועלת שנאמר מפר מחשבו' ערומים כו' באיוב סי' ה' אם עסוקין לשמה אינה מועלת כו' ועצת ה' היא תקום עצה שיש בה דבר ה' היא תקום, ע"כ טוב אחרית דבר היינו שיומשך ויתקיים הדבר שהתחיל כשהוא טוב מראשיתו שהיתה הכוונה לשם שמים שהתחיל לשם שמים* כו'. גם להעיר שהאחרית הוא העיקר יותר מהראשית שהרי צדיקים סופן שלוה כו' כמ"ש ויחי יעקב כו' ולכן ראשיתך מצער ואחריתך ישגא כו' ולכן כדי שיהי' טוב אחרית דבר צ"ל בזכות מראשיתו כו') וכן הוא כלשונה בקהלת רבה דק"א ע"ד ע"פ טוב אחרית דבר כו'. בעמה"מ שער ט"ז ר"פ מ"ד הביא פסוק ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם בפ' האזינו ל"ב ב', (והיינו הסתר פני א"א שאינו מאיר בז"א ואזי מדה"ד גוברת ולכן לא טוב האחרית ח"ו וא"כ טוב אחרית דבר זהו על ידי גילוי פני א"א כו'. ואפ"ל כי בתחילה המל' מקבלת מז"א שיש בו דינים, אכן לע"ל כוסי רויה כמנין ארך שתקבל מא"א ע"כ טוב אחרית דבר כו'. גם להעיר לענין כל התחלות קשות מעולם התהו ולכן טוב אחרית דבר שהוא עולם התיקון כו', גם להעיר ממארז"ל כל שנה שרשה בתחילה מתעשר' בסופה כו' וזהו טוב אחרית דבר דוקא כו'. רבות סדר וארא פ"ו קכ"ה א' ע"פ ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע, אמר לו הקב"ה אני הכתבתי עליך שאתה עניו ואתה מקפיד על דברי חייך יש לך לידע שנאמר טוב אחרית דבר מראשיתו טובה אחריתן של ישראל מראשיתן שנתתי להם במצרים כו' עכ"ל. גם כאן יש לומר הפירוש שטוב של האחרית נמשך להם מהראשית כי מה שזכו למתן תורה זהו על ידי גלות מצרים כו' וזהו ענין ראשיתך מצער ואחריתך ישגא כו' והיינו שא"א להיות התהוות יש מיש אלא ע"י שמתחלה נעשה בחי' אין כמו התבואה שזורעין התבואה ונרקב בארץ אזי אחר כך דוקא צומח כו' כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה זכור ושמור. ובפ' ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה כ' אך א"א להיות בחי' אתהפכא מבלי שתקדים תחלה בחי' אתכפי' כו' שאי אפשר להיות התהוות יש מיש כו' ע"ש וזהו גם כן טוב אחרית דבר מראשיתו. ברות על פסוק ליני הלילה כו' דמ"ת ע"א הובא גם כן מ"ש בירושלמי פ"ב דחגיגה הנ"ל ויש לפרש דשייך גם כן לפסוק ליני הלילה כי הגלות נמשל ללילה והגאולה ליום, וצ"ל ברישא חשוכא דוקא והדר נהורא, וזהו גם כן טוב אחרית דבר מראשיתו כשני הפי' שהאחרית טוב יותר מהראשית שהרי ביום נא' את האור כי טוב משא"כ בלילה, וגם שהטוב של האחרית נמשך מהראשית כי ע"י ברישא חשיכא ומהפכים חשיכא לנהורא דהיינו ע"י בירור נה"ב עי"ז נמשך והדר נהורא כמ"ש סד"ה וידעת היום. בס"ח סי' שע"ג טוב אחרית דבר מראשיתו כל דבר כשמראשיתו טוב אזי אחריתו טוב, בא לש"ש אל אשתו והיא

שהתחיל לשם שמים: בכת"י ב' — אין תיבות אלו.

כמו"כ כוונה לש"ש שיצא מהם זרע טוב אחריתו טוב שיזכה הבן לבסוף לתורה. בסי' תתקנ"א פי' בזה כמה ענינים, ורש"י פי' טוב אחרית דבר מראשיתו כמשמעו בראשית הדבר אין אנו יודעים מה יהא בסופו אבל כשאחרית טוב נגמר בטובה עכ"ל. והראב"ע כתב אמר כי החכם ראוי שלא יאהב מתנות וכל דבר שיעשה יביט מה אחריתו, כי הוא העיקר הלא תראה כי החכם יאכל רפואה היא מרה בראשונה בעבור שתועיל באחרונה, וימנע עצמו מלאכול מתוק שהוא טוב בראשיתו כו' עכ"ל. וזהו שסיים טוב ארך רוח מגבה רוח כי ארך רוח הוא הסבלן כו'. ובזה יובן המדרש ויקהל ס"פ חמשים ע"פ ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם הדור הי' רע במעשיו ור"ל כי מרים הם קאי על הדור שלא הבינו שמי מרה זהו כמו רפואה שהחכם יאכל רפואה שהיא מרה בראשונה בעבור שתועיל באחרונה והו"ע בירור ק"נ להפך מרירו למיתקא כו' וזהו שישובו* של האחרית נמשך מהראשית כו'.

קהלת ז' י"ב

כי בצל החכמה, פסחים פ"ד דנ"ד ב' שע"י הכסף והחסד שעושה עם ת"ח זוכה לצל החכמה, ועמ"ש בענין הרוצה להחכים ידרים, ועיין במד"ר פ' במדבר פ"ב רי"א ג' שלכן היה יששכר שהוא צל החכמה עם זבולון צל הכסף בדגל אחד עם יהודה, ועיין עוד מזה במד"ר פ' קדושים ר"פ כ"ה, וזהו גם כן ואשים דברי בפיך ובצל ידי, זו גמ"ח. עיין עוד מד"ר מקץ פצ"א ק"א ג'.

ב) **ומעניו** החכמה תחי' בעלי' פב"ת דיומא פג"ב פד"א, פ"ו דיבמות סד"ב פ"ג דחולין נט"א, מד"ר באיכה סד"ב ובקהלת במקומו האריכו בזה דף ק"ב ג' ד', זח"ב בשלח דס"ב א' וע"ש דס"א סע"ב, חקת דקפ"ב ע"א פנחס דרנ"ה ע"ב חיי המלך חכמה הה"ד החכמה תחי' בעליה, ת"ז תכ"ב דס"ו ע"ב י' איהו חכמה ומנ"ל דאקרי חיים דכתיב החכמה תחי' בעליה, תקון כ"ח דף סע"א חיי ומזוני חיי מהחכמה והחכמה תחי' כו', תנ"ג ד"צ ע"ב עץ חיים עמודא דאמצעיתא המקבל חיים מהחכמה והחכמה תחיה, ובתקון נ"ה דצ"ב א' גם כן כנ"ל.

ג) **סש"ב** פי"ז. בלקו"ת בד"ה מנורת זהב, ובהביאור מענין והחכמה תחיה, ובד"ה ראה אנכי נותן ובענין חיי המלך ז"א י"ל אף שז"א בעתיקא תליא ע' בתו"א יתרו בד"ה ענין האבות, ובביאור שימני כחותם אעפ"כ החכמה תחיה בעליה, ע' בלקו"ת פ' אמור ביאור דלחם ושני הכבשים, שעיקר תיקון המדות הוא ע"י המוחין, גם ע"ד מ"ש סד"ה ששים המה כו' אחת היא כו' רעו"ד חסידים הראשונים כו' ע"ש אעפי"כ החכמה שהיא התורה תחיה בעליה.

ד) **בחיי** בראשית יב"א נשמת חיים ע"ש והחכמה תחיה בעליה וזהו ומותר האדם מן הבהמה אין החכמה שהיא היו"ד מתייחדת עם הרצון

---

* שישובו: כ"ה בכת"י וכנראה צ"ל: שטובו.

שהוא האל״ף כו׳ עכ״ל והנו״ן פשוטה בינה, פ׳ ויחי סג״ד בענין יששכר וזבולון כי בצל החכמה לשון אצילות החכמה מתקיים באצילות הכסף ומן הטעם הזה הקדים זבולון ליששכר וכ״כ עוד פ׳ תרומה קח״ד ע״ד וצפית אותו זהב טהור, וכ״כ עוד בפ׳ הברכה ע״פ שמח זבולון בצאתך. ר״פ עקב ע״פ כי חיים הם למוצאיהם ולפי שהתורה שלנו פירוש החכמה העליונה שכתוב בה החכמה תחיה בעליה לכך הזכיר בה כי חיים הם כו׳.

ה) **של״ה** דף ח׳ ע״ב מענין החכמה תחיה, היא נשמה יתירה נשמה לנשמה כו׳ והארה ממנה מאיר בשבת ע״ש, לפ״ז א״ש ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה, ויתרון דוקא כי היא בחי׳ נשמה יתירה, במס׳ פסחים שלו קס״ו א׳.

ו) **עמ״ש** ע״פ ימותו ולא בחכמה, ששבירת הכלים לא היה בחכמה ועד״ז אמרו יעקב לא מת בביאור לא הביט און כי יעקב יסוד אבא בד״ה ויאבק איש עמו, וע׳ בלקו״ת פ׳ תזריע בדרוש הנגעים פרק ה׳ שסבת הנגע הוא בהסתלקות אור אבא כו׳ והחכמה תחי׳ ע״ש, ובביאור אלה פקודי פ״ז מענין אשר פקד אותיות דפק כו׳, ובד״ה אני ישנה ספ״א בענין קול דודי דופק ובהביאור שם ספ״ב, ומכ״ז יובן ענין החכמה תחי׳.

ז) **במ״א** פי׳ בעלי׳ נק׳ המצות שנמשכו מגלגלתא דא״א והתורה היא מבחי׳ חכמה ואעפ״כ החכמה תחיה בעלי׳, ע׳ ביאור יביאו לבוש מלכות, ובד״ה אני לדודי בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

ח) **י״ל** ויתרון דעת ע״ד כי א־ל דעות ה׳ שנתבאר בתו״א בד״ה משה ידבר ובסידור בד״ה מזמור לתודה, א״כ ויתרון דעת המשכה מדעת עליון, וע׳ עוד מענין דעת עליון בתו״א פ׳ תולדות בביאור ע״פ מים רבים והנה גם הנשמה יתירה באה מדעת עליון כמ״ש בתו״א בד״ה ויקהל משה.

קהלת ז׳ י״ד.

ביום טובה כו׳ גם את זה לעומת זה כו׳, עיין זהר פ׳ יתרו דס״ח ע״ב ענין משה ויוסף שהם יסוד אבא ויסוד ז״א, וכן יש בלעומת זה כהן מדין וכהן און, וע״ש בהרמ״ז ורבינו ז״ל פי׳ זה לעומת זה ר״ל ההיפך כי בקדושה או״א הם תרין ריעין ובסט״א הוא מדין לשון ריב ומדון, וכן ביוסף יסוד ז״א נק׳ ששון ובסט״א כהן און הפך הששון כו׳, ועיין עוד מענין זה לעומת זה בזהר פ׳ שמות דט״ו סע״ב פ׳ תזריע דמ״ז סע״ב פ׳ מצורע דף נ״ד סע״א פ׳ תצא דרפ״ב ע״א, ועמ״ש מזה בהגהות לד״ה בחדש השלישי כו׳ ביום הזה כו׳ ומ״ש בלקו״ת בד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת ספ״א, גם משה נתנבא בזה ונאמר ולא קם עוד נביא בישראל וארז״ל במד״ר נשא ס״פ י״ד אבל בעובדי כוכבים קם ומנו בלעם, וא״כ ע״כ נתנבא בבחי׳ הנק׳ זה אלא שהוא זה לעומת זה כו׳.

קהלת ז׳ כ״ג.

כל זה כו׳ אחכמה והיא רחוקה ממני, זח״א ר״פ תולדות קלה״א ויחי דרכ״ה סע״ב פנחס דרכ״ג סע״א שחכמת שלמה היא חכמה תתאה אבל חכמה עילאה דאצילות על זה אמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, רבות פ׳ חוקת רע״ג ב״ד, קהלת רבה על פסוק זה ק״ד א״ב, פ״ק דיומא י״ד א׳.

קהלת סס״י ז׳ כ״ט.

לבד ראה זה מצאתי, ופי׳ ברבות במקומו ק״ד ד׳ שזהו״ע מ״ש הן האדם הי׳ כאחד ממנו כו׳ וע׳ מזה ברבות בראשית פכ״א שי״מ כאחד ממנו כיחידו של עולם רס״ו ל״א ר״ה ר״ז, זח״א* תרומה דק״נ ע״א, ח״ג ויקרא די״ט רע״א אמור דק״ז סע״א, והוא גם כן בפ׳ ויחי דרכ״א. של״ה י״ח ב׳ כ״א ב׳ כ״ט א׳ קפ״ז ב׳ רטז״א רכ״א א׳ שע״א א׳.

קהלת סי׳ ח׳ ד.

באשר דבר, פ״ו דשבת ס״ג א׳ כל העושה מצוה כמאמרה כו׳ אפילו הקב״ה גוזר גזירה הוא מבטלה שנא׳ באשר דבר מלך כו׳ וסמיך לי׳ שומר מצוה כו׳ ופי׳ רש״י שומר מצוה יוכל לומר לו ומהרש״א שם פי׳ מצוה כמאמרה היינו שם הוי׳ כי מ״צ בא״ת ב״ש י״ה כו׳ ע״ש. עמה״מ שער או״א פרק ל״ה עו״א ומי יאמר לו. ומי יאמר לו, רבות וירא פנ״ה ס״א ב׳ (שהוא ס״ה סע״ד) ס״פ משפטים קנ״א א׳ (שהוא ל״ה א׳) כעין הדרשה בגמרא פ״ו דשבת הנ״ל ושם דרשו זה על משה. וכה״ג אית׳ עוד ברבות נשא פי״ד רנ״ט א׳ (שהוא נ״ב א׳) ע״פ באשר דבר כו׳ באריכות ועו״ש רנ״ט ג׳ (שהוא נ״ב סע״ב) בקהלת רבה כ״ה ג׳ (שהוא כ״ד סע״א) בפסוק באשר דבר.

קהלת סי׳ ח׳ ט.

את כל זה כו׳, עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, רבות בקהלת במקומו ק״ה ד׳ עת היא לרע לו לשולט ועת היא לרע לו לנשלט כו׳ דהיינו שעתיד ליתן דין וחשבון וע׳ ברבות בראשית פכ״ו ע״פ לא ידין כו׳ בשגם כו׳ זח״ב משפטים צ״ה ב׳ והאי טיקלא לא שכיח כו׳ כד שלטא אדם באדם כו׳ ועמ״ש מזה בפרדס שער אבי״ע פ״ז ופ׳ שמיני דל״ז ע״א ובהרמ״ז שם. ספר הגלגולים פ״ב פי׳ הפסוק עת אשר שלט כי אדם הבליעל הם הקליפות היצה״ר שלטו באדם הקדוש שהם נשמת אדה״ר והלבישו׳ והטמינה בתוכם אמנם הם חושבים שהוא לטובתם ואינם אלא לרעתם כו׳ שעי״ז הקדוש׳ מוציא שאר הניצוצות מהם, וכמו דוד שהכרית הקליפה שהוא הי׳ מלובש בתוכו עכ״ד. והאריך בתו״א פ׳ תולדות בד״ה ראה ריח בני דל״ד ע״ג. והנה נודע כי החיות בע״כ כו׳ לא גלו אלא כדי להוסיף כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה בשלח פרעה. בעמה״מ ש״ו ר״פ מ״ג וז״ס הפסוק עת אשר

זח״א: ט״ס. וצ״ל זח״ב.

קודם הקרבת התמיד שנאמר בו בבקר, וע' בזהר ויחי על פסוק בבקר יאכל עד, בן חורים היינו חזקיהו כו' בעת יאכלו אחר הקרבת התמיד.

ב) **ברבות** נשא פ"י דר"מ ע"א בן חורים שעוסק בתורה כו' בעת יאכלו שקובעים עתים לתורה ואחר כך אוכלים כו'.

ג) **זח"א** פ' לך דצ"ה ע"ב באריכות שהז"א דאצילות נק' בן חורין ע"י שמקבל מאו"א שהוא יובל עלמא דחירו ושם דצ"ו סע"א שנק' גם כן בקרן בן שמן וע' במא"א ב' כ"ד ובזהר חיי דקכ"ד ע"ב האריך עוד בזה ושם ת"ח האי נער לית לי' מגרמי' כלום כו' והטעם נ' כי נער שהוא אנפי זוטרי שרשו מקבל מסיהרא שהוא גם כן המאור הקטן כדמשמע בזהר בראשית די"ט ע"ב גבי מארת חסר.

ד) **זח"ב** ס"פ תרומה ד' קע"ה סע"א וע"ב גם כן על דרך הנ"ל ושזהו ענין השליך משמים ארץ פי' שמתחלה היתה מקבלת מז"א הנק' בן חורין ועכשיו השליכה שתקבל מבחי' מט"ט הנק' נער שרו של עולם כו' ומזה יובן ענין שבקש משה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה שאילו משה הי' מכניסם לארץ ופני משה כפני חמה הי' מאיר תמיד שמשא בסיהרא והי' הארץ מקבל תמיד מז"א הנק' בן חורין ולא הי' בחי' זו דהשליך משמים ארץ להיות מקבל מבחי' נער מט"ט שהרי משה לא רצה במלאך ואמר אם אין פניך הולכים עמנו כו' וע' עוד זח"ג פ' אחרי דע"ט ב' מענין בן חורין כו' והוא על דרך קוממיות בקומה זקופה כו' ברבות פ' בראשית פ' י"ב גבי קומתו.

ה) **אדר"נ** פכ"א רבי דוסא כו' יין של צהרים כו' בעת יאכלו ואיזה אותו עת הוי אומר לע"ל שנאמר (ישעי' ס') אני ה' בעתה אחישנה, ואומר (בפ' בלק כ"ג) כעת יאמר ליעקב ולישראל כו' כך אמר הקב"ה כו' פעת שאני עתיד לעשות להם גאולה לישראל כו' ועל דרך זה פי' ברבות בקהלת במקומו בעת יאכלו בעתו של עוה"ב ולא בשתי, בגבורתו ולא בתשישו, והיינו ענין עת רצון, וזהו גם כן ענין ואתה נותן להם את אכלם בעתו וע' בפרדס ערך עת ובמא"א ע' ס"ט, ואפ"ל שע"י שהאדם קובע על כל פנים עתים לתורה שזהו ענין בעת יאכלו בפי' הרבות פ' נשא כנ"ל סעי' ב' עי"ז לע"ל גם כן בעת יאכלו בחי' כעת יאמר ליעקב כו' ועמ"ש עוד מענין אשריך ארץ ע"פ אעברה נא ואראה את הארץ וע"פ ומקנה רב הי' לבני ראובן כו'.

ו) **עוי"ל** כי ידוע שיש ב' השפעות, הא' שמבחי' חיצוני' והיא להחיות העולמות על דרך עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' והב' הבאה מבחי' פנימיות שהוא ע"י אתעדל"ת כנזכר מזה בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה הראשון, ועל בחי' הראשונה נאמר ושריך בבקר יאכלו שמזונם נמשך רק מצד הבקר עצמו שהוא החסד עליון על דרך שארז"ל בענין הני כ"ו כל"ח כנגד מי אמרם דוד כנגד כ"ו דורות שהיו קודם מתן תורה ואף על פי כן היו נזונין רק מצד החסד על דרך שהוא משפיע רב חסד אף לעוברי רצונו וזה הי' ב' אלפים שקודם מתן תורה ואחר כך ניתנה תורה כו' וזהו ענין בבקר יאכלו אבל בעת יאכלו היינו אחר הקרבת התמיד שהיא אתעדל"ע

הלוי הוא דא עתיקא ע״ש, נמצא ג׳ בחי׳ נק׳ מרפא יסורים תורה וענוה, וע׳ עוד מזה בבחי פ׳ עקב ע״פ ורם לבבך ושכחת כי הגאוה הוא סיבת החטא כו׳ ע״ש. ועל פי זה י״ל פי׳ הפסוק רפאני ה׳ וארפא דהוא כפל לשון אלא י״ל רפאני ע״י התשובה שנק׳ רפואה המשכת אור חדש, וארפא היינו ע״י תורה וענוה, משא״כ בבבל נאמר רפאנו את בבל ולא נרפתה בירמי׳ סי׳ נ״א, ע׳ מזה ברבות לך לך פל״ט וס״פ נח פל״ח ועמ״ש בירמי׳ סי׳ י״ז על פסוק רפאני ה׳ וארפא.

קהלת סי׳ יו״ד ז׳.

ראיתי עבדים על סוסים כו׳, ברבות במקומו דק״י ע״ד נדרש זה גם כן על אחאב ואליהו, ויש לפרש כי עבדים על דרך אשר הוצאתיך מאמ״צ מבית עבדים, ע׳ בת״א ד״ה זכור ושמור, ובזהר פ׳ יתרו, וסוסים הם אותיות וזהו ענין תחת עבד כי ימלוך. עוי״ל שרים הם התנאים כמאמר ריב״ז אני כשר לפני המלך, שכמו שהשר מבאר פקודת המלך איך ומה בפרטות כמו כן בתורה שבעל פה הוא פירוש הרצון של מצות המלך שבתורה שבכתב ועל כן נק׳ שרים ושרשן מבחי׳ חכ׳ המבארת את הרצון העליון וזהו ענין מו״ס קו המדה שמודד את הרצון כו׳ להיות כך וכך כפי חיוב החכ׳ כו׳ כמ״ש בביאור דמזוזה מימין וזהו והאתנים מוסדי ארץ, אתנים אותיות תנאים בד״ה שה״ש וזהו גם כן ענין ישראל כי שרית לשון השתררות וממשלה וזהו״ע משנה מלשון משנה למלך כמ״ש ומרדכי היהודי משנה למלך כו׳ ולכן מהסתם רוכבים על סוסים שהם אותיות התורה כמ״ש כי תרכב על סוסיך כו׳ וכמ״ש מזה בד״ה אכלוהו היום, ועיין מ״ש בד״ה יביאו לבוש מלכות גבי וסוס אשר רכב כו׳ ובד״ה וקבל היהודים גם סוס ב״פ ס״ג, ות״ח צ״ל בו א׳ משמינית שבשמינית כו׳ ולכן הכח שהוא בחי׳ שר זהו לפי ששרשן מחכמה בחי׳ כח מה אין ולכן כבוד חכמים ינחלו כו׳. אך עבדים זהו בחי׳ יעקב עבדי שהוא למטה מבחי׳ ישראל כו׳ אך יש עבד שהוא למעלה מבחי׳ בן והיינו ביטול דח״ע ולכן גם בבחי׳ עבד שלמטה מבחי׳ בן ושר יש בו גם כן מעלה דבחי׳ הביטול כמ״ש בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ דהיינו ע״י הביטול בקב״ע מעשה המצות בלי טעם כו׳ זה מעורר כח אד׳ כו׳ היינו שעל ידי הביטול ממשיך מבחי׳ רצה״ע שלמעלה מהחכמה וזהו ענין עבדים על סוסים כמבואר בד״ה לסוסתי ברכבי בת״א פ׳ בשלח שיש עוד בחי׳ אותיות שלמע׳ מהחכמה כי אם נמשכים מבחי׳ כתר, וכמאמר קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל כמ״ש בד״ה מזוזה מימין ועל סוסים הנ״ל רוכבים דוקא עבדים בחי׳ כעבד לפני המלך כו׳ שזהו ענין רחב״ד כו׳.

קהלת יו״ד ט״ז י״ז.

אי לך ארץ כו׳ אשריך ארץ כו׳.

א) **ע׳** גמרא פ״ק דשבת דף יו״ד ע״א ובמהרש״א שם הביא מ״ש בת״י שם בפי׳ בבקר יאכלו היינו ירבעם שביטל קרבן התמיד והשרים אכלו

בני ומלך מהו ומלך, המלך יצר טוב על יצר הרע שנק׳ מלך שנאמר ובא אליה מלך גדול וסבב אותה. בקהלת רבה ע״ש הרבה דרשות ע״ז. עיר קטנה זהר חלק ב׳ תרומה קלג״א ע״ד עליית קיר קטנה כו׳ ח״ג ס״ח ב׳.

קהלת יו״ד פסוק ד׳.

אם רוח המושל כו׳ כי מרפא כו׳ יש בזה ג׳ פי׳ ברבות במקומו דק״י פי׳ אם באה לך ממשלה, מקומך אל תנח היינו מדת ענותנותך, לפי״ז פי׳ **כי מרפא קאי על ענוה ונק׳ מרפא מל׳ רפיון כמו דגש ורפא, הדגש הוא** קשה והרפא רך וכך הענוה הוא רך וכמ״ש ברבות על פסוק הרועה בשושנים שלבן רך כשושנים גם אפ״ל שזהו גם כן רפואה כי הענוה הוא מדרכי התשו׳ והתשובה היא רפואה לעולם ועוד כי מי שהוא עניו ומוחל על עלבונו, **אם כן הוא ארך אפים שעז״נ טוב א״א מגבור כו׳ והרפואה באה מאריך אנפין שהוא הכתר וגם שם מקום הענוה כמ״ש בר״ח שער הענוה פ״א, כי יגמה״ר מורים על הענוה וכן ז׳ תיקונין דגלגלתא ולכן נאמר והאיש משה עניו מאד.**

ב) **בת״י** פי׳ רוח המושל רוח היצה״ר מקומך אל תנח היינו עסק התורה ומצוות, כי מרפא שהתורה נבראת רפואה לעולם, וזהו על דרך משארז״ל בגמ׳ פ״ה דסוכה אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ״ד **אם אבן הוא נימוח כדכתי׳ אבנים שחקו מים ואין מים אלא תורה כו׳, וע׳ מזה בר״ח שער האהבה פי״א (נו״ש מאמר ז׳ פ״ז דק״ה א׳ ומאמר יו״ד פ״ה דק״פ ע״ב)** דפי׳ משום שהתורה היא קו האמצעי תפארת שכולל כח אש וכח מים שהוא כלול מחסד וגבורה על כן יש בה כח לקרר היצר הרע וגם ללבנו ולשורפו כו׳, ועמ״ש בד״ה בחדש השלישי בענין שהתורה נק׳ עוז ותושי׳ ועמ״ש במשלי סי׳ ג׳ על פסוק רפאות תהי׳ לשריך, וע׳ מזה בזח״ג קדושים ד״פ סע״ב ובפי׳ הרמ״ז שם ועמ״ש בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בענין אין עבירה מכבה תורה כו׳ והרמ״ז פ׳ צו כ״ח ופ׳ בהעלותך פי׳ משום שנמשכה מעה״ח שלמעלה משרש עה״ד טו״ר דהיינו מאו״א וגבי עץ חיים כתיב ולכל בשרו מרפא במשלי סי׳ ד׳.

ג) **רש״י** פי׳ אם רוח המושל היינו הקב״ה מושל העולם תעלה עליך לדקדק אחריך במדה״ד מקומך אל תנח מדתך הטובה אל תנח לומר לו מה יועיל צדקתי לי, כי מרפא דקדוקי הדין ביסורים הבאין עליך מרפא הוא לעוונותיך ויניח לך חטאים הגדולים, והענין כדפי׳ הרמ״ז ר״פ פנחס דתוכחו׳ מוסר של הקב״ה שרשו נמשך מח״ס שבו מלובש גבו׳ דע״י וע׳ בתניא ר״פ כ״ו בפי׳ אשר תייסרנו י״ה שנמשכים מבחי׳ י״ה שלמעלה מבחי׳ ו״ה והכל אחד, ולכן הוא מרפא שמזכך ומברר החולי שהוא ק״נ כי בחכ׳ אתברירו כו׳ ועמ״ש בת״א בד״ה וכל העם רואים ס״פ יתרו וגם ע״ד מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא והרי על ידי מסירת נפש ממשיכים יחוד או״א שלמעלה מהתורה ומצוות שהוא יחוד זו״נ ואם כן על דרך זה על ידי יסורים ועמ״ש על פסוק כי ביום הזה יכפר בשם אגה״ק סי׳ ד״ח ולכן נק׳ רפואה כי הרפואה המשכת חיות חדש וזהו יחוד או״א שהוא המשכת אור חדש, וע׳ בבה״ז פ׳ קרח דקע״ח ע״ב בענין אלמלא דינא כו׳ וז״ס ועבד

שלט כו׳ ששלטו מצרים בישראל כדי להוציא מתחת ידם אותם הניצוצות והיינו כנ״ל בד״ה בשלח פרעה. שער הנ״ל ר״פ ס״ג פי׳ כן על ענין שליטת מ״ה על האדם כו׳ ובשער ט״ז פי״א דק״ל ע״א פי׳ שזהו גם כן ענין ויציצו כל פועלי און בכדי להשמדם עדי עד. ויש לבאר זה על דרך מ״ש בתו״א סד״ה ובבואה לפני המלך בפי׳ אם תגביה כנשר משם דוקא אורידך כו׳. עו״ש בעה״מ פרק הנ״ל דקכ״ט ע״ג שזהו״ע ואתה תשופנו עקב שראש הקליפות שולטות בעקב הקדושה כו׳ ויובן זה על פי מ״ש בתו״א בד״ה ראה ריח בני בענין רישי׳ דעשו בעטפי׳ דיצחק ועל זה ארז״ל אפילו נחש כרוך על עקבו, וזהו לרע לו רע ר״ת ראש עקב היינו מה שרישי׳ דעשו לבונה שולט על מל׳ דקדושה דעשי׳ כו׳. ומכל מקום סופו לרע לו כמעשה דרחב״ד ברכות פ״ה דל״ג ע״א גבי אוי לערוד שפגע בו רחב״ד והו״ע הכנעני שנקרא מלך ערד לשון ערוד ששולט על עקב הקדושה שז״ס וישב ממנו שבי שפחה א׳ כו׳ אבל על ידי ר׳ חנינא ב״ד מת הערוד הנ״ל ונעשה לרע לו כו׳ שער ט״ז הנ״ל ר״פ כ״ט פי׳ ענין בפרוח רשעים כמו עשב ק״נ כו׳ עת אשר כו׳.

קהלת סי׳ ט׳ י״ד.

עיר קטנה ואנשים בה מעט כו׳, נדרים פ״ג לב״ב ועקידה שנ״ג רבות ל״ו א׳ פ׳ נח. רסד״א פ׳ בהעלותך ח״מ קט״ג זח״ב קלג, א. ח״ג אחרי ס״ח ב׳ של״ה לט״א ס״ז ב׳ קמ״א רצ״ו ב׳ שפ״א מ״ע קצ״ז בחיי בראשית י״ו א׳.

קהלת סי׳ ט׳ טו.

ומצא בה איש מסכן, רבות פ׳ נח שם בח״מ שם זח״א ח״ב שם של״ה ל״ט א׳ ז״ל הגמרא ספ״ג דנדרים לב״ב, עיר קטנה זה הגוף, ואנשים בה מעט אלו אברים, ובה אלי׳ מלך גדול וסבב אותה זה יצה״ר ובנה עלי׳ מצודים וחרמים אלו עוונות, ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצר טוב ומלט הוא את העיר בחכמתו זה תשובה ומעשים טובים ופי׳ הרא״ש זה יצה״ר כדכתיב מלך זקן וכסיל איש מסכן זה יצר טוב כדכתיב טוב ילד מסכן וחכם וזהו יצר טוב שהוא ילד בשנים כנגד יצר הרע שהוא פחות ממנו י״ג שנה וכ״ה בקהלת רבה ומהרש״א שם כ׳ וז״ל בחכמתו זה תשובה ומעשים טובים על דרך מ״ש בפרק הי׳ קורא תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים שנאמר ראשית חכמה יראת ה׳ כו׳, ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם עכ״ל, וע׳ ע״ז בספר יד יוסף פ׳ תצא רס״ו ד׳, כתר שם טוב ויקרא ע״ז ג׳, קהלת יעקב שער י״ו. מורה נבוכים ח״ג פכ״ב בינה לעתים דרוש נ״ו דרוש כ״ו עיר גיבורים.

ב) **רבות** סדר נח פל״ג דל״ו א׳ עיר קטנה זה העולם ואנשים בה מעט זה דור המבול, ובה אליה מלך גדול וסבב אותה זה הקב״ה כו׳ ומצא בה איש מסכן וחכם זה נח כו׳. פ׳ בהעלותך פט״ו רס״ד ג׳ זשה״כ ירא ה׳

הבא על ידי אתעדל״ת שנמשך השפע בריבוי טוב ומפנימיות כו׳ וזהו **אכלתי** יערי זה יוצר אור עם דבשי זה ק״ש, ואחר כך אכלו רעים כו׳ י״ב **אמצעיות** שנמשך השפע לעולם כו׳. והנה דוד אמר כ״ו כל״ח להמשיך בחי׳ **רב חסד** הנ״ל גם עתה אחר מ״ת יומשך גם בחי׳ חסד זה לצדיקים במכש״כ אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

קהלת י״ב י״א.

דברי חכמים, פ״ק דחגיגה ד״ג ע״ב למה נמשלו ד״ת לדרבן מה דרבן זה (בש״א י״ג כ״א ע״ש ברש״י ומצ״ד ולהציב הדרבן בתוך המרדע) כו׳ והוא ברבות נשא פי״ד רנ״ז ג׳ ושם אית׳ המשנה קרא אותו מרדע והמקרא קרא אותו דרבן ומלמד דכתי׳ במלמד הבקר שופטים סי׳ ג׳ ל״א, מרדע שמורה דעה בפרה דרבן שדר בינה בפרה מלמד שמלמד את הפרה לחרוש כו׳, כך הם דברי חכמים דרים בינה בבני אדם ומורים דעה בהם ומלמדים אותם דרכיו של הקב״ה, י״ל ג׳ בחי׳ אלו חב״ד דיעה דעת מלמד חכמה כענין תלמיד חכמה וכמ״ש מכל מלמדי השכלתי שכלתי חכמה, וכמסמורות והכתיב וכמשמורות וברבות שם רנ״ח א׳ נתן לד״ת כח של ברזל וכמטעי שרשיו של אילן כו׳ משמורות כ״ד הן וכן כ״ד ספרים כו׳ מסמר יסד יסוד כמ״ש ע״פ יתד במקום נאמן בד״ה ואתה הקרב אליך שרשיו של אילן שאינן נוחין לעקור על דרך מארז״ל שמעשיו מרובין כו׳ ושרשיו מרובין. מענין שרש זח״ב פקודי רכ״א ב׳ שרש ישי כו׳ יסוד המק״מ פי׳ יסוד ז״א או ת״ת והרמ״ז פי׳ יסוד אימא ולשון משמורות ע״ד שמור זו משנה כמ״ש בד״ה תשמרו להקריב כו׳.

מרועה אחד, ברבות שם הקב״ה ה׳ אחד ע״ש ברבות רנ״ח א׳ ב׳ ג׳ פ׳ בהעלותך רס״ה ג׳ (שהוא נ״ח ד׳) כדרבונות כדור של בנות מה הכדור כו׳ ע״ש. אפ״ל כדור של בנות בנות ירושלים נק׳ הנשמות. סוף קהלת בפסוק דברי חכמים כדרבונו׳ מה הכדור הזה מקלעין בה בידים ואינה נופלת כך משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו׳. קט״ו ג׳ ד׳ (שהוא ל״ג א׳ ב׳) של״ה כ״ה סע״ב בענין נתנו מרועה אחד בינה מקור הו״ק חו״ג כשר ופסול. רנ״ו א וחיי עולם נטע בתוכנו תורה שבעל פה הנק׳ וכמסמורות נטועים, ס״פ זאת הברכה שפ״ח א׳. במד״ר אמור פכ״ט ע״פ אני ה׳ מלמדך להועיל ישעי׳ מ״ח י״ז, נז׳ דרבן מרדע מלמד, ומשם יובן כי פי׳ שמלמד את הפרה היינו כמו״כ בנפש הבהמית שבאדם ויצר הרע שהוא המדות דנפש הבהמית בד״ה המגביהי לשבת, יומשך ג״כ לימוד והיינו ע״י עסק התורה וזהו דברי חכמים כדרבונות כו׳ וז״ל המד״ר שם מלמדך להועיל מסקיד לך כמה דהדן מסאסא מסקיד להדא פרתא ג׳ שמות נקראו לו מלמד מרדע דרבן, והנה מסקיד פי׳ המ״כ נוקד ונועץ, ודרש מלמדך מלשון מלמד הבקר עכ״ל, ובערוך ערך מסאסא פי׳ מסקיד שמנהיג את הפרה אבל פי׳ נועץ משמע שנתחב בה, כמו ותצנח בארץ, תרגום ונעיצת בארעא שופטים סי׳ ה׳ י״א ופרש״י ותחבה ברקתו ובארץ, וכמו נעץ סכין בכותל

פ״ק דחולין דט״ו סע״ב, וז״ל מהרש״א פ״ק דחגיגה ומלת דרבן פירשו בו שהוא מחט התקועה בתוך המרדע וכדכתיב ולהציב הדרבן בש״א סי׳ י״ג כ״א (וכ׳ המצ״ד שם המקל שמלמד בו הבקר לחרישה והמחט שבראשו קרוי דרבן) וכדתנן פ״ט דכלים מ״ו מלמד שבלע את הדרבן (וע״ש בפי׳ הרמב״ם והרע״ו, והר״ש כ׳ מלמד של עול בקר, דרבן ברזל שבראשו, והרמב״ם כ׳ ולזה תקרא מלמד הבקר לפי שהיא תלך בו על הדרך הישר עד שלא ילך השור בזולת דרכו) כו׳ והוא שדימה לב האדם רע מנעוריו כפרה סוררה ודימה התורה לדרבן דכמו שהדרבן מטה את הפרה להדריכה ישר לתלמיה להוציא חיים גופניים לעולם כך דברי תורה וחכמים מכוונים לב התלמידים מדרכי מיתה לדרכי חיים עכ״ל, ועיין מענין דברי חכמים כדרבונות בדרשות הר״ן דרוש ג׳ ודרוש ו׳ ודרוש ז׳, פ״מ בירושלמי סנהדרין פ׳ חלק, בחיי פ׳ בהעלותך דקע״ד ג׳ ע״פ אספה לי שבעים איש, עמה״מ סה״ד צה״ג ק״ב ג׳ ד׳, של״ה יט״א כה״ב רנו״א שנ״ז ב׳ שפח״א, מ״ע ע״ד ילקוט ח״א רמ״ד ג׳ רע״א ב׳, והראב״ע בקהלת פי׳ שהם כדרבונות לבהמה המייסרים ומפקחים הנפש כו׳, וא״כ מזה יובן פי׳ מלמדך להועיל וזהו ע״ד שפי׳ באג״ה סי׳ כ״ב בפי׳ אם רחץ ה׳ צואת בנות ציון כו׳ ובמד״ר ר״פ שמות בפי׳ ואוהבו שחרו מוסר במשלי סי׳ י״ג כ״ד ועיין מזה בבחיי ר״פ שמות דס״ו ב׳, ובר״ח שער התשובה פ״ד דקי״ד א׳ של״ה שער האותיות אות ד׳ דס״ג סע״ב.

אלה תולדות

„כבוד[1] קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה' מרנא ורבנא מנחם מענדל נבג"מ זי"ע מליובאוויטש".

כ"ק אדמו"ר ה„צמח צדק" נולד ביום כ"ט אלול שנת תקמ"ט בעיר ליאזני, לאביו הרה"ח המפורסם ר' שלום שכנא[2] ולאמו הרבנית דבורה לאה בת רבנו הגדול (בעל התניא והשו"ע), ונקרא שמו מנחם מענדל[3].

ביום צום גדלי' שנת תקנ"ג מתה עליו אמו ויקח רבנו הגדול את נכדו לביתו. שם נתגדל ורבנו בעצמו התעסק בחינוכו בחביבות יתרה. בחדר רבנו הי' ישן ורבנו סידר אשר מקום השינה של הילד יהי' סמוך לארון הקדש „אין ד' אמות של תורה".

משנת תקס"א התחיל לרשום את החידושי תורה — בנגלה ובנסתר — מה ששמע מזקנו, בהוספת ביאורים משלו.

המאמר עדות[4], הבלול מנגלה קבלה וחסידות, כתבו בשנת תקס"ב. אלא שסיומו נתוסף הרבה שנים אח"כ.

עד היותו בן שלש עשרה שנה הי' עיקר לימודו בתורת הנגלה. אחרי עונת הבר־מצוה שלו קבע רבנו הגדול זמנים מיוחדים ללמוד עמו קבלה ודא"ח.

בשנת תקס"ג — נשואיו עם בת דודו (אדמו"ר האמצעי) — הרבנית חי' מושקא.

בשנת תקס"ו — מוסר רבנו על ידו — ועל יד דודו זקנו מהרי"ל מיאנאוויץ (אחי רבנו הזקן ובעהמ"ס שארית יודא) — את השאלות, בהלכה למעשה, המתקבלות, והם העונים עליהם, אחרי הראותם התשובה לרבנו הזקן לביקורת.

---

1) לשון שער ס' צמח צדק שהובא לביה"ד ע"י בני הצ"צ.

2) רש"ש הי' בנו של הרה"ח המפורסם ר' נח, מחסידי הרה"ק הרמ"מ מהוראדאק (בעל פרי הארץ). במות עליו אביו לקחו רבנו הזקן לביתו ושם נתגדל ונתחנך.

3) על שם הרה"ק הרמ"מ מהוראדאק, שנסתלק בשנת תקמ"ח ביום ב' א' אייר.

4) גכתי"ק נמצא באוסף הכת"י לכ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס בס' החקירה דרך אמונה ע' 126.

בשנת תקס"ז, ע"פ סיבה, בא ליד רבנו הזקן שרש מצות התפלה[5] (כנראה מהדו"ק) של הצ"צ והוטב בעיניו. בזמן ההוא עשה רבנו קביעות נוספת ללמוד אתו נגלה ודא"ח ולמדו הכתבים והתורות שהי' לו מהבעש"ט והה"מ וביחוד אותן התורות והמאמרים אשר הגיד ברבים או לפני יחידי סגולה בהיות עוד הצ"צ קטן בשנים.

בשנת תק"ע מוסר רבנו הגדול על ידו — ועל יד דודו, בן רבנו, מהר"ר משה — ההתעסקות בעניני הכלל.

במלחמת רוסיא־צרפת בורח ביחד עם אדה"ז מפני צבאות צרפת והי' נוכח בעת הסתלקות רבנו הזקן (כד טבת תקע"ג, בכפר פיענא). בשנים שאח"ז (תקע"ד—תקפ"ז) מתבודד ולומד בהתמדה גדולה.

* * *

אחרי הסתלקות חותנו אדמו"ר האמצעי (ט' כסלו תקפ"ח), נתועדו זקני החסידים והוחלט, אשר יתנו נזר הנשיאות על ראש הצ"צ. זמן רב סירב לקבל את הנשיאות ורק אחרי כמה השתדלות ובקשות הסכים. — מאמר דא"ח הראשון אשר אמר בנשיאותו הוא המאמר: על שלשה דברים העולם עומד.

מייסד ישיבה גדולה בליובאוויטש. ובעתים קבועים, תכופים ביותר בשנים הראשונות לנשיאותו, הי' מבאר ושקו"ט בענין או סוגיא לפני האברכים המצוינים אשר בישיבה.

בנו הרה"ג מוהר"ר ישראל נח הי' ראש המגידי שיעור וחתן הצ"צ הרה"ג מוהר"ר לוי יצחק — מן הבוחנים.

— באוסף הכת"י אשר לכ"ק מו"ח אדמו"ר, נמצא כת"י כ"ק אדמו"ר מהרשנ"ע שהעתיק מגכתי"ק אביו הצ"צ, אשר החליט ללמוד בכל יום שש שעות בלילה בעמידה נגלה. ות"ל שקיים ועבר על הש"ס בבלי, ירושלמי וארבעה חלקי שו"ע בעיון. —

מאז החלה תקופת עבודת הצבא ליהודים וגזירת ה„קאַנטאָניסטין והחוטפים"[6] הי' שולח בחשאי אל כל הקהלות בפלכים הסמוכים, כי יבערו את החוטפים מעדתם ויחרימום. ע"פ ציוויו היו נוסעים אנשים מיוחדים לחזק את לב העובדים בצבא שישמרו את התורה והמצוה וכן הי' שולח שלוחים לפדות את הילדים שנחטפו. כל פעולות אלו היו כרוכים בסכנת מות, כי נחשבו למרידה במלכות.

---

5) נדפס בס' דרך מצותיך ע' קט"ו—294. — באריכות ע"ד כל זה — ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש ע' 9 ואילך.

6) היו חוטפים את ילדי ישראל ומוסרים אותם לפקידי הצבא. הילדים היו נשלחים לכפרים ולמקומות הרחוקים, ששם היו משתדלים בכמה תחבולות ואמצעי כפי' להעבירם על דתם, זמן השירות בצבא: עשרים וחמש שנה — והיו נקראים: קאַנטאָניסטען.

בשנת תקצ"ז מדפיס את ה"תורה אור" — דרושי רבנו הזקן "אשר זה כמה שנים אשר אספתי ולקטתי אחד אחד כתבי קדש הנ"ל"[7].

ע"פ בקשת אנ"ש, מבקר בשנת תקצ"ח בפלכי מאהילוב, מינסק, ווילנא וחוזר דרך פלך וויטעבסק. בנסיעתו זו נפגש גם עם גדולי המנגדים, ומאז היו באים בשו"ת ושקו"ט. וזה גרם אשר שקטה המחלוקת של המנגדים.

בשנת תקצ"ט קונה אחוזה גדולה — כוללת אדמת זריעה ויער — מייסד שם מושבה ליהודים עובדי אדמה ועוזר להם גם במכשירי עבודה.

בשנת תר"ג מנתה הממשלה ועד בן ארבעה אנשים מבאי־כח התושבים היהודים, לדון ע"ד החוקים השייכים אל בנ"י ובפרט בהנוגע לשאלת החנוך, והוא נבחר להיות אחד מהם. במשך ההתועדות, שארכה חדשים אחדים, עמד על דעתו — בשמירה על הדת והחנוך על טהרת הקדש — בתוקף גדול. הרבה פעמים, בזמן ההתועדות, נאסר בעד מחאותיו הנמרצות, אבל סוף סוף נתמלאו דרישותיו[8].

בשנת תר"ח מדפיס את ה"לקוטי תורה" — דרושי רבנו הזקן עם ביאורים והגהות שלו.

ברביעי אור ליום החמישי שלשה עשר בניסן שנת תרכ"ו נסתלק ומ"כ בעיר ליובאוויטש.

* * *

בניו: רבנו ברוך שלום, רבנו יהודה ליב, רבינו חיים שניאור זלמן, רבנו ישראל נח, רבנו יוסף יצחק, רבנו יעקב, רבנו שמואל.

בנותיו: הר' ראדע פריידע (בעלה הרה"ח הר' שניאור, נכדו של אדמו"ר האמצעי). הר' דבורה לאה (בעלה הרה"ג המפורסם הר' לוי יצחק, מצאצאי הרב מברדיטשוב).

* * *

שו"ת שלו חדושיו ומאמריו, הן בנגלה והן בנסתר, רבו מאד. — בנו אדמו"ר מהר"ש סיפר, אשר אביו כתב בערך ששים אלף בויגן[9] — אבל בשריפה הגדולה אשר היתה בליובאוויטש נשרפו כמה תיבות עם כת"י בנגלה ובנסתר שלו.

עוד בימי חייו בעלמא דין נעתקו כתביו לאלפים, אבל לא נדפסו — לבד מביאוריו והגהותיו אשר נכללו בס' לקוטי תורה הנ"ל — ורק אחר הסתלקותו התחילו להביאם לביה"ד.

---

7) לשון הצ"צ במכתב אשר כתב אז.
8) בארוכה עד"ז: בקונטרס ה"צמח צדק" ותנועת ה"השכלה".
9) ה"בויגן" הוא בן שמונה עמודים 8°.

* * *

ספריו[10] שנדפסו: צמח צדק שאלות ותשובות: אבן העזר כרך א (ווילנא תרל״א). הנ״ל כרך ב׳ (שם, תרל״ב). יורה דעה. ג״ח (שם, תרל״ד). אורח חיים (שם, תרמ״ד). חידושים על הש״ס (שם, תרל״ח). הוספות וחידושים כת״י (שם, תרס״ה ועוד כמה פעמים, בסוף שו״ע רבנו הזקן). כל הנ״ל בהוצאה מתוקנת (ברוקלין, נ. י. תש״ה). שו״ת חושן משפט (שם, תש״ו). צמח צדק שער המילואים לשו״ת וחידושיו. ג״ח (שם, תש״ו). צמח צדק — חידושים על מסכת בבא מציעא עם הוספות (שם, תשט״ז). צמח צדק — חידושים על מסכת בבא בתרא עם הוספות (שם, תשי״ז). חידושי הצמח צדק על ש״ס — בסוף המסכתות (ש״ס שבהוצאת „מאורות״, נ. י., תשי״ט). פסקי דינים. ב״ח (ווילנא, תרמ״ד). הנ״ל בהוצאה שני׳ (שנגהאי, תש״ו). הנ״ל בהוצאה שלישית (אשכנז, תש״ט). מאמרי דא״ח (בהגדה של פסח סוד קדושים ווארשא, תרמ״ו). לקוטי תורה מספר בראשית — ג׳ פרשיות — עם הערות מבנו אדמו״ר מהר״ש נ״ע (ווילנא, תרמ״ד). דרך מצותיך הנק׳ ס׳ טעמי המצות (פולטאווא, תרע״א), הנ״ל[11] בהוצאה שני׳ (שם, תרע״ד). הנ״ל בהוצאה שלישית, (שנגהאי, תש״ו), הנ״ל בהוצאה רביעית — עם הוספות (ברוקלין, נ. י. תשי״ג), הנ״ל בהוצאה חמישית עם הוספות (ברוקלין, תשט״ז). הנ״ל ח״ב הוא ס׳ פיה״מ בתפלה (פולטאווא, תרע״ב). דרך אמונה הנק׳ ס׳ החקירה (שם תער״ב). הוספות להנ״ל (ברדיטשוב, תרע״ג). ספר החקירה — דרך אמונה (הנ״ל) בהוצאה שני׳ עם הוספות (ברוקלין תשט״ו). אור התורה — ספר בראשית (שם, תרע״ג). הנ״ל — פרשת שמות (ברוקלין, נ. י. תש״י). יהל אור — תהלים (פולטאווא, תרע״ח). הנ״ל בהוצאה שני׳ עם הוספות (ברוקלין, נ. י. תשי״ג). הוספות להנ״ל (שם, תשט״ו). שמע ישראל (ניו יארק, תרצ״ט). הוצאה מתוקנת מהנ״ל (ברוקלין, נ. י., תש״ו בסוף הקונטרס ה„צמח צדק״ ותנועת ה„השכלה״). הוספה לספר דרך מצותיך (שם, תש״ו). קיצורים והערות לספר לקוטי אמרים (שם, תש״ח). מאמר ברוך שעשה נסים (שם, תשי״א). רשימות על מגילת איכה (שם, תשי״א). מילואים להנ״ל (שם, תשי״ב). רשימות על מגילת אסתר (שם, תשט״ו). מאמר והי׳ עקב תשמעון (שם, תשט״ז). קונטרס מאמרים (שם, תשי״ז). רשימות על שיר השירים, רות וקהלת (שם, תשכ״א). אור התורה פ׳ שמות, וארא, בא (שם, תשכ״א).

10) בפרטיות יותר ראה בהוספה לשו״ת צמח צדק חלק או״ח ברוקלין, תש״ה.

11) ע״פ הנדפס כאן יש לתקן בההוספה לשו״ת צ״צ חלק או״ח (ברוקלין, ה׳תש״ה) בחוברת הוספה לספר דרך מצותיך (ברוקלין ה׳תש״ו).